ALMANAH

femeia 1983

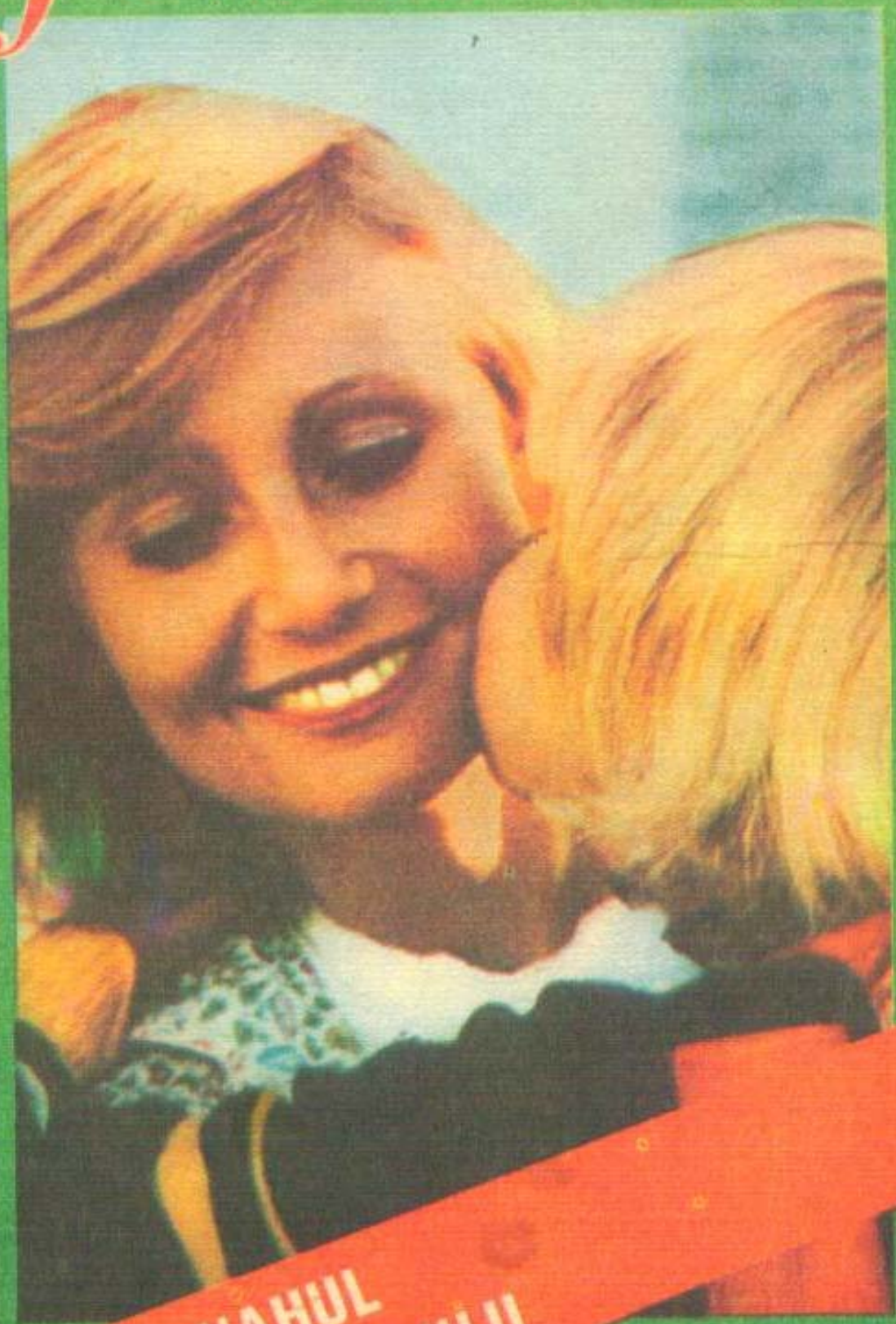

ALMANAHUL
ÎNTREGII FAMILII

Cînd spunem Ceaușescu, sărbătorim o țară

...O epocă lumină trăim noi toți, prieteni,
în frunte-avînd eroul pe care îl cinstim
cu Ceaușescu-n frunte sîntem acum mai liberi
de-aceea, împreună partidul îl slăvim.

Ctitor de eră nouă, simbol al demnității
și-al libertății noastre e-n România El
lumina din cuvinte pe fruntea-i se așează
cînd tricolorul nostru-i al păcii port-drapel.

Cu El în frunte-n pace se-nalță națiunea
spre comunism mai fermă, mai sigură în zbor
cînd spunem Ceaușescu sărbătorim o țară:
cinstindu-ne eroul slăvim acest popor.

Întemeiază grîul statornicia pură
a celor care astăzi prin munca lor cinstesc
o Eră Ceaușescu zidită din lumină
o Eră Ceaușescu, miracol românesc.

DAN ROTARU

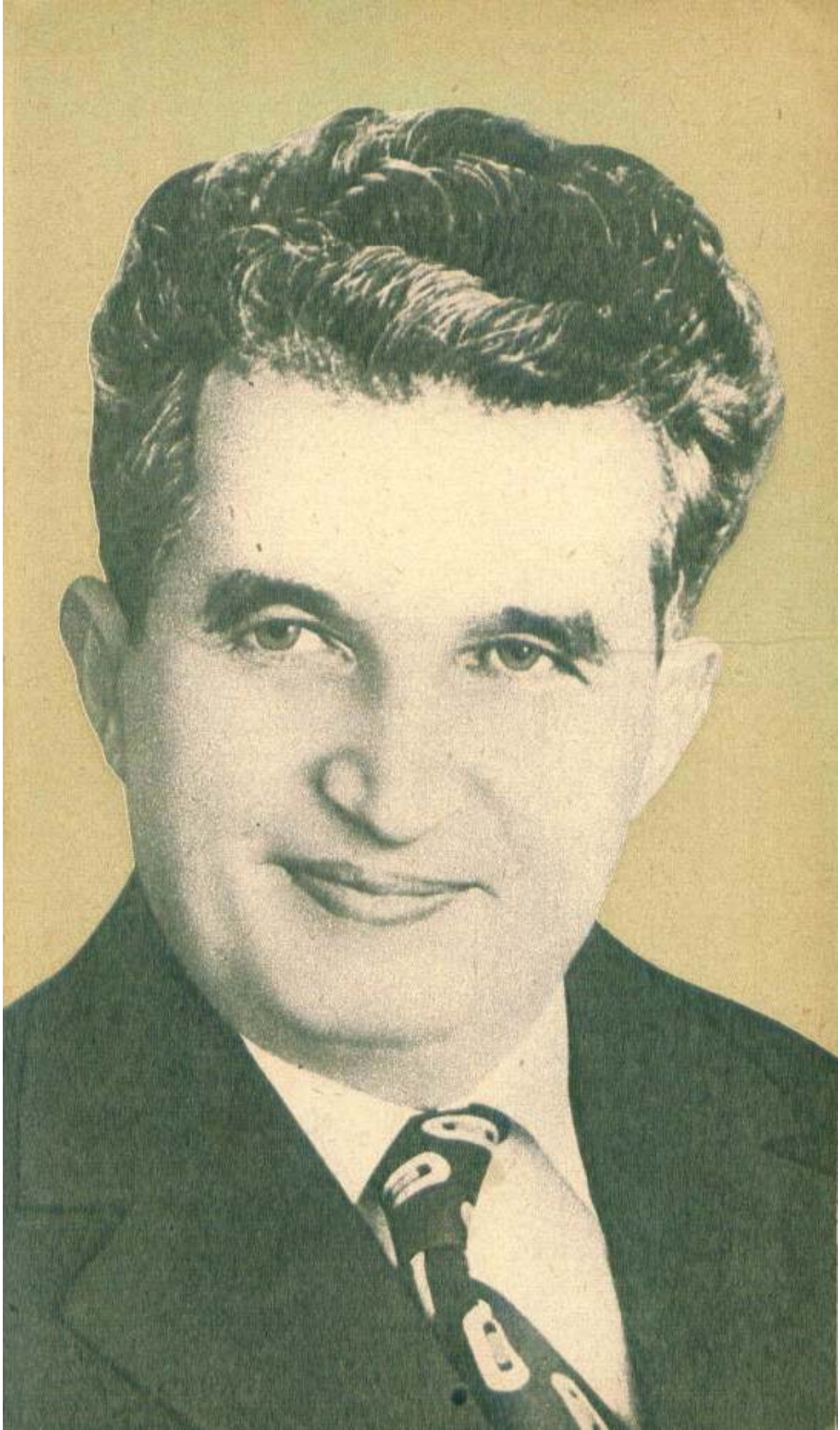

CEAUSESCU - OMUL PACII

ORIZONT 1983

În impetuosul nostru marș către viitor, în curînd vom mai încheia un an de muncă, bogat în rezultate semnificative, un an de victorii, care ne grăbesc și ne apropie ziua de mîine a patriei. Într-o lume în care se acumulează și se agravează crizele de tot felul, noi putem spune: da, sîntem mai puternici cu încă un an. În asta constă trăsătura caracteristică a vieții noastre. În trăirea unor vremuri în care, în mod conștient, liber consimțit și revoluționar angajat, un popor întreg își subsumează toate interesele unei cauze generale, hotărîtoare pentru viitorul țării: întărirea an de an a României, creșterea neprecupețită a puterii și a prestigiului ei în lume, în deplin acord cu năzuințele tuturor cetățenilor patriei.

România continuă cu fermitate înaintarea pe drumul socialismului, ascensiunea spre culmile civilizației comuniste. Există, fără îndoială, o poezie a cifrelor. Cele pe care le evocăm atunci cînd vrem să redăm imaginea generală a țării în procesul ei de devenire sînt cifre dintr-o epopee ale cărei metafore exprimă sintetic, dar edificator, parametrii dezvoltării noastre mereu ascendente. Dintr-o țară cu o industrie slab dezvoltată, cu o agricultură înapoiată — cum se înfățișa în 1938 —, România prezintă azi o economie socialistă unitară, aflată într-un permanent și dinamic progres. Așa cum se cunoaște, industria românească produce astăzi de 48 de ori mai mult decît în 1938; numărul personalului muncitor a crescut de peste 5 ori față de același an, produsul social de 14 ori, iar venitul național pe locuitor a crescut de 10 ori. Industrializarea, dezvoltarea celorlalte ramuri economice au fost factorii hotărîtori pentru sporirea continuă a nivelului de trai al întregului popor, a bunăstării sale materiale și spirituale. Astfel, în ultimele trei decenii, retribuția reală a oamenilor muncii a crescut de mai bine de 4 ori, iar desfacerile de mărfuri de 15 ori; au fost construite 4,6 milioane de locuințe, aproximativ 70 la sută din populația țării beneficiind de locuințe noi. Pentru a evoca locurile de unde România socialistă își trage puterea, într-un portret de țară nouă, drumurile ne vor purta de la Porțile de Fier la Reșița și Hunedoara, din schelele petroliere de sub întregul arc carpatin la Tîrgoviște și Galați, de la Slatina cascadelor de aluminiu la mirificele constelații ale Brazilor, la Pitești, la Govora și Ișalnița, de la marile combinate de pe valea Tazlăului la electrocentralele subterane înghiocate în temelia munților de la Stejaru, Corbeni și Ciunget, de la tradiționalele vetre industriale ale Brașovului, Sibiului și Aradului la cele ce s-au născut în anii socialismului, la Bacău și Vaslui, la Focșani și Buzău, la Zalău și Rîmnicu Vîlcea etc. Din mia-

ORIZONT 1983

ză-noaptea țării, de la Suceava la Baia Mare, pînă la valea primului rîu românesc pe care Dunărea îl culege în matca sa — Cerna — și, de acolo, coborînd pe calea de ape a marelui fluviu european către mare, revedem unul după altul fostele tîrguri ale țării de jos devenite puternice centre industriale: Drobeta-Turnu Severin, Turnu Măgurele, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Cernavodă, Brăila, Tulcea.

Socialismul pe care îl edificăm a trecut cu succes cele mai grele examene ale istoriei. El s-a dovedit singura cale de asigurare a unei dezvoltări rapide și multilaterale, și-a demonstrat marea eficiență în perioadele de dezvoltare extensivă, își confirmă virtuțile în acești ani de trecere la o dezvoltare intensivă, de stabilire a unor noi priorități. Realizarea unei economii echilibrate, viața însăși a oamenilor impun o nouă dezvoltare a agriculturii, ceea ce Congresul al XII-lea a numit o nouă revoluție agrară, cerînd să facem ca roadele pămîntului să fie pe măsura dotărilor tehnice, a cuceririlor științei, pe măsura necesităților crescînde ale societății. Că acest lucru este pe deplin posibil au dovedit-o recoltele realizate în acest an în multe județe, evidențiindu-se astfel încă o dată uriașele resurse ale socialismului și în domeniul agriculturii.

Trăim o perioadă în care întreaga omenire a devenit conștientă de caracterul limitat al resurselor de materii prime și energetice. Cu clarviziune și responsabilitate, Congresul al XII-lea a stabilit orientarea strategică privind independența energetică a României, punerea în centrul atenției a asigurării bazei de materii prime. În munca noastră de fiecare zi, această orientare strategică se manifestă ca o luptă continuă împotriva risipei, pentru buna gospodărire, reducerea consumurilor, recuperarea și refolosirea materialelor, valorificarea unor noi resurse, creșterea extracției, reorientarea industriei prelucrative.

Dezvoltarea intensivă, noua calitate, se reflectă în modernizarea și dirijarea industriei către direcțiile cele mai semnificative ale progresului tehnic, către realizări de mare complexitate, care încorporează cele mai noi cuceriri ale geniului uman; această orientare se împletește organic cu puternicul avînt al învățămîntului, științei și culturii, cu formarea unor oameni noi, proprietarii, producătorii și beneficiarii a tot ceea ce se înfăptuiește, cei pentru și prin care se realizează ceea ce numim calitatea socialistă a muncii și a vieții.

Toate acestea constituie esența societății socialiste multilateral dezvoltate pe care o edificăm, cu contradicțiile pe care le depășește continuu, fără viziunea roză, idilică a începuturilor, care a făcut loc unei concepții ferme și mature, bazată pe înțelegerea mecanismelor dezvoltării sociale și pe spirit revoluționar consecvent, izvorînd nemijlocit din aspirațiile fundamentale și specifice ale națiunii, din însăși istoria de luptă a poporului român.

Cheia succeselor noastre în toate domeniile, în anul care se încheie și în cel care urmează, constă în exigența revoluționară, în asigurarea hotărîtă a ordinii și disciplinei în toate sectoarele de activitate. Într-o societate care se dezvoltă conștient, prin eforturile unite ale tuturor energiilor, nimic nu se poate realiza fără organizare, fără ca fiecare rotiță a complicatului mecanism social să funcționeze ireproșabil. Socialismul este o lume a muncii libere, dar a muncii organizate, singura care poate asigura eficiența, care poate permite satisfacerea trebuințelor și aspirațiilor tuturor membrilor societății. În actuala etapă de dezvoltare, preocuparea pentru organizare, ordine și disciplină se regăsește la nivel global în toate actele politice, în reglementările juridice, în domeniul structurii și funcționării unităților socialiste, în gospodărirea resurselor, în administrarea orașelor și satelor, în activitatea productivă din industrie și agricultură, din transporturi și comerț, din toate sectoarele.

ORIZONT 1983

Aceeași preocupare se manifestă și pe planul conștiinței, anul 1982 fiind marcat de manifestări politice de excepțional răsunet, cu efecte de durată în viața țării — Plenara lărgită a Comitetului Central al P.C.R. din 1 — 2 iunie, Congresul educației politice și al culturii socialiste. Un eveniment politic de o deosebită însemnătate în viața partidului și a țării va fi Conferința Națională a Partidului Comunist Român, în cinstea căreia oamenii muncii de la orașe și sate înscriu în aceste zile noi și importante succese în îndeplinirea planului pe acest an, în valorificarea superioară a tuturor resurselor materiale și umane, spre binele patriei, în interesul general al întregului popor.

Anul 1983, anul de mijloc al cincinatului calității și eficienței, este decisiv pentru înfăptuirea întregului program adoptat de Congresul al XII-lea al partidului. I-am pus temelie trainică prin rezultatele anului 1982, dar exigența comunistă, spiritul revoluționar consecvent impun să nu ne mulțumim cu ceea ce am realizat, să înlăturăm lipsurile și neîmplinirile, să tindem necontenit spre mai

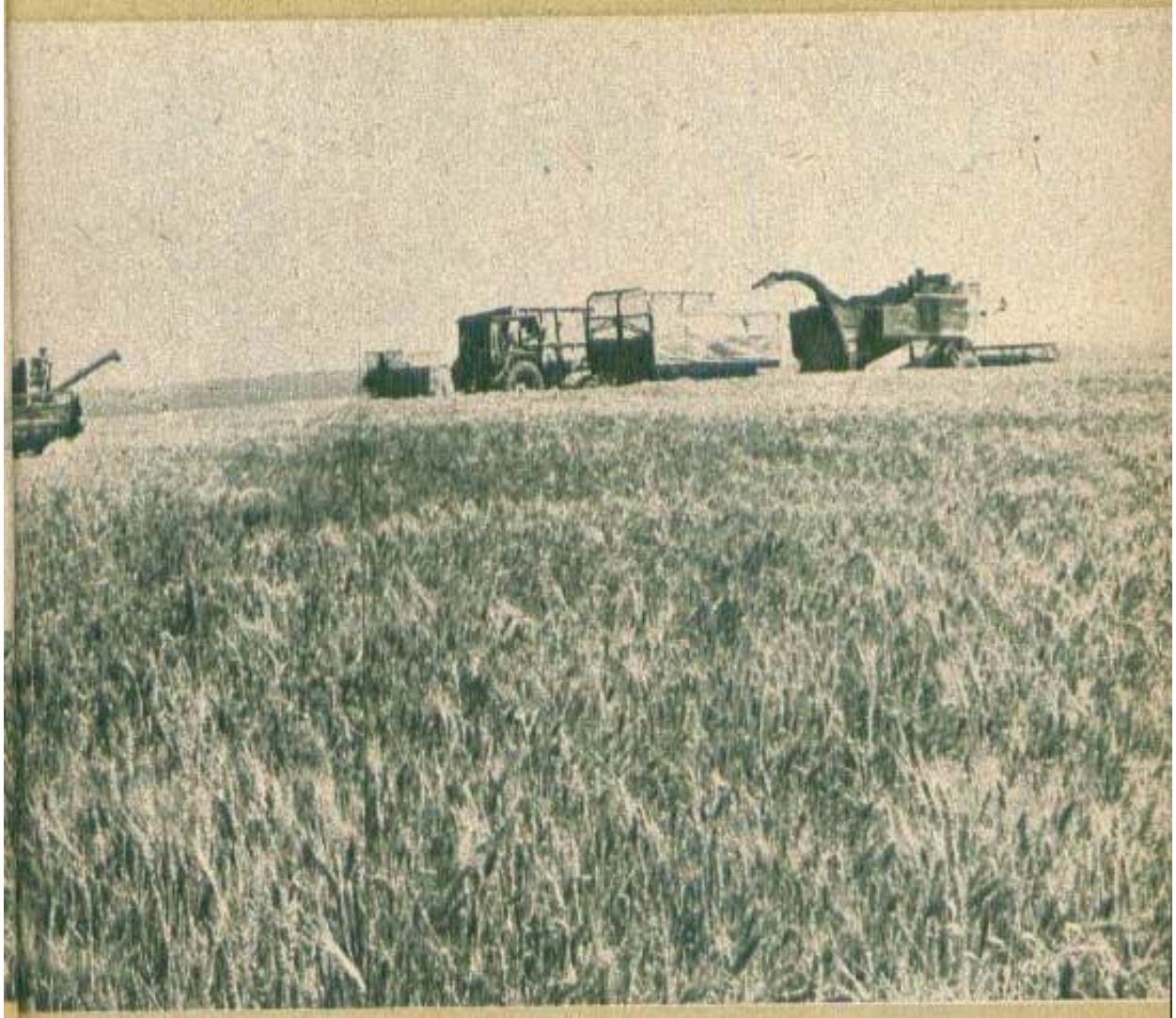

mult, spre mai bine. Fiecare dintre noi, bărbat sau femeie, trebuie să înțeleagă, astăzi mai mult ca oricînd, că pentru îndeplinirea cincinalului în ansamblul său, pentru înfăptuirea obiectivelor de dezvoltare și modernizare stabilite de Congresul al XII-lea al partidului este nevoie de muncă, de eforturi, de organizare, ordine și disciplină, de mobilizarea întregului potențial creator al națiunii, de împletirea realismului și rigorii științifice cu avîntat romantism revoluționar, atît de caracteristice stilului de muncă al partidului nostru comunist, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Care ne sînt gîndurile și sentimentele la întîlnirea între ani? Nu ignorăm, firește, existența unor neajunsuri și greutăți, dar avem cu toții conștiința că România, purtată ferm pe umerii unui popor liber și demn, hotărît să se bucure din plin de dreptul pe care și l-a cucerit, de a-și decide de sine stătător destinele, se înalță cu fiecare an la cote noi de civilizație și progres, cucerește noi înălțimi — și, de acolo, ce frumos și ce limpede se vede viitorul! Conștient că forța sa se află în unitatea deplină, de nezdruncinat, în jurul partidului comunist, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, poporul român, mîndru de glorioasa sa istorie, însuflețit de luminoasele perspective, își manifestă patriotismul fierbinte în eroismul cotidian al muncii, în angajarea fermă de a acționa pentru înflorirea multilaterală a patriei, România socialistă.

MARIA COSTACHE

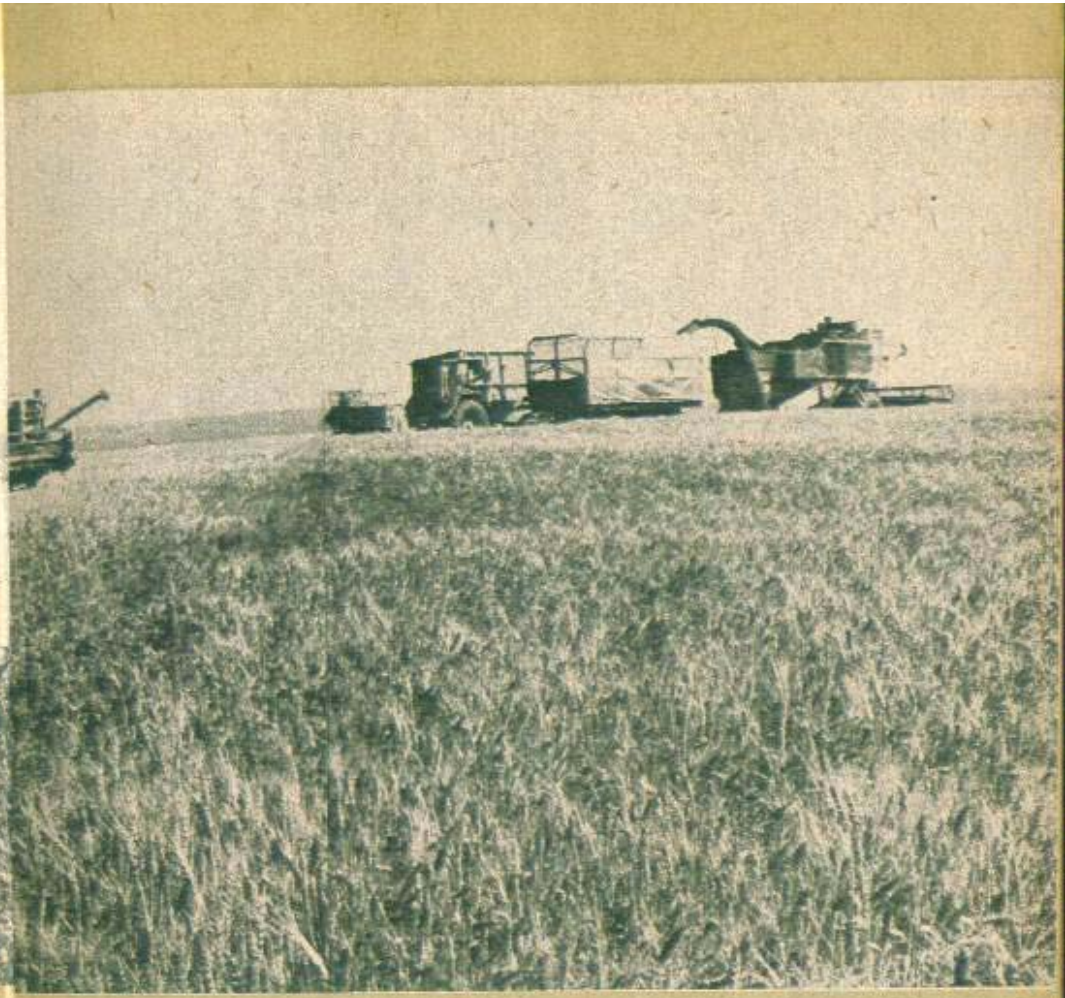

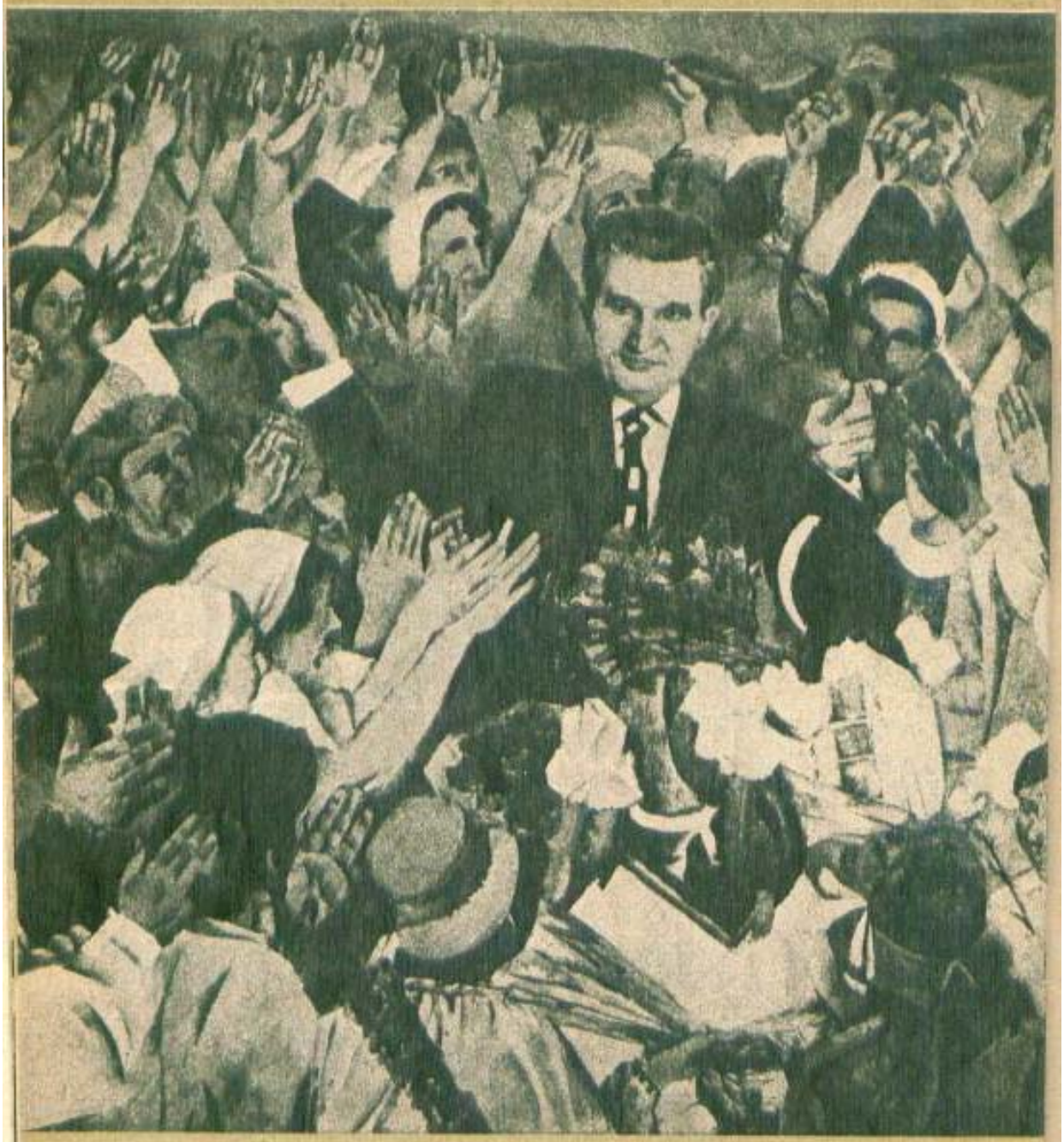

OMAGIU FIERBINTE

la aniversarea a 65 de ani de viață
și a 50 de ani de luptă revoluționară
a tovarășului

NICOLAE CEAUȘESCU

CTITOR AL ROMÂNIEI SOCIALISTE ȘI COMUNISTE

Femeile României socialiste, împreună cu întregul nostru popor, vor sărbători, la începutul anului viitor, într-o atmosferă de puternic entuziasm, cu inimile în sărbătoare, cu devotamentul cel mai statornic, cu stima cea mai aleasă, împlinirea a 65 de ani de viață și a unei jumătăți de secol de luptă revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, personalitate proeminentă a contemporaneității, mîndria națiunii române. Într-o impresionantă unitate de cuget și simțire îi aducem un omagiu fierbinte marelui fiu al țării, care, aflat la cîrma partidului și statului, acționează neobosit pentru înflorirea continuă a României socialiste, pentru înfăptuirea aspirațiilor de progres și bunăstare, de pace și largă colaborare internațională ale poporului român.

Pentru toți cei care astăzi făurim pe pămîntul românesc societatea socialistă și comunistă, viața și activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu se constituie în cea mai elocventă dovadă a puterii creatoare, a geniului românesc în tot ceea ce are mai înălțător. Omagiem excepționala personalitate a conducătorului de partid și de stat, măreața sa operă istorică purtînd, în esența și adevărul ei durabil, pecetea unei exemplare gîndiri revoluționare, cutezătoare, a unui mod de viață glorios în serviciul cauzei partidului și poporului.

Viața și lupta tovarășului Nicolae Ceaușescu ne umplu gîndurile și inimile cu lumina intensă a patriotismului revoluționar socialist, cu mîndria că destinele țării sînt conduse de un luptător încercat, de un eminent om politic și de stat de înalt prestigiu mondial. Și pentru femeile din țara noastră, ca și pentru întregul popor, numele tovarășului Nicolae Ceaușescu simbolizează lupta neobosită pentru libertatea și independența țării, pentru prosperitatea și progresul României pe drumul construcției socialiste multilateral dezvoltate, aspirația spre împlinirea superioară a omului. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a deschis noi orizonturi vieții noastre, ne-a învățat să fim mîndre de trecutul de luptă al poporului nostru, să iubim și să prețuim tot ce e valoros în istoria milenară a patriei, să îmbogățim mai departe moștenirea lăsată de înaintași, să fim încrezătoare în propriile forțe, în capacitatea noastră de a cuceri și stăpîni cele mai înalte culmi ale științei și tehnicii, punîndu-le în slujba înfloririi națiunii noastre.

Ne îndreptăm gîndurile pline de recunoștință spre omul care din cei mai fragezi ani și-a închinat viața marilor idealuri de libertate, independență, suveranitate și prosperitate ale poporului român, cel care, din 1965, de la Congresul al IX-lea al partidului, de cînd a fost investit cu cele mai înalte răspunderi de partid și de stat, a inițiat și promovat un curs nou în politica internă și externă a României, străbătut de o viziune modernă și realistă, care a adus modificări adînci în fizionomia țării, în viața poporului român. Ceea ce caracterizează această etapă, legată indisolubil de numele secretarului general al partidului, este efortul permanent de a birui inerția, de a da viață unei linii politice care să țină seama de realitățile românești și de cele ale lumii în care trăim, de idealurile și aspirațiile de mai bine ale întregului nostru popor. Este deosebit de elocventă în acest sens magistrala Expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu la lucrările Plenarei lărgite a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie a.c. care a pus în evidență, cu adîncă putere de pătrundere și înțelegere a dialecticii evoluției vieții economico-sociale, noi dimensiuni de progres ale societății noastre socialiste, elaborînd concepte și teze de inestimabilă valoare ce vin să îmbogățească teoria socialismului științific. Această istorică expunere constituie un excepțional exemplu de înțelegere superioară, revoluționară, a aplicării legilor generale ale revoluției socialiste la condițiile concrete, reale ale țării, ținînd seama de voința și aspirațiile poporu-

ANA MUREȘAN,
președinta Consiliului Național al Femeilor

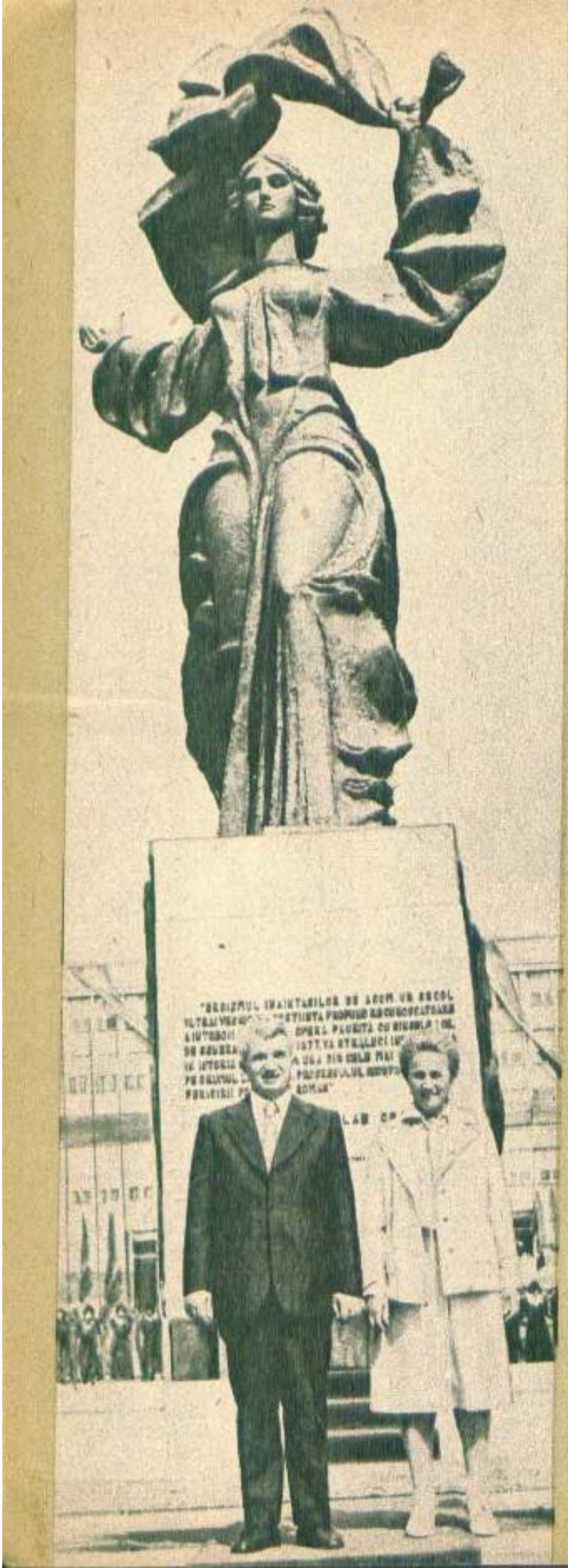

lui nostru. Prin gîndirea sa genială, prin acţiunea sa revoluţionară, tovarăşul Nicolae Ceauşescu se înscrie în conştiinţa naţiunii noastre ca un mare conducător de ţară, strălucit militant al progresului social, bucurîndu-se de un înalt respect, de preţuirea şi de dragostea întregului popor, de stimă şi consideraţie pe toate meridianele lumii.

Omagiem din adîncul inimilor rodnica activitate revoluţionară desfăşurată de tovarăşul Nicolae Ceauşescu în fruntea partidului şi a ţării, materializată atotcuprinzător în înfăptuirea programului ştiinţific, realist, cu amplă deschidere istorică, de dezvoltare multilaterală a patriei, în ideile care au îmbogăţit tezaurul teoriei şi practicii revoluţionare, în măsurile consacrate lărgirii cadrului de participare a oamenilor muncii la conducerea societăţii, în fundamentarea şi conducerea procesului de educare şi formare a omului nou, în mobilizarea entuziasmului creator al celor ce muncesc, determinînd angajarea fermă a tuturor sectoarelor de activitate pe calea perfecţionării continue.

Rememorăm cu alese sentimente de mîndrie şi de recunoştinţă faţă de partid şi de secretarul său general tot ceea ce am realizat în acest timp istoric, atît de scurt, dar atît de dens, ne evaluăm destinul individual şi colectiv, ne bucurăm de ceea ce am împlinit, sorbind încredere că vom putea să înfăptuim şi mai mult, avînd profunda convingere că chezăşia progresului, a libertăţii, independenţei şi demnităţii noastre este prezenţa în fruntea partidului şi a ţării a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, cel care a insuflat întregii noastre societăţi spiritul ştiinţific, consecvent revoluţionar, cel care a realizat o cotitură radicală atît în definirea conceptelor fundamentale ale strategiei şi tacticii edificării unei Românii socialiste libere, moderne, cît şi un nou mod de a concepe şi realiza organizarea şi conducerea întregii activităţi politice şi economico-sociale.

Numele tovarăşului Nicolae Ceauşescu, înscris pentru totdeauna în cartea

de aur a patriei, va lumina veacurile istoriei, ilustrînd epoca Ceauşescu, cea mai bogată perioadă de înflorire a economiei, ştiinţei şi culturii, de dreptate şi echitate socială, de statornicire a democraţiei muncitoreşti în continuă perfecţionare, de luptă curajoasă, necruţătoare pentru triumful noului în toate domeniile vieţii sociale, de slujire neabătută a idealurilor nobile ale socialismului şi comunismului.

Ancorarea puternică a imaginii României în conştiinţa popoarelor, ca un factor activ, constructiv şi pe deplin angajat în procesul de destindere şi de găsire a unor soluţii pozitive problemelor complexe, arzătoare, ridicate de actualitatea internaţională, ca şi prezenţa rodnică a României pe toate fronturile păcii, dezarmării, colaborării şi securităţii internaţionale, poartă pecetea faptei şi gîndirii tovarăşului Nicolae Ceauşescu, constituie elemente de seamă ale glorioasei epoci Ceauşescu din istoria patriei.

Aducînd omagiul lor înflăcărat făuritorului şi conducătorului României socialiste şi comuniste, femeile de pe întreg cuprinsul ţării îşi fac o datorie de conştiinţă adresîndu-i, din adîncul inimilor, calde mulţumiri şi profunda lor recunoştinţă pentru încrederea şi preţuirea de care se bucură astăzi în societate, pentru politica profund umanistă, promovată cu consecvenţă de partid, personal de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, de creştere continuă a rolului şi contribuţiei lor la viaţa economică, politică şi socială a ţării.

Împreună cu toţi oamenii muncii, fără deosebire de naţionalitate, femeile nutresc sentimente de profundă dragoste, înaltă preţuire şi nemărginit devotament faţă de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, urmîndu-i îndemnurile şi chemările mobilizatoare, întărindu-şi gîndurile şi sentimentele cu semnătura faptelor durabile. Din iniţiativa secretarului general al partidului au fost adoptate măsuri de perfecţionare şi adîncire continuă a democraţiei socialiste, pentru asigurarea înfăptuirii reale a egalităţii în drepturi între

toți cetățenii țării, bărbați și femei deopotrivă, fiecare dispunînd de posibilități nelimitate pentru afirmarea multilaterală și participarea, fără nici un fel de îngrădiri, la conducerea societății și înflorirea țării. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut și are un rol decisiv în transformarea profundă a concepției privind locul femeii în societatea socialistă, determinînd, de-a lungul anilor, luarea a numeroase măsuri menite să contribuie la integrarea plenară a femeilor în viața politică, economică și socială a țării, la afirmarea lor puternică în toate domeniile de activitate.

Reafirmăm încă o dată, din adîncul inimilor și conștiințelor noastre, întreaga recunoștință pentru viața nouă pe care o trăim, pentru posibilitățile nelimitate de a ne afirma capacitatea, puterea de muncă, pentru grija părintească pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu o poartă îmbunătățirii permanente a condițiilor de muncă și de viață ale femeilor, ale familiilor, pentru dragostea caldă cu care veghează creșterea și educația tinerei generații.

De asemenea, din adîncul inimilor, milioanele de femei din România exprimă cele mai alese sentimente de dragoste, stimă, admirație și recunoștință tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, militant de frunte al partidului și statului, eminent om de știință, pentru contribuția sa remarcabilă la elaborarea și înfăptuirea politicii interne și externe a partidului, pentru demersurile sale umaniste în slujba păcii și progresului omenirii. Consiliul Național, întreaga mișcare de femei se bucură de îndrumarea permanentă și de înaltă competență a tovarășei Elena Ceaușescu, îndrumare pentru care îi mulțumim cu adînc respect. Activitatea neobosită și rodnică a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu reprezintă modelul comunist de muncă și viață spre care tind neîncetat femeile României socialiste.

26 ianuarie a devenit o sărbătoare istorică a întregii noastre națiuni, care vede în tovarășul Nicolae Ceaușescu conștiința sa de sine, garanția supremă a progresului, libertății, demnității și fericirii. Această aniversare reprezintă o zi de legămînt reînnoit, din adîncul sufletului, de a acționa mai responsabil, mai eficient, de a munci mai bine pentru a traduce în viață marile obiective ale planurilor de dezvoltare economico-socială a țării, astfel încît gîndul revoluționar, înaripat al tovarășului Nicolae Ceaușescu înscris în Programul partidului, în hotărîrile Congresului al XII-lea să capete într-o măsură mereu mai amplă și mai bogată conturul realității socialiste a patriei, spre bunăstarea și fericirea poporului român.

Urmînd îndeaproape luminosul exemplu al președintelui Nicolae Ceaușescu, al tovarășei Elena Ceaușescu, femeile de la orașe și sate vor munci cu și mai multă abnegație și dăruire, spre a înscrie noi și tot mai mari succese în înfăptuirea măreților obiective stabilite de partid, sporindu-și tot mai mult contribuția la continua înflorire a scumpei noastre patrii.

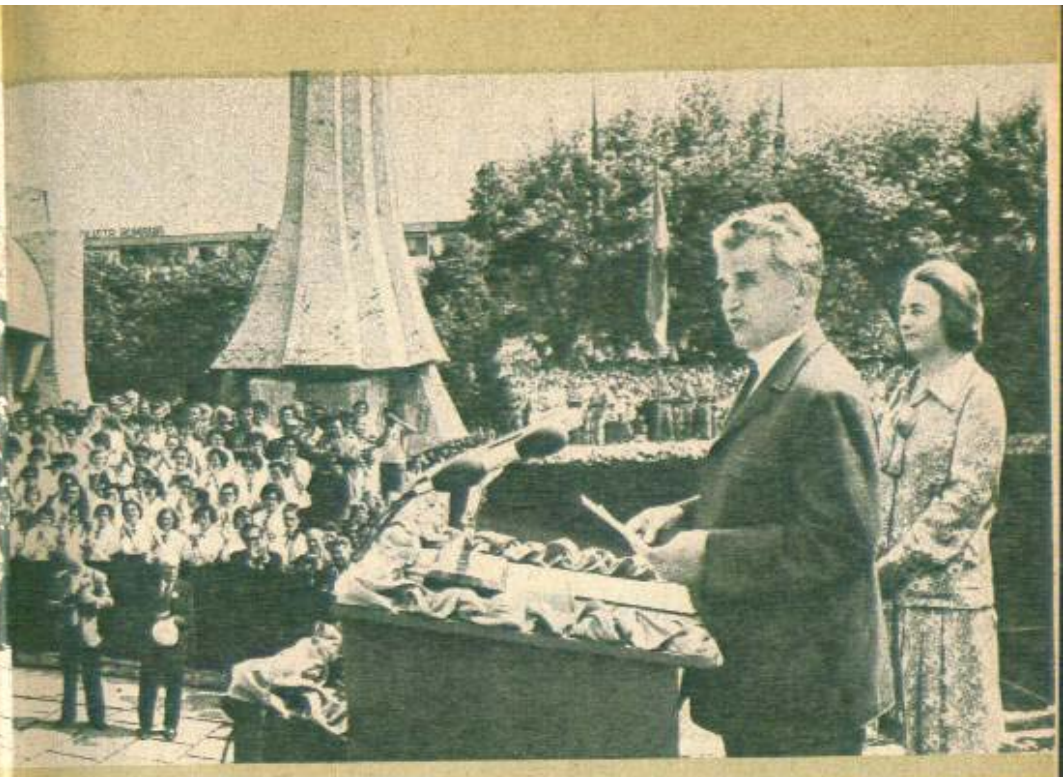

ELENA CEAUȘESCU,
un nume simbol pentru femeile României socialiste

STRĂLUCIT MILITANT REVOLUȚIONAR

Este un motiv de profundă mîndrie și satisfacție pentru noi toți că din rîndurile minunatului nostru popor se afirmă o asemenea personalitate ca tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, ale cărei remarcabile calități politice și profesionale, a cărei activitate plină de pasiune și dăruire oferă un exemplu cu putere de simbol pentru ceea ce înseamnă afirmarea plenară a femeii în societatea noastră socialistă.

Viața tovarășei Elena Ceaușescu este strîns legată de istoria luptei revoluționare a partidului nostru, de marile bătălii politice care au condus la biruința socialismului în patria noastră, la înflorirea de azi a României. Încadrîndu-se încă din fragedă tinerețe în mișcarea muncitorească revoluționară, alături de tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu s-a aflat în primele rînduri ale luptei politice pentru democrație și progres, pentru dreptate socială și națională, călindu-se în focul marilor bătălii de clasă; viața și lupta sa se înscriu pentru eternitate în istoria partidului nostru comunist și a țării.

Savant de reputație mondială, tovarășa Elena Ceaușescu se află de peste două decenii în primele rînduri ale cercetării în domeniul chimiei din România, conducînd-o cu remarcabilă competență, identificîndu-se — așa cum se recunoaște unanim în țară și peste hotare — cu progresul și dezvoltarea în această atît de modernă ramură a științei. Prin talent, dăruire deplină, perseverență, tenacitate, calități organizatorice deosebite, a parcurs drumul dificil de muncă și creație al cercetătorului, urcînd treaptă cu treaptă pînă la cele mai înalte titluri științifice și academice. Activitatea sa științifică s-a impus opiniei internaționale, tovarășa Elena Ceaușescu fiind astăzi cunoscută și apreciată în întreaga lume. A fost aleasă membră a numeroase societăți internaționale de chimie de înalt prestigiu și este profesor onorific la importante institute de învățămînt superior din străinătate. O parte din contribuțiile sale științifice au fost reunite în volume, traduse în limbi străine de largă circulație, prezentînd un interes deosebit pentru publicul de specialitate. Saltul făcut de cercetarea științifică românească, precum și rolul tot mai mare al acesteia în economie, în alte domenii ale dezvoltării sociale constituie mărturii ale aportului excepțional al tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, președinte al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, la realizarea politicii partidului, la propășirea țării.

MARIA BOBU,
vicepreședintă a Consiliului Național al Femeilor

Astăzi, în plină perioadă de înflorire a socialismului în țara noastră, este unanim apreciată contribuția de seamă pe care o aduce tovarășa Elena Ceaușescu ca membru al Comitetului Politic Executiv și ca prim viceprim-ministru al guvernului la elaborarea și înfăptuirea în viață a politicii de construcție socialistă, de dezvoltare multilaterală economico-socială a patriei și ridicare a nivelului de trai material și spiritual al întregului nostru popor. Cel de-al doilea Congres al educației politice și culturii socialiste a subliniat aportul deosebit al tovarășei Elena Ceaușescu, sub a cărei îndrumare nemijlocită învățămîntul, știința și cultura cunosc, de la un an la altul, o tot mai puternică înflorire, corespunzător exigențelor superioare puse de dezvoltarea continuă a societății noastre socialiste. Este caracteristică

pentru activitatea tovarășei Elena Ceaușescu preocuparea ca tot ce se realizează în țara noastră, sub conducerea încercată a partidului, să servească poporul, să se materializeze în ridicarea continuă a nivelului de trai, într-o calitate nouă a muncii și vieții tuturor cetățenilor patriei noastre socialiste. Sînt profund pilduitoare hotărîrea și consecvența cu care acționează pentru promovarea principiilor eticii și echității socialiste în toate domeniile vieții economice și sociale, pentru asigurarea tuturor condițiilor împlinirii și afirmării plenare a personalității umane în societatea noastră, întreaga sa activitate este străbătută de grija caldă și statornică cu care veghează la creșterea și educarea tinerei generații, la întărirea familiei, la așezarea ei pe baze sănătoase, în spiritul celor mai nobile tradiții românești.

Ca activiste ale mișcării de femei, simțim în permanență îndrumarea tovarășei Elena Ceaușescu, situată la cele mai înalte cote ale competenței, pentru ca munca și activitatea comitetelor și comisiilor femeilor să se dezvolte în spirit revoluționar, comunist, pentru a ne ridica la nivelul exigențelor actualei etape de dezvoltare a patriei noastre.

Tovarășa Elena Ceaușescu ilustrează în mod plenar condiția savantului angajat, a personalității științifice adînc implicate în realitatea țării sale și a întregii omeniri. Omul de știință de astăzi trebuie să facă totul pentru ca rodul minții sale să fie folosit spre binele oamenilor, iar nu spre distrugerea lor. În acest sens, un element fundamental al politicii de pace a partidului nostru își află reflectarea în constituirea și activitatea pe plan internațional a Comitetului național român „Oamenii de știință și pacea", al cărui președinte a fost aleasă tovarășa Elena Ceausescu, datorită marilor sale merite de savant cu renume mondial și de personalitate politică mar-

cantă a României socialiste.

Personalitatea eminentă a tovarășei Elena Ceaușescu se constituie într-un minunat exemplu pentru femeile din țara noastră, care văd în viața și acțiunea sa întruchiparea celor mai strălucite trăsături ale femeii române, înnobilate de marile idealuri ale națiunii noastre socialiste.

SAVANT DE REPUTAȚIE MONDIALĂ

MARIA IONESCU,
Erou al Muncii Socialiste,
director general
al Institutului Central de Chimie

De mai mulți ani ne desfășurăm activitatea de dezvoltare în chimie sub conducerea și coordonarea directă a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, ca urmare a organizării după concepția dumisale a activității de cercetare-proiectare-producție pentru industria chimică, cuprinzînd toate specialitățile din ramura chimiei, după care s-a realizat și integrarea cu învățămîntul superior de profil. Astăzi institutul nostru de chimie beneficiază de 20 de unități de cercetare, proiectare, producție, care acționează pentru îndeplinirea planului în domeniul industriei chimice.

Activitatea personală de cercetare științifică s-a împletit strîns, pe parcursul multor ani, cu activitatea de conducător al Institutului Central de Chimie. Sub conducerea și îndrumarea sa competentă, chimia, ramură de vîrf, purtătoare a progresului tehnic, a cunoscut o dezvoltare rapidă, aducînd o contribuție substanțială la îndeplinirea sarcinilor de accelerare a progresului economic și social din patria noastră, prin valorificarea rapidă și aplicarea în industrie a rezultatelor cercetărilor științifice din laboratoare. În această perioadă au fost înregistrate succese remarcabile, obținîndu-se numeroase tehnologii originale, brevetate în țară și peste hotare, dintre care amintim: procedeul de hidrotratare a uleiurilor în scopul obținerii de uleiuri de motoare cu caracteristici superioare; intermediari și auxiliari pentru industria materialelor plastice și a cauciucului; procedee de prelucrare a materialelor plastice pentru obținerea articolelor tehnice și bunurilor de larg consum; tehnologii proprii aplicate în sinteze de coloranți, medicamente, produse fitofarmaceutice și detergenți etc.

Activitatea științifică a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu a fost orientată în mod deosebit spre un domeniu de mare importanță pentru economia națională, și

anume sinteza elastomerilor. Acest sector de activitate, înființat și dezvoltat de tovarășa Elena Ceaușescu, a desfășurat în permanență cercetări intense cu caracter fundamental și aplicativ, căutînd să răspundă cerințelor dezvoltării industriei chimice și a altor ramuri industriale. Munca desfășurată s-a materializat în realizarea unor mari instalații industriale, cum sînt cele de cauciuc poliizoprenic de la Brazi și de terpolimeri elastomeri de la Pitești. În curînd urmează să intre în funcțiune o altă importantă instalație industrială, cea de cauciuc polibutadienic. În curs de a fi introduse în industrie, în actualul cincinal, sînt și alte tehnologii, ca, de exemplu, tehnologiile de sinteză a elastomerilor termoplastici, tehnologiile pentru rășini de hidrocarburi și altele. S-a reușit astfel ca de la producerea în România a unui singur elastomer să se ajungă la producerea, într-un viitor apropiat, a unei game largi de elastomeri de mare capacitate, comparativ cu cei realizați în țările dezvoltate.

De asemenea, a fost elaborat și un alt grup de tehnologii, cum sînt cele pentru

poliesteri plastifianți și poliesteri pentru spume poliuretanice, în baza cărora a fost realizată o primă instalație la Timișoara și urmează să se realizeze o nouă instalație de capacitate mai mare tot în actualul cincinal.

Tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu a îndrumat cercetările spre soluții originale, superioare din punct de vedere tehnic și economic, elementele de noutate permișînd și în acest domeniu atît de important, al elastomerilor, obținerea unui număr mare de brevete, în țară și în străinătate.

Ca om de știință, cercetător în domeniul chimiei, a elaborat numeroase lucrări de cercetare științifică cu contribuții originale, îndeosebi în domeniul compușilor macromoleculari. Lucrarea „Noi cercetări în domeniul compușilor macromoleculari", una dintre cele mai reprezentative lucrări de cercetare științifică aparținînd tovarășei Elena Ceaușescu, constituind rodul mai multor ani de investigație științifică, a fost tradusă în numeroase limbi, fiind recunoscută pe plan mondial ca o valoroasă contribuție la dezvoltarea chimiei.

Avem satisfacția să constatăm că sub conducerea sa, în calitate de președinte al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, cercetarea științifică din țara noastră este orientată în direcția valorificării imediate și nemijlocite a rezultatelor cercetărilor teoretice și experimentale în procesul de producție, în diverse ramuri ale economiei naționale. S-au creat condiții favorabile dezvoltării cercetărilor de vîrf din domeniul energeticii, chimiei, electronicii. Au fost perfecționate structurile organizatorice ale institutelor și unităților de cercetare și inginerie tehnologică.

Personalitatea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu marchează puternic epoca pe care o trăim și constituie pentru noi un exemplu de competență și dăruire.

CU PROFUNDĂ CĂLDURĂ OMENEASCĂ

Am avut fericirea să o întîlnesc pe tovarășa Elena Ceaușescu în mai multe rînduri și să-mi dau seama că este un om foarte apropiat, drept, simplu, distins. În mod deosebit mi s-a întipărit în minte data de 22 august 1979, zi în care am primit înaltul ti-

DUMITRA ANTONIE,
Erou al Muncii Socialiste, șefă de echipă la Întreprinderea „Electroputere" din Craiova

tlu de Erou al Muncii Socialiste. În acea dimineață de august, tovarășa Elena Ceaușescu s-a aflat alături de președintele țării în acel moment unic pentru biografia mea. Nu voi uita niciodată modul direct și apropiat în care mi-a vorbit, cuvintele de îndemn pe care mi le-a adresat provenind dintr-o profundă căldură omenească. S-a interesat de munca și de viața mea, m-a ascultat cu atenție, mi-a dat cîteva sfaturi, de care țin seama de-a lungul întregii mele activități.

M-am bucurat mult, din tot sufletul, atunci cînd, alături de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în timpul vizitei pe care ne-a făcut-o la întreprindere în toamna anului 1980 s-a aflat și tovarășa Elena Ceaușescu. Vizitînd fabrica de mașini electrice, m-a recunoscut deîndată. Cu aceeași căldură și dăruire umană s-a apropiat de mine, și, după ce s-a interesat de munca mea, s-a referit pe larg la necesitatea de a face eforturi sporite pentru a reduce materialele de import. M-a impresionat în mod deosebit înalta competență dovedită, cunoașterea perfectă a detaliilor unor motoare, a necesarului de materiale și a tehnologiilor.

Urmînd modelul de viață și muncă pe care ni-l oferă zi de zi tovarășa Elena Ceaușescu, femeile din țara noastră își fac o îndatorire de onoare din a munci cu toate puterile și cu toată energia pentru înfăptuirea înaltelor idealuri înscrise în Programul partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

UN LUMINOS ÎNDEMN PENTRU AFIRMAREA VALORILOR ARTISTICE

Cred că nu există pentru un artist, pentru cel ce se dăruie unei munci menite să proiecteze artistic, în fața generațiilor prezente și viitoare, simbo-

GABRIELA MANOLE-ADOC,
sculptoriță

lurile totalității ființei noastre naționale o satisfacție mai profundă decît a ști că străduințele sale sînt în deplină concordanță cu așteptările poporului a cărui emanație este, cu gîndirea celor care conduc destinele poporului său. Identificarea propriului ideal cu idealurile poporului și ale conducătorilor lui îmi îndreptățește mărturisirile acestui ceas cînd îmi îndrept cu emoție gîndul spre modelul de viață exemplară, dăruită cauzei demnității și libertății noastre, pe care îl oferă tovarășa Elena Ceaușescu, marcant om politic și de stat, eminentă personalitate a științei românești și mondiale, luptătoare consecventă pentru o lume a dreptății și păcii, om de aleasă omenie. Și care s-a dovedit, totodată, o mare iubitoare și cunoscătoare a artelor, sprijinind și stimulînd creația menită a înfrumuseța și înălța viața cetății, a po-

porului nostru. Am avut cinstea, împreună cu soțul meu, Gh. Adoc, să dăm expresie plastică — prin monumentul Independenței de la Iași — năzuinței de veacuri a poporului român și retrăiesc cu aceeași vibrantă emoție momentul inaugurării monumentului, cînd tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu ne-au adresat nouă, la încununarea muncii noastre, cuvinte de apreciere și încurajare. A fost un moment unic și de răscolitoare bucurie pentru mine cînd tovarășa Elena Ceaușescu a apreciat chipul statuii întruchipînd Independența ca fiind specific românesc, după cum și Grigorescu, în pictura sa, a redat frumusețea tipică a țărancei române. Am avut o imensă satisfacție — pentru că în cuvintele tovarășei Elena Ceaușescu era astfel remarcată și pusă în evidență o problemă care m-a preocupat în mod deosebit în perioada de lucru la monumentul Independenței, de elaborare a simbolului scump nouă, românilor, pentru istoria noastră din trecut, prezent și viitor. Personalitatea tovarășei Elena Ceaușescu, atît de bogată și complexă, dăruită cu neobosită energie și abnegație destinelor poporului nostru, aflat în plin urcuș social și uman, își arată astfel o fațetă în plus: grija pentru afirmarea valorilor artistice din țara noastră, pentru accesul larg al maselor spre cultură, demonstrînd dragostea pentru realizarea plenară a talentelor în cadrul larg, democratic, deschis oricărui creator autentic. Convinși, la rîndul nostru, că adevăratul drum al omului de știință și cultură, al neostenitului căutător de nou și făuritor de valori spirituale se poate croi numai în condițiile în care munca sa de fiecare zi se împletește strîns cu aceea de revoluționar, de om care să înțeleagă imperativele timpului — creatori de artă doresc să-și călăuzească pașii după exemplul tovarășei Elena Ceaușescu, văzînd în acest mod de a acționa chezășia succeselor viitoare. Cuvintele de îndemn adresate tuturor celor care activează în creația științifică și cultural-artistică românească de la tribuna celui de al doilea Congres al educației politice și culturii socialiste de către tovarășa Elena Ceaușescu ne-au devenit un luminos îndemn, o călăuză în acțiune, o chemare înspre zările însorite ale comunismului pe plaiurile românești.

Grupaj realizat de
C. ROMAN

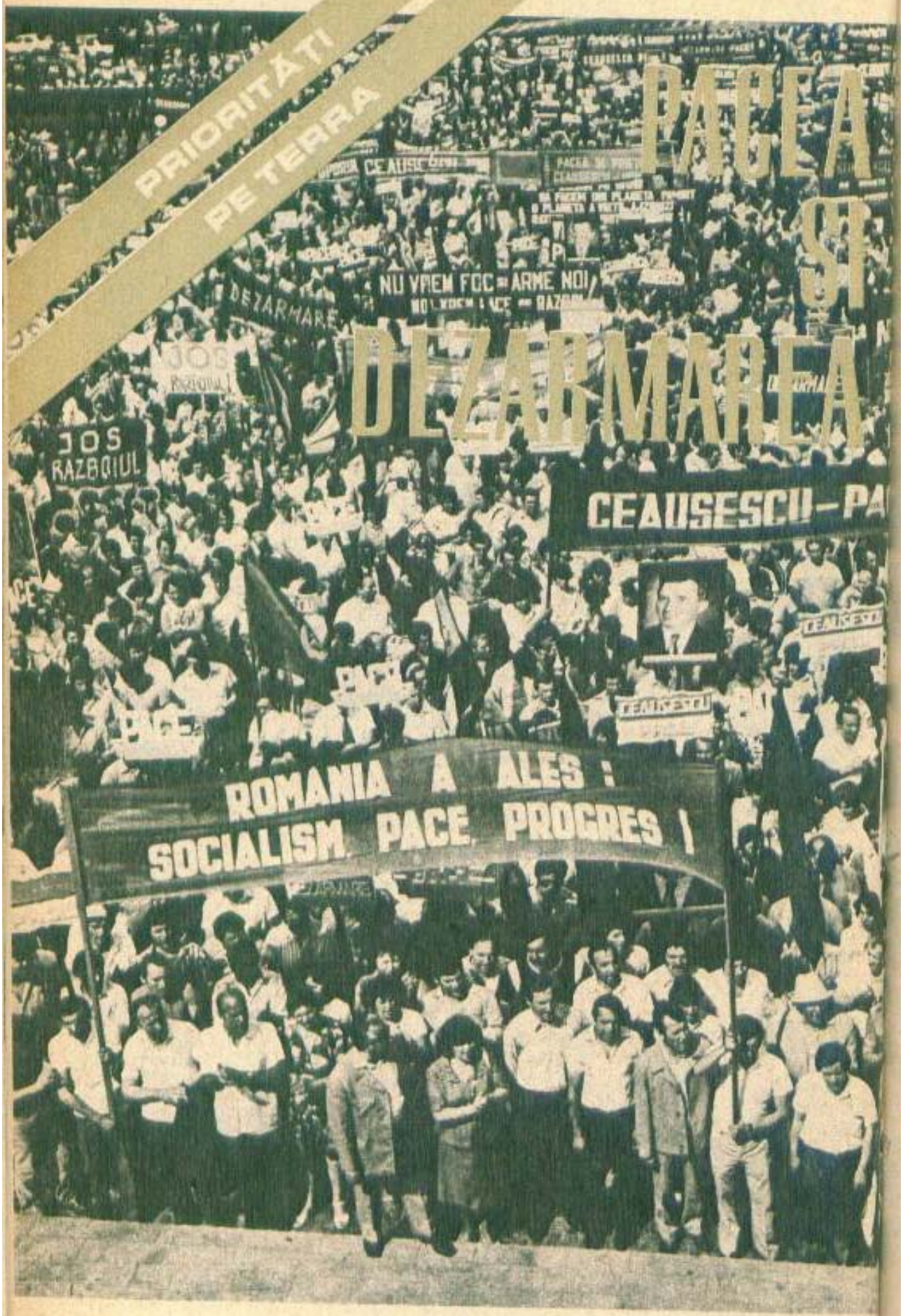
PRIORITĂȚI
PE TERRA
PACEA
ȘI
DEZARMAREA
NU VREM FOC ARME NOI
DEZARMARE
JOS
RAZBOIUL
CEAUSESCU-PA
ROMANIA A ALES :
SOCIALISM PACE PROGRES !

În urmă cu cîtva timp, publicația „Disarmament Times", editată la Națiunile Unite pe durata sesiunii speciale consacrate dezarmării, reproducea pe prima pagină imaginea unui ceas. Ceasul găsit la Nagasaki, avînd acele încremenite la orele 11 și 2'. Momentul exploziei nucleare. Un semn avertizor cu valoare de simbol, un apel la acțiuni ferme, concrete în sprijinul dezarmării.

PROBLEMA FUNDAMENTALĂ A CONTEMPORANEITĂȚII ÎN CONCEPȚIA PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI

Dezarmarea — acum cînd încă se mai poate asigura pacea —, aceasta este evaluarea pe care a făcut-o președintele Nicolae Ceaușescu de la tribuna Plenarei C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie a.c., cînd a exprimat în mod clar opțiunea fundamentală care se află în fața omenirii de azi: *pacea sau războiul*, termenii unei alternative din fața căreia omenirea nu poate abdica și de care depinde însuși prezentul civilizației de pe Terra. Oricît de complexe, oricît de contradictorii ar fi procesele și tendințele lumii contemporane, ele se ordonează toate pe liniile de forță trasate de acești doi poli fundamentali — pacea sau războiul. Din multele și gravele probleme care întunecă orizontul vieții internaționale, președintele Nicolae Ceaușescu atrage în primul rînd atenția asupra aceleia dintre ele care deține prioritatea: salvgardarea păcii. *„Ne aflăm într-o asemenea etapă* — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — *cînd pacea constituie problema fundamentală, să facem totul pentru a asigura pacea omenirii."*

Așa cum se știe, acest înflăcărat îndemn și, totodată, sever avertisment, tovarășul Nicolae Ceaușescu l-a adresat tuturor factorilor și forțelor sociale de care depind destinele omenirii, lansînd marea sa inițiativă de pace. Demersurile în acest sens ale președintelui României către președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S., Leonid Brejnev, și către președintele S.U.A., Ronald Reagan, către conducătorii tuturor statelor semnatare ale Actului final de la Helsinki, apelurile Marii Adunări Naționale, Frontului Democrației și Unității Socialiste și ale altor foruri din țara noastră, constituirea Comitetului național „Oamenii de știință și pacea", mitingurile cu participarea a sute și sute de mii de cetățeni de pe tot cuprinsul patriei noastre au dat dimensiunile unei înalte responsabilități față de destinele continentului, ale întregii planete.

Răspunzînd chemării președintelui Nicolae Ceaușescu, femeile din țara noastră au participat la ample acțiuni în sprijinul marilor deziderate ale contemporaneității — oprirea cursei înarmărilor, realizarea dezarmării — între care pot fi amintite impresionante marșuri și demonstrații de masă, însuflețite adunări și mitinguri în întreprinderi economice, instituții, unități de cultură și de învățămînt. În cadrul acestor ample manifestări, milioane de femei — muncitoare, tehniciene și inginere, oameni de cultură și artă, profesoare și eleve, mame și tinere — au exprimat hotărîrea poporului nostru de a trăi în pace, de a-și intensifica eforturile pentru încetarea cursei înarmărilor, pentru realizarea dezarmării și în primul rînd a dezarmării nucleare.

Rațiunea profundă a acestei poziții principiale, urmată de ample acțiuni și inițiative internaționale, derivă din faptul notoriu că România socialistă, construind o societate nouă, militează în același timp pentru o lume fundamental înnoită, care să trăiască în pace, ferită de amenințarea armelor. Dedicîndu-se unei ample opere de construcție pașnică, țara noastră are nevoie, ca toate popoarele lumii, de un climat internațional de pace și securitate, eliberat de orice amenințare cu forța și de pericolul războiului nimicitor. *Osmoza dintre politica internă și politica externă a partidului și statului nostru este deci în firea lucrurilor într-o țară al cărui popor a trăit dintotdeauna în simțul păcii și al muncii, al înțelegerii și omeniei.*

Problemei păcii, asigurării acesteia, îi sînt subsumate, în ultimă instanță, toate acțiunile întreprinse de țara noastră în planul vieții internaționale. Spre binele poporului român și în acord cu interesele cele mai autentice ale tuturor popoarelor lumii, contribuția României socialiste, a președintelui Nicolae Ceaușescu la promovarea eficientă a unor acțiuni menite să blocheze înarmările furibunde, concomitent cu afirmarea noilor principii de relații interstatale, a contribuit în cea mai mare măsură la prestigiul actual al țării noastre. De-a lungul anilor, România și-a afirmat hotărîrea nestrămutată de a acționa în strînsă solidaritate cu ampla mișcare mondială care se opune politicii înarmărilor, în conlucrare cu toate statele și forțele iubitoare de pace, pentru înlăturarea spectrului distrugerii nucleare, care amenință omenirea.

PROGRAMUL ROMÂNESC DE DEZARMARE CORESPUNDE NĂZUINȚELOR POPOARELOR LUMII

Contemporaneitatea a înregistrat numeroase inițiative ale României socialiste, ale președintelui Nicolae Ceaușescu, avansate în decursul anilor. Mai recent, po-

poziția și propunerile prezentate de țara noastră de la înalta tribună a sesiunii speciale a O.N.U. au evidențiat aprecierile și concluziile asupra situației internaționale, așa cum au fost formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu. *Ansamblul celor 17 propuneri ale României se constituie într-un amplu, cuprinzător și unitar program de acțiune în scopul soluționării radicale a problemelor cursei înarmărilor.* Caracteristic acestui program românesc este faptul că fiecare dintre măsurile preconizate promovează destindere internațională, tinde efectiv la diminuarea arsenalelor și bugetelor militare, urmărește ca fiecare pas în direcția dezarmării să nu se realizeze în detrimentul vreunui stat, ci să asigure echilibrul necesar, prin diminuarea continuă a armamentelor, să netezească calea spre noi măsuri îndreptate spre scopul final al dezarmării generale.

Parcurgînd programul românesc de dezarmare, constatăm că țara noastră se pronunță cu fermitate pentru *oprirea deîndată a cursei înarmărilor, pentru înghețarea cheltuielilor militare la nivelul acestui an și trecerea treptată la reducerea lor cu cel puțin 10 la sută pînă în 1985.* Este reafirmată necesitatea *renunțării la acțiunile de forță, la manevre și demonstrații militare* de orice fel, la granițele altor state. România socialistă se pronunță pentru o dezarmare care să asigure *renunțarea la amplasarea noilor rachete și să determine retragerea și distrugerea celor existente, pentru înfăptuirea securității și cooperării în Europa.* În acest scop, țara noastră propune convocarea unei *conferințe speciale pentru dezarmare și încredere în Europa*, care să asigure continuitatea conferințelor începute la Helsinki. De asemenea, ne pronunțăm pentru organizarea unei *conferințe la nivel înalt consacrate transformării Balcanilor într-o zonă a colaborării pașnice, fără arme nucleare.* Ținînd seama de problemele multiple existente, apare necesară *crearea în cadrul O.N.U. a unui organism special* care să acționeze în direcția organizării tratativelor și soluționării problemelor dintre state numai pe această cale. Statele care nu vor face apel la acest organism sau nu vor ține seama de activitatea acestuia să fie considerate agresoare.

Un accent deosebit este pus pe înghețarea cheltuielilor militare la nivelul anului 1982 și trecerea la reducerea lor cu 10—15 la sută pînă în 1985, ca o măsură cu caracter tranzitoriu. Fondurile astfel eliberate — se specifică în *„Poziția României cu privire la problemele dezarmării"* — să fie folosite în proporție de 30—50 la sută pentru sprijinirea eforturilor țărilor în curs de dezvoltare, iar restul pentru crearea de noi locuri de muncă și realizarea altor măsuri de ordin economic și social în țările care efectuează această reducere.

ACȚIUNI CONSECVENTE PENTRU ÎNLĂTURAREA SPECTRULUI DISTRUGERII NUCLEARE

În concepția țării noastre, prioritatea priorităților în procesul de oprire a cursei înarmărilor și de înfăptuire a dezarmării o constituie *dezarmarea nucleară* — și nu întîmplător în succesiunea măsurilor propuse de România de-a lungul anilor, acțiunea pentru înlăturarea spectrului distrugerii nucleare ocupă primul loc. Pentru realizarea acestui obiectiv, pentru declanșarea fără întîrziere a unui proces efectiv de dezarmare este necesar să se acționeze în primul rînd pentru *încetarea producției de arme nucleare și trecerea la reducerea treptată a stocurilor existente, pînă la lichidarea lor totală, pentru interzicerea definitivă a tuturor armelor nucleare, precum și a celorlalte arme de distrugere în masă.* În acest cadru, o importanță deosebită ar avea asumarea de către toate statele posesoare de arme nucleare a angajamentului ferm *de a nu folosi primele aceste arme.* Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la Congresul educației politice și culturii socialiste, țara noastră salută obligația asumată în acest sens de Uniunea Sovietică, considerînd în același timp necesar ca și S.U.A. și celelalte țări posesoare de armament nuclear să-și asume angajamente similare. Totodată, România consideră că este necesar să fie intensificate eforturile pentru *reducerea fermă a armamentelor nucleare existente la un nivel minim, pentru încheierea unor convenții în domenii care de mai mult timp fac obiectul discuțiilor din Comitetul de la Geneva, dar care din păcate pînă în prezent n-au putut fi definitivate.* Este vorba astfel de: *interzicerea tuturor experiențelor cu arme nucleare; interzicerea fabricării și dezvoltării armei cu neutroni; prevenirea folosirii noilor descoperiri tehnice pentru producerea și dezvoltarea unor noi tipuri sau sisteme de arme de distrugere în masă; interzicerea producției și perfecționării armelor chimice și distrugerea stocurilor existente de asemenea arme; interzicerea armelor radiologice.*

EROUL PĂCII

În numeroase prilejuri, conducători de state, reprezentanți ai opiniei publice internaționale au subliniat serviciile aduse omenirii și securității internaționale de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele României socialiste, puternicul curent de opinie creat de șeful statului român în rîndul conducătorilor lumii pentru a acorda importanța cuvenită păcii și a salva umanitatea de dezastrul unei catastrofe nucleare. Ne reamintim cu satisfacție de cuvintele rostite de **Tariq Anwar Shah**, deputat în parlamentul indian, cosecretar al Comitetului pentru întreaga Indie al Partidului Congresului Național (I), cu prilejul înmînării înaltei distincții de „Om al anului 1981" tovarășului Nicolae Ceaușescu: *„Eforturile excepționale ale Excelenței Voastre nu numai că au pavat drumul pentru crearea în viitor a unei Europe libere de arme nucleare, dar, de asemenea, a unei lumi fără arme și fără războaie, legată în mod vital de pace, lume care consideră persoana Excelenței Voastre ca fiind pilonul, pilotul și ghidul păcii".*

Prin realismul care le inspiră, prin caracterul lor de lucru, propunerile României

vizînd pacea și dezarmarea au stîrnit pe plan internațional un viu interes, bucurîndu-se de o largă apreciere. Iată alte cîteva confirmări preluate din declarațiile unor înalte personalități, făcute în cursul ultimilor luni. Astfel, d-na **Leticia R. Sahani**, secretar general adjunct al O.N.U., șeful Centrului O.N.U. pentru dezvoltare socială și probleme umanitare, declara: *„E clar că dezarmarea poate duce la o intensificare a procesului dezvoltării în întreaga lume, unde numai în ultimii ani au pierit din cauza subnutriției milioane și milioane de oameni. Dacă energia țărilor, a guvernelor se va converti – așa cum susține consecvent președintele României – într-o activitate creatoare, fiind înlăturate interesele înguste, egoiste, vom putea ajunge ca, în loc să fie distrusă viața, să se profileze o atitudine mai umanistă, în beneficiul tuturor oamenilor"*. Ambasadorul Egiptului la O.N.U., **Amre Moussa**, referindu-se la propunerea românească privind înghețarea cheltuielilor militare, spunea: *„Considerăm această propunere ca foarte importantă. Ea exprimă legătura intrinsecă dintre dezarmare și dezvoltare, dintre eforturile de înlăturare a pericolelor de război și cele vizînd edificarea unei noi ordini economice internaționale. Apreciem în mod deosebit poziția activă și constructivă a României, a președintelui său. Actualele propuneri se înscriu pe linia unui șir de inițiative realiste prezentate cu perseverență de România. Cu asemenea inițiative, prin eforturi comune, se poate înainta efectiv spre obiectivul dezarmării"*. Reliefînd ideea românească privitoare la răspunderea tuturor statelor în oprirea cursei înarmărilor, în înlăturarea pericolului de război, **Jan Martenson**, directorul Centrului O.N.U. pentru dezarmare, a declarat: *„Am avut plăcerea să-l întîlnesc pe președintele Nicolae Ceaușescu, o personalitate politică atașată cauzei dezarmării și ale cărui idei și propuneri ne-au lăsat o profundă impresie. Și România a dovedit de-a lungul anilor că aduce o contribuție importantă în această direcție. Trecerea cu prioritate la măsurile de dezarmare nucleară – așa cum subliniia România – apare ca o cerință de cea mai mare stringență"*.

La rîndul său, **Mutombo Tsithambwe**, reprezentant al Zairului pe lîngă Oficiul Națiunilor Unite de la Viena, se pronunța: *„Dacă măcar o parte din sumele colosale consacrate azi înarmărilor vor fi dedicate dezvoltării – cum a propus și România, această țară activă în cadrul luptei pentru dezarmare – aceasta înseamnă supraviețuirea umanității"*. După cum **Jutta Zilliacus**, vicepreședinta Comitetului pentru probleme internaționale al Parlamentului finlandez, a avut cuvinte de apreciere la adresa acțiunii pentru pace a președintelui țării noastre: *„Ne-am bucurat cînd am aflat despre inițiativele de pace ale președintelui Nicolae Ceaușescu și am urmărit cu interes marile acțiuni desfășurate în România împotriva înarmărilor, pentru pace și destindere. Pentru că obiectivele mișcărilor populare pentru pace sînt, în fond, obiective comune ce depășesc frontierele naționale"*.

Sînt confirmări în plus ale valorii unei politici internaționale dedicată în întregime păcii și dezarmării, făuririi unui destin în care pacea să domnească pe întreaga Terră, iar armele să-și găsească locul la muzeele de antichități.

AMPLOAREA MANIFESTAȚIILOR FEMININE

Opinia publică mondială devine tot mai conștientă de faptul că un război nuclear ar avea consecințe catastrofale asupra omenirii. Mari demonstrații pentru pace și dezarmare au avut loc și continuă să se desfășoare în Europa, în Statele Unite și în alte regiuni ale globului.

Ce determină în lume dezvoltarea unui curent atît de impetuos în favoarea dezarmării nucleare? Ce mobil îi îndeamnă pe oameni de pe diferite meridiane, cu concepții și preocupări atît de diferite, în rîndul cărora un loc deosebit îl ocupă femeile, să fie decîși, poate ca niciodată în istorie, să preîntîmpine o evoluție dezastruoasă?

La Springfield, sirena sună o dată pe lună, repetiția sinistră a inimaginabilei, totuși, zile „H". Nan Rodney, o femeie de 44 de ani, activistă locală a *„Campaniei pentru înghețarea armamentelor nucleare"*, i-a explicat ziaristului de la „Washington Post" că problema dezarmării nucleare se împletește pentru ea cu considerații foarte personale — cu viața celor doi copii ai ei, Jonath, 5 ani, Daniel, 3 ani; *„primul lucru la care mă gîndesc atunci cînd sună sirena apărării civile sînt copiii mei"*. Doamna Rodney adresează scrisori ziarelor, participă săptămînal la reuniunile Campaniei, ajută la circularea petițiilor în care se cer acțiuni pentru dezarmare.

Amploarea acțiunilor de masă în întreaga lume crește. În ultimele luni, în Franța, aproximativ 500 000 de persoane au semnat *„Apelul de la Paris"* inițiat de mișcarea franceză pentru pace, din care fac parte numeroase organizații de femei. Documentul se pronunță împotriva instalării în Europa a noilor rachete nucleare cu rază medie de acțiune și pentru desfășurarea de negocieri constructive în această problemă, cerînd, totodată, interzicerea bombei cu neutroni.

Sub auspiciile organizației *„Campania pentru dezarmare nucleară"*, la Dublin, capitala Irlandei, a avut loc o mare adunare a reprezentanților opiniei publice, în cadrul căreia participanții s-au pronunțat în favoarea activizării luptei pentru declararea întregului teritoriu al țării zonă liberă de arme nucleare.

Hotărîrea S.U.A. de a trece la producerea bombei cu neutroni și planurile NATO de amplasare de noi rachete nucleare cu rază medie de acțiune pe teritoriul Europei occidentale au fost condamnate și de *„Comitetul permanent al Federației mondiale a oamenilor de știință"*, din care face parte un mare număr de femei-oameni de știință. Comitetul a adresat oamenilor de știință din întreaga lume chemarea de a lupta energic împotriva planurilor de transformare a continentului european în arena unui război mondial.

Un alt exemplu elocvent îl constituie mișcarea *„Provincii și comune fără arme rachetă-nucleare"* din Belgia. Circa 20 de orașe și sate din provincia Flandra au luat hotărîrea de a se proclama, în mod simbolic, zone denuclearizate. Alte localități belgiene se pregătesc să adopte hotărîri similare. Din inițiativa comitetelor locale ale mișcării de femei au fost adoptate rezoluții în care se condamnă în mod ferm cursa înarmărilor și se cere interzicerea staționării și transportării de arme nucleare pe

teritoriul acestor localități.

Aceeași tendință, poate chiar mai pregnant conturată, poate fi întîlnită și în țara vecină, Olanda. O uriașă demonstrație s-a desfășurat în piața „Museumplein" din Amsterdam: circa 150 000 de oameni — reprezentanți ai partidelor politice, sindicatelor, organizațiilor de femei — au condamnat cursa înarmărilor nucleare, calificînd-o ca o intolerabilă risipă de resurse materiale. În același timp, în satele țării au fost aprinse torțe și au bătut clopotele.

De asemenea, la Amsterdam s-a desfășurat Conferința internațională cu tema *„Modalități de continuare a luptei împotriva cursei înarmărilor nucleare"*, organizată din inițiativa Comitetului olandez *„Opriți bomba cu neutroni"*, la care au participat, alături de alte organizații, și reprezentante ale mișcărilor de femei pentru pace din 20 de țări europene. Subliniind, încă o dată, imperativul unirii tuturor forțelor iubitoare de pace împotriva cursei înarmărilor, conferința a relevat amploarea crescîndă a acțiunilor care au avut loc în anul 1981 în Europa și pe alte continente. În mod deosebit, au fost evidențiate inițiativele în direcția păcii și dezarmării ale președintelui Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, marile demonstrații pentru pace și dezarmare de la București și din alte orașe ale țării noastre.

Mișcările de pe diferite meridiane împotriva continuării cursei înarmărilor nucleare, pentru pace și dezarmare se bucură de întreaga solidaritate a poporului nostru, care consideră că aceste mișcări răspund unor comandamente vitale ale epocii contemporane.

Comentariu realizat de
CAROL ROMAN

„Votați pentru înghețarea armamentului nuclear" este scris pe pancarta din centrul acestei imagini luate în timpul celei mai mari demonstrații pentru pace desfășurate pînă în prezent în S.U.A. Această manifestare, la care au participat peste 1,5 milioane de cetățeni din toate statele americane, a avut loc la New York în ziua de 12 iunie a.c., declarată „Zi a Păcii".

IUBIREA DE PATRIE - PERMANENȚĂ A EXISTENȚEI NOASTRE

„Omagiu" de VASILE POP

TAMARA DOBRIN
vicepreședintă a Consiliului Național al Femeilor

Mai avem încă vii în memorie acele momente unice cînd sub cupola Ateneului Român, străjuită de fresce din istoria patriei, întreaga țară a trăit clipe înălțătoare, pe care posteritatea le va înscrie cu litere de aur în marele letopiseț al neamului, cînd tovarășul Nicolae Ceaușescu, întîiul bărbat al țării, născut din inima acestui pămînt, a vorbit din nou despre istoria noastră și despre semnificația Tricolorului, simbolul demnității și neatîrnării. Istoria era acolo, venită din adîncurile timpului, parcă, sub chipul legendarilor și vitejilor noștri voievozi, evocați la acest mare sfat al țării, Congresul educației politice și culturii socialiste, de urmașul lor cel mai strălucit, omul dîrz și neînfricat, care întruchipează toate virtuțile acestui popor și se identifică cu însuși destinul nostru în lume.

Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din iunie a.c., ale cărei idei au orientat lucrările celui de al doilea Congres al educației politice și culturii

socialiste, conferindu-i o atît de profundă semnificație teoretică și practică, a întrunit covîrșitoarea aderiune a tuturor celor ce muncesc, întrucît în ea strălucesc toate marile virtuți care definesc înțelepciunea poporului român, profunda gîndire revoluționară a secretarului general al partidului, viziunea sa de largă perspectivă istorică, patriotismul înflăcărat și devotamentul fără margini față de nobilele idealuri ale dreptății și echității, ale adevărului și demnității, ale suveranității și independenței naționale. Poporul nostru se regăsește în această expunere cu tot ceea ce determină și caracterizează astăzi conștiința națională.

Indicația tovarășului Nicolae Ceaușescu de a pune la temelia întregii activități de educație socialistă a maselor cunoașterea istoriei milenare a poporului român constituie pentru noi un motiv de justificată mîndrie națională, de profundă reflecție în legătură cu aportul adus de femei, ca cetățene ale țării, ca mame, avînd în suflet flacăra respectului sfînt față de glia strămoșească, la educarea vlăstarelor tinere în spiritul iubirii de patrie, ca permanență a vieții noastre.

Întregul proces educativ pune în fața tuturor, dar în special a familiei, necesitatea cultivării în conștiința noilor generații de cetățeni a simțămîntului nepieritor al iubirii de țară. Este o îndatorire cu tradiții adînci în vatra de suflet și în spiritualitatea românească și cu profunde implicații politice și sociale, fiind vorba de profilul omului nou, de locul și de rolul pe care îl are și trebuie să și-l asume acesta în procesul devenirii socialiste și comuniste a patriei.

Este, se înțelege, o responsabilitate nobilă a familiei, a străduințelor sale educative; ce poate fi mai firesc și mai legitim, deopotrivă, decît a fi cu adevărat *părinți educatori*, învestiți cu cea mai umană dintre misiuni, aceea de a pregăti oameni pentru societatea de mîine, oameni care, cu patria-n inimă și în gînd, să facă totul pentru înflorirea și măreția României socialiste? Trebuie să fim pe deplin conștienți că ducem mai departe o veche și nepieritoare tradiție, patria aflîndu-se întotdeauna la rădăcina temeiurilor morale ale celor mai buni fii și fiice ale acestor plaiuri. Educarea acestui simțămînt trebuie să se ridice la cotele de azi ale cerințelor patriei socialiste, pentru că, astăzi, patriotismul, dragostea de țară se manifestă în condiții radical schimbate, la care înaintașii noștri abia dacă îndrăzneau să viseze.

Sentimentul patriotismului, transmis din generație în generație de milenii și secole, a căpătat astăzi un conținut considerabil mai bogat și mai profund, în care dragostea pentru frumusețea pămîntului natal — pentru localitatea în care ai văzut lumina vieții, pentru străzile sau ulițele pe care le-ai cutreierat în copilărie, pentru locurile știute numai de tine și de care te-ai legat pe viață —, pentru bogățiile țării, pentru limba și cultura poporului, pentru glorioasele sale tradiții de luptă — se îmbină indisolubil cu devotamentul nețărmurit față de marile cuceriri ale socialismului, față de orînduirea socialistă. Este vorba de destinul patriei în care ne împlinim propria viață. Copilul, în urcușul său spre lume și spre viitor, se raportează necontenit la această realitate pe care nu numai că o trăim, deci o și făurim necontenit, dar pe care o și transmitem neîncetat tinerelor generații. Dragostea fierbinte față de patrie, în întruchiparea ei concretă de valori materiale, morale și de sensibilitate, față de popor și partid, față de cauza socialismului, a păcii și colaborării în lume încălzește ca o flacără vie inimile milioanelor de educatori ai viitoarei generații.

Vast este domeniul de suflet al educației în spirit patriotic, pe care avem menirea și înclinația naturală de a o face urmașilor. Să ne deprindem copiii, încă din clipa cînd descifrează primele taine ale lumii și iau aminte la frumusețile nepieritoare ale patriei — păduri, cîmpii, munți și dealuri —, că au văzut lumina zilei într-o țară cu o veche obîrșie și că pe această vatră noi am fost dintotdeauna. Să-i învățăm odată cu primele cuvinte, odată cu poveștile, doinele și baladele românești că pămîntul acesta pe care au făcut primii pași este stropit cu sudoarea și sîngele înaintașilor lor, al părinților, moșilor și strămoșilor lor, iar pîinea pe care o mănîncă a crescut de mii de ani sub coarnele plugului și a

fost apărată cu sabia în mînă. Şi să le mai spunem că de pe această vatră, rămasă din tată în fiu, nu ne va clinti nimeni niciodată, deoarece sîntem stăpîni la noi acasă şi, aşa cum nu rîvnim la bunurile altora, nu permitem nici altora să rîvnească la bunurile noastre. Ca educatori ai copiilor noştri privim în trecutul ţării ca în apa limpede a unui izvor, cu credinţa deplină în adevăr şi certitudinea în prezent şi viitor. Legătura indisolubilă între ce a fost, ceea ce este şi ceea ce va fi îşi găseşte unitatea organică în reconsiderarea şi aprecierea a tot ceea ce este valoros pentru a se asigura, pe baze noi, dezvoltarea societăţii. Cinstirea trecutului face parte din însăşi educaţia patriotică şi revoluţionară, deschizînd o fereastră largă şi luminoasă spre tot ceea ce făurim în vatra noastră strămoşească în aceşti ani de nouă culme ai socialismului. Sîntem mîndri de faptul că, într-o perioadă scurtă, ţara noastră a parcurs mai multe etape istorice şi, sub conducerea partidului său comunist, păşeşte tot mai încrezătoare în viitor.

Sînt tot atîtea temeiuri care îndeamnă la reflecţie şi acţiune pentru ca familia românească să-şi ridice pe o treaptă şi mai înaltă calitatea educaţiei tinerelor generaţii în cultul dragostei de ţară, pentru ca acestea să fie capabile să preia, la rîndul lor, la un nivel superior de năzuinţe şi speranţe de destin, ştafeta înaintaşilor. Trebuie să-i învăţăm pe cei mici, pe tineri că patriotismul nu este un simţămînt pasiv, de contemplare, ci unul activ, de participare, principalul tărîm de manifestare a acestuia fiind contribuţia personală, cu întreaga capacitate şi dăruire, la edificarea construcţiei socialiste, la înflorirea şi progresul ţării. Şi că nu există datorie mai sfîntă ca aceea de a apăra, cu orice preţ, chiar şi cu sacrificiul suprem, fiecare palmă din pămîntul strămoşesc, demnitatea şi realizările vieţii noastre socialiste.

Educaţia patriotică nu se desfăşoară spontan, ci este rezultatul unui proces subtil şi de durată, care trebuie gîndit şi urmărit în toate aspectele sale: familiei, şcolii, societăţii în ansamblul său revenindu-le sarcina de a asigura formarea şi dezvoltarea sentimentelor moral-patriotice, făurirea unei însuşiri de caracter a cărei însemnătate devine supremă în procesul de integrare în muncă, în împlinirea idealului de existenţă. Şi ceea ce ştim cu toţii, că educarea simţămîntului patriotic începe de la cea mai fragedă vîrstă, în familie, şi nu se sfîrşeşte niciodată are valoare de laitmotiv pentru întreaga viaţă. Principalul mijloc de educaţie îl constituie şi în acest domeniu tot exemplul personal, şi ne referim, evident, la exemplul cel bun; din părinţi iubitori de ţară ies şi copii care-şi iubesc şi-şi apără, cu orice sacrificiu, patria, considerînd opera de zidire a acesteia şi contribuţia lor la această operă reazemul moral al întregii existenţe. Tinerele generaţii nu se educă numai cu vorbe frumoase şi înălţătoare, ele simt mereu nevoia de a se raporta la experienţe demne de visurile şi aspiraţiile lor. Pentru că principala manifestare a dragostei de patrie, faţă de cauza partidului o constituie participarea la imensul proces de dezvoltare şi înflorire a ţării. Acesta este scopul final al întregii educaţii morale şi profesionale, al întregii instruiri — crearea unui om în stare să însemne ceva pentru sine şi pentru ţara care l-a dăruit, pe el, lumii.

Grija pentru educarea noilor generaţii demne de minunatele tradiţii ale trecutului nostru glorios, a cărui cunoaştere aprofundată devine astfel un permanent reper de suflet şi conştiinţă, impune tuturor factorilor educaţionali, familiei, şcolii, nouă, femeilor, mari răspunderi pentru formarea acestora în spiritul înaltelor virtuţi morale ale poporului român, pentru cultivarea de la cea mai fragedă vîrstă a patriotismului militant, a dragostei neţărmurite faţă de partid, faţă de strălucitul conducător al poporului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, faţă de tovarăşa Elena Ceauşescu.

Patria este indivizibilă şi, pe această vatră nemuritoare, noi toţi, fără deosebire de naţionalitate, punem umărul cu nădejde şi convingere fermă pentru a înălţa, cu un ceas mai devreme, ţara de belşug şi de vis la care au aspirat din timpuri imemoriale moşii şi strămoşii noştri. Epoca socialistă pe care o parcurgem ne permite din plin realizarea acestor ţeluri.

ANUAR FEMININ 1982

Consemnînd cîteva din majorele evenimente ale lui 1982, anuarul îşi face datoria de onoare de a scrie şi de astădată despre femeile ce s-au distins, în acest an, prin deosebite fapte de muncă şi gîndire.

TINEREŢEA VENERABILEI ÎNTREPRINDERI LUGOJENE

„I.T.L." este cea mai vîrstnică şi mai mare întreprindere textilă din Lugoj, are venerabila etate de trei sferturi de veac, scoate circa 30 milioane m^2 de pînzeturi pe an şi se consideră un „imperiu feminin", de vreme ce aici lucrează şi conduc mai ales femeile. Numai **Floarea Berariu** vorbeşte despre întreprindere ca despre un copil al său, iar un copil — ce mamă nu ştie? — îţi trezeşte în primul rînd un imens sentiment de răspundere. Floarea Berariu este secretara comitetului de partid, lucrează aici de 24 de ani (din cei 41 pe care îi are), şase ani a muncit la război, ca ţesătoare, mulţi alţii ca tehnician la serviciul de producţie, acum ea are însă în grija sa politica economică şi nu mai puţin umană, întreaga întreprindere şi întregul ei colectiv.

„Dacă ar trebui să-i dăm un nume acestui an 1982, pe care l-am traversat împreună, noi, oamenii, şi întreprinderea noastră, l-aş numi anul *chibzuinţei*, chibzuinţa însemnînd, în primul rînd, gîndire tehnică, pentru că numai prin acest tip de efort am putut obţine economiile dorite. O pildă: importam anual, pe valută grea, 4 000 kg de lac, necesar cilindrilor de presiune la maşinile de filat. O ingineră de la noi, Virginia Faur, a realizat — printr-o preţioasă invenţie — acest lac, reuşind nu numai reducerea importului nostru, ci al tuturor filaturilor de bumbac din ţară. Tot chibzuinţa ne-a făcut să obţinem, prin recuperare, ca din tone de deşeuri de la filatură, care se vindeau înainte cu doar 1—2 lei kilogramul, să realizăm materiale foarte bune şi reuşite, care se ridică astăzi la valoarea de peste 16 milioane de lei pe an".

Notez cu interes tot ce-mi împărtăşeşte Floarea Berariu despre viaţa întreprinderii; zadarnic încerc însă să aflu ce a însemnat pentru dumneaei personal acest an pe care îl consemnează almanahul nostru; nu de alta, dar fiindcă în acest an 1982 viaţa ei a fost pentru ea tot una cu cea a întreprinderii, a celor 3 700 de femei care muncesc aici.

CEA MAI BUNĂ CRESCĂTOARE DE LA FERMĂ

Aspazia Ahanzei nu are o biografie deosebită. Şi totuşi, acolo, la locul ei de muncă, la ferma „Pantelimon" a I.A.S. Mogoşoaia, Aspazia Ahanzei este o personalitate. Şeful fermei, medicul veterinar Mihai Petcu, mi-o recomandă ca fiind cea mai bună crescătoare de animale. „Dacă ferma noastră a realizat pe ultimii trei ani cea mai mare producţie de lapte din cadrul fermelor întreprinderilor agricole de stat din întreaga ţară, producţia medie se apropie de 5 000 l pe cap de vacă furajată, acest lucru se datoreşte şi celor care cresc şi îngrijesc animalele cu răspundere şi pricepere, dar şi cu dragoste. Şi Aspazia este un exemplu în acest sens; drept argument stau cei 6 300 litri de lapte muls în medie de la cele 23 de vaci pe care ea le îngrijeşte, producţie cu mult peste media fermei".

Aspazia Ahanzei a venit împreună cu soţul său tocmai din Coşula Botoşanilor. De la început (cam cu 8 ani în urmă), Aspazia şi-a făcut din muncă pasiune, a învăţat zi de zi cum să crească animalele, cum să le hrănească şi roadele acestei trude, iată, se arată, spre mulţumirea ei şi a celorlalţi.

DESTIN MUNCITORESC ÎNTR-UN SFERT DE VEAC

Maria Caba a împlinit în chiar nămiaza anului acesta, în iulie adică, un sfert de veac de cînd a început să lucreze ca muncitoare confecţioneră la „Solidaritatea" orădeană. Avea 16 ani, în acea lună a lui cuptor, în 15 chiar. Era imediat după absolvirea profesionalei, pentru că fără a mai aştepta să treacă luna de vacanţă a şi intrat în fabrică. 25 de ani pentru ea şi generaţia ei au fost ani de creştere, maturizare şi împlinire. La 18 ani a fost primită în rîndurile comuniştilor. Ca mai toată generaţia sa, a urmat liceul la seral. Cu o largă deschidere profesională, Maria Caba a reuşit să se situeze ani de zile printre cele mai bune confecţionere de încălţăminte. În acelaşi timp a început să se formeze şi ca activistă. Ani de zile a fost secretară a organizaţiei de bază în secţia în care

lucra, apoi a fost aleasă secretar cu probleme organizatorice în comitetul de partid, pentru ca, în ultimii 3 ani, să fie secretară a comitetului de partid de la Întreprinderea „Solidaritatea". A continuat să învețe, urmînd școala de maiștri. Conduce atelierul de prototipuri de la creație, acolo unde prind contur ideile creatorilor de modă.

— N-aș putea desprinde în vreun fel tinerețea, maturitatea mea de om, de comunist de cea a colectivului în care am crescut și m-a crescut. Viața mea în acest sfert de veac este viața a nenumărate alte muncitoare care și-au împlinit visurile tinereții și apoi ale maturității; muncind, m-am ridicat odată cu oamenii din jurul meu. „Solidaritatea", întreprindere care acum 25 de ani număra doar cîteva sute de muncitoare, are astăzi aproape 4 500 de oameni și a devenit o mare exportatoare de încălțăminte în țări cu veche tradiție.

...Marcela, fiica Mariei Caba, care a împlinit de curînd 20 de ani, lucrează la aceeași întreprindere, în aceeași profesie. Generațiile se continuă.

ÎNVINGEREA BĂTRÎNEȚII, VIS AL ANILOR TINERI

În anul 1910, în orașul Brăila, o adolescentă trecea prin sfîșietoarea durere a morții tatălui său. Din durerea aceea s-a născut poate visul anilor tineri în care acad. prof. dr. **Ana Aslan** de astăzi a perseverat îndîrjit pentru aflarea unor tratamente datorită cărora bătrînețea să nu mai poată fi povară și boală.

Fondatoare a primului institut geriatric din lume, autoare a peste 300 de lucrări științifice, Ana Aslan pledează de peste trei decenii pentru cel mai profund și uman crez: acela al sănătății, respectului și ocrotirii pe care îl datorăm persoanelor de „vîrsta a treia". Studiile sale privind biologia îmbătrînirii, gerontologia clinică și socială au fost însușite de majoritatea institutelor geriatrice din lume. Mai mult, inițiativele sale au devenit programe de lucru ale Organizației Mondiale a Sănătății. Înseși problemele dezbătute în „Adunarea mondială pentru vîrsta a treia", ținută în anul 1982 la Viena, au fost, după cum se exprima însuși William Kerrigan, secretarul general al Adunării mondiale a Națiunilor Unite pentru vîrsta a treia, în bună parte inspirate din activitatea și experiența Institutului național de gerontologie și geriatrie de la București.

Pentru merituoasa sa activitate științifică, acad. prof. dr. Ana Aslan a fost distinsă cu titlul de „Erou al Muncii Socialiste", precum și cu alte ordine și medalii.

Invitată frecvent în țări din toate continentele, pentru a demonstra realizările românești obținute pe baza medicamentelor originale Gerovital și Aslavital, savanta româncă a fost aleasă membră a numeroase academii și societăți științifice din lume: este președinta Uniunii mondiale de medicină profilactică și igienă socială din Austria, membră fondatoare a Confederației societăților gerontologice din țările latine, președinta de onoare a Centrului european de cercetări medicale aplicate „Ana Aslan" din Milano, membră a Societății americane de gerontologie etc., etc.

În anul 1982 a primit medalia și premiul internațional O.M.S. „Leon Bernard", valoroasă recunoaștere a muncii unui om pentru oameni. După ani și ani de muncă, de stăruință fără egal, un om și-a împlinit visul anilor tineri: bătrînețea a fost învinsă!

„ȚARA MEA DE DOR VA DĂINUI"

Femeia aceasta din Chineriu de Jos, cu țăranii săi, de care se simte legată de cînd ea era o copilă ce privea cu ochi mari cîmpul și izvoarele, păsările și mieii, această țărancă se află azi printre acei poeți noi ce au crescut asimilînd odată cu doinele și baladele mureșene toată sensibilitatea celui ce se identifică cu durerile și bucuriile, și aspirațiile colectivității de oameni în mijlocul cărora trăiește. Fiindcă **Ana Kadar**, din satul Ilieș, unde și-a urmat, după căsătorie, bărbatul, scrie cu mînă tremurîndă de emoție versuri ce exprimă cu simplitate și firesc dragostea de muncă și de viață, bucuria împlinirilor din satul contemporan; sentimentul adînc de apartenență la istorie și la glia strămoșească este prezent în versurile poetei țărance, și este o tulburătoare realitate acest fapt de vreme ce veacuri de veacuri glia strămoșească a fost muncită și apărată de bunicii și părinții ei, țărani, mereu nevoiți de vremuri vitrege să lase plugul și vatra spre a lupta să-și apere viața, „sărăcia și nevoile și neamul". „Ro-

mânie, pămînt scump", se intitulează ciclul de poezii al Anei Kadar, poezii trăite și spuse pe scenele Festivalului național „Cîntarea României", pînă în faza pe țară, unde se afirmă printre cei mai buni poeți-țărani.

„Acum nu mai curge amarul/ Pe pămîntul românesc./ Ci cu dragoste, în frăție/ Scumpa strămoșeasca glie/ Împreună o muncesc", scrie ea cu certitudinea celui ce participă direct la făurirea bunurilor materiale și spirituale în „Țara mea de dor/ Ce are Carpați și o Albastră mare/ Și sute de sate înfloritoare".

TEHNOLOGII CE ELIMINĂ IMPORTUL

Inginera metalurgistă **Genoveva Lică** este una dintre numeroasele femei specialiste, implicate în găsirea unor tehnologii proprii pentru realizarea de materii prime care pînă acum se importau. Adică, participă efectiv și activ la valorificarea inteligenței tehnice românești. În cadrul Centrului de cercetări și proiectări pentru tehnologia aluminiului din Slatina, unde este șefă de colectiv, a finalizat pînă acum cîteva teme de cercetare deosebit de importante pentru producerea și prelucrarea acestui metal atît de necesar în ramurile de vîrf ale industriei noastre. Printre ele amintim stabilirea tehnologiei de obținere a țevilor din aliaje dure de alu-

ANUAR FEMININ 1982

miniu. În anul 1982, împreună cu același colectiv, a avut în vedere procedeul de obținere a sleburilor din aluminiu rafinat (99,99%), destinate prelucrării în folii pentru industria electrotehnică. Prin aplicarea în practică a rezultatelor ultimei teme de cercetare, s-a reușit eliminarea sută la sută a importului la acest gen de produse, realizîndu-se astfel importante economii de valută, de 10 milioane de lei pentru 1982, iar pentru 1983, s-a calculat o economie de 35 milioane de lei. Iată-i și pe ceilalți membri ai colectivului: inginera Antonia Kloiber, subinginera Ileana Bobeanu, tehnicianul Octavian Mitruț și muncitorii Ioana Timșa și Nelu Lupu. În continuare, colectivul este preocupat să realizeze un sistem de filtrare pentru turnarea aliajelor de aluminiu, spre a elimina încă un reper de pe lista importurilor. Sîntem siguri și de reușita acestei încercări.

BUCURIILE UNEI ANTRENOARE

Mariana Lucescu, profesoară de educație fizică cu specializarea rugbi la Clubul sportiv școlar nr. 2 din București, este prima antrenoare de rugbi din lume, prima femeie care a pătruns în acest sport, am spune, eminamente bărbătesc. Dar nu numai că a pătruns, ci a și rămas, dovadă fiind anii de activitate, pe care și-a început-o prin 1962 în comuna Pantelimon, la Școala generală nr. 65, unde a realizat prima echipă de rugbi a școlii. În 1968, cînd a devenit în mod oficial antrenor de rugbi, încă o prejudecată fusese doborîtă. Ceea ce confirmă faptul că fusese într-adevăr vorba de o prejudecată este satisfacția ei de acum, că, în atîția ani de muncă, a contribuit la formarea unor sportivi de mare valoare, care sînt componenți de bază ai echipei naționale de rugbi, ca, de exemplu, căpitanul acesteia Mircea Paraschiv, Alexandru Dumitru — maeștri emeriți ai sportului —, Stelian Podărăscu sau Alexandru Rădulescu, pe care i-a antrenat în prima ei serie. Să reamintim că echipa României se află pe locul trei în cadrul Turneului „Celor cinci națiuni". Și nu e puțin lucru! Calitățile deosebite ale acestor sportivi au în-

mugurit și au căpătat contur în anii de juniorat, cînd antrenor le era Mariana Lucescu, o femeie cu talent pedagogic, care iubea sportul și copiii și care are acum bucuria împlinirii a ceea ce cu trudă, pe arșiță sau pe ploaie, a reușit să facă pentru mulțumirea ei sufletească, dar și pentru satisfacția noastră de a ne mîndri cu sportivi de valoare și cu o echipă națională de rugbi din primul eșalon mondial.

APORTUL MUREȘENCELOR

În vară, Consiliul Național al Femeilor a organizat în județul Mureș, în colaborare cu comitetul județean al femeilor, o reușită consfătuire pe țară privind activitatea organizațiilor de femei pentru realizarea prevederilor de plan în domeniul zootehniei. De ce aici, la Mureș? Pentru că în acest județ zootehnia, sector în care lucrează cu competență și hărnicie numeroase femei, se bucură de o continuă dezvoltare. Pentru că întregul activ de femei, în frunte cu **Ileana Singiorzan**, inimoasa președintă a comitetului județean al femeilor, se străduiește, și reușește, să antreneze lucrătoarele din unitățile agricole de stat și cooperatiste, țărancele din zonele necooperativizate la rezolvarea multiplelor probleme ce se impun în acest important sector — creșterea animalelor.

— Organizațiile de femei din fiecare localitate, din fiecare unitate agricolă, ne relatează președinta comitetului județean al femeilor, au întreprins în acest an o seamă de acțiuni — schimburi de expe-

rientă, consfătuiri, întîlniri cu specialiști, expuneri, calcule economice, mese rotunde, dezbateri, vizionări de filme documentare —, toate avînd un scop precis: creșterea aportului femeilor la dezvoltarea zootehniei...

Rezultatele sînt pe măsura eforturilor: în prezent, producția zootehnică deține o pondere de 55 la sută din producția totală agricolă a județului, urmînd ca în anul viitor să ajungă la 60 la sută, ceea ce înseamnă, fără îndoială, o performanță. Mureșencele — românce, maghiare, germane —, înfrățite în muncă și în viață, își aduc contribuția lor tot mai activă la înfăptuirea programelor de autoconducere și autoaprovizionare în profil teritorial.

ACTIVISTĂ PE TĂRÎMUL CULTURII

„Să veghem cu dragoste și respect asupra culturii, s-o îmbogățim necontenit și s-o dăruim mereu oamenilor" — acesta-i rostul, în miezul său, al activistului pe tărîmul culturii, aceasta-i părerea, profesiunea de credință a președintei Comitetului județean de cultură și educație socialistă Timiș, **Augusta Anca**. „Și mai mult ca oricînd, azi, cînd partidul, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne-a oferit cea mai însufleți-

toare călăuză și îndemn, și chemare, prin magistrala expunere la plenara lărgită a Comitetului Central din iunie a.c., ca și prin cuvîntarea rostită la Congresul educației politice și culturii socialiste din acest an, mai mult ca oricînd deci, în prezent, avem marea și nobila datorie de a spori rolul factorului politic în munca de educație a maselor, de a ridica gradul de eficiență și de calitate a conținutului tuturor activităților culturale. Este o responsabilitate de cinste, de prestigiu să participi cu toate puterile spirituale și morale la formarea omului nou, a acelui tip uman capabil prin cultură și civilizație să înțeleagă și să-și asume răspunderile pe care istoria noastră le zi le pune fiecăruia dintre noi. În județul Timiș, în această vatră de gîndire și simțire românească, avem o activitate culturală bogată, cu numeroase instituții artistice: Opera Română, Filarmonica de stat „Banatul" se bucură de un mare aflux de spectatori, ceea ce le conferă un important rol educativ în rîndul diferitelor categorii de oameni ai muncii. Dar faptul cel mai demn de relevat se dovedește a fi acela că Timișoara este unicul centru spiritual din Europa unde funcționează teatre în trei limbi — română, germană, maghiară — ca expresie a politicii naționale a partidului nostru. Existența acestor prestigioase instituții se înscrie cu substanțială contribuție la inițierea și organizarea unor manifestări cu o largă rezonanță în viața culturală a țării."

ÎMPLINIRE

Doctor inginer **Lucia Luncă**, directorul Stațiunii de cercetări și producție legumicolă Buzău, este, totodată, și coordonator al programului național de cercetare științifică pentru cultivarea legumelor în solarii. Este, de asemenea, membru al Academiei de științe agricole și silvice, precum și membru al Consiliului Superior al Agriculturii.

De curînd, inginera Lucia Luncă a trăit două evenimente deosebit de dragi inimii sale. Stațiunea de cercetări pe care o conduce a împlinit un sfert de veac de activitate, iar ea personal douăzeci de ani de cercetări, de împliniri, zile de muncă încordată și uneori și nopți albe pentru ca floarea, fructul ori frunza unei legume să-și schimbe deprinderile moștenite și să devină așa cum ea, cercetătoarea, dorea: fie mai productivă, fie mai precoce sau mai rezistentă la frig, la cultură, la dăunători. De numele Luciei Luncă se leagă și construcția în țara noastră a primului solariu tip

tunel, denumit „Buzău 97", și tehnologiile de cultură ale tomatelor și ardeilor, vinetelor și ale tuturor celorlalte legume care se cultivă în solarii. Împreună cu colectivul pe care-l conduce a creat, a testat zeci de soiuri de legume, care azi se cultivă în toate zonele țării. Ceapa „Diamant" și „Aurie de Buzău", tomatele „Buzău 22", usturoiul „Rîmnicelul", vinetele „Delicia" și multe altele — rod al minții și talentului colectivului de cercetători de aici —, sînt legume cultivate pe sute și mii de hectare. Stațiunea, al cărei director este dr. ing. Lucia Luncă, se constituie într-o unitate de producție a cărei valoare a producției globale trece an de an de 35 milioane de lei. O precizare: de patru ori a cucerit locul I pe țară pentru rezultatele obținute.

LAUREATA PREMIULUI HERDER

Ana Blandiana (îmi vine să scriu „Ana Blandiana a noastră") a fost distinsă în acest an cu Premiul Herder. O recunoaștere internațională — care nu e deloc prima — și pe care o primim cu liniște, ca pe un lucru de la sine înțeles: da,

Ana Blandiana își merita pe deplin consacrarea mondială, o merita acum, în plină efervescență creatoare, o merita acum, în plină tinerețe înfloritoare a gîndului, a versului, a scrisului ei, o merita acum, cînd își rotunjea — cu volumul „Proiecte de trecut" — pînă la cifra benefică de treisprezece, numărul cărților publicate din 1965 încoace, de la debutul editorial cu cartea „Persoana întîia plural". Titlu căruia îmi îngădui să-i deslușesc o anume semnificație: faptul că poeta exprimă — exprimîndu-se pe sine însăși — acest persoana întîia plural a poporului, a pămîntului nostru, de care e legată cu mii de sufletești fire invizibile. *„Sînt acasă acolo unde pot să scriu și nu pot să scriu decît acasă* — mărturisea Ana Blandiana. *Acest cerc vicios, acest cerc magic are forța medievalei legături de pămînt. Sînt, și cu toții sîntem — mai mult sau mai puțin, mai mult sau mai puțin metaforic —, lobagi cu sufletul pe o bucată de pămînt".* Această „bucată de pămînt" pe care lobagește, cu ardoare și uitare de sine, sufletul și versul Anei Blandiana, acest spațiu al respirației Carpaților și Dunării noastre, această „persoana întîia plural" este cea care a primit, prin marea noastră poetă, omagiul Premiului Herder. Căci spunea poeta: *„Cîntecul nu e al meu,/ El numai trece uneori prin mine..."*

DE LA TEORIE LA EXPERIMENT

Terminase liceul „Gheorghe Lazăr" cu diplomă de merit. Pe atunci avea dreptul să se înscrie la oricare facultate fără examen de admitere. Cîștigase cîteva olimpiade de limbă și literatură română, scria — și mai scrie și-acum — poezii. Cu toate acestea, spre surprinderea tuturor, tînăra absolventă, cuprinsă de elanul celor care prin 1957

ANUAR FEMININ 1982

construiau primele și marile noastre combinate chimice, devine studentă a facultății de chimie industrială.

De 22 de ani, **Gheorghița Jinescu** lucrează în învățămîntul superior. Astăzi, profesor universitar și doctor în științe chimice, decan al Facultății de utilaje și ingineria proceselor chimice, ea desfășoară o vastă activitate didactică, științifică, obștească și de conducere, punctată merituos de numeroase succese a căror enumerare, fie ea și telegrafică, ar necesita prea mult loc pentru spațiul restrîns al anuarului. Să amintim doar cele mai importante evenimente din acest an 1982.

În ceea ce privește activitatea științifică, Gheorghița Jinescu a participat la „Al treilea simpozion internațional de uscare" din Anglia, cu o lucrare de mare răsunet și actualitate — „Uscarea polimerilor stirenici în strat vibrofluidizat", făcîndu-i-se, în același timp, deosebita onoare de a fi aleasă ca membru în Comitetul internațional de organizare a simpozionului.

Dar să vorbim și despre îmbinarea armonioasă între teorie și experiment. Astfel, de mare importanță pentru economia românească, pentru chimia noastră este intrarea în funcțiune a stației-pilot de la Pitești, filială a ICECHIM. În această unitate, în colaborare cu ICECHIM se aplică procedeul de uscare a polimerilor în strat fluidizat. Alături de colegii din catedră și de cei de la Facultatea de mecanică, Gheorghița Jinescu a elaborat o tehnologie specială de execuție a unor extractoare care, la Buzău, se află în faza de execuție. Economia realizată este de peste un milion de lei. Cercetare-practică, un tandem absolut necesar dezvoltării naționale.

CONTINUITATE MULTIMILENARĂ

Să ai vocația istoriei înseamnă să te cheme și să te tulbure mai mult decît pe alții glasul îndepărtat al străbunilor... Să ai vocația istoriei înseamnă, în esență, să fii patriot.

Un astfel de om dăruit trecutului este **Ioana Hica-Cîmpeanu,** cercetător științific la Muzeul de istorie al Transilvaniei din Cluj-Napoca.

Încă de la absolvire, tînăra arheolog s-a dedicat studierii amănunțite a perioadei de după retragerea aureliană din Dacia, a epocii prefeudale

adică; Cluj-Napoca, zona str. Gheorghieni-Pata și cetatea Dăbîca, Iclod, Valea Largă, Vișinelu, Turdaș, Rădești, Șercaia, Baciu, Bogata de Mureș sînt șantiere în ale căror pămînturi a căutat și a găsit cu prisosință, vară de vară, urme ale populației autohtone, date istorice.

Patriotismul profesiei sale fraternizează splendid și firesc cu patriotismul sătenilor, elevilor și țăranilor care, ori de cîte ori găsesc cîte un „ciob", dau fuga cu ei la arheologii muzeului. Se deschide atunci un nou șantier, se muncește luni de zile, se interpretează cu minuțiozitate urmele arheologice, istoria locurilor devine mai bogată în date, mai temeinic argumentată științific. Particularizînd, putem spune că fiecare din cele trei comunicări prezentate în acest an de doctorandul în istorie Ioana Hica-Cîmpeanu la reuniunile științifice de la Caransebeș, Cluj-Napoca și Brașov sînt, în egală măsură, dovada înaltului profesionalism al autoarei lor, precum și mărturia devotamentului față de trecutul acestei străvechi țări, al tuturor celor care au semnalat prompt existența unor vestigii arheologice.

Cea mai importantă dintre întîlnirile științifice ale acestui an, care s-a ținut la Cluj-Napoca, a fost cea intitulată semnificativ: „Continuitate multimilenară". În comunicarea susținută cu acest prilej, Ioana Hica-Cîmpeanu a făcut cunoscute noi dovezi arheologice ale permanenței românești în zonele supuse cercetării științifice din perimetrul Transilvaniei. Ceea ce reprezintă o nouă și marcantă contribuție la probarea îndelungatei existențe a poporului nostru în spațiul carpato-dunărean.

SERICICUL-TOAREA

Elena Codreanu este cooperatoare. Muncește la sapă, dar și la cules porumb și la scos sfeclă. Muncește acolo unde este nevoie cu același sîrg și hărnicie de ani și ani de zile. Dar cel mai drag îi este ei să crească viermi de mătase, să obțină gogoșile de culoarea soarelui. Așa că devine în fiecare an și sericicultoare. Pasiunea ei de a crește „urzitorii", conjugată cu pricepere și seriozitate, a desemnat-o în ultimii ani, prin rezul-

tatele obținute, drept cea mai bună sericicultoare din județul Buzău. A cîștigat premiul I în întrecerea organizată de către Comitetul județean al femeilor Buzău. În anul 1982 a vîndut 100 kg de gogoși, cea mai mare cantitate obținută într-o gospodărie personală în comuna Poșta Cîlnău. Munca i-a fost însă și răsplătită: 10 000 de lei doar pentru cîteva săptămîni de muncă, dar făcută cu pricepere și drag.

LA RADIO COASTĂ „CUMPĂNA 1"

Cînd vapoarele aflate undeva în imensitatea oceanelor ridică ancora, cînd se opresc

În rada porturilor lumii, de la mii de mile distanță, marinarii comunică cu cei de acasă. Ziua și noaptea, oricînd, acolo, la stația de radio coastă „Cumpăna 1", de peste 20 de ani, o femeie stă de vorbă cu matrozii. Este ofițerul radiotelegrafist **Lucia Ion**, care și-a ales o profesie marinărească, aspră, dar — spune dînsa — frumoasă ca un cîntec deasupra apelor!

Ore întregi, aparatele „bat" Morse. Se transmit și se primesc cele mai diverse comunicări de la vapoarele aflate sub toate pavilioanele pămîntului! Descifrate și transcrise, mesajele se adună cu sutele, cu miile poate, numai în orele de muncă ale unui singur schimb — format din opt-zece marinari telegrafiști, conduși de Lucia Ion. „Sîntem la Murmansk, am ancorat la Santa Pausagia, plecăm din Sidney, din Bombay, din Singapore etc."

Vînt bun la pupă — le dorește ofițerul radiotelegrafist Lucia Ion. Din eter reperează în fiecare zi indicativele vapoarelor care, după luni de muncă și confruntări cu oceanul, aduc marinarii acasă. Ea, Lucia Ion, este întîiul om care știe cînd se întorc marinarii acasă. Numai ea știe ce suflete de copii au marinarii, acești „lupi de mare" cărora a doua zi după ieșirea în larg le este dor de acasă. Îmi arată sute de telegrame sosite în acea zi de duminică. „Bine ai venit pe lume, Miruna, fetița mea, îmi este dor de voi" — așa scria tînărul marinar Gabriel Stoica.

La radio coastă „Cumpăna 1", o femeie trece prin inima și sufletul ei o imensă rețea de vești, face legătura apelor cu uscatul, leagă două lumi!

A FI PRIMAR

A fi primar într-o comună cu 18 000 de locuitori nu-i tocmai ușor, dar **Floarea Teodorescu** s-a dovedit un priceput organizator și un bun gospodar. Dovadă, în primăvara acestui an, comunei Ovidiu, județul Constanța, i s-a acordat locul I pe țară, precum și „Ordinul Muncii" clasa I pentru realizările obținute în 1981, în cadrul întrecerii socialiste între consiliile populare. Despre acest lucru am rugat-o pe tînăra primăriță să ne vorbească:

— Meritul i se cuvine fiecărui locuitor al comunei. Întreaga obște a muncit cu toată stăruința pentru ca localitatea noastră să fie la înălțimea cerințelor actuale. Întrecerea a constituit un bun îndemn pentru toate colectivele

de muncă, pentru toți cetățenii comunei în îndeplinirea și depășirea sarcinilor de plan, a obiectivelor social-culturale și de ridicare a nivelului edilitar-gospodăresc al localității. Valoarea totală a lucrărilor efectuate prin muncă patriotică de către cetățenii comunei s-a ridicat la 25 milioane de lei, sumă din care mai bine de 40 la sută constituie aportul femeilor. Dar și în domeniul producției agricole, unul din punctele „forte" ale întrecerii, am avut rezultate bune; spre exemplu, cele trei cooperative agricole de producție de pe raza comunei au realizat în plus, peste prevederile planului, aproape 1 000 tone de grîu, 621 tone de carne și 17 tone de lînă; numărul de bovine, porcine și ovine prevăzut a se realiza în gospodăriile populației a fost depășit cu peste 3 700 de capete. Livrările de produse la fondul de stat au întrecut pe cele planificate.

Și în 1982 sîntem hotărîți să ocupăm un loc de frunte în întrecere. Comuna capătă pe zi ce trece un aspect urban tot mai pronunțat. Valoarea totală a lucrărilor realizate prin muncă patriotică, anul acesta, trece de 12 milioane de lei.

Participînd cu însuflețire și anul acesta la marea întrecere, cetățenii comunei Ovidiu — femei și bărbați —, în frunte cu comuniștii, înscriu noi succese în bilanțul muncii lor harnice.

O FEMEIE VEGHEAZĂ

Să faci tot ce depinde de tine ca semenii tăi să nu încalce legea, să te doară fiecare abatere a unor anonimi, să cauți în fiecare zi drum spre sufletele oamenilor — chiar atunci cînd unii au încălcat firul frumos al vieții —, iată crezul profesional al lt. col. **Nicola Tibacu**, membră în Statul Major al Inspectoratului General al Miliției din Ministerul de Interne. Tînăra absolventă a Facultății de drept (de acum 20 de ani) terminase studiile cu o imensă dorință: să lucreze într-un domeniu educativ, prin care să ajute ca oamenii să ajungă mai rar în instanțele de judecată. Din primii ani, tinerei juriste i s-au dat munci de înaltă răspun-

dere și încredere. În colectivul de probleme juridice în care lucrează în prezent lt. col. Nicola Tibacu este frecvent consultată de specialiștii din Ministerul Justiției și Procuratură. Punctul ei de vedere are întotdeauna claritate și precizie.

— Odată cu viața noastră socială, reglementările juridice se perfecționează continuu. Actul normativ trebuie să fie cît mai complet, cît mai clar înțeles de cei cărora li se adresează, spune ofițerul Nicola Tibacu.

Delegată la Congresul internațional de Criminalistică din 1982, lt. col. Nicola Tibacu a prezentat o comunicare în care a ilustrat o temă deosebită, „Participarea cetățenilor la desfășurarea activității de prevenire a faptelor antisociale". Ce poate fi mai uman decît faptul că tu, cel ce aplici legea, încerci să faci din opinia publică aliatul tău, veghind, alături de oameni, la liniștea oamenilor!

Anuar realizat de: ANETA POPESCU, INA STRĂUȚ, SANDA FAUR, CONSTANTINA CARANFIL, SMARANDA SBURLAN, AURORA INOAN, CRISTINA BĂLTEANU, AUREL BĂBEANU

90 DE ANI
DE LA FĂURIREA
PARTIDULUI CLASEI MUNCITOARE
(1893—1983)

DEVOTAMENTUL, EROISMUL, ABNEGAȚIA FEMEILOR

Din timpuri îndepărtate și pînă în zilele de azi, fiecare filă din istoria glorioasă, eroică, dar din greu încercată a poporului nostru a fost scrisă de fiii gliei românești — tineri și vîrstnici, femei și bărbați, fără deosebire de naționalitate. Faptele fiecărei generații — contribuții prețioase pentru progresul societății — își au rădăcinile implîntate în adîncul istoriei patriei, din ea ridicîndu-se seva care a dat din totdeauna vitalitate tuturor acțiunilor. „Poporul nostru are o singură istorie" — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din iunie 1982. „Avem un trecut glorios, care reprezintă cea mai prețioasă moștenire a poporului nostru. Avem datoria să ridicăm pe o treaptă nouă și să îmbogățim cu noi cuceriri materiale și spirituale această prețioasă moștenire, să ridicăm pe noi culmi de civilizație poporul, națiunea noastră socialistă".

Întorcînd în veacuri filele istoriei patriei, nu rare sînt mențiunările cu privire la contribuția adusă de femei — fapte și evenimente de înaltă pilduire pentru generațiile tuturor timpurilor — în lupta purtată de poporul nostru pentru eliberare socială și națională, unitate și independență, drepturi și libertăți democratice, pentru o viață mai bună. „Întotdeauna, chiar în vremurile de restriște, femeia a îndeplinit nobila misiune de a transmite noilor generații înaltele virtuți ale poporului nostru, tradițiile sale înaintate, dragostea înflăcărată pentru patrie, sentimentul demnității, al dreptății și adevărului", arată tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Din cronici îndepărtate răzbate pînă în zilele noastre comportarea demnă și exemplară a Mariei — mama lui Ștefan cel Mare, a Tudorei — mama lui Mihai Viteazul, apoi a Ileanei — mama lui Tudor Vladimirescu, și a altora. Apropiindu-ne de vremurile noastre, admirație și prețuire avem pentru bogata contribuție, cu profunde valențe patriotice, pe care au adus-o femeile în împlinirea marilor momente ale veacului al XIX-lea — 1848, 1859, 1877 —, momente de răscruce în dezvoltarea istorică a națiunii române. Ana Ipătescu, Pelaghia Roșu, Elena Cuza, Maria Rosetti, și atîtea altele, cunoscute și mai puțin cunoscute, au fost femei care au înțeles că la chemarea țării trebuie să răspundă toți fiii săi pentru apărarea ei, apărarea dreptății, pentru înflorirea patriei.

Viața și munca bunelor și străbunelor, devotamentul cald, eroismul pînă la sacrificiul suprem și abnegația lor profundă au constituit fundamentul pe care a început să se contureze în ultimele decenii ale veacului al XIX-lea lupta femeilor în cadrul mișcării muncitorești și socialiste din țara noastră. Venise timpul cînd în mișcarea de emancipare a femeilor se simțea un suflu nou, determinat de răspîndirea și cunoașterea, din ce în ce mai în esență, a ideilor socialiste.

În presa muncitorească, socialistă, găsim în numeroase numere articole care pledau pentru afirmarea femeii egală în drepturi cu bărbatul. „Basarabia", „Contemporanul", „Dacia viitoare", „Drepturile omului" etc. au fost publicații socialiste care au făcut din paginile lor o tribună de luptă pentru împlinirea acestui deziderat. „Socialismul e o chestie atît de știință cît și de sentiment; femeile, nelipsindu-le inteligența, nici sentimentul, vor da contingent însemnat partidei socialiste", se aprecia în articolul „Femeia și socialismul" apărut în revista „Drepturile omului" în februarie 1885.

În răspîndirea ideilor socialismului științific — care de la primele începuturi au avut un rol de mare însemnătate în formarea conștiinței revoluționare a clasei noastre muncitoare — printre militanții sub a căror semnătură au apărut atîtea studii de interpretare a realităților istorice, social-politice ale societății românești din epoca respectivă prin prisma socialismului științific se află la loc de frunte și So-

fia Nădejde, colaboratoare a publicațiilor socialiste din vremea respectivă, precum și directoarea revistei „Evenimentul literar".

Activitatea de răspîndire a ideilor socialiste, împletirea lor cu mișcarea muncitorească au pregătit condițiile pentru formarea primului partid al clasei muncitoare din țara noastră. Mișcarea muncitorească dintru început a acordat atenție situației precare a femeii, de la oraș și de la sat, nevoită să muncească din greu pentru a asigura existența zilnică a familiei. Pe măsura maturizării sale politice și ideologice, mai ales din momentul făuririi partidului său politic, mișcarea muncitorească a înțeles rolul însemnat pe care îl puteau avea femeile în lupta pentru o viață mai bună, pentru zdrobirea exploatării. De aceea, în Programul P.S.D.M.R. adoptat la primul congres, din martie 1893, s-au aflat revendicări care în mod direct sau indirect au vizat și situația femeii în general, a femeii-om al muncii în special. În prima parte a Programului, partea teoretică, se arată că partidul își propunea să lupte „nu pentru înlocuirea dominației unei clase prin dominațiunea alteia, ci prin desființarea claselor, pentru desființarea oricărei neegalități politice și economico-sociale, neegalități de sex, rasă, națiune, religie". În cadrul revendicărilor general-democratice formulate se specifica: „Vot universal egal și direct pentru toți cetățenii ce au trecut vîrsta de 20 de ani, fără deosebire de sex; Egalizarea condițiilor juridice și politice ale femeilor cu ale bărbaților; Reglementarea muncii femeilor" ș.a.

La numai cîteva luni de la crearea P.S.D.M.R., în octombrie 1893, în organul de presă al partidului, ziarul „Munca", a apărut Apelul „Către prietene", care chema femeile să participe la lupta celor mulți împotriva nedreptății: „Sub înflăcărătoarea suflare a socialismului, ne-am înțeles rolul nostru în societate și mînate în lupta sfîntă a dezrobirii, cu nestrămutată dorință de a învinge, vom lupta alături cu muncitorimea pentru dezrobirea ei din jugul capitalist". Antrenarea femeilor la diferite acțiuni organizate de partid, apoi de sindicate a devenit o problemă prezentă în activitatea mișcării muncitorești la sfîrșitul veacului trecut și începutul noului veac.

La cel de-al doilea congres al P.S.D.M.R., aprilie 1894, au luat parte și trei delegate de la Societatea de ajutor mutual al femeilor „Ajutorul". În raportul Consiliului general al partidului se preciza că „această societate numără acum 191 membri, e afiliată la partid și e reprezentată la Congres". În perioada următoare, participarea femeilor la congresele partidului va fi din ce în ce mai numeroasă, în calitate de repezentante ale unor societăți socialiste de femei sau membre ale cluburilor muncitorești. Reține atenția faptul că la Congresul al IV-lea, din 1897, a fost aleasă ca președintă a lucrărilor Sofia Nădejde.

În desfășurarea lucrărilor congreselor constatăm că problemele femeii au format un punct în cadrul dezbaterilor. În 1894, Ion Nădejde formula: „Ceea ce cerem noi este ca să se dea femeii deplină libertate de a se dezvolta și să se desființeze toate piedicile legale care opresc această liberă dezvoltare".

În anii celor două decenii de la începutul noului secol crește tot mai mult numărul femeilor care, alături de tovarășii lor de muncă și de viață, participă la lupta maselor muncitoare. La întruniri și manifestații, în marea flacără a răscoalei din 1907, în timpul grevelor, femeile au avut un cuvînt de spus, au avut o faptă de dovedit. Ecaterina Arbore, Rozalia Frimu, Maria Aricescu, Ana Comănescu, Paraschiva Păunescu Cornea, Natalia Oprescu și altele s-au aflat în angajanta luptă în numele aspirării la o viață luminoasă pentru toți truditorii de la orașe și sate.

În 1906, a avut loc o puternică grevă a muncitoarelor de la Regie — peste 1 500 de femei —, alături de care, în semn de solidaritate, au venit muncitoare din celelalte fabrici. În 1912, își începe existența în București Cercul feminin, ce-și desfășura activitatea sub îndrumarea Partidului social-democrat.

Făurirea Partidului Comunist Român, în mai 1921, a marcat o etapă nouă, superioară — pe plan politic, ideologic și organizatoric — în mișcarea revoluționară din România, în dezvoltarea detașamentului de avangardă al clasei muncitoare. Pe ordinea de zi a Congresului I a fost inclusă și problema „Mișcarea feminină", fapt care atestă că partidul nostru din primul moment a avut în vedere și făurirea organizației comuniste de femei, recunoscîndu-se astfel rolul însemnat pe care l-a îndeplinit mișcarea de femei, și în primul rînd proletariatul feminin, încă de la sfîrșitul secolului al XIX-lea în dezvoltarea mișcării muncitorești, socialiste și în continuare, sub conducerea partidului comunist, în lupta pentru făurirea unei vieți noi.

În activizarea muncii în rîndul femeilor, un rol însemnat l-a avut Congresul al II-lea al P.C.R. din octombrie 1922. La acest congres, chestiunea feminină a constituit un capitol aparte în raportul general prezentat; printre altele, subliniindu-se: „Partidul nu trebuie să neglijeze sau să amîne

Un aspect din timpul grevei din 1929 ilustrînd solidaritatea femeilor muncitoare și soțiilor de mineri.

splicarea măsurilor pe care le cer tezele pentru propaganda printre femei... Partidul nostru trebuie și poate canaliza nemulțumirea muncitoarelor spre mișcarea comunistă". Astfel, în 1922 a fost constituit „Cercul feminin comunist", prima organizație comunistă de femei din țara noastră, care de la bun început și-a desfășurat activitatea sub conducerea partidului comunist. În anii ce au urmat, P.C.R. a creat, îndrumat și influențat numeroase organizații ale căror membre erau muncitoare, țărănce, meseriașe, funcționare, intelectuale — românce, maghiare, germane și de alte naționalități —, femei care s-au situat pe o poziție progresistă, democrată, revoluționară. „Astăzi, femeile joacă aproape același rol în viața economică cu bărbații — se preciza într-unul din articolele apărute în presa muncitorească. Ele trebuie să se constituie în cercuri feminine și să lupte în sindicate și partid alături cu bărbații muncitori, pentru o viață mai bună". Elena Filipescu, Tereza Ocsko, Lili Paneth, Zoe Frunză, Ella Negruzzi și multe alte exemple s-ar putea da de femei — prin puternicul devotament și putere de sacrificiu, în primul rînd s-au aflat militantele comuniste — care și-au consacrat întreaga putere de acțiune cauzei celor mulți cauzei dreptății.

De lupta Partidului Comunist Român, de îndeplinirea unor importante sarcini se leagă și exemplara viață și activitate revoluționară a tovarășei Elena Ceaușescu, militant de frunte al partidului nostru, al mișcării revoluționare de femei din România. Alături de tovarășul Nicolae Ceaușescu, activitatea tovarășei Elena Ceaușescu s-a integrat evenimentelor majore care au marcat bătălia pentru dreptate a partidului comunist, a clasei muncitoare, a întregului popor, pentru făurirea orînduirii socialiste în România. „Doresc să subliniez că momentul intrării mele în partid a reprezentat un moment esențial pentru întreaga mea viață — arată tovarășa Elena Ceaușescu. Am considerat întotdeauna că nu există o satisfacție mai mare decît aceea de a sluji cauza clasei muncitoare — din rîndurile căreia m-am ridicat —, cauza celor mulți, cauza partidului, a poporului meu". Pentru femeile din patria noastră întreaga viață și activitate a tovarășei Elena Ceaușescu, personalitate marcantă a vieții politice și spirituale din România, om de știință de reputație mondială, reprezintă un strălucit exemplu de slujire devotată a patriei, a poporului, a cauzei nobile a păcii și colaborării între popoare.

În amplul și atotcuprinzătorul Program de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism se înscrie și saltul calitativ înregistrat în exercitarea rolului femeii în toate domeniile de activitate ale societății românești, proces înnoitor promovat cu strălucită consecvență personal de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Sub conducerea Partidului Comunist Român, răspunzînd încrederii pe care le-o acordă partidul, angajîndu-se plenar în înfăptuirea hotărîrilor celui de-al XII-lea Congres al partidului, masele largi de femei își afirmă tot mai puternic valoarea, energia, talentul, spiritul gospodăresc pentru a aduce o contribuție pe măsură la mersul înainte al patriei socialiste, al ridicării ei pe noi culmi de progres și civilizație.

Dr. ELISABETA IONIȚĂ

Participanți la cel de-al II-lea Congres al P.S.D.M.R. - 1894. În rîndul 3, la mijloc, se află Isabela Sadoveanu alături de alte trei delegate.

LIBERTATE PRIN LUMINA

FEMEIA ROMANA

DIAR SOCIAL, LITERAR ȘI CASNIC

Director: MARIA FLEHTENMACHER

Anul III. 7 Februariu 1880. No. 169.

BULETINUL

Asociației pentru emancipareaa civilă și politică a femeilor din Oltenia

CERCUL CRAIOVA

UN ALMANAH AL PRESEI FEMININE DE ALTĂDATĂ

FEMEIA MUNCITOARE

BULETINUL UNIUNEI FEMEILOR MUNCITOARE DIN ROMÂNIA

BUCUREȘTI. VI. Str. Isvor No. 37 | COSTUL UNUI EXEMPLAR LEI 2 Abonamentul anual Lei 30 | Anul II. No. 16 DECEMBRIE 1932

CUVANTUL FEMEILOR

Virtutea

Femeea și drepturile politice

UN ALMANAH AL PRESEI FEMININE DE ALTĂDATĂ

Lupta femeilor pentru cucerirea drepturilor politice și civile, pentru „a ieși de sub tutela legilor minorilor și interzișilor", cum scria un ziar feminist în 1878 (deci cu mai bine de un secol în urmă), are vechi rădăcini în programele de idei și acțiuni promovate de mișcarea muncitorească, revoluționară și democratică din țara noastră. Partidul Comunist Român, încă de la înființare, a înscris pe platforma sa de luptă realizarea egalității depline între femei și bărbați, în muncă, pe plan politic și social. Presa progresistă, socialistă, comunistă, antifascistă - cu deosebire cea scrisă anume pentru și de către femei, cronică promptă a evenimentelor feminine ancorate, normal, în „temperatura politică" a vremii -, a susținut și militat cu consecvență pentru instaurarea unei noi demnități umane a femeii, bazată pe echitate și justiție socială.

Spicuind presa feminină de altădată acum, în 1982 - într-un moment de o asemenea afirmare, fără precedent, de manifestare pe toate planurile a inteligenței, capacității și puterii de creație a femeilor -, ne-am gîndit că nu ar fi lipsit de interes să vă oferim cîteva fragmente, citate, frînturi din articole publicate sub semnătura unor cunoscute condeie feminine ale timpului.

O facem în speranța că vom stîrni nu numai aducerea aminte a cititoarelor mai vîrstnice, dar, de ce nu, și curiozitatea (și poate nu doar curiozitatea) celor mai tinere pentru începuturile mișcării naționale de emancipare a femeilor. Și care începuturi, deși învăluite, din perspectiva de azi, în parfumul și culoarea epocii, nu au fost deloc ușoare, deloc netede. Totul s-a obținut cu sacrificii, cu renunțări. Dar mai ales prin luptă. Luptă și perseverență, curaj și tenacitate. E bine să știm, e bine să nu uităm.

„Femeia Română" *cerea în 1878:*

„...Să se arate că (femeia) știe să cugete, știe să fie om, știe să fie mamă și soție, că știe, în fine, să profite de lumina binefăcătoare a instrucțiunei"

• „Dacă am cerut și cerem emanciparea, cerem demnitatea; cerem ca femeia să arate că se poate conduce demn și fără chaperonul prejudiciilor, și fără a fi închisă în patru pereți și încongiurată de ziduri cît casa prin cari nu poate vedea nici răul nici binele făcut de soții lor. Cerem să se arate în fine că știe să cugete, știe să fie om, știe să fie mamă și soție care să resiste relelor exemple, tentațiunilor nedemne; că știe, în fine, să profite de lumina binefăcătoare a instrucțiunei, de libertatea ce-i trebuie florii spre a da buni lăstari" (**„Femeia Română"** — 1878).

•

• „Prin urmare, această unică școală de adulți (revista „Femeia Română" — n.n), se oferă acelor cărora le poate fi folositoare și plăcută în același timp. *Femeia Română*, care este mamă și soție, care știe ce este răul și binele, care a învățat și cum se crește copilul, și cum se face de mîncare, și cum se învață cartea cînd n-a avut cine să te învețe și cum se toarce, își va lua furca și fusul, se va duce între femeile Române, și le va povesti toate acestea, încărcîndu-și și fusul ei în același timp". (**„Femeia Română"** — 1878).

•

• „Nicăieri nu sînt mai multe femei care să nu știe carte ca la noi!... aș dori ca țara mea să nu aibă numai un fel de ram dezvoltat. Aș dori dezvoltarea și în industrie, și în meserii, și în comerțul național. Aș dori ca femeia să nu tindă la poezie, romanț și lux; aș dori ca bărbatul să nu studieze numai pe Omer, Ovidiu și Virgil". (**„Femeia Română"** — 1878).

•

• „...societatea zice tinerei fete: «Tu nu trebuie să înveți nimic ce ar putea să-ți aducă un cîștig pecuniar, tu nu trebuie să dobîndești cunoștințele necesare pentru a administra averea ta personală, toate acestea privesc pe bărbat; tot ce-ți permitem a face este a împodobi persoana ta, de a te îmbrăca cu gust și eleganță, de a cîștiga așa numitele grații și cochetării femeiești, astfel încît într-o zi tu să poți fi capabilă a subjuga un bărbat. Însă dacă tu ai învățat vreo profesiune lucrativă și ai crede că exercitînd-o să te sustragi de la poziținea ta de umilită dependență, vei găsi un alt agent, codul comercial, care vine a te informa că, nici o femeie nu poate exercita vreo profesiune, sau a fi comerciantă, fără consimțămîntul expres al bărbatului»". (**„Femeia Română"** — 1878).

•

• „...Sunt trei ani de cînd strigăm «Școli superioare pentru femei. Licee pentru fete, cursuri egale cu ale băieților, măsuri pentru învățămîntul femeii, pentru ca în curînd să fie și dînsa demnă de a ieși de sub tutela legilor minorilor și interzișilor; legi făcute de bărbații trecutului deprinși a domina peste ființele slabe și ignorante, abrutisate de mizeria și nedemnitatea în care le țineau»". (**„Femeia Română"** — 1878).

•

• „Prima îmbunătățire, la care ar trebui să se gîndească guvernul mai mult de cît la orice, este răspîndirea instrucțiunei integrale care să dea femeii o profesiune, scoțînd-o astfel din sclavia-i către bărbat" ... „Secunda îmbunătățire la care trebuie să cugete și guvernul și particularii și mai cu seamă femeile, puținele femei cu dare de mînă — este sustragerea femeilor lucrătoare și muncitoare din ghiara nemiloasă a patronului esploatator. Această îmbunătățire se poate îndeplini prin formarea de asociațiuni cooperative de lucrătoare, prin care plata producției revine întreagă, totală, în mîinile producătoarelor". (**„Femeia Română"** — 1881).

„Femeia muncitoare" *scria în 1932:*

„...Participarea femeilor la treburile naţiunii ar fi pentru ţară un izvor de forţe noi"

●„De ziua femeii din acest an, femeile muncitoare din România cer:

—Drepturi politice egale cu bărbaţii pentru toate femeile;

—Respectarea legii de protecţia muncii femeilor şi copiilor;

—Legiferarea ajutorului de somaj;

—Unificarea asigurărilor sociale;

Femeile muncitoare din România se alătură proletariatului şi cer:

—Măsuri urgente pentru combaterea şomajului;

—Înfăptuirea păcii definitive între popoare prin dezarmarea generală a tuturor statelor" (**„Femeia muncitoare"** — 1932).

•

● „Noi trebuie să luptăm pentru cucerirea dreptului de vot pentru toate femeile, indiferent de clasă, cultură sau naţionalitate". (**„Femeia muncitoare"** — 1932).

•

●„Să nu ne mirăm deci dacă impunîndu-li-se restricţii, femeile au trecut peste ele cu atîta repulsie.

... Nu cred conducătorii noştri că femeile, (ele) avînd drepturi politice vor aduce în activitatea lor mai multă gîndire, seriozitate şi o colaborare loială, cinstită?

Să ni se acorde drepturi politice căci, orice s-ar zice, participarea femeilor la treburile naţiunii ar fi pentru ţară un izvor de forţe noi, de înălţare morală şi de progres". (**„Cuvîntul Femeilor"** — 1933).

•

●„Am arătat (în numărul trecut) că defunctul parlament a votat o lege prin care acordă femeilor drepturi civile.

Notăm aici, pentru ştiinţa tuturor femeilor, tuturor tovarăşelor, că în urma votării acestei legi de egalizare civilă cu bărbaţii, femeile au acum dreptul **ca fără autorizaţia soţului,**

să cumpere şi să vîndă orice proprietate;

să facă orice acte de comerţ: vînzări, negoţ de orice fel etc.;

să stea în instanţă, — adică să cheme în judecată pe cine vor şi în orice fel de procese;

să ceară şi să obţină paşaport;

să împrumute bani, semnînd singură poliţele, toate acestea fără ca soţul să aibe dreptul — ca înainte vreme — să se opună.

Trebuie însă ca lupta femeilor să continue şi mai dîrză pentru ca să obţinem şi drepturi politice: dreptul de a vota şi a fi alese în parlament" (**„Femeia muncitoare"** — 1932).

•

● În **alegerile generale** pentru Cameră, **din martie** 1922, **Asociaţia pentru emanciparea civilă şi politică a femeilor române** din Oltenia a tipărit un număr mare de afişe, din care extragem:

— Femeile trebuie să aibă dreptul la vot pentru ca muncesc şi contribuiesc la bogăţia Ţării;

— Pentru că plătesc impozite şi nu pot controla întrebuinţarea banului dat;

— Pentru ca-şi cresc copiii ca mame de familie, dar nu au dreptul să-şi spue cuvîntul **în chestiuni şcolare;**

— Pentru ca aşa cum gospodăria particulară se resimte din lipsa femeii, tot aşa se resimt şi gospodăriile comunale şi statul (**„Buletinul Asociaţiei pentru emanciparea civilă şi politică a femeilor din Oltenia"** — 1922).

•

● În actuala organizaţie capitalistă bazată pe mizerie pentru unii şi bogăţie pentru alţii, femeia sărmană, lucrătoare, gospodină sau ţărancă este lăsată la voia întîmplării şi fără nici o protecţie. Cerem ocrotirea legală a maternităţii, asistenţă socială pentru mamă şi copil, respectarea legei de protecţia mamei, femeilor şi copiilor". (**„Cuvîntul Femeilor"** — 1933).

•

●„...Lipsa de educaţie, superstiţiile, credinţa că aşa a suferit bunica, aşa a suferit mama, menţine femeia de la ţară în stare de resemnare inconştientă:

N-au nici cea mai elementară noţiune de higienă.Sub influenţa religiei, a superstiţiilor se expun la consecinţe grave. Sînt surprinse de durerile facerii chiar pe cîmp, la muncă. Nasc la umbra unei căruţe, în praful şoselei, iar cordonul îl taie oricine, cu ce are la îndemînă, o coasă, un briceag" (**„Cuvîntul Femeilor"** — 1933).

o ACŢIUNI
o RELATĂRI
o MOŢIUNI

●„În anul acesta, la marile serbări muncitoreşti cari s-au ţinut în toată ţara de 1 Mai, organizaţiile femeelor muncitoare au fost la înălţime, contribuind foarte mult la reuşita manifestaţiilor.

La **Reşiţa**, grupuri de femei cu banderole roşii s'au împrăştiat de dimineaţă în tot oraşul şi au împărţit garoafe roşii tovarăşilor cari se duceau spre întrunire. La **Anina** cîteva sute de tovarăşe femei din secţiunea de-acolo au manifestat, cu steaguri roşii, în fruntea coloanei de muncitori. În **Valea Jiului,** tovarăşele din Petroşani, Lonea şi Petrila au defilat, în rînd cu celelalte organizaţii, pînă la cîmpia unde a avut loc serbarea. Tot aşa tovarăşele de la secţiunea din **Lupeni** şi cele de la **Aninoasa,** care au mers în convoi, ducînd patru mari drapele roşii". (**„Femeia muncitoare"** — 1931).

•

●„Uniunea Femeilor muncitoare a ţinut joi, toată ziua, la sediul casei poporului o conferinţă în care s-au dezbătut o serie de deziderate... S-a expus punctul de vedere al politicii femeilor muncitoare care e contrară acţiunii fasciste din Italia. S-a cuvîntat despre dreptul la ocrotire al copiilor şi femeilor. S-a insistat asupra maternităţii femeii din fabrici, căreia i se datorează un mare drept la asistenţă.

În cele 2 rezoluţii care au încheiat dezbaterile s-au stabilit următoarele doleanţe: acordarea drepturilor politice tuturor femeilor, indiferent de clasă şi învăţătură şi introducerea de măsuri speciale în favoarea maternităţii". (**„Gazeta Femeii"** — 1933).

•

●Într-o moţiune cu peste 2 000 de semnături, tipărită în 100 de exemplare distribuite parlamentarilor care dezbăteau noua lege electorală, se arată: „Sîntem în drept să credem că nici parlamentul românesc ales prin sufragiu universal nu va contesta populaţiei feminesti — care reprezintă jumătate din populaţia ţării — posibilitatea să-şi constituie şi ea reprezentanţi ai intereselor şi problemelor ei...

... O cerem în numele aprigului război la care

munci, dureri și sacrificii și femeile au fost părtașe — în numele drepturilor omului, al jertfelor ce s-au făcut pentru a le obține și al faptului că numai printr-o substituire a noțiunii de bărbat — celui de om — jumătate din omenire a rămas supusă semi-sclavagismului. În numele urgenței cerem rezolvarea problemelor următoare: măsuri de combaterea mortalității copiilor la sate; stîrpirea boalelor ca: alcoolismul, tuberculoza, pelagra, desființarea prostituției, acest păcat care va fi umbrit cu umbra sa civilizația mai mult decît o vor fi umbrit închiziția și sclavagismul". („**Buletinul Asociației pentru emanciparea civilă și politică**" — 1922).

*

● „În ziua de 8 ianuarie a.c. o echipă de femei a fost la poarta Regiei Belvedere pentru a vinde gazeta «Femeia Muncitoare» și «Socialismul». Toate au fost duse la circumscripția polițienească din cartier, unde au fost declarate arestate.

Gazetele au fost confiscate și trimise la Siguranța generală pentru ca aceasta să le citească și să vadă dacă nu cumva ele sunt «periculoase» pentru ordinea publică. În tot acest timp tovarășele au fost ținute la «secret» și numai în urma protestului lor energic li s-a dat drumul.

A doua zi, totuși, tovarășele noastre în număr și mai mare s-au postat la porțile Regiei, însă, deși n-au mai fost arestate, au fost împedecate să vîndă gazeta. Deabia a treia zi, după protestele ziarelor din Capitală, tovarășele noastre au reușit să vîndă ziarul care aduce lumină în căminurile muncitorești". („**Femeia muncitoare**" — 1932).

● „Primăria Municipiului Craiova a șters de pe listele electorale ale anului în curs peste 1 200 de femei din 2 800 de votante. Motivul? Calcule politice în vederea unor alegeri comunale.

Sesizîndu-se de aceasta (n.n.), președinta Asociației pentru emanciparea civilă și politică a femeilor Craiova s-a adresat instanțelor.

Curtea de apel din Craiova, ca ultimă instanță în această materie, după o dezbatere de mai multe zile a pronunțat o sentință prin care actul de ștergere al primăriei a fost considerat ilegal și prin urmare anulat". („**Cuvîntul Femeilor**" — 1934).

„Cuvîntul Femeilor" *revendica în 1933:*

„Pacea mondială... este dorința atîtor mame, soții și surori îndoliate ieri"

● „Facem dar apel la toate femeile inteligente și de oare care valoare din toate unghiurile pămîntului... Le îndemnăm în suvenirea acelor pe cari i-au perdut în resbele, și al acelor pe care au să-i mai piardă încă, pentru binele comun al secolilor viitoare să se unească, să discute, să formeze comitete pentru liga păcei, să țină conferințe publice, să se pună în afiliațiune cu Liga din Paris, Boston, Filadelfia, Londra, Bruxel și Geneva. Să facă apel la mamele, la soțiile, și la fiicele Empăraților și ale Regilor și sînt sigură că dacă nu astăzi mîine, dacă nu mîine, peste un secol, tot va fi de ajuns a salva miile de secoli ce au să fie, de acest barbar măcel". („**Femeia Română**" — 1881).

*

●„...Noi femeile nu putem să ne gîndim decît cu groază la viitorul război. Mobilizarea va smulge de lîngă noi pe cei ce ne sînt dragi, toată greutatea vieții de toate zilele va rămîne numai în sarcina noastră. Fostul război (este vorba de primul război mondial — n.n.) ne-a costat 10 milioane de morți, multe milioane de schilozi și de răniți.

...Demenței războinice trebuie să îi răspundem NU. Nu vrem să vă dăm părinții noștri, frații noștri! Nu vrem să ne fie distrusă familia, să ne fie răpiți soții, uciși fiii. Noi, femeile, vrem pacea". („**Drumul Femeii**" — 1935).

*

●„Pacea mondială este liniștea sufletelor sugrumate de marele măcel, este dorința atîtor mame, soții și surori îndoliate ieri.

Este și idealul nostru umanist să aducă cu sine mult dorita armonie universală și propășirea tuturor neamurilor". („**Cuvîntul Femeilor**" — 1933).

○ AGENDA PRACTICĂ LA ÎNCEPUT DE SECOL

●Treceți fierul de călcat peste paserea tăiată. Se va curăța rapid și veți avea fulgii dintr-o dată curați și dezinfectați (bietele găini!).

●Puilor de curcă abia ieșiți din ou, li se dau cîte o boabă de piper și li se pun picioarele în țuică. Trebuie feriți de umezeală, răceală și de soare prea tare.

●Puneți în vasul pentru văruit piatră acră și mușteie nu vor sta pe pereți (dar dacă stau pe masă?).

●Petele de vin se scot ușor dacă se înmoaie în alcool înainte de spălare (deci cui pe cui...).

●Puneți ouăle într-un coș și turnați de 2 ori apă fierbinte peste ele. Rămîn foarte proaspete.

●Cu jumătate de ceapă se freacă de ruginâ cuțitele și după 10 minute se spală (nu se cunoștea încă importanța cuțitelor „inox" în tocarea zarzavaturilor).

●Butoaiele pentru vin se pregătesc astfel: se pune apă clocotită cu tărîțe și se astupă. Se lasă pînă fermentează și se spală bine.

●Umezeala dintr-un dulap se îndepărtează cu o farfurie de clorură de calciu (și doar „mărețul soare" cu puterea lui purificatoare răsărea și acum 70 de ani!).

●Dacă untura s-a rîncezit, puneți-o într-un vas de pămînt nesmălțuit și îngropați-o 3-4 săptămîni (și dacă o descoperă Grivei?).

●Cerneala nu se va depozita pe fundul călimării, dacă îi adăugați, din cînd în cînd, cîte o linguriță de ceai foarte concentrat (deci se știa efectul taninului în împiedicarea descompunerii soluției și pentru calitatea culorii).

●Berea acrită curăță pielea (dar și sănătatea!).

●Sarea e bună: 1) să scoată petele de unsoare din haine, dacă le freci cu o pastă făcută din sare și benzină; 2) scoate lustrul de grăsime de pe gulerele hainelor, dacă le freci cu

un burete muiat în oțet amestecat cu apă sărată; 3) nălbește și face că zăpada rufele îngălbenite, dacă în apa de clătit punem și sare odată cu albăstreala; 4) curăță și întărește culoarea covoarelor, ţoalelor, dacă le măturăm cu mătura udată în apă sărată, sau dacă înainte de a le mătura (cu mătura uscată) le presărăm cu sare; 5) curăță tingirile de fier ruginite, dacă le frecăm cu sare. Tingirea sau oala de lapte trebuie clătită cu apă sărată, căci asta împiedică covăsirea laptelui și împiedică așezarea pe tingire a grăsimei laptelui; 6) curăță orice fel de mobilă de răchită; 7) învie focul ce-i gata să se stingă în sobă, dacă aruncăm pe el un pumn de sare.

● Pentru a păstra perele și merele mai mult timp, se aleg cele mai coapte dintre ele și se pun în vase de pământ glasate, care se înfundă în nisip. Peste oale punem, de asemenea, un strat de nisip. Vasele sînt așezate într-un loc aerat, uscat și răcoros, însă nu prea rece, pentru ca fructele să nu înghețe. În acest mod, merele și perele se pot conserva o iarnă întreagă, chiar pînă la un an.

Sfaturi medicale

● Numai cînd viața va fi dată în mod higienic, tuturor copiilor, cînd toți copiii își vor trăi în mod higienic prima lor viață, în sînul mamei, cînd după naștere toți copiii vor trăi higienic, se va putea spune că cel mai mare progres al civilizației a fost realizat.

● Împotriva constipației se recomandă: spanacul, salata de fasole verde, varza, morcovii, apoi fructele coapte. Ușor laxative sînt: prunele albe, smochinele, strugurii, perjele, merele. Smochinele uscate sînt excelente.

● Dacă v-a rămas pe gît un os de pește beți un ou crud (și cu osul cum rămîne?).

● Dacă aveți colici la stomac sau pîntece luați un șervet, umeziți-l în apă clocotită și puneți-l, după ce l-ați stors bine, pe locul unde doare, iar deasupra puneți unul uscat. Dacă aveți dureri de cap, puneți apă caldă într-un lighean și țineți picioarele în el, iar la ceafă puneți un prosop înmuiat în apă fierbinte.

● Persoanele grase cari au dorința de a-și proporționa talia, stomacul sau șoldurile, sau acele cari suferă de greutatea corpului prea mult gras, vor adopta regimul următor: mîncări escitante și prea puțin substanțiale; nutrimentul, luat în puțină cantitate, va fi compus din carne de pasăre, curățită de orice grăsimi și preparată cu multe mirodenii; legume ferte în apă cu sare și fără unturi; beuturi acrișoare și diuretice.

La acest regim se adaogă sudorifice din timp în timp și purgative de săruri la rari intervaluri. Gimnastică multă și preumblări pe gios îndelungate.

Cosmetice

● Împotriva transpirației nasului: 20 g alcool de 30°, 20 g sulf precipitat și 120 g apă de roze. Cu amestecul respectiv loționați după spălat zona care transpină.

● Într-un an, un om clipește de 4 milioane de ori.

● Tăiați un măr, fierbeți-l în lapte dulce și pasați-l. Aplicați piureul zece minute pe față împotriva ridurilor. Spălați-vă cu apă de roze.

● Un cartof crud, ras și aplicat pe pleoape le desumflă.

● Masați fața cu pulpă de fructe coapte: cireșe, piersici, caise, prune. După 1/4 oră, spălați-vă cu lapte dulce.

(Din **„Foaia gospodinelor"** — 1919; **„Femeia Română"** — 1878, 1880; **„Femeia satelor"** — 1939)

Culese de: SMARANDA SBURLAN, CRISTINA BĂLTEANU, AURORA INOAN.

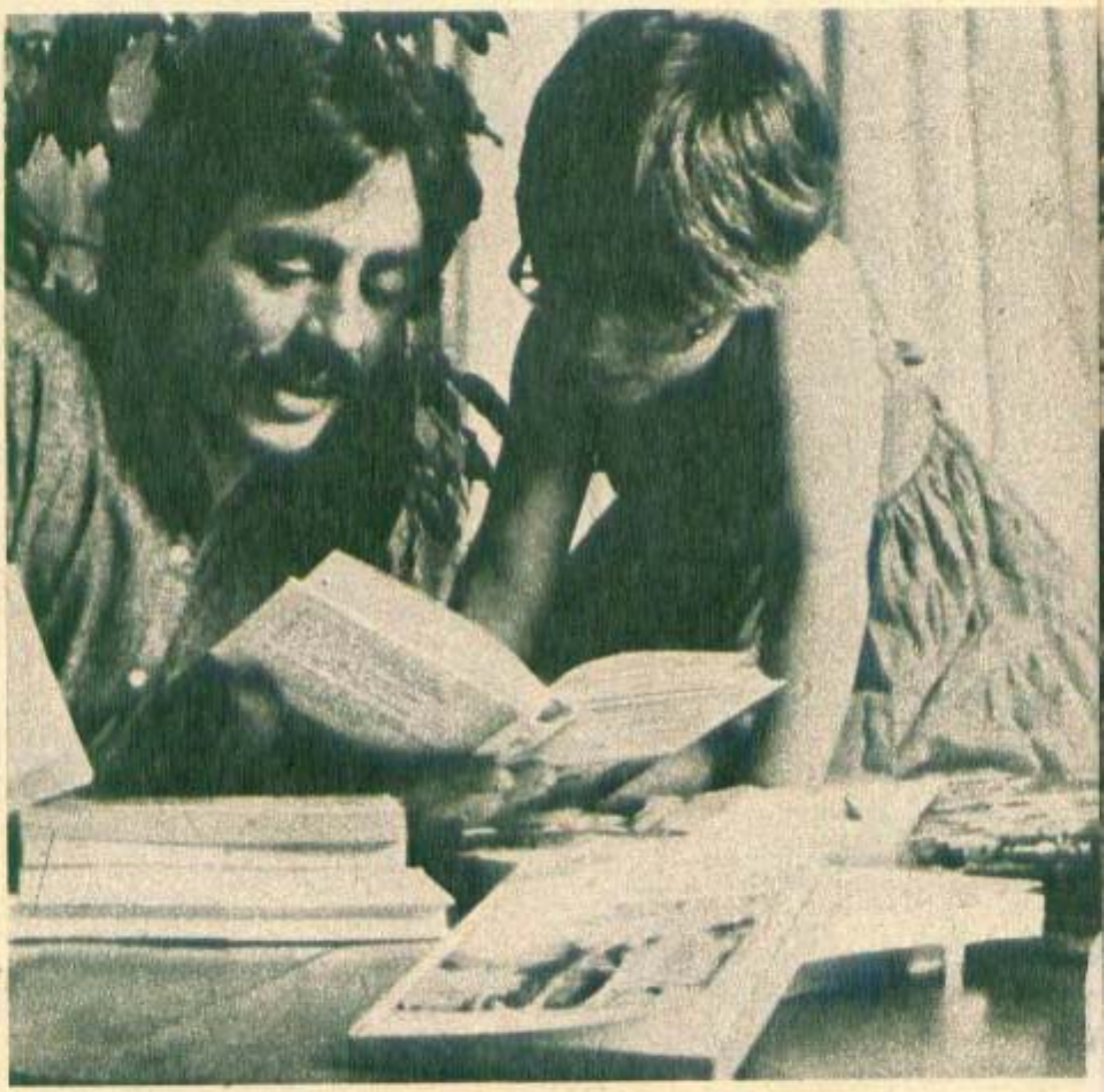

FAMILIA TÎNĂRĂ – UN CUPLU ÎN CĂUTARE DE SINE

UNIVERSUL FAMILIEI
f
1983

● *Ce punem, acum, în pragul mileniului trei, la temeliile celului de bază a societăţii?*

EL şi EA...

Se opresc în faţa ofiţerului stării civile gata să săvîrşească cel mai plin de speranţe act al vieţii: căsătoria. Poate că în întregul alai, ce le sărbătoreşte cu exuberanţă unirea, ei doi sînt fiinţele cele mai grave. Există în gravitatea lor o anume măreţie, ce n-o trăiesc decît cei care au forţa şi temeiul să pornească o ctitorie. Poartă în suflete dragostea, fremătată de nelinişti şi irizată de speranţă, poartă imensa, fireasca sete de fericire.

EA şi EL...

În pragul mileniului trei, pe treapta timpului lor, reproduc acel cuplu milenar, care regenerează la infinit cîntecul de leagăn al lumii. Un univers dinamic, în tulburătoare căutare de sine, care înseamnă necontenită trăire, experienţă, construcţie, răspunderi, pe un fundal de exigenţe morale şi politice pe care societatea le ridică la rangul de condiţie de viaţă. ▶▶▶▶

Idealul despre căsătorie – idealul despre familie

Stăteau amîndoi cu capetele plecate, ruşinaţi, desigur, nu erau nici primii şi nici ultimii tineri care se despărţeau la numai cîteva luni de cînd primiseră urări şi flori la casa căsătoriilor. Jena era adîncă, profundă, venea din ei: o eroare, oricît de motivată, rămîne ceea ce este, un impas de destin. Acum trebuiau să-i spună judecătorului, care mai căuta punţi de împăcare, de ce credeau ruptura definitivă. „Ne-am grăbit, a şoptit el, de fapt pur şi simplu nu ne potrivim". „Da, sîntem două lumi cu totul diferite", a precizat ea, pronunţînd ca pe un oftat acest adevăr amar. Cum de s-au întîlnit şi s-au unit două fiinţe structural străine? „Se pare, a încercat să desluşească lucrurile **Constanţa Patrichi**, vicepreşedintă de judecătorie, că răul trebuie căutat în ansamblul factorilor care acţionează în direcţia pregătirii tinerilor pentru viaţa de familie. În acest ansamblu, un loc deosebit îl are climatul moral în care se formează şi se consolidează atitudinile şi idealurile acestora despre căsătorie şi despre familie. Viaţa de familie înseamnă raporturi reale între soţi, între părinţi şi copii, între rude apropiate şi îndepărtate, acestea presupun norme de conduită, fără de care nici o comunitate nu este posibilă, anumite reguli specifice, care formează nota aparte a acestei comunităţi. Fiecare şi-a format un ideal, un model de familie, unii uită însă că şi partenerii lor vin dintr-un anumit tip de familie, şi numai o bună cunoaştere şi armonizare reciprocă a celor două «lumi» morale poate garanta reuşita unui act social atît de intim şi de important. Orice gînduri şi sentimente privitoare la familie nu pot fi imaginate decît însoţite de atitudini etice, de modalităţi de comportare, de raportare permanentă a unui om la celălalt. Preferinţele, interesele, atitudinile şi acţiunile pretendenţilor la căsătorie formează un tot unitar care dezvăluie măsura în care aceştia sînt sau nu sînt pregătiţi pentru viaţa de familie şi mai ales pentru tipul de familie pe care vor s-o alcătuiască". Consideraţii la care inginera **Tatiana Bolcan**, mamă a patru copii, toţi scoşi în viaţă bine şi frumos, adaugă: „Viaţa este o întrepătrundere de influenţe şi evenimente biologice şi sociale, iar familia un «cîmp» de înfruntare a lor. De fapt, un spaţiu armonios în care cei mici cresc şi se dezvoltă, în primul rînd deprinzînd modelul de aspiraţii şi comportament moral al acestui spaţiu. De aceea, subliniez marea contribuţie pe care o are familia în pregătirea tinerilor pentru familie, ca şi pentru viaţă în general."

În acţiunea de educare a tineretului pentru viaţa de familie este nevoie să se ţină seama de faptul că formarea relaţiilor de familie în societatea socialistă constituie nu numai un proces complex, delicat, dar uneori şi contradictoriu. „Apariţia de noi idei — este de părere cercetătorul ştiinţific **Alexandru Bejan** —, de noi valori şi norme referitoare la relaţiile dintre parteneri, dintre părinţi şi copii, dintre familia tînără şi familiile de origine poate duce la confruntări cu tradiţii şi reprezentări vechi, confruntări ce au loc, de multe ori, între cei doi parteneri, tineri lipsiţi de experienţa vieţii de familie. Acest lucru duce la tensiuni, la ivirea unor probleme care nu sînt, întotdeauna, uşor de rezolvat. Centrul de cercetări pentru problemele tineretului a iniţiat o cercetare cu tema «Constituirea şi consolidarea familiei», la care lucrează un număr mai mare de specialişti aflaţi în diverse locuri din ţară, colectiv pe care-l coordonez împreună cu Doina Buruiană şi Petre Datculescu. Urmărind timp de cinci ani 150 de cupluri, studiem modul în care se constituie familia, factorii care contribuie la consolidarea ei. Datele statistice demonstrează că la noi în ţară vîrsta medie de încheiere a căsătoriei este de 24-25 de ani la bărbaţi şi de 21-22 de ani la femei. Pînă cînd părinţii împlinesc 30 de ani se nasc circa două treimi din numărul de copii din familie. Nu însă despre acest studiu vreau să vorbesc, el va avea, cred, în final, concluzii deosebit de interesante, ci de cîteva dintre problemele cu care se confruntă în prezent activitatea de educare a tinerilor pentru viaţa de familie. De fapt, ar trebui să ne punem întrebarea: cine îi pregăteşte cu adevărat pe tineri pentru familie? Desigur, familia în care cresc are un rol, zicem noi, determinant, prin natura influenţei şi a modelului concret pe care-l oferă. Poate familia singură să rezolve acest mare deziderat educativ? Nu, nu poate, şi nici nu are suficiente mijloace. Trebuie să spunem că nici şcoala şi nici organizaţiile de tineret şi copii nu prea se ocupă cum trebuie de acest aspect. Există multe eforturi şi experienţe bune, însă toate acestea nu ajung. În activităţile care se organizează cu tinerele fete se rezolvă o seamă de probleme, dar de băieţi cine se ocupă? Or, şi băieţii au probleme specifice, şi încă destul de importante. La unele case ale căsătoriilor sau pe

lîngă consiliile populare din unele orașe s-au instituit forme de dialog cu tinerii aflați în pragul căsniciei: «Sfatul miresei», «Sfatul familiei» și altele, deosebit de utile și de căutate. Cred că societatea are datoria și poate să facă mult mai mult. Ar putea fi înființate, de exemplu, «cabinete ale tinerilor căsătoriți», care să funcționeze cu orar stabil, și la niveluri diferite, în care să dea consultații de specialitate oameni foarte bine pregătiți profesional (activitate neremunerată, ci efectuată în cadrul îndatoririlor obștești) și care s-ar dovedi extrem de utile tinerilor. Ele ar trebui să existe peste tot, chiar și în colectivele din întreprinderi și instituții. Funcționînd într-un cadru organizat și permanent, acestea pot asigura tinerilor cu probleme pe care nu le pot rezolva singuri, dar nu numai acestora, accesul facil, într-un cadru organizat, și permanent, la sfatul și experiența de viață a unor specialiști. Ar fi nevoie de o singură investiție: numele ei — inițiativă."

Buna cunoaștere și... iubirea inteligentă

De cele mai multe ori, eșecurile în căsnicie au la origine perpetuarea unor modele vechi de alegere a partenerului, după criterii care nu se armonizează cu principiile eticii și echității socialiste, faptul că nu se ține seama de similitudinea de preocupări, de interese socio-profesionale, de modelul de familie preconizat. Familia este o unitate funcțională a societății și, spre a o întemeia, trebuie să ai toate motivațiile unui atît de reponsabil gest. Cel mai adesea auzi: „Ne luăm fiindcă ne iubim". **Mariana** și **Gheorghe Cojan**, amîndoi electricieni, s-au cunoscut și lucrează în aceeași întreprindere. Ce fel de iubire? „Inteligentă", zice el și adaugă: „Am observat că nu ardoarea dragostei inițiale a hotărît reușita familială a multora dintre tovarășii mei de muncă, ci «inteligența» ei. Eu înțeleg prin asta faptul că viața de familie este întotdeauna un drum parcurs împreună, de aceea, cunoașterea partenerului de drum este obligatorie, iar prezența iubirii nu te dispensează de datoria înțelegerii și cunoașterii destinatarului acestui sentiment." Deci, iubirea este absolut necesară, dar ea nu este suficientă spre a porni spre ofițerul stării civile. Principalul constă în găsirea partenerului cu care să te potrivești, omul ale cărui concepții și idealuri despre muncă și viață, despre fericire și modul de a o atinge sînt și ale tale sau pot deveni ale tale. „Există încă o mare parte dintre tineri, este de părere **Camelia David**, activistă a organizației de tineret, care se căsătoresc încă din întîmplare, văzînd în căsnicie mai mult aspectele roz ale traiului în comun. Căsnicia, la început, nu este însă unsă cu miere, întrucît traversează o perioadă de reajustare a propriei personalități, a propriilor aspirații și modele, făcută în concordanță cu cele ale partenerului. O reajustare chiar a imaginii despre sine, și a definitivării imaginii despre celălalt. În cadrul unui proces de adaptare sinuos și, în intimitatea sa, fermecător, dacă cei doi se cunosc și se iubesc. Cei care nu s-au cunoscut suficient dinainte se trezesc că devin... tot mai străini, că «nu se potrivesc». Lipsa de potrivire trebuie constatată înainte, nu după căsătorie. Fiindcă este vorba de particularități ale personalității, de trăsături ale caracterului, de aspirații care nu se schimbă de la o zi la alta, de caracteristici ale firii uneori incompatibile cu modul de a fi al celuilalt. Eu cred că de aici izvorăsc majoritatea cazurilor care ajung la divorț. Important nu este de cît timp se cunosc, ci cît de bine se cunosc. Unii «vorbesc» ani în șir și nu știu mare lucru despre ei. Importantă rămîne, deci, temeinicia cunoașterii reciproce".

Mai există, de asemenea, o seamă de probleme de care ar trebui să se țină seama înainte ca tinerii să pășească pragul căsniciei și de care depind, în cel mai înalt grad, consolidarea și trăinicia ei. Una dintre acestea ar fi buna cunoaștere a sănătății fizice și psihice a partenerului, cît și „tarele" cu care vine din familie. „Nu numai educația premaritală, dar nici examenele medicale care preced căsătoriile nu sînt efectuate întotdeauna cu responsabilitate și competență, este de părere cercetătoarea științifică **Doina Burulană**. Multe sînt formale, generînd conflicte ireconciliabile. Opinia mea este că examenul medical actual este și incomplet. Sînt eludate aspectele genetice, iar cele psihice sînt trecute cu vederea. Pe firul generațiilor apar, uneori, boli care lasă urme, tare ce se transmit urmașilor; nici acest aspect nu este cunoscut înainte de căsătorie. Este, cred, momentul să fie luate măsuri hotărîte pentru ca examenul medical să devină ceea ce ar trebui să fie, spre a constitui un adevărat certificat de sănătate pentru tînăra familie".

Sprijinul din afară – sprijinul dinăuntru

Tineretul nostru urcă spre viață cu conștiința certitudinii privitoare la valorile sociale pe care le încorporează în sine munca prin a cărei calitate și cantitate se asigură succesul personal și colectiv, afirmarea. Așezînd întreaga existență pe temeiul muncii, nici familia nu se poate construi altfel. „Cunosc o fată, povestea **Ioana Petrașcu**, richtuitoare, care s-a căsătorit cu un tînăr, deși afișase că nu lucrează nicăieri și că nu-i place munca. «Îl schimb eu, zicea, o să vedeți, căci mă iubește». Nu numai că nu l-a schimbat, dar s-a văzut nevoită să-l întrețină ca pe un trîntor, pînă cînd, cu chiu cu vai, după divorț, abia a reușit să scape de el." Se înțelege că în societatea noastră numai cine muncește poate folosi cu adevărat perspectivele de împlinire, realizarea personală a fiecărui om avînd o înaltă valoare socială. Încrederea în efortul perseverent, dublat de o motivație cu caracter atrăgător, stimulativ, animă planurile de viață ale tinerilor căsătoriți, idealul lor înscrindu-se în însuși idealul de devenire al societății. Principala forță materială și morală a construirii familiei o au, deci, tinerii în propriile mîini și izvorul său primordial îl constituie munca. Dar și societatea sprijină, printr-un ansamblu de legi, ajutoare și priorități, prin tot felul de înlesniri materiale constituirea și consolidarea familiei tinere. În cele mai multe colective s-a instituit o frumoasă tradiție, tovarășii de muncă sărbătorind momentul acesta atît de important în viața oricărui om și acordînd sprijinul lor proaspeților căsătoriți. Totodată, se aplică tot mai ferm indicația de a se acorda cu prioritate familiilor tinere și familiilor cu copii case din fondul de locuințe al întreprinderilor și instituțiilor. „Cînd m-am căsătorit, zice strungarul **Vasile Popa**, Întreprinderea «Steaua Roșie» mi-a dat imediat o garsonieră într-un bloc, apoi, după ce mi-a născut soția, am primit apartament. Ca mine au fost sprijiniți și Mariana și Costică Iosub, Maricica Stan, Cristina și Ion Burduf și alții". Secretara comitetului de partid de la Întreprinderea «Apolo», maistrul **Elena Șoglu**, ne spunea: „Este foarte important ca tinerii căsătoriți să se simtă în colectivul de muncă la fel ca într-o mare familie. O familie care le vrea binele și îi ajută să treacă mai ușor peste primele greutăți ale perioadei de început. Deci, eu atrag atenția asupra interesului și atmosferei ce trebuie întreținute în jurul tinerelor perechi. Totodată, colectivele de muncă au datoria ca, în măsura posibilităților, să rezolve cu prioritate cerințele de locuință ale tinerilor căsătoriți. Noi am reușit în mare parte acest lucru, și familiile unor tineri ca Felicia și Stelică Dinu, Claudia și Victor Răducanu, Mana și Ilie Fieraru, Edith și Francisc Abrudeanu constituie doar cîteva exemple".

Din discuțiile cu numeroșii interlocutori ai acestei anchete au reieșit și cîteva cerințe deosebite, care se referă la facilitățile sau la ajutoarele materiale ce se acordă familiei tinere și familiei în general. În ultima vreme s-a renunțat, sau nu se aplică întocmai, la prevederile legale în privința procurării de către tineri, cu plata în rate, a unor obiecte necesare traiului în comun. Mulți consideră insuficient motivată principial și cu efecte dăunătoare modalitatea actuală de acordare a alocațiilor pentru copii. Se opinează că sistemul creșterii progresive a alocației cu fiecare nou copil favorizează apariția de copii mulți, peste posibilitățile de creștere și educare, tocmai în familiile care nu se ocupă cum se cuvine de formarea pentru viață a acestora. În multe țări alocația crește progresiv, în cuantumuri stimulative, pînă la 4 copii, după aceea sistîndu-se cu totul, considerîndu-se că nu numărul exagerat al copiilor, ci modul în care se asigură creșterea și educarea lor constituie scopul principal al alocației acordate de stat. Actualul sistem favorizează în special pe cei care sînt dispuși să facă, dar nu să și crească cum se cuvine copiii. În sfîrșit, o rediscutare de principiu se impune, fiecare sistem fiind, în structura sa, perfectibil.

Lumea este cuprinsă, în acest prag al mileniului trei, de un nestăvilit iureș al schimbării. Desigur, nu numai al unor schimbări în bine. Făurind o nouă civilizație, cea mai avansată din istorie, socialismul ridică omul și din punct de vedere spiritual la înălțimea creațiilor sale. Spre a fi capabil să se bucure de ele. Focalizînd și particularizînd, în structuri intime tulburătoare, principalele valori morale ale societății, familia se constituie în acel strop de experiență, trăire și ideal care, la fel ca fragmentul dintr-un uriaș mozaic, cuprinde și reflectă tot ce are ansamblul social esențial, păstrîndu-și, în același timp, farmecul și unicitatea. Poate și de aceea familia a rămas, prin excelență, un tărîm de studiu și cercetare care pretinde o abordare multidisciplinară, iar pregătirea pentru familie a tineretului devine o latură importantă a pregătirii generale pentru muncă și viață.

EL și EA din fața ofițerului stării civile sîntem noi, cei de azi și dintotdeauna, la dimensiunile prezentului, și mai ales ale viitorului.

Anchetă-reportaj realizată de
VASILE TINCU

MIREASA INVIZIBILĂ

Toamna nu era chiar de aur, avusese totuși noroc, după cîteva săptămîni cu ploi urîte și reci astăzi totul părea hotărît să țină cu el. Noiembrie devenise dintr-odată bine dispus, iată, porniseră și la ora convenită, fără cel mai mic moft, cerul rămînea senin, iar soarele zîmbea îngăduitor și înțelept prin fereastră. Un surîs șăgalnic înflorise și pe buzele Elenei, dar nu-i era dăruit lui, fata rămînînd mereu cu privirile „pe natură", urmărind vrăjită fuga pădurilor, care păreau a se lua la întrecere cu zborul lor spre fericire. O mulțumire deplină stăpînea ființa acestei femei frumoase și tinere, și el se simți neașteptat de mîndru: era, în definitiv, femeia lui. Clipa fu scurtă, fiindcă, aiurită treabă, nimic nu este perfect pe lume, cu atît mai mult fericirea, seara cununiei și zilele care au trecut după aceea îl arseră ca niște șerpi perfizi prin inimă, dar își spuse că cel mai bun lucru este să nu dai atenție la toate nimicurile, altfel rămîi fără nici o bucurie. Realitatea fundamentală exista: mireasa se afla lîngă el și peste puțină vreme vor intra pe porțile hotelului unde își rezervaseră locuri spre a petrece concediul de nuntă. O înfiorare plăcută îl inundă; vor rămîne, în sfîrșit, singuri, așa cum se cuvine să rămînă un soț și o soție; poate că avusese dreptate ea cînd i-a zis: „N-are rost să ne grăbim, totul trebuie să înceapă frumos. Ai răbdare pînă la Sinaia". Nu prea a înțeles povestea asta, care durase aproape o lună, în sfîrșit totul a trecut și iată-i, numai ei amîndoi, porniți spre cuibul care-i aștepta. Elena tresălta de o dulce și tainică înfiorare, așa că încercă să alunge toate imaginile neplăcute. De fapt una dintre ele îl sîcîia mai tare și n-o putu trimite spre Bucureștiul de unde îl urmărea: se petrecuse în seara și în noaptea nunții, cînd avusese loc masa sărbătorească, organizată la restaurantul „Pajura". Ei bine, pînă atunci stătuse lipită numai de el, fiindu-i frică, parcă, zău așa, că nu mai ajung la ofițerul stării civile, de fapt ea îl cam dusese în mare grabă acolo, o cunoscuse prin august, iar la începutul lui octombrie își și puseseră pirostriile pe cap. Dar la masa de nuntă hop, parcă nu mai era ea, stătuse tot feritā și tristă, mai mult pe afară, de vorbă cu verii ei. La întrebările lui abia dacă răspundea, cam în silă și abia stăpînindu-și plînsul: „Las-o, măi, Ghiță, îl sfătuise nașu-său Paica, îi trece ei și să vezi ce mieroasă se face". De trecut nu-i trecuse, iar o lună de zile îi impusese să stea tot despărțiți, în sfîrșit, acum mai dăduseră o petrecere la părinții lui și porniseră pe Valea Prahovei. Privind-o, se pomeni că-și zice: „Oare de cîte ori ne-am întîlnit noi doi? De zece ori? Mai mult, mai puțin?' Ce-l tot munceau gîndurile astea? Se afla lîngă el, era nevasta lui și chiar începînd din seara asta vor intra, cum se zice, în luna de miere. De cunoscut or să se cunoască ei, în cele două săptămîni, și dacă nu le va ajunge timpul le rămîne la dispoziție întreaga viață. Uite, ea părăsi pentru o clipă jocul fugar al priveliștilor și îl învălui într-o lumină caldă, plină de promisiuni. O mîngîie, tandru, pe obraz și îi șopti: „Abia aștept să sosim". „Mai avem puțin", șopti ea, cu voce tremurată.

Într-adevăr, sosiră curînd; la hotel erau așteptați și li se repartiză numaidecît camera. Urcară: era o încăpere plăcută, intimă, cineva pusese peste tot flori, iar o mînă scrisese pe un cartonaș rezemat de vază: „Vă dorim multă fericire!". Drăguț din partea lor. El o îmbrățișă, ea îl strînse puternic lîngă ea, apoi, observînd că-i lipsește ceva important din bagaj, se necăji și-l rugă să coboare să cumpere. Ce nu face un mire îndrăgostit? zbură pe scări în jos, hotărît să nu piardă o singură clipă fără rost; la magazin, pînă a găsit obiectul, a durat ceva. Cînd s-a întors... mireasa nicăieri. Nici ea, nici geamantanul ei, nici banii... A, da, iată 200 de lei, puși chiar pe cartonul acela, cu: „Vă dorim multă...", adică exact atît cît îi spusese el că-i costă benzina.

Ce se întîmplă în asemenea momente cu tine? De pildă, poți să te faci că plouă și peste o zi plătești frumos hotelul și pleci, demn și cu fruntea sus, pe unde ai venit, rămînînd să lămurești după aceea poves-

tea. Se mai poate să-ți pierzi și capul, să faci adică tămbălău și să afle toată lumea ce s-a întîmplat. Amîndouă ipostazele sînt omenești, așa că nu este vina lui Ghiță P. că a luat toate persoanele din hotel care o văzuseră pe Elena și au pornit împreună s-o caute prin locurile propice de găsit... trudă zadarnică, întrucît mireasa devenise de mult invizibilă pe bază de auto-stop.

De ce a fugit? vă întrebați, desigur, la acest punct al povestirii noastre adevărate, și ce rost a avut toată tevatura? Răspunsul a venit a doua zi, care s-a nimerit a fi chiar 13 noiembrie, cînd Ghiță a primit un telefon de la dulcineea lui fugară. Aceasta i-a comunicat textual: „Am revenit la iubitul meu de la Ploiești, nu m-ai interesat niciodată ca soț, am vrut doar să-l fac gelos pe..." A închis receptorul, „argumentele" acestea neputîndu-l pasiona. Și, evident, s-a simțit jignit. Drept care a cerut imediat despărțirea de o nevastă care nu-i fusese deloc nevastă, singura lor „conviețuire" constînd într-o călătorie pînă la Sinaia, numai dus... În rest nu fuseseră niciodată singuri. Cine era, totuși, „acela" din Ploiești și cum de apăruse el? Și cine era, de fapt ea, cea cu adevărat, fiindcă în afara faptului c-o chema Niculae Elena și că era din Ghimpații de Dîmbovița nu mai știa mare lucru. Ba da, știuse ceva care i se păruse esențial: era frumoasă. Și zîmbea dulce. Zîmbea așa, ca un copil, în neștire. Dar vedeți, lucrul naibii, ea nu-i zîmbea de fapt lui, ci iubitului aceluia din Ploiești, pe care voia să-l facă gelos.

Reușise. Oare pentru cît timp? Dacă o să facă iar pe nebunul, cunoaște de acum remediul: zîmbește dulce și în neștire vreo lună unui alt Ghiță, îl duce la ofițerul stării civile și l-a dat gata pe neseriosul din Ploiești. Cel puțin un an de zile este sigură de dragostea lui. Cam cît durează divorțul.

Ceva rămîne extrem de trist în toată istoria asta picantă: terfelirea unui act sublim și mînjirea unui simțămînt frumos, chiar dacă s-a dovedit infantil. Și ușurința acestei fete de a se juca cu dragostea ei și mai ales cu a celorlalți. Cît despre Ghiță, el se întreabă, probabil, și astăzi, la fel de „responsabil": „De cîte ori am văzut-o eu, pînă la cununie, de zece ori, de..." Convins că în acest răspuns se află cheia enigmei!

SILVIA NETCU

ȚINEȚI-VĂ DE MÎNĂ!

Privesc spectacolul străzii și ochii mei surprind mîinile oamenilor. Doi bătrîni trec strada alarmați de vuietul mașinilor, mîinile lor se țin cu disperare unite, tremurînde și pline de zbîrcituri. Ea poartă în ochii care și-au pierdut de mult vioiciunea parfumul anilor trecuți și se agață încrezătoare de brațul „omului ei" care, „cu tandrețe încă, o ocrotește.

În cealaltă intersecție, sînt ei, cei doi tineri frumoși, cum sînt toți tinerii acestor ani, supli, înalți, plini de speranțe. Își țin palmele lipite una de alta și strîngerea lor se prelungește, se vrea dorință, iubire, legătură firească vîrstei lor. Au în privire cutezanță, cred în stele și viață. Cît sînt de frumoși!

Dar iată și o mamă care ține în mîna ei un pumn mic, moale, de copil, care mai mult aleargă decît merge. Vai, tare lungă este intersecția și picioruşele așa de mici! Mama păşeşte încrezătoare, cu pasul ei lung, iar micuțul o urmează ca un titirez.

Privirea-mi cade apoi pe intrarea unui bloc, „EA", cu un coc ca o pagodă și piept abundent, îl ține pe „EL" de degetul mic. Ceva îmi divulgă gestul lor, am senzația că dimineață s-au bătut, iar acum, spre amuzamentul vecinilor, merg „de deget"... din dragoste. El are sub cămașă o burtă ca un pepene și, nu știu de ce, cred că este din aceia care vin la coadă prin față și jură că acolo au avut rînd.

E minunată strada, cu toate lucrurile sale și rele și bune.

Ați privit vreodată mîinile bișnițarilor? Ele alunecă în buzunare fără să le îngreasă, scot de acolo tot ce se găsește mai rar în comerțul de stat, au moliciunea mîinilor care nu muncesc și nu știu să strîngă cinstit o altă mînă.

Îmi aduc aminte un joc, de cînd eram elevă, „Apără cetatea". Formam două tabere și ne țineam strîns de mînă. Din tabăra adversă pornea în fugă mare o colegă, iar noi strîngeam mîinile, cu putere, ca să nu rupă lanțul: apăram cetatea. Dacă se rupea eram prizoniere...

Românul întinde mîna și o face cinstit, cu o palmă muncită. Așa a fost dintotdeauna și față de oameni, și cînd și-a apărat cetatea. Adică țara și sufletul.

Stau la un stop din București și mă gîndesc ce minunat ar fi dacă toți oamenii lumii și-ar strînge mîinile!

ADELA MATEESCU,
profesoară

ȘCOALA PĂRINȚILOR

Nimănui nu-i e indiferent cum crește, cum e învățat copilul lui să gîndească, să judece, să aleagă, să hotărască, să se comporte mîine ca adult. Întrebarea e: știm noi, părinții, să împăcăm întotdeauna clasica, dar mereu nouă dilemă între ceea ce dorim particular să devină fiul sau fiica noastră cu datoria cetățenească pe care o avem ca părinți ai acestor zile, pregătind OMUL societății viitoare?

OPȚIUNEA PROFESIEI — OPȚIUNE DE O VIAȚĂ

● *PATRU SECVENȚE CU GREȘELI PE CARE PĂRINȚII LE COMIT ZILNIC ÎN ORIENTAREA SPRE PROFESIE A COPIILOR*

Hotărîre preconcepută

Bărbatul intră negru de supărare pe ușă. Soția îl vede și, speriată, se lipește de perete.

— Ce s-a mai întîmplat, ce s-a... bîlguie, pierită de frică.

— „Întîmplat" e puțin zis.

se dezlănţuie el. Dacă dovedeam o slăbiciune cît de mică, mă trăgeau pe sfoară, înţelegi? El şi cu nepricopsita aceea de di...

— Nu i s-o fi întîmplat ceva lui Octav, şipă ea.

— Nu i s-a întîmplat, şi asta datorită mie. Care am controlat şi azi, cu o zi înainte de examen, listele celor înscrişi. Şi ce crezi că am descoperit? Nepricopsitul de fiu-tău, cel în care ne-am pus întreaga speranţă şi mîndrie, c-o să ducă mai departe menirea neamului nostru, prestigiul a cinci generaţii de strămoşi străluciţi, nu se afla pe listă. Am întrebat la secretariat: îşi retrăsese actele cu o zi înainte. „Spunea că vrea să încerce la Facultatea de electronică", mi-a zis secretara. Am dat fuga la liceu şi am găsit-o pe dirigintă. Am luat-o, bineînţeles, tare: „Dumneata vrei să strici tradiţia neamului nostru şi să-i împingi pe fiul meu spre o altă profesie? Noi am fost cinci generaţii de medici, iar el va fi a şasea. Pentru asta l-am pregătit, l-am format, nu l-am lăsat să facă nimic altceva decît să înveţe... Cu ce drept..." A mai avut curajul să deschidă gura. „Nu este bun de medic, auzi ce prostie a putut să spună, cînd vede sîngele leşină. Are aplicaţii spre tehnică, va ieşi un foarte bun electronist". I-am zis ce trebuia, l-am găsit şi pe nepricopsit şi am dus actele înapoi. Auzi, electronist. Neam de neamul nostru...

— Şi dacă nu este bun de... oftă femeia

— Este băiatul meu şi trebuie să fie bun. Altfel să dispară din faţa ochilor mei.

Băiatul n-a avut curajul să dispară. A reuşit la Facultatea de medicină, dar la jumătatea anului întîi a părăsit cursurile, s-a angajat într-o fabrică, electronist, şi a urmat institutul la fără frecvenţă.

Falsă oglindă

Vanitatea aceasta a proliferat mai rău ca o boală. Se întîlneşte în general la oamenii superficiali, slab dotaţi intelectual, dar care s-au nimerit să cîştige, prin cine ştie ce capriciu al împrejurărilor, licite sau ilicite, destul de uşor banul. Aceştia au ridicat la rang de blazon absolvirea de către copiii lor a unei facultăţi. Principala lor frază este aceasta: „Oricît aş cheltui, vreau să facă o facultate". Dacă mama Cristinei era o „revanşardă", încercînd să creeze fiicei ei o situaţie la care ea n-a putut, sau n-a fost sprijinită să ajungă, pe mama Dorinei n-o interesau nici profesia şi nici măcar situaţia profesională a fiicei sale. O interesa altceva, „faţa" cu care se prezenta ea în ochii lumii, cu care să-i epateze pe cei din jur. De aceea, plăteşte, linguşeşte, mistifică, pune în joc „relaţiile". Fiindcă vrea să poată spune: „Am fată la facultate", iar după aceea: „Am fată profesor". Dorina vine într-o zi acasă plîngînd: „M-au exmatriculat. Am căzut la patru examene". „Da! — nu-i nimic. Dai din nou, aranjez eu. Tu trebuie să fii studentă. Altfel eu cum mai stau de vorbă cu oamenii?"

Şi pentru această categorie de tineri facultatea devine un chin, iar dacă reuşesc, cumva, s-o termine, deşi mulţi capotează încă din primii ani, profesiunea va fi pentru ei un calvar. Dar aceasta nu este o problemă care să-i intereseze pe părinţii Dorinei, aceştia considerînd existenţa în facultate a fiicei lor o dovadă de prestigiu social pentru ei înşişi. Satisfacţia pe care i-ar aduce-o o meserie pe măsura capacităţii şi priceperii ei? Acest „amănunt" nu-i interesează.

Un dialog bizar

După numeroase încercări, care nu au durat luni, ci ani, profesorul diriginte a, în sfîrşit, loc în faţa tatălui unuia dintre elevii săi, Costan. Era un băiat bun la învăţătură, dar deosebit de îngîmfat şi de plin de el.

— Am vrut mult să vă cunosc, începu discuţia, fiindcă trebuie să cumpănim împreună spre ce meserie îl îndreptăm pe băiat. Eu îi cunosc aptitudinile care se manifestă în cadrul colectivului clasei, dumneavoastră...

— Aaa, surîse îngăduitor părintele, doar pentru atîta lucru? Dar nu trebuia să vă deranjaţi. Hotărîţi împreună şi gata. Eu... eu nu mă bag. Copiii din ziua de azi sînt mult mai deştepţi decît noi. Ştiu mai bine ce pot, ce li se potriveşte. Eu îi dau mîncare, un pat, sprijin. Atît.

— Cam puţin, remarcă profesorul, destul de iritat. Dumneavoastră chiar nu contaţi pentru viaţa lui? Aveţi o experienţă, un crez de...

— Eu am muncit, atît. Şi asta trebuie să facă şi el. Mai mult n-am ce-l învăţa.

— Ba da. De pildă atitudinea faţă de muncă. Ştiţi că este un infatuat şi un leneş? La lecţii este bun, dar în rest nu pune mîna pe nimic, nu-l interesează decît... hm, interesul lui.

— Dar dumnevoastră, şcoala, ce rol aveţi? — îl luă la rost, jignit, bărbatul. Eu îi dau mîncare. Dumneavoastră daţi-i restul.

Cînd Costan intră pe uşă, rămase extrem de supărat de existenţa profesorului în casă la el. Auzi, dincolo, cum se răţoia la maică-sa: „V-am spus cum arată, de ce l-aţi lăsat să intre? Altădată să vă uitaţi bine pe vizor".

O meserie bună

Băiatul voise, la început, să se facă zidar. Asta-i plăcuse lui, să se caţăre pe schele şi să ridice clădiri. „Mai, îi rîsese în nas taică-su, tu eşti un prost. Ce importanţă are meseria? singura meserie bună este meseria bănoasă. Şi în care nu te speteşti. Vezi, eu cîştig mult şi nu trag la şaibă. (Într-adevăr, tatăl era gestionar, iar, mama intrase, după multe intervenţii, la o staţie PECO.) Ce să te faci un fiţile hîrtii, printr-un birou? Sau cu mistria pe ziduri. Mori de foame. Am să te fac măcelar".

Sorin, zis Bombonel, a acceptat oferta, mai ales că un unchi de al lui, care era chiar măcelar, îşi schimbase într-un singur an două maşini, ca să nu mai vorbim de belşugul de la masa lui. Totuşi, cu mintea de copil, pe care o avea, s-a întrebat odată: „De unde atîta carne în plus?" Şi a zis-o cu voce tare. Unchiul nu s-a supărat: „Are cap, asta, mă, îl fac om. Numai să-i placă iuţeala de mînă, fiindcă tranşatul se face repede, dacă vrei să ciupeşti". Neserioşii de la şcoală l-au orientat spre un liceu de construcţii; culmea e că a învăţat foarte bine şi a absolvit printre primii. Cînd să încerce la facultate, ai lui l-au rîs în nas: „Măi, eşti zăbaut! Nu vrei o pîine albă, fără opinteli?" Ba voia. Nu l-au lăsat nici la meseria lui de zidar, ci l-au introdus, pentru început, remizier la răcoritoare. După o lună făcea închisoare.

De atunci, cam asta îi este pronia: cîteva luni parazit, vagabond şi bişnipar, cîţiva ani la popreală. Pînă s-o dezmetici şi s-o întoarce de pe drumul spre care l-au îndreptat proprii lui părinţi.

Căci fără muncă nu există nimic, în afară de ruşine şi de penitenţă. Şi ce zidar bun ar fi devenit!

VASILE TINCU

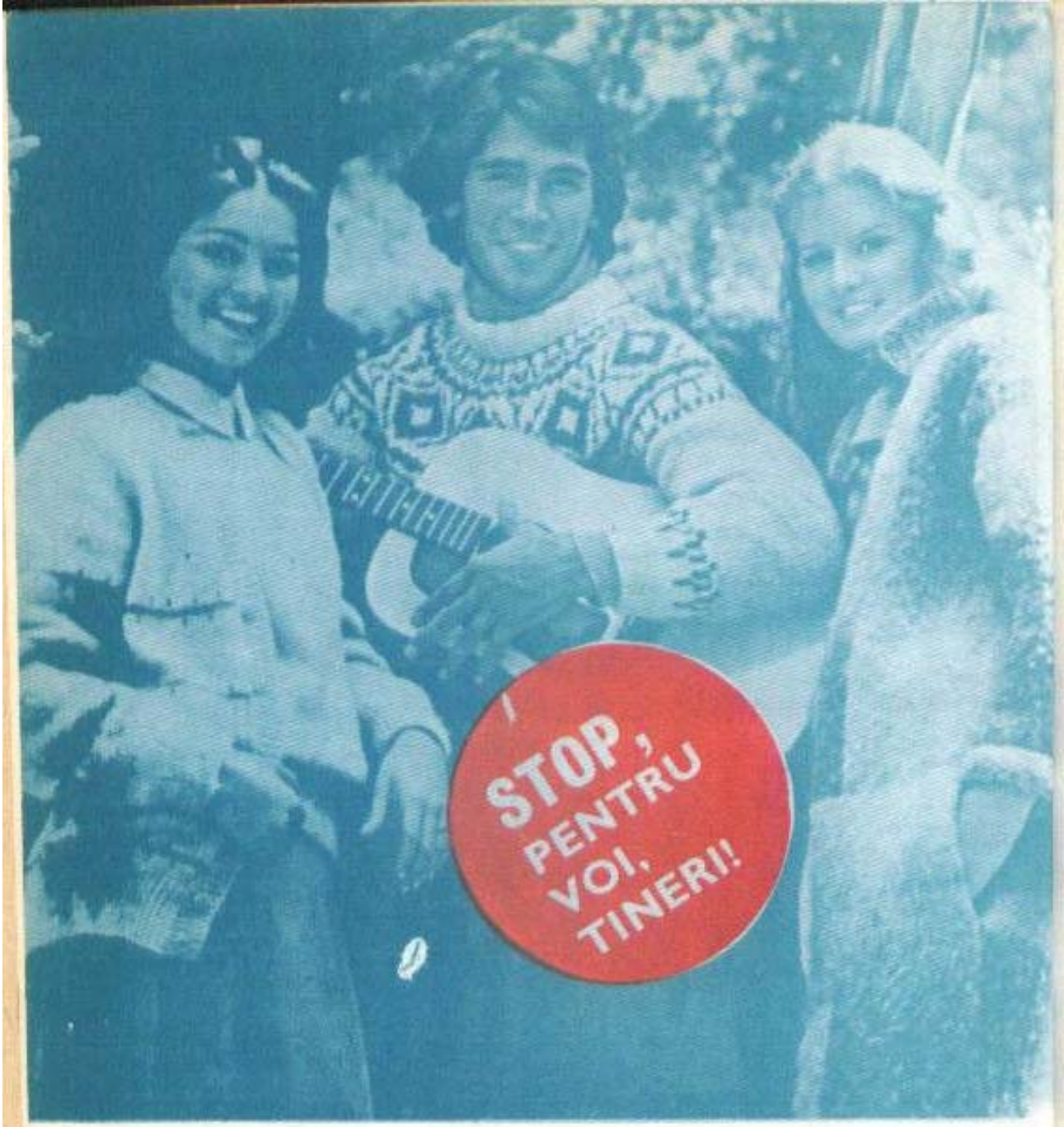

CÎTEVA MINUTE DOAR CU ADOLESCENTELE

Nu, de astă dată nu voi răspunde scrisorilor voastre, tinerele mele corespondente, nu, nici dumitale care semnezi cu o foarte asortată cerneală violetă, „Levănţica de cîmp", nici Isabelle-i (da, cu doi l şi e la coadă, cum mi-ai atras atenţia să-ţi scriu numele), nici „Nefericitei Isolda", şi nici măcar lui Sue-Ellen din Feteşti, deşi, recunosc, dumneaei mi-a dat şi un ultimatum categoric în legătură cu termenul răspunsului meu, care m-a intimidat de-a binelea; şi nu pentru că – în ciuda „dramelor" ce le bîntuie tinerele lor vieţi – ele au găsit puterea de a-şi hotărî singure destinul numelor lor, alegîndu-le pe cele care li se potrivesc – zic dînsele – mult mai bine decît cele din buletin şi asupra cărora nimeni nu le-a cerut consimţămîntul, ci pentru că azi ne-am gîndit să stam de vorbă cu fetele care n-au nici probleme speciale, nici drame anume, nici confesiuni amărîte de făcut, cu fetele obişnuite, cu preocupări obişnuite, ca dumneata – care ai la această oră Almanahul nostru în mînă –, sau cu sora ori colega dumitale, despre... Ei, ia să vedem noi o clipă despre ce-am avea de discutat împreună, noi două, ceva despre care n-ai avut, să zicem, curajul să vorbeşti cu mama.

Ei, mama...

...Dar, în fond, de ce n-ai avut curajul să vorbeşti cu mama? Ce s-a întîmplat, de fapt, între voi două, ce se întîmplă, de la o vreme, de-i ocoleşti privirea şi te retragi în colţişorul tău şi zici că ai de învăţat atunci cînd te cheamă la bucătărie să mai faceţi şi voi o şuetă, în timp ce pregătiţi împreună mîgîloasele cornuleţe cu nuci? Ce-ţi mai plăcea să stai de vorbă cu mama, să-i spui vrute şi nevrute, ce s-a petrecut la şcoală şi cum te-ai ciondănit cu Mioara, colega de bancă, sau cum a fost la Olimpiada de matematici — faza pe sector... Tocmai acum, cînd ai crescut — ai împlinit 15 ani în mai, nu? — acum te-ai înstrăinat de mama, şi nu-i mai povesteşti nimic, tocmai acum cînd aţi putea fi prietene de-adevăratelea, şi-ai avea un sfătuitor bun în noianul de probleme care ţi se buluceşc în minte şi în viaţă. De ce? Ce s-a întîmplat? Să nu-mi spui că totul a pornit de la biletul lui Andrei, pe care l-a găsit întîmplător (absolut întîmplător, te asigur: nu obişnuieşte mama să-ţi scotocească prin servietă) şi despre care a povestit, zîmbind, tatei, citindu-i versurile care îţi erau dedicate şi în care găsise trei rime şchioape. Sau de la faptul că ţi-a atras atenţia că Olga nu ţi-e cea mai potrivită prietenă, ea, cu cele două corijente ale ei şi cu tendinţa de a chiuli de la ore. Sau că ţi-a povestit cum bunica nu o lăsa — cînd era ea, mama, elevă — să meargă cu băieţi la filme, nici măcar la matineu: mama ta te lasă, sigur, dacă-i cunoaşte pe colegii cu care mergeţi împreună la spectacole şi ştie că-s copii serioşi. Ea, mama, are încredere în tine, ştii bine lucrul acesta. Atunci, de ce să nu ai şi tu încredere în ea? Că e citeodată cam severă? Că a discutat cu tata despre „secretele" pe care i le-ai împărtăşit cu odată numai ei? Dar oare ţi-ar fi plăcut ca mama să aibă secrete faţă de tata? Faţă de tatăl tău pe care-l iubeşti atîta şi de care eşti atît de mîndră, chit că eşti mai rezervată faţă de el, cînd e vorba de „problemele tale personale"? Nu, draga mea, n-ai dreptate. Mama ta e o femeie tînără, cu mintea deschisă spre înnoire, cu o mentalitate ce acceptă schimbările de optică şi n-are prejudecăţile ruginite ce duceau, cîndva, la ruptu-rile între părinţi şi copii. Mama ta te înţelege, sînt sigură. Mama ta îţi vrea binele, şi dacă uneori ţi se pare că nu vedeţi acest bine în acelaşi fel, crede-o, totuşi, pe ea: are mai multă experienţă, plătită uneori scump, cu propriile-i suferinţe, şi nu ar vrea ca şi tu să le plăteşti la rîndul tău. Eu aşa te-aş sfătui: înainte de a te retrage în colţişorul tău şi a te închide în tine, înainte de a-ţi îngădui să fii suspicioasă şi a te considera nedreptăţită ori ironizată, ori prea ţinută din scurt, du-te, du-te chiar acum la bucătărie, ia-o pe mama de mînă — chiar dacă mîna ei are urme de aluat pe ea —, priveşte-o în ochi, deschis şi sincer, şi spune-i: „Hai, mama mea, să fim noi două prietene pe viaţă, vrei?" Să vezi ce bine o să-ţi prindă această prietenie...

„Ce să mă fac cînd voi fi mare?"

De fapt (îmi vine să-ţi şoptesc la ureche, ca să nu ne audă alţii — căci ştiu eu, discuţiile asupra vîrstei nu le plac femeilor la nici o vîrstă!), acum, la cei 16 ani pe care îi ai, eşti de-acum „mare", nu chiar foarte, dar suficient ca să-ţi pui la timpul prezent — şi nu la viitorul al doilea — problema alegerii meseriei. A existenţei tale profesionale. A „ce vei face" în viaţă. Ştiu, uneori ne vine greu să ne despărţim de copilărie, să ne dăm seama că a trecut vremea joacăi şi a sosit vremea răspunderilor, dar, acum, mai toate fetele vor să crească repede şi să devină „cineva". Să devină ele însele prin ele însele: s-au isprăvit vremurile cînd femeile treceau prin viaţă agăţate de numele, de portofelul şi situaţia unui soţ, nu o dată insuportabil. Deci, întrebarea ar fi: cum să-mi aleg astăzi — şi cel mai bine — acel mîine profesional care va dura o viaţă? Ce meserie să-mi aleg, ca să o practic toată viaţa cu plăcere şi cu folos — şi pentru mine, şi pentru societate? Eu ţi-aş spune întîi şi-ntîi, şi cu sinceră convingere, că toate profesiunile au rostul şi necesitatea lor, că toate pot fi frumoase, şi captivante, şi datătoare de mari satisfacţii, atunci cînd sînt făcute cu pricepere şi dăruire. Mi s-a întîmplat nu o dată, atunci

cînd admiram vreo femeie practicînd o meserie mai specială şi dificilă — să zicem geologă, sau buldozeristă, sau medic chirurg, sau fierar-betonist — s-o aud asigurîndu-mă: „Dac-ar fi s-o iau de la început, aş învăţa aceeaşi meserie. E cea mai frumoasă profesiune de pe pămînt". Sigur că foarte bine este să priveşti de la început, atent, grijuliu, în două direcţii: prima, ar fi cea a propriilor însuşiri, a

înclinațiilor și harurilor proprii. Aveți mîini pricepute și simț tehnic sau gustul vieții în aer liber și drag de natură? Cîte nu se pot face cu acestea, cîte meserii prin care să dați apoi bucurie oamenilor și vouă înșivă — fie că țeseți mătăsuri minunate, sau montați televizoare, ori îi învățați pe cei mărunței alfabetul, sau vă îngrijiți de căpșunii parfumați ori de roșiile cărnoase, ori redați oamenilor sănătatea... Bine ar fi, tare bine, ca aceste înclinații naturale ale voastre, împletite cu ce ați învățat de-acasă, din mediul vostru familial, să meargă toate în cealaltă direcție de care vă vorbeam: cea a nevoilor mai presante pe care le are societatea la un moment dat, cea a imperativelor unei anume etape economice. Gîndiți-vă deci bine, fetelor, chiar de la acești 16 ani ai voștri: ce puteți face mai bine și unde este mai multă nevoie de ceea ce faceți voi — iată ecuația cu două necunoscute ale reușitei în viață. Iar rezolvarea ei începe întotdeauna cu buna cunoaștere de sine.

Primul ghiocel, prima iubire...

Dacă nu mă-nșel, rîndurile de mai sus făceau parte din refrenul unui șlagăr foarte la modă cîndva, pe vremea bunicii, dar asta nu-nseamnă să zîmbim cu superioritate pronunțîndu-le, ar fi urît din partea noastră: așa e, prima iubire e ca un prim ghiocel, numai că despre ghiocel știm bine cînd îi vine vremea să înflorească, dar primei iubiri nu i-a pus nimeni termen precis. Poate de aceea mi-ai mărturisit cu atîta disperare: „Am 16 ani și nici un băiat nu m-a plăcut pînă acum. Nimeni nu s-a îndrăgostit de mine. Oare sînt chiar atît de urîtă? Oare sînt lipsită de-acel „vino-ncoa" despre care vorbește toată lumea? Și ce mă fac dacă n-o să mă ia nimeni niciodată de nevastă?"

Primo: nu ești deloc urîtă, e foarte greu să fii „foarte urîtă" la 16 ani, cînd ai avantajul unic al tinereții, și dacă n-ai poate chipul cel mai desăvîrșit desenat, ai sigur ochi minunați, sau un păr buclat, sau o siluetă frumoasă — ceva ai tu atrăgător, fii liniștită, fiecare om are ceva al lui și numai al lui care îi dă unicitate. Și care vine adesea dinăuntrul lui, din delicatețea firii, sau ascuțimea minții, sau vioiciunea temperamentului. Totul e să-ți descoperi acest atu, să te bizui pe el și să nu vrei să fii altă — adică exact invers decît ești — pentru că la asta nu ajunge mai nimeni, niciodată. Și dacă te cunoști bine — cu ce ai și poți să-ți desăvîrșești în continuare —, poți aștepta liniștită prima iubire: ea nu vine mai niciodată cînd o pîndești cu pumnii strînși a nerăbdare și cu ochii plini de disperare. Ea vine cînd îi vine ceasul, cum spuneau bătrînii. Ai ce face pînă-atunci, te asigur: ai de învățat carte. Ai de învățat meserie. Ai de citit cărți minunate și de făcut sporturi revigorante. Cu cît „ceasul" iubirii te găsește mai pregătită, mai coaptă la minte, mai în măsură de a înfrunta viața, cu atît ea are șanse mai puternice să devină marea, unica și reușita iubire — cea pe care și-o dorește fiecare tînără. Așa că, fată dragă, crede-mă pe mine: nu te repezi tu, cu sufletul la gură, în întîmpinarea „primului ghiocel al primei iubiri", vine el singur spre tine, atunci cînd îi sună ora să înflorească...

Pledoarie pentru farmecul naturaleții

Să nu mă suspectați, fetelor, nici o clipă de ipocrizie și nici de cine știe ce prejudecăți bătrînicioase în materie de frumusețe feminină sau, mai exact spus, de în-

frumusețare a frumuseții feminine (mai multă sau mai puțintică, atîta cît avem fiecare parte de ea). Dimpotrivă. Am susținut dintotdeauna că sîntem obligate să ne ridicăm mereu nivelul și al cunoștințelor, și al inteligenței, și al farmecului nostru natural. Și-am recunoscut loial că sîntem mult avantajate, noi, femeile, că ne putem re-colora liniștite la momentul cuvenit, părul, că ne putem acoperi paloarea buzelor și înviora privirea strecurată sub pleoapele colorate și genele îndesite. Dar precizez: cînd vine momentul. Cînd se ițesc arginții trădători pe la tîmple. Cînd anii își lasă amprentele digitale la colțul ochilor. Cînd se mai ofilește prospețimea pielii. Dar cîtă vreme le avem, fetelor, cîtă vreme avem frăgezimea vîrstei, prospețimea tenului, culoarea sănătoasă a părului, linia frumoasă a gîtului, grația mișcărilor, de ce să falsificăm bunătate de naturalețe — care ne este oricum dăruită doar o dată în viață și nici atunci pe termen prea îndelungat —, de ce să ne travestim în ce nu sîntem, să ne adăugăm ani în plus odată cu stratul de vopsea așezat pe obraz, de ce să mințim și să ne mințim de bună voie și nesiliți de nimeni? Știu, o să-mi aduceți aminte de modă și de dictatura ei, de oarba supunere feminină în această materie, și eu o să vă dau dreptate, dar numai pe jumătate: niciodată, nici o modă din lume nu a impus cuiva să fie ridicol fardată sau nepotrivit îmbrăcată, sau caraghios pieptănată, fără să fi cerut mai întîi să se privească în oglindă. Și să decidă acolo, față-n față cu propria-i imagine, dacă ce-i cere moda trebuie neapărat acceptat sau nu, dacă o prinde sau, dimpotrivă, o dezavantajează. Oricum, acolo, în oglindă, priviți atent tenul vostru de fată tînără (presupunînd, firește, că nu l-a invadat vreo acnee juvenilă care, sigur, se cere tratată și îmbunată), priviți strălucirea vie a ochilor voștri nerimelați și gîndiți-vă — înainte de a vi le mîzgăli cu vopsele — cum vi le mai invidiem noi, cele care am trecut și de 16, ba și de 36 de ani... Poate că doar asta o să vă convingă!

A ȘTI SĂ TRĂIEȘTI PRINTRE OAMENI...

— să fie oare și aceasta o artă, o disciplină în ale cărei capitole ar trebui cu toții să ne școlim cu sîrg și conștiinciozitate? Există un întreg sistem de norme — din zona moralei, mai ales — care face posibilă, și confortabilă, și agreabilă, coexistența umană, în afara căreia nici nu am putea de fapt exista. A învăța să trăiești printre oameni înseamnă, poate, în primul rînd, a te deprinde să înlocuiești mai des pronumele personal persoana I singular, acel eu, știutul, egocentricul, obsesivul eu (și întreaga sa declinare: mie, pe mine, mă), cu mult mai generosul și nobilul plural noi. Înseamnă a învăța să-ți respecți omul de lîngă tine, oamenii de lîngă tine — și timpul lor, sensibilitatea lor, nervii lor, ca și cum ar fi timpul, sensibilitatea și chiar nervii tăi proprii. Înseamnă... Dar haideți să citim împreună cîteva din paginile acestui imaginar manual al artei de a trăi ca om, printre oameni...

Zîmbiți, vă rog!

Există, în relațiile noastre cu oamenii, în relațiile acestea zilnice, mărunte, stînjenitoare cîteodată, obligatorii întotdeauna, există un dar pe care nu-l putem face unii altora, fără nici un efort material — mă grăbesc să-l precizez. Fără nici un consum de energie specială — în afară, poate, de una sufletească. Este vorba de chipul nostru, de înfățișarea noastră, de vorba noastră dulce, în care eu cred neclintit că mult poate aduce. Gîndiți-vă înșivă, ca să vă convingeți, ce lucruri se pot petrece invers.

Gîndiți-vă că deschideți dimineața ușa spațiului în care veți trăi orele cele mai dense ale existenței din acea zi, orele muncii, ale utilității voastre sociale; deschideți ușa și ochii vi se opresc pe un chip acru, posac, cenușiu, care abia își răspunde, printre dinți, la bună ziua, care privește în jur de parcă i s-ar fi înecat toate corăbiile și n-a apucat nici să-și netezească părul cum se cuvine, nici să-și aranjeze ținuta. Încearcă să-i spui o vorbă-două despre ceea ce te preocupă, nu te aude; întreabă-l ce e cu aerul său plumburiu, nu e nevoie de mai mult de-atît, o întrebare și dintr-o dată începe să-și reverse asupra ta toate acrelile sufletului, toate dramele — reale ori imaginare — petrecute în scurtul răstimp în care nu v-ați văzut, să filozofeze negru asupra egoismului oamenilor — firește, al celorlalți, nu al lui.

Să recunoaștem că acești oameni sînt dintre cei care-ți pot strica o zi întreagă. Care-ți pot întuneca și cerul cel mai luminos de vară și dispoziția ta cea mai înaltă. „Individul care nu se interesează de semenii săi — spunea mai de mult un cunoscut filozof — va întîmpina cele mai mari greutăți în viață. El face adesea parte din specia ratațiilor". Pentru

Arta de a fi sincer...

că, cine nu o știe, un suflet omenesc este ca o oglindă pusă în fața altui suflet omenesc: restituie imaginea pe care el însuși o privește. Cu urîtul din tine nu poți trezi frumosul în cel de lîngă tine.

Există însă un dar pe care ni-l putem face întotdeauna unii altora pentru ca viața să ne pară și să și fie chiar mai frumoasă pentru noi. Există acest minunat zîmbet omenesc care exprimă nu numai natura fericită a unui om, ci și puterea de a se învinge pe sine însuși, atunci cînd lupta nu se arată a fi deloc ușoară: căci cine oare, spuneți dv., trece prin viață nesîngerîndu-și palmele la urcuș, neavînd piedici în cale, în propria fire? Există dorința aceasta frumoasă, altruistă, de a arăta semenilor tăi un chip luminos, o înfățișare plăcută, o comportare civilizată, elegantă. Există această generoasă nevoie de a le adresa cuvinte frumoase, calde. Adresați-le, nu vă zgîrciți niciodată cu ele.

Mă întreb cine ar putea contesta sincerității însușirea de a fi una din supremele și mult rîvnitele virtuți ale sufletului omenesc: să te uiți în ochii cuiva și să afli acolo o privire curată, deschisă, sinceră; să-i asculți cuvintele și să fii sigur că în ele nu-și strecoară codița nici urmă de nesinceritate, de interes mărunțel, de neadevăr; să accepți un sfat, convins că el sosește din dorința sinceră a celuilalt de a te învăța de bine — mă rog, atît cît se pricepe el să-și dea cu părerea —, iată o veche, tare veche năzuință a omului, o nevoie vitală a fiecăruia dintre noi, care ne vrem așezați nu pe nisipurile mișcătoare ale labilității și ascunzișurile unor firi, ci pe solul ferm, solid al sincerității.

Și atunci, mă veți întreba pe drept, de ce mai e nevoie de o artă a sincerității, asta presupunînd — în cazul de față — ticluire, aranjare, menajare, travestire a unor păreri, a unor adevăruri pe care sînceritatea le-ar putea striga gol-goluț, cu voce tare, în orice piață publică! Iarăși obositoare tactici și diplomații, iarăși strategii sofisticate? Înainte de a vă răspunde, să hotărîm totuși, împreună, un lucru: oare toate adevărurile pe care le credem noi despre cineva îi pot fi aruncate brutal în față, oare tot ceea ce gîndim noi — fie și foarte sincer — avem garanția că constituie un adevăr adevărat, un adevăr obiectiv? Cunosc persoane — situate mai ales în zona feminină a umanității — care se fălesc cu felul lor deschis de a fi: „Eu sînt sinceră, nu fac complimente dulcege, eu spun în față tot ce gîndesc". Și atunci, la prima întîlnire, ți-o trîntește sincer, deschis, în obraz: „Vai, ce prost arăți azi", ca și cum simpla sa constatare ți-ar putea aduce brusc bujori în obrăjori, ți-ar șterge cearcănele unei nopți consumate deasupra manuscrisului și ți-ar întinde laba gîștii de la colțul ochilor căpătată veghind febra copilului. Acea sinceritate „amicală" cu care ai fost întîmpinată îți poate ucide toată ziua, îți poate adînci curba cearcănelor și crea o stare de nemulțumire, de neîncredere în tine, care se va risipi greu. Nu vom putea schimba cu nimic aceste adevăruri, pe care așa-zisa sinceritate le face mai neplăcute, evident. Dar e cazul, da, e cazul, ca atunci cînd vedem că cineva greșește vizibil, incontestabil (și, mai ales, corijabil) cu viața sa, să

i-o spunem: atenție sporită, calea aceasta nu e cea dreaptă. Drumul acesta nu e cel bun. Să-i spunem și cînd ni se pare că înfățișarea sa, că îmbrăcămintea sau pieptănătura sa o cufundă mai curînd în ridicol decît o înalță în frumusețe, lucrurile acestea se pot ușor îndrepta. Totul e însă cum spunem, cum încercăm să ne ajutăm semena noastră: și cel mai bun sfat, spus cu superioritate și ironie se poate transforma într-o lovitură de bîtă care lasă lat sufletul celui sfătuit. Totul e și cînd spunem, unde ne spunem sincerul nostru adevăr: comunicat brutal, în public, sfatul se poate metamorfoza într-o jignire dureroasă și rezultatul va fi anihilarea totală a bunelor intenții.

De aceea îmi îngăduiam să zic eu la început, că da, există o artă de a fi sincer, pe care trebuie să o învățăm, școlari sîrguincioși, fiecare dintre noi: învățătura nu ne strică niciodată, mai ales atunci cînd materia pe care o aplicăm este cea mai gingașă substanță cu putință — sufletul, sensibilitatea omenească.

Omul de cuvînt

Auzeam zilele trecute pe cineva apreciind pe altcineva (care nu era de față, sigur): „E un om de cuvînt, poți să te bizui pe el". Fabula, istorioara nu interesa în sine, dar acest calificativ „om de cuvînt" rostit cu gura plină, cu respect, cu un soi de plecăciune interioară, trezea toată asociația de gînduri pe care o merită politețea acordată cuvîntului nostru. Cuvîntul care ne exprimă, care ne trădează, cuvîntul care ne aduce la suprafață nu numai gîndul — sau, mă rog, marchează lipsa lui —, ci și caracterul, soliditatea firii noastre, seriozitatea ei. „A fi om de cuvînt" — iată formula care iese din simplele relații de politețe, de comportament civilizat — gîndeam eu — și presupune acele legături omenești așezate pe încrederea omului în om. Nu te minte omul acesta — pare a spune aprecierea respectivă —, cînd ți-a făgăduit un lucru îl realizează. Cînd a fixat o oră, o respectă. Cînd s-a angajat într-o acțiune, ești sigur că o va face. Este un om de cuvînt. Respectul față de cuvîntul dat mi se pare unul din cele mai frumoase și morale, da, rostesc apăsat vorba aceasta, din cele mai morale atitudini umane. De aici și acel „pe cuvîntul meu" — care-ți garanta adevărul spuselor — și care — ați remarcat? — parcă nu se prea mai folosește, parcă nu prea mai jurăm pe el de cînd (dar oare de atunci?) s-a transformat în caragialescul „parol, mon cher". Cînd rostea acest „pe cuvîntul meu", cu aceeași greutate pe care o avea și formula „pe onoarea mea", omul punea la bătaie totul: obrazul său, cinstea sa, seriozitatea sa. Este oare mai puțin actual, mai puțin „modern", ca să zic așa, să juri, să depui garanție prin acest cuvînt al tău? Uneori, așa ni se pare, din păcate. „Cutare nu s-a ținut de cuvînt" e o formulă care ne poate adesea răsturna un ceas, sau o zi — sau cine știe cît? — din viața noastră.

Eu aș zice că aceștia ar merita pe deplin asaltul neîncrederii noastre, împreună cu gesturile educative care să-i lecuiască de maladia „necuvîntului". Ignorarea, boicotarea lor, poate fi unul din gesturile posibile, dar mai sînt, desigur, multe altele. Oricum, gîndiți-vă cum ar fi ca, în orice relație umană pe care ați stabili-o, să știți că cel din fața dv. are un cuvînt greu și sigur, convertibil în aur, cum se spune. Cum ar fi să fii absolut sigur că angajamentul luat, făgăduința făcută, ora fixată vor fi respectate cu sfințenie. Cum ar fi? Am, în acest sens, o propunere grozavă: eu zic să începem — sau să continuăm, firește, unde e cazul — a fi, fiecare dintre noi, un om de cuvînt. Fiecare **eu** să aibă cuvîntul și onoarea sa de nezdruncinat... Asta, într-adevăr, dovadă de caracter!

A fi (sau a nu fi) săritor

Curios acest cuvînt — săritor —, curios, dacă nu chiar puțin comic, atunci cînd e privit la suprafață, sensul lui concret trezindu-ne o imagine săltăreață, care poate isca zîmbetul; dar care cuvînt, privit în adîncurile sale figurate și nobile, evocă una din cele mai frumoase însușiri omenești: aceea de a sări în ajutorul semenului său, de a-i întinde mîna la nevoie, de a-i oferi cu bunăvoință sprijinul atunci cînd ți-l cere și mai ales cînd nu ți-l cere. Căci — cine dintre noi nu știe — cît de greu e să ceri, cît de jenantă e uneori această poziție de solicitant (mai ales dacă solicitarea ta e minimă și deloc materială), cît de neplăcut e în general să trebuie să apelezi la cineva, în special la cineva care nu are în alcătuirea sa sufletească această minunată însușire numită cu un cuvînt, poate mai curînd amuzant decît grav, „săritor". Amintiți-vă tipul: ceri ceva colegului tău, o informație, să zicem, un sfat, un număr de telefon, cel mai necostisitor și neconsumat serviciu (ca să nu trecem în zona ajutoarelor mai substanțiale) și în fața ta afli dintr-odată figura de gheață, foarte preocupată de altceva, foarte concentrată, care nu știe să spună decît „nu știu, nu pot", figura unui om care și-a făcut din „nu știu"-ul aruncat peste umăr un zid de nepătruns. Din „nu pot", un perete înalt, în spatele căruia își ascunde comoditatea și indiferența față de cel de lîngă el. Nici măcar nu se obosește să-și ascundă această lipsă de serviabili-

tată, nici măcar nu schițează un gest de a și-o acoperi cu vreun pretext cît «de cît plauzibil, de a o mușchia cu vreun zîmbet de serviciu. Este tipul deschis și cinstit în felul lui, este indiferentul pe față, este cinicul fără jenă, fără ipocrizii.

Specia ne-săritorului loial este totuși mai puțin primejdioasă decît cea a ne-săritorului fals, a celui travestit în săritor, decît a tipului care nici n-ai formulat bine întrebarea, problema, cerința ta, și s-a și grăbit să te asigure: gata, s-a făcut! deși — în sinea lui — nu s-a gîndit poate nici o clipă să se oboselească pentru treaba respectivă. „Mîine se rezolvă", te anunță el, dar acest mîine are alături de el, poți fi sigur, semnul infinitului. Mîine nu va găsi în birou persoana la care trebuia să telefoneze. Poimîine o va găsi, dar aceasta îl va amîna pe răspoimîine. Cînd — nu e vina lui, a ne-săritorului mincinos — persoana-cheie va fi plecată pe teren pentru o săptămînă. Sau în concediu pentru o lună. Așa că... „vai, îmi pare rău, ai văzut că am vrut să te servesc, dar n-a fost vina mea..." Nimic mai dezolant, mai dezamăgitor, mai enervant decît acest pseudo-săritor, acest „promite totul și nu face nimic".

Și iată-ne ajunși în fața omului săritor pur și simplu. A săritorului exact cînd ai și tu vreo mică rugăminte la el. Care are răbdare să și asculte pasul. Care are și timp pentru tine, puținul timp pe care ți-l cere datul unui telefon sau chiar multul timp care ți-l cere cine știe ce problemă complicată. Cu asemenea „săritori" în jur, existența umană ar fi, zic eu, nu numai mai frumoasă, dar și mai solidă, mai sigură. Cu o singură condiție: să fim fiecare dintre noi o ființă săritoare. Care nu așteaptă doar să primească, ci știe să și dea. Să și sară la nevoie, cum se zice.

SCURT „TRATAT" DE FERICIRE CONJUGALĂ

„Succesul unei căsnicii depinde mai puțin de găsirea partenerului ideal, cît de a fi tu însuți un partener ideal"

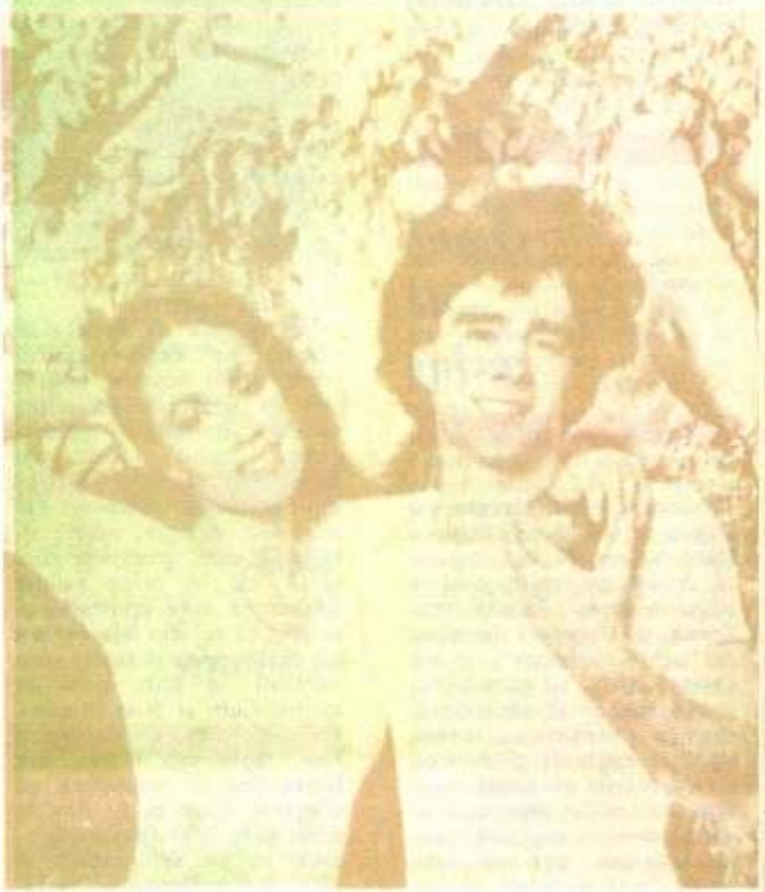

Cicăleala îmbufnată...

Gata, am spus DA. Am întărit da-ul, semnînd cu scris tremurat în condica ofiţerului stării civile prima zi de prezenţă în noul nostru „post". Am mîncat, cu nodul de emoţie în gît, bomboane de ciocolată şi ne-am pozat, „zîmbind, vă rog". Ne-am pupat cu toată lumea, chiar şi cu cei cu care n-am fi avut chef. Gata, de azi începem să spunem mai curînd *noi* decît *eu*. De mîine, începem să răspundem unul şi de celălalt.

Primul lucru care se schimbă este, totuşi, nu buletinul, ci privirea. Pînă ieri, şi El şi Ea, se priveau între ei precum se admiră un tablou într-o expoziţie: de la oarecare distanţă. Făcînd un pas înapoi, pentru a vedea mai bine ansamblul. Mijind uşor pleoapele pentru a înregistra contururile. Văzînd mai ales culorile idilic pastelate şi ignorînd petele negre. De azi, El şi Ea se privesc de-aproape. Foarte de-aproape. De mîine, chiar cu lupa. Iar sub lupa aceasta, a convieţuirii cotidiene, se văd mărite — vai — mai ales defectele.

Ea nu mai e tot timpul atît de îngrijită ca atunci cînd venea la întîlnire, la ieşirea din bucătărie miroase — imaginaţi-vă! — a ceapă prăjită nu a „Miraj". El nu mai e atît de atent ca înainte, cuvintele curtenitoare sînt pentru iubnică, nu pentru nevastă. Ea nu e în stare niciodată să fie punctuală cînd trebuie să iasă împreună în oraş. El nu e niciodată dispus să renunţe la un meci de fotbal pentru a o însoţi la film. Ea e cam geloasă. El, cam indiferent. Ea e prea muncită. El e prea comod.

Şi atunci, ce ne facem? Începem cu bombănitul? Cu reproşurile? Cu observaţiile făcute cu orice prilej, chiar (sau mai ales) atunci cînd sînt şi alţii de faţă? Răspundem, la orice remarcă critică, cu alta mai *inverşunată*? Ne arătăm unul altuia, en detail şi en gros, cusururile?

Stop! Opriţi-vă! aţi greşit drumul. Pe aici nu se ajunge niciodată nicăieri. Cicăleala îmbufnată e o cale eşuată — îmi vine să zic, fără să mă gîndesc că va ieşi un vers bun de cusut pe un tîslaifăr — memento de bucătărie. Nimic, nici un microb nu se transmite mai uşor ca cel al arţagului. Nimic nu ucide mai uşor dragostea ca reflectorul ţintuit cu încăpăţînare asupra defectelor partenerului. Şi nici un cusur nu se corectează arătîndu-i-l posesorului său mereu, într-una, cu degetul ameninţător şi justiţiar, cu superioritate dispreţuitoare. Cicăleala stîrneşte încăpăţînarea celuilalt, reproşurile pofta de a contrazice. Fiecare sare să-şi apere personalitatea, dreptul de a fi aşa cum e, cu bunul şi răul din el, „aşa cum m-ai luat". Fiecare se apără de „invazia" agresivă a celuilalt pe teritoriile independente ale eu-lui propriu.

Şi atunci, întreb iar, şi atunci ce ne facem? Oare chiar să nu fie cu putinţă îndelungata coexistenţă dulce şi paşnică în cuplu? Oare e atît de greu să ne înţelegem între noi, aşa cum sîntem, cu calităţi şi defecte omeneşti, cu iubire caldă şi cu momente de nicneală, cu accese de tandreţe şi atele de nervi? De-ar fi aşa, n-ar fi fost familia ceea ce e, adică cea mai veche şi mai trainică asociere umană, şi n-ar fi fost căsătoria aceea mult rîvnită, şi temută, şi ocrotită şi — de fapt — unica formulă care poate salva omul de cel mai cumplit inamic al său: singurătatea. Pentru a găsi dezlegarea acestei dileme, ar trebui să pornim de la convingerea fermă că:

Nu putem fi toţi Pygmalion

Îl ştiţi: sculptorul grec care a modelat din carnea tare a pietrei, după gustul şi

harul său, însăşi perfecţiunea feminină, îndrăgostindu-se apoi de propria-i creaţie şi însufleţind marmura prin această iubire.

Îi ştiţi: Pygmalionul lui Shaw, care a „modelat" o adevărată prinţesă din guresa şi neşcolita vînzătoare de flori, căzîndu-i apoi uşoară pradă sentimentală.

De fapt, e aici un vechi vis omenesc: acela de a ne re-crea partenerul pe totalul nostru plac. Şi tot aici, şi vechea dezamăgire omenească: nici o altă fiinţă umană nu poate deveni exact ceea ce (şi *cum* şi *cînd*) dorim noi. Nu există nesăbuinţă mai mare decît să crezi că-l poţi schimba pe cel de lîngă tine după vrerea ta. Şi totuşi de această nesăbuinţă ne facem vinovaţi cei mai mulţi dintre noi. Începem cu un ton alintat (dacă e Ea) şi cu un ton imperativ viril (dacă e El), continuăm cu cereri *expr*ese (şi El şi Ea), ajungem la scene cu lacrimi şi voce ridicată (dacă e Ea) şi poate chiar la argumente... contondente (dacă e El. Sau poate şi Ea?). Rezultatul? Mai nimic. Poate că, la început, ea se mai linişteşte un pic, el se mai potoleşte nitel, cerul căsniciei rămîne o vreme fără nori, dar după aceea totul reîncepe d'a capo. Învăţătura de minte e una singură: dacă vrem să avem o viaţă de familie armonioasă, să nu încercăm a face din partenerul nostru altceva decît e. Să nu ne străduim a-l schimba din cap pînă-n picioare, tot n-o să reuşim. Un scriitor spunea odată: „Cred că prima normă ce ar trebui respectată în relaţiile noastre cu oamenii este de a-i lăsa să fie fericiţi aşa cum înţeleg ei; sigur, atîta vreme cît nu ne incomodează pe noi". Ei bine, aici este, cred, marele, sensibilul, vulnerabilul punct cardinal, aici trebuie să fim foarte atenţi atunci cînd ne alegem unul pe altul şi ne hotărîm să rămînem unul lîngă celălalt: ne placem unul pe altul aşa cum sîntem? Ne place şi nouă ceea ce îi place partenerului? Sau dacă nu, sîntem capabili să-i acceptăm liniştiţi plăcerile, preferinţele, gesturile, fără să fim tot timpul contrariaţi de acestea? Şi încă ceva: sînteţi în stare nu atît să-i apreciaţi partenerului calităţile — acestea sînt accesibile şi agreabile tuturor —, ci să-i suportaţi defectele fără a vă considera victima lor? Fără a fi o viaţă întreagă sîcîit şi exasperat de ele? Fără a-i cere ultimativ şi inutil să şi le lichideze de-fi-ni-tiv?

Dacă aţi răspuns *da* la aceste întrebări înseamnă că iniţialul DA a fost bine gîndit. Bine pregătit. Bine rostit. Felicitări.

P.S. Am totuşi, cum vedeţi, un post scriptum de adăugat: unul liniştitor, consolant: oamenii nu sînt chiar bronzuri de neclintit şi nici statui de marmură. Se mai schimbă ei, sigur, mergînd pe linia firii lor, dar urcînd, ameliorîndu-se, desăvîrşindu-se. Se mai adaptează ei. Se mai mulează ei unul după celălalt: atunci cînd adaptarea nu cere neapărat abdicarea de la propria personalitate. Ci doar mici renunţări — acceptabile. Unele concesii — suportabile. Toate sînt posibile atunci cînd există două, bă nu, trei lucruri: dragoste, preţuire reciprocă şi încredere desăvîrşită.

Ah, gelozia...

Cei mai adesea, de aici, din lipsa aceasta de încredere se fac neînţelegerile. Din suspiciunile otrăvitoare. Din gelozia aceasta care nu vizează, de fapt, doar trădarea în iubire, ci mult mai mult şi mult mai rău: gelozie pentru ceasul petrecut de soţie cu o prietenă veche (aha, o prefera pe ea, cine ştie ce-or fi avînd ele de vorbit), gelozie pentru orele pe care soţul le petrece la o partidă de şah (sigur, cînd e vorba de şah eu nici nu mai există), gelozie pentru atenţia prea mare acordată mamei lui, gelozie pentru prea multele ceasuri dăruite familiei ei etc., etc. De fapt, ca să spunem adevărul adevărat, aici nu e atît vorba de gelozie, ci de acest urît, egoist şi exace-

bat simţ de posesiune, care ne face pe unii dintre noi să vrem a fi stăpîni absoluţi pe toate gîndurile, trăirile şi ceasurile celui de lîngă noi. Atenţie, deci, nu vă sufocaţi partenerul cu lăcomia acesta nesaţioasă, nu-l hărţuiţi cu gelozia voastră absurdă, cu suspiciuni continui, cu înţepături şi insinuări maliţioase, cu interogatorii fără sfîrşit (unde ai fost? cu cine ai fost? ce-ai făcut?), nu-i cereţi să vă dea cont de fiecare ceas petrecut fără dv. Tot n-o să vă spună, dacă are cît de cît mîndrie şi demnitate. Nu scotociţi în buzunarele soţului: de cîte ori n-au regretat cele care au făcut-o! Nu trageţi cu ochiul în poşeta soţiei — oricum „secretele" nu se ţin la vedere! Lăsaţi-i celuilalt posibilitatea să i se facă dor de dv., să simtă nevoia de a veni singur să vă împărtăşească cele ce i s-au întîmplat şi faceţi în aşa fel încît să simtă că poate avea în dv. un ascultător atent şi un bun sfătuitor. Niciodată o bombăneală acră, o criză de gelozie, un acces de furie nu o să vă facă un loc mai larg în inima partenerului dv. Dimpotrivă, o să vă îngusteze — pînă la a obtura complet — calea de acces spre simţirea celuilalt. Saint Exupery — părintele acelui minunat „Mic prinţ" — a spus odată, şi îngăduiţi-mi să-l citez din memorie: „Înţelegerea nu constă în a se uita unul la celălalt, ci, împreună, în aceeaşi direcţie". Viaţa nu e o lună de miere nesfîrşită, căsnicia şi mai puţin: în fond, oamenii nu s-au luat pentru a gînguri tot timpul, ca doi guguştiuci primăvara — cine are timp de asta? —, ci a putea străbate împreună, umăr la umăr, şoseaua aceasta — bolovănoasă adesea — care este existenţa zilnică, pentru a simţi că are fiecare un tovarăş de nădejde alături de el, la rău şi la bine. Şi cînd vă uitaţi împreună, în aceeaşi direcţie, aveţi grijă să nu vă împiedicaţi privirea de fleacuri, să nu vă împleticiţi pasul în păienjenişul mărunţişurilor cotidiene: ele sînt cel mai adesea punctul de plecare al discordiei, ele provoacă certurile, ele şi nu problemele importante.

„Cît eşti de minunat! Cît eşti de minunată!"

Aşadar, de azi — sau de ieri, ori chiar de alaltăieri — am început să ne privim unul pe celălalt prin lupa măritoare. Ziceam că nu e bine atunci cînd stăruim a vedea prin microscopul acesta sufletesc porii dilataţi ai tenului ei, ori dinţii lui nemerşi la dentist, dar mai ales cînd zăbovim în a descoperi defectele firii şi ale comportamentului partenerului nostru: da, să ne privim unul pe celălalt prin lupa măritoare, dar nu strică să vedem prin ea în primul rînd calităţile celui de lîngă noi. Să le înregistrăm şi să i le şi transmitem. Spuneţi sincer, de cînd nu i-aţi mai spus soţiei dv. o vorbă frumoasă, despre cum arată, de pildă, de cînd nu i-aţi mai apreciat elogios masa pe care v-a servit-o, sau nu aţi remarcat rochia nouă pe care a îmbrăcat-o? Spuneţi sincer şi dv., de cînd nu aţi mai admirat — cu voce tare! — priceperea soţului în a gospodări ceva prin casă, de cînd nu l-aţi mai încurajat să-şi continue proiectul inovaţiei sau de cînd nu l-aţi mai laudat pentru priceperea lui de a face piaţa (chiar dacă nu e un expert în materie!). Da, de cînd nu v-aţi mai spus unul altuia vorbe frumoase şi — chiar — de cînd nu v-aţi mai declarat unul altuia „te iubesc!"? Nu zîmbiţi, vă rog, nu zîmbiţi cînd citiţi cuvintele acestea şi nici cînd vedeţi la vreun tele-serial cum se îmbrăţişează prelung şi fără abatere soţii la venire şi la plecare şi-şi amintesc unii altora — aşa, ca să nu uite cumva — că ţin unul la altul. Avem de învăţat cîte ceva şi de la cinema, vă asigur. Cunosc răspunsul dv.: „ei, asta-i bună, ce să-i mai spun nevestei c-o iubesc, las' că ştie ea, mi-ar fi şi jenă s-o mai giugiulesc după atîţia ani, ne-ar rîde şi copiii, cine mai are azi capul la declaraţii de iubire, cînd ai încheiat luna de miere şi ai atîtea griji..."

E aşa şi nu e aşa. E adevărat că soţii care s-au obişnuit între ei cam pierd deprinderea de a mai fi curtenitori şi atenţi unul cu celălalt, şi pentru că au alte preocupări şi — mai ales — pentru că li se pare o treabă inutilă. Fals. Nimic mai fals ca această lepădare de curtoazie în intimitatea familiei, nimic mai greşit decît a considera că schimbul de cuvinte frumoase, de elogii, de aprecieri admirative constituie o relaţie ipocrită, inutilă şi obositoare între soţi. Lipsa de atenţie a soţilor între ei, înfăţişarea lor neîngrijită în casă, vorbele lipsite de delicateţe pot stinge şi dragostea cea mai puternică. O ştim toţi, dar o aplicăm puţini. Sîntem politicoşi cu străinii şi uităm politeţea, ca pe nişte galoşi înnoroiaţi, în faţa uşii apartamentului personal. Găsim uşor cuvinte frumoase şi măgulitoare pentru şeful nostru, dar pentru soţie, pentru soţ nu mai aflăm în limbajul nostru nici o expresie admirativă. Ne agităm, ne luptăm, ne străduim să ne construim o carieră profesională şi nu facem mai nimic pentru a ne înălţa casa de piatră a fericirii personale: ca şi cum aceasta ar creşte de la sine, din „Da"-ul rostit la cununia civilă. Nu, nu creşte. Ea trebuie plivită mereu de buruienile indiferenţei, ale geloziei şi certurilor. Ea trebuie mereu stropită cu apa vie a dragostei, a preţuirii şi respectului reciproc.

STOP, PENTRU VOI, TINERI!

Capitol realizat de
SANDA FAUR

Interviu cu ing. ION MARINESCU, directorul OSIM (Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci)

Redacția: *Se vorbește foarte des, și pe bună dreptate, despre știință ca de o forță de producție nemijlocită. Vă propun, dacă sînteți de acord, să discutăm însă și despre forța ei modelatoare de conștiință. Despre influirea pe care descoperirile și invențiile, într-un cuvînt, creația științifică și tehnică o are în lărgirea orizontului de cunoaștere și prin urmare de înțelegere a originii materiale a fenomenelor naturale și sociale; despre imensa ei posibilitate de a influența modul de a gîndi viața, lumea, societatea. Sublinierea e cu atît mai oportună cu cît criza economică mondială - care direct sau indirect a atins aproape toate țările lumii - a determinat pe unii autori occidentali să privească pesimist și exclusivist numai consecințele negative ale revoluției tehnico-științifice, ale științei în general. Și asta după ce ea, ȘTIINȚA, a fost cea care a eliminat din existența noastră atîtea rele omenești, atribuite pînă nu demult fatalității, providenței, pedepselor divine etc. Și*

DOSAR ALMANAH femeia 1983 ȘTIINȚIFIC

CREAȚIA TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ ȘI FORȚA EI MODELATOARE

asta după ce epocalele descoperiri din fizică, astronautică, biologie, chimie, ca și aplicarea la scară de masă a cuceririlor progresului tehnic au ajutat milioane și milioane de oameni să trăiască mai bine, să se îmbrace mai bine, să ducă o existență mai sănătoasă, mai bine protejată, să-și prelungească viața activă, utilă.

Să credem acum că ei, sceptici, că actuala criză planetară de resurse naturale, materii prime, combustibil, energie – elemente primordiale ale civilizației noastre – va întrerupe amplul și atotcuprinzătorul proces de introducere a cuceririlor științei și tehnicii în industrie, agricultură, transport, construcții, în viața noastră cea de toate zilele?

Ing. Ion Marinescu: În nici un caz. Capacitatea creatoare a minții omenești a fost, este și va fi întotdeauna inepuizabilă. Acei sceptici de care aminteați uită probabil că există și o altă manieră de a pune problema. Să privim înapoi. Oare omenirea nu a mai trecut prin asemenea impasuri? Ba da. După atotputernica criză din 1929, lumea industrială era disperată. Nimeni nu-și imagina o altă ieșire din criză decît războiul. Cu toate că invențiile majore care aveau să scoată omenirea din impasul anilor '30 erau deja descoperite sau în gestație, în marile laboratoare și universități ale lumii. Și ele au fost, azi nimeni nu poate s-o mai nege, cele care în mare măsură au relansat economiile naționale în noi ritmuri de dezvoltare și consum. Dar atunci nimeni nu se gîndea să accelereze punerea lor în aplicare. Existau prea multe alte griji. Penicilina, ce va salva milioane de vieți, era descoperită de A. Fleming din 1928, dar a trebuit să vină războiul pentru ca guvernul englez să decidă finanțarea unei producții industriale. Și cu toate că azi am devenit mai sensibili la rezistența microbilor la antibiotice decît la miracolul penicilinei, descoperirea și folosirea antibioticelor — nimeni nu mai poate infirma adevărul — au făcut să se prelungească speranța medie de viață pentru toți oamenii pămîntului.

Sigur, nu se pot nega dificultățile cu care se confruntă lumea azi. Dar nu e prima dată. Atunci de ce să punem sub rezervă capacitatea omenirii de a le depăși și de această dată? Numai că în loc să ne ocupăm mintea cu regrete zadarnice, să învățăm să gîndim rezolvarea problemelor cu capetele noastre (și nu mă refer doar la savanți) pe alte căi decît cele bătute și răzbătute. Căi noi, originale, neconvenționale.

Este ceea ce ne îndeamnă secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Este ideea de bază promovată de politica științifică a partidului și statului nostru și care se desprinde ca un fir roșu din întreg Programul național de dezvoltare a cercetării științifice din țara noastră. Aplicarea sa în viață presupunînd o mobilizare în proporție de masă a oamenilor muncii a creației tehnico-științifice, creează, cred eu, toc-

mai acel climat de interes, de incitare la informare, înlesnind astfel lărgirea „frontierelor proprii de cunoaștere" — ca să parafrazăm titlul cunoscutului serial științific T.V. —, influențînd, înrîurind, polizînd sau, cum ați spus dv., MODELÎND mințile, concepțiile, conștiințele. Pentru că în aceeași măsură materializarea programului presupune o participare activă și eficientă a fiecăruia în domeniul lui, la locul lui de muncă. A femeilor, ca și a bărbaților.

Înaltul exemplu pe care îl dă tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, președinte al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, preocuparea sa neobosită pentru dezvoltarea, protecția și valorificarea deplină a creației științifice și tehnice originale românești constituie un minunat îndemn pentru noi toți. Savant de renume mondial, prodigioasa sa activitate, încununată de numeroase aprecieri, recunoașteri, premii și distincții internaționale, este un model de probitate științifică pentru toate femeile țării. Este autor a peste 20 de brevete de invenții în domeniul elastomerilor, cauciucurilor izoprenice și în sinteza polimerilor și copolimerilor, invenții deosebit de importante în dezvoltarea chimiei, a progresului tehnic în general.

Festivalul național „Cîntarea României" a creat un cadru larg, de masă, și a dat noi dimensiuni, emulative, stimulative, creației tehnico-științifice și pentru femei. Numărul inventatoarelor care-și înregistrează la OSIM brevetele crește de la an la an. Dacă înainte de război numele feminine în știință și tehnică, nu mai vorbesc în rîndul inventatorilor români, erau o excepție — deși nu pot să trec peste prilejul oferit fără a o aminti pe Ștefania Mărăcineanu, prima în lume care în colaborare cu soții Curie a descoperit radioactivitatea artificială și a înregistrat cea dintîi invenție, pe plan mondial, privind provocarea ploii de către om, — azi numărul brevetelor de invenții avînd autoare sau coautoare femei se numără anual cu sutele.

O amintesc în primul rînd pe decana de vîrstă a savantelor românce, acad. prof. dr. Ana Aslan, care în acest an internațional al bătrînilor a primit o distincție din partea OMS, pe ing. Maria Ionescu, director general al Institutului Central de Chimie, autoare a numeroase invenții referitoare la crearea unor noi tipuri de fibre sintetice, dar și pe dr. Tina Covaliu, ale cărei tratament și medicament (Covalitin) pentru vindecarea litiazelor sînt căutate aici în România de bolnavi de pe întreg mapamondul. O amintesc, de asemenea, pe dr. Magdalena Timar, al cărei „Trofopar" pentru însănătoșirea ficatului s-a bucurat de laudele doctorilor și farmaciștilor din multe țări, pe ing. Rozalia Speteanu, care, în fruntea colectivului de la Întreprinderea de cosmetice „Miraj", înregistrează cam 10 invenții anual, pe ing. Doina Iancu, care a creat noi soiuri superioare de porumb, de mare productivitate, pe ing. Eugenia Șuta, care a realizat noi soiuri de legume, ing. Gabriela Pop, care a pus la punct o originală tehnologie în construcții, de translatare a clădirilor întregi etc., etc.

Din cele 3 000 de invenții românești cîte se înregistrează anual la OSIM, 30—35 la sută sînt semnate, ca autori sau coautori, de femei.

Ce e sigur, e că, în împrejurările actuale, numai acea colectivitate prosperă care aplică mai repede un număr mai mare de invenții, care reușește să creeze într-un timp mai scurt materii prime și produse noi, cu tehnologii la maximum simplificate, consumuri, cheltuieli și investiții minime, încorporînd în schimb cît mai multă inventivitate și inteligență. Prețul materiei cenușii a crescut enorm în ultimii ani, în lume, dar și la noi în țară. La ora actuală, invențiile își fac simțită oportunitatea în toate ramurile și subramurile economiei naționale, contribuind din plin la crearea de noi produse și tehnologii, la reducerea importurilor, la micșorarea consumurilor de materiale, combustibil, energie. Nu am mai putea vorbi azi numai de cîteva centre tradiționale pentru că și județe ca Argeș, Galați, Suceava, Neamț, Bihor au devenit și ele puternice centre ale tehnicii noi. Măsurile întreprinse de partid după Congresul al IX-lea al partidului au dus la o amplă dezvoltare a activității de cercetare științifică și de invenții. Trebuie reținut că din aproape 110 mii de invenții înregistrate din 1906 (an cînd a apărut prima legislație de brevete de invenții în România) pînă azi, adică în 76 de ani, mai mult de jumătate s-au depus în ultimii 16 ani. Aportul invențiilor românești la creșterea avuției naționale este din ce în ce mai substanțial. Prin aplicarea lor în producție se obțin, anual, avantaje economice postcalculate de peste 3 miliarde de lei. Am ajuns ca efectul economic al unei singure invenții să fie între 1 și 10 milioane de lei pe an. Aceeași dezvoltare o cunoaște și mișcarea de inovații. În 1981, cele aproape 3 000 de inovații aplicate au determinat economii de peste 800 milioane de lei.

Bineînțeles că introducerea NOULUI, în economie în primul rînd, nu e chiar așa de simplă cum apare din statistici. Ne mai luptăm încă cu minți care au tendința, din co-

moditate sau excesivă prudență, să minimalizeze importanța aplicării invențiilor și inovațiilor, a finalizării lor. Există în unele cazuri și neîncredere în propriile forțe de creație și inventivitate, există, de ce să n-o spunem, încă și lipsa de dorință a unora de a cunoaște în plus față de ceea ce știu; de a cunoaște ceea ce e mai valoros în domeniul creației tehnologice mondiale.

Red.: *Spiritul feminin creator de nou în tehnică e oare mai puțin născocitor? Cum credeți că ar putea fi stimulată creativitatea tehnică în rîndul femeilor?*

I.M.: Biologic, genetic vorbind, nu cred așa ceva. Ceea ce a creat decalajul de afirmare e legat exclusiv de condițiile social-istorice, de diviziunea muncii și a rolurilor între cele două sexe. Sigur, motive, justificări pentru care, procentual, numărul femeilor inventatoare sau creatoare de tehnică nouă e mai redus decît al bărbaților — dincolo de cele tradițional invocate și infirmate mai apoi, în anii noștri, de experiența a construcției societății socialiste românești — mai există și azi. Mai ales cele legate de timp. Se poate ca la unele femei, mai mult decît la bărbați, timpul de informare, documentare și chiar de interes să fie încă afectat de prioritatea pe care o dețin în bugetul lor de timp preocupările familiei.

Oricum, e un fapt îmbucurător că numărul femeilor în sala noastră de studii e din ce în ce mai mare, uneori chiar superior bărbaților. Nu știu dacă cunoașteți, colecția națională de brevete, pe care oricine o poate consulta, aici la noi, la OSIM, conține peste 9 milioane de brevete, un adevărat tezaur al tehnologiei mondiale, tezaur care ar trebui cunoscut, consultat, verificat de toți specialiștii, femei și bărbați, preocupați de introducerea celor mai noi și eficiente soluții tehnice. Și e bine chiar ca atunci cînd pornesc la conceperea unei tehnologii originale, rețete de fabricație, să apeleze mai mult la acest fond de aur de care dispunem.

Nu cred că trebuie să privim problema stimulării creativității tehnice feminine în mod aparte, într-un context separat, ci într-unul general. La Congresul educației politice și culturii socialiste am propus ca alături de celelalte forme inițiate prin Festivalul național „Cîntarea României" — expoziții, saloane, simpozioane, la nivel național sau teritorial — să se instituie și un concurs anual de invenții și inovații, cu tematici fixe sau libere, prevăzut cu stimulente, care ar determina apariția unor soluții tehnice valoroase, de care economia națională are atîta nevoie, în efortul meritoriu, dar dificil de ascensiune prin forțe proprii. De ce să premiem numai cea mai bună creație literară, artistică și nu și științifică sau tehnică? Iar printre distincții s-ar putea institui, firește, și un premiu pentru cea mai bună inventatoare a anului. La fel și alte acțiuni anume.

În orice caz, se cuvine ca participarea inteligenței tehnice feminine, creatoare de nou, la tezaurul inteligenței românești, și prin el la patrimoniul universal de invenții, să fie pe măsura actualei prezențe masive a femeilor în toate domeniile de activitate.

Interviu realizat de
NIKI GEORGESCU

COLOCVII ATEISTE

În zilele noastre, concomitent cu amplificarea patrimoniului de cunoștințe științifice ce se cer a fi înțelese și aplicate corect de către toți oamenii se impune și o mai complexă și variată muncă de educație, de formare a gîndirii umane, capabilă, la nivelul celor mai largi mase de oameni ai muncii, să valorifice cu inteligență și spirit creator tradiția și inovația, știința și arta, tot ceea ce cultura și civilizația materială și spirituală au acumulat pînă la ora actuală. Este o premisă de primă necesitate în formarea conștiinței de sine, ateiste, a omului nou deci.

— Se pare că la Focșani — ne adresăm șefului secției de propagandă a Comitetului județean al P.C.R. Vrancea, tovarășul **Alexandru Crihană** — există o mai veche experiență în domeniul laicizării unor obiceiuri, al creării de ceremonii și sărbători care să cinstească omul și munca sa, fortificîndu-i încrederea în forțele sale, în frumusețea sufletului său.

— Într-adevăr, ne preocupă asemenea probleme; dar trebuie să recunosc, nu fără mîndrie justificată, oamenii Vrancei, femeile îndeosebi, foarte atente la tradițiile pline de farmec și învățăminte, ne-au atras

COLOCVII ATEISTE

atenția ne-au impus o mai riguroasă studiere a omului și a nevoilor sale, nu numai materiale, ci și spirituale. Pentru vrîncean, tradițiile populare, atît de variate și bogate în semnificații, sînt în structura lor profundă niște obiceiuri laice menite să constituie un cadru etnocultural propice coeziunii individzilor contra anxietății, a sentimentului de izolare; de asemenea, ceremoniile au la bază o vitală necesitate omenească de exprimare a stărilor euforice și entuziaste (sau, dimpotrivă, a stărilor depresiv-dezolante), precum și năzuința de a fixa în memoria individuală și colectivă fenomenele de viață deosebite, excepționale (nașterea, majoratul, căsătoria, aniversările, moartea, comemorarea și diverse alte sărbători ale muncii, ale culesului, ale primăverii etc.). Aș aminti în treacăt fastul sărbătorilor de iarnă, cu întregul cortegiu de colinde lirice, dramatice, comice; apoi plugușoarele, jocurile, viguroase pentru bărbați și grațioase pentru femei, cîntecele duioase și răscolitoare de istorie, toate venind din vremuri vechi, preocupînd omul și idealul său permanent de frumusețe și echitate în viață.

Numai răspîndirea de cunoștințe, chiar din toate laturile vieții, sau comentariul critic cu mesaj ateist nu pot constitui un suport suficient în slujba ideii pentru care militâm; dimpotrivă, știm, dialogul cultural alunecă în astfel de situații într-o teoretizare livrească, deseori într-o vorbire ce se menține la suprafața religiologiei. La noi în județ, antrenînd activiști culturali cu mare experiență, am încurajat un larg schimb de idei și opinii pe această tematică, după care am declanșat,

FEȚELE NEVĂZUTE ALE SECTELOR RELIGIOASE

A crede în viitor, a-l pregăti în consens cu aspirațiile marii majorități a semenilor, a crede în progresul mereu reînnoit al societății omenești sînt, fără îndoială, dorințe și fapte ce dovedesc un optimism sănătos, o concepție rațională pe care toți viitorologii — și nu numai ei — o încurajează. Dar, iată, spre mirarea oricăror minți lucide, proliferează în unele țări occidentale și alte concepții, care cred că relele adunate pe pămînt se pot elimina prin credințe fantasmagorice, prin minuni iluzorii, lipsite de orice temei.

Căderea în extaz și venerarea unor pretinse ființe cosmice, capabile să coboare din tăriile cerului și să asaneze pe pămînt șomajul și criminalitatea, să pună stavilă războaielor și neînțelegerilor, să schimbe clima unor zone aride sau să transforme ghețurile veșnice în grădini înfloritoare sînt doar cîteva din dogmele pe care grupuri sectante, constituite în Occident sub denumirea de „ufolatrii", le propagă în rîndul credincioșilor lor. Dar pentru cei interesați

încă de la începutul anului, o suită de acțiuni menite să cultive în masă o viziune evoluată asupra vieții, renunțînd la debitarea simplistă a unor adevăruri extracunoscute, accentuînd însă înțelegerea complexă și corectă a raportului dintre știință și practica social-economică, dintre știință, ideologie, politică și artă. Ca și în toată țara, și la noi se încearcă o reconsiderare radicală a propagandei ateiste, vrem să depășim dihotomia clasică — „știință—religie" —, vrem să edificăm un stil de viață laic, valorificînd cu inteligență tezaurul folcloric, elaborînd scenarii frumoase, emoționante pentru momentele importante de viață.

— Știm că în luna mai s-a desfășurat în Vrancea un festival al cultului și artei ce poartă denumirea capodoperei poeziei noastre populare „Miorița". În ce fel se înscrie această manifestare în deziderate enunțate?

— În momentul de față, calitatea actului de cultură impune și o fixare și o consolidare a convingerilor ateiste. Dacă privim și gîndim cu luciditate viața și fenomenele ei, nu putem să nu observăm că religia și-a aliat toate modalitățile culturale și artistice, fixînd în memoria sufletească a oamenilor anumite scenarii și ceremonii ce nu pot fi înlocuite deodată, fie și din simplul motiv al unor deprinderi și inerții. Tocmai de aceea ne impunem mereu o selecție severă a actelor de cultură și nu renunțăm la nici unul dintre ritualurile laice ce au constituit un act de comunicare între semeni, avînd în vedere că omul nu se poate sustrage universului de obiceiuri transmise din generație în generație decît cu prețul unui dureros sentiment de vidare sufletească și de înstrăinare socială.

Interviu realizat de
TANȚA DUMITRESCU

în propagarea obscurantismului nu sînt suficiente „dogmele ufo". Astfel, a fost lansat și un alt precept, potrivit căruia pretinșii „salvatori ai Terrei" sînt... dispăruții de pe foste posibile continente. Așa s-a născut cu cîțiva ani în urmă secta „atlanților", grupare ce propagă cultul față de civilizația Atlantidei și crede că doar vechii înțelepți, care eventual au trăit acolo, reîncarnați, ar putea „salva" pămîntul de războaie, șomaj și alte racile.

După cum se știe, grupări de genul „ufolatrilor" sau a „atlanților" și-au făcut apariția, în ultimii ani, în tot mai multe state capitaliste, încercînd să atragă în mrejele lor pe cei fără speranțe, lipsiți de convingeri, fără reazim social, hrănindu-i cu iluzii. Dorința de miracole și, îndeosebi, cea de a scăpa de grijile tot mai apăsătoare ale zilei de mîine, este exploatată cu multă abilitate de noile grupări, pretins religioase. Numeroase broșuri, reviste sau chiar filme subvenționate de asemenea „secte" îndeamnă la resemnare și acceptarea vieții așa cum este ea, precizînd că dorința de mai bine este facilitată și împlinită numai în cadrul acestor grupări. Și nu puțini sînt cei din rîndul șomerilor, al imigranților, al săracilor și al altor pături sociale năpăstuite care acceptă pretinsele „religii" denumite „Fluturii divini" (care cer ca toți credincioșii să se roage „fierbinte" pînă ce divinitatea se va milostivi și îi va transforma în... fluturi), „Zeii vieții de apoi", „Viața e zîmbet" și multe altele asemănătoare.

*

Fenomenul sectant cu care se confruntă Occidentul în ultimul timp are, în esență, rolul de a prolifera tarele specifice societății capitaliste, fiind dirijat, de cele mai multe ori, de cercuri politice interesate. Să intrăm puțin în culisele acțiunilor unor astfel de secte pentru a le sesiza fațetele lor reale.

Există, din nefericire, secte ce propagă dogme și precepte confuze, unele dintre ele însumînd frînturi din filozofii diverse, religii diferite — budiste, islamice, creștine —, încercînd să creeze un cadru spectaculos, dar, urmărind, în fapt, scopuri de cele mai multe ori ascunse. Aceasta este caracteristica specifică a așa-zișilor „secte noi" și nu este greu să ne dăm seama de adevărul adevărat, dacă avem în vedere ideologia și problematica socială pe care o abordează. În Spania, de exemplu, au fost descoperite sectele „Războinicii regelui Hristos" și „Alianța apostolică clandestină", născute, după ei, din „porunci divine". Cît de „sfinte" sînt aceste grupări ne-o dovedesc chiar preceptele difuzate. Între altele, ele difuzează „superioritatea" unor rase umane, elogiază și promovează ideile revanșarde; s-a dovedit, după o anchetă a poliției spaniole, că „sfințenia" lor s-a concretizat în... asasinarea a 18 oameni și rănirea altor 30. Organele spaniole de ordine reușind să smulgă perdeaua religioasă a acestor „secte"; s-a dezvăluit că ele au fost create de gruparea neofascistă „Noua forță". O altă formațiune, pretins religioasă, este și cea autointitulată „Arminia", condusă de pastorul Zikeli din Elveția. Printre preceptele sale, „secta" a introdus și pe cel care obligă sărbătorirea aniversării zilei de naștere a lui... Hitler, iar secta „Kosmon", aciuată în Australia, are drept patron spiritual însuși... sufletul lui Adolf Hitler...

Iată deci „religiozitatea" acestor „secte" care, în intenția de a prolifera, s-au autodenumit pompos „religii mondiale", unele dintre ele creîndu-și filiale în diverse state vest-europene, ca și pe alte continente. Profitînd de libertățile religioase acordate în țările în care au pătruns, dar și de sprijinul unor grupări politice ori persoane influente interesate, unele secte nici nu mai fac un secret din scopurile reale pe care le urmăresc. „Biserica unificării", de exemplu, cu sediul central în S.U.A., s-a autointitulat drept o „religie mondială", slogan sub care încearcă să pătrundă în tot mai multe țări, în spatele unor firme ca: „Fundația culturală universală", „Asociația mondială a intelectualilor" și altele. Ca să ne dăm seama de scopurile reale urmărite, amintim că liderul ei și-a denumit secta, în mod deschis și fără echivoc, ca fiind „Asociația internațională pentru zdrobirea comunismului", iar ziarul „New-York Times", încă în martie 1978, sublinia că „secta" a fost creată de către serviciul de informații sud-coreean (liderul sectei este din Coreea de Sud — n.a.) și funcționează în scopuri de spionaj, cu filiale în mai multe țări. Altele au devenit cunoscute prin organizarea de bande teroriste și achiziționarea de arme, muniții și otrăvuri.

În amalgamul pestriț al sectarismului religios contemporan au apărut și grupări care practică și încurajează chiar criminalitatea. Secta „Copiii Domnului", de pildă, a adoptat un precept care începe prin „rugăciunea" aberantă: „Doamne, sufocă-ne cu iubirea ta!..." Ca urmare, și-a creat și un grup de criminali, specializat în „omoruri rituale", care sufocă sectanți pentru a demonstra naivilor „viabilitatea" doctrinei, pretins „divină". Gruparea a

și comis asemenea omoruri în Belgia și Franța. „Biserica invizibilă a lui Dumnezeu", prin filialele sale din Africa de Sud și Marea Britanie, practică... disecții pe viu, în adunări unde creează o stare de delir colectiv, pînă la moartea victimei. Secta „Biserica universului", răspîndită îndeosebi în zona Americii de Sud, sacrifică copii prin aruncarea lor în apele oceanului, pretinzînd că procedeele ei criminale ar duce la „purificarea omenirii". Formele de criminalitate ce sînt practicate de aceste secte diferă în raport și de scopurile urmărite, mai ales, de liderii lor. „Fiii fericiți ai păcii cerești", grupare ce își are sediul central în S.U.A., a adoptat drept „practică rituală" trimiterea către filialele sale subordonate din R.F. Germania, Franța și alte state pachete cu stupefiante introduse în căptușeala hainelor, tălpile pantofilor sau fundul dublu al rezervoarelor de benzină ale autovehiculelor cu care organizează... „excursii pentru tineret" (a se citi: trafic de stupefiante — n.a.), iar gruparea „Hare Krishna" practică sechestrarea copiilor, folosindu-i apoi ca motivație de șantaj pentru ca părinții să plătească sume mari de bani în vederea răscumpărării lor. Desigur, exemple de acest fel se mai pot da. Dincolo de ele, însă, rămîne moralitatea degradantă a sectelor, ajunsă în culmea decadenței, îndemnînd la crimă, dezmăț, indiferență față de individ și societate.

În încercările lor de a atrage tot mai mulți membri, sectele religioase fac totul ca față de cei neavizați să dovedească că sînt „umane", curate. Referindu-se la aceasta, ziarul vest-german „Frankfurter Rundschau" marca astfel etapele de „plămădire" a credinciosului: „Prima etapă este cea de racolare, plină de bunăvoință și promisiuni. Apoi i se aplică metode și tehnici de îngrădire a voinței, ca privarea de somn, ruperea forțată de realitate, presiuni continue. După aceea, începe activitatea distructivă: orice contact cu exteriorul este supravegheat, relațiile cu familia neutralizate, modalitățile de exprimare individuală reduse, limbajul modificat. Apoi, sectanții sînt adaptați misiunii de „robot". Asemenea „roboți", sortiți celor mai degradante „misiuni" — în spatele cărora se ascund lăcomia și tendința de îmbogățire a liderilor (toți liderii sectanți, fără excepție, sînt mari proprietari, cu averi de milioane cîștigate prin cerșitul, prostituția și munca nenormată prestată de credincioși în favoarea lor), ca și pofta lor dementă de putere —, alături de antiumanismul și antidemocratismul cel mai cras.

Cîte asemenea secte sînt? Greu de răspuns. Orice statistici valabile astăzi, mîine nu mai corespund, întrucît cele mai multe sînt efemere: dispar sute de secte și apar alte sute. Există totuși unele statistici care susțin că sectele-mamă (creștine, budiste, islamice etc.), împreună cu filialele și subfilialele lor, cu grupările mistice izolate, unele chiar fără să aibă denumiri, ar atinge cifra de... 6 000. Sînt sociologi și diverși cercetători care susțin că grupările ce pot fi considerate totuși secte religioase, în afară grupurilor și grupulețelor nesemnificative, ar atinge cifra, relativ constantă, de 2 000. Apreciem că jocul cifrelor nu are nici o importanță în condițiile în care, indiferent de denumire sau de numărul lor, produc urmări nefaste. Și ca să înțelegem mai bine consecințele grave reproducem declarația părinților unei victime prinse în mrejele unei asemenea secte, așa cum a fost publicată în revista „Der Spiegel": „Ne străduim, fără succes, s-o eliberăm pe fiica noastră din chingile sectei. Toată lumea o cunoștea drept o tînără deschisă, inteligentă, cu un simț etic dezvoltat. La doar patru zile după ce s-a alăturat sectei, am întîlnit-o într-o stare de epuizare fizică și psihică incredibilă; era în compania a doi credincioși, cu totul absentă; abia era capabilă să se țină pe picioare, plîngea și bolborosea cuvinte fără șir..."

*

Sîntem departe de a fi epuizat acest subiect, atît de comentat și controversat de tot mai mulți sociologi, filozofi, juriști, teologi, diverși alți cercetători, scriitori și publiciști din toate colțurile lumii, care reclamă într-o formă sau alta o atitudine mai fermă a opiniei publice mondiale. Și nu doar atitudine, ci și măsuri concrete, pentru a se cerceta, verifica și mai ales incrimina toate aceste abuzuri împotriva rațiunii și libertății personalității umane.

În Franța s-a creat, în scopul verificării legalității cu care acționează anumite secte, un grup interministerial ce și-a propus „definirea unei incriminări specifice", pentru nerespectarea legislației în vigoare. Exemplu urmat, după cum anunță presa străină, de R.F.G. și probabil și de alte state occidentale „invadate" de frazeologia goală, dar periculoasă a „activității misionare", a atîtor secte, cărora le cad pradă în special tinerii debusolați, ajunși la limitele existenței lor materiale și spirituale!

PETRE HLADCHI-BUCOVINEANU

TRADIȚII ȘI PRACTICI ETNOMEDICALE

• La noi, ca și în alte țări ale lumii, funcționează laboratoare specializate în care se verifică și se prelucrează surse de materii prime și tehnici practicate în popor pentru vindecarea celor mai diferite boli. • Zi de zi, prin asocierea cunoștințelor medicale populare cu rigoarea și competența medicului specialist, etnomedicina oferă medicinei în general și farmacologiei în special noi și valoroase soluții terapeutice.

În domeniul folclorului medical, specialiștii, cercetători, farmacologii au observat și au relevat rolul deosebit al femeii, încă din cele mai vechi timpuri, în menținerea sănătății și stabilității familiei și a grupurilor comunitare. Pentru a oferi cititoarelor Almanahului nostru cîteva informații și idei privitoare la contribuția etnomedicinei la dezvoltarea și eficiența medicinei științifice de azi, ne-am adresat prof. dr. **Nicolae Dunăre**, coordonator al cercului de etnologie medicală al Comisiei de antropologie și etnologie (Academia R.S.R.), membru al Societății internaționale de etnologie și folclor (Liège).

Continuînd tradițiile terapeutice ale antichității traco-dacice și daco-romane, poporul român nu numai că le-a încorporat și conservat, dar le-a și lărgit continuu conținutul. Îndeosebi au fost dezvoltate o seamă de laturi ampirice din domeniul psihoterapiei, al medicinei curative și chiar al chirurgiei populare. Un rol de seamă le-a revenit femeilor în pregătirea și conservarea alimentelor pentru membrii familiei, în creșterea, îngrijirea și educarea copiilor. Pe fundalul acestor atribuții, bunicile și mamele au dezvoltat numeroase activități farmaceutice și medicale. Ele începeau prin grija pentru femeia gravidă și lehuză, precum și față de nou-născut. Continuînd străvechile credințe referitoare la virtuțile apotropaice (protectoare) și de fecunditate ale *pămîntului-mamă*, odinioară femeile din zonele carpatice cunoșteau un adevărat meșteșug în a naște sprijinite de piatră. Totodată funcționa un complex de măsuri pentru curățenia mamei și a nou-născutului, pentru asigurarea capacității de alăptare a mamei etc. Notăm aici o tradiție străveche, conform căreia mamele presărau în baia caldă a copiilor flori și frunze *frumos mirositoare* (busuioc, izma, mușcată, trandafir, rămurele de salcie, sînziene etc.). Fiecare din acestea corespundeau, însă, și anumitor exigențe sanitare bine cunoscute și apreciate ca atare. Eficacitatea principiilor active ale plantelor medicinale sporea în asociere cu varietatea și bogăția parfumurilor emanate de mulțimea florilor și frunzelor, conferind o puternică deschidere și recepție fiziologică și psihoterapeutică.

Dintre preocupările igienice, cîteva se refereau la păr și ten. Frăgezimea și frumusețea tenului — consemnate de istoriografii secolului al II-lea al erei noastre la traci, ca și la sciți, celți și germani — erau păstrate cu lapte acru, cu mălai (de mei, ulterior de porumb) și oțet sau cu un amestec de ou și miere de albine.

Pentru a păstra și improspăta frumusețea naturală a părului (iar în mod cu totul deosebit părul lung la fetele mari și la tinerele căsătorite), mamele sau bunicile pregăteau apa de spălat după anumite procedee arhaice: cu leșie din cenușă de fag, cu fiertură de rădăcină de urzică, cu ceai din urzici întregi etc. Corelate cu un *străvechi cult al nucului*, asemenea procedee aveau *puterea unui obicei*. Cum se știe, la vechile popoare europene, inclusiv la traco-daci, nuca simboliza dragostea, fecunditatea și belșugul. Continuînd această tradiție, romîncele vărsau apa din scăldătoare la tulpina unui nuc.

Folclorul tradițional rememorează străvechi procedee etnomedicale caracterizate printr-o remarcabilă ingeniozitate și eficiență terapeutică (premergătoare cu secole față de demersul anti-variolic al dr. Jenner), în contextul cărora rolul de căpetenie a revenit femeilor. Astfel, spre a preveni îmbolnăvirea copiilor de variolă (vărsat), mamele își scăldau pruncii — cu o grijă deosebită fetițele — în laptele oilor bolnave de variolă: „...Că noi l-am scăldat,/ Și l-am îmbăiat/ Tot cu floarea fînului,/ În șuștaru oilor,/ În lapte neînceput,/ Să fie tuturora plăcut".

Asemenea procedee și colinde au fost cunoscute atît în zonele etnografice intracarpatice, cît și în cele extracarpatice. Faptul acesta depășește caracterul antropogeografic al informației, exprimînd totodată *manifestarea în comun a unui fenomen tradițional de unitate etnoculturală pe întreg spațiul românesc*. La procesul de stabilizare al așezărilor omenești, împrejurarea că munca femeii se desfășura în gospodărie și în sat, *pînă la poarta fărînii*, a contribuit într-adevăr la accentuarea procesului de statornicire social-economică a așezărilor în

interiorul vetrei satului și, implicit, la stabilitatea antropogeografică și etnodemografică.

Faptele și fenomenele relevate conduc la cîteva concluzii de interes etnologic, etnobotanic, etnomedical și etnopsihologic.

Rămasă acasă, în sat, femeia s-a aflat în situația de a păstra bogata moștenire etnoculturală și etnomedicală traco-daco-romană, să observe, să compare, să selecționeze, să experimenteze și să transmită generației următoare ceea ce era folositor pentru consolidarea materială și spirituală a familiei, pentru ocrotirea sănătății fiecărui membru al acestei unități de bază a societății.

Vindecătorii populari în marea lor majoritate femei, iar dintre acestea îndeosebi bătrînele, au tratat bolnavii cu tot respectul față de principiile etice ale comunității. Asemenea principii se transmiteau, mai ales iarna în șezători, prin intermediul numeroaselor proverbe, aforisme și maxime cu conținut sanitar și moral, care îmbogățesc folclorul românesc de pretutindeni.

Sistemul complex al relațiilor de rudenie (de sînge și spirituale), de vecinătate, sătești, intersătești și interzonale a înlesnit *comunicarea* observațiilor și experiențelor etnobotanice, etnomedicale etc. Acestea s-au reunit în *gîndirea colectivă a comunității sătești, zonale și naționale*. Valoarea acestor cunoștințe populare românești a fost confirmată încă de la primele cercetări științifice pe teren ce au urmat secolului luminilor. Atestînd trăinicia și proporțiile tradiției etnobotanice și etnomedicale românești, autori străini au subliniat că *românimea cunoaște foarte bine ierburile* (I. Benkő, 1871) și anume, *mai multe plante decît oricare alt popor din Europa* (F. Pax, 1920).

Convorbire realizată de
LIGIA CONSTANTIN

NOI ȘI UNIVERSUL

Acum patru miliarde de ani, pe o planetă obscură, una dintre miliardele de planete ale uneia dintre cele două miliarde de galaxii ale universului, se contura prima celulă, rudimentară încă, capătul de linie a tot ceea ce avea să însemne viață. Un eveniment cu totul excepțional pentru mica noastră planetă, dar probabil banal pentru univers. Am spus probabil, deoarece nimeni nu știe cu certitudine dacă viața apare oriunde găsește un minimum de condiții prielnice și asemenea locuri par numeroase în galaxia noastră sau, dimpotrivă, dacă numărul planetelor locuibile nu este extrem de mic. Ceea ce este cert este că viața se poate dezvolta pe orice planetă, indiferent de poziția ei în univers. Sîntem siguri că este așa deoarece spațiile intergalactice sînt pline cu molecule organice. Și aceleași molecule au fost create pe pămînt în condiții similare celor existente în urmă cu cîteva miliarde de ani.

Firește, drumul de la moleculă la celulă este lung și complicat. Dar pămîntul a avut la dispoziție cel puțin un miliard de ani pentru a „căuta" o soluție — poate nu cea mai bună, dar suficient de bună pentru a asigura primei celule o triplă posibilitate — de a supraviețui, de a se reproduce și de a evolua. Drumul pe care va merge prima celulă va rămîne pentru totdeauna o necunoscută. Poate duce spre cele mai bizare forme, cu condiția de a fi compatibile cu evoluția, poate duce la fel de bine spre forme inteligente, care se vor întreba cîndva așa cum ne întrebăm și noi dacă sîntem sau nu singuri în univers.

Pentru că evoluția nu a avut niciodată nici un scop — nu a tins spre forme perfecte de viață, nu a tins spre o creație ultimă care să fie omul. Ceea ce este sigur, una dintre marile certitudini ale științei este că toate ființele care au trăit, care trăiesc sau care vor trăi vreodată au un punct de plecare comun — o celulă formată acum patru miliarde de ani. Argumentele de care dispunem nu lasă nici un loc îndoielilor. Iată numai cîteva extrase dintre ultimele performanțe ale științei. Ele se adaugă faptelor clasice, aduse de biologie de-a lungul multor decenii de cercetări — de concluziile impuse de paleoantropologie, de anatomia comparată, de biochimie. Argumentele de acum sînt argumentele „ultime".

Universul genetic al tuturor speciilor, indiferent dacă sînt microorganisme sau plante, vulturi sau oameni, este organizat după aceeași schemă.

CĂRBUNE... LICHID

Timp de zeci de milioane de ani, o uriașă vegetație a acumulat energia soarelui și a pus-o sub pămînt, conservînd-o sub formă de cărbune. În cîteva mii de ani, dar mai ales în ultimele secole, omenirea va arde cărbunele, eliberînd soarele astfel conservat. De cîte ori consumăm combustibili fosili să ne gîndim că risipim într-o clipă un tezaur adunat în mii de mii de secole. Și că poate cititorii Almanahului „Femeia" 2082 (și nu numai ei) ne vor fi recunoscători pentru eventualele economii făcute azi.

După estimările actuale, rezervele mondiale de cărbune ce pot fi exploatate prin extracție minieră ajung pentru încă 300 de ani. Dacă se va recurge la gazeificarea cărbunelui direct în subteran, atunci rezervele ar ajunge pentru 1 000 de ani, pentru că această metodă permite exploatarea rezervelor de combustibili fosili aflate la mari adîncimi, unde omul nu poate pătrunde. Tehnica gazeificării nu e nouă, dar a fost pînă în prezent puțin utilizată, pentru că oamenii găseau cărbunele la adîncime mică sau chiar la suprafață. Se pune acum însă problema exploatării unor straturi aflate la peste 1 500 m adîncime. Eventual, ar fi posibilă lichefierea gazului și utilizarea lui sub această formă drept combustibil pentru automobilele secolului XXI, secol în care petrolul va fi prea rar și prea scump pentru a mai fi ars în motoare.

Nimic nu ilustrează mai pregnant acest mare adevăr decît faptul că unităţile genetice elementare, genele — este vorba despre genele umane —, pot fi transferate în structurile genetice ale bacteriilor şi... funcţionează. Gena care controlează sinteza insulinei la om a fost inclusă în bacterii şi produce insulină, folosind aparatul de sinteză al bacteriei. Exemplele sînt evident mult mai numeroase şi numărul lor creşte spectaculos. Toate demonstrează că, genetic vorbind, ceea ce este valabil pentru bacterie este valabil şi pentru om — există, firește, şi deosebiri, dar nu despre ele vrem să vorbim.

Un alt argument la fel de impresionant — codul genetic —, sistemul de codificare al informaţiei ereditare este acelaşi la toate speciile — aşa cum se spune, codul genetic este universal. Şi bacteriile, şi omul folosesc acelaşi model de stocare şi de transmitere a informaţiei genetice, deoarece şi unul şi celălalt au aceeaşi origine. Dacă nu ar fi aşa, bacteriile nu ar permite funcţionarea genelor din alte specii incluse în propriul lor cromozom.

Ultimul argument. Studiul comparat al genelor, mai exact determinarea succesiunii elementelor constitutive ale genelor — dincolo de această barieră ştiinţa nu mai poate trece, deoarece a pătruns în intimitatea universului genetic —, a demonstrat că toate speciile au un număr oarecare de gene comune — o sene de gene au apărut odată cu prima celulă şi s-au păstrat ca atare indiferent de drumul pe care a mers evoluţia. Firește, de-a lungul evoluţiei, au apărut numeroase gene noi. Genele vechi au suferit reorganizări, pentru a răspunde mai bine solicitărilor mediului. Dar modelul fundamental s-a conservat. În momentul în care prima celula s-a divizat, evoluţia devenea o mare posibilitate. De-a lungul miliardelor de ani care s-au scurs, pe scena evoluţiei au apărut aproximativ două miliarde de specii, imensa lor majoritate a dispărut — pentru a lăsa locul unor specii mai bine adaptate. Printre ele este şi specia noastră — Homo sapiens. Acum, după multe decenii de cercetări sistematice, putem să-i reconstituim drumul. Cu destul de multă probabilitate.

În urmă cu patru-cinci milioane de ani, undeva, în Africa, a apărut o maimuţă cu mers biped surprinzător de modern. Firește, era doar un inel din lungul drum al maimutei. Istoria liniei Homo a început acum 25 sau 30 de milioane de ani. Atunci, datorită unui banal accident genetic, s-a conturat o nouă specie, care a evoluat treptat spre Australopiteci — spre primele maimuţe cu caractere umane. Apoi o nouă specie — acum două milioane de ani —, Homo erectus, şi după cel puţin un milion şi jumătate de ani au apărut ascendenţii noştri direcţi — primii reprezentanţi ai speciei Homo sapiens —, primii neandertalieni.

Toţi biologii s-au întrebat şi continuă să se întrebe cum a devenit o maimuţă om în numai cinci milioane de ani. Pentru că sub raport evolutiv cinci milioane de ani nu înseamnă prea mult. Este evident că factorii genetici nu pot explica singuri acest fenomen, cu totul neobişnuit în istoria vieţii — un fenomen pe care geneticienii l-au numit paradoxul evoluţiei. Trebuia să se adauge încă un factor — cultura. Evoluţia umană a însemnat deci cooperarea a doi factori — unul strict biologic, care este comun întregii evoluţii — şi unul cultural, care este cu totul caracteristic omului. Între cei doi factori a existat o permanentă interacţiune dialectică. Ereditatea a condiţionat dezvoltarea creierului, iar creierul a condiţionat apariţia şi dezvoltarea uneltelor — a muncii. Munca a devenit posibilă atunci cînd creierul a atins un nivel critic — peste 700—800 cc. În acel moment, creatorul de unelte devenea independent, sau mai independent de mediul său. Munca a impus organizarea primelor forme de viaţă socială şi tot ea a transformat viaţa vînătorilor primitivi. Fără muncă, evoluţia umană nu ar fi fost posibilă — omul a creat munca şi munca l-a creat pe om. Fără muncă şi fără o organizare, evoluţia umană ar fi fost foarte lentă şi nu ar fi dus niciodată la o formă inteligentă, la marele succes al evoluţiei care sîntem noi. Fiecare dintre realizările omului — organizarea vînătorii, descoperirea şi folosirea focului, invenţia arcului şi a suliţei, ceramica, roata... i-a asigurat o independenţă mereu mai mare faţă de capriciile naturii, i-a permis să cucerească noi teritorii şi să se adapteze la cele mai variate condiţii de mediu.

Să ne oprim o clipă: sîntem oare noi rudele apropiate ale

PICTURA CU COMPUTERUL

Perfecţionările aduse graficii cu ajutorul computerelor sînt uimitoare. Iniţial, programele care permiteau calculatoarelor să afişeze grafice şi scheme pe ecrane de televiziune au fost destul de simple şi erau destinate în special lucrărilor efectuate de economişti şi de cercetători ştiinţifici. Treptat, a progresat atît programarea cît şi tehnica video. Actualele ecrane pe care apar imaginile color ale picturii efectuate cu ajutorul calculatorului seamănă numai exterior cu clasicele monitoare de televiziune. Tehnica producerii lor e mult mai complicată, dar nu ea este esenţială, ci faptul că, ajutat de acest complex electronic, artistul poate să picteze cu un stilou luminos la fel cum ar picta pe o pînză sau hîrtie. El poate obţine orice forme şi orice nuanţe coloristice. De fapt, el poate obţine electronic zeci de nuanţe, incomparabil mai multe decît îi oferă paleta colorantilor chimici. Dar electronica nu s-a oprit aici — sistemului de grafică cibernetică i-au fost adăugate diferite anexe, astfel că imaginea obţinută pe ecranul video poate fi transferată automat pe hîrtie, pe banda magnetică, pe film etc. Ea poate fi transmisă prin cablu telefonic, multiplicată pe loc sau la mare distanţă, instantaneu, în oricîte exemplare. O consecinţă imediată a acestei tehnici — realizarea de filme animate... automat! De pildă, dacă îi dai computerului desenul unei larve şi cel al unui fluture el desenează singur zecile de imagini necesare pentru a reda pe ecran transformarea larvei în fluture! Paleta electronică este fabulos de bogată — ea oferă pictorului 8 milioane de nuanţe coloristice —, omul încă nu poate folosi tot ceea ce îi oferă computerul.

ROBOŢII CARE PRODUC ROBOŢI

În primii cinci ani ai acestui deceniu, industria americană de automobile va investi uriaşa sumă de 80 de miliarde de dolari pentru a trece la producţia automobilelor mici şi mijlocii. Oricît ar părea de ciudat, pe o linie pe care se fabrică automobile mari nu se pot fabrica automobile mai mici! Şi aceasta din cauza automatizării! Într-adevăr, actualele linii automate sînt inflexibile — adică maşinile sînt construite pentru a executa anumite piese, în serii mari, neputîndu-se adapta la schimbarea formei şi dimensiunii

maimuțelor contemporane, așa cum rezultă din teoria originii speciei noastre? Sau între maimuțe și noi există o distanță filogenetică imensă? Răspunsul nu-l poate aduce decît genetica. Iată-l. Convingător, așa cum este impus de studiile consacrate cromozomilor și genelor. Noi avem 46 de cromozomi, iar maimuțele au 48. Ar putea să pară suficient pentru a plasa cele două linii evolutive în spații genetice distincte. Și totuși... Maimuța din care s-au desprins și omul și marile maimuțe contemporane avea 48 de cromozomi. Doi cromozomi au fuzionat și numărul cromozomilor s-a redus la 46. Acesta este momentul cheie al evoluției noastre. Grupul cu 46 de cromozomi a evoluat rapid și a generat, în timp, omul actual. Din restul speciei inițiale s-au format cimpanzeul, gorila, urangutanul... Dovada? Cercetarea cromozomilor a impus concluzia că și cromozomii noștri și cei ai maimuțelor au aceeași origine, au — cu excepția numărului — numeroase similitudini de formă, numeroase detalii de organizare similară și argumentul decisiv: multe gene au aceeași localizare, cu alte cuvinte, se găsesc pe aceeași cromozomi. Și cea mai șocantă concluzie — 99 la sută dintre genele noastre sînt similare cu cele ale cimpanzeului. Diferențele genetice dintre noi sînt cu totul neglijabile. Deosebirile de suprafață sînt însă considerabile. Ele nu sînt o consecință a diferențelor genetice, ci a modului de organizare a materialului genetic.

Și odată cu aceasta orice altă explicație a naturii umane este de prisos.

Nu avem nevoie de nici o cauză supranaturală pentru a ne înțelege. Aparținem naturii. Sîntem produsul evoluției. Am apărut prin întîmplare. La fel de bine evoluția putea să meargă pe alte drumuri și noi nu am fi apărut niciodată. Sau am fi apărut mai tîrziu și am fi arătat altfel. Și istoria vieții ar fi fost alta.

Iar acum, după patru miliarde de ani de istorie, începem să căutăm viața în alte părți ale galaxiei noastre. Știm că în sistemul nostru solar sîntem singuri. Nici nu sperăm să întîlnim alte ființe inteligente. Dar sperăm să le găsim în alte sisteme solare. Nu putem fi izolați de marea aventură a vieții. Nu știm dacă în altă parte există o specie sapiens. Poate că evoluția a mers pe alte căi. Teoretic este imposibil ca evenimentele care au dus la formarea noastră să se repete — în treacăt fie spus, dacă evoluția ar reîncepe pe mica noastră planetă, cu siguranță că istoria pămîntului ar fi cu totul alta. Dar aceasta nu înseamnă că nu s-ar putea forma specii creatoare, cu altă structură genetică, cu altă înfățișare... Nu are nici o importanță. Important este că ne înțelegem. Știm de unde venim, știm cum am devenit oameni și știm că de acum încolo destinul nostru depinde exclusiv de noi.

Și poate cîndva vom descoperi că universul se joacă cu viața, trăind în nenumărate colțuri experiențe unice. Una dintre ele sîntem noi.

Dr. **MAXIMILIAN**
și dr. **DOINA IOAN**

impusă de trecerea la un nou tip de automobil. Restricția aceasta e comună tuturor liniilor automate, indiferent de produsul final pentru care au fost construite. De aici, două inconveniente: schimbarea producției în condițiile automatizării costă enorm, iar din această cauză automatizarea nu putea fi introdusă decît la producții de serie mare, unde utilajele se amortizează repede. Dar apariția microprocesoarelor a revoluționat și perspectivele automatizării. Dotate cu centre minuscule de calcul, mașinile-unelte au devenit „inteligente". Ele pot să-și schimbe acum programul în cîteva minute, trecînd de la un reper la altul. Seriile mici pot fi produse automat de așa-numitele *sisteme flexibile*. Cîteva zeci de asemenea sisteme funcționau anul trecut în lume. Unul dintre ele era cel construit la Timișoara de către un grup multidisciplinar de cadre didactice de la Politehnica din acest oraș și de la întreprinderea „Electromotor". Sistemul flexibil de la „Electromotor" produce complet automat 10 diferite tipuri de arbori pentru motoarele electrice. El e deservit de un robot — *REMT 1* — construit de același colectiv. Pornind de la acest element de vîrf în tehnica mondială, pe care cercetătorii români l-au integrat imediat în producție, la „Electromotor" se va dezvolta în perspectivă fabricația de roboți și, în același timp, întreaga gamă de arbori pentru motoare va fi produsă cu ajutorul unor noi sisteme flexibile. De la această linie robotizată se va trece, probabil, la fabrica viitorului, la fabrica automată.

Și-a descoperit că...

Un nou test (ultrarapid) de sarcină

Medicii francezi au pus la punct un nou test de sarcină, capabil să precizeze încă din prima zi cauza întîrzierii ciclului. Într-un tub de reacție se amestecă o mică cantitate din prima urină de dimineață cu un anume diluant și apoi se lasă să se odihnească o oră, la adăpost de orice fel de vibrație. Dacă reacția e pozitivă se formează un cerc sau (ca dovadă a extremei sensibilități a testului) o jumătate de cerc. Cînd reacția e negativă, lichidul devine roz. Testul nu e doar foarte simplu (incomparabil mai simplu decît cel cu broasca), dar și cu aplicații multiple. Precocitatea diagnosticului oferă avantaje și în cazuri de sterilitate. Utilizat la fiecare ciclu, el permite o diferențiere a cauzelor sterilității: neimplantarea oului în cavitatea uterină, absența ovulației sau a fecundației (deoarece, se știe, ovul fecundat sn-

CUM ÎMBĂTRÎNIM

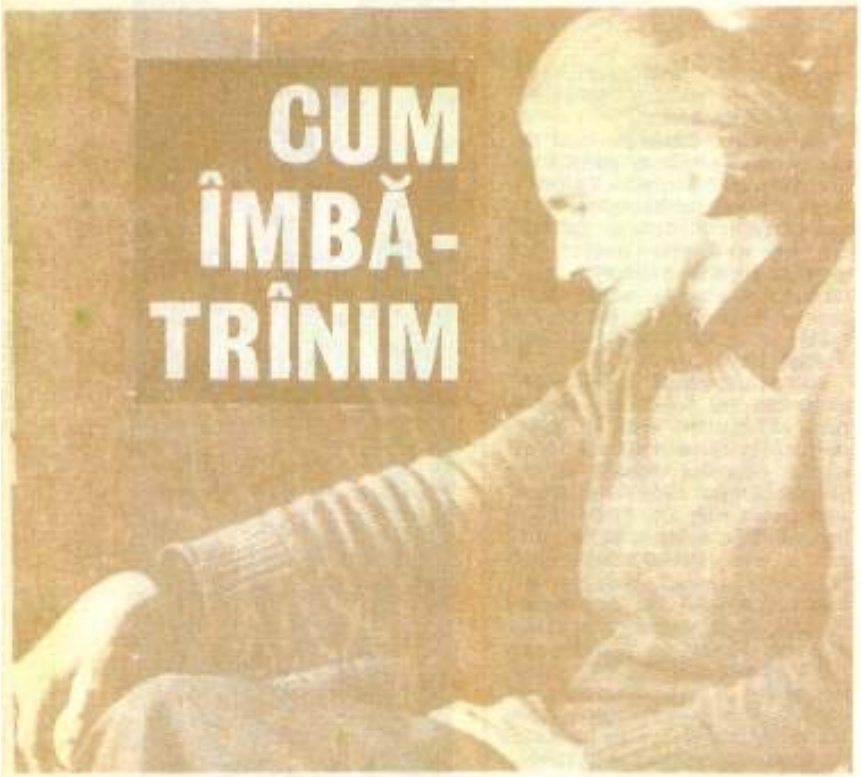

Nu-i poate fi indiferent nimănui cum îmbătrînește. Cine nu-și dorește ca bătrînețea să vină fără probleme de sănătate și dacă se poate cît mai tîrziu? Ultimele două-trei decenii au conturat în domeniul gerontologiei — care se ocupă cu studiul procesului de îmbătrînire — și geriatriei, medicina vîrstnicului, noțiuni menite să clarifice opțiuni și atitudini față de vîrsta a treia, bătrînețea.

La București, s-a constituit primul institut din lume care și-a propus drept scop problemele de prevenire și tratament ale fenomenelor de îmbătrînire. Pe plan internațional, activitatea Institutului național de gerontologie și geriatrie din țara noastră se constituie în cel mai lung studiu (30 de ani), cercetările avînd permanent un caracter practic, concret. În ani, studiile noastre s-au amplificat, au luat aspect de cercetare fundamentală. OMS apreciază că modul de organizare a institutului din țara noastră este deosebit de interesant, prin aceea că are subfiliale în toată țara și că supraveghează fenomenele procesului de îmbătrînire pentru toți vîrstnicii. Mă asociez cu toată convingerea preceptului că bătrînețea și îmbătrînirea nu sînt o fatalitate, ele pot fi întîrziate și tratate. Profilaxia proceselor de îmbătrînire trebuie să înceapă cel mai tîrziu la 40—45 de ani, cînd în organism se produc modificări biologice, biochimice, enzimatice și imunologice. La această vîrstă critică, apreciem noi, se poate interveni cel mai eficace. Și totuși, bătrînețea este sau nu o boală? Cunoștințele actuale o apreciază ca pe o perioadă normală în ciclul ontogenezei. Vîrsta a treia se caracterizează prin particularități morfofuncționale ale diferitelor sisteme și subsisteme ce stau la baza dificultăților adaptative, constituind caracteristica fundamentală a ultimelor decade de viață. Bătrînețea nu înseamnă

s-a descoperit că...

frînează secreția unui hormon specific), etc.

Permite, de asemenea, diferențierea fenomenelor hormonale care concură la neregularitatea ciclului, important de știut în perioada premenopauzei. În fine, e foarte util în cazul sarcinilor extrauterine, greu decelabile în primele săptămîni.

Fată sau băiat - după dorință

Iată un vis al părinților, pînă nu demult imposibil, care, dacă e să-i credem pe cercetătorii francezi, ar putea deveni realizabil. Cu condiția ca viitoarea mamă să urmeze, zic ei, înainte de concepere și în timpul sarcinii *un regim alimentar precis*. Regimul pus la punct de către dr. Stokolowski consistă, foarte schematic spus, în a stabili o balanță interioară, plecînd de la *alimente bogate în sodiu și potasiu — pentru a avea băieți —, și bogate în calciu și magneziu — pentru a naște fetițe*.

La maternitatea din Port-Royal, unde s-a experimentat metoda, medicii au reușit în 78,5 la sută din cazuri (într-o perioadă de 2 ani).

Interesant, încercat întîi în zootehnie (la purcei, pentru ca și ei au un regim alimentar omnivor, care poate fi deci adaptat în consens cu metoda), rezultatele nu au fost modificate vizibil față de procentele naturale (52 la sută cu regim producător de masculi și 51 la sută cu cel rezervat viitoarelor femele).

Dealtfel nici dr. Papa, specialist în problemele de maternitate la clinica amintită, nu s-a putut pronunța definitiv.

Oricum, speranța există.

Cistita și riscul tratamentelor empirice

Cistita e o inflamație, de origine infecțioasă, a mucoasei vezicii. Deși aparent banală, cauzele, mai ales ale unei cistite rebele, recidiviste pot fi de natură urologică, intestinală, ginecologică, provenind de la o amigdalită sau chiar de la o sinuzită; și continența prelungită, care face ca bacteriile prezente în vezică să prolifereze rapid sub efectul căldurii interne, poate fi o cauză. De aceea, la o recentă reuniune internațională, medicii au atras atenția asupra consecințelor nedorite pe care le poate provoca o îngrijire empirică, după ureche. Pentru că, în funcție de cauză, și respectiv diagnostic, tratamentul nu e deloc același.

numai involuții, pierderea de informații, inerție, ci și noi posibilități de compensare, autoreglare, noi concordanțe posibile în organismul uman. În biologia și medicina vîrstnicului o formulă de succes (pentru o viață activă, sănătoasă) o reprezintă cuantificarea rezervei funcționale a organismului. La ora actuală se cunosc standardele parametrilor morfofuncționali ai îmbătrînirii, involuția normală fiind influențată de numeroși factori externi psihosociali, ergonomici în special. În acest context se pun numeroase întrebări. Mă voi referi numai la două.

— Ce trebuie făcut pentru a beneficia de o bătrînețe sănătoasă, pentru ca aceasta să nu fie o povară pentru ceilalți și bineînțeles pentru sine și cum trebuie folosit timpul „liber" al pensionării?

— Dacă ne referim la primul aspect, bătrînețea este a tuturor și a fiecăruia în parte, dar ea trebuie pregătită, deoarece „este și o stare de spirit", și din acest punct de vedere omul activ nu are timp să fie bătrîn. În multe țări ale lumii, în cooperarea interdisciplinară cu psihologia, sociologia, ecologia se iau măsuri pentru pregătirea persoanelor din vîrsta a treia în vederea adoptării unui nou statut social. Insistîndu-se ca momentul retragerii din activitatea profesională să nu devină un stres, activitatea respectivă intenționează în mod deosebit să devină o preocupare a societății umane permanente. Dacă în anul 1970 în lume persoanele care depășiseră 60 de ani numărau 291 de milioane, pentru anul 2000 se prevede ca cifra acestora să depășească 585 de milioane. O bătrînețe sănătoasă și activă se pregătește printr-o atitudine comportamentală care trebuie adoptată din primele decade de viață, cînd de fapt începe îmbătrînirea. Aceasta presupune o disciplină a muncii, un anumit ritm muncă-odihnă, o activitate profesională pe care să o faci cu plăcere, policalificare, care să-ți permită o adaptare din mers și prin care individul are totodată posibilitatea petrecerii active și utile a timpului liber. Desigur, evitarea noxelor și atenție pentru starea de sănătate.

Gero-igiena preconizează pregătirea unei bătrînețe sănătoase, active, cu prevenirea bolilor, vizînd în special combaterea lipsei de mișcare, a traumelor psihice și adoptarea unei alimentații raționale. Dar pregătirea vîrstei a treia ridică și un aspect la fel de important ca și alimentația, acela al menținerii unei vieți active, uneori punctată de performanțe fizice și intelectuale pînă la adînci bătrînețe. Vîrstnicii, mai mult ca oricînd, acum, în secolul nostru, simt nevoia să facă o muncă socialmente necesară, să fie recunoscuți ca individualități și personalități. Mai mult, convietuirea în familii trebuie să le asigure satisfacții spirituale. În contextul optimiilor propriu vîrstei a treia „acum, la sfîrșit de secol, bătrînețea tinde să devină nu numai un timp al amintirilor ci și o perioadă a vieții active, biologice și psihologice. Nu trebuie uitat că vîrstnicul întruchipează înțelepciunea și experiența în familie este deosebit de receptiv, de creativ, el organizîndu-și propriile hobby-uri.

Ca dealtfel pe întreg parcursul vieții, rolul femeilor este și în această perioadă fundamental. Aceasta prin natura îndeletnicirilor prin care ele au demonstrat că sînt mai bine pregătite pentru a înfrunta bătrînețea. Un lucru rămîne însă mai presus de orice, și anume acela care se referă la viața rațională începută încă din prima zi a vieții. Pentru că „arta de a prelungi viața constă în arte de a nu o scurta".

Dr. DUMITRU MIRCEA,
directorul Institutului național de gerontologie și geriatrie

Ce poate provoca moartea subită a nou-născutului?

În cursul zilelor naționale de neonatalogie, ținute la Paris, s-a ridicat și chestiunea morții subite și inexplicabile a unor nou-născuți. S-a constatat că nou-născuții (între a zecea zi și un an, mai des între a treia și a patra lună), cu o sănătate normală, au murit subit, de cele mai multe ori în cursul nopții.

Numeroase cercetări au permis să se ajungă la cauză. După autopsiile bebelușilor, ca și după povestirile părinților, s-a ajuns la concluzia că decesele ar fi datorate, în principal, pauzelor respiratorii (o pauză de cel mult cîteva secunde), dar repetate pentru un număr determinat de minute. Ele dispar pe urmă, pentru a reapărea la adult și la femeia în perioada premenopauzei.

Nu se știe încă sigur dacă e un dat genetic, dacă unii nou-născuți riscă mai mult ca alții. Dar și mămele și infirmierele din maternități au observat că unii bebeluși capătă brusc o tentă albăstrie și că ei respiră dificil. Practicîndu-se diverse înregistrări simultane ale respirației, mișcărilor ochilor, activitatea electrică a creierului, se poate observa dacă bebelușul e realmente amenințat. Luați din timp, ei pot fi readuși la viață, dar se știe azi că 72 la sută dintre ei vor recidiva.

Dentistul și cronobiologia

Un dentist francez, Cecile Marcovitch, a constatat că în cînd apel la cronobiologie — această veche și redescoperită știință, ce se ocupă cu ritmurile biologice ale individului, ritmuri ce țin seama de ora, ziua, luna, anotimpul, de care organismul nostru ar fi dependent — extracțiile, anesteziile, lucrările mai grele se fac cu mai puțină durere pentru pacient la anumite ore ale zilei.

Statul sau: nu mergeți la dentist indiferent cînd. Pentru anesteziile ușoare și locale sînt de preferat orele 15—15.30, momentul cînd, zice el, eficacitatea anesteziei e maximă. Extracția e preferabil s-o faceți seara, cînd procentul de cortizon, hormonul secretat de glandele cortico-suprarenale a mai crescut, iar șocul operatoriu e mai slab. Tratamentele și medicamentele antiinflamatorii trebuie administrate seara, cînd, susține el, efectele lor secundare (grețuri, somnolență) vor fi atenuate. Antibioticele se știe azi că unele dintre ele prezintă o anume toxicitate pentru ficat. Or, a constatat el, în timp ce diminuează toxicitatea e mai agresivă, ea devine nulă seara, cînd ficatul a acumulat rezerve de zahăr. De luat, de preferință, deci, după orele 18.

E de reținut. Poate chiar de încercat sus-amintitele recomandări, care oricum rău nu ne pot face.

MAGNEZIUL — UN CATION IGNORAT?

Spasmofilia, tulburare neuro-musculară manifestată prin furnicături în mîini și picioare, crampe musculare, contracturi și convulsii, era socotită multă vreme numai ca semnal al hipocalcemiei. Este verificat însă că mulți bolnavi avînd această simptomatologie au o concentrație a calciului în sînge normală. În schimb, le este scăzută valoarea de 1,5 mEq/l a magneziului. Mai mult, la acești bolnavi se întîlnesc frecvent și alte simptome: irritabilitate, anxietate, obsesii, cefalee, tulburări neurovegetative. Recent s-a corelat posibilitatea unei relații între deficiența cronică de magneziu și prezența unor tulburări cardiovasculare. Astfel, la bolnavii cu afecțiuni coronariene, conținutul în Mg al miocardului este scăzut cu 5—25 la sută față de normal, acest lucru predispunînd la tulburări de ritm cardiac, la calcifieri arteriale și la infarct. Or, este știut că deficitul de Mg este specific miocardului, acest element nefiind prezent și în alte țesuturi. Efectele cardiovasculare ale carenței în Mg au fost puse în legătură cu scăderea timpului de coagulare, creșterea adezivității trombocitare și scăderea capacității de apărare împotriva substanțelor cardiotoxice. Se pare că deficiența de Mg se asociază cu o acumulare excesivă de calciu și potasiu, condiționînd tulburările ce pot apărea în funcția miocardului.

În prezent dispunem de date sigure privind metabolismul acestui important cation, ignorat odinioară în mod nejustificat. Se știe că organismul unui adult conține cca. 20—25 g Mg, cea mai mare parte (14 g) găsindu-se în schelet sub forma sărurilor de calciu și fosfor. În organism aceste săruri se prezintă în concentrații mai mari în celule, concentrația extracelulară fiind aproape de 20 de ori mai mică.

Rolul Mg în organism este în primul rînd funcțional. El activează numeroase enzime ce participă în metabolismele intermediare, fiind astfel important pentru toate procesele fiziologice. Magneziul are rol în permeabilitatea membranelor și în excitabilitatea neuromusculară, influențează puternic sistemul nervos central (în special în inducerea somnului). Periferic, Magneziul este comparat cu o primă placă neuromotorie avînd efect antispastic.

Asupra musculaturii netede, Mg scade tonusul și peristaltismul intestinal, relaxează sfincterul Oddi, golește vezicula biliară și relaxează musculatura vasculară. În ce privește mușchiul cardiac, Mg inhibă centrii ectopici (efect antiaritmic) și îl protejează împotriva leziunilor aterosclerotice.

Mg este un element foarte răspîndit în natură, fiind prezent în apele sărate și dulci, în plante (face parte din molecula clorofilei) și în toate organismele animale. Plantele tinere, verzi conțin cantități mai mari de Mg. De asemenea, este bine reprezentat în semințe (dovleac, floarea-soarelui) sau în fructele oleaginoase.

Pentru om, principalele surse de Mg sînt reprezentate de cereale (100—200 g produs integral, neprelucrat), legume, nuci, lapte, carne și în special viscere; produsele marine conțin pînă la 100—400 mg/100 g. Necesarul de Mg al adultului este apreciat la 6—8 mg kg/corp/zi, fiind mai mare (13—15 mg/kg/corp/zi) în perioada de creștere, în cursul sarcinii și alăptării. Se apreciază că, în prezent, aportul de Mg din alimente este scăzut față de necesități, multe persoane prezentînd o carență subclinică. Cauzele sînt multiple: sărăcirea solului în Mg, cu scăderea concentrației acestui element în vegetale; răspîndirea proceselor de rafinare a cerealelor, tehnologie în cursul căreia 80—95 la sută din Mg este înlăturat, pierderile culinare (30—75 la sută) în cursul pregătirii unor alimente.

În calculul nevoilor de Mg trebuie avută în vedere interferența sa cu alte principii nutritive: un aport crescut de glucide necesită un aport crescut de Mg; un aport crescut de fosfor induce o pierdere urinară de Mg, mărind necesarul; un exces de Ca în alimentație scade absorbția intestinală a Mg; consumul exagerat de alcool crește pierderile de Mg.

Dr. C. IONESCU-TÎRGOVIȘTE

Conținutul în magneziu al unor alimente

sub 25 mg/100 g	25-100 mg/100 g	peste 100 mg/100 g
Carne	Scoici, crustacee	Fasole uscată
Pește	Pești	Mazăre
Ouă	Urzici, fasole verde	Creveți, melci
Lapte, unt	Făină albă	Grîu boabe
Legume	Brînză	Nuci, alune
Fructe	Fructe uscate	Cacao, ciocolată
	Banane	

Necesarul de magneziu

Categoria de persoane	mg/zi
Copii nou născuți	40— 70
1—3 ani	100—150
3—12 ani	200—300
12—18 ani	350—400
Bărbați peste 18 ani	350
Femei peste 18 ani	300
Femei gravide sau care alăptează	450

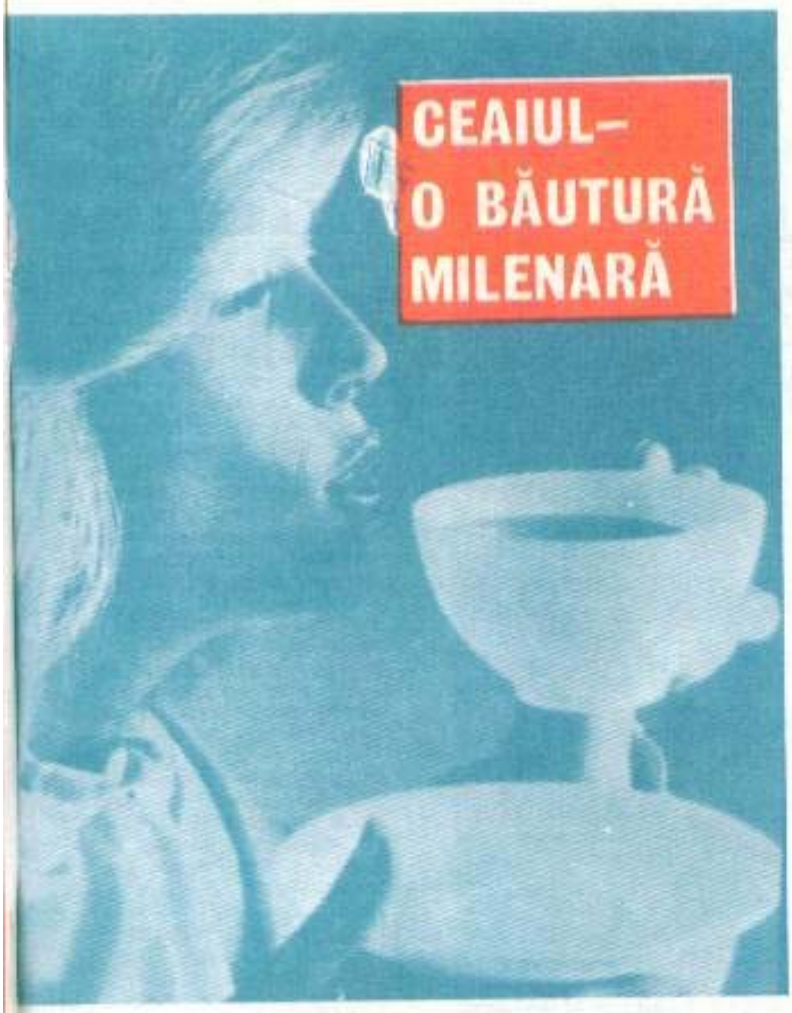

CEAIUL — O BĂUTURĂ MILENARĂ

Nu este vorba numai despre faptul că băutura care se prepară din ceai a căpătat în zilele noastre un caracter planetar, datorită generalizării sale, ci și despre acela că anumite colectivități umane, de pe diverse arii geografice, și-au însușit-o ca pe o veritabilă băutură națională.

Japonezii, de exemplu, fac din cultul ceaiului un pe cît de autentic, pe atît de caracteristic cult al frumuseții. Ceaiul provine din străvechea Chină, unde este semnalat din secolul al IV-lea al erei noastre; și era utilizat nu ca băutură, ci ca remediu împotriva diverselor boli, cu bune calități sanogenetice. Europa cunoaște aceste virtuți ale ceaiului după anul 1517, grație portughezilor. Un secol mai tîrziu, cunosc ceaiul olandezii, iar la mijlocul secolului al XVII-lea, rușii. La ora actuală, locul întîi în lume în ceea ce privește consumul de ceai îl dețin Insulele britanice. Astăzi consumul de ceai în lume se ridică la cifra astronomică de aproximativ un milion de tone pe an. Pe toate meridianele lumii se consumă aproximativ 500 miliarde de căni de ceai, fiecărui locuitor al Terrei revenindu-i, așadar, în jur de 260 de căni pe an.

Care să fie secretul extraordinarei generalizări a ceaiului? Care altul decît acela că natura a concentrat, se pare, în frunzele acestui arbust cu frunze perene o multitudine de substanțe, care de care mai folositoare pentru organism, nemaivorbind de subtilele și plăcutele arome. Numărul substanțelor deținute de frunzele de ceai se ridică la 130, fără ca lista să fie închisă. Caracteristic ceaiului sînt alcaloizii (cafeină, teofilină, teobromină). Deci, cafeina reprezintă și principalul constituent al ceaiului nostru de fiece zi, pe care îl sorbim în fugă, în chip de băutură ușoară, dulce și caldă. Ceaiul chinezesc conține între 2—3 la sută cafeină.

Deși ceaiul conține o cantitate de cafeină identică cu cea întîlnită în cafeaua propriu-zisă, efectele negative ale acestei substanțe, ținînd de tulburarea somnului sînt incomparabil mai reduse în cazul ceaiului, pentru că el conține și substanță specifică — edenină — care scade și chiar neutralizează acțiunea nocivă a cafeinei din ceai. Alți constituenți enumerați în ordine sînt: acidul tanic, care combate setea și contribuie la asimilarea lichidelor. În plus acesta, în contact cu proteinele din tubul digestiv le transformă într-un strat fin ce protejează pereții intestinului împotriva absorbției unor produși nocivi. Acidul tanic din ceai acționează ca un antibiotic împotriva bacteriilor. Consumul exagerat de ceai poate duce însă la o îngroșare a stratului de protecție, creînd dificultăți în asimilare.

Cafeina din ceai este un bun stimulent cerebral, tonic cardiac și excitant al secrețiilor digestive. Exagerarea duce la transpirații, nervozitate, palpitații și insomnii.

Substanțele aromatice prezente în ceai acționează asupra terminațiilor senzoriale ale organului olfactiv, ușurînd digestia și contribuind pe această cale la o mai bună asimilare a alimentelor. Din acest motiv, ceaiul este bine să fie băut în special după masă. Așadar, ceaiul va fi folosit cu precădere de acei care au un tonus mai diminuat, simt nevoia efectului său energizant, de cei care au în general tensiunea arterială sub limitele obișnuite. Ceaiul este util acelora care nu dispun de un apetit și de o digestie prea bună.

După cum vedem, ceaiul reprezintă o băutură-medicament, cu indicații și contraindicații, cu respectări de doză și cu modalități precise în ceea ce privește prepararea.

Ceaiul va fi pregătit mai tare sau mai slab, după necesitățile fiecăruia.

În încheiere aș dori să vă recomand spre experimentare rețeta de preparare a ceaiului, de care face mult caz pictorul sovietic A. Talalaev, un mare cunoscător al ceaiului rusesc și care, în același timp, este posesorul unei remarcabile colecții de samovare. După sus-numitul, ceaiul trebuie păstrat numai în vase de porțelan, spre a-și păstra nealterate aromele eliberate de uleiurile volatile. Doza optimă este de două linguriițe rase de ceai la o cană de apă. Ceaiul se pune astfel în ceainic și peste el se toarnă apă clocotită, care, într-o primă etapă, nu va umple decît 2/3 din ceainic. Ceainicul va fi apoi acoperit cu un șervet de in, care va împiedica evaporarea acelorași uleiuri volatile, cu rol atît de important în gustul și aroma ceaiului. În final, cînd ceainicul a stat astfel învelit vreo cinci minute, se adaugă și restul apei, după care poate fi servit.

Dr. ARCADIE PERCEK

SE POATE VORBI DESPRE GENELE COMPORTAMENTULUI?

Decenii la rînd s-a discutat dacă noi, în întreaga noastră complexitate, sîntem determinați exclusiv genetic sau exclusiv de mediu. În prima ipoteză, noi ne dezvoltăm în acord cu programul genetic pe care l-am primit în momentul fecundației, indiferent de mediul înconjurător. În spiritul celei de a doua presupuneri, ereditatea nu are nici un rol. Această etapă s-a terminat de mult. Acum toți biologii sînt convinși că noi sîntem produsul eredității și al mediului în care evoluăm. Așa cum s-a spus de nenumărate ori, întreaga noastră istorie, din clipa formării embrionului pînă în cea a dispariției, este condiționată în egală măsură și de ereditate și de mediu. Foarte puține particularități sînt controlate exclusiv genetic și la fel de puține caracteristici sînt produsul absolut al circumstanțelor ambientale. Sîntem ceea ce sîntem pentru că avem o anumită constelație de gene și pentru că evoluăm într-un mediu cu totul particular. De aceea, fiecare dintre noi este un eveniment unic în istoria vieții.

Consecințele acestei concluzii sînt imense. Înțelegem că noi nu sîntem nici beneficiarii unei constelații genetice, nici victimele unui univers ereditar oarecare. Este însă la fel de adevărat că nu putem modela un individ decît în limitele potențialului lui genetic. Noi ne naștem cu o largă limită de variabilitate. În funcție de mediu devenim ceea ce sîntem. În circumstanțe favorabile, atingem nivelul maxim al fondului genetic. Iar mediu favorabil înseamnă o alimentație echilibrată în primele luni de viață, o educație susținută și continuă, o ambianță familială caldă. Este suficient ca un copil — în primele luni de viață — să fie hrănit defectuos și creierul lui nu se va mai dezvolta corespunzător. Dacă alimentația se ameliorează, creierul va evolua normal — cu condiția ca perioada carențială să nu dureze prea mult.

Dezvoltarea creierului poate fi influențată de numeroși alți factori, de infecții, de traumatisme sau de accidente genetice.

Cu destul de puține excepții, copiii se integrează normal în mediul lor social și evoluează în concordanță cu normele etice ale societății. Totuși, există pretutindeni copii handicapați mental și copii problemă. Înapoierea mentală este una dintre cele mai importante teme ale biologiei, deoarece, în toate colțurile lumii, 1—3 la sută din numărul total al copiilor au un coeficient de inteligență subliminar. Uneori foarte sever, alteori moderat, suficient pentru a asigura viitorilor adulți independența socială.

Explicația este deosebit de complexă și nu întotdeauna foarte clară. Un număr relativ mare de copii handicapați mental au un accident genetic oarecare — o mutație genetică sau o anomalie cromozomială. Restul de cauze sînt produsul mediului nefavorabil. Fenomenul trebuie acceptat ca atare. Înapoierea mentală există din zorii apariției omului și va exista întotdeauna. Acești copii au nevoie de înțelegerea și de sprijinul nostru. În societatea noastră, generoasă prin natura ei, trebuie să găsim și găsim un loc pentru fiecare dintre ei. Chiar sub raport economic, beneficiile aduse de ei depășesc considerabil investițiile sociale.

La fel de dificilă este problema copiilor devianți. Este dificilă nu prin amploarea ei, ci prin coloratura ei emoțională. S-a scris enorm despre adolescenții cu tulburări de comportament. S-au căutat rădăcinile deviațiilor în structurile ereditare și în mediul înconjurător. În urmă cu mai mulți ani se susținea că există un cromozom al criminalității — mai exact, că băieții (bărbații) cu doi cromozomi Y ar fi predispuși la delincvență. Dar numeroase cercetări au demonstrat că ipoteza inițială este eronată. Și nimeni nu mai afirmă că ar exista delincvenți înnăscuți. Explicația trebuie căutată în altă parte.

Și acum, cîteva cuvinte despre genii — psihologii preferă să-i numească supradotați. Copii cu abilități remarcabile pentru muzică, pentru matematică, pentru poezie, pentru pictură... Geneza lor este necunoscută. Putem presupune că se nasc prin jocul întîmplării și că au un univers genetic cu totul particular.

Și aici informațiile noastre se opresc. Probabil, uneori, abilitățile speciale despre care vorbeam mai înainte sînt ereditare. Dovezile sînt puține însă și nu foarte concludente — familiile de muzicieni Bach sau Strauss, familia de matematicieni Bernoulli, familia de biologi Darwin... Mai importante sînt concluziile practice — părinții trebuie să cunoască limitele psihice ale copiilor lor. Să le ofere condițiile de a se „realiza" în funcție de posibilitățile lor genetice. Este inutil să le ceară mai mult. Un copil care nu are aptitudini pentru muzică nu va deveni niciodată un mare muzician. După cum un copil care nu are aptitudini pentru matematică nu va deveni niciodată un mare matematician, indiferent de eforturile părinților și ale copilului. Va fi poate un bun matematician sau un bun muzician. Doar atît.

Copiii supradotați sînt rari în toate populațiile lumii. Dar descoperirea și creșterea lor este o obligație pentru noi toți, deoarece ei sînt cei ce deschid deseori drumuri noi în artă și în știință. Sub raport social avem nevoie de toți — și de supradotați și de copii cu coeficient de inteligență mediu. Pentru că sînt deosebiți și implicit complementari.

Comportamentul uman va fi descifrat atunci cînd vom înțelege această superbă capodoperă care este creierul.

Dr. C. MAXIMILIAN și
dr. DOINA IOAN

APA VIE A CREAȚIEI POPULARE

Cîntecul dălții

Puse una lîngă alta, aceste bijuterii filigranate în lemn, aceste căuce din tulpină de paltin frumos, înșorite și dantelate din cioplitură mică, delicată, aceste zvelte furci de tors cu fusele lor încrustate și ștefuite ca să se învirtească firul pe ele bine, și încă aceste linguri, toporașe de nuntă sau dulăpioare, asemenea obiecte, puse unul lîngă altul deci, reconstituie un tezaur de artă și meșteșug ce se întinerește tot mai rar, apropiindu-se azi de dispariție aproape. Să nu mai fie utile oamenilor... poate, și totuși tot ce este izbîndă întru frumusețe dăinuie; astfel că și vechea măiestrie a artei lemnului cu tot ce poate oferi mai de preț în domeniul încrustațiilor și al sculpturii mici își caută și-și află meșterii și pasionații săi. Printre acestia s-au afirmat cu vigoare și entuziasm tineresc cei 30 de elevi ai Liceului pedagogic din Deva — dintre aceștia 28 de fete —, aproape toți fii și fiice de țărani, ce-au mai păstrat prin casele lor nu numai obiecte ce atestă aleasa vocație a artei lemnului din zona Hunedoarei, ci și acea înclinație a inimii, acel respect pentru lucrul bun și frumos. Fiindcă, în întrecere cu natura, omul a migălit asupra obiectelor ce i-au fost de trebuință, iscînd acele flori nemuritoare ale artei ce i-au împodobit viața, ce i-au îmbogățit sufletul „De toate aceste considerente, și de multe altele, s-a ținut seama atunci cînd Școala populară de artă din Deva a înființat o secție a «Artei lemnului» la un liceu ce pregătește învățători", aflăm de la artistul popular **Mircea Lac**, instructorul atelierului. Azi e mai greu să găsești în sate meșteri-artizani care să se ocupe de cercuri de lucru artistic în școli și la căminele culturale. De aceea, dintre elevi au fost selecționați cei ce aveau dorința și îndemînarea într-o astfel de îndeletnicire. Apoi, cu muncă și cu răbdare, acești tineri, tinere mai bine zis, au făcut din daltă și cuțitaș toate acele obiecte ce aduc bucurie cui le privește, ce stîrnesc admirație și prețuire. La Festivalul național „Cîntarea României", la ediția a III-a, „sculpturițele" din Deva au obținut 14 premii I. Iat-o pe Violeta Demînescu, viitoare educatoare, nu numai în ale abecedarului, dar și în tainele unei arte străvechi, ce nu trebuie uitată, ce nu trebuie părăsită, fiindcă ea ne redă mereu, precum codrul aerul, făcîndu-ne mai frumoși, mai puternici, mai harnici. Iată-le și pe celelalte colege. Elena Luminița Munteanu, fiică de muncitori de la Combinatul siderurgic Hunedoara, pe Valeria Mureșan, pe Maria Zincă, pe Laura Adriana Kili, pe Ludovica Varhedi, toate mînuindu-și uneltele cu multă atenție, dar și cu multă pricepere și dragoste. Privindu-le cum lucrează, auzi de departe șoapta și îndemnul acelor meșteri anonimi, șoapta pe care a auzit-o și a spus-o mai departe marele Brâncuși: „Gîndește-te că șlejarul din fața ta este un bunic înțelept și sfătos. Vorba dalței tale trebuie să fie respectuoasă și iubitoare, numai astfel îi poți mulțumi".

Redescoperirea culorilor naturale

Admirînd natura, înțelegîndu-i culorile, armonia, femeile noastre, încă din timpuri ce se adîncesc în trecutul îndepărtat, au avut acel dar, acea înzestrare sufletească de a încerca să pătrundă cu mintea în laboratorul frunzei și al florilor spre a obține apoi în casă, pe calea unei tehnologii descoperite pas cu pas, mii de nuanțe de culori naturale. Acesta este un vast domeniu al cromaticii populare, încă puțin cercetat și valorificat în zilele noastre. Interesul crescut însă, atît din punct de vedere estetic, cît și tehnic — interes ce se extinde cu atît mai mult cu cît la ampioare în prezent industria mică și producția de artă populară și artizanat — este tot mai evident printr-o mare cerere de rețete privind boitul cu buruieni, cereri adresate de foarte multe cititoare ale revistei noastre în urma publicării unor articole pe această temă. De aceea, am solicitat creatoarei populare din Piatra Neamț, **Elena Niță Ibrian,** astfel de rețete experimentate de ea, pe baza cărora, femeile ce știu a țesu și a coase frumos să-și poată vopsi firele de lînă, bumbac, in, cînepă, borangic etc. în casă sau în atelierele meșteșugărești ce produc covoare, țesături, confecții etc.

Totodată, ținem să consemnăm că Muzeul satului și de artă populară din București se preocupă în prezent de cercetarea în toate laturile sale a acestui domeniu și îndeamnă pe toți creatorii populari, pe toate femeile ce au oarecare cunoștințe primite de la părinți și bunici să continue să observe cu atenție natura înconjurătoare și să testeze din nou obținerea unor culori, știut fiind că din aceleași frunze, flori, rădăcini, coji, fructe, semințe, scoarță de copac etc. se obțin alte și alte culori, în funcție de anotimp, de lumina zilei, de mordantul (fixator) folosit. În acest sens reținem și următoarele recomandări ale unui specialist, **Ilenei Gaiță,** muzeograf principal la Muzeul satului și de artă populară. „La alcătuirea rețetelor pentru boitul cu plante și flori, țăranca încerca pe rînd fiecare plantă sau parte din plantă, fiecare moment al zilei sau al anului, știind apoi cum și cu ce să obțină nuanța dorită. Este știut, de exemplu, că nucul oferă o foarte mare gamă de culori prin frunze, coji, scoarță; nuanțe și culori altele vara, altele toamna, altele iarna (cojile uscate de nucă, scoarța, frunzele uscate etc.). De asemenea, culorile obținute mai depind și de procedeele diferite — vopsitul prin fierbere sau la rece, în soluție fermentată etc., sau în funcție de lumina solară, ce clarifică sau întunecă nuanțele".

*

Creatoarea populară Elena Niță Ibrian din Piatra Neamț vă recomandă

• *Nuanțe de bej, verde, kaki, verde-kaki se pot obține din tulpini de urzici, de pelin, de dumitriță, de mătrăgună, de rapiță, de floarea-soarelui.*

Pentru vopsit 1 kg de lînă albă sînt necesare 6 kg tulpini de urzici proaspăt recoltate, se fierb în 20 l de apă în clocot, apoi se strecoară prin tifon dublu, se pune din nou cazanul pe foc și înainte de a da în fiert se pune lîna, care a fost bine înmuiată, fără a se stoarce. Se lasă să fiarbă, amestecînd mereu pînă se obține bejul dorit, apoi se scoate, se introduce în apă cu 1/4 l de oțet, se limpezește în mai multe ape și, fără a fi stoarsă, se pune la uscat la un curent de aer.

Dacă în soluția de mai sus se adaugă 75 g de piatră vînătă bine pisată și apoi dizolvată în apă fierbinte și se lasă să mai fiarbă puțin (10 minute) se obține o nuanță de verde.

Dacă atunci cînd se adaugă piatra vînătă se mai pune în cazan și 5 l de soluție în care a fiert 1 kg frunze de nuc se obține verde-kaki.

*

• *Alte nuanțe de bej, maro și negru se pot obține din coajă de nuc (scoarță), care înainte de a o folosi se lasă 48 de ore la înmuiat în apă cu puțin detergent.*

Se fierbe coaja, cu 20 l de apă, în clocote mici, 3 ore, apoi se strecoară și se pune din nou la fiert. Se fierbe lîna cîte 15—20 - 30—40 de minute. Mai puțin pentru nuanțe deschise și mai mult pentru cele închise, iar pentru negru se adaugă calaicanul — 75 g, bine dizolvat în apă fierbinte —, în continuare procedîndu-se ca mai sus.

*

• *Cîteva nuanțe de gri, roz-siclamen și de roșu se pot obține din varză roșie.*

Pentru 1 kg de lînă sînt necesare 5 kg de varză roșie, care se toacă mărunt, se freacă cu puțină sare și se pune la fiert cu 15—20 l de apă. După o oră de fierbere se strecoară, iar lîna vopsită în această soluție este de culoare gri-argintie. Dacă soluția este mai concentrată se obțin nuanțe de gri mai închis.

În aceeași soluție, dacă se adaugă 100, 150, 200 g de acid azotic se obține nuanța dorită de siclamen pînă la roșu.

*

• *Alte nuanțe de maroui, bej-auriu, bej-roșcat se obțin din fei și pojarniță.*

2,5 kg de fei și pojarniță (cantități egale) se fierb procedînd ca la urzici, se obțin diferite nuanțe de bej, bej-pal, pînă la bej-roșcat. Dacă se combină cu 5 l de soluție în care au fiert 2 kg de coji de nuci uscate se obțin alte nuanțe de bej diferite, iar dacă se adaugă 5 l de soluție în care au fiert 3 kg de coji de nuci verzi și 100 g de piatră vînătă se obțin frumoase nuanțe de maroui, în funcție de concentrația soluției.

Aceleași combinații se pot face cu mușețel, coada șoricelului, amestecate cu soluțiile descrise în rîndurile precedente, dar se obțin nuanțe cu totul diferite. Un verde frumos se obține din tulpini de cînepă verde folosind procedeul de la prima rețetă (urzici), care dacă se combină cu 5 l de soluție în care au fiert 2 kg de frunze de nuc se obține cel mai frumos verde.

Rubrică realizată de
CONSTANTINA CARANFIL

AL. FEMEIA

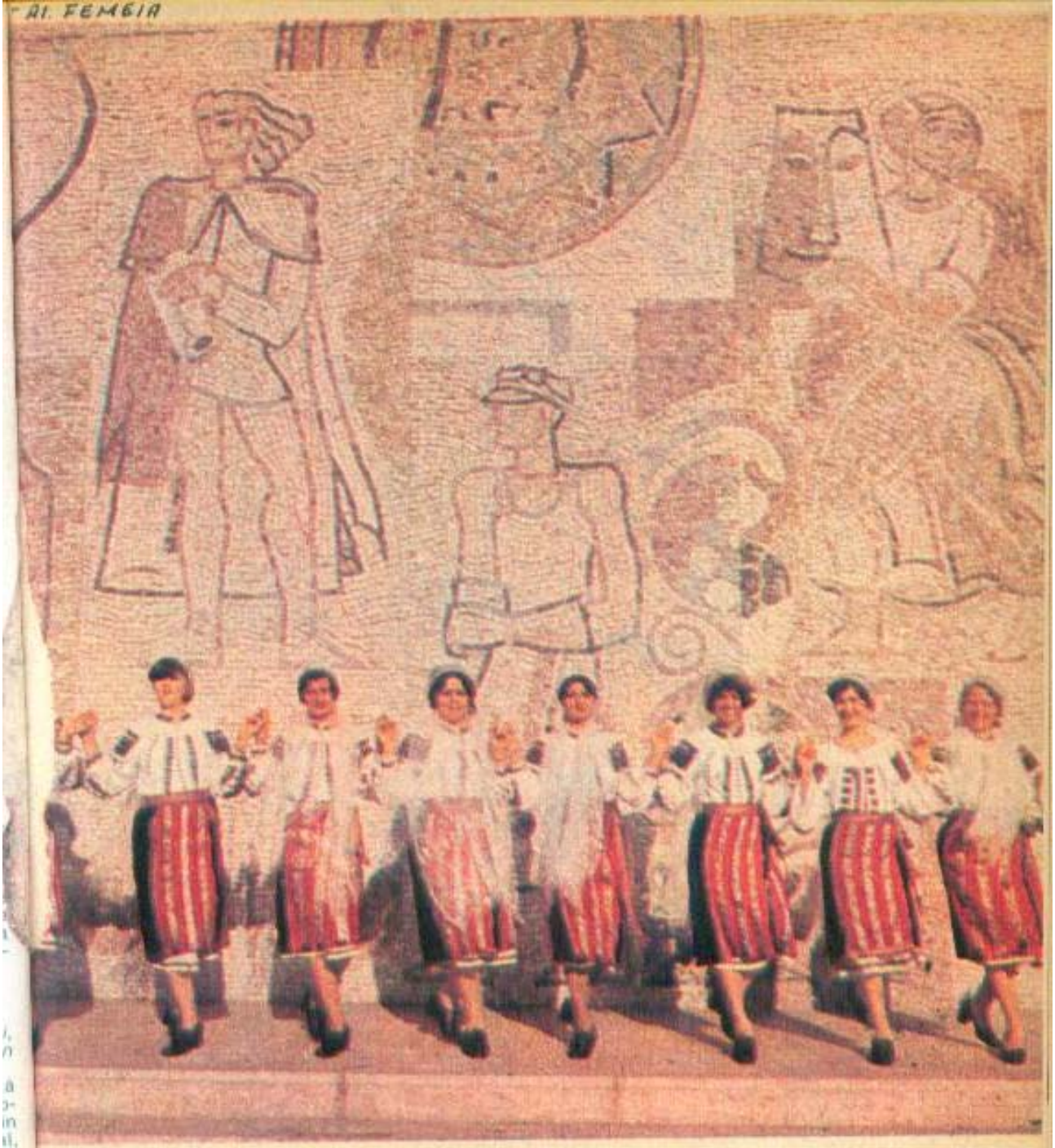

FESTIVALUL CÎNTAREA ROMÂNIEI NAȚIONAL

Intrată de-acum în componența firească și cotidiană a existenței noastre, marea simfonie națională a „Cîntării României" s-a dovedit – dincolo și peste momentele cheie ale înfruntărilor pe etape – un inegalabil și permanent catalizator al uriașelor energii spirituale ale țării. În orice zonă a activităților creatoare – de la cea privind inventivitatea tehnică la cea polarizînd tradiții ale artei populare, de la artele practicate înalt profesionist la creația pasionată a amatorilor – influența exercitată de acest a toate cuprinzător festival – inițiat de însuși președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu – ne arată a fi una din ideile și faptele majore ale vremii noastre. Nicicînd în istoria unui popor n-au fost antrenate, cu atîta magnetism mobilizator, atîtea forțe spirituale în crearea unei gîndiri, a unei concepții de viață, în modelarea unei conștiințe umane demne de acel om nou spre care tindem și pentru care luptăm astăzi cu atîta dăruire. Operele anilor noștri vor purta peste vremi marca de onoare a acestui – unic în felul său! – Festival național, istoria păstrîndu-i pentru totdeauna în arhivele sale vii amintirea efervescenței sale creatoare.

Din nenumăratele manifestări, creații și creatori ce-au îmbogățit în anul acesta cultura țării, am ales pentru lectura dv. doar cîteva momente, cîteva pagini.

Pe care vi le oferim în cele ce urmează...

LUGOJENII ȘI TEATRUL LOR POPULAR, CELEBRU ÎN LUMEA LARGĂ

Tot ce face lugojanul — se lămurește gazetarul venit aici chiar și într-o grăbită drumeție — face în două feluri: de demult și temeinic. Arde cărămidă — bună, solidă — de, iată, acuși împlinește fabrica suta de ani; țese pînză fără cusur de peste trei sferturi de veac. Dar mai ales face cultură, face muzică și teatru de amatori cu o patimă, cu un har și o tenacitate care i-a dus faima în toată țara și chiar dincolo de ea: „Nu-i român ca bănățeanu'/bănățean ca lugojanu'", se zice pe-aici, sigur, cu acea naivă și cam înfoiată laudă de sine care nu-i însă deloc lipsită de ambiția de a merge mai sus și mai departe: și pe care nu i-o poți judeca aspru de vreme ce aici cîntecul coral are o vechime de peste 160 de ani (cine nu a auzit de corul „Ion Vidu"?), iar teatru se face (de către neprofesioniști — băgați seama!) de exact 141 de ani. „Atașamentul publicului pentru artă a contribuit ca teatrul să fie plin: iubitorii de artă din localitate nu au precupețit nici o jertfă pentru a sprijini teatrul, cu toate puterile". Fraza aceasta sună extrem de actual, nu? dar a fost scrisă în 1835, la cîteva zile după ce fusese inaugurat primul edificiu teatral din Lugoj; și dacă am evocat-o acum, am făcut-o de fapt ca preludiu al unui citat, cu adevărat recent, purtînd data iunie 1982: „Se pare că românii au descoperit formula teatrală cea mai apropiată de spiritul în care Shakespeare și-a imaginat montarea acestei piese, prin accesibilitatea umorului și ritmul îndrăcit". Fraza aceasta aparține regizorului englez William Davey; spectacolul la care se referea atît de elogios se intitula „Nevestele vesele din Windsor", iar cei care au urmat cel mai îndeaproape verva, și umorul, și îndrăcitul ritm al spiritului shakespearian nu erau alții decît actorii neprofesioniști ai Teatrului popular din Lugoj: cei care — prezentîndu-se cu această piesă la „Săptămîna internațională a teatrului de amatori" de la Londra — Ealing — au binemeritat locul întîi în importanta competiție. Cine sînt ei? Ceferistul Eugen Gangan, cu vechime — ca și tatăl dumisale, septuagenarul Vasile Gangan — de vreo 30 de ani în formația teatrală lugojană. Sau Elena Meden, telefonistă la hotelul „Timiș", care și-a împărțit existența în două „ere" egale: înainte și după ce a devenit actriță amatoare, 17 ani înainte, 17 ani și de atunci încoace. Ori fochistul Ioan Schäfer de la filatura de mătase sau tehnicianul Dumitru Popescu de la Întreprinderea „Mondial", sau doctorul pediatru Ovidiu Lăzărescu, sau electricianul Marin Lupulescu, educatoarea Eugenia Peglan ori cofetarul Nicolae Băiteanu, și alții, și alții... Cu toții vreo 50 la număr, 50 de împătimiți în ale artei scenice și care alcătuiesc trupa română a teatrului (la care se adaugă cei încă 20 de actori ai secției maghiare și cei 15 ai secției germane). Care nu-și puseseră ei nicicum în gînd să-l interpreteze cel mai bine pe Shakespeare chiar la el acasă, dar au vrut neapărat, s-au zbătut, au muncit, și au pus la bătaie totul — talentul, pasiunea, ceasurile libere — ca să fie „ăi dintîi" la ei acasă. Și au izbutit: Teatrul popular din Lugoj a luat Premiul I în toate cele trei ediții de pînă acum ale festivalului „Cîntarea României". Și nu oricum. Și nu cu orice. Prof. Gh. Luchescu, directorul teatrului — un conducător și animator cum și-ar putea dori multe scene profesioniste —, ne reamintește cele trei piese cu care trupa a luat cele trei medalii de aur: toate trei, piese originale, două din ele realizate chiar de un autor local pe realități locale și evocînd tradiții locale: „Un om, o scenă, un steag" în 1977, „Acolo, la marginea țării, în 1944" în 1979 și „Un loc pe terasă" în 1981. Primele două poartă semnătura de autor a lui D.R. Ionescu, de fapt — regizorul credincios și înalt calificat al trupei, cel care s-a dăruit trupei amatoare cu aceeași pasiune cu care lucrează la Teatrul Național timișorean (numai că, iată, marile succese și distincții naționale i le-au adus mai ales lugojenii, ei fiind de fapt cei care i-a purtat pe lugojeni spre serialul lor de succese). Și a cărui dăruire și nobilă ambiție e egalată doar de cea a noului regizor al trupei, care nu e altul decît fiul dumisale, Horia Ionescu. După ce vezi, fie și numai cîteva din zecile de interpretări ale artiștilor pămîntului, îți vine să le dai dreptate și să spui și tu, ca un localnic get-beget: „Nu-i român ca bănățeanu'./bănățean ca lugojanu'!"

SANDA FAUR

FOLCLORUL ÎN DRAGOMIREȘTIUL DE MARAMUREȘ

„Șezătoarea", „Strînsul nepoatelor", „Botejunea" — acestea sînt, în ordine cronologică, spectacolele cu care grupul folcloric de femei din Dragomirești — județul Maramureș s-a prezentat în galele laureaților, țărancele din acest suculent nord de țară înfierbîntînd inimile compatrioților cu poezia adevărată a rădăcinilor noastre de țărani, a istoriei lor de oameni ai satului.

Săptămînal, la căminul cultural din Dragomirești se adună cam 30 de femei: firește nu le putem nota pe toate, dar îi musai să le alegem pe cele mai vîrstnice, pe cele mai statornice adică, pe cele care, între cuhne și cimp, și cocon, și bărbat își

(Continuare în pag. 84)

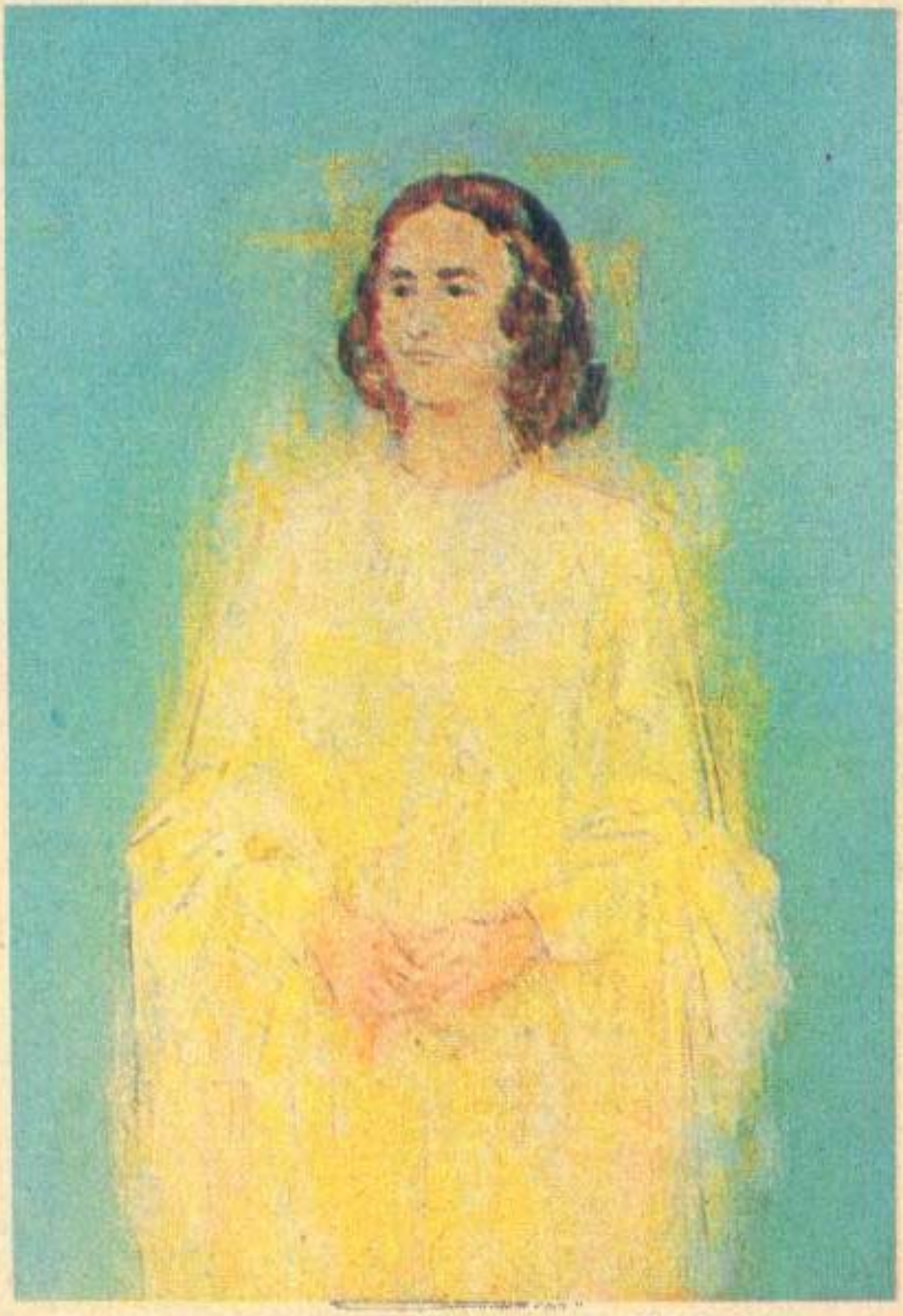

„Portretul tovarășei Elena Ceaușescu" de LAZĂR IACOB

Omagiu

Din blînda și calda privire primim
sămînța nădejdii-n viitor și-n mai bine;
alături de Bravul Cîrmaci să vă știm
în drepte-mpliniri națiunii române.

ANA LUNGU

(Urmare din pag. 82)

găsesc vreme să mențină și în felul acesta organizat tradiția, susținînd astfel pentru fiii și fiicele lor un curs practic de istorie locală. Prima dintre ele este — și le voi zice așa cum își zic ele între ele — Ileana lui Borodi a lui Chindriș, inițiatoarea și căpităneasa acestei superdisciplinate trupe de artiste țărance. Urmează apoi Țicală Ioana a Teodorii, Sitar Maria a Băcăoaiei, Țicală Maria a lui Gheorghiuț, Hoțică Ileana Făgărășoaie, Chindriș Maria a lui Dunca, Popa Anuța a lui Șandor, Vlad Ileana a Știpoaiei, Giurgi Ileana a Luțăscului, Zubașcu Ileana a lui Traistoc, Turcuș Maria a Luțăscului; iar lîngă ele să mai caligrafiem numele a două talentate și devotate *zilituri*, Victoria Filip, funcționară la ocolul silvic, și profesoara Irina Andreica, maramureșence și ele, dar venite — zinite — în Dragomirești de prin alte văi de istorice ape.

Cu cămeșă brodată, cu sumnă și cu zadie, cu pieptar, cu năframuță, cu opinci și cu obiele, mirescencele ne fac să trăim într-o lume peste care a trecut cu roata lui rece, impersonală și grăbită tramvaiul civilizației, într-o lume despre care doar sufletul și sîngele nostru mai vorbesc în ecou cînd pre ele le vedem și le ascultăm.

Este iarnă și este șezătoare sau este clacă. La desfăcatul porumbului vin fete și feciori: printre picioarele lor se învîrtesc, neastîmpărați, coconii. Se lucrează, se cîntă, se coase, se spun glume, tinerii se cunosc. Ei își azvîrle guba pe podea și se așază pe ea ca și cum s-ar scufunda-ntr-o fîntînă: fata îi scoate apoi *din fîntînă*. El îi fură fusul și fuge afară cu el; ea iese mintenaș îmbujorată. Ele aprind *bîrdihuța* (un ghemotoc din fuiorul de cînepă sau de lînă) și *îndrugă* cu fusul pe la toate caierele. „Eu îndrug, îndrug/Feciori aduc/Să n-aibe stare și alinare/Pînă la noi în șezătoare/Să n-aibe stare-ntr-un loc/Cît arde-un fir de păr în foc/ La noi să vie Văsălie (sau Gheorghiuț, sau Ion...)". Ei le joacă și le iubesc (ei sînt încă autentici, cum este Nuțu Tepei din Hoteni, cel care la tînjaua de pe Mara a fost sărbătorit în Lunca Dărasca pentru că a ieșit cel dintîi la arat) și le iau de neveste și ele, sfioase și speriate, și bucuroase, și plînse, stau să li se împletească cununa („Împletitul cununii"), în timp ce, pînă sosește mirele, druștele le îmbracă, cîntînd și strigînd: „Unde sta cununa-n loc/Să răsară busuioc/N-a mai si fată la joc" etc.

Ileana lui Borodi a lui Chindriș are în sat vreo 70 de nepoate. Altele, mai bătrîne, au poate peste 140. Obiceiul e următorul. La 40 de zile de la naștere sau la Anul nou, nepoatele vin la moașă și la nănașă să le cinstească prin cîntece și daruri: „Șie-ne moașă primit/Să ne ierți că ți-am greșit/ că te-ai năcăjit/ Și ca o mamă bună ne-ai îngrijit". „Vă iert, vă iert, dragele mele nepoate,/Pe viață lungă și sănătate/Și numai de bine și de coconi s-aveți parte...

La „Strînsul nepoatelor", petrecere în exclusivitate feminină, strigăturile sînt improvizate, într-o gamă de inepuizabil umor, în lumina

unei cum nu se poate mai adînci ştiinţe despre viaţă: „Şi-a mneu bărbat îi bun, doamne,/Nu mă suduie cînd doarme/Şi-a mneu bărbat nu mă bate/Că îs mîinile legate", „Veseliţi-vă, neveste,/Milă la bărbaţi nu este./Că mila bărbatului/Îi ca umbra gardului,/Că mila de la bărbat/Îi ca umbra de la gard". „Cînd aud ceteruica/Să siu moartă m-aş scula/Să mă ibdesc cu badea", strigă ascuţit, la un păhăruţ de horincă, femeile, strigă veselindu-se şi spunînd, de fapt, în fiecare vers, că viaţa trebuie luată aşa cum e, bună sau rea şi că cea mai înţeleaptă răzvrătire este şugubeaţa ironie.

Practic e imposibil să scrii despre folclorul autentic şi să nu constaţi consternat c-ai epuizat gama — săracă! — a superlativelor. Totuşi: cu siguranţă că cea mai duioasă petrecere femeiască rămîne botejunea de pe Iza. Coconu-i o lume, coconu-i o poartă, coconu-i o căsoaie, coconu-i alt cocon, coconul şi cocoana îs un neam şi-o ţară, ei îs istoricul pămînt al Maramureşului, femeile îşi petrec şi-şi zic cu cea mai uimitoare inconştienţă cele mai frumoase poezii din lume, ele nici n-au auzit de premiul Herder şi nici de alte onoruri literare, ele nici măcar nu bănuiesc că fac literatură şi nu există lirică mai puţin contrafăcută ca a lor, singurul lor orgoliu este coconul şi-n toată istoria civilizaţiei şi-a precivilizaţiei omeneşti nu poate exista, în mod esenţial, un orgoliu mai grozav pentru mame decît propriii lor prunci: „Să n-am prunc de legănat/Mi-aş trăi tot cu bănat,/Să n-am prunc de ciupăit/De dor m-aş şi prăpădit/Da aşa am pruncuţ drag/Pentru el acasă trag", sau „Poţi ave bani şi moşie/Fără prunci casa-i pustie/De-aş şi cît de supărată/Pruncu' mamii mă desfată".

AURORA INOAN

MARILE BUCURII ALE POEZIEI...

Se iubeşte poezia la noi. Se recită multă poezie. Mai multă, cred, ca oricînd: poate şi pentru că micul ecran, şi scenele teatrelor, şi radio-emisiunile îi acordă cu largheţe din ceasurile lor de viaţă. Fluidul acesta care trece din versul poetului în sensibilitatea ascultătorului, şi-l face să vibreze la frumos, şi la acuitatea meditaţiei lirice, şi la profunzimea simţămîntului unic al iubirii de ţară, fiorul acesta poetic datorează mult unei actriţe a Teatrului Naţional, pe care o ştim de mult, dar pe care poezia ne-a redescoperit-o, parcă, şi a aşezat-o într-o lumină nouă: Adela Mărculescu. Cînd vocea sa profundă, gravă, cu inflexiuni răscolitoare începe să răsune — vocea sa absolut inconfundabilă —, fiecare picătură de simţire a versului, fiecare idee, fiecare silabă ajunge la noi. Cred că întîlnirea Adelei Mărculescu cu poezia a fost hotărîtoare pentru întreaga sa carieră: interpretă (frumoasă, sensibilă, delicată) a unor roluri care erau principale fără a fi, să zicem, fundamentale pentru drumul în artă al unei actriţe (din „Tache, Ianke şi Cadîr" sau „Idolul şi Ion Anapoda" ori „Gaiţele") a dovedit dintr-o dată că poate da mult mai mult şi mult deasupra a ceea ce-i oferise scena pînă atunci. Cine nu-şi aminteşte de acele recitaluri de „Poezie, muzică şi dans" în care, împletindu-şi versul cu dansurile lui Miriam Răducanu şi Raluca Ianegic, Adela Mărculescu a demonstrat că poate ţine o sală întreagă, timp îndelungat, cu răsuflarea tăiată, cu emoţia şi atenţia nici o clipă frînte, sub vraja poeziei: pe care o trăia şi o transmitea cu o forţă şi o intensitate copleşitoare. V-o amintiţi recitînd „Ţara" Anei Blandiana? *„În tine nu mi-e dor de nimeni.../Şi sînt străină dacă trec hotarul pieţelor tale obosite/Eu numai limba ta o ştiu vorbi în vis/Şi spune basme numai pentru tine.../ E frig afară şi e ceaţa deasă/Se face seară, timpu-ncet se lasă/Dar cît de bine şi de cald e acasă /Cînd unul altuia ne sîntem ţară"*...

Cu acelaşi glas — vibrîndu-şi, în tonalităţi joase, grave, simţirea acestui „cînd unul altuia ne sîntem ţară" — şi-a rostit Adela Mărculescu gîndurile şi profesiunea de credinţă de la tribuna Congresului educaţiei politice şi culturii socialiste: gîndurile unui artist cetăţean, care-şi cunoaşte menirea şi-nţelege rosturile adînci ale unei profesii ce trebuie să dea zbor, şi înălţime, şi nobleţe conştiinţei omeneşti, ce trebuie să conlucreze la conturul psihologic al omului nou la care rîvnim.

Şi iat-o interpretînd, acum, în cea mai recentă creaţie filmică a sa, rolul Andrei Trifan din filmul „Cine iubeşte şi lasă..." (scenariul Sanda Faur, regia Gh. Turcu). O gazetăriţă care semnează la o revistă de femei — „Contemporana noastră" — o rubrică de confesiuni, de dialog cu cititorii. Cu cititoarele mai ales. O ziaristă inimoasă, care se străduie, pune suflet, se dăruie pentru a „repara" unele vieţi de familie care s-au frînt, unele iubiri trădătoare, unele existenţe eşuate. Şi care izbuteşte, întrucîtva; pentru alţii însă, căci propria sa viaţă şi propria sa fericire nu ştie să şi le făurească. *„Cred că asta mi-a şi plăcut şi m-a apropiat atît de tare de personaj* — spune Adela Mărculescu. *Faptul că ea, «atotştiutoarea» pentru alţii, e atît de uman neştiutoare pentru sine. Altfel, personajul ar fi fost incredibil, «făcut», artificial, cum mai sînt destule prin filmele noastre. O iubesc mult pe Andra Trifan şi*

MIHAI RUSU: „Pîine și flori"

nu doresc decît ca, prin jocul meu, să-i fac pe toți spectatorii s-o iubească și s-o înțeleagă pe această «contemporană a noastră». Pe această bună și generoasă, înțeleaptă și neînțeleaptă femeie din zilele noastre, care a învățat să fie învingătoare pe «cîmpul de luptă» al profesiunii sale, dar a pierdut – sperăm vremelnic, nu? – bătălia pentru propria fericire familială. E un film din care, cred eu, vor avea multe de învățat femeile. Dar poate mai ales bărbații..."

S.F. DIMA

MÎNDRE-S ARDELENCELE

„Și aici, la noi, printre mureșeni, Festivalul național al muncii și creației «Cîntarea României» se desfășoară și se amplifică într-un cadru organizatoric nou, capabil să asigure o deplină democrație a culturii, adică accesul fiecăruia și în calitate de creator și de spectator. Pe aceste meleaguri s-au plămădit, încă din timpuri străvechi, bogate tradiții istorice și culturale, etnografice și artistice, care exprimă o experiență de viață și muncă înfrățită a tuturor celor ce au creat bucuriile materiale și spirituale, zestre ce se cere atent îngrijită, păstrată, valorificată pe o treaptă superioară în anii socialismului. Pentru că azi, prin grija permanentă a partidului și statului nostru, dispunem de o largă rețea de instituții și așezăminte cultural-artistice profesioniste și de amatori, toate dotate cu tot ceea ce este necesar afirmării și manifestării tuturor talentelor. În bogata viață culturală din județul nostru, alături de mari lăcașe de cultură, cum sînt Teatrul Național, Filarmonica de stat, Ansamblul artistic «Mureșul», Teatrul de păpuși, Muzeul județean Mureș, Muzeul de artă, alături de viața literară și muzicală, precum și de cea a artiștilor plastici etc., toate cuprinzînd oamenii muncii din tot județul, nu numai din Tîrgu Mureș, alături și împreună cu artiștii profesioniști, numărul formațiilor cultural-educative și artistice de amatori care participă la schimburile de valori spirituale a crescut considerabil. Astfel că la ediția a III-a a Festivalului s-au prezentat la concursuri peste 2 500 de astfel de formații, numărînd circa 50 000 de artiști amatori. Prin toate genurile abordate — dansuri și jocuri, hore și obiceiuri, teatru și brigăzi, coruri și grupuri vocale, cîntăreți vocali și instrumentiști, creatori populari, pictori amatori, cineaști și fotografi amatori etc. —, în cadrul sărbătoresc al Festivalului muncii și creației libere «Cîntarea României», inițiativă de mare valoare națională a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — odată cu reflectarea în profunzime a tradițiilor străbune au fost și sînt iluminate, transpuse în toate formele artei aspirațiile legitime și firești ale constructorilor de azi ai vieții noi, stimulîndu-le faptele de muncă, îmbogățind, amplificînd, conștientizînd participarea fiecăruia la edificarea patriei noastre socialiste" (**Ildico Gidofolvi**, președinta a comitetului județean de cultură și educație socialistă).

ECOU DE BALADĂ ECOUL SUFLETULUI STRĂBUN

O fată înaltă și firavă aproape, oacheșă, cu ochi

mari, buni şi uşor melancolici, apărea pe scenă, în faţa muncitorilor de la I.P.L. „23 August"—Tîrgu Mureş, spunînd cu un glas grav şi melodios poeziile şi baladele învăţate de-acasă, de la tatăl ei, muncitor forestier în comuna Hodac. La părinţii săi, printre cei 7 fraţi ciţi sînt acasă, tînăra muncitoare **Leontina Pop** a deprins a doini vechi cîntece şi balade, descoperindu-le cu fiecare vers farmecul şi ecoul istoric. De mai bine de cinci ani, de cînd se află printre muncitorii unei mari întreprinderi, s-a bucurat nu numai de cele mai generoase condiţii de a-şi manifesta dorinţa de a cînta, ci şi de largi posibilităţi de învăţare şi cultivare a talentului. La şcoala populară de artă, îndrumată şi ajutată de profesori-instructori ca Maxim Drăgan, Vasile Conţiu, ea îşi descoperă vocaţia şi calităţile pentru interpretarea şi cîntarea baladelor ce deţin în folclorul literar mureşan un loc însemnat, ele fiind adevărate arhive de înţelepciune şi frumuseţe umană. O largă circulaţie printre acestea o are şi motivul atît de emoţionant, de uimitor al „Mioriţei". Dintre numeroasele ei variante, întîlnite mai cu seamă în colindele de pe Valea Mureşului şi în Cîmpia Transilvaniei, harnica şi talentata cîntăreaţă descoperă una dintre cele mai rare, aceea în care cei trei ciobani sînt fraţi. Atentă la toate sensurile lirice şi epice ale baladei, Leontina Pop o cîntă într-un fel anume, iluminînd cu fiecare vers adîncuri de viaţă şi muncă pe aceste meleaguri.

PE MUREŞ ŞI PE TÎRNAVE...

În repertoriul de doine şi balade, de dansuri, datini sau nunţi mureşene sînt deosebit de interesante influenţele reciproce dintre arta populară românească, maghiară şi săsească, fiecare ilustrînd trăsături specifice. Există în zona cîmpiei jocuri bărbăteşti înfocate, dar şi dansuri lente, sentimentale ale femeilor de pe Tîrnave, există dansuri perechi şi pe generaţii, precum şi viguroasele ceardaşuri maghiare ori graţioasele valsuri şi polci ale saşilor.

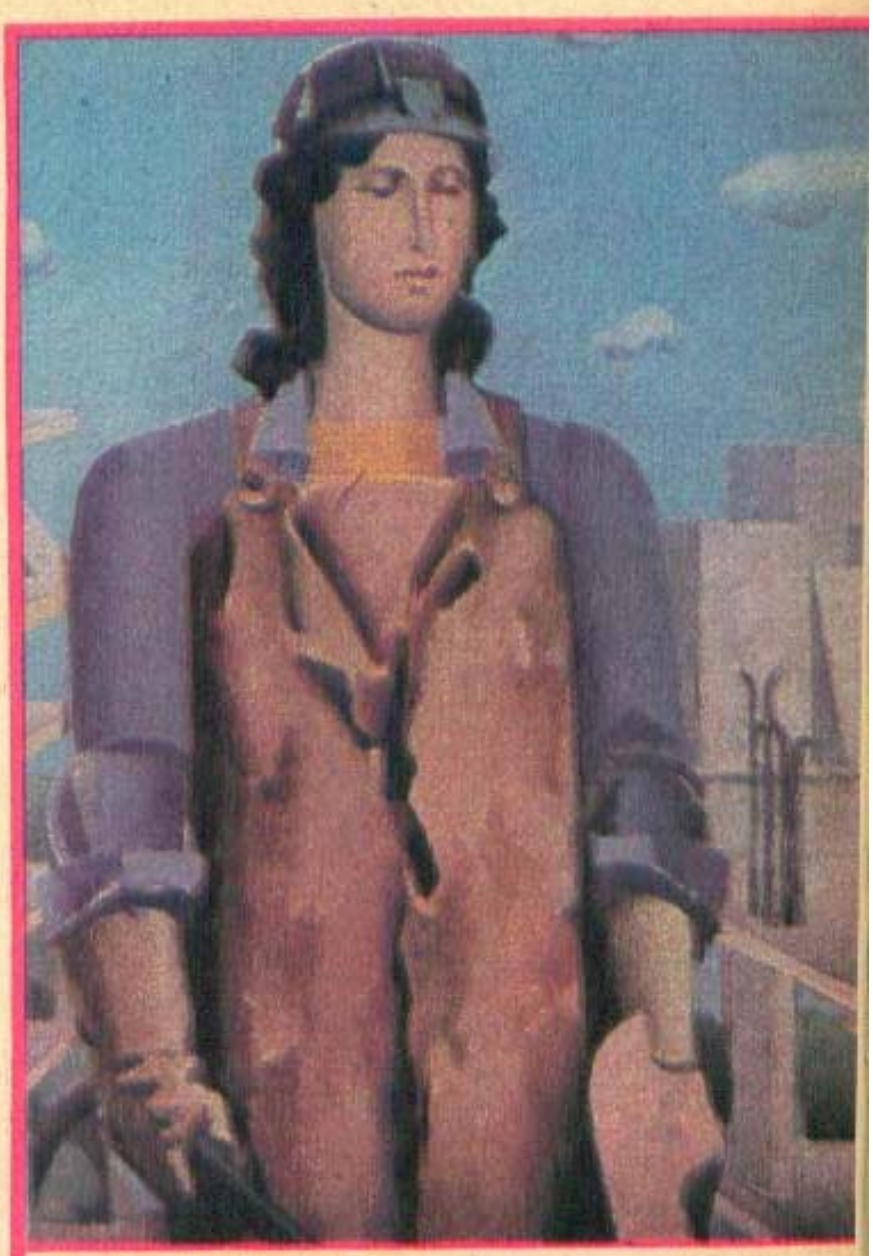

MIHAI RUSU: „Sudorilă"

Murmurînd încet, ritmic, melodii duioase, nostalgice, femeile se prind de mînă într-un cerc frumos, desenînd parcă, peste o poiană verde, din trupurile lor îmbrăcate în alb-negru arcul Carpaţilor ce înconjură frumoasa ţară a Ardealului. Şi ochii se aburesc de emoţie în timp ce dansul atît de cunoscut, „Purtata femeilor din Corneşti", se derulează cu o graţie anume, „scriind" cu farmec o veche partitură de cîntece de dor. Pentru că această su-

ită de jocuri se execută fără acompaniament muzical, dansatoarele fiind acelea ce cîntă atît de duios, cu acele pauze în timpul cărora jocul continuă prin bătăi în podea, într-un ritm sincronizat, armonios. Este un dans vechi, pe care formația de azi — 64 de țărance cooperatoare — l-a descoperit și l-a învățat, animatoarea lor fiind învățătoarea **Ana Giorgovean**, ajutată și de **Silvia Sînmărtinean**, precum și de două femei mai în vîrstă, **Vasilica Nia** și **Istina Sav**, care și-au amintit jocul din bătrîni.

GRUP VOCAL FEMININ

Nunțile mureșene sînt prilejuri minunate ce pun în valoare bogăția folclorului din diferite zone, adesea într-o alăturare specifică dintre cîntecele românești, maghiare sau germane. De asemenea, în lungile seri de iarnă, la șezători și la căminul cultural, femeile din satul Șincai, de exemplu, cîntau împreună melodii populare din Cîmpia Transilvaniei. Așa s-a înfiripat un grup vocal ce interpretează cu multă naturalețe și veselie cîntece maghiare. După ce s-a impus printre cele mai reușite dintre formațiile comunei, *Grupul vocal feminin* din Șincai, format din 18 femei, instruite de profesoara de muzică **Maria Szász**, a cucerit publicul oriunde s-a prezentat, situîndu-se pe locul I la ediția a III-a a Festivalului național „Cîntarea României".

TÂNȚA DUMITRESCU

CÎND PATIMA PENTRU ARTĂ E HRĂNITĂ DE UN TALENT AUTENTIC

Greu să mai cutezi a o prezenta pe Maria Marian, după ce și-a făcut, cu atîta jovială luciditate și cu atîta umor debordant, autoportretul în recentul volum de schițe satirice „Lasă asta!". Dacă de aici deduceți că e vorba de o scriitoare profesionistă, ca să zic așa, greșiți, dar numai pe jumătate; pentru că, de fapt, Maria Marian face artă decorativă — tapiserie, în special —, expoziția dumisale personală (tot recent deschisă, cam în același timp cu apariția cărții) dovedind o poftă pantagruelică de creație, dar și o sensibilitate delicată și un simț frapant al modernității, aplicat cu har peste tradiția acestui meșteșug secular, însușit cu patimă de artistă. Oprindu-mă aici, în prezentarea Mariei Marian, aș păcătui prin ignorarea esențialului: și anume că domnia sa este, prin profesiune zilnică și veche, conferențiar universitar, doctor în științe sociale, învățînd pe studenții Institutului de construcții—București să înțeleagă legitățile mersului înainte și resorturile politice ale evoluției societății. Dacă facem și ultima precizare — și anume că Maria Marian este și un neostenit activist obștesc, ca vicepreședinte al Asociației artiștilor amatori —, am schițat doar portretul exterior al unei personalități clocotind de vitalitate, de voluptatea creației, de nevoia aceasta continuă de a face, de a lucra, de a crea mereu ceva nou, nevoie și har care se revarsă într-una din matcă, în direcții mereu neașteptate, dar — de astădată nu neașteptat — mereu împlinite. Ascultați-o, citez din carte: *„Țes, cos, brodez, am o furie a lucrului manual cum n-ar fi sperat nici cea mai harnică dintre bunicile mele, care, avînd 11 copii, țesea, cosea, împletea, ca să-i îmbrace pe toți. Poate credeți că m-am gîndit la vreo afacere? Că vreau să cîștig ceva? Nu! Eu vreau să lucrez. Îngrozitor este că tot ce gîndesc și tot ce îmi imaginez mi se pare că voi putea realiza. Și cumpăr mereu și am în casă, peste tot, sacoșe și pungulițe cu pînzeturi, cu dantele, cu șuitaș, cu macrameuri. Și seara, cînd mă culc, trebuie să mut cîteva sacoșe, ca să ajung la pat, și dimineața, cînd să mă îmbrac, trebuie să mut cîteva sacoșe ca să eliberez ușa șifonierului... Și creez. Creez într-una... Nu-mi fac probleme cînd cheltuiesc din banii familiei, cînt mă îndatorez. Pentru mine, arta este totul... Dacă mai trăiesc doi ani, chit că mai încarc casa cu mii de creații, sper să reușesc să-mi plătesc datoriile. Dacă nu, urmașii mei vor trebui să primească, cu «recunoștință» — cum scrie în actele de donație — și plata datoriilor mele nesăbuite".*

Acest fermecător și hazos simț, hai să-i zicem autocritic — prezent în întreg volumul „Lasă asta!", care se citește, vă asigur, cu sufletul la gură și cu o bună dispoziție mereu crescîndă —, nu poate, și nici nu vrea să acopere ideea sa fundamentală: și anume condiția femeii de azi, de la noi, a acelui tip de femeie în care țipă talentele, puterea de muncă, pasiunea artistică și căruia i s-au eliberat și lansat în lume toate aceste forțe odinioară încătușate. Și încă ceva: Maria Marian, venită spre artă fără a fi anume școlită în acest sens, deci practicînd-o, cum se obișnuiește a spune, ca „amatoare", dovedește ce calitate înaltă artistică poate căpăta așa-numitul „amatorism" cînd țîșnește din pasiune, cînd este hrănit cu talent autentic și stropit cu apa vie a muncii nedrămuite, necurmate, nezgîrcite. Un ceas petrecut printre tapiseriile Mariei Marian sau cu cartea dumisale în mînă este un ceas de viață adevărată. De artă adevărată.

S.F.

Ceramica populară, exemplu și idee de design pentru ceramica industrială

Roata olarului, aceea care a dat formă, cea dintîi, lutului, aceea care a ivit ulcica și farfuria țărănească, vasele de pămînt, chiupurile mari pentru cereale sau cănceele de băut apă, roata aceasta ce se învîrtește din vecii de vecii, pînă-n zilele noastre, a dăruit oamenilor, dintotdeuna, precum și celor din epoca noastră contemporană cea mai autentică, cea mai viguroasă lecție de frumusețe. Renumele ceramicii de Horezu, de pildă, finețea și calitatea ei, moștenită se pare de vreo 300 de ani, de pe vremea lui Constantin Brîncoveanu, se datorează, potrivit părerilor unor specialiști etnografi, și concurenței la care au trebuit să facă față olarii de atunci, ceramicii orientale, care se importa masiv.

La Muzeul satului și de artă populară, printre acțiunile ce se organizează aici vizînd integrarea creației tradiționale în circuitul valorilor contemporane, o dezbatere ca cea intitulată „Ceramica populară tradițională și creația industrială" a prilejuit un dialog interesant și util între creația populară și creația industrială actuală. Astfel că binecunoscutul Muzeu etnografic se dovedește și cu acest prilej a fi nu numai un depozitar al creației populare adunate din secole aici, ci și o prezență vie, activă în cultura contemporană și în acțiunea de valorificare industrială a acestui tezaur etnic-național. Prin finalitatea teoretică și practică a unei astfel de dezbateri, dialogul început în sălile muzeului și continuat în ateliere și în halele industriale se înscrie în indicațiile pe care conducerea superioară de partid le-a dat cu privire la orientarea specialiștilor și creatorilor din industrie către resursele interne de care dispune țara noastră pentru realizarea de produse originale, valoroase și competitive pe plan național și internațional.

„Specialiștii etnografi sînt de părere că ceramica populară tradițională oferă sugestii valoroase în această direcție. De exemplu: înlocuirea caolinului cu argile autohtone, pentru o anumită categorie de produse, se poate realiza cu succes dacă creatorii contemporani vor cunoaște posibilitățile formal-artistice pe care le-au conferit aceste materii prime ceramicii tradiționale. La vremea lor, olarii au răspuns solicitărilor de-atunci și au știut să imprime creației lor acea notă de specific ce individualizează în contextul valorilor universale întreaga creație populară românească. Dintr-o atare perspectivă, specialiștii etnografi afirmă că ceramica populară tradițională oferă designerilor contemporani nu numai sugestii pentru folosirea unor materiale, ci și a unor elemente ce stau la baza creării unui stil românesc în arta industrială. Dintre sugestiile oferite în această direcție menționăm expresivitatea plastică a lutului din centrele Bîrsa, Vadu Crișului sau Sișești, care, prin natura coloranților ce îl cuprinde, dă vaselor modelate o cromatică unică și, în același timp, definitorie pentru respectivele centre. Roșu-portocaliu pentru Bîrsa, alb-lăptos pentru Vadu Crișului și alb-nisipiu pentru Sișești sînt tonuri pe care piesele le capătă numai prin ardere, fără adaos de pigmenți sau glazuri colorate. Considerăm utilă sugestia în contextul problematicii ce o ridică în prezent, alături de realizarea unei creații raportate la filonul tradițional, obținerea pe plan local a coloranților și pe această cale, reducerea importurilor.

Ceea ce trebuie înțeles atît de specialiștii etnografi cît și de creatorii din industrie este că funcția decorului în creația populară românească a fost dintotdeauna de marcare și evidențiere a funcționalității și nu de acoperire a unei suprafețe. Pe baza acestui principiu, decorul este organic integrat formei, iar separarea sa de aceasta nu numai că nu a existat în creația populară tradițională, dar generează pentru cei care nu-i cunosc adevăratele sale rosturi confuzii." (Doina Dascălu-Ișfănoni — specialist etnograf).

Cromatica ceramicii populare tradiționale prezintă un alt element valoros în direcția constituirii unui stil românesc în designul contemporan. De exemplu, serviciile de masă și cele de cafea sau ceai care preiau tricromia din repertoriul centrului Horezu; folosind roșul cărămiziu alături de brun și verde, creatorii de la Centrul de cercetări estetice al M.I.U., cei de la Întreprinderea din Baia Mare și de la cea din Sighișoara au conceput o gamă largă de produse valorificînd acest element. Un alt exemplu ni-l oferă creatorii de la Întreprinderea „Iris" din Cluj-Napoca, aceia care au conceput o serie de vase destinate bucătăriei moderne pe baza aceluiași principiu.

Toate întreprinderile de ceramică fină din țara noastră dispun azi de grupe de creație, ateliere, secții, în care numărul artiștilor creatori cu studii medii și superioare este numeros și complet. Se preconizează continua dezvoltare a creației și a implicării tot mai accentuate a artei în industrie, astfel încît toate produsele realizate să aibă tot mai mult o personalitate specifică și un înalt nivel artistic și calitativ.

*

Iată, deci, cum colaborarea dintre tehnică și artă în domeniul ceramicii îmbogățește și rentabilizează un domeniu al muncii și creației oamenilor, pentru oameni.

Arta populară este astfel profund integrată în procesele economice, sociale și culturale ale prezentului, oferind sugestii de o mare diversitate, răspunzînd cerințelor omului modern pentru frumos, original, specific.

CONSTANTINA CARANFIL

Ceramica populară tradițională se oferă ca sugestie creatorilor din industria modernă a ceramicii

ION GRIGORE: **„Culeș de mere toamna"**

ANUL SPORTIV LA FEMININ

Mai sigur pe ei, fete și băieți, campioni, performeri, tinere speranțe au transformat și acest an 1982 într-un spațiu al succeselor, care include activitatea eminentă a a atletelor Maricica Puică, Anișoara Cușmir și Vali Ionescu, a înotătoarei Carmen Bunacu, succesele Anei Pătrășcoiu, ale Ecaterinei Szabo, ale Marcelei Moldovan, ale multor, multor tinere sportive de-ale noastre, succese ce ilustrează în mod firesc calitatea nouă, superioară și din acest domeniu al vieții României de azi.

N.R. — Menționăm că grupajul a fost predat în tipografie la începutul lunii septembrie.

Șah

Pentru șah ai nevoie de o minte exactă în ceea ce o privește pe **Marina Pogorevici**, aritmetica tablei de șah nu este foarte departe de aritmetica tablei din sala de clasă. Studentă în matematici la București, tînăra sportivă s-a născut la 3 decembrie 1960 în Ploiești; probabil că șahul a atras-o încă de pe vremea... biberonului: este perfect posibil ca, în loc de jucării din gumă, micuța să se fi distrat cu piesele de șah ale mamei ei, maestra internațională Maria Albuleț.

Marina Pogorevici este membră a Clubului „Petrolul" și-l are ca antrenor pe maestrul Cornel Butnaru. Anul acesta, la Turneul zonal de la Bydgoszcz, din cadrul Campionatului mondial feminin de șah, Marina Pogorevici a acumulat 12 1/2 puncte din 17 posibile, scor echivalent normei de mare maestră internațională.

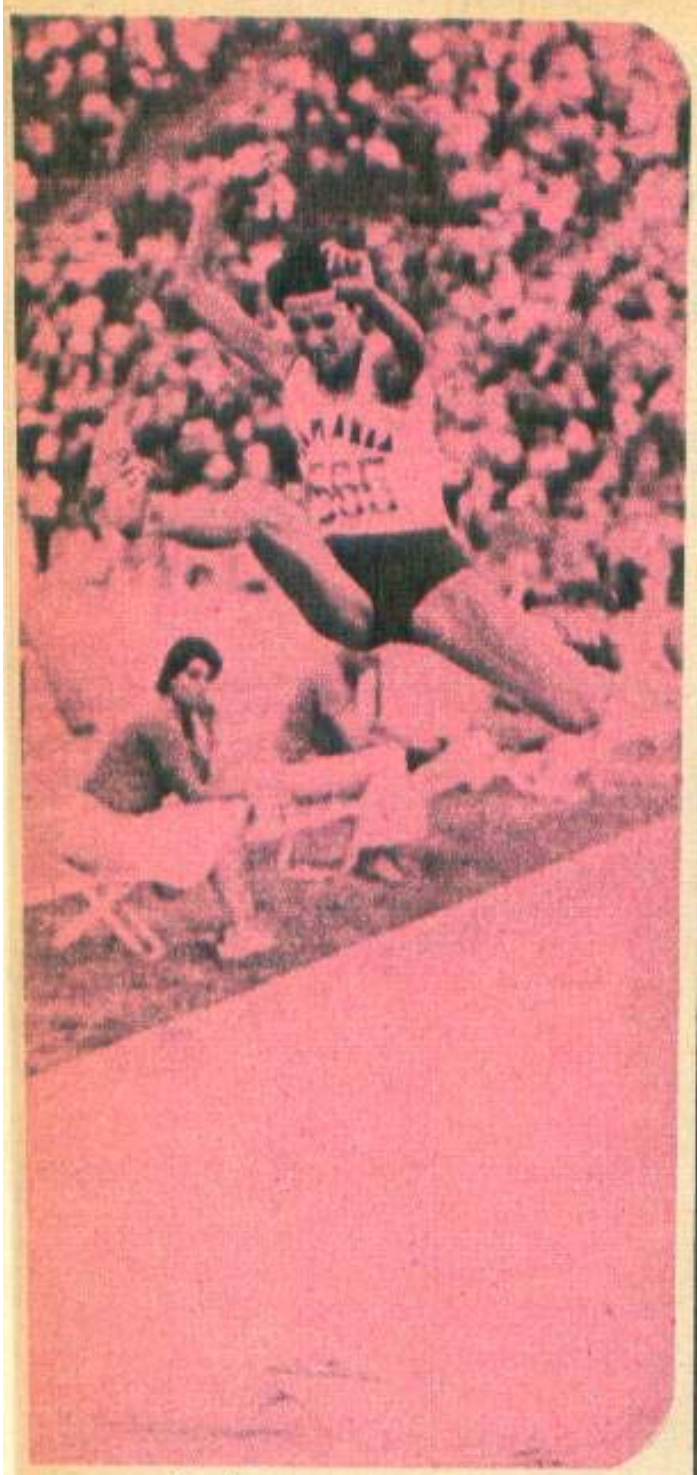

Atletism

La campionatele de atletism ale țării, desfășurate pe stadionul „23 August" din Capitală, tinerele atlete **Anișoara Cușmir** și **Vali Ionescu** doboară la rînd recordul lumii la săritura în lungime. Anișoara sare 7,15 m, iar după numai cîteva minute Vali o întrece cu încă 5 cm. Record mondial: 7,20 m. Vali Ionescu declară convinsă că va putea modifica această cifră, adăugîndu-i încă alți cm (foto).

Dar cele mai însemnate victorii obținute de cele două sportive la săritura în lungime sînt cele de la Campionatele europene de atletism de la Atena. Vali Ionescu cîștigă medalia de aur — prima medalie de aur adusă atletismului românesc după 20 de ani, cum comenta un reporter sportiv —, devenind astfel campioană a Europei, iar Anișoara Cușmir, cea de argint.

La cea de a 66-a ediție a Campionatului mondial de cross-country (în martie), **Maricica Puică** — 14 : 38,9 și **Fița Lovin** — 14 : 40,5, „dubla românească", au entuziasmat Roma; „eccezionale campionissima", scria presa italiană despre Maricica Puică în acele zile (foto).

Apreciere nedezmințită nici la celelalte evenimente sportive de atletism ale anului: la Campionatul balcanic, Maricica a fost cronometrată cu 8 : 31,67, devenind astfel recordmana țării la 3 000 m, iar la europenele de atletism de la Atena a cîștigat, în aceeași probă, o medalie de argint.

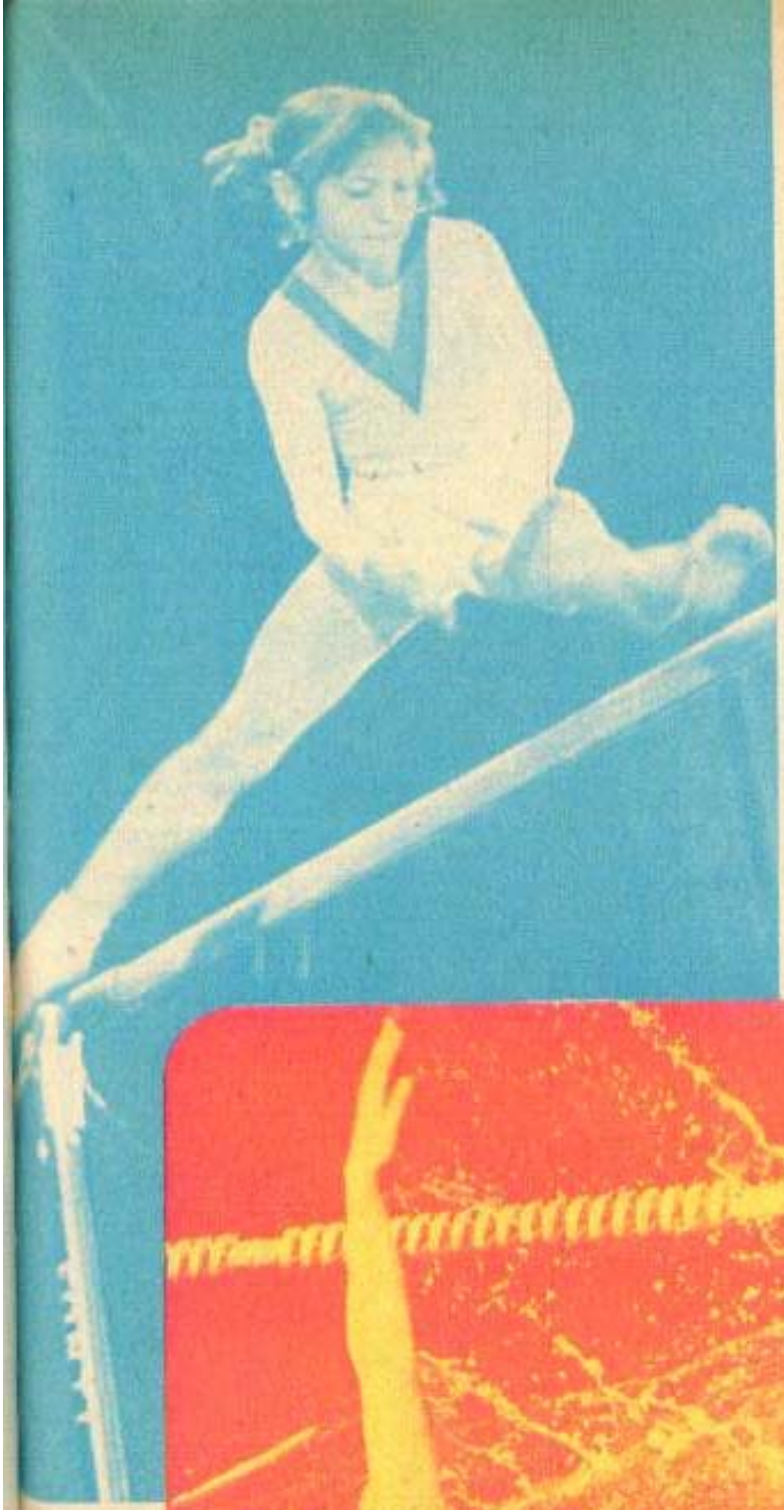

Gimnastică

La Rîmnicu Vîlcea a avut loc cea de-a 25-a ediție a Campionatelor internaționale de gimnastică „Gh. Moceanu" ale României. Adevărată suită de spectacole, campionatele (la invitații au răspuns forurile de specialitate din 14 țări) s-au desfășurat cu casa închisă. Norocoșii cu bilete și cu invitații au putut urmări cu încîntare evoluția plină de siguranță și de virtuozitate a gimnastelor noastre **Kati Szabo, Mihaela Stănuleț, Lavinia Agache.** Ultima dintre ele era într-o formă excelentă. Dar la proba de feminin individual compus pe primul loc s-a situat Ecaterina Szabo cu 39,80 puncte. Campioană europeană absolută de junioare la Lyon-1980 și Ankara-1982, Kati Szabo devine campioană absolută de junioare a României. Europenele de juniori din Turcia (iunie) și-au spus pînă la ora documentării noastre cuvîntul. Campioană europeana absoluta de juniori este din nou Ecaterina Szabo! (foto).

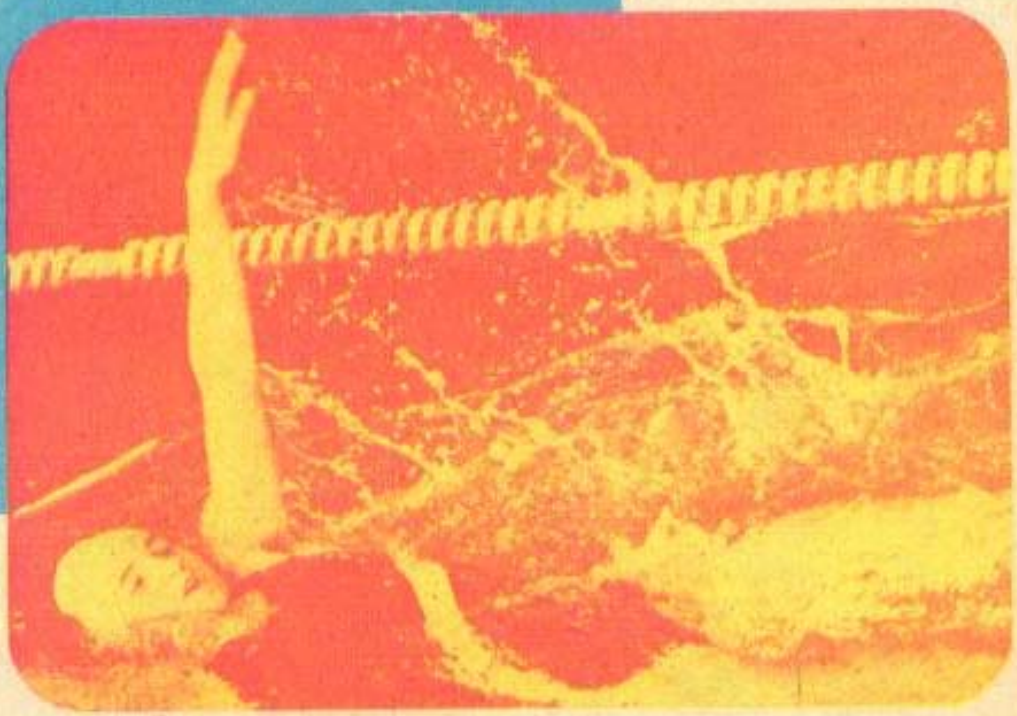

Natație

La piscina din Hunedoara, un adevărat festival al înotului. În bazinul acoperit (25 m) și-au dat întîlnire campioni, recordmani, tinere speranțe, sportivi din 12 centre nautice, în concurs pentru 33 de titluri ale Campionatului național de înot. Printre ei și **Carmen Bunaciu,** campioana „en titre" (care, ulterior, la Guayaquil, în Ecuador, în proba de 200 m spate din cadrul celui de-al IV-lea Campionat mondial de natație a obținut medalia de bronz, fiind la numai un pas de cea de argint). Dar... surpriză! „Fenomenul Maramureș", explozia de vitalitate sportivă din acest județ se face și aici prezentă. Vedeta numărul 1 a noului val la probele procedeului spate devine o fetiță de numai 13 ani — **Anca Pătrășcoiu** (foto), cea care la Balcaniada de înot (juniori) de la Istanbul a ieșit învingătoare la 100 m spate și la 200 m mixt.

Scrimă

La începutul acestui an, timp de patru zile, sala Floreasca a găzduit „Internaționalele" feminine de floretă. După triumful de la Universiadă, spectatorii urmăreau cu interes desfășurarea jocului. Iată că primele două favorite — o italiancă și o franțuzoaică — au fost eliminate. În asaltul final cu Margherita Zalaffi, **Marcela Moldovan** ajunge la un scor incredibil: 8—2. Mai târziu: 9—9. Cine va da prima tușă va câștiga. Marcela invită, bate, lovește. Tușă! Campioană internațională a României pe 1982 — Marcela Moldovan. Floretista numărul 1 a anului trecut fusese colega ei de echipă — admirabila Aurora Dan. Spune-mi cu cine te-mprietenești...

Tenis

În urma Turneului de la Indianapolis, care este, de fapt, campionatul de tenis al Statelor Unite ale Americii, romînca noastră **Virginia Ruzici** a ieșit învingătoare; de remarcat că pentru prima oară din 1912, data inaugurării competiției, nici o americancă n-a evoluat în finală. Victoria Virginiei Ruzici completează succesele ei la cele patru turnee desfășurate anterior.

Grupaj realizat de
AURORA INOAN

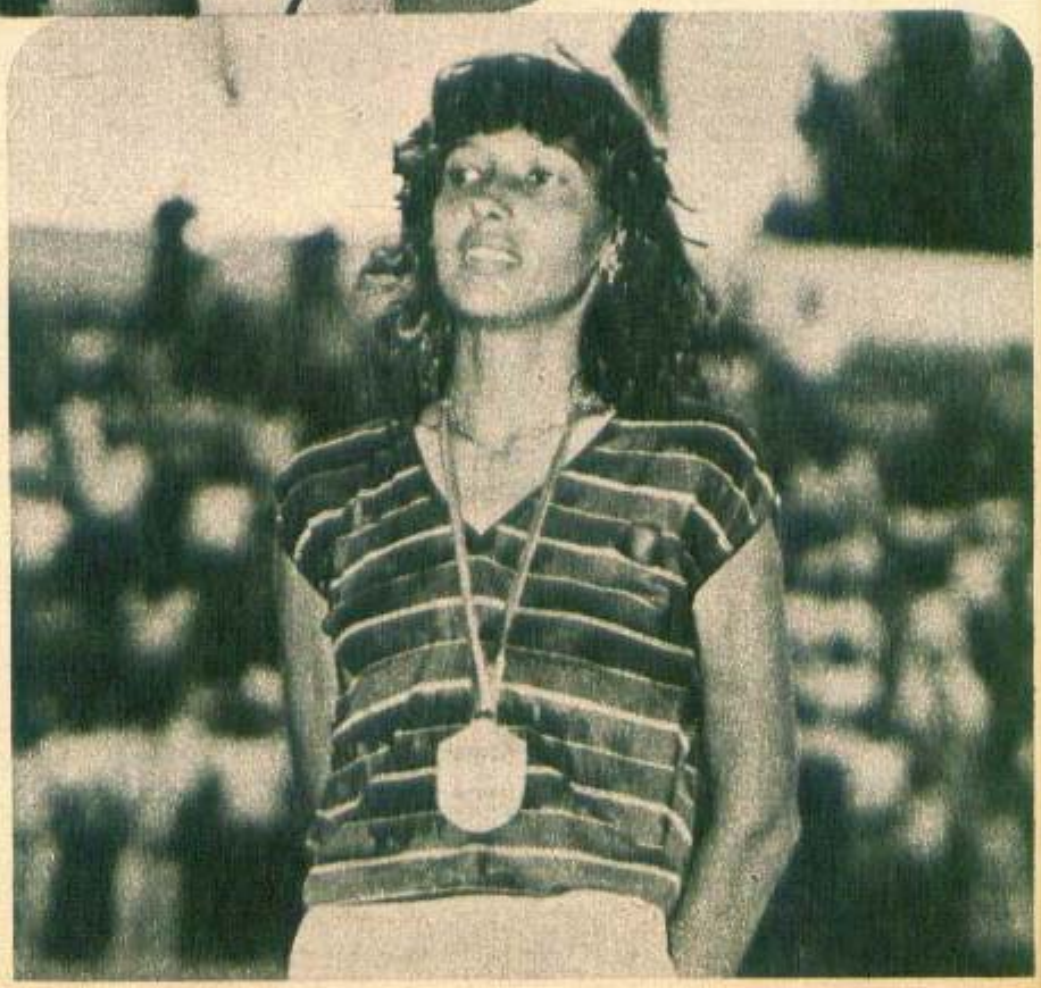

SUPLIMENT

femeia ȘI CĂMINUL

• MODA '83: FUNCȚIONALĂ ȘI FEMININĂ.

• PUTEȚI FI ELEGANTĂ CU... O SINGURĂ ROCHIE!

• CÎTEVA LECȚII DE RETUȘ PENTRU CONFECȚIILE DE GATA.

• TRICOTAJE, BRODERII, CUSĂTURI ȘI MOTIVE POPULARE ROMÂNEȘTI, RECOMANDĂRI UTILE PENTRU TOATE VÎRSTELE.

• CE SUGESTII OFERĂ ARTA POPULARĂ PENTRU FRUMUSEȚEA SPAȚIULUI ÎN CARE LOCUIM?

• SĂNĂTATEA NOASTRĂ ȘI COMPORTAMENTUL ALIMENTAR.

• DIMENSIUNILE OBEZITĂȚII.

• MIC MANUAL DE IGIENĂ A FAMILIEI.

• CALENDARUL FRUMUSEȚII.

• MACHIAJUL CEL DE TOATE ZILELE.

• TIMPUL DV. LIBER E ACELAȘI CU AL SOȚULUI?

• GOSPODINA PRACTICĂ.

MODA '83:

funcțională, elegantă și mai ales feminină

Secolul acesta, deceniile din urmă ne-au împământenit un calendar al modei. Așteptăm o modă nouă, cu ceasul potrivit, cu zilele din calendar însemnate, dacă ar fi să ne preocupăm cu tot dinadinsul de acest subiect și știm cu siguranță că nu se va abate de la vremea sorocită, indiferent dacă ideile ei vor fi mai surprinzătoare sau mai plate, mai inspirate sau mai deocheate prin excentricitate. Pentru că o modă nouă încearcă, cu încăpățînare, s-o înlocuiască cît mai repede pe cealaltă. Va reuși? Poate nu chiar dintr-o dată, poate nu din primele săptămîni, poate nu în întregime, și mai ales nu va căpăta adepți cu o fidelitate subită, dar cătinel, cătinel, impresionate de „mai altfel", de croielile mai interesante prin prospețimea lor, se vor insinua și ne vom trezi căutîndu-le în magazine.

Pentru că o modă tînără ne învăluie cu o undă de tinerețe și mai ales păstrează vie încăpățînata speranță feminină de a fi mai frumoase.

Și iată „anul nou al modei '83" a sosit normal, la interferarea verii cu toamna. Nu s-a mai inventat nimic, nici de astădată. Supraabundența modelor deceniului trecut a adus o devalorizare a noutății pecetluită de prea multă elucubrație, care transforma strada într-un carnaval. „Retro", soluția oferită prin contrast, a însemnat pentru cîțiva ani o reevaluare a ceea ce a tezaurizat secolul XX în materie vestimentară. Așadar, s-a stins și interesul privirii în urmă. Dar nu se poate să nu recunoaștem în toată moda '83 fiăcăruia acelor idei inventate cu decenii în urmă, amestecate și apoi scoase una cîte una, nu ca într-un „hocus-pocus", ci reevaluate cu logica și gustul omului deceniului nouă. *Căci construcția de bază, linia modei '83 este dreaptă.* În jurul ei, pornind și întorcîndu-se totdeauna la linia dreaptă, creatorii de modă, cu înțelepciunea celor care nu mai risipesc materiale, cel puțin pe cele foarte costisitoare — și stofele pentru mantouri sînt —, întronează o nouă concepție în modă. Firește, există tendința, normală, ca rochiile subțiri, de vară, să fie mai ample. Dar, vom vedea, schema rămîne aceeași. *Umerii sînt „naturali", deși există la multe case de modă tendința de a-i supradimensiona, talia în general marcată, pentru a da*

impresia de suplețe și lejeritate. Pornind de la cupa dreaptă, apare în modă *redingota*, „pe lîngă corp, cu talia ușor mulată", și *amploarea*, păstrînd linia, prin fel și fel de pliseuri care „cad" drept. Despre lungime nimeni nu mai pomenește, dar pe tăcute, rochiile, mai ales, se scurtează.

Dar să vedem ce ne-au propus și, cei mai vestiți creatori parizieni într-ale modei, cărora secolul le-a adus consacrarea.

Marc Bohan, creatorul „Dior"-ului, lansează mantouri semănînd cu husa: drepte, lungi, cu mîneci aplicate, cu buzunare așișderea, închise în nasturi și strînse într-un cordon. Comod? Foarte! Elegant? În măsură în care gusturile nu se discută... poate! Iar ansamblurile fustă-taior excelează printr-o armonie aparte, fusta scurtuță, lărguță, iar taiorul, atît de masculin — cu umeri lați, larg, cu revere adînci, și mai ales lung — încît pare de împrumut din garderoba unui bărbat solid și înalt de peste 1,80 m. Obsedat de griurile dense, cărora le alătură eșarfe și bluze de un bleu intens, dungi de tenis, ca și de „prince de Galles", de roșul cărămizii arse îndelung, Marc Bohan decontractează, asortînd acestor stofe austere bluze de mătase, care dau o notă de suavitate.

Balmain este în orice caz mai rezonabil și mult mai sobru, cu o linie mai economicoasă, dreaptă cu adevărat și nu prin interpretare că la „Dior". Taioarele și mantourile sale, croite din stofe în dungi și carouri, aduc același insolit amestec de masculin, sau mai degrabă de ceea ce numim clasic și sport, asociind funcționalitatea cu eleganța. **„Chanel"**, cu consecvența-i prea cunoscută, ne menține în atenție nemuritoarele carouri, fie pentru mantouri, fie pentru costume taioare, cu linia-i cuminte, dacă cuminte se poate numi o cupă care urmărește armonios linia trupului, fără a-i deforma într-un fel, fără vreo abatere de la suplețe, chiar dacă sîntem nevoiți să spunem „nimic nou la «Chanel»!" Ba nu, alături de carouri, o ploaie de pepituri, a căror frumusețe aproape uitată o regăsim cu surprindere și exclamații de plăcere. **Scherrer** este și el pentru moda așezată, folosind amploarea pentru comoditate și nu în sine. Pentru acest sezon, alături de griuri el folosește aproape pătimaș azurul, preferîndu-l parcă tuturor culorilor, cărula îi alătură rozuri pale, care aduc înmiresmate adieri de feminitate.

Trecînd peste interpretările propriu-zise ale marilor case de modă, putem conchide că în moda '83 *costumul taior* este prevalent clasic, cu o notă masculină evidentă în linia taiorului. *Mantoul* are cel mai adesea o cupă de redingotă sau o croială dreaptă, în stil loden. Rămîn moderne mantourile ample, cu liniile în formă de trapez.

Dar mantourile tradiționale sînt în mare parte înlocuite de altele, ușoare, din „înlocuitori", produse care asociază funcționalitatea și lejeritatea impermeabilului, cu confortul călduros al paltoanelor. Și în cazul acestora, cupa este dreaptă, diversitatea fiind realizată prin *matlaseuri*, elemente ornamentale și funcționale totodată.

Fusta este dreaptă și cea plisată sau cu grupuri de cute păstrează aceeași croială. Pentru vară apar însă fustele crețe și în bie și destul de des fustele-pantalon.

Din marea diversitate de tehnici și surse de inspirație aruncate pe piața modei reținem, cînd este vorba de rochie, alături de tipurile cunoscute, *„chemisier"*, în special pentru rochiile groase, *„rochia husă"*, dreaptă și suplă, influențată de moda anilor '40 și '50, *rochia-tunică*, cu detalii de subtilitate și rafinament, în care asimetria este frecvent întîlnită. Rămîne în modă *rochia cu blazer*, mai ales pentru după-amiază.

Și în această paradă a modei '83, pe care căutăm să v-o înfățișăm foarte pe scurt, în care coexistă nenumărate game coloristice, ca și fel de fel de materiale, există o preferință comună: alăturarea a două culori, *alb și negru*, alb pur, negru intens! Fuste și taioare negre, purtate cu bluze albe din mătase și eventual adăugiri din dantelă. Taioare cu revere căptușite cu alb sau pur și simplu fuste negre și bluze albe, iar pepiturile alb cu negru sau dungile în aceleași culori sînt destinate taioarelor, rochiilor, stofelor, mătăsurilor, bumbacelor... Ca și bulinele! Se poate pe drept supranumi *anul '83 în modă ca an al bulinelor și dungilor în imprimeuri, al pliseurilor pentru rochii*. Și, curios, creatorii, imaginînd rochii în întregime plisate, cu amestec de pliseuri mari sau mărunte, adaugă un accesoriu nou: *gulerul rotund, plisat, detașabil, adesea*.

E o modă frumoasă? Mai frumoasă decît altele? Cu siguranță valabilă pentru toate vîrstele, și nu numai pentru tinere, mai puțin agresivă și de aceea mai feminină, delicată, cîteodată tare delicată, iar eleganța... Să nu ne grăbim s-o definim noi, lăsîndu-i să-și exprime opiniile în materie chiar cei care au creat moda '83.

Marc Bohan: „O femeie elegantă este cea care se cunoaște bine, cu defectele și calitățile sale, care-și alege hainele în funcție de stilul ei. Sfatul pe care l-aș putea da fiecăreia este acela de a fi cît mai severe cu sine și să nu-și cumpere o haină pentru că este frumoasă, ci pentru că se potrivește siluetei sale, tenului, personalității sale". **Balmain:** „Eleganța se învață de la mama, de la croitoreasă, din revistele care dau sfaturi... dar nu există o formulă magică. O femeie elegantă, pentru mine, nu este doar una îmbrăcată bine. Eleganța emană din felul de a merge, din cel de a te așeza, de a te mișca în general, eleganța constă mai ales în comportament". **Feraud:** „Eleganța trebuie să fie discretă și, pentru mine, nu există criterii fixe pentru a o defini. Cunosc femei scunde și plinuțe cu mult mai elegante decît altele înalte și subțiri. Și poate că întregul mister constă în a reuși să fii tu însăți, în a schimba îmbrăcămintea fără a se observa. Eleganța emană mai ales din personalitate". **Scherrer:** „Eleganța este în primul rînd sobră. O femeie inteligentă interpretează întotdeauna moda și folosește o îmbrăcăminte potrivită la momentul potrivit". **Laroche:** „O haină o îmbraci nu pentru că este de calitate, ci pentru că îți vine bine. O femeie elegantă este cea care reușește să-și compună un stil care să se facă remarcat, rămînînd totuși discret". **Per Spook:** „După părerea mea, a fi elegant înseamnă a ști să-ți alegi asemenea haine încît să le poți purta toată ziua, de dimineață pînă seara. Uneori este de ajuns o bluză de mătase, care dă strălucire și distincție unui ansamblu, indiferent de locul unde vă aflați".

ANETA POPESCU

• Aparent nu s-a inventat nimic aparte. Idei puse în circulaţie în anii precedenţi sînt scoase la iveală una cîte una, amestecate şi apoi reevaluate cu logica şi gustul femeii deceniului nouă, care preferă înainte de toate o îmbrăcăminte comodă şi funcţională.

PUTEȚI FI ELEGANTĂ CU O SINGURĂ ROCHIE!

TOMINA – numele de atis al **Florinei Tomescu** *– este în cinematografia românească o celebritate. Este poate nu numai dintre cei mai cunoscuți cineaști – pictori de costume, ci, cum spunea cineva, „un nume convertit într-un stil". Tomina oferă cititoarelor Almanahului cîteva din ideile ei, de o simplitate extremă, pe care, urmîndu-te, putem fi frumoase și elegante de dimineață pînă seara cu o singură rochie.*

O rochie simplă ca model, dreaptă sau ușor evazată, din tricot, voal de lînă, stofă suplă sau mătase mai groasă, poate fi îmbrăcată dimineața, după-amiază sau la o ocazie — teatru, aniversare etc. —, schimbînd doar garniturile și accesoriile (ciorapi, pantofi, poșetă).

1. *Dimineața.* Rochia poate fi purtată cu un guler alb detașabil și cu o:

— cravată crosetată din ață, bumbac sau mătase, colorate sau în degradé. Dacă nu știți să croșetați, confecționați din material în dungi sau buline o cravată sau o lavalieră lată de circa 10 cm.;

— poșetă asortată din același material, gen sac, cu anouri și șnur;

— pantofi cu toc jos.

2. *După-amiază.* Aceeași rochie se poartă cu un guler mai mic sau mai mare din dantelă de ață, bumbac, mătase sau șnur de mătase, avînd și manșete la fel.

— cordonul, poșeta, din același material, întregesc ansamblul și îi dau o notă personală prin formă, material și culoare (degradé sau melanj 2—3 culori). (Fig. 1).

Din material transparent tip organza se poate face un guler gen platcă, cu volan pe margine, și legat la gît cu o fundă din același material. Dacă vrem să fie mai original, îi putem broda buline, flori sau desene geometrice, festonînd și volanul în aceleași nuanțe.

Fig. 1

3. Pentru *seară* sau pentru *ocazii*, la aceeași rochie putem purta o vestă alcătuită din flori de mătase crosetate. Ele pot fi în aceeași culoare cu rochia, ceea ce dă o sobrietate ținutei, sau în nuanțe diferite, pastelate sau viu colorate, după gustul nostru. Se pot coase și mărgele în mijlocul florilor pentru a mări strălucirea.

Din același material se confecționează o mică poșetă

Fig. 2

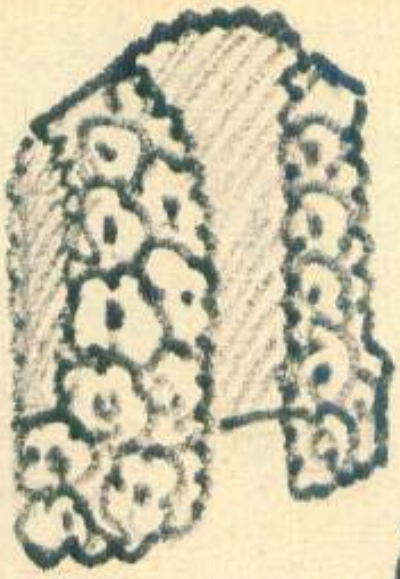

căptușită cu mătase, un șnur de mătase și 3 ciucuri care o ornamentează.

Se mai poate adăuga și o eșarfă de voal sau dantelă prinsă cu un buchet de flori din mătase croșetate, viu colorate și brodate cu mărgele.

Același guler de dantelă gen platcă poate fi rebrodat cu mărgele într-un singur ton sau mai multe, după cum vrem să fie (mai sobru sau mai vesel). (Fig. 2).

PĂLĂRIE DE VARĂ

• O pălărie de vară din materiale ușoare, întărită cu dublură din pînză tare, a cărei formă este asigurată și de tighelirea realizată peste dublură. Triplura nu este altceva decît căptușeala.

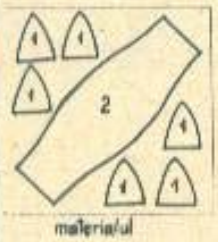

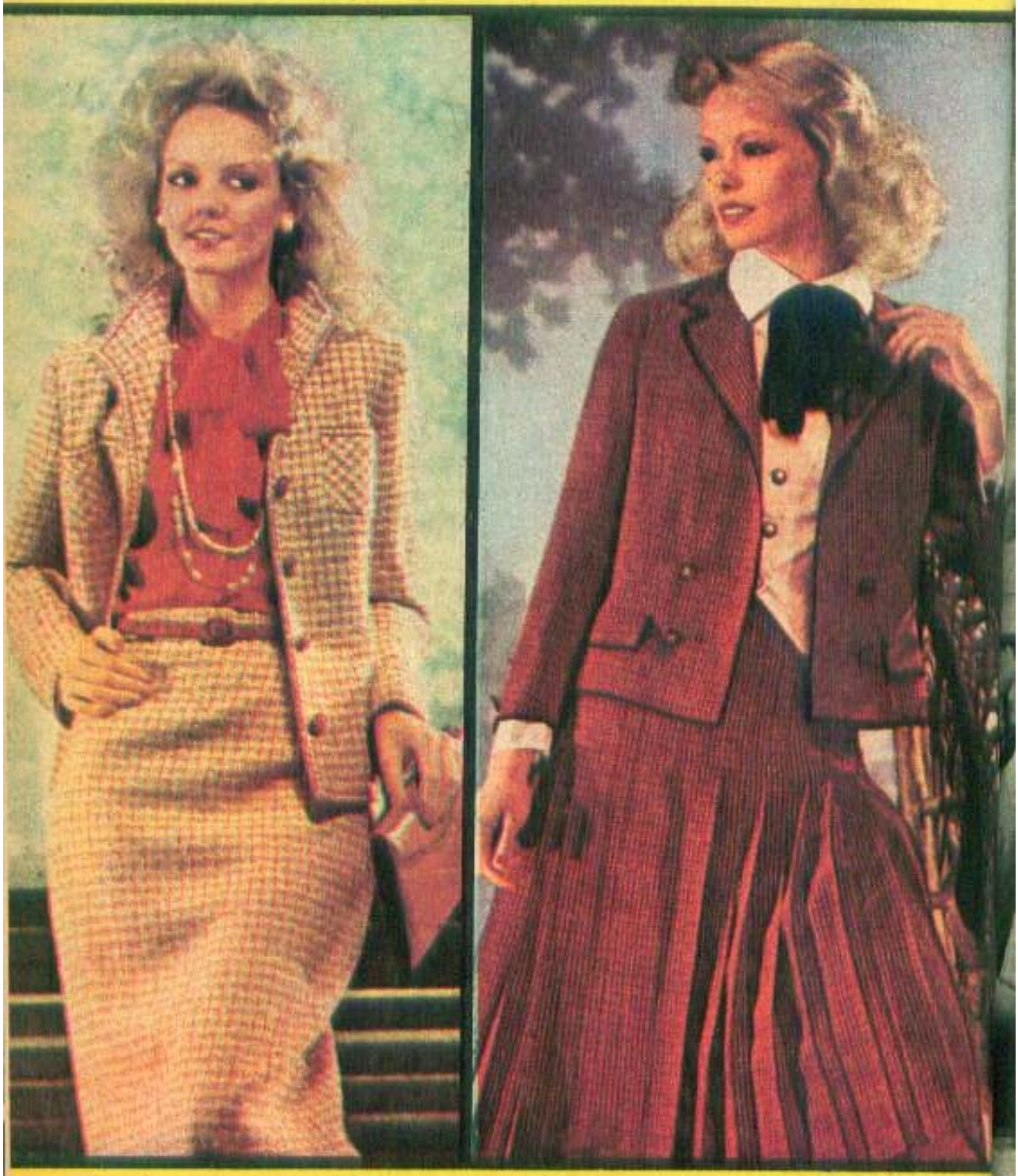

*Păţanie cu... crinolină**

Vladimir Ghica ne povesteşte o întîmplare plină de haz. „La un mare prînz de gală la curte, mama mea, Pulcheria Ghica, îi făcu odată cinstea de a-l pofti să şadă alături de ea pe bătrînul boier Bibică Rosetti, secretarul de limbă greacă al voievodului, înrudit cu toate familiile ilustre din ţară, un om teribil de distrat. Mama mea era îmbrăcată cu o rochie de mătase albă, cu fusta foarte amplă, după moda din vremea lui Louis Phillipe, în aşa mod că depăşea cu mult scaunul pe care şedea. După fiecare mîncare şi după fiecare sorbire din vin, conştiincios, Bibică lua fusta rochiei, socotind-o drept şervetul lui, şi-şi ştergea tacticos buzele cu dînsa. Mama, foarte ocupată de conversaţie şi îngrijită numai de datoriile ei ca stăpînă a casei, nu vedea nimic. Comesenii, de cealaltă parte a mesei, priveau înmărmuriţi"

* *Vladimir Ghica*: „Din istoria palatului regal"

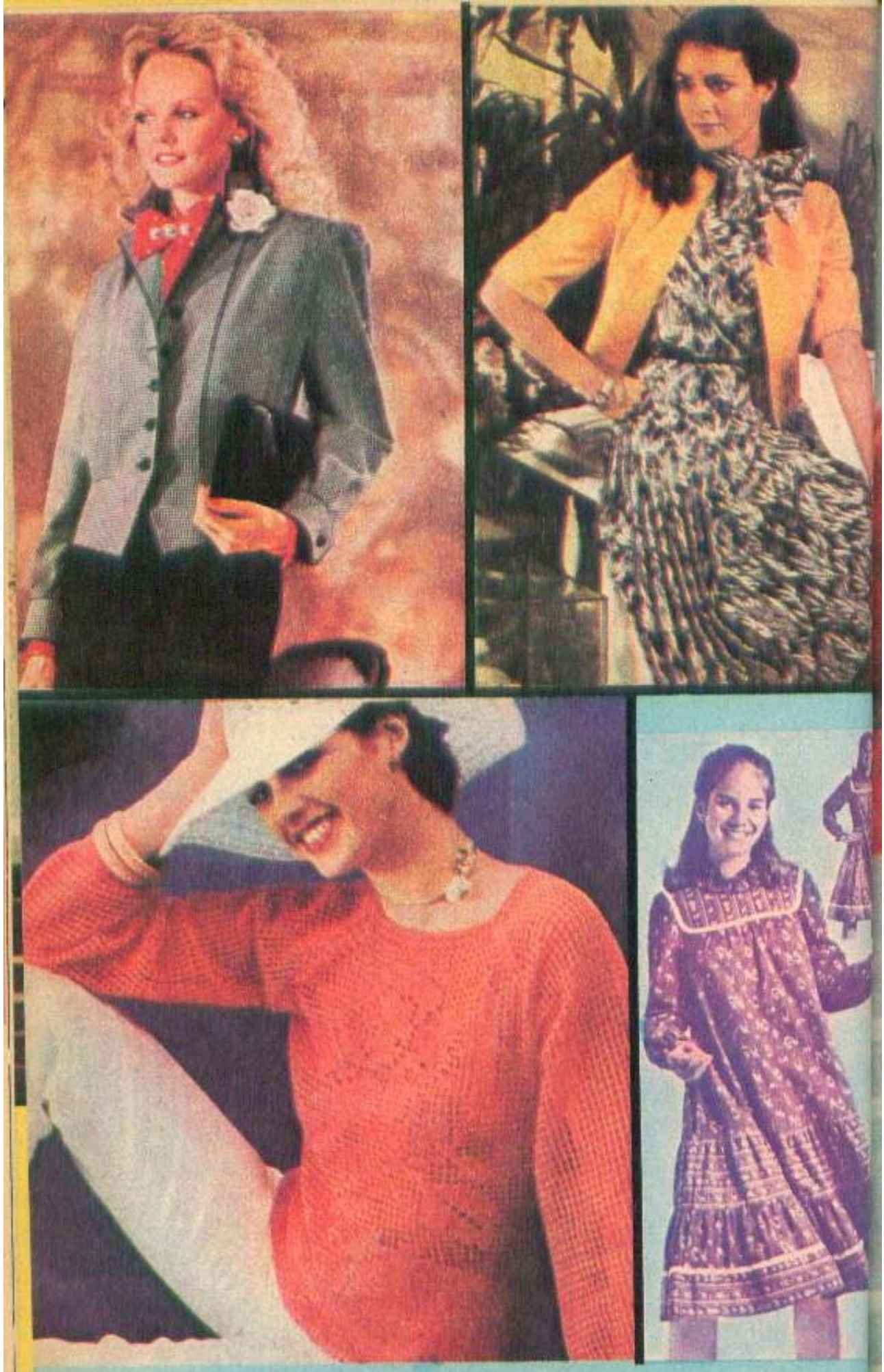

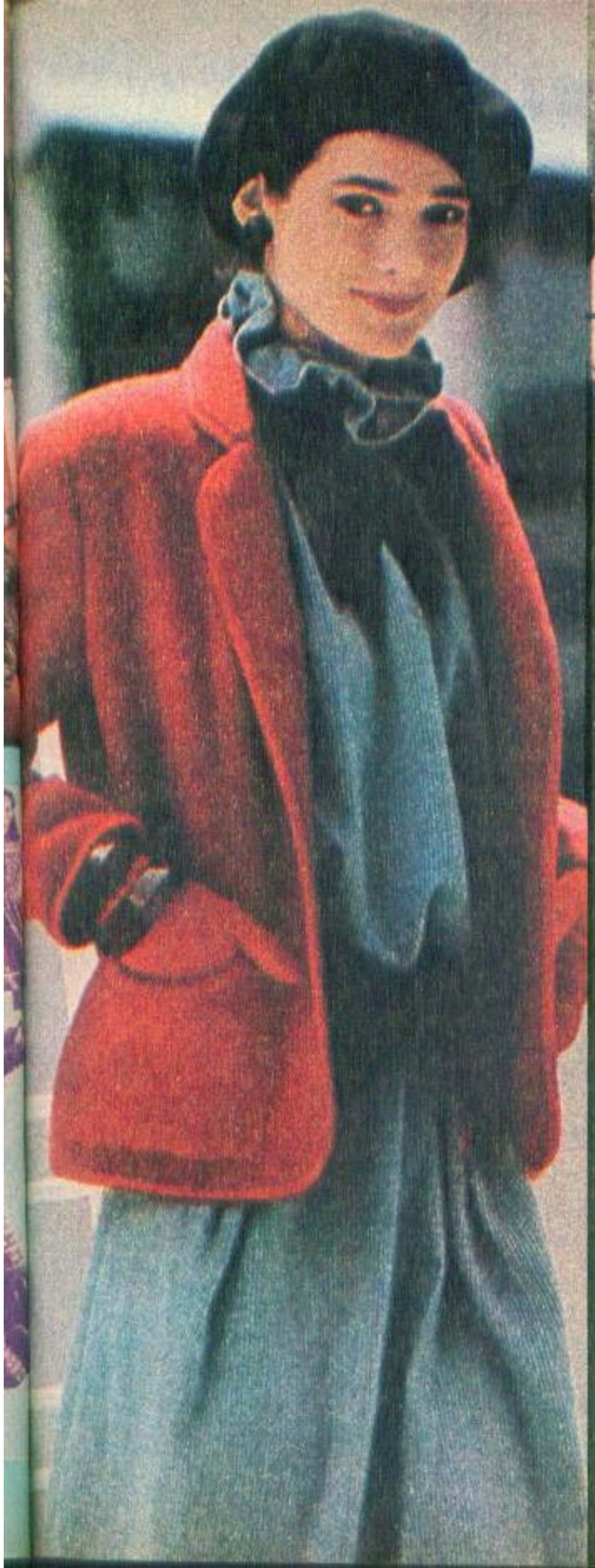

Curajoasa Tarsiţa Filipescu"

Încă de la începutul anului 1813, în Bucureşti, boieroaicele noastre erau îmbrăcate în alb, după moda de la Paris. Şi moda aceasta dură cîţiva ani buni, pînă cînd vlăstarele voievodului Caragea, care nu se mai îmbrăcau nicicum decît în alb, jignite de concurenţa pe care le-o făcea boierimea, îşi îndemnară părintele să decreteze albul drept culoarea rezervată domnului ţării. Rezultatul a fost *porunca din 12 ianuarie 1817*, prin care se ordona ca nimeni să nu mai îndrăznească a se arăta în haine „cu faţa albă".

Iată însă că într-o zi, în ciuda hotărîrii domneşti, o elegantă bucureşteancă, Tarsiţa Filipescu, trecu prin faţa ferestrelor palatului domnesc îmbrăcată în atlas alb. Spumegînd de furie, domniţele merseră la voievod pentru a i se plînge de batjocura Tarsiţei şi acesta chemă la sine pe marele agă, dîndu-i poruncă scrisă ca „unde vei găsi dumneata ori japciii dumitale pe această fără de ruşine şi de sfială femeie cu acel salup purtîndu-l, numai decît luîndu-i-l din spinare şi fărîmîndu-l bucăţi, să-l aduceţi aşa rupt înaintea Domniei mele..."

" Al. Alexianu „Modă şi veşminte de altădată"

• **Mantourile sint drepte sau cu o linie redingotă — creatorii nu mai risipesc materialele, cel puţin pe cele costisitoare (pentru paltoane).**

• Alături de taioarele clasice, apar și altele mai puțin sobre, din stofe fantezi, creînd un insolit amestec de masculin și feminin, clasic și sport, funcțional și elegant.

• Două taioare, ambele de ultimă modă. Rețineți cele două variante ale fustei: dreaptă sau cu pliseuri.

CÎTEVA LECȚII DE RETUȘ

Nu toate avem un trup perfect și nu întotdeauna confecțiile „de gata" ne vin ca turnate. Vă propunem cîteva retușuri ușor de realizat. Iată-le:

• Dacă fusta face godeuri (crețuri) în față, de regulă la jumătatea lungimii, de vină este linia din talie. Descoaseți rejansa, adîncîți croiala și prindeți din nou rejansa (desen 1).

• Corsajul face crețuri în dreptul mînecii — ridicați linia de umăr mai sus. Dacă asemenea crețuri se fac la subraț, adîncîți pensa de bust și mai luați 1—2 cm la răscroitura subrațului. Dacă asemenea defecte se constată pe umăr, la spate, se mai ia din umăr numai din jumătatea spatelui, în dreptul decolteului (desen 2).

• Cînd umerii confecției sînt prea drepți și pensa subrațului de asemenea, corectați astfel: desfaceți cusătura, adîncîți pensa de pe umăr în partea către mînecă și răscroiala de la subraț (desen 3).

• Dacă mijlocul spatelui confecției „atîrnă", nu este verticală cusătura spatelui, refaceți-o, ridicați umărul sau, cînd defectul este foarte mic, dublați vatelina de pe umăr.

• Dacă pardesiul are petrecute corect fețele în talie, dar pe piept stă larg deschis, pentru confecțiile întregi trebuie ridicate umărul și reverul. Pentru confecțiile tăiate în talie, defectul se corectează îndepărtînd surplusul de material la această cusătură, după care se taie și se fasonează (desen 4 și 5).

• Cînd cuta dublă din mijlocul fustei se deschide prea mult, corectați astfel: întoarceți fusta pe dos și ridicați cuta, cosînd-o cu un tighel care să o fixeze pe axă. Pe față, în dreptul locului, brodați un romb (desen 6).

• Se poate ca corsajul fiind croit prea scurt să se formeze crețuri pe umăr. Tăiați corsajului o platcă, adăugați 3—5 cm dintr-un material (asortat sau din același), tigheliți și pe față. Corectați răscroiala mînecii astfel: luați de la umăr 1—2 cm și măriți cu această dimensiune subrațul (desen 7).

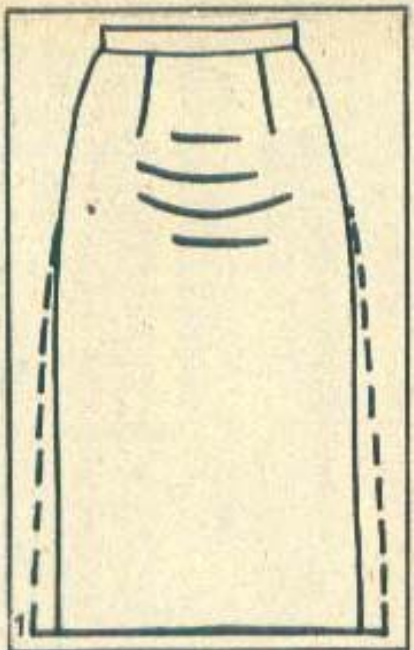
1

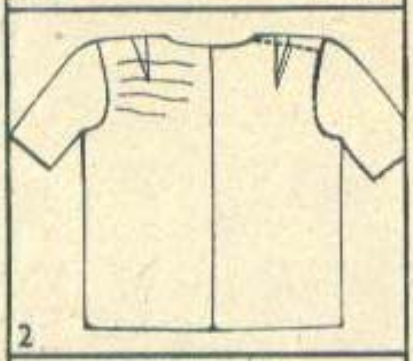
2

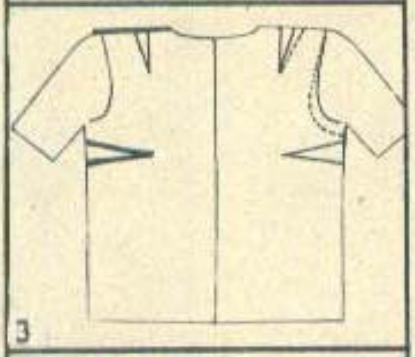
3

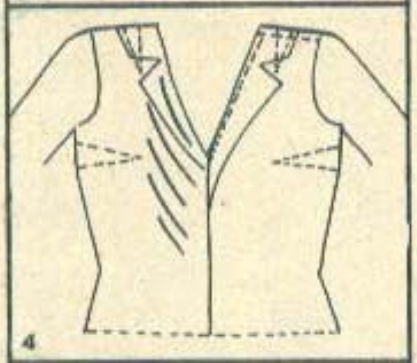
4

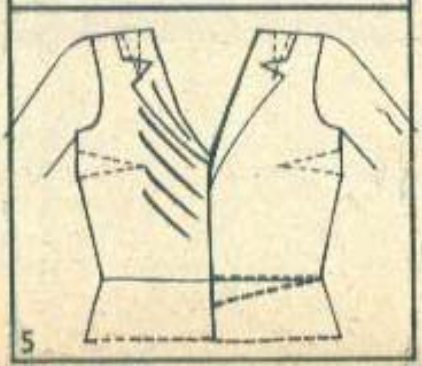
5

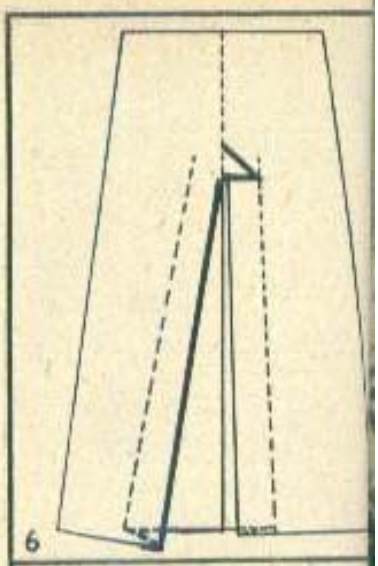
6

7

CUM DUBLAȚI FUSTA

Pentru ca linia de croială a fustei să nu fie deformată de eventuale mișcări și poziții necontrolate, dublați-o. Cumpărați 1,5 m de material simplu iat pentru căptușeli și croiți astfel: întoarceți fusta pe dos și măsurați *lungimea* de la partea de jos a rejanșei pînă la marginea de sus a tivului. *Lățimea* o calculați în două puncte: a) în talie și b) peste șolduri. Încheiați cusăturile pe lungime, lăsînd la terminație cîte un șliț. Respectați aceeași adîncime a pensiior din talie; apoi coaseți căptușeala de o parte și de alta a fermoarului. Nu încrețiți materialul cînd îl prindeți de rejansă. Atenție, la partea de jos nu coaseți căptușeala de tivul fustei.

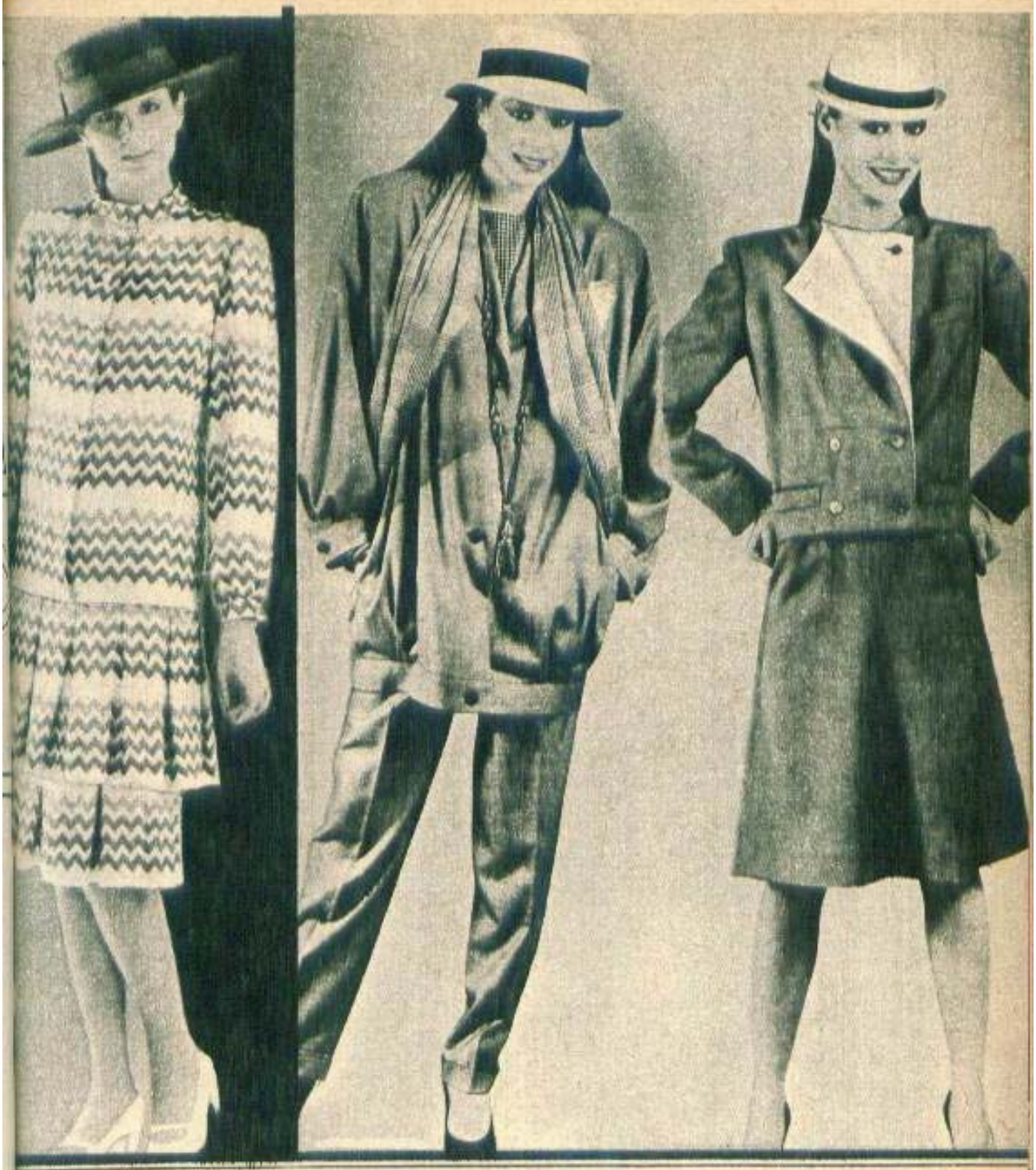

*Mărturisiri într-un proces de... divorț**

Moda produce adesea adevărate tragedii prin neînțelegerile pe care le iscă între soț și soție. Așa cum aflăm, de pildă, dintr-o cercetare judecătorească pornită în 1800, în urma despărțirii Mariei Carcalețoaia de soțul ei, Mihai Popovici, din Brașov. Iată ce mărturisește ea: „Și, cît am intrat în casă, dumnealui mi-au zis: «lepădă-ți salupul» și eu am răspuns ca îl voi lepăda, că nu iaște ai meu și iaste ai fincăi și m-am apucat ca să mă dezbrac... Și m-au apucat de mi-au trîntit jos și mi-au pus genunchii pe spate și mi-au spus că mă va înjunghia. Și părul din cap mi l-au tăiat..." Pe de altă parte, soțul pîrît se dezvinovățește: „I-am spus să meargă acasă cu portul cu carele te-am luat întîi. Nici în gînd n-am avut ca să vie la mine acasă cu frizuri... Așadar i-am zis: cu frizurul acesta și cu părul străin în cap la ce ai venit și-atuncea i-am zis: dezbracă-te și-ți strică frizurul și dumneaei au răspuns cu gura mare că (...) «dumneata n-ai ce-mi porunci la frizurul meu». Așa m-am mîniat și eu la vorbele acestea și-am apucat-o de păr și am pus-o pe jos și am scos federmeserul și i-am tăiat părul și (...) i-am dat și vreo cîțiva pumni..."

---

* *N. Iorga* „Acte românești și cîteva grecești din arhivele companiei de comerț oriental din Brașov".

• Rochiile subţiri de vară continuă însă să fie ample; coexistă nenumărate genuri coloristice şi fel de fel de materiale. Un stil nou în vogă: stilul „marinar", cu nemuritoarele sale culori — bleumarin şi alb.

• Pentru vară, iată 3 posibilităţi: volane, pliseuri sau creţuri sub formă de „fagure".

ÎNVĂȚAȚI SĂ LUAȚI CORECT MĂSURILE

Dacă vă construiți singure tipare, învățați să luați corect măsurile. Iată-le însemnate pe manechin:

1. grosimea bustului, care se măsoară înconjurînd peste partea cea mai proeminentă;
2. grosimea taliei;
3. grosimea șoldurilor, luată peste partea cea mai proeminentă;
4. linia de umăr;
5. lățimea spatelui luată între omoplați;
6. lungimea corsajului în spate;
7. lățimea corsajului în față;
8. lungimea corsajului în față;
9. grosimea gîtului;
10. lungimea feței pentru talor;
11. lungimea liniei de subraț;
12. lungimea totală a rochiei;
13. lungimea mînecii trecută de cot;
14. lungimea mînecii scurte;
15. lungimea totală a unei mîneci lungi.
16. rotunjimea umărului pentru o rochie fără mîneci.

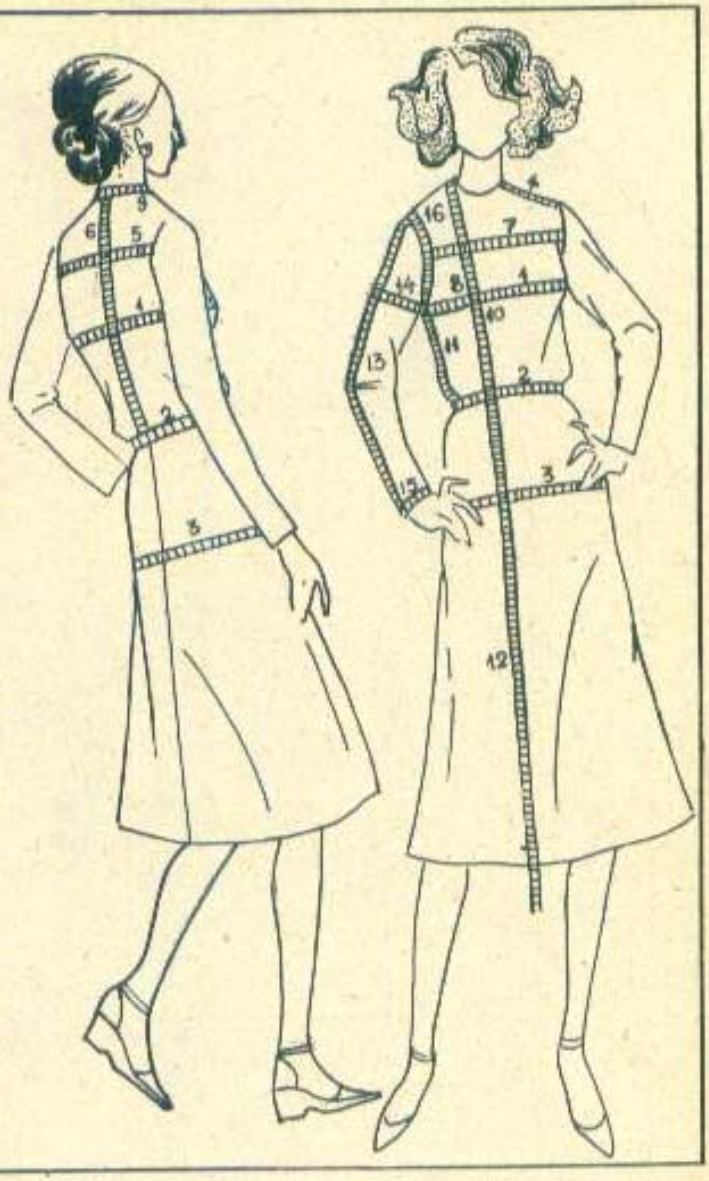

CUM SE COASE UN FERMOAR

Un fermoar nu este dificil de pus dacă se procedează astfel: se petrec ușor cele două părți de stofă pînă la 5 milimetri. Fermoarul se prinde în ace, se face proba și dacă stofa nu „trage", se coase tighelul, înlocuind tălpița mașinii de cusut cu aceea specială — pentru aplicat fermoare. În continuare, pe dos se cos marginile pînzei fermoarului, astfel ca acestea să nu se prindă atunci cînd se manevrează cursorul.

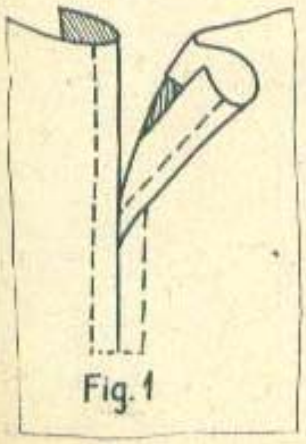
Fig. 1

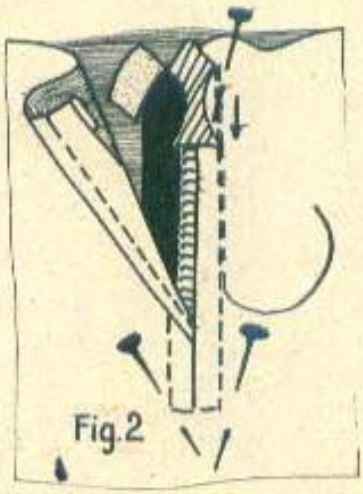
Fig. 2

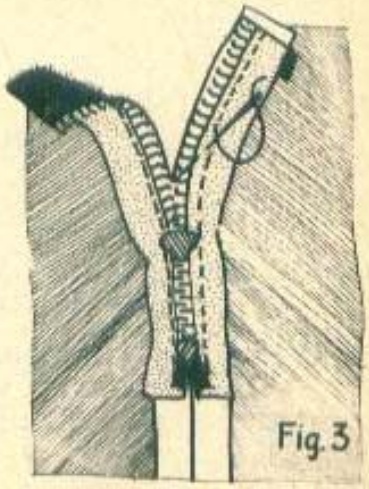
Fig. 3

• Se poartă din nou, cu fervoare, dungile late contrastante, atît pe orizontală cît și pe înalt.

• Taioare „neoclasice" din a căror linie și idee (de asociere a unor materiale fantezi) străbate o proaspătă undă de tinerețe.

• O ploaie de pepituri, a căror frumusețe uitată o regăsim bucuroase.

Adolescenţii şi moda

Expoziţia **Doinei Dănescu** şi a lui **Sergiu Bolangiu** deschisă în primăvară la Hanul cu Tei a supus atenţiei publicului cu o jumătate de an mai devreme un compartiment de seamă al modei '83 pentru adolescenţi. Semnalăm chiar de la început concepţia pe care se structurează colecţia: înlocuirea aproape în totalitate a stofelor mai scumpe şi mai grele cu înlocuitori, cu aceste minunate haine matlasate, comode, deloc rigide, uşor de întreţinut, mai ieftine şi mai presus de toate călduroase, izolînd ideal trupul de frigul şi vînturile iernii. Pornind, aşadar, de la matlaseuri, de la ideea tipizării, creatorii şi-au îngăduit o fantezie plină de surprize în combinaţiile coloristice, în detaliile de croială, în accentele decorative şi accesorii. Expoziţia s-a bucurat de un succes deplin tocmai datorită faptului că cei doi plasticieni ai Centralei de confecţii bucureştene au intuit perfect ceea ce place tinerilor, ceea ce vor ei de la hainele lor.

Combinînd culori contrastante în alăturări neobişnuite, bleul cu frezul sau frezul cu bleumarinul, adesea mult violet, hainele, în loc să şocheze, au plăcut foarte mult.

O menţiune aparte pentru modul decontractant în care a fost interpretat şi integrat elementul folcloric. Trebuie reţinut că piesele vestimentare s-au alăturat şi combinat între ele sau cu accesoriile într-o armonie desăvîrşită. Şi din acest punct de vedere, expoziţia a constituit o minunată lecţie despre cum se compune o ţinută vestimentară, lecţie la care putem medita cu toţii, chiar şi noi adulţii.

A.P.

CABINET COSMETIC

CALENDARUL FRUMUSEȚII

ZILNIC. *Dimineața:* spălarea și demachierea pielii feței și gîtului. Aplicarea unei creme, de obicei hidratantă, după care se face fardarea: aplicarea pudrei, o ușoară colorare a pomeților, machierea cu discreție a ochilor și puțin ruj pe buze. Dintre cremele hidratante cele mai cunoscute vă reamintim pe cele din gama „April" (cu extract de roșii, castraveți și morcovi), „Bellatrix" (cu extract de spînz), precum și „Balsam" (cu extract de mușețel).

Seara: demachierea feței și gîtului, spălarea cu apă și eventual cu un săpun moale, dacă pielea este grasă, și aplicarea unei creme grase de noapte. „Acantha", un produs nou, avînd la bază apilarnilul, un stimulent biologic, asigură nu numai hrănirea pielii, ci are un puternic efect în refacerea tenurilor ridate, deshidratate, devitalizate. Cele tinere pot să-și dea cu o cremă grasă doar în jurul ochilor.

SĂPTĂMÎNAL, joia sau vinerea, este bine să se asigure curățirea tenului de celulele „moarte", apelînd la produsele din gama peeling „Dermin". Sînt trei produse, două loțiuni și o cremă. Se procedează astfel: se aplică prin ușoare tamponări loțiunea nr. 1 și se lasă 5 minute, după care se aplică în strat subțire crema, evitîndu-se zona ochilor și a gurii. După minimum 5 minute, dar poate fi lăsată pînă la 15 minute, se masează fața prin mișcări circulare, îndepărtîndu-se în acest fel celulele „moarte", asigurîndu-se în același timp curățirea tenului de orice alte impurități. Pentru refacerea mantalei acide normale a pielii și îndepărtarea eventualelor urme de cremă, se aplică, tot prin tamponare, cea de-a doua loțiune, care are și un efect antiseptic. După 5 minute, se clătește obrazul cu multă apă rece și se aplică crema pe care o folosiți în mod obișnuit.

Tot săptămînal, sîmbăta de obicei, e bine să se utilizeze o mască. Vă recomandăm o mască ușor de preparat, revitalizantă, din drojdie de bere. Se amestecă într-o ceașcă puțină drojdie de bere proaspătă cu apă sau cu o linguriță de smîntînă și se întinde pe față și pe gît. Se lasă să se usuce și se scoate, nu prin spălare cu apă, ci cu o infuzie de mușețel. Dacă vă e la îndemînă, cumpărați măști gata preparate. Vă recomandăm din nou cîteva din aceeași gamă „Dermin". Pentru tenurile uscate, o mască emolientă conținînd extract de sunătoare și mușețel. Pentru tenurile grase, cu

porii dilatați, o mască astringentă, care conține extracte naturale de roșii, castraveți și extract de nămol sapropelic. Pentru tenurile deshidratate, o mască hidratantă, care conține un complex de alge marine. Pentru toate tipurile de tenuri este recomandabilă masca nutritivă „Dermin", care conține colagen solubil și are ca efect regenerarea țesuturilor. Toate aceste măști se întind pe fața curată și formează o peliculă. Se lasă 20—30 de minute, după care se îndepărtează prin „rulare" de jos în sus.

O DATĂ PE SĂPTĂMÎNĂ, spălați-vă părul și, dacă este gras, nu ezitați să o faceți chiar mai des. Nimic nu este mai dezagreabil decît un păr cu aspect unsuros. În plus, nu-și poate îndeplini funcțiile sale normale și mai ales nu poate „respira". Și pentru că această meteahnă este mai des întîlnită la adolescente, care poartă părul necoafat, există încă un remediu pentru a feri părul de degresarea exagerată a șamponului: seara, cînd faceți dușul, treceți jetul cu apă fierbinte și peste păr. Apa caldă degresează măcar în parte firul de păr, oferindu-i în același timp o anume suplețe.

Pentru refacerea firului de păr și mai ales pentru a-i da un aspect mătăsos și pentru a îndepărta efectul antistatic, folosiți după fiecare spălat produsul denumit „Balsam", care este un minunat regenerator al părului.

ANOTIMPURILE

IARNA este bine să folosiți o cremă grasă și ziua, pentru că pielea este în felul acesta mai bine apărată de gerul uscat și de vînt. De asemenea, curățirea tenului se poate face mai des, de trei ori în două săptămîni. De ce? Pentru că iarna, mai mult decît în alte anotimpuri, este bine să ne fardăm. Pudra, rujul de buze nu sînt numai mijloace de înfrumusețare, ci și de protejare a tenului. Pentru tenurile foarte uscate sînt potrivite cremele din gama „Nivea", cu ulei de cătină sau de vizon, iar pentru cele grase, dar deshidratate, crema „Dermin" cu plante.

PRIMĂVARA. Cremele revitalizante, cu extracte din roșii, castraveți și morcovi — „April" — sau cele cu extract de mușețel — „Nivea" — sau spînz — „Bellatrix" — aduc pielii o prospețime pierdută în timpul iernii. Cînd aplicați crema, umeziți ușor fața, pentru a-i asigura pe lîngă hrănire și o hidratare mai puternică.

VARA e prin excelență sezonul cremelor hidratante mai ușoare și care conțin mai multă apă. Dar să nu neglijăm să întindem seara în jurul ochilor o cremă grasă, evitînd astfel formarea „labei gîștei". Vara ne fardăm mai puțin, pudra, fondul de ten e bine chiar să le ținem pentru ocazii. Un fard uscat pe pleoape și puțină culoare obrajilor sînt suficiente. Pentru cele care se fardează abundent reamintim că pe vreme caldă fața transpiră mai mult și „respiră" mai puțin. În cazul cînd transpirați, în genere, ștergeți fața cu o infuzie din plante, preparată de dv. sau cu loțiuni cumpărate din magazine.

TOAMNA, anotimp al fructelor, poate fi benefică pentru frumusețe prin consumarea a cît mai multor sucuri naturale, care dau feței o luminozitate și o tinerețe reală. Măștile din struguri, pepeni sînt de asemenea un mijloc de înfrumusețare la îndemîna oricui.

Frumoasă în stil 1785

Despre modul de a se înfrumuseța al femeilor noastre la sfîrșitul secolului al XVIII-lea ne-au rămas multe mărturii, dar una dintre cele mai complete și mai pitorești ne apare în lucrarea lui C. Poboran din 1909, care ne descrie cu lux de amănunte rețeta unui machiaj al frumoaselor noastre de la 1785: „dimineața se ștergeau pe față cu un albuș de ou, apoi se abureau cu apă de salcîm. Încălzeau la foc o cărămidă nouă, turnau picături de apă de salcîm, puneau pe cap o țoală și stăteau cu fața la aburul acela, apoi se spălau cu apă de pelin, ca să se întîrzie pielea obrazului și să dispară zbîrciturile."

C. Poboran „Istoria mașinii Sfatului"

DESPRE MACHIAJUL CEL DE TOATE ZILELE

Timp de aproape două decenii, **Eva Vaida**, cu o plăcere și o bucurie pe care nu se sfiește să le destăinuie, a conturat cu mijloacele fragile și rafinate ale profesiei sale personaje din cele mai cunoscute ale filmului românesc.

— În film, machiajul face parte din componentele acelea care se ordonează între ele desăvîrșit, pentru a crea anumite expresii, pentru a exprima trăsături de caracter... Dar cum vedeți dv. machiajul femeilor în viața de toate zilele?

— Un strop de culoare, un fard bine folosit, puțină pudră pot da o anume lumină și căldură și, de ce nu, strălucire și frumusețe personajului pe care-l reprezentăm fiecare!

— Așadar, credeți în machiaj?

— Mai ales în îngrijirea corectă și continuă, aș zice de toată viața, a unei femei, în care intră și machiajul.

— Așadar, cu ce să începem?

— Să nu vi se pară ridicol: cu spălatul. Curățenia corporală și a feței face să respire mai bine pielea, să se oxigeneze normal. Iată deci prima sursă de strălucire.

— Cosmeticienele ne recomandă în mod obișnuit să ne spălăm fața doar cu apă, pentru că, spun ele, săpunul ar deregla mantaua acidă a pielii. Deci cu săpun sau fără?

— Eu mă spăl pe față, de cînd mă știu, în fiecare zi, cu săpun, deși am un ten uscat. Folosesc un săpun „moale", de bărbierit, sau unul pentru copii.

— Și totuși aveți o piele catifelată, fără riduri.

— Pentru că îmi dau, seara mai ales, cu o cremă grasă, atît cît îi trebuie pielii. De peste 30 de ani folosesc aceeași cremă, o bună cremă cu lanolină pentru... copii.

— Dar cum să știe o femeie care-i crema care i se potrivește tipului ei de ten?

— Teoretic sînt multe de spus. Practic însă e mult mai simplu: fiecare „simte" în 2—3 zile care-i crema care nu-i „strînge" tenul, nu i-l irită, dimpotrivă, i-l păstrează supluși catifelat.

— Cînd se dă crema?

— Imediat după spălat. Niciodată crema nu se aplică pe un obraz ce nu a fost demachiat și spălat. După cum nici un deodorant sau antisudorific nu se aplică decît după ce subsuorile sînt spălate.

— La ce vîrstă începem să dăm cu cremă?

— Depinde de tipul de ten, dar în cazul unuia foarte uscat, încă din adolescență. Mulți părinți se vor supăra citind un asemenea sfat, dar cum lipsa de calciu, spre exemplu, este suplinită printr-o alimentație bogată într-o asemenea substanță și o piele uscată trebuie „ajutată" să se mențină, trebuie să-i împiedicăm ridarea din tinerețe.

— Și iată-ne ajunse, în sfîrșit, la machiaj. Credeți că e posibil să ne ascundem cusururi de conformație cu farduri, credeți în machiajul corector?

— Numai în cel executat de un specialist. Deci cred că trebuie renunțat la ideea că putem învăța să ne corijăm defecte prin fardare.

— Cum trebuie să arate un chip machiat?

— O femeie îngrijită, vreți să spuneți? Căci culorile, pudra se aplică în deplină consonanță cu îmbrăcămintea, cu nuanța părului. Mie îmi place ca o femeie, după ce s-a înfrumusețat, căci n-aș vrea să spun doar s-a machiat, să arate ca și cum un vînt primăvăratic i-ar fi îmbujorat obrazul, împrospătîndu-l!

— Naturalețea, discreția pentru care pledați nu exclud aplicarea fardurilor pe pleoape, pe obraz, ruj pe buze, pudră...

— Sigur că nu. Dar sînt categoric împotriva nuanțelor violente de verde și albastru pe pleoape, de „bujori" desenați cu fard pe pometi. Tinerelor, fardurile abundente le dă o notă de vulgaritate, iar creionarea ochilor cu negru, femeilor trecute de 40 de ani, le adaugă mulți ani vîrstei reale.

— Cu ce strică creionul negru?

— După o anume vîrstă, mușchii pleoapelor „cad", și prin contur femeile subliniază tocmai aceasta.

— Dar verdele și albastrul de pe pleoape de ce vă deranjează?

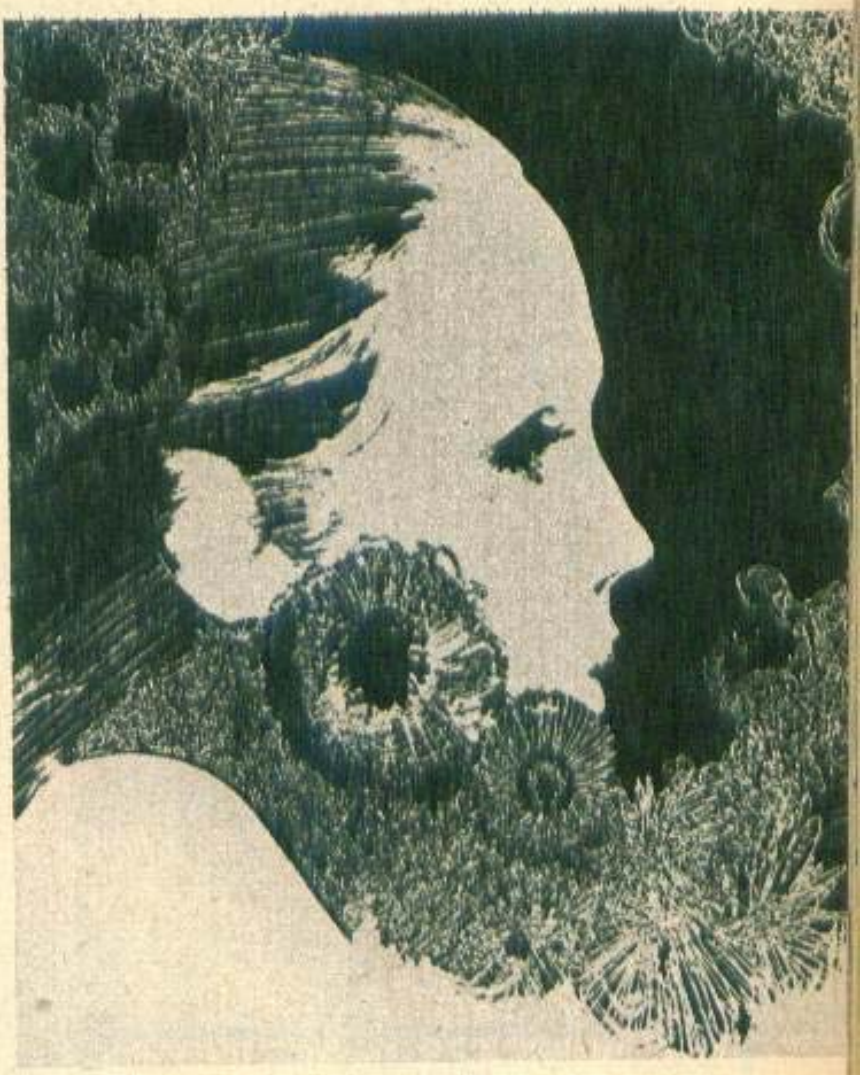

— Sînt culori reci și nenaturale. Eu le-aș înlocui cu altele mai discrete. Cu un verde amestecat cu alb, cu griuri, cu puțin roz pe arcadă, cu bej și tonuri de marouri. De asemenea, cred că e bine să căutăm farduri uscate și nu grase, care se întind. Dealtfel, pentru ca machiajul „să țină", e bine ca pleoapele să fie pudrate. Altfel fardurile se întind și formează adevărate cearcăne în jurul ochilor. Aminteați de modă... Dar moda e simplă, moda pledează pentru o frumusețe plină de naturalețe.

„Cabinet cosmetic" realizat de
ANETA POPESCU

Interdicție domnească contra... sulimanurilor *

Abuzul de fard în toaleta frumoaselor noastre de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea silește stăpînirea să ia măsuri severe. Și *pitacul* dat mitropolitului la *26 mai 1796* de voievodul Alexandru Moruzi este un document prețios pentru moravurile acelei epoci. „Fiindcă orice lucru vătămător care duce la stricăciune la trup și la suflet și care pricinuiește defăimarea, nu este cu cale a se trece cu vederea, între care este și sulimanul, care se pune pe chipuri, și care dă nu numai la trup stricăciune, ci și la suflet vătămare, poruncim dar să chiami preoții duhovnici spre a-i îndatori să dea duhovnicești învățături și îndemnări fiecăruia de a face părăsire de acest lucru vătămător, că este o părere de podoabă deșartă, care nu este de nici un folos..."

* *V. A. Urechia*: „Istoria Românilor" — București, 1893

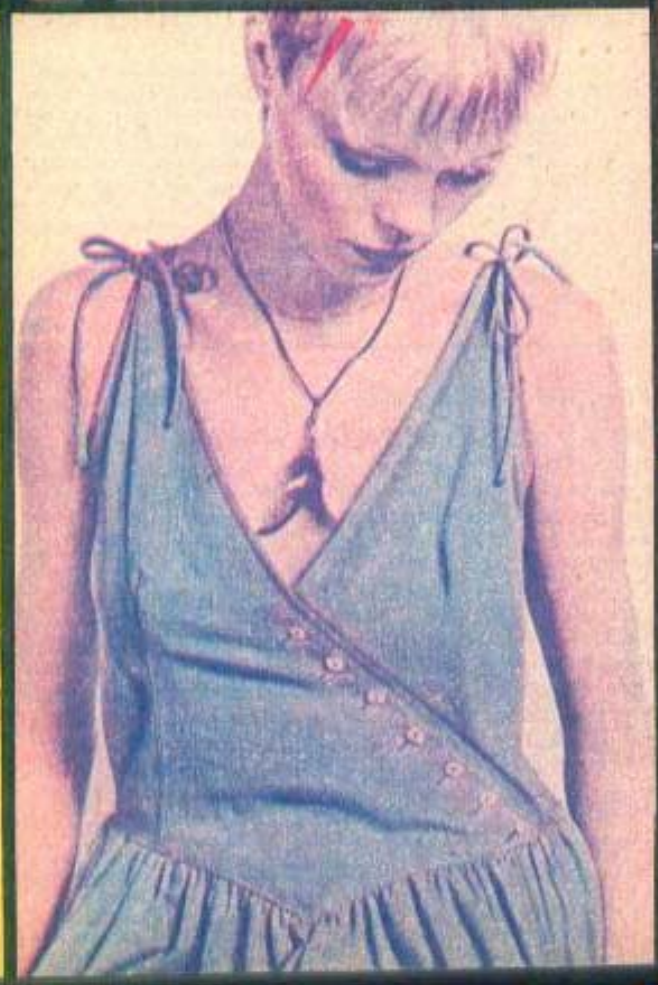

• Fustele rămîn drepte, chiar dacă sînt plisate.

• Fantezia rochiilor de vară.

1. **O COMBINAȚIE AMUZANTĂ**

(Vezi pag. 142)

2. **LA ANIVERSARE**

(Vezi pag. 144)

3. **CU PLATCA ÎNFLORATĂ**

(Vezi pag. 144)

De la 6 la 9 luni

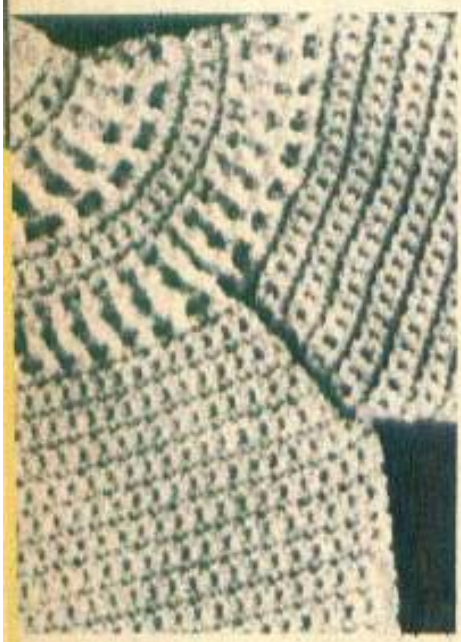

Un costum croşetat din PNA, pentru care sînt necesare circa 200 g de fir şi o croşetă adecvată grosimii firului. *BRASIERA* se începe de la gît, pe un lanţ de circa 46 de ochiuri, pe care se vor croşeta 4 rînduri de picioruşe scurte, adăugînd la începutul fiecărui rînd încă un picioruş. **R.5** se realizează astfel: 3 oc. de lanţ, 5 picioruşe în primul picioruş din rîndul anterior, apoi cîte 2 picioruşe în fiecare din rîndul anterior. Se termină rîndul cu 5 picioruşe în ultimul picioruş din rîndul anterior. **R.6** şi **7** se realizează din picioruşe încrucişate. **R.8**: 1 oc. de lanţ, 5 picioruşe în primul ochi din rîndul anterior, *2 picioruşe în următorul ochi, 1 picioruş în următorul ochi*. Se reia de la * pînă la * şi se termină rîndul cu 5 picioruşe în ultimul ochi din rîndul anterior. **R.9** şi **10** sînt croşetate în picioruşe scurte, începînd fiecare rînd cu 1 oc. de lanţ. **R.11**: 3 oc. de lanţ, 5 picioruşe în primul picioruş, *2 picioruşe în picioruşul următor, 1 picioruş în următorul*. Se reia de la * pînă la * şi se termină cu 5 picioruşe în ultimul. Deci se vor obţine pe acest rînd 118 picioruşe. Se lucrează următoarele două rînduri în picioruşe încrucişate şi fiecare rînd se începe cu 3 oc. de lanţ. Din acest moment lucrul se împarte astfel: pentru *SPATE* — partea dreaptă — se croşetează în picioruşe scurte 8 rînduri pe primele 33 de picioruşe, crescînd, spre stînga, la începutul R. 3, 5, 7 şi 9 cîte 1 picioruş, obţinînd astfel 36 de picioruşe. Se opreşte lucrul pe această porţiune şi se începe *MÎNECA DREAPTĂ*. Se croşetează 1 picioruş scurt în ultimul picioruş din spate, 8 picioruşe scurte, 2 picioruşe scurte în următorul, 9 picioruşe scurte în următoarele, 2 picioruşe scurte în următorul şi încă 10 picioruşe scurte în următoarele, obţinîndu-se astfel 33 de picioruşe. Pe acestea se vor lucra 10 rînduri, avîndu-se grijă ca, din 2 în 2 rînduri, de o parte şi de alta a lucrului, să se adauge cîte 1 picioruş, ajungîndu-se la 43 de picioruşe. De aici va începe scăderea, reducînd la fiecare al 6-lea rînd de 6 x 1 picioruş, ajungîndu-se la 31 de picioruşe. La 24 cm lungime a mînecii, se reduc pe un singur rînd, plasate din loc în loc, încă 10 picioruşe. Se continuă lucrul pe cele 21 de picioruşe rămase, croşetînd încă 6 rînduri, după care mînecuţa se termină cu un rînd de picioruşe oarbe. *FAŢA*. Se reia lucrul, făcînd primul picioruş în ultimul picioruş de la mînecă, adică din locul din care aceasta a început, apoi cîte 1 picioruş în următoarele 47 de picioruşe. Lucrul se continuă pentru a obţine 10 rînduri, avînd grijă ca la fiecare al 2-lea rînd să se adauge, de o parte şi de alta, 4 x 1 picioruş, obţinîndu-se în final 56 de picioruşe, care vor fi lăsate în aşteptare. Se lucrează apoi *MÎNECA STÎNGĂ*. *SPATELE* — partea stîngă. După ce s-au realizat şi aceste 10 rînduri de la partea stîngă a spatelui, se reia lucrul pe întreaga suprafaţă: partea stîngă, faţa, şi partea dreaptă, deci în total 128 de picioruşe. Lungimea totală a brasierei trebuie să aibă în jur de 25 cm.

Primul costumaş

Se realizează într-o plăcută alternanţă de elastic de 1/1, punct de jerseu şi *Punct fantezie*, care se tricotează după cum urmează: **R.1**: * 4 oc. d., 1 oc. f. glisat, 1 oc. d., 1 oc. f. glisat *. Se reia de la * pînă la *. **R.2**: * 4 oc. f., 1 oc. d., 1 oc. f. glisat, 1 oc. d. *. Se reia de la * pînă la *.

BRASIERA. Se tricotează dintr-o singură bucată, începută pe circa 129 de ochiuri, cu andrele nr. 2,5. După primii 2 cm lucraţi în punct de elastic se schimbă andrelele cu nr. 3 şi se tricotează încă 8 cm în punct de jerseu cu fir alb, apoi 4 rînduri cu fir colorat, 3 din nou cu alb, după care se trece la realizarea motivului geometric. La 15 cm înălţime totală, se lasă în aşteptare, în partea dreaptă, 23 de ochiuri, se închid următoarele 16 şi se continuă pe următoarele 51 de ochiuri (care reprezintă faţa) în punctul fantezie. La 27 cm înălţime

totală, se închid în mijlocul lucrului 7 oc. și se continuă numai pe partea stîngă, reducînd, spre dreapta, din 2 în 2 rînduri: 1 x 3 oc., 1 x 2 oc. și 1 x 1 oc. În paralel, spre stînga, se închid, în 3 reprize, ultimele 14 oc. Odată terminată această operație, se continuă lucrul, reluînd cele 39 de ochiuri lăsate în așteptare în partea stîngă. Se închid primele 16 oc. pentru răscroiala de la subraț și se trece la punctul fantezie pe următoarele 23. La 27 cm înălțime totală, se închid în două reprize 14 oc. pentru umăr și ultimele 6 pe un singur rînd. Se reia apoi lucrul pe ochiurile lăsate în așteptare pe partea dreaptă.

MÎNECILE: oricare dintre ele, se încep pe 41 de ochiuri și după primii 3 cm de elastic se schimbă andrelele cu nr. 3, se tricotează 1 rînd în punct de jerseu, repartizînd pe suprafața lui încă 18 ochiuri noi, după care se trece la motivul ornamental. La circa 17 cm, pe un singur rînd, se vor face 4 scăderi duble, după cum urmează: 16 oc. f., 3 oc. f. împreună, 2 oc. f., 3 oc. f. împreună, 3 oc. f., 3 oc. f. împreună, 2 oc. f., 3 oc. f. împreună, 16 oc. f. Se mai tricotează un rînd simplu, după care, pe următorul, se închid ochiurile rămase.

PANTALONUL - spate sau față. Se începe din talie, pe un număr de 37 de ochiuri. După 2 cm de elastic, se schimbă andrelele și se trece la punctul de jerseu. La 23 cm înălțime totală, se împart în două ochiurile și se lucrează numai pe cele din stînga, scăzînd spre dreapta de 2 x 1 oc., din 4 în 4 rînduri; în paralel se începe modelul decorativ, după ultimele 4 rînduri cu fir colorat se lasă această parte în așteptare și se execută cea de-a doua. Apoi se tricotează în același mod și a doua piesă. După ce pantalonul a fost montat, se reiau pe andrele ochiurile lăsate în așteptare, la oricare picior, și se termină cu circa 3 cm tricotați în punct de elastic.

Rochiță cu volan

Rochița se lucrează după cel mai simplu tipar. Dăm numai cîteva amănunte asupra felului în care se realizează volanul. După ce au fost terminate cele 2 piese de bază ale rochiței, față și spate, fiecăreia dintre ele i se face un tiv de circa 2 cm. Din marginea superioară a tivului piesei de față sau spate se ridică, pe andrele nr. 2,5, ochiurile necesare, adică corespunzătoare numărului de ochiuri cu care s-a terminat piesa. După primele 2 rînduri se schimbă andrelele cu nr. 7 și se tricotează cu acestea încă 8 cm. În acest mod se va realiza volanul și la cea de-a 2-a piesă a rochiței. *GULERUL:* se montează cu andrele nr. 2,5 circa 80—84 de ochiuri. Se tricotează 2 cm în punct de elastic de 1/1, după care se schimbă andrelele cu cele de nr. 7 și se tricotează încă 8 cm. Gulerul poate fi terminat cu un rînd de colțișori, croșetați cu fir din culoarea de bază a rochiței.

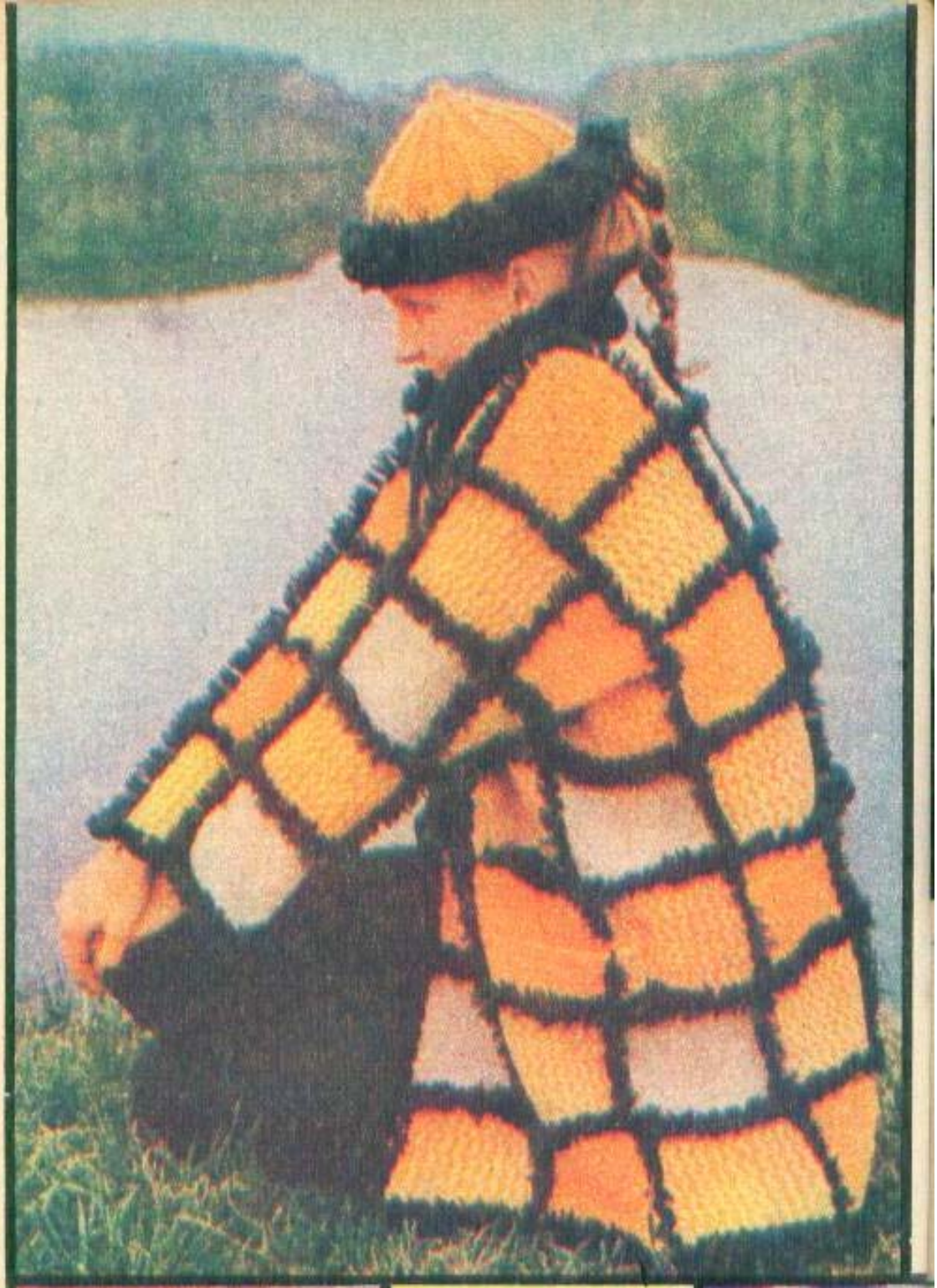

Şal multicolor

Poate fi realizat şi din fire deşirate din tricotaje uzate. După ce se deşiră, firele se întind în formă de scul pe un suport de scîndură, se leagă bine, se dau jos de pe suport, se spală şi se pun la uscat. Punctul folosit este picioruşul scurt.

Jachetă din „petice"

Fiecare „petic" este croşetat în picioruşe, într-o singură culoare sau în două culori. Cînd se montează, unele se pun pe verticala sensului lucrului, altele pe orizontală. După ce întreaga jachetă a fost montată, se marchează fiecare „petic" cu franjuri într-o culoare tare.

Încercaţi să ţeseţi

Pe un gherghef dintre cele mai comune, se realizează eşarfa şi geanta, accesorii utile şi amuzante, care se pot obţine şi din fire rămase de la diferite tricotaje. Pentru gherghef sînt necesare 4 şipci: 2 lungi şi 2 scurte. Dimensiunile şipcilor se stabilesc în funcţie de lungimea şi lăţimea obiectului ce urmează a fi realizat.

Trei căciuliţe

GEN BERETĂ: Croşetată în picioruşe scurte din fir de lînă cu croşetă nr. 6—7. Poate fi realizată într-o singură culoare sau în două culori, care se pot acorda uşor cu restul îmbrăcămintei.

CĂCIULIŢĂ CU BORDURĂ: Tricotată în ochi pe faţă răsucit, alternînd cu 2 ochiuri pe dos. Pe dosul lucrului, ochiurile se lucrează aşa cum se prezintă. După ce a fost tricotată o bucată dreaptă corespunzătoare înălţimii necesare (circa 17 cm) şi circumferinţei capului, se tricotează separat fundul căciuliţei. Pentru a-i da mai multă robusteţe este de preferat să fie realizat în punct de elastic de 1/1 şi 2/2, pe o andrea circulară. Cînd este gata şi această piesă, se coase în jurul ei bordura, lăsînd marginea superioară a acesteia cu maximum 1,5 cm deasupra fundului căciuliţei.

CĂCIULIŢĂ CĂZĂCEASCĂ: Se poate obţine din orice căciuliţă care are o bordură lată. Prin această bordură se trag cu acul firele de lînă, care se înnoadă strîns la bază. După ce s-a realizat densitatea dorită, se tund egal firele, pentru a obţine aspectul de bordură mîţoasă.

Bluză bărbătească de vară

Realizată în bob de orez dublu (2 oc. f., 2 oc. d.), nota de tinereţe i-o conferă bordurile şi clapele de pe umeri, din culoare contrastantă. Clapele se tricotează separat şi se montează prin cusături la mînecă şi umăr. Nasturii se aplică ornamental.

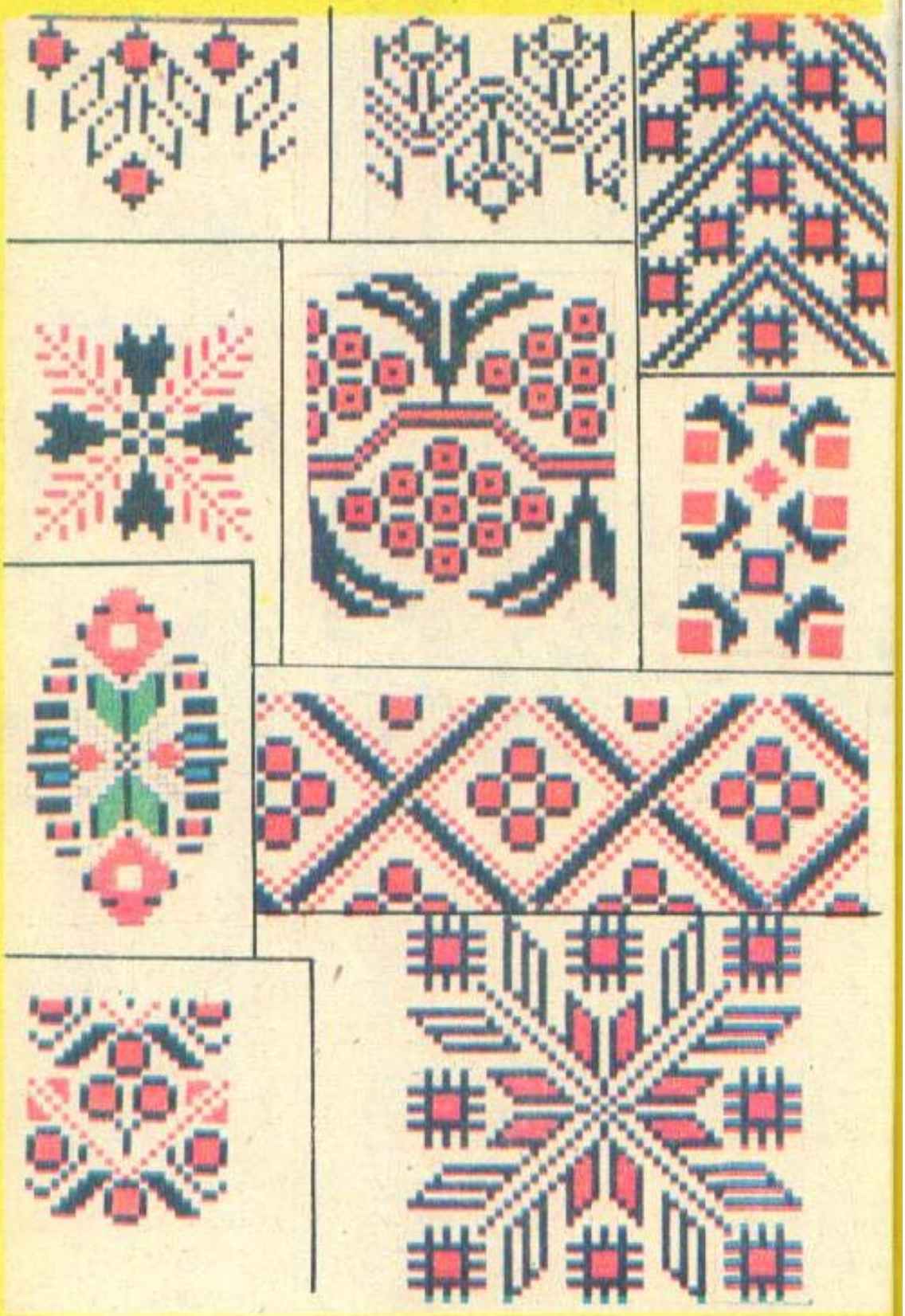

Din vechi izvoade populare

Țara de Sus a păstrat prin ani comorile de neîntrecută frumusețe brodate de femei.

Printre piesele de mare valoare, motivele ornamentale de cusături s-au transmis cu aceeași autenticitate străveche. Lucrate în punct de cruciuliță, în nuanțe de roșu și negru, între care pot fi și picuri

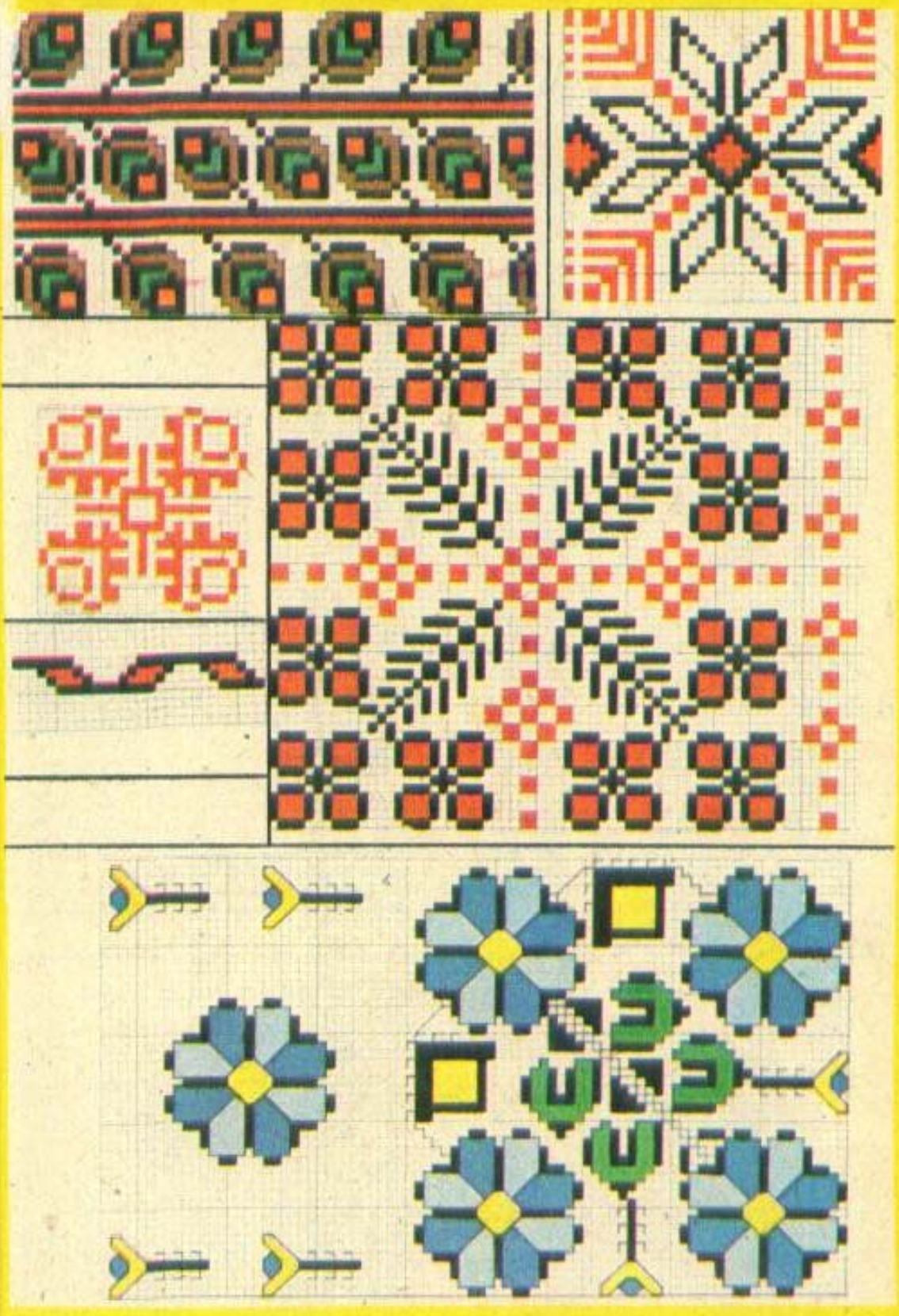

de albastru, galben ori verde, vă oferim cîteva fragmente ce se pot coase pe bluzele din pînză topită.

În zona Rădăuților, cusăturile pe pînză sînt lucrate — pe lîngă cele în punct de cruciuliță — și în punct la fir, care au un rafinament aparte. Nuanțele de albastru sînt bine repartizate între contururi negre cu stropi de galben sau de verde. Motivele mari se cos pe fețe de masă, echilibrîndu-se pe albul pînzei în riuri de frumusețe.

Bluziță cu bretele

Se croșetează din bumbac cu firul plin, în picioruşe încrucişate. Colțurile, care formează reverele, se realizează din găurele despărțite de cîte 1 ochi de lanț și bordisate cu o jurubiță de fire prinsă din loc în loc cu o cusătură strînsă. Bretelele se croșetează dintr-un șir de colțișori lucrați pe verticală.

Vestă croşetată

Din bumbac sau din fire PNA se poate realiza această vestă uşoară, lucrată în picioruşe simple. Fiind foarte lejeră şi cu mîneca căzută, piesa se execută dintr-o singură bucată, cu un uşor anchior obținut prin reducerea ochiurilor, de o parte şi de alta a lucrului, din 4 în 4 rînduri, sau mai des, în funcție de cît se dorește de pronunțat. După ce vesta a fost terminată, se bordisează cu un rînd de picioruşe dintr-un fir de culoare contrastantă.

În culoarea mării

Se tricotează în culoare albastră. Se poate începe cu o margine în punct lenes din următoarea combinație de culori: alb, albastrul de bază, bleumarin. Dar se poate începe şi direct cu punctul fanteziu tricotat astfel: **R.1-4:** 2 oc. f., 2 oc. d. **R.5-6:** ochiuri pe dos. Terminațiile din jurul decolteului şi mînecuțelor, în punct lenes, în benzi colorate.

Pentru vară

O calotă croşetată în găurele fie din fir PNA, fie din bumbac gros, este potrivită adolescentelor, mai ales în serile de vară, ținînd loc de fileu.

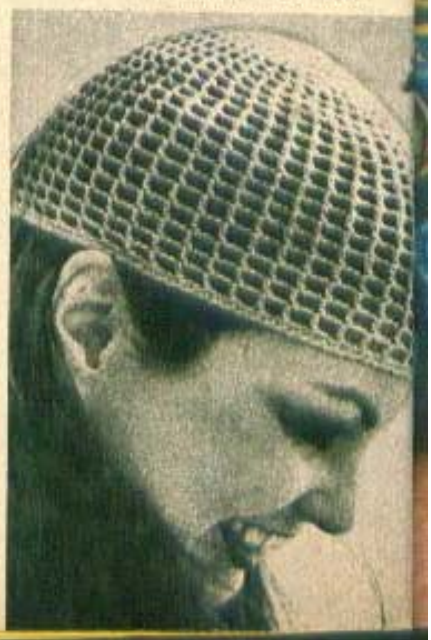

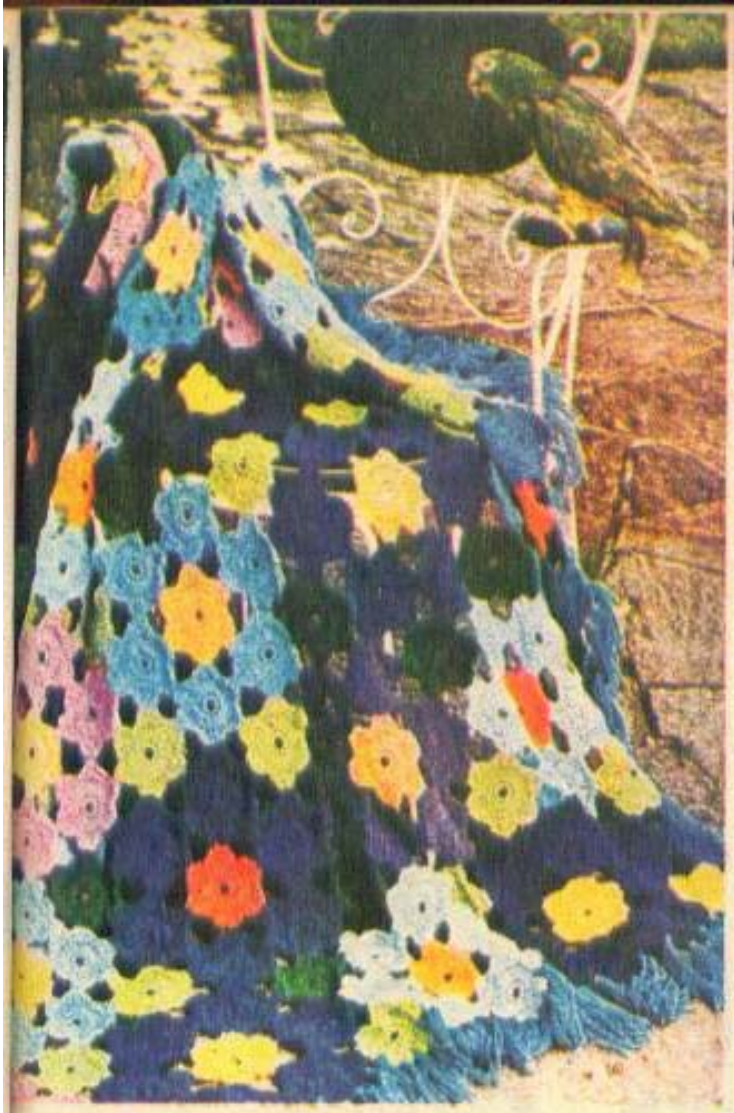

Un pled cu flori

Din cele mai diferite culori se pot croşeta mici rozete cu cîte 6 petale care apoi vor fi cusute între ele, aranjîndu-le în formă de coroniţă. Pentru un pled de 200 x 280 cm sînt necesare circa 3 kg de fire.

Cuvertură multicoloră

Încă o sugestie pentru o cuvertură de pat croşetată. Pentru realizarea ei, dacă are lungimea de 180 cm şi lăţimea de 145 cm, sînt necesare circa 2 kg de fire, adică circa 260 de motive hexagonale.

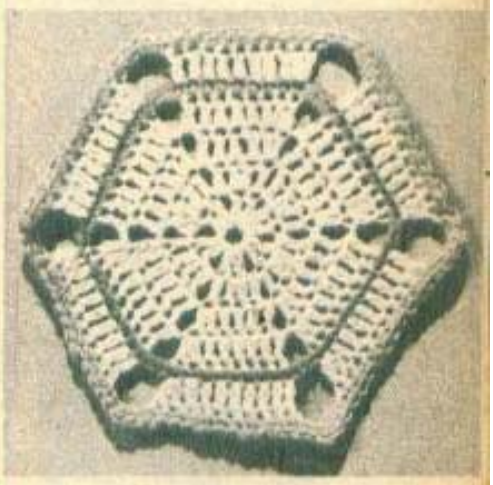

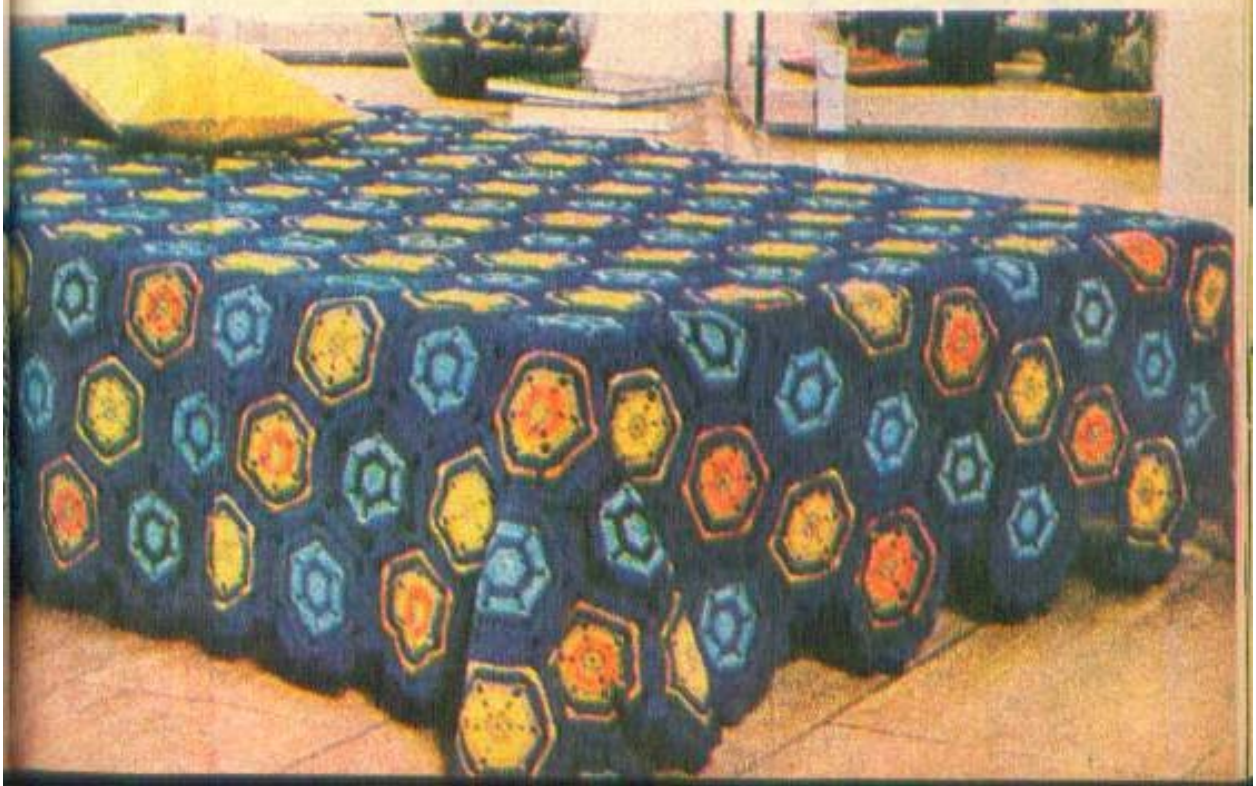

Puţină fantezie

Ne aflăm în faţa unui model obişnuit de jachetă trei sferturi. Ceea ce-i conferă o notă aparte sînt două intervenţii ale unei creatoare cu fantezie. Prima intervenţie este plasarea unui buzunăraş mic, pentru batistă. A doua: gulerul, lucrat cu revere lungi, aproape ca la o haină bărbătească, în punct de elastic dublu. Acest guler se realizează după cum urmează: în piesă separată gulerul propriu-zis şi ridicînd ochiurile necesare, reverele, care, în final, se cos, pînă la jumătate, de guler.

O bluză romantică

Tricotată în motiv ajurat și cu gulerul amplu, este un model potrivit pentru adolescente. E de recomandat să fie folosite fire în culoare pastel sau alb. Papionul se confecționează dintr-o bentiță de cătifea într-o nuanță contrastantă.

Motivul ajurat se tricotează astfel: **R.1:** * 3 oc.f., 3 oc.f. lucrate împreună (se trece pe andreaua din dreapta primul ochi din acest grup, se pune pe o andrea suplimentară ochiul următor și se lasă pe fața lucrului, se trece din nou primul ochi pe andreaua din stînga și se va tricota împreună cu cel de-al 3-lea ochi, peste acestea se va glisa ochiul lăsat în așteptare), 3 oc.f., 1 j., 1 oc.d., 1 j. *. Se reia de la * pînă la *. **R. 2** și toate rîndurile pare se tricotează în ochiuri pe dos. **R. 3:** * 2 oc. f., 3 oc. f. lucrate împreună, 2 oc.f., 1 j., 3 oc.f., 1 j. *. Se reia de la * pînă la *. **R. 5:** * 1 oc.f., 3 oc.f. împreună, 1 oc.f., 1 j., 5 oc.f., 1 j. *. Se reia de la * pînă la *. **R. 7:** * 1 j., 3 oc.f. împreună, 1 j., 7 oc.f. *. Se reia de la * pînă la *. Bluza se tricotează cu acest motiv pînă la înălțimea răscroielii subrațului, de unde se va continua în punct de jerseu.

GULERUL. Se începe cu același motiv, numărul ochiurilor fiind stabilit în funcție de amploarea care se va da gulerului. După circa 3—4 motive ajurate se trece la reducerea ochiurilor, menținînd grupul de 3 oc.f. lucrate împreună, mărginițe de un șir de jeteuri dispuse de o parte și de alta a acestui grup. Se trece apoi la ultimele rînduri tricotate în punct lenes, pe parcursul cărora se va reduce în continuare numărul de ochiuri pînă la obținerea măsurii dorite.

Vestă sport

Se tricotează în bob de orez simplu (1 oc.f., 1 oc.d.). Pieptul și spatele sînt traversate de o diagonală, realizată în același punct, într-o culoare contrastantă. *GULERUL* se tricotează separat și se montează după ce vesta a fost încheiată, apoi se tricotează bordurile pe laterale în punct lenes.

Ilic cu guler dublu

Se începe cu un elastic înalt de 1/1 și se continuă în punct de jerseu. Răscroiala gulerului trebuie să fie puțin mai largă, pentru a asigura o cădere frumoasă gulerului dublu, realizat în același punct de elastic de 1/1.

Rozete

Din aţă de dantelă ecru sau albă se pot croşeta aceste rozete, care pot fi combinate în cele mai diferite forme pentru a obţine milieuri pătrate sau dreptunghiulare, în formă de romb sau triunghi. De asemenea, ele pot fi montate la garniturile de pat sau la feţele de masă. În montajul pe ţesături, lucrul cel mai important este realizarea festonului de legătură, care trebuie să fie făcut cu paşi egali, bine strînşi, pentru a împiedica destrămarea ţesăturii, dar şi pentru a asigura un aspect estetic.

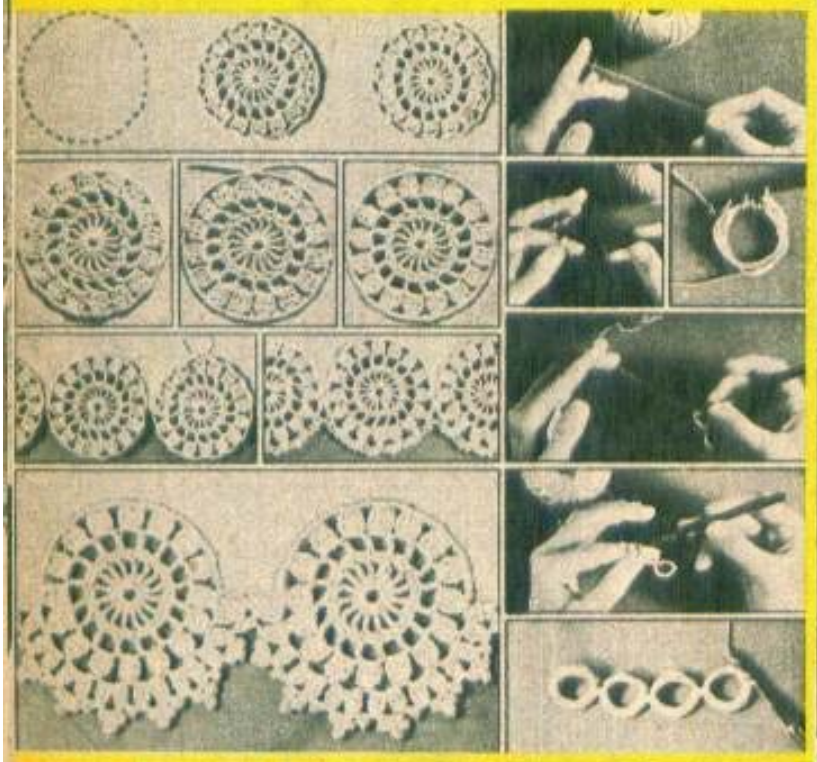

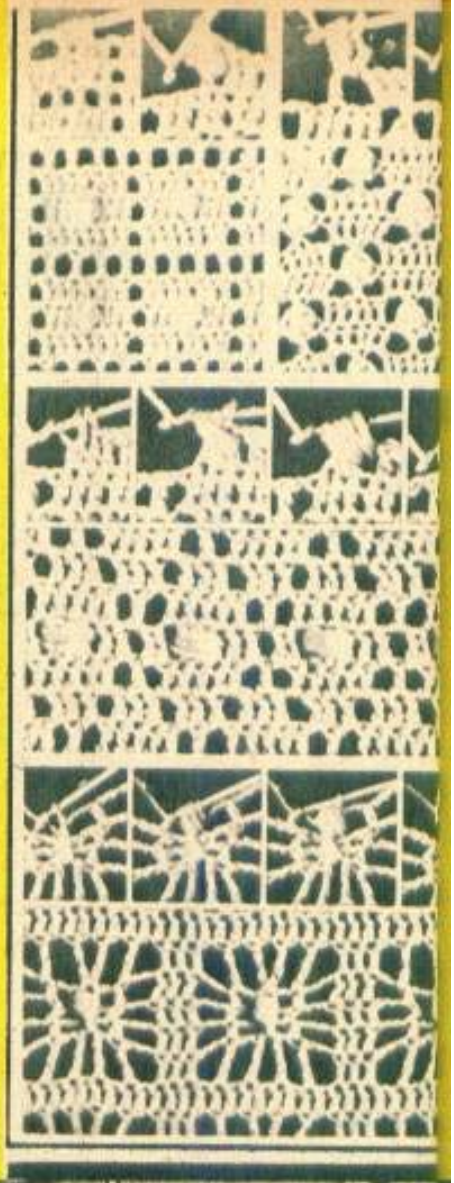

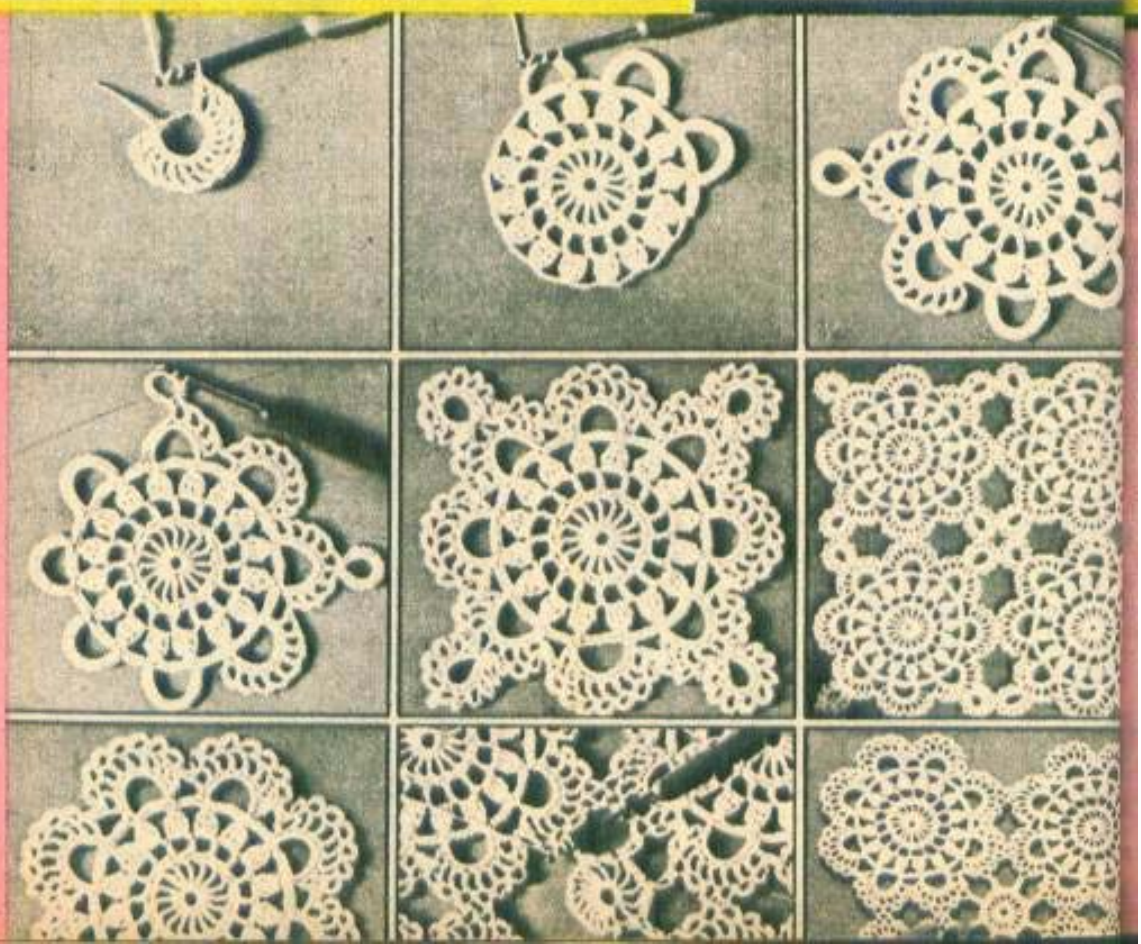

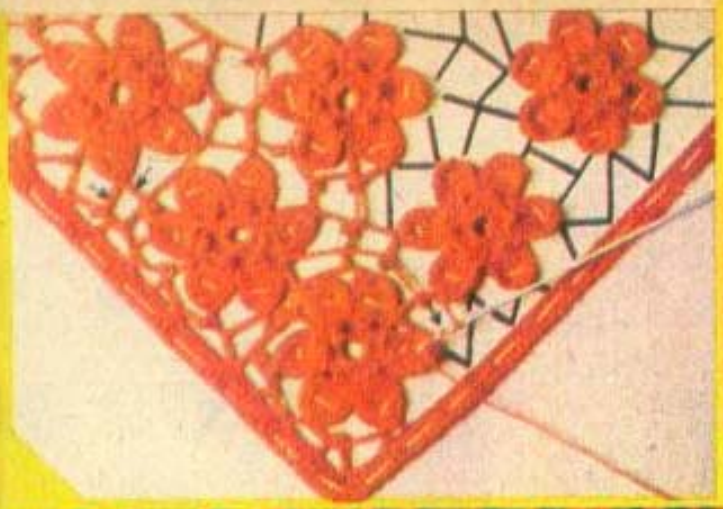

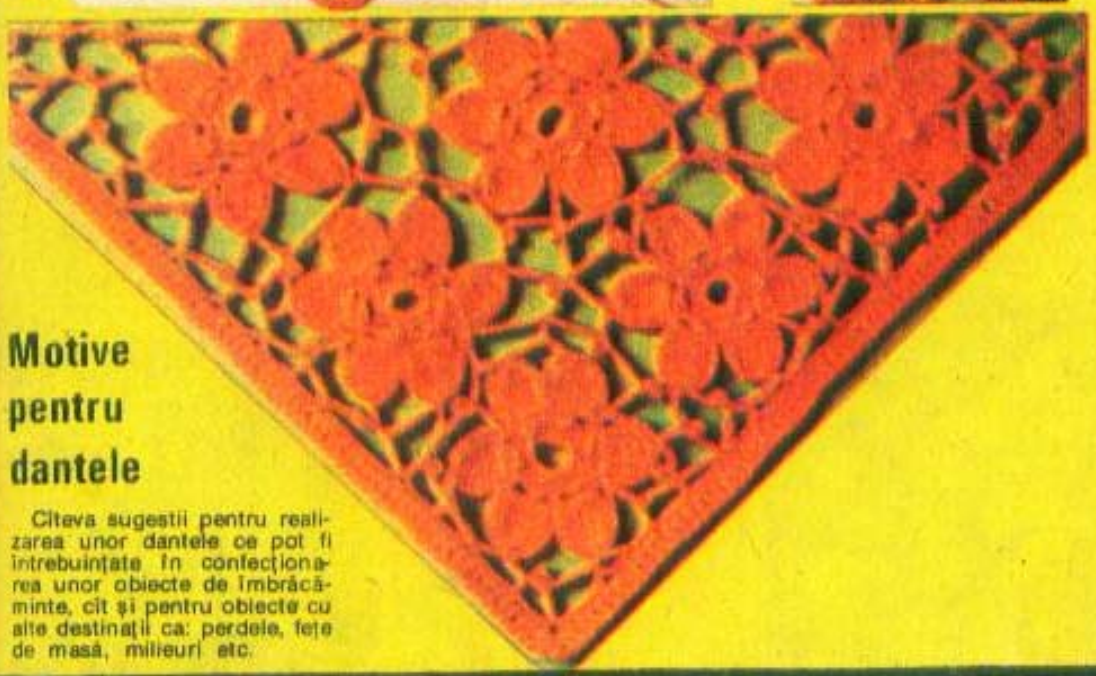

Motive pentru dantele

Cîteva sugestii pentru realizarea unor dantele ce pot fi întrebuințate în confecționarea unor obiecte de îmbrăcăminte, cît și pentru obiecte cu alte destinații ca: perdele, fețe de masă, milieuri etc.

Față de masă din rondele

(Explicația la pag. 136)

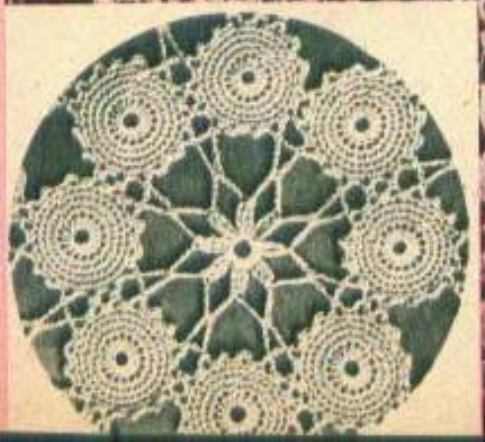

O cască cosmonaut

Se tricotează pe o andrea circulară în punct de jerseu pe dos. Cînd calota acoperă fruntea, se închid ochiurile corespunzătoare lățimii feței și se continuă lucrul pe restul de ochiuri. Cînd s-a ajuns la lungimea necesară, se pune un număr egal de ochiuri cu cel care a fost scăzut și se reia lucrul din nou pe andrea circulară. Lungimea „gulerului" se stabilește după dorință.

Bluză cu talie înaltă

Pentru a-i da această linie, elasticul din talie va depăși circa 17—18 cm. El este realizat din 3 oc.f., 3 oc.d. Motivul de bază e format din benzi continuate din elastic, în interiorul cărora se tricotează, în punct de jerseu pe dos, romburile decorative.

Față de masă din rondele

Pentru o față de masă de circa 135 x 70 cm sînt necesare aproximativ 469 de rondele, care se pot croșeta din macrame sau din orice alt bumbac mercerizat. Rondelele se realizează astfel: pe un inel din 5 ochiuri de lanț se croșetează 16 piciorușe scurte. Pe rîndul 2 se vor croșeta cîte 2 piciorușe în fiecare picioruș din rîndul anterior. Următoarele 2 rînduri vor avea cîte 32 de piciorușe. R. 5 se va croșeta astfel: 2 piciorușe, 3 oc. de lanț, 2 piciorușe. Buclele care se formează din aceste ochiuri de lanț vor fi utilizate la legarea rondelelor între ele.

Batiste dantelate

Se poartă din nou batistele din țesături fine, albe sau în tonuri pastelate, terminate cu dantele croșetate din ață albă subțire. Modelele pot fi dintre cele mai variate. În aceste imagini sînt prezentate doar trei motive. Pentru a da o linie frumoasă dantelei va trebui să se acorde o atenție deosebită festonului de pe marginea batistei, care, atunci cînd aceasta este făcută dintr-o țesătură pastel, este recomandabil să fie festonată cu fir de aceeași nuanță, după care urmează dantela de bază, lucrată cu ață albă și încheiată cu un rînd croșetat, în tonul de bază.

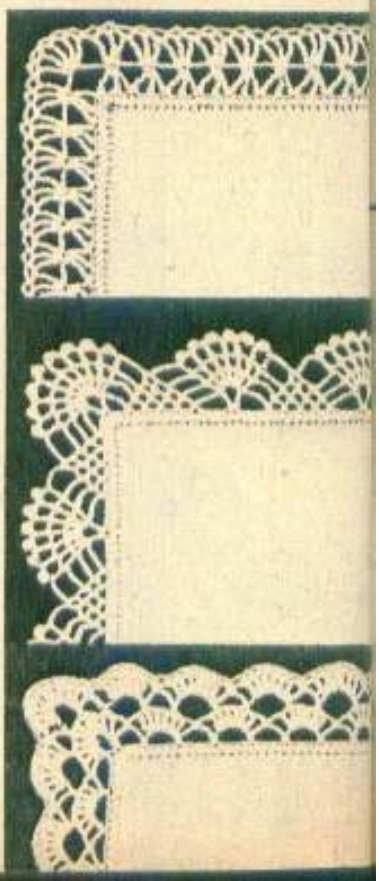

Puncte în relief

Acest model de pulover sport se tricotează după tiparul fără răscroieli la subraţ şi mîneci. Motivul de bază îl reprezintă punctul ieneş (toate ochiurile pe faţă) combinat cu ochiuri pe faţa, 1 jeteu dublu. Iată cum se realizează: **R1:** (cu alb) 12 oc.f.*, 1 oc.f. cu 2 j. (înainte de a se lucra ochiul următor, se dă de două ori firul pe andreaua din dreapta, realizînd astfel 2 jeteuri. Se tricotează ochiul următor, 21 oc.f*. **R2:** toate ochiurile pe faţă, formînd un ochi din cele 2 jeteuri, jeteu din rîndul anterior fără a-l lucra. **R3:** şi **4:** în punct ieneş, cu firul maro. **R5:** 11 oc.f*, 1 oc.f. cu 2 j., 1 oc. întins (se introduce andreaua din dreapta, de sus în jos, în bucla formată din cele 2 jeteuri, se trage această buclă pe andrea, se lucrează următorul ochi şi peste el se glisează bucla trasă), 19 oc.f.* Se repetă mereu aceste rînduri, urmînd linia romburilor.

Geantă croşetată

Se croşetează în picioruşe scurte partea din faţă şi cea din spate, apoi o bandă separată, a cărei lăţime se stabileşte în funcţie de lărgimea dorită. Pe această bandă se montează cele 2 piese. Pentru a da genţii o oarecare rigiditate, între căptuseală şi faţă se pot pune două foiţi de material plastic sau carton presat.

Geometrie

Trei jachete de toamnă ce pot fi lucrate la maşina de tricotat, dar şi cu andrele. Pentru lucrul cu andrele se cere atenţie asupra egalităţii firelor. Firul cu care nu se lucrează trebuie susţinut din loc în loc în timpul tricotatului, prinzîndu-l pe spate cu firul în cursă. Pentru jacheta cu pătrăţele, o singură indicaţie: liniile verticale de demarcare a pătratelor se cos cu acul după ce toate piesele au fost tricotate.

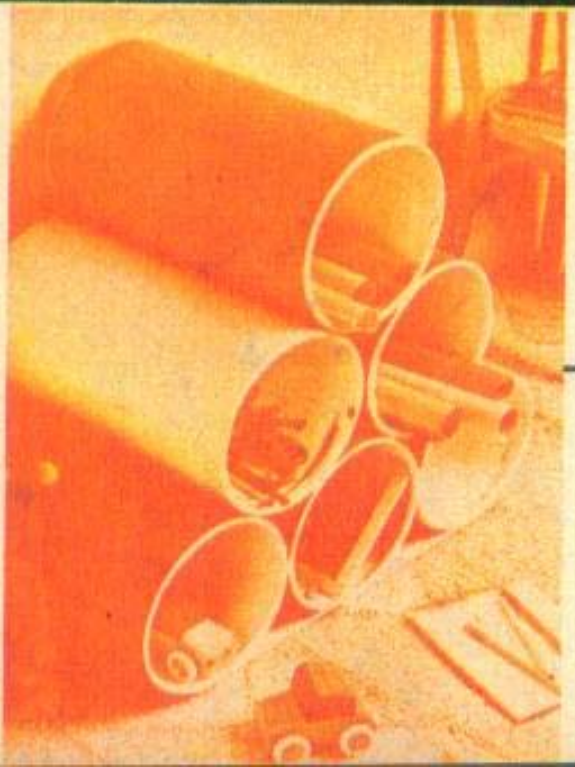

În camera copiilor

Se poate obține o notă adecvată vîrstei și se pot realiza jucării amuzante folosind în confecționarea lor tricotul. Unele obiecte, ca păpuși, animale, pot fi tricotate din rămășițe de fire, dar tot atît de frumos se pot confecționa și din obiecte de îmbrăcăminte tricotate, a căror uzură le face imposibilă folosirea. Totul depinde de imaginație.

Suporturi

O foaie de carton rulată în formă de cilindru, îmbrăcată în hîrtie colorată, dar și mai practic în resturi de țesături din casă, poate deveni un suport util pentru păstratul jucăriilor, umbrelelor, diferitelor obiecte ce ne pot sta, altfel, mereu în cale.

Halat de casă

Un halat de casă pentru zilele friguroase, ușor de realizat dintr-un capot vechi de diftină sau molton al mamei (pentru copii de 4, 5, 6 ani).

Stil marinar

După ce a fost tricotat cu andrele nr. 4 elasticul înalt de 9 cm, se adaugă încă circa 8—10 ochiuri și se schimbă andrelele cu nr. 5. Dacă se dorește mai bluzată, se adaugă un număr mai mare de ochiuri. Motivul de bază este format din benzi de 10 oc.f., întrerupte la fiecare al 4-lea rînd de 2 rînduri de jerseu pe dos. Torsadele sînt tricotate pe 10 ochiuri, astfel: **R. 1:** 2 oc.d., 2 oc.f., 2 oc.d., 2 oc.f., 2 oc.d. **R. 2** și toate rîndurile pare — așa cum se prezintă lucrul. **R. 3:** 2 oc.d., 6 oc.f., 2 oc.d. **R. 5:** 2 oc.d., 2 oc.f., 2 oc.d., 2 oc.f., 2 oc.d. **R. 7:** 2 oc.d., 6 oc.f., 2 oc.d. **R. 9:** 2 oc.d., 2 oc.f., 2 oc.d., 2 oc.f., 2 oc.d. **R. 11:** 2 oc.d., 2 oc.f., lucrate peste următoarele 4 oc.f., 2 oc.d. Se reia motivul de la R. 1. *GULERUL:* se tricotează separat, în punct ieneș, pe înălțime de circa 18 cm.

Decolteu cu volan

Un pulover dintre cele mai obișnuite poate completa o ținută de ocazie printr-un truc ușor de realizat. După cum se vede, inițial, decolteul se tricotează mai adînc decît în mod obișnuit. Pentru volan se lucrează două benzi pe un număr de ochiuri egal cu lungimea fiecărei laturi a decolteului, pornind din mijlocul spatelui (la un fir obișnuit, circa 155—160 de ochiuri tricotate cu andrele nr. 2,5). Se fac primele 2 rînduri, după care, pe rîndul următor, se vor adăuga încă 154 și respectiv 159 de ochiuri. Este de preferat ca ochiul nou să fie ridicat prin firul orizontal dintre ochiurile din rîndul anterior. Următoarele 3 rînduri se lucrează drept, apoi se dublează încă o dată toate ochiurile, pe un singur rînd. Se mai tricotează încă 6 rînduri drepte. După ce pulloverul a fost încheiat, se cos între ele, în partea din spate, cele 2 volane, apoi se montează în jurul decolteului, cu o cusătură cît mai discretă.

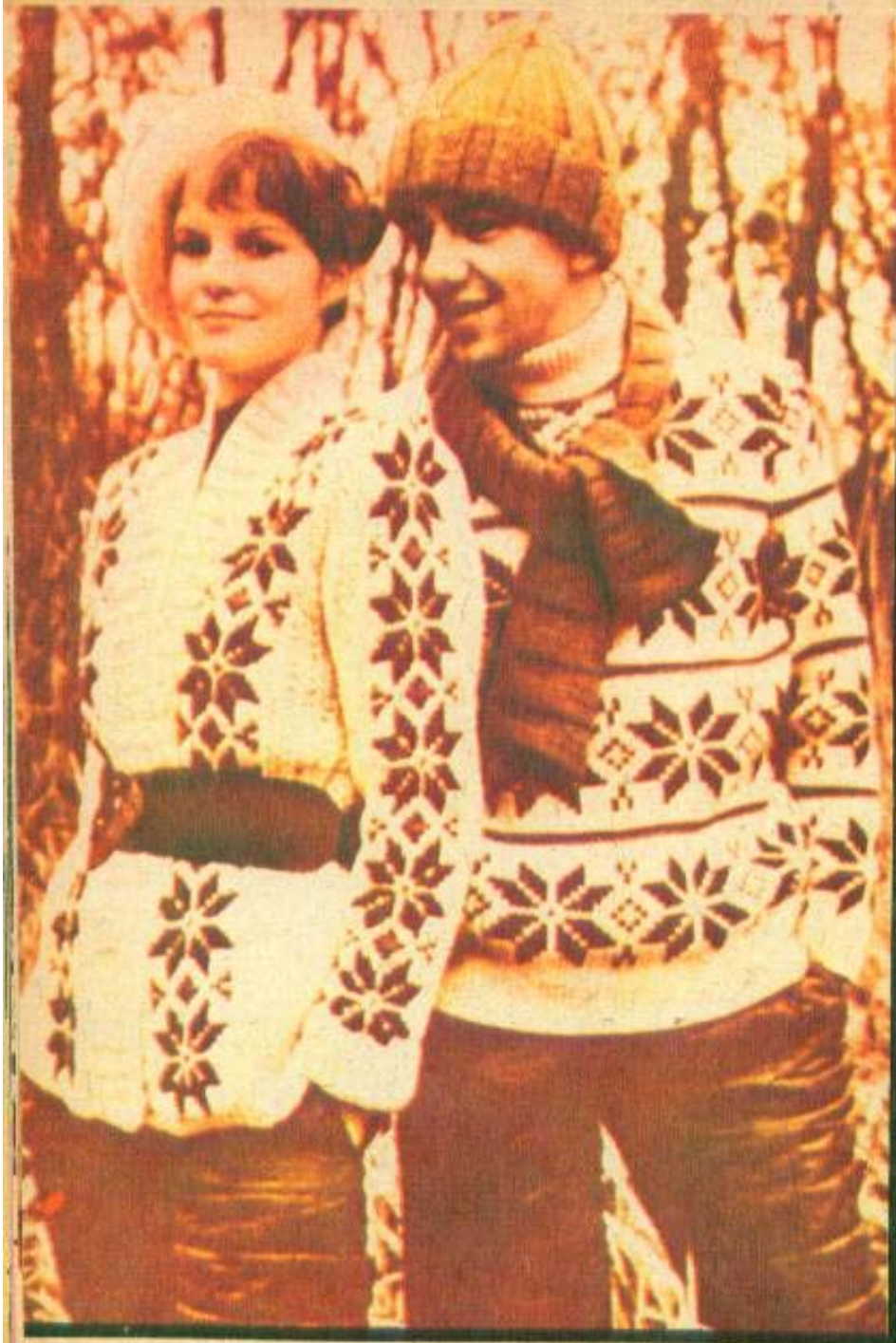

Jachetă în stil norvegian

Întreaga jachetă este tricotată pe orizontală. Se începe de la jumătatea feței spre spate, lungindu-se rîndurile pentru obținerea anchiorului și scurtîndu-se pentru răscroieli sau așa cum o cere lucrul. După banda cu motiv, lucrul se continuă în punctul fanteziu, format dintr-un rînd lucrat în ochiuri pe dos, alternînd cu două rînduri lucrate în bob de orez. *MÎNECA* se începe cu punctul fanteziu, iar motivul decorativ se lucrează pe mijlocul ei. Bordurile se aplică ulterior. *BERETA NORVEGIANĂ* se

(Continuare în pag. 142)

1. Poncho în benzi colorate
2. Pardesiu
3. O sacoșă de vară
4. Din nou garniturile albe
5. Pulover bicolor

(Explicațiile la pag. 142)

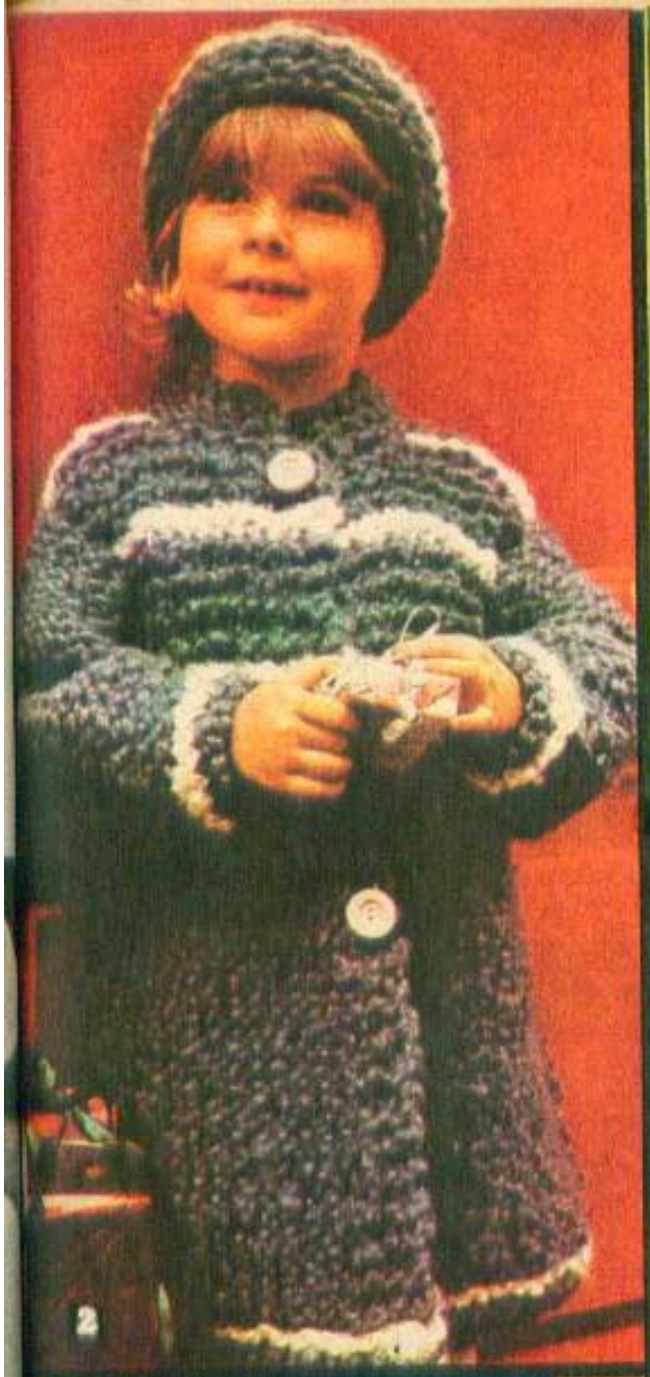

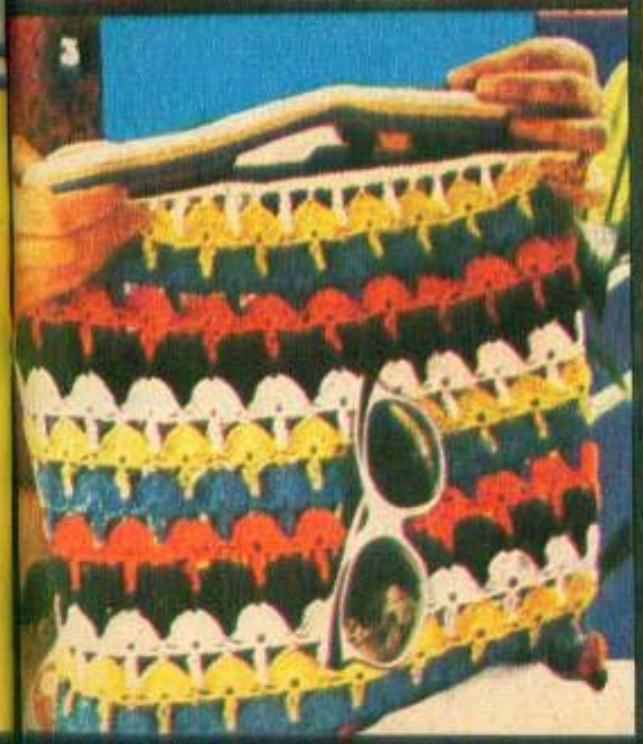

Jachetă în stil norvegian

(Urmare din pag. 140)

începe pe 8 ochiuri, lucrate cu 4 andrele sau pe o andrea circulară. După ce a fost realizată steaua centrală, se trece la punctul fanteziu, continuînd creşterea ochiurilor pe cele 8 raze, în culoarea de bază. Se repetă punctul fanteziu de 2 ori, după care începe scăderea pînă se obţine circumferinţa necesară, lucrîndu-se în acelaşi punct fanteziu. Bereta se termină cu o bordură din elastic de 1/1.

PULOVERUL BĂRBĂTESC se tricotează în mod obişnuit, avînd ca ornament acelaşi motiv de la jachetă.

Poncho în benzi colorate

(Vezi pag. 140)

Se tricotează pe înălţime în punct ieneş, alternînd benzile colorate cu benzile late în culoarea de bază. Se tricotează într-o singură piesă faţa şi spatele, pînă cînd partea din faţă a ajuns la mijlocul pieptului. Aici ochiurile se închid pe un singur rînd, după ce s-a făcut răscroiala din jurul gîtului. Se pune din nou acelaşi număr de ochiuri pentru a doua parte a feţei şi se reia lucrul pe întreaga suprafaţă, făcînd a doua jumătate de răscroială. Cînd ponchoul este gata, se bordiseză şi i se aplică nasturi.

Pardesiu

(Vezi pag. 141)

Folosind fir de lînă sau melană, toarsă foarte gros, şi tricotînd cu andrele nr. 9, se poate realiza pentru 2, 4 şi 6 ani un pardesiu călduros pentru primăvară şi toamnă. Punctele folosite sînt uşor de executat. Pentru marginile de jos, ca şi pentru manşete şi marginile pieptilor se foloseşte punctul ieneş. Restul pardesiului, pînă la nivelul răscroielilor de subraţ, este lucrat în punct de jerseu pe dos, iar partea superioară din nou în punct ieneş. Mînecile sînt tricotate de asemenea în punct de jerseu pe dos.

Din nou garniturile albe

(Vezi pag. 141)

Această bluză tricotată este numai o idee în legătura cu readucerea în modă a garniturilor din pichet alb sau din alte ţesături albe. Ele se pot aplica la bluze croşetate sau tricotate cu decolteu patrat sau semizie. De asemenea, se poartă şi manşetele cu colţ sau rotunde, în funcţie de linia bluzei.

Pulover bicolor

(Vezi pag. 141)

Se tricotează dintr-o singură bucată dreaptă, cu andrele nr. 3. Se începe cu partea din faţă pe 97 de ochiuri şi după 3 cm lucraţi în fir alb se continuă cu fir albastru pe o înălţime totală de 25 cm. Din acest moment se lasă în aşteptare, în partea dreaptă, 22 de ochiuri şi se continuă lucrul pe următoarele 75. La 34 cm înălţime totală, se închid în partea dreaptă 42 de ochiuri şi se continuă lucrul pe următoarele 33 de ochiuri, pe o înălţime de încă 5 cm, după care această parte se lasă în aşteptare. Acum se repun pe andrea cele 22 de ochiuri lăsate în partea dreaptă, li se adaugă spre stînga încă 53 de ochiuri şi se tricotează o bucată asemănătoare cu prima. Cînd cele două părţi au ajuns la acelaşi nivel, se adaugă încă 31 de ochiuri noi, se reia lucrul şi pe cele 33 de ochiuri lăsate în partea stîngă şi se continuă pe aceste 97 de ochiuri pînă se obţine piesa pentru spate. *MÎNECILE*: oricare dintre ele, se încep pe 76 de ochiuri. Se tricotează o bucată dreptunghiulară cu înălţimea de 34 cm. *BUZUNARUL* se montează pe 42 de ochiuri şi se lucrează pe o înălţime de circa 17 cm. Măsurile date sînt destinate vîrstei de 4 ani.

O sacoşă de vară

(Vezi pag. 141)

Lucrată în obişnuitul motiv denumit „soizişori", poate fi realizată pe dimensiunile dorite şi în cele mai diverse culori. Pentru a-i asigura o uşoară rigiditate, înainte de a fi căptuşită, între piesa croşetată şi căptuşeală se poate pune o folie de carton sau de material plastic.

O combinaţie amuzantă

(Vezi pag. 123)

Se obţine prin combinarea şahului tricotat cu punctul de cruciuliţă cusut pe pătrăţele în punct de jerseu. După cum se vede, întregul pulover este lucrat în punct de jerseu pe dos. Numai platca din faţă şi din spate în „şah". În acelaşi mod se tricotează şi căciuliţa.

TIPARUL puloverului este, de asemenea, foarte simplu. El se realizează dintr-o singură bucată, începînd cu partea de jos a spatelui sau feţei. La înălţimea totală de 40 cm, de o parte şi alta a lucrului, se închid cîte 5 ochiuri, după care se continuă drept, trecînd în acelaşi timp la motivul „şah". La înălţimea totală de circa 51 cm, se închid în mijlocul lucrului circa 11 oc. Se continuă lucrul pe partea stîngă, reducînd spre dreapta, din 2 în 2 rînduri, 2 x 2 oc. şi 1 x 1 oc. La 56 cm, se creşte spre dreapta, din 2 în 2 rînduri: 1 x 1 oc. şi 2 x 2 oc., după care această parte se lasă în aşteptare şi se reia partea dreaptă, inversînd sensul operaţiilor. Cînd s-a ajuns la acelaşi nivel, se adaugă 15 ochiuri noi, se repun pe andrea ochiurile din stînga, lăsate în aşteptare. Cînd se ajunge la nivelul subraţului, se adaugă numărul necesar de ochiuri pentru răscroială, de o parte şi de alta. Tot de aici se reia şi punctul de jerseu pe dos.

MÎNECA, dreaptă sau stîngă, se începe pe aproximativ 26 oc. După primii 6 cm de elastic, se adaugă încă 5 ochiuri, plasate din loc în loc pe acest prim rînd. Lărgimea mînecii se obţine adăugînd pe fiecare latură, din 7 în 7 cm, de 5 x 1 oc. La 49 cm înălţime totală, se închid pe un singur rînd toate ochiurile.

CĂCIULIŢA. Se începe pe 62 de ochiuri, cu andrele nr. 5,5. După 3 cm de elastic, se trece lucrul pe andrele nr. 6 şi se lucrează în punctul de „şah". Pe rîndul 19, se reduc, repartizate din loc în loc, 15 oc., apoi pe rîndul 21 alte 9 ochiuri. Se mai tricotează încă circa 4 cm în punct de elastic, după care se lucrează, 2 cîte 2, ochiurile aflate pe andrea. Se trece apoi firul, cu ajutorul unui ac, prin ochiurile rămase pe andrea şi se strîng. Căciuliţa se încheie şi apoi se ornamentează cu cruciuliţele colorate.

Acest ansamblu se tricotează din melană, cu andrele nr. 5,5 şi nr. 6.

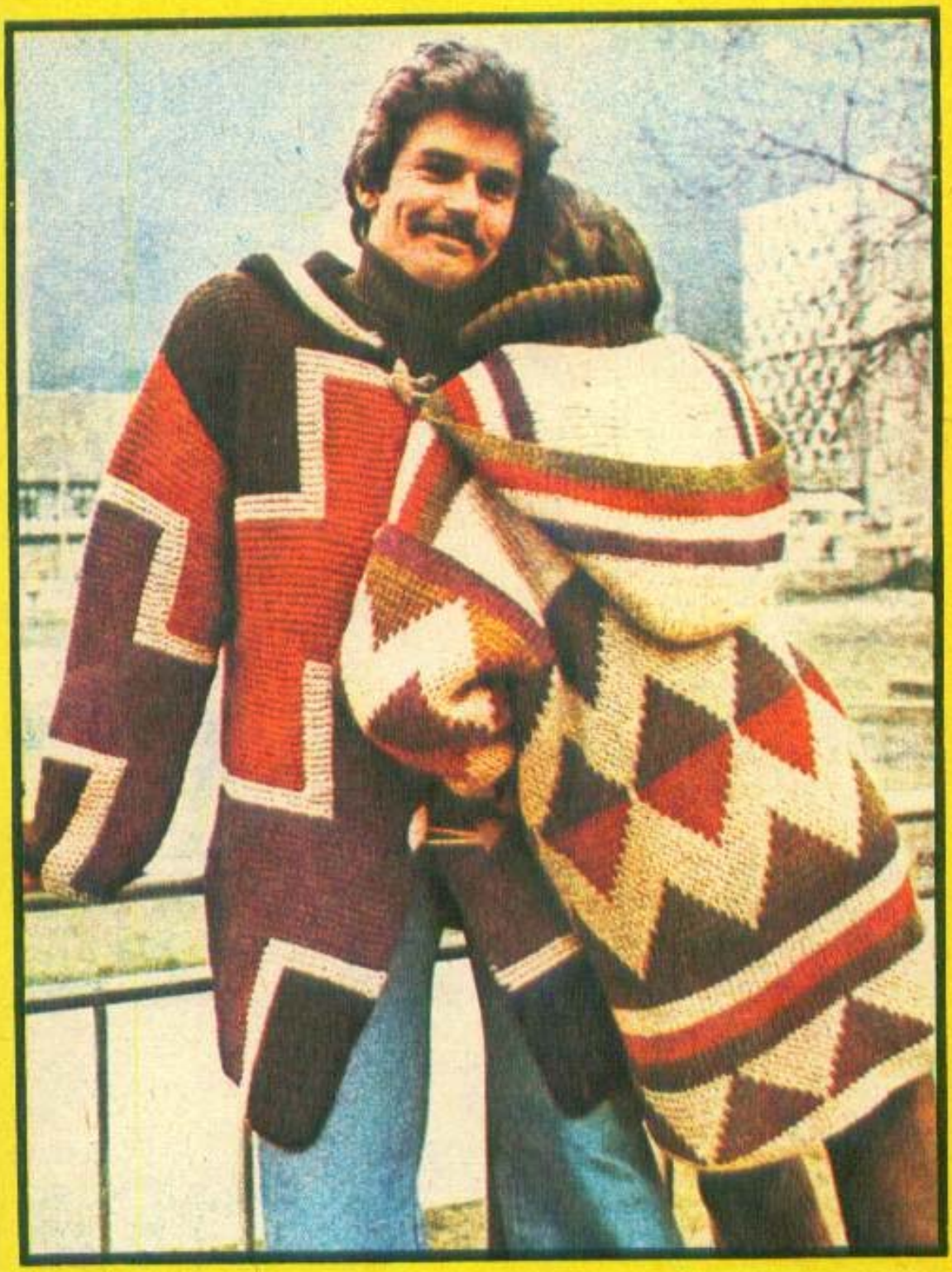

Hanorac multicolor

Dăm cîteva indicații pentru hanoracul de damă.

Se montează de la început ochiurile necesare reprezentînd întreaga lățime a piesei. După 2 rînduri tricotate în punct lenes se trece la punctul de jerseu și la folosirea culorilor stabilite. Cînd s-a ajuns la nivelul subrațului, se tricotează ochiurile din partea dreaptă a feței, se reduce numărul necesar de ochiuri pentru răscroiala de subraț pe un singur rînd, se continuă cu ochiurile destinate spatelui, se reduc ochiurile pentru răscroiala din stînga. Din acest loc, lucrul se va continua numai pe partea stîngă, la nivelul umărului ochiurile se închid în 3 reprize. Apoi se tricotează spatele și după aceea partea dreaptă a feței. *MINECA* are formă tubulară, deci de la început și pînă la sfîrșit se tricotează pe același număr de ochiuri.

În același mod se lucrează și hanoracul bărbătesc. Diferența constă în motivul geometric și culorile folosite.

La aniversare

(Vezi pag. 123)

O rochiță cu lungimea peste genunchi, tricotată în punct de jerseu. Corsajul se lucrează în punct de jerseu pe dos. *Cîteva amănunte:* Cînd fusta a ajuns la nivelul taliei, atît la partea din față cît și la cea din spate se reduc ochiurile astfel: se lucrează obișnuit primele 2 ochiuri de pe laterale, iar următoarele 2 cîte 2, obținînd în acest mod încrețirea fustei. După ce rochița a fost încheiată, în partea de jos i se face un tiv de circa 2—3 cm. Gulerul se tricotează din 2 jumătăți. Se începe fiecare jumătate pe circa 40 de ochiuri și se tricotează, cu andrele nr. 2,5, pe o înălțime de 6 cm. Punctul de ajur se realizează astfel: **R.1:** toate ochiurile pe față. **R.2:** * 2 oc. d., 1 j., 2 oc. împreună, lucrate pe dos *. **R.3:** 2 oc. f., 1 j., 1 scădere simplă *. Se repetă mereu R.2 și 3. Pe ultimul rînd, ochiurile se închid foarte lejer.

Cu platca înflorată

(Vezi pag. 123)

Un pulover obișnuit pentru fetițe între 6 și 10 ani. Elasticul se lucrează cu andrele nr. 3,5 și restul cu nr. 4. La nivelul subrațului, atît pe spate cît și pe piept, se tricotează, pe fața lucrului, un rînd în ochiuri pe dos, după care se reia tricotajul în punct de jerseu. Pe acest rînd se vor prinde franjurile cu biluțe, după ce puloverul a fost încheiat. Florile se brodează tot după ce puloverul a fost montat. Se lucrează în primul rînd floarea din centru și apoi cele laterale. Nuanțele se pot alege și în funcție de resturile de fire existente în casă. În mijlocul fiecărei flori se vor lucra, cu fir galben, 2—3 noduțe. Franjurile se confecționează din fire în culoarea de bază, lungi de circa 17—18 cm, și vor fi trecute prin mijlocul biluțelor, iar în partea inferioară se vor înnoda. Pentru „biluțe" pot fi folosite mărgele din lemn de o singură culoare sau de culori diferite.

Pardesiu și haină

Pardesiul de damă se tricotează în punct de etamină. Mînecile în punct de elastic de 1/1, cu croială raglan. Bordurile ca și buzunarele, de asemenea, în punct de elastic de 1/1.

Haina bărbătească este tricotată în punct de jerseu pe dos; numai piepții sînt realizați în următorul punct fantezie: **R.1—2:** jerseu pe dos dintr-o culoare tare. **R.3—8:** 1 oc. f., 1 oc. d. *GULERUL-ȘAL* se tricotează separat și se montează după ce haina a fost încheiată.

Joc de puncte

Un obișnuit pulover bărbătesc, a cărui originalitate este dată de jocul de puncte folosit. Cîteva romburi în punct de elastic, mărginite cu ochiuri pe față, lucrate spre stînga și dreapta. Restul puloverului este tricotat în bob de orez. Același elastic de 1/1 folosit la romburi este reluat în talie, la manșetă și la marcarea anchiorului.

Salopetă groasă

Se tricotează din melană cu andrele nr. 4,5 și 5. Se începe cu piciorul stîng, montîndu-se 32 de ochiuri. După 4 cm de elastic de 1/1 se schimbă andrelele cu cele de nr. 5 și se trece la bobul de orez, adăugînd pe primul rînd, din loc în loc, încă 10 ochiuri. La înălțimea totală de 29 cm, se adaugă, din 2 în 2 rînduri, 4 × 1 oc., de fiecare parte a lucrului, după 2 rînduri lucrate drept se reduc de 4 × 1 oc., de fiecare parte a lucrului. La înălțimea totală de 39 cm se lasă în așteptare lucrul și se începe piciorul drept, tricotînd în același mod. Cînd s-a ajuns la același nivel, se reia lucrul și pe piesa lăsată în așteptare. La înălțimea totală de 59 cm, se începe răscroiala subrațului, procedînd astfel: se tricotează 20 de ochiuri, se închid următoarele 2 ochiuri, se tricotează următoarele 20, urmînd ca în continuare să se lucreze numai pe acestea, restul fiind lăsate în așteptare. Pe această parte stîngă a spatelui se vor reduce, spre dreapta, din 2 în 2 rînduri, 3 × 1 ochi. Se continuă drept pînă la 69 cm, cînd pentru anchior se reduc, din 2 în 2 rînduri: 1 × 3 oc., 2 × 2 oc. și 1 × 1 oc. În paralel cu ultimele două scăderi se reduc în 2 reprize și ochiurile pentru linia umărului. Se reia apoi lucrul pe ochiurile destinate pentru partea dreaptă a spatelui și la urmă ochiurile care reprezintă pieptul. Mîneca se lucrează după tipar obișnuit. Cifrele indicate de noi corespund vîrstei de un an.

Pulover sport modernizat

Un pulover sport dintre cele mai obișnuite a căpătat o notă de modernitate printr-un simplu truc: garnitura de ciucuri trasați în jurul triunghiului tricotat în alternanță de 6 rînduri punct de jerseu, 6 rînduri punct lenes. În același mod se lucrează și partea din față. Ciucurii pot fi în culoarea puloverului, dar și dintr-o culoare mai vioaie.

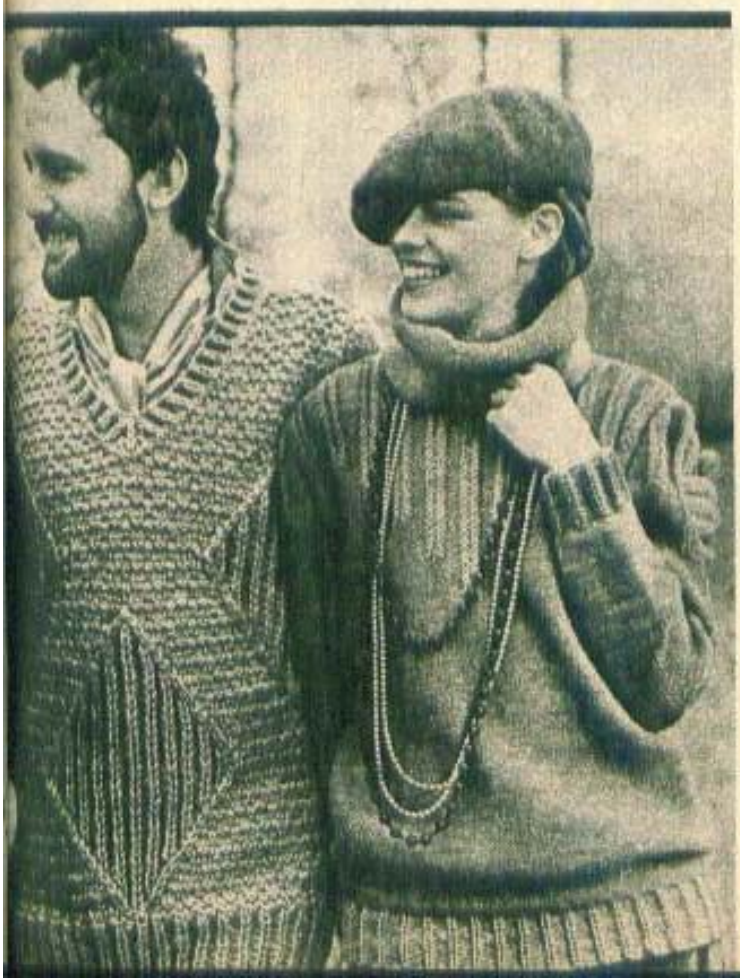

2

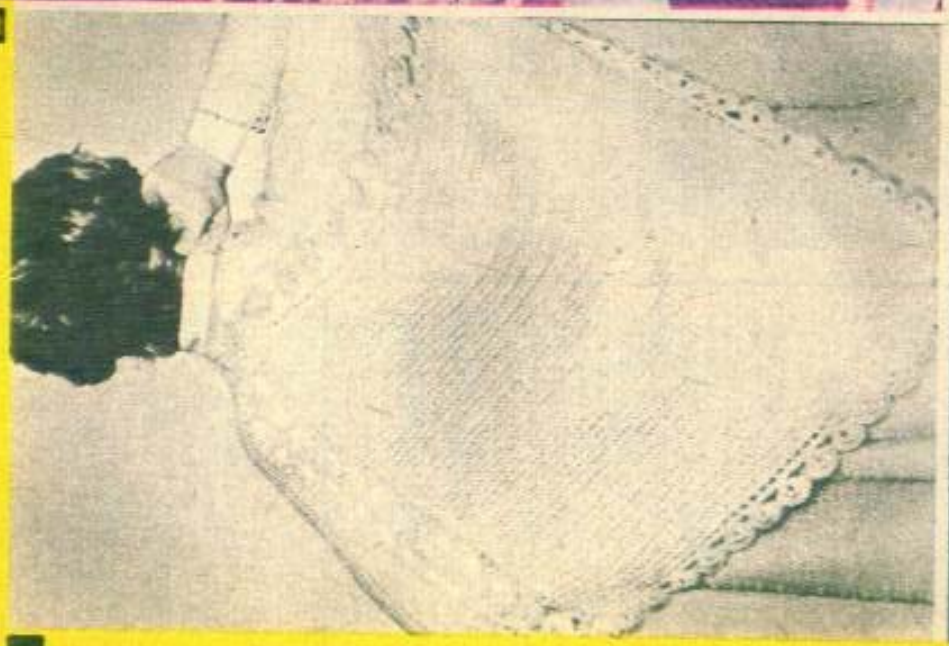

1

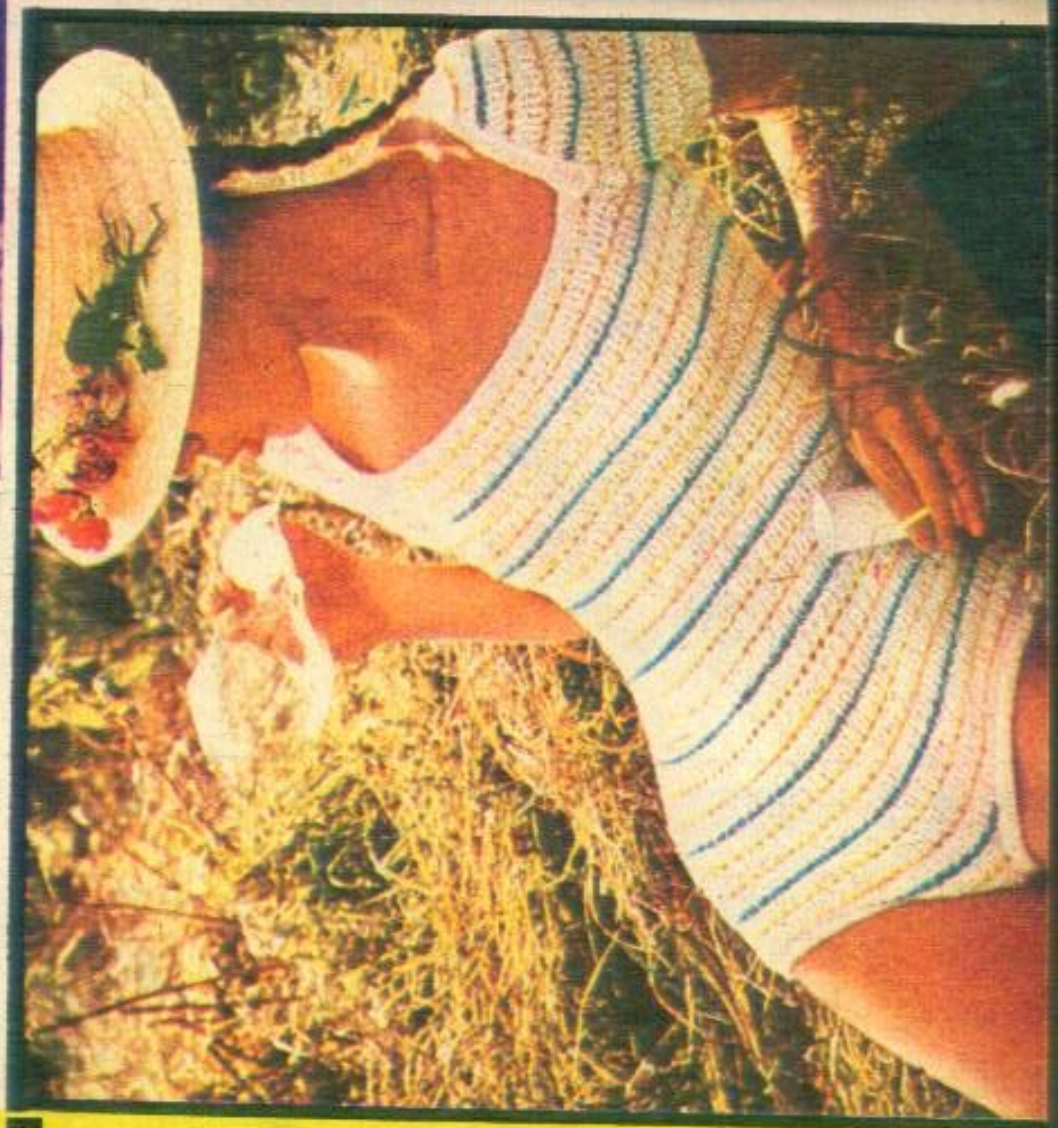

3

Un nou model de şal (1)

Se realizează din trei panouri croşetate în picioruşe simple. Partea din faţă este formată din 2 dreptunghiuri de 73/52 cm, iar spatele dintr-un pătrat de 52/52 cm. După ce au fost croşetate toate 3 piesele, se lucrează galonul pe lăţimea fiecărui dreptunghi şi se leagă de pătratul central printr-un rînd de picioruşe scurte. Bordura se croşetează după ce au fost asamblate cele 3 piese.

Totul în punct de jerseu (2)

Acest ansamblu se lucrează numai în punct de jerseu, mărginit cu elastic de 1/1. Se realizează dintr-un fir potrivit pentru andrele nr. 2,5—3. Pentru vîrsta cuprinsă între 2—3 ani sînt necesare 300 g de fir: 150 g alb, 150 g roşu. Pe porţiunile lucrate în ambele culori trebuie avut grijă ca firul lăsat în aşteptare să fie bine întins, pentru ca ochiurile să cadă egale.

Tiparul puloverului este cu răscroială dreaptă la subraţ. Adică se închide, pe fiecare latură, pe un singur rînd, ochiurile ce urmează să fie reduse (circa 3—4 ochiuri). Mîneca, de asemenea, se termină în linie dreaptă, închizînd toate ochiurile pe un singur rînd. *CĂCIULIŢA* se începe cu bordura şi se tricotează dintr-o singură bucată. După primii 15 cm începe reducerea ochiurilor pentru strîngerea căciuliţei.

Costum de plajă (3)

Realizat din fir subţire de PNA, lucrat în punct de elastic de 1/1, despărţit de cîte un rînd de ochiuri pe dos lucrate cu fir colorat. Originalitatea constă în mînecuţa scurtă montată din marginea decolteului amplu.

Pulover cu mîneci brodate (4)

Un pulover tineresc, realizat din combinaţie de lînă albă cu bej. Rîndurile cu bej sînt tricotate în punct de jerseu pe dos, iar restul în punct de jerseu. Mînecile sînt realizate după tiparul obişnuit, cu rotunjirea pînă la nivelul umărului. Pe acest rînd se închid ochiurile de pe laterale şi se continuă epoletul pe 10 ochiuri din mijlocul mînecii, pe lungimea necesară acoperirii umărului. Benzile, în culoare bej, care marchează răscroiala mînecilor se lucrează separat. Pentru fiecare dintre ele se montează circa 180 oc. şi se tricotează 2 rînduri pe faţă, 1 rînd pe dos şi iar 2 rînduri pe faţă, după care se încheie. Benzile se cos pe mînecă înainte de montarea acesteia.

Perne fantezi

În comerţ se găsesc perne din buret, îmbrăcate în material textil, cărora gospodinele le pot da o notă personală, în concordanţă cu interiorul în care sînt folosite. Pentru aceasta se pot folosi resturi de ţesături uni, pe care se pot broda diverse motive cu fire P.N.A. recuperate din resturile rămase de la tricotaje sau din deşirături. În acelaşi timp, îmbrăcămintea poate fi realizată şi din etamină cusută cu motive folclorice.

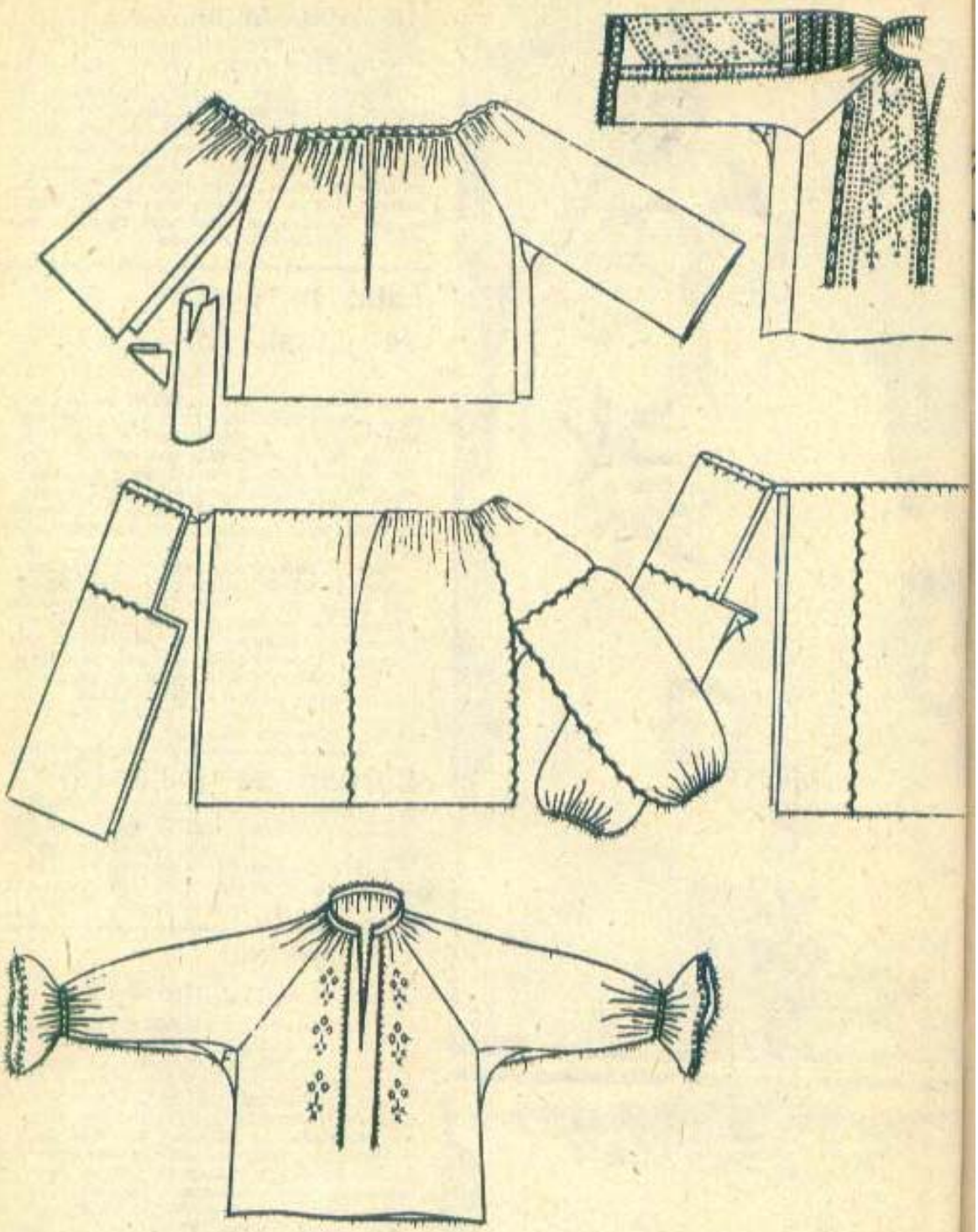

Din vechi izvoade populare

Ia, vechea cămașă de sărbătoare a românceior, identică cu aceea purtată de femeile de pe Columna Traiană, s-a păstrat prin ani maiestuoasă și elegantă, într-o unică și neîntrecută frumusețe. Cu motive ornamentale specifice zonelor etnografice, iile au însă linii comune în croială. Foile de pînză sînt frumos încrețite, laolaltă cu mînecile. Decolteul este pătrat ori ușor ridicat pe bentiță. Pentru lejeritatea mișcării, sub braț, iilor li se adaugă un pătrățel de pînză denumit pajă, păguță, ori puiuț. Mineca poate fi strînsă pe o bentiță (brățară) sau terminată cu un volănaș mic (fodră).

Prin ani, pentru alte generații, ia va fi mereu mesageră a artei populare, această emoționantă formă de comunicare umană.

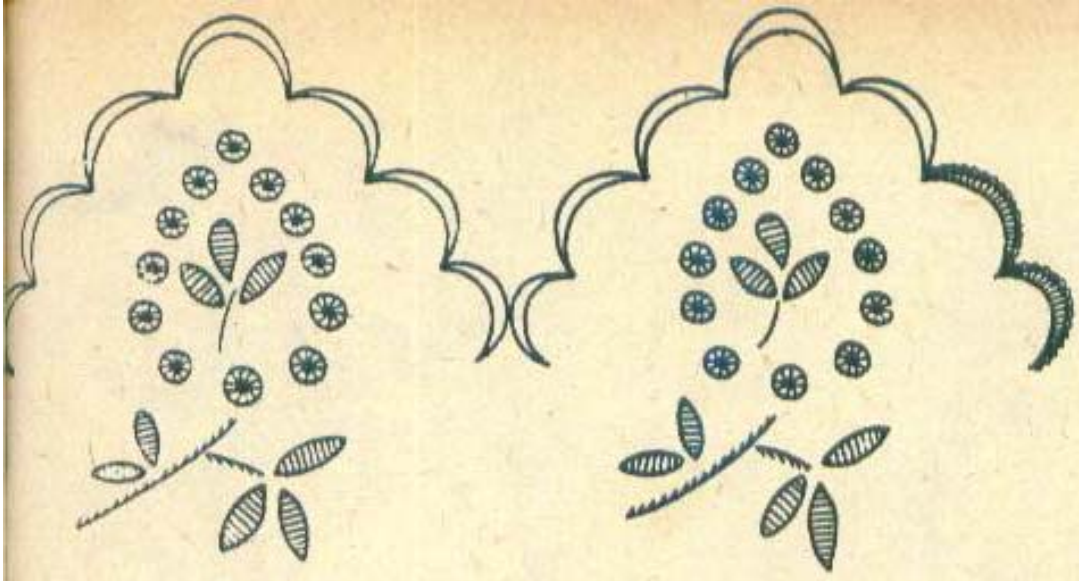

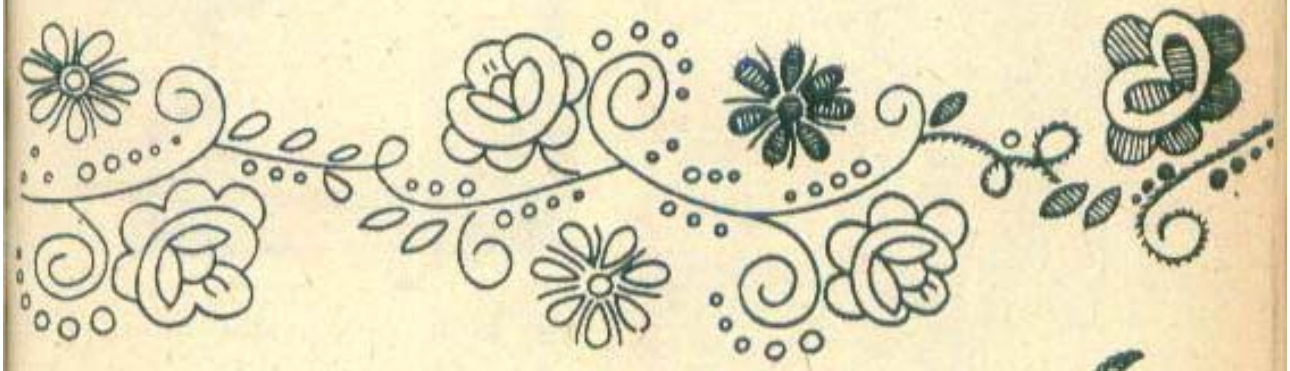

• În Maramureș, ia este ornamentată cu motive lucrate în punct de feston, de broderie plină sau spartă, într-o policromie desăvîrșită.

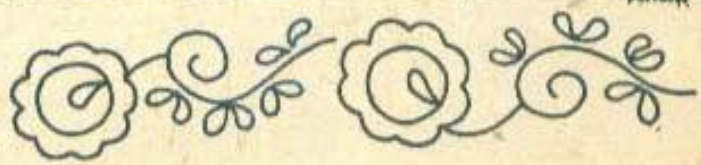

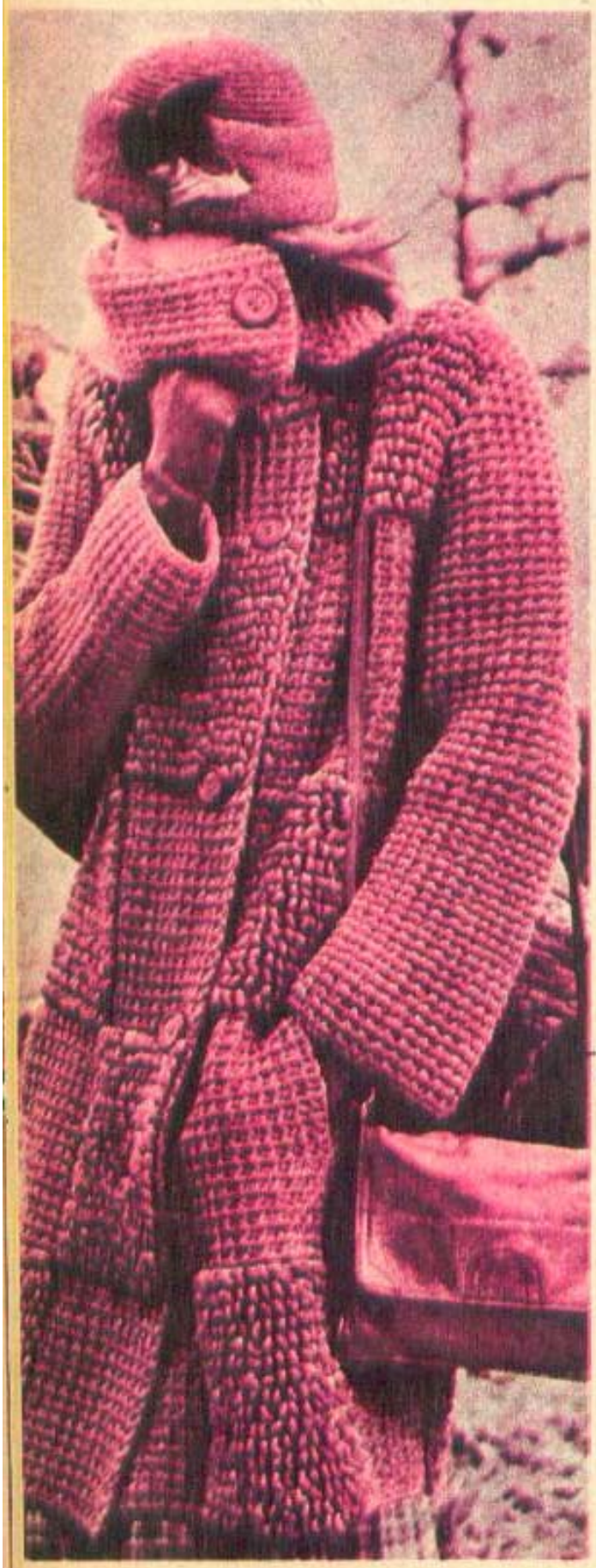

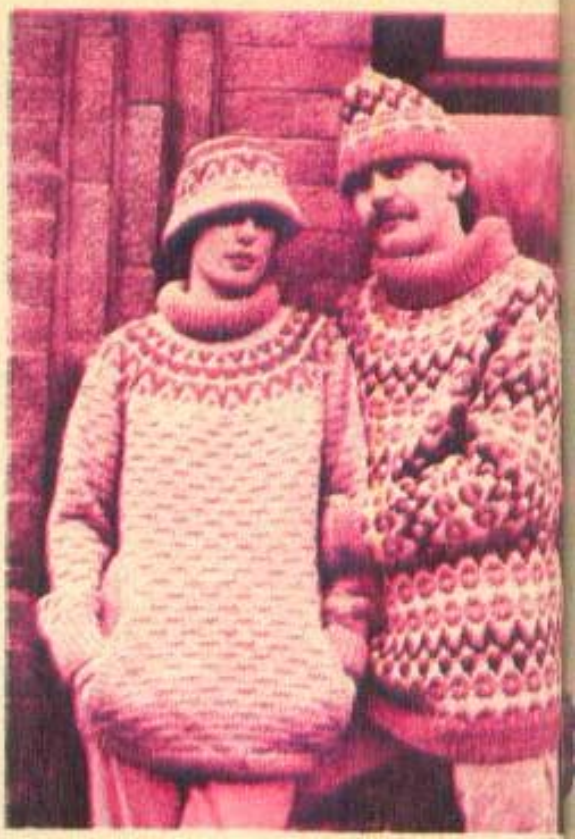

La schi

... Rămîn cele mai practice puloverele cu guler rulat şi lucrate în stil norvegian. Secretul constă în faptul că tricotajul, realizat din mai multe culori, folosite în paralel, devine mai dens şi deci mai călduros. Încă un amănunt important: ambele pulovere sînt tricotate cu platcă circulară, terminată cu gulerul. Deci repetăm: după ce a fost tricotată fiecare piesă pînă la nivelul subraţului, se pun toate pe andrea, în ordinea firească, şi se continuă lucrul pe întreaga suprafaţă.

O jachetă călduroasă

Se tricotează din fir PNA potrivit pentru andrele nr. 3. Punctul folosit este următorul: **R.1:** * 1 oc. f., 1 oc. d. * **R.2:** se schimbă lucrul, ochiul i. devine ochi d. şi invers. **R.3:** toate ochiurile d. Pentru un asemenea pardesiu, punctul care se recomandă cu precădere este „punctul tunisian" — prezentat în Almanahul Femeia ediţia 1982. Imitaţia de blăniţă, în lipsa unui ac persan, se poate realiza cu un ac obişnuit, după ce pardesiul a fost tricotat. *GULERUL* se tricotează separat, pe o înălţime de circa 15—16 cm, şi se fixează cu cusătură fină, după ce a fost încheiat pardesiul. Un amănunt important este lăţimea părţilor din faţă. Se recomandă ca ele să fie cu 6—7 cm mai late decît la un pulover, pentru ca să se petreacă suficient una peste alta. Dacă nu, în timpul mersului, deschiderea ar fi mult prea mare şi deci şi inestetică.

În stil irlandez

La acest pulover toată frumusețea constă în combinarea diferitelor puncte. Acestea ar intra pe suprafața unei piese (față sau spate) în următoarea ordine: 10—12 oc. bob de orez, 1 oc. pe față răsucit, o torsadă mică, care se realizează pe un multiplu de 9 ochiuri, o bandă în zig-zag, realizată pe o suprafață de 15 ochiuri, o torsadă mare, realizată pe un multiplu de 14 ochiuri, banda centrală, tricotată în punct de etamină. Apoi motivele se reiau în sens invers. În același mod se tricotează și spatele și mînecile.

În punct leneș cu bobițe

Un pulover de drumeție tricotat în punct leneș, punctat din loc în loc cu „bobițe". Lucru de care trebuie ținut seama este tiparul. Toate piesele se tricotează pînă la rîndul subrațului, de unde se reiau pe andrea circulară în ordinea necesară și se trece la platca lucrată în ochiuri pe dos, despărțite printr-un ochi pe față.

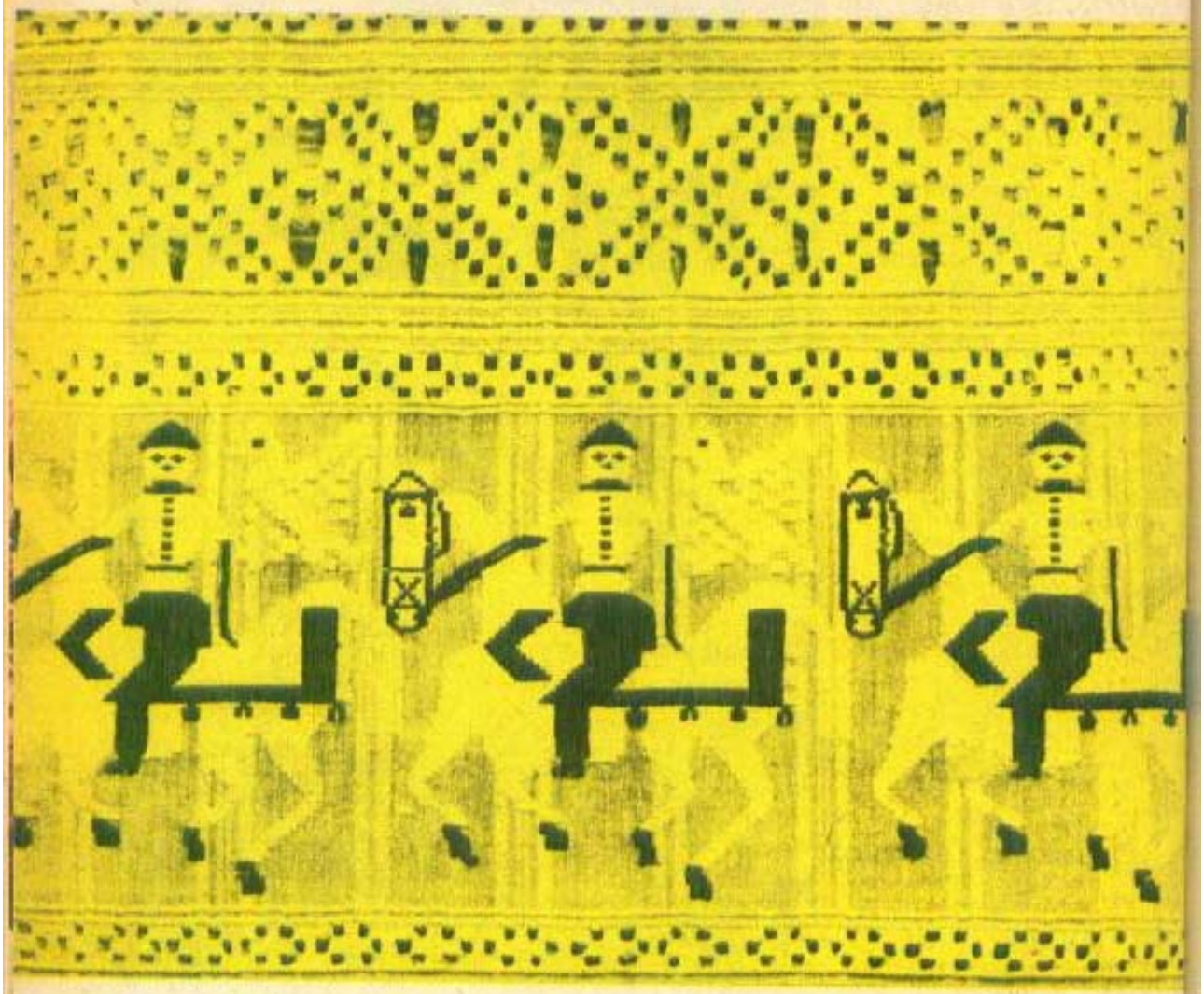

CE SUGESTII OFERĂ ARTA POPULARĂ PENTRU FRUMUSEȚEA SPAȚIULUI ÎN CARE LOCUIM?

Dacă sîntem de acord că interiorul unei case poartă pecetea sufletului familiei ce o locuiește este evident că această legătură sentimentală exprimă și o relație mai adîncă, mai complexă, convertită în calitate a vieții. Iar dacă lăudăm interiorul românesc tradițional, așa cum ni-l conservă muzeele și marile opere de artă, ce putem spune despre interioarele noastre actuale, moderne, în care, adesea, orășeanul adună, după oscilațiile modei, oale și farfurii populare laolaltă cu imitații de cristaluri, cuverturi lucioase, plușate, cu ștergare vechi etc.? Sau, despre anumiți oameni de la sate ce se dau în vînt după mobilă grea, înfloratâ, într-un amestec de crestături populare cu ornamente de mobilier arhaic? Și deasupra patului-studio nu mai pune o scoarță sau o cergă, nu se mai potrivește, crede el, ci face rost de o carpetă exotică, ceva cu cerbi și gîște sau un tablou de gang, mare și greu, reprezentînd o țigancă despuiată, agresivă, vulgară... Sînt situații extreme, firește, exagerate, dar reale și concrete ca tendințe. Ce ar putea fi, ce ar putea face arta populară, ce sugestii ar putea oferi ea interiorului modern actual?

La Institutul de arte plastice „Nicolae Grigorescu" din București, la Facultatea de arte decorative, am purtat un dialog cu cîțiva artiști-educatori: **Maria Blendea**, pictor, șef de catedră — tapiserie; **Neculai Hlohl**, pictor, lector la catedra de pictură: **Ion Bițan**, pictor, catedra de design; **Dan Popovici**, artist plastic, catedra ceramică-sticlă.

Dintre ideile și opiniile exprimate cu acest pri-

loj am reținut pentru cititoarele almanahului nostru cîteva păreri și îndemnuri interesante și aplicabile.

Mai întîi trebuie să recunoaștem că există destulă neglijență față de spațiul în care trăim, o indiferență, o ignoranță ce se răzbună asupra stării noastre sufletești, ne alterează liniștea, seninătatea, vigoarea spirituală, nevoia de frumos. Imitațiile unor interioare ce nu ni se potrivesc și-n care ne pierdem puterea și firescul sincerității, obiectele inutile ce ne subjugă atenția, fără să ne mai întrebăm „de ce?" — de pildă, vitrine grele de vase, sticlărie, bibelouri etc., ce ocupă jumătate dintr-o cameră, ce trebuie întreținute și apărate, dar care nu folosesc poate niciodată într-o viață de om. Asemenea greșeli, omul, ca organizator al propriului cămin, le poate corecta astfel încît spiritul de ordine și frumusețe să-i vindece de orgolii deșarte, redîndu-i satisfacția unei existențe armonioase. Pe această cale, omul învață să asimileze cultura, s-o trăiască, ceea ce este echivalent cu un salt asupra calității vieții. Cantitatea, îngrămădirea lacomă de obiecte și bunuri nu determină viața și rangul unui om în societate — din păcate mentalitatea lui „mult și de toate în casă" mai există și este admirată —, ci calitatea, adică ce și pentru ce avem acest fotoliu, această cergă, această bibliotecă, această vază, acest tablou, această farfurie etc.

Aproape fiecare obiect de artă populară și artizanat ce se află în comerț poate să-și afle locul într-un apartament modern. Cum, unde, în ce ambianță? Nu se pot da rețete. Dar un sfat util și plăcut este acela de a vizita interioarele țărănești de la Muzeul satului și al artei populare și de la nenumăratele muzee etnografice din țară, de a căuta acolo spiritul ce a combinat obiectele și culorile, simplitatea și bogăția, bunul gust și liniștea. A copia pur și simplu interiorul țărănesc, fie și parțial, așa-zisele colțuri sau pereți în stil popular sînt adesea niște stridențe ce ne vorbesc de un oarecare snobism, de puțină demagogie sau de prost gust.

În prezent, în toată lumea există o atenție sporită și o valorificare a spiritului popular, care aduce în contextul civilizației contemporane principiul naturaleții, apropierea omului de nevoile sale reale și necesare, nu cele contrafăcute, sofisticate, adăugate după capriciile modei, ale snobismului și imposturii. Ce urîte, dar și ce obositoare sînt acele zugrăveli aurite, înflorate, dungate, bronzate etc., ce țin de cu totul altă arhitectură interioară, cu alte destinații decît camerele noastre de mărimi potrivite, în care pereții, zugrăviți simplu, într-o singură culoare, dau o luminozitate plăcută, punînd în evidență un tablou, o floare, o scoarță în motive geometrice, pe care arta populară a compus-o anume parcă să ne încînte ochiul și sufletul. Dealtfel, toate țesăturile populare, pe care le găsim în dimensiuni variate, în contexturi felurite pot fi armonizate cu orice fel de mobilier, avînd grijă desigur ca în dialog cu toate obiectele ce alcătuiesc ansamblul unei camere, ca și al locuinței, să-și aibă rostul și partitura lor, fie ca dominantă de culoare, fie ca joc de lumini, reliefuri, fast, ca în cazul cergilor simple, dungate sau colorate aprins. Oricum, nu se pot da rețete, au dreptate artiștii și arhitecții, dar vorba ceea, cînd inima și mintea se limpezesc la izvorul curat al artei populare se vor ivi și soluțiile cele mai potrivite, cele mai luminoase pentru interioarele noastre.

TANȚA DUMITRESCU

TIMPUL DV. LIBER E ACELAȘI CU AL SOȚULUI?

Sigur, întrebarea e retorică, toate (toți?) cunoaștem răspunsul din propria experiență! Dacă profesional și social ne bucurăm azi de un statut de deplină egalitate cu bărbatul, în perimetrul vieții de familie, mai exact în cel al activităților casnice, inegalitățile continuă să persiste. Nu e neapărat nevoie de argumente statistice sau procente comparative pentru a proba adevărul că: bărbatul și femeia au „cariere" menajere diferite.

Unii cercetători, căutînd explicația acestei stări de lucruri devenite anacronice, au ajuns la concluzia că ceea ce întîrzie realizarea EGALITĂȚII în TIMPUL LIBER ar fi efectul SPECIALIZĂRII

roturilor în familie. Altfel spus, femeia e „specialistă" în muncile casnice pentru simplul motiv că e... FEMEIE.

E vorba deci de rezistența unor mentalități și obișnuințe privind diviziunea tradițională a obligațiilor familiale. S-a constatat că multe, nu doar dintre femeile casnice, dar și dintre cele care lucrează, chiar și cele cu o vechime mare în muncă, continuă să-și „țină casa" în datele vechiului tip de organizare a treburilor gospodărești; s-a constatat că volumul de muncă al activității gospodărești a femeii în casă nu depinde atît de faptul că lucrează, cît de numărul de membri ai familiei. E vorba deci, zicem noi, de EDUCAȚIE. Sau mai bine zis de lipsa de educație a celorlalți membri, în spiritul unei echități și în statutul de existență al familiei, în ideea de a participa în egală măsură nu numai la venitul ei, ci și la rezolvarea treburilor domestice. Și noi zicem că primele vinovate sînt tot ele, femeile, mamele, soțiile care nu au știut să repartizeze multiplele și plicticoasele obligații gospodărești tuturor, că și le-au asumat în întregime, într-un cuvînt, cele care nu știu să-și CUCEREASCĂ mai mult timp liber pentru propriile lor nevoi cultural-spirituale. Drept este că nici ei, ceilalți ai casei, nu prea se grăbesc să le preia...; cercetările amintite constatau că în toate etapele vieții, indiferent de categoria lor socială, răspunsul bărbaților (soților) se referă la... *ajutorul* (mai mare sau mai mic) dat soției. Altfel zis, ei îi fac favoarea s-o AJUTE, dar nu s-o SCUTEASCĂ de unele (măcar) corvezi casnice.

TEST

Vă propunem, așadar, un test cu scop declarat (și nu disimulat) EDUCATIV pe tema: **Cine și cît de mult vă ajută la treburile casei?** Am ales 10 dintre atît de diversele activități casnice:

— la cele pe care le rezolvați în întregime singură notați răspunsul cu 10;

— cele la care soțul vă dă (cu regularitate) o mînă de ajutor notați-le cu 5 puncte;

— cele la care participă (adesea) și copiii, cu 4 puncte;

— iar la cele la care vă mai ajută și alți membri ai familiei (părinți, bunici) cu 3 puncte.

1. *Spălatul vaselor* — această perpetuă corvoadă, care niciodată nu pare să fie a altcuiva decît a soției sau mamei — îl mai face și altcineva decît dv.? (și adăugăm, aici, 2 întrebări ajutătoare: ați încercat să o repartizați și altora? sau nici nu îndrăzniți să gîndiți așa ceva?).

2. *Spălatul și călcatul rufelor* — altă povară sisifică care nu se termină niciclnd. Cine din casă vă dă un ajutor?

3. Sau, poate, *le dați la „Nufărul"*? În cazul ăsta cine le duce și cine le aduce de acolo? Tot dv.?

4. *Făcutul paturilor*, iată o sarcină deloc dificilă. Cui (din casă) îi revine această obligație, și ea cotidiană?

5. *Aprovizionarea*, alcătuirea meniului și prepararea prînzurilor sînt poate cele mai esențiale obligații casnice. Cine vă mai ajută? Sau tot dv. singură...?

6. *Plățile administrative* (telefon, chirie, lumină, gaz etc.) iau și ele o groază de timp. Cine le face? Sperăm că nu tot dv. (?).

7. *Păstrarea ordinii și curățeniei* înseamnă treaba pe jumătate făcută, timpul pe jumătate cîștigat. Cine participă? Nu uitați, răspunsul *nimeni* vă „amendează" cu 10 puncte. Pe dv. în primul rînd, care nu l-ați educat pe ceilalți să păstreze (măcar) ceea ce nu ei, ci dv. faceți.

8. *Copiii cer atenție, calm, răbdare.* Cine se ocupă de ei? Exclusiv dv.?

9. *Șersul pantofilor* e aparent o treabă minoră, dar trebuie reluată mereu. Cine a preluat obligația?

10. *Cine îngrijește de flori* (din vase, ghivece, balcon, grădină)? Să nu spuneți că tot dv.

COMENTARIU

Calculați acum totalul. Dacă adunați:

100 de puncte înseamnă că vă numărați printre acele neinvidiate soții și mame ce fac totul singure. Nu vă lăsați cuprinsă de nevoia de autocompătimire, mai faceți o încercare. Rugați-l pe soțul dv. să parcurgă și el întrebările testului (poate chiar să și răspundă). Cine știe...

90-75, ajutorul primit de la ceilalți membri ai familiei e minim. E momentul să puneți piciorul în prag cu mai multă fermitate. Repartizați sarcinile. Începeți cu cele mai ușoare și plăcutei O să vedeți, unele o să le pară chiar amuzante!

75-45. V-ați organizat bine treburile gospodărești. Deși tot dv. vă revin obligațiile principale, se pare că ceilalți vă dau o mînă de ajutor. Povestiți și altor femei cum i-ați convins...

45-30. Iată, în sfîrșit, o familie care stimează și respectă activitatea casnică a soției (a mamei), preluînd și participînd cot la cot la aproape toate treburile gospodărești. Felicitări!

NICOLETA DAN

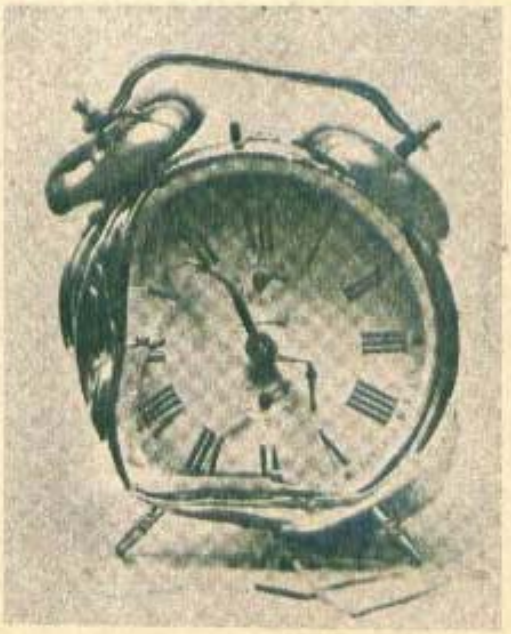

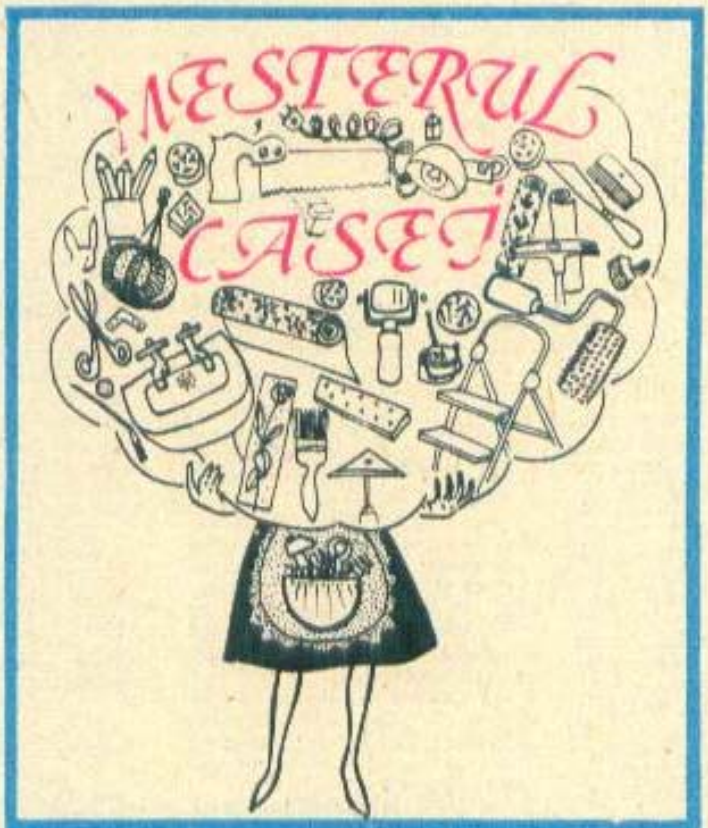

Micile reparații: cîte nu survin, cîte nu sînt necesare într-o gospodărie! Nu se închide o fereastră, se dezlipește o placă de faianță, se blochează închietoarea unei uși, se scurtcircuitează fierul de călcat. Apoi, altfel păstrează lucrurile cel sau cea care a asudat reparîndu-le!

GOSPODINA PRACTICĂ

• Lipiți faianță și gresie. Puneți dalele în apă rece pentru 30 de minute. Pregătiți mortarul: 2 litri de apă, un volum egal de ciment, adăugat în ploaie și a treia parte aracet. Mortarul se mai pregătește din: 1 parte nisip de rîu, 2 părți ciment, care se amestecă bine cu apă pînă curge încet. Adăugați 1 parte aracet și omogenizați. Pe peretele curat și striat așezați plăcile de jos în sus, și de la dreapta la stînga. Pe fiecare placă puneți o peliculă de 1/2 cm mortar. Dacă reparați faianța, mai întîi înlăturați mortarul uscat de pe placă și de pe perete.

• După ce ați lipit plăcile de faianță, faceți o pastă din ciment alb și încercați să nivelați rosturile. La fel procedați cu spațiul dintre cadă și perete. A doua zi repetați operația și lustruiți. Cînd spălați faianța, folosiți un tampon umed, în nici un caz dușul.

• Tăiați din fetru rondele de 5 mm grosime și lipiți-le pe picioarele scaunelor. Vor aluneca pe parchet în liniște și fără urmă.

• Dacă sertarul unei mese nu mai lunecă ușor: scoateți-l și dați-i pe marginile de sus cu cretă. Puneți-l la loc. În locul unde creta a-a șters, frecați cu glaspapir și lăcuiți. Verificați reușita operației.

• Lăcuiți parchetul cu „Palux". Cel nou trebuie să fie perfect neted, fără asperități. Cel vechi bine rașchetat. Dați prima peliculă purtînd pensula în lungul fibrei, lăsați 10 ore, ștergeți bine de praf și puneți a doua peliculă. Dacă nu este uniform lăcuit, repetați operația după ștergerea prafului.

• Lustruiți plintele parchetului combinînd 36 la sută ceară galbenă, 22 la sută praf de rășină și 6 la sută seu. Topiți acest amestec pe baie de aburi, adăugați 36 la sută praf de cretă, amestecați bine și rapid. Cît mai este cald, cu o pensulă dați-i pe plinte.

• Cu același lac dați canaturile ferestrelor și ușilor pe dinafară, după ce au fost reparate, chituite și bine netezite. Vor fi mai rezistente la pătrunderea apei.

• Nu ridicați peste 60 de grade temperatura apei calde pregătită în cazane sau boilere, depunerile de calcar și săruri insolubile în apă vor fi cu atît mai mari.

• Îndepărtați depunerile de „piatră" dacă umpleți cazanul cu o soluție de 10 la sută sodă caustică și apă încălzită la 50—70° C.

• Dacă boilerul nu va fi utilizat un timp mai îndelungat, goliți-l și scoateți-l de sub tensiune. Odată pe an, chemați un specialist să-l verifice.

• Nu aruncați în rețeaua de canalizare acizi, baze în concentrații ce ar degrada tuburile de scurgere. Atenție la cele din material plastic, pentru care și apa mai fierbinte de 40—60° C nu este permisă.

• Legarea „la pămînt" a instalațiilor și aparatelor electrocasnice trebuie realizată de electricieni autorizați. Nu faceți o astfel de legătură la conductele de apă și canalizare. Automat le puteți pune sub tensiune și pericolul electrocutării este aproape.

• La demontarea și montarea pieselor instalațiilor sanitare, nu forțați îmbinările, pentru a nu le distruge.

• Filetele normale se strîng prin rotire în sensul acelor de ceasornic și se desfac invers. Există și unele înfiletări inverse, precum și îmbinări nedemontabile, realizate prin sudură și nituite.

• Nu strîngeți exagerat robinetele la închiderea apei. Se deteriorează garniturile sau se rupe filetul tijei.

• Se pierde apa din rezervorul W.C.-ului? Înlocuiți manșeta de cauciuc a clopotului. Deși plutitorul este ridicat, robinetul din rezervor nu se închide perfect. Închideți robinetul de trecere, descărcați apa, scoateți știftul tijei, deșurubați capacul robinetului și înlocuiți garnitura de cauciuc de pe piston. La remontare operațiile se succed invers.

• Cînd tapetați cu un rulou și întrerupeți, puneți-l într-un vas cu apă. La sfîrșit, spălați-l și zvîntați-l foarte bine, presîndu-l pe ziare. Așezați-l suspendat. Atenție! Nu-l lăsați în contact cu produse petrolifere, fiind de cauciuc, se deteriorează.

• O scară nu va mai aluneca pe parchetul lustruit dacă îi veți fixa la capete cîte o rondelă de cauciuc cu striații sau din anvelopă.

• Geamurile nu se vor mai aburi iarna dacă le veți șterge cu un amestec de: 100 ml spirt medicinal și 10 ml glicerină.

• Curățați sticla ferestrelor cu hîrtie de ziar umed, praf de cretă muiat cu alcool, sau cu o soluție de 3 litri apă și o lingură de amoniac.

• Curățați frumos oglinzile cu un amestec de 2/3 apă și 1/3 oțet. Mulați un ziar, ștergeți și lustruiți cu o cîrpă uscată.

• Tăiați un cartof în jumătate. Frecați oglinda, ștergeți-o cu apă și alcool, apoi cu piele de căprioară spălată și bine stoarsă.

• Oglinda din baie nu se aburește dacă o ștergeți cu glicerină.

• Cînd faceți curățenie generală nu uitați desprăfuirea cărților, aspirarea prafului de sub somiere și mobile, din dulapuri, balcoane, cămări.

• Uscați coajă de lămîie și puneți-o în dulapuri. Oprește pătrunderea moliilor. Cerneala de tipar de pe ziare este „otrava" moliilor. Adunați mentă sălbatică, uscați-o și puneți-o în săculețe, printre lenjerie. Cuburile de camfor și conurile de brad îndepărtează moliile.

• Înfigeți într-o portocală proaspătă 20—30 cuișoare aromate. Puneți-o într-un săculeț și suspendați-o în dulapul în care păstrați cojoacele.

• Esența de lavandă și sucul de ceapă albă îndepărtează mușteile.

• Coaseți la colțurile covoarelor din lînă fîșii antiderapante din plastic și acestea nu se vor mai răsuci și nu vor mai aluneca.

• Dacă ați pierdut capacul tubului pastei de dinți, păstrați-l răsturnat într-un pahar cu apă și pasta nu se va usca. Fixați la partea de jos a tubului o cheie pentru deschis conserve. Rulați-o pe măsura folosirii pastei pînă la ultima picătură.

• Nu puneți produsele toxice, perhidrol, sodă caustică, apă oxigenată etc. în sticluțe de sirop a căror etichetă a rămas intactă. Nu le păstrați în același loc cu alimentele, ci numai separat și obligatoriu sub cheie.

• Mulați o bucată dintr-o perdea veche de nailon în apă săpunită și ștergeți covoarele. Adună foarte bine scamele.

• Dacă pe covor s-a spart un bec ori un pahar, nu măturați locul cu pricina. Tamponați-l cu un ziar umed.

• Dacă fața de masă alunecă de pe masa lustruită, îmbrăcați-o într-o păturică veche, tăiați o bucată mai mare cu cîte 5 cm decît laturile mesei, faceți-i un tiv dublu prin care puneți un elastic.

• La cele patru colțuri ale feței de masă coaseți cîte un triunghi de pînză asortată. Dublîndu-le, realizați în același timp 4 buzunare în care păstrați șervețele pentru masă. Dacă le faceți cîte o cusătură pe mijloc le dublați.

• Coaseți un ancu pe dedesubtul feței de masă. O veți păstra mereu călcată, agățînd-o pe un suport, fără să o mai pliați.

• Nu spălați niciodată țesăturile sintetice la temperaturi mai mari de 35 de grade, nu folosiți apă oxigenată și nu stoarceți (perdelele, de exemplu, scuturați-le).

• Bluzele din mătase fină se usucă rapid în prosoape mari, pliușate și se calcă umede.

• Pulverizați confecțiile din materiale sintetice, care se încarcă electrostatic, cu produsul salvator spray „Primăvara".

• Puneți coji de portocală și de lămîie pe caloriferul cald.

• Pătăriile din pai alb se spală cu un tampon îmbibat în zeamă de lămîie.

• *Culori.* Alegeți culori care să modifice efectul optic al spațiului astfel:

pentru o cameră mică: alb sau albastru deschis. Țesăturile decorative să fie uni sau cu motive ornamentale mici;

pentru o cameră scundă: zugrăviți în aceeași culoare și plafonul și pereții. Textilele decorative să fie de preferință uni, în tonuri calme;

pentru camere dispuse spre miază-noapte: culori calde: roz, galben, oranj, bej;

pentru camere foarte însorite: culori proaspete: verde deschis, bleu, gri.

• Într-o cameră întunecoasă, cu ferestre spre nord, montați pe canaturile ferestrelor fîșii de oglinzi care, reflectînd peisajul, vor mări lumina încăperii.

• Primăvara, frecați storurile din lemn cu un tampon îmbibat în ulei de in.

• Montați la partea de jos a ușii din camera copiilor o tablă neagră, puneți-le la îndemînă cretă colorată și nu veți mai avea pereții pictați.

• Cu apă oxigenată, scoateți petele de cafea, ceai, sînge, iarbă. Nu are efect asupra urmelor de parfum, hipermanganat, tinctură de iod, piersici.

• Apa oxigenată are mai bune efecte utilizată cu apă rece decît cu caldă.

• Limpeziți foarte bine rufele la fierberea cărora ați folosit apă oxigenată. Rămasă în fibră, aceasta acționează și după uscarea țesăturii.

• Pentru a fi siguri de reușita îndepărtării apei oxigenate din rufe, neutralizați-o astfel: în prima apă de limpezit adăugați 5—6 picături de amoniac la litru de apă sau cîteva cristale de hiposulfit de sodiu.

• Apa oxigenată înnegrește argintăria, îngălbenește lîna, mătasea și textilele sintetice, face ca produsele din cauciuc să devină colante.

• Clapele pianului se curăță cu alcool sau cu apă oxigenată.

• Obiectele din os se spală cu lapte rece.

• Cumpărați-vă 4—5 pe-

rechi de ciorăpi de aceeași culoare. Îi veți purta o durată de 2 ori mai mare decît dacă îi cumpărați pe rînd. Spălați-i înainte de a-i îmbrăca prima oară și după fiecare purtat. Purtați-i pe dos, se vor agăța mai greu. Dacă se uzează la călcîie, ungeți pantofii cu puțină parafină sau ceară. Dacă s-au decolorat, puneți-i în infuzie de ceai.

• *Curățați periile:* pe cea de cap puneți-o 10 minute în apă caldă combinată cu o lingură de amoniac. Periile se întăresc în apă cu oțet sau cu puțin alaun. Periile de pantofi puneți-le într-o găleată din plastic cu apă caldă și detergent. Periile de unghii spălați-le într-o soluție de apă rece și oțet de vin. Periile de haine spălați-le cu o infuzie de tărîțe.

• Poșetele, încălțămintea, hainele din piele trebuie date la cîteva luni cu ceară incoloră pentru a le proteja împotriva ploii. Combinați 2/3 alcool tare cu 1/3 glicerină. Dați cu un tampon de bumbac, apoi lustruiți cu o flanelă. Scoateți petele cu un amestec egal de benzină și terebentină.

Obiectele din piele își recapătă suplețea cu glicerină. Dacă au mici riduri (crăpături), frecați cu ulei de ricin. Obiectele din piele albă se întrețin cu spumă de albuș și se lustruiesc. Cele colorate se freacă ușor cu o jumătate de ceapă și se lustruiesc cu o flanelă uscată. Obiectele din piele de reptilă se întrețin cu cremă albă, cu ulei de ricin sau cu albuș bătut.

• Dacă s-a rupt piciorul unei mese. Pe ambele fragmente, pe mijloc, cu un burghiu, faceți 2 găuri adînci de cîte 5 cm. Luați o pană cilindrică din lemn de esență tare, al cărui diametru să fie cu ceva mai mic decît cel al deschiderii. Muiați-i în aracet și introduceți-i în cele două fragmente ce aveți de întregit. Lăsați să se zvînte și lustruiți. Dacă ruptura este oblică: ungeți capetele cu aracet, puneți-le cît mai exact la loc și lăsați să se usuce. Două brățări din metal strînse cu șuruburi și piulițe vor da aspectul unei aplicații ornamentale *(fig. 1)*.

• După cîțiva ani, ușile și ferestrele se deplasează din montarea inițială, „se lasă". Întăriți-le cu echere metalice: un echer în T montat la partea de sus a tocului unei ferestre. Echer de colț fixat pe montura și pe cercevelua care are tendința să se deformeze. Echerul încastrat, pentru care lăcașul necesar trebuie să fie cu cîțiva centimetri mai mare, se montează la partea de sus a ușii *(fig. 2)*.

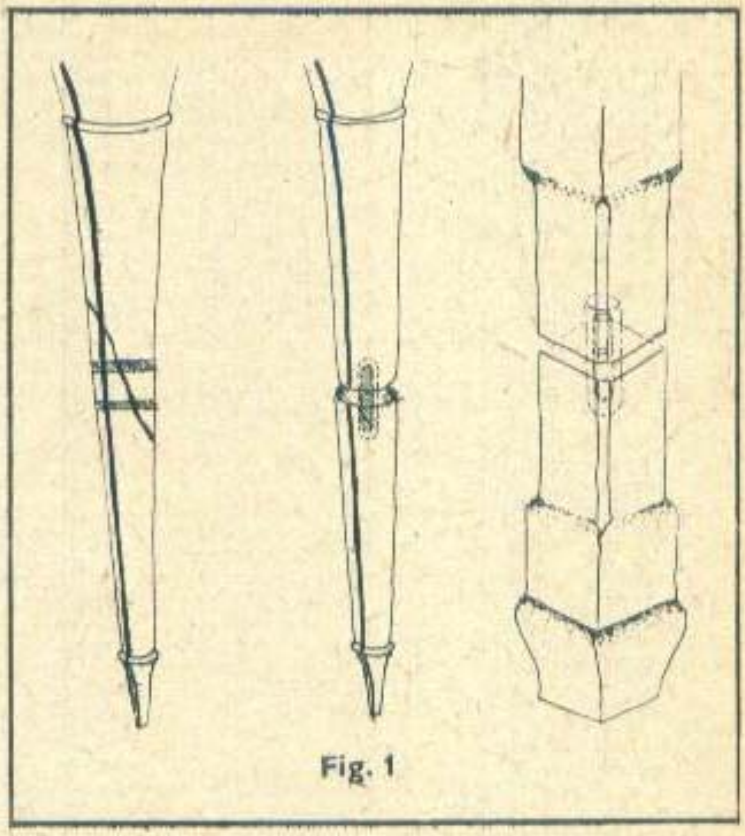

Fig. 1

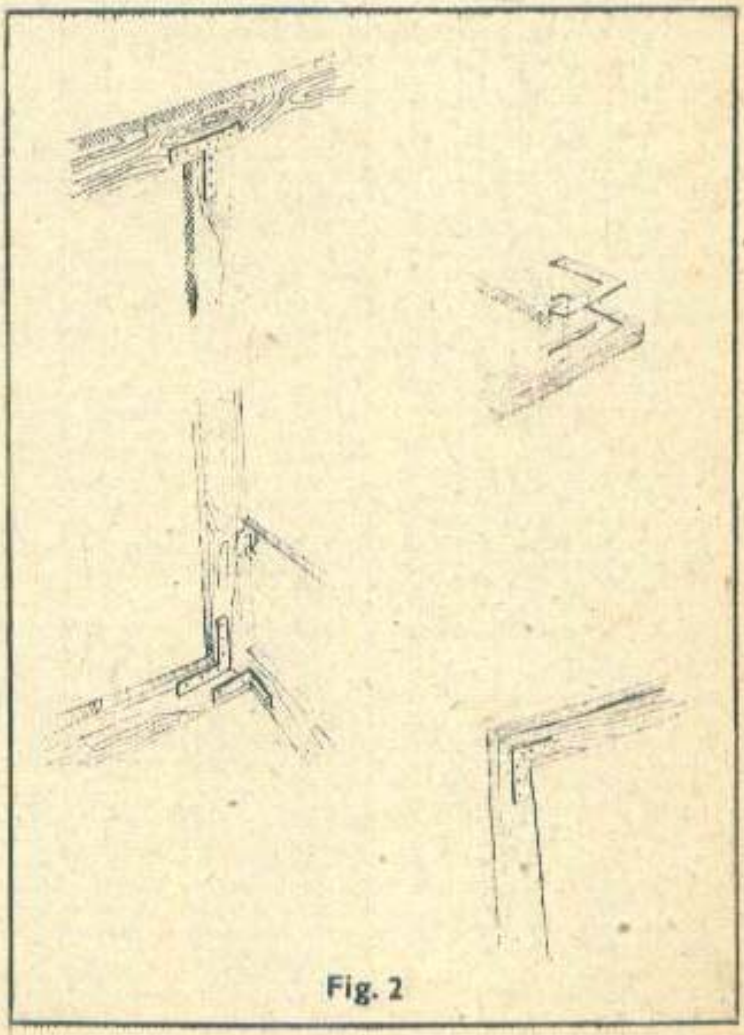

Fig. 2

• Petele de mucegai de pe obiectele din piele dispar cu oțet cald în care s-a dizolvat sare grunjoasă. Măcrișul curăță foarte frumos obiectele din piele.

• Pielea aurită se curăță cu albuș și apă oxigenată.

• Cînd sînt curate, dați obiectele din piele cu o ceară albă, protectoare și lustruiți.

• Dacă închizătoarea autoturismului este înghețată, încălziți cheia cu bricheta.

• Într-un litru de apă, puneți cinci linguri de sare și o lingură de alsun. Muiați un prosop în soluție și dați pe parbrizul care, înghețînd, a devenit opac.

• Dacă circulați cu parbrizul țăndărit, aplicați-i pe partea dinspre interior, pe locul cu pricina, o hîrtie transparentă.

• Mai păstrați o piesă decorativă din mobilierul pictat al străbunicii? Iată o metodă simplă de întreținere: fierbeți 200 g tărîțe de grîu cu un litru de apă, timp de 10 minute. Filtrați lichidul, cînd s-a răcit, muiați un tampon și ștergeți mobila. Lustruiți cu o flanelă.

• Amprentele lăsate pe o astfel de mobilă se scot ușor cu o felie de cartof crud sau cu miez de pîine.

• Dacă mobila din lemn pictată are porțiuni care s-au coșcovit, curățați locul cu pricina cu soluția „Decapant", apoi ridicați pelicula deteriorată cu un spaclu subțire. Cu apă combinată în părți egale cu spirt, spălați bine locul la intervale de cîteva ore. Repetați de 3 ori.

• Dacă aveți un mic mobilier din fier, pictat și pe alocuri ornamentul s-a stricat, curățați la fel ca mai sus cu soluția „Decapant". Dați apoi cu un grund antirugină (minium de plumb) și — după ce s-a uscat — vopsiți și lăcuiți.

• Mai nou, mobilierul cu ornamente din materiale plastice se întreține frumos și curat ștergîndu-l cu apă săpunită. Dacă are porțiuni care s-au îngălbenit ușor, ștergeți-le cu apă oxigenată.

• Dacă tapetul lavabil și-a pierdut strălucirea și prospețimea, procedați astfel: puneți într-un vas 2 kg de sare grunjoasă, acoperiți cu apă rece și lăsați să se topească. Muiați în această soluție un tampon, stoarceți bine și spălați tapetul.

• Dacă trebuie să reparați o dușumea veche, curățați-o mai întîi de praf, apoi chituiți eventualele goluri din scîndură (noduri sărite, crăpături, urme de cuie etc.). După ce chitul s-a uscat, frecați zonele respective cu glaspapir. Ștergeți din nou de praf și aplicați primul strat de vopsea (mai fluid decît următorul). După 24 de ore, dați al doilea strat de vopsea.

• NU spălați dușumelele vopsite cu apă fierbinte sau cu soluții în care ați pus benzină sau spirt. Folosiți apă călduță, ușor săpunită, și după limpezire lustruiți cu ulei de in.

• La un șezlong fixați între barele cadrului din spate un buzunar dublu închis cu fermoar. Veți avea la îndemînă ochelarii, cartea, ziarele.

• Ridicați rezistența la temperatură a vaselor din sticlă astfel: într-o cratiță cu apă puneți un pumn de sare grunjoasă. Așezați pahare, cupe, compotiere, puneți vasul pe foc mic și lăsați-l să fiarbă încet 5 minute.

• Obiectele din marmură care s-au pătat cu grăsime se curăță cu terebentină. Dacă locurile pătate s-au îngălbenit, dizolvați o linguriță de sare într-o ceașcă de oțet și ștergeți cu această soluție.

• Petele de grăsime de pe podelele nevopsite se scot cu apă oxigenată. De pe cele vopsite se scot cu pudră de talc și oțet.

• Realizați o soluție bună pentru lipit porțelanul combinînd: o jumătate linguriță de făină, o jumătate de linguriță clei de pom (lichid), cireș-prun, și albuș proaspăt. Obțineți o soluție vîscoasă cu care ungeți zonele ce trebuie lipite. Lăsați la uscat două zile.

• Vreți să aveți cuburi de gheață transparentă? Puneți în tăvițele frigiderului apă fiartă și răcită (apa fiartă are mai puține bule de aer), lăsați tăvițele pînă se răcesc afară, apoi puneți-le în congelator.

• Pentru a nu vă obosi ochii în timpul vizionării emisiunilor, așezați televizorul la asemenea înălțime încît stînd pe fotoliu, la distanță de cel puțin 3 m, privirea dv. să cadă în linie dreaptă pe jumătatea ecranului.

• Cartea de bucate după care urmăriți o rețetă, lucrînd în bucătărie, va rămîne curată dacă veți acoperi paginile deschise cu un plastic foarte subțire și transparent.

• Un port-mantou pliant, practic în locuințele din căminele studențești, de nefamiliști și în garsoniere.

Materiale necesare:

1 = 2 m de șnur mai gros.
2 = oglindă de 400/170 mm.
3 = 1 placaj sau carton gros de 500/250/5 mm.
4 = 10 butoane metalice lăcuite.
5 = 2 umerașe de lemn.
6 = 1 placaj sau carton.
7 = 1 placaj sau carton de 400/250/5mm.
8 = 2 rulouri din lemn rotund de 400/20 mm.
9 = 1 carton sau placaj de 500/250/5 mm.
10 = o chingă țesută.
11 = 1 placaj sau carton de 500/250/5 mm.

Tăiați placajele 3, 6, 7, 9, 11. În centrul plăcii 3 decupați o fereastră de 35/16 cm, aici montați oglinda. În colțuri, perforați cu un burghiu și treceți jur-împrejur șnurul care se vede numai pe laturile mici. Lipiți o bandă de mătase la partea de jos a oglinzii, unde veți pune mărunțișurile din buzunare. Pe spate prindeți o bandă-chingă pe care o veți prelungi pînă jos. O deschidere similară faceți și în placa 7 și fixați de aceasta cele 2 rulouri de lemn. De ultima placă fixați tot din țesătură 4 buzunare pentru pantofi și ciorapi.

Pe umerașe puneți puloverul, haina, cămașa, pe rulourile din lemn suspendați pantalonii, fusta, prosopul. Cînd nu-l utilizați, închideți-l cu oglinda în interior. Începînd de sus. Plăcile fiind îmbrăcate în țesături înflorate, „sifonierul volant" poate fi închis într-o husă cu nasturi *(fig. 3)*.

• Înainte de prima utilizare, puneți pensula nouă ușor strînsă pe un elastic, pentru cîteva ore, în ulei de in fiert. Uleiul va da firelor suplețe, le va consolida și nu vor rămîne pe pereți. Dacă întrerupeți lucrul pentru cîteva ore, nu lăsați pensulele decît suspendate printr-un croșet de marginea cutiei cu vopsea. La sfîrșit, spălați bine pensula și zvîntați-o *(fig. 4)*.

• Pantofii se pot păstra (mai ușor de găsit la nevoie) într-un „plic" cu mai multe despărțituri, lucrat dintr-un rest de material textil (eventual o fustă veche înflorată) cu sau fără suport metalic *(fig. 5)*.

• O idee asemănătoare pentru păstrarea poșetelor *(fig. 6)*.

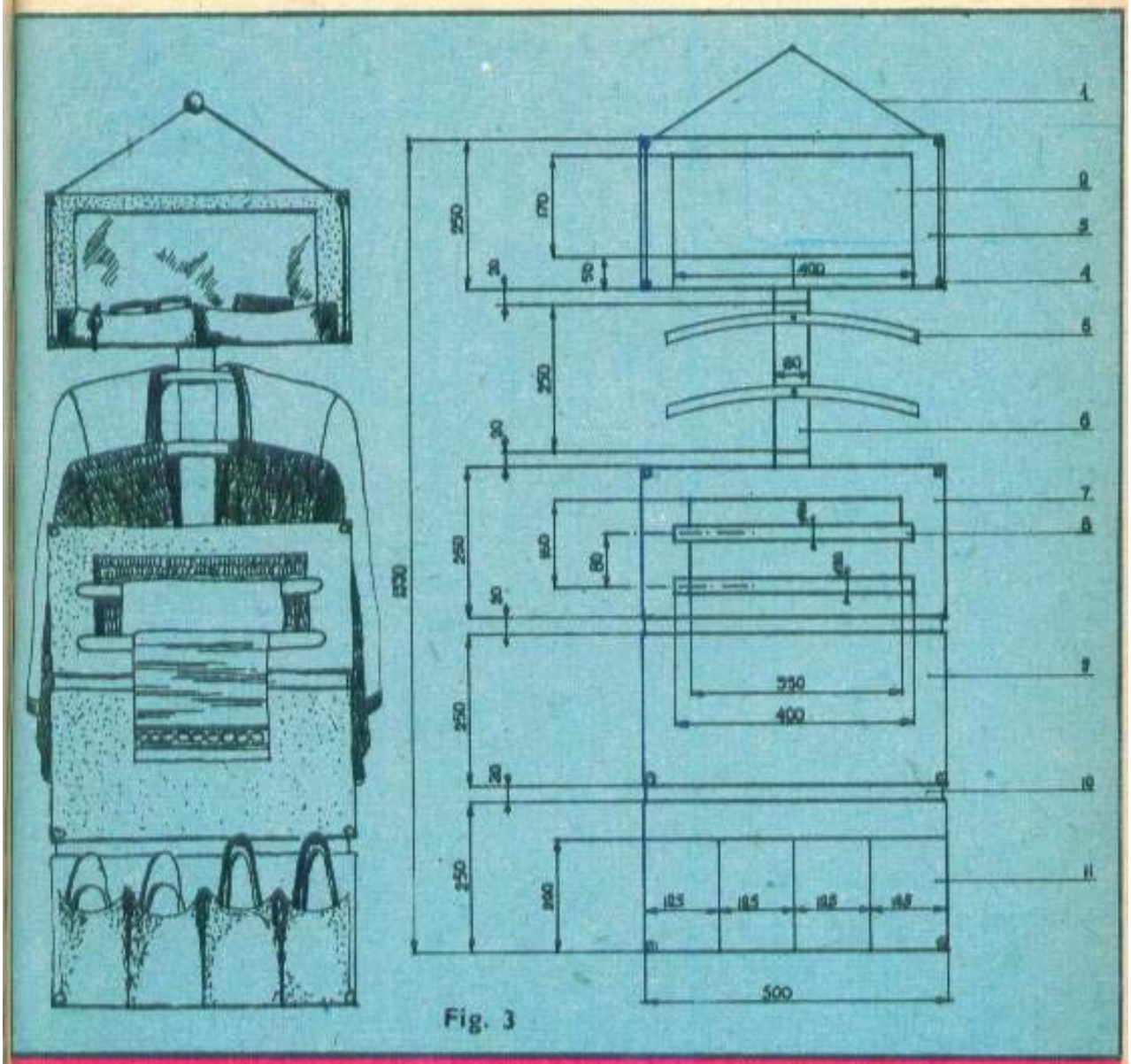

Fig. 3

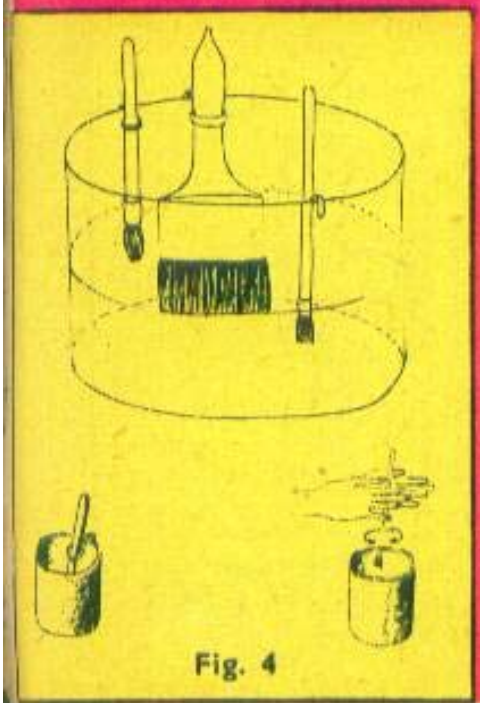

Fig. 4

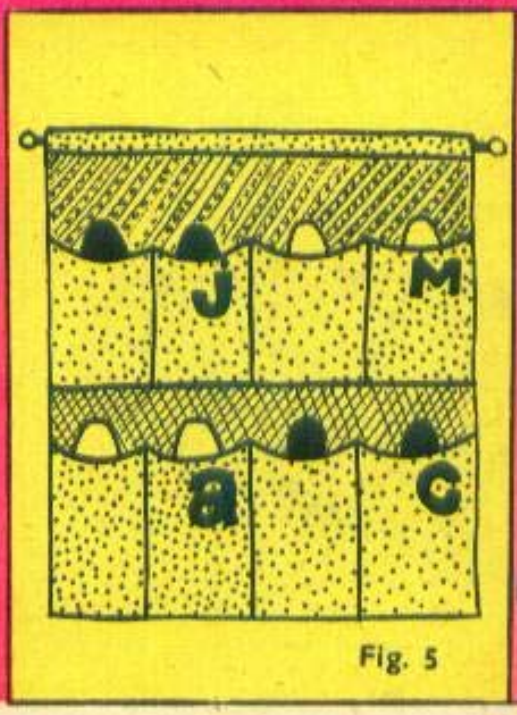

Fig. 5

Fig. 6

Sfătuim cititoarele noastre să nu arunce obiectele și mobilele vechi, care, transformate, se pot utiliza în interiorul modern cu noi funcționalități.

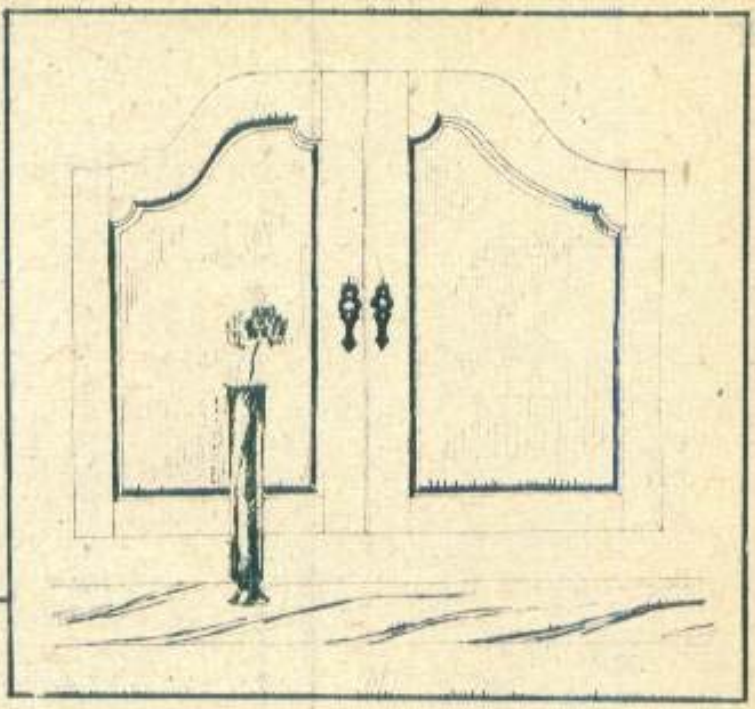

Tăblițe unor uși vechi de la un dulap sau numai rame acestora pot deveni o originală oglindă.

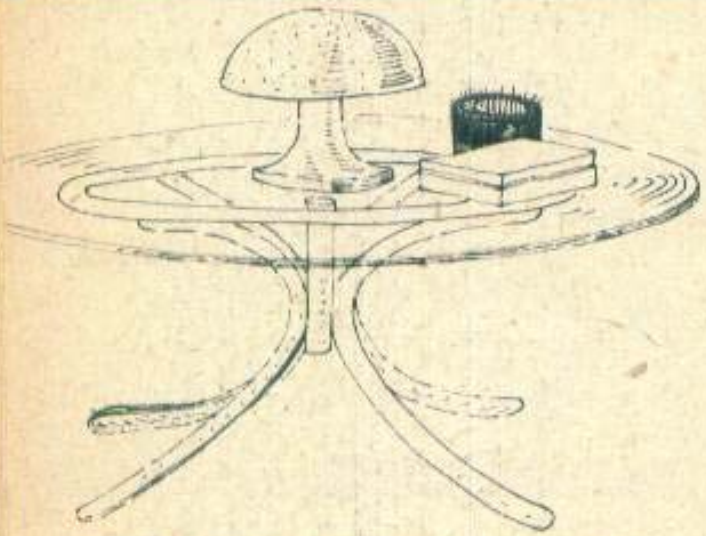

Partea de jos a unui cuier pom, care, orice s-ar spune, nu mai poate fi așezat în locuința dv. modernă, devine cu ușurință o masă rotundă pentru balcon.

IDEI NOI DE REFOLOSIRE A OBIECTELOR VECHI

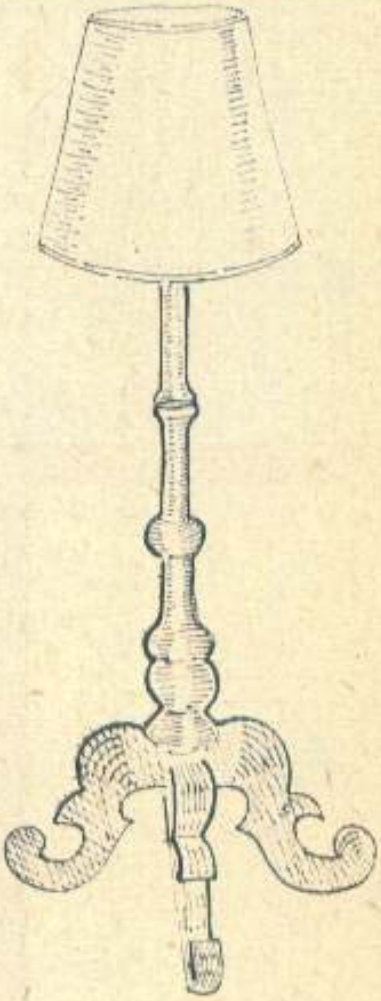

Piciorul unei (foste) mese rotunde, bine lăcuit și adus la culoare, va fi un frumos lampadar.

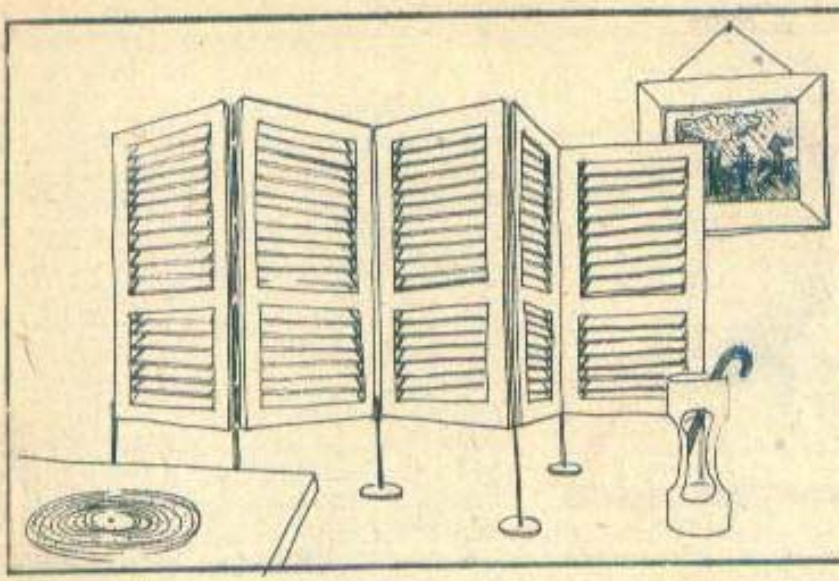

Jaluzelele în culoare natur sau vopsite în tonuri pale vor fi un frumos paravan în camera copiilor sau în balconul apartamentului dv. dincolo de care puteți instala cămara rece.

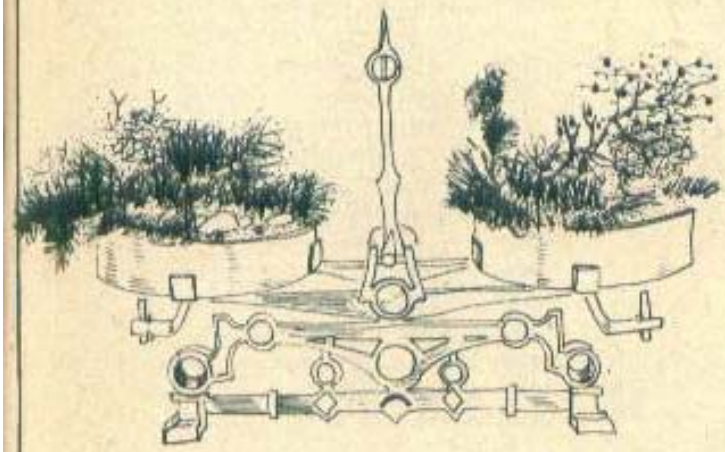

Balanța, pe care nu o mai utilizați în bucătăria dv., devine un minunat suport pentru „decor Ikebana".

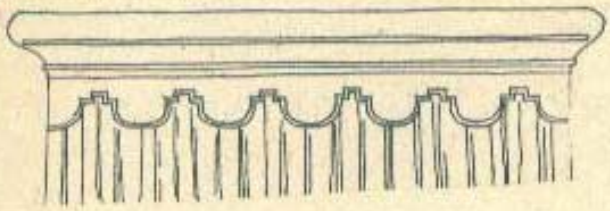

Partea de sus ornamentată a unui fost șifonier devine o galerie. Partea de jos înfrumusețează și dă soliditate canapelei.

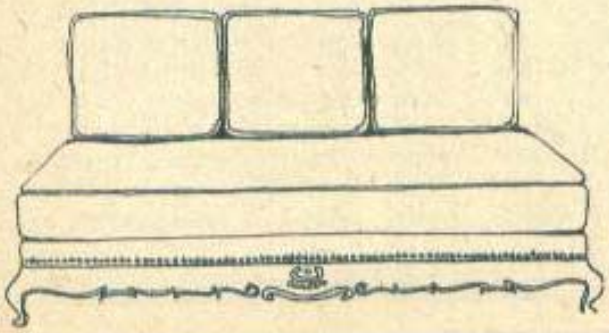

În partea de jos a unei pendule stricate se montează un mic bar.

COPIII ȘI ACCIDENTELE RUTIERE...

Mult am fi dorit ca aceste două cuvinte niciodată să nu se asocieze în fapt. Pentru că nici un accident rutier nu este mai dureros și mai stupid decît accidentul soldat cu victime în rîndul copiilor. Poate că nu ar fi rău dacă fiecare conducător auto, după ce a primit permisul, ar vizita secția de ortopedie a unui spital de copii. Să vadă o fetiță care se joacă numai cu un braț cu păpușa, celălalt braț fiind în ghips. Sau să-i lasă în cale un prichindel sprijinindu-se într-o cîrjă. Sînt imagini care trebuie nu să ne emoționeze — cu toate că nu poți să nu fii impresionat văzîndu-le —, ci să ne determine, să ne obligе la o conduită în circulație de natură să ne protejeze de pericolul comiterii accidentelor, iar pe copii de efectele acestora...

Există o sumedenie de cauze, factori, împrejurări, situații de care depinde producerea accidentelor rutiere cu victime printre copii. Cunoaștem — în calitate de conducători auto — aproape toate aceste cauze, factori, împrejurări, situații, dar nu întotdeauna acționăm în concordanță cu realitatea lor. Sau nu acționăm cît ar fi necesar. Începînd cu neamenajarea unor locuri de joacă, chiar cînd există spațiul necesar, continuînd cu lăsarea copiilor fără supraveghere — deși sîntem acasă — și terminînd cu exemplul negativ al comportării noastre, ai adulților, în traficul rutier.

— Hai să traversăm repede! zice mama, trăgîndu-și copilul de mînă.

— Dar e pe roșu, mamă! vine replica micuțului, crezînd că mama nu a observat interdicția semaforului.

— Ei, asta-i acum! Mă înveți tu pe mine cum să traversez?

Între timp, au ajuns pe trotuarul opus și mama a uitat episodul. Nu și copilul, care rămîne în dilemă: „Doar ieri mi-a spus tot ea să nu traversez pe roșu!"

A doua zi, cînd mama a venit disperată la spital, anunțată de o vecină că fiul ei a fost accidentat, acesta, cu fața și corpul bandajate de nu i se vedeau decît ochișorii, se scuza, tot el, printre sughițuri și lacrimi: „Iartă-mă, mămico, am vrut și eu să fac ca tine, să trec strada pe roșu..."

De-a lungul ultimilor ani s-au comis zeci de accidente din cauză că mama și-a chemat copilul aflat pe partea opusă a șoselei ori a străzii, fără să se asigure — ea, adică mama — dacă se apropie vreo mașină. Și mașina a apărut, ca din senin, strivind sub roțile ei trupul plăpînd al copilului. Al copilului care s-a grăbit să dea ascultare chemării mamei. Ce pedeapsă poate fi mai grea decît povara de a ști că și-ai băgat sub autovehicul propriul copil?!

Dornici să bravеze, să arate cît sînt de curajoși, copiii se expun, nu rareori, primejdiei accidentului rutier, sărind înaintea unor mașini în mers pentru a speria — chipurile — șoferii, ori pentru a arăta copiilor din jur că pot traversa strada în fugă, la mică distanță de autovehiculul ce se apropie vertiginos. Iată doar unul dintre multele motive pentru care orice conducător auto, cînd observă copii în apropierea drumului, este dator să reducă viteza și să-și sporească serios atenția. Au fost și situații, îndeosebi în mediul rural, cînd un grup de copii se juca de-a v-ați ascunselea pe lîngă șosea și unul dintre ei s-a pitit sub un podeț, sărind pe carosabil exact în fața automobilului.

Foarte periculoase sînt și cazurile cînd copiii sînt lăsați singuri în mașină. „Îi place să se joace cu volanul. Nu-i nimic grav, că doar la pedale nu ajunge și nici să o pornească nu poate", zic respectivii adulți, convinși că fac o plăcere copiilor în felul acesta. Ei omit însă că mașina este într-o pantă, cu maneta schimbătorului de viteză

introdusă într-o treaptă, iar copilul, tot mișcînd maneta, îl scoate din viteză. Ce urmări decurg de aici nu-i greu de presupus.

Multă atenție se cere șoferilor de autovehicule grele cînd pun în mișcare mastodonții, după ce au staționat pe undeva în oraș sau într-un sat. De ce? Deoarece, nu o dată, copiii și-au găsit locul de joacă exact printre roțile unor asemenea autovehicule și, nefiind observați de șoferi la pornirea de pe loc.... n-au mai putut fi salvați.

Ne este încă dat să vedem autoturisme în care copiii sînt așezați pe bancheta din față. Uneori singuri, alteori în brațele mamei, bunicii sau ale unchiului. Cică nu vrea copilul să stea pe bancheta din spate! Concesii, justificări ce nu țin seama de ceea ce poate urma. O frînă bruscă, un viraj luat în scurt, pentru evitarea ciocnirii mașinii cu cine știe ce obstacol apărut instantaneu, și, iată, copilul de pe bancheta din față proiectat violent în torpedou sau pur și simplu catapultat din autovehicul, trecînd ca fulgerul prin parbriz. Au fost și cazuri cînd cel aflat la volan, întinzînd brațul pentru a proteja copilul să nu cadă de pe bancheta din față, a scăpat mașina de sub control, izbindu-se de un copac.

Cea mai frecventă cauză de accidente de circulație la copii o constituie însă surprinderea acestora de către mașini în timp ce traversează inopinat strada în fugă. Aproape că nu există zi în care să nu se petreacă asemenea cazuri dureroase, iar în zilele de la începutul vacanțelor frecvența acestui gen de accident rutier este foarte ridicată. Paradoxal, cei care suferă cel mai mult de pe urma acestor accidente sînt cei care poartă cea mai mică parte din vină, adică tocmai ei, copiii. Pentru că, orice s-ar zice, nu ei sînt vinovații, de vreme ce pînă la 5—6 ani nici nu realizează noțiunea de pericol. Și chiar după această vîrstă sînt prea însetați de viață, de mișcare, de bună dispoziție, pentru a nu uita, uneori, de rigorile disciplinei rutiere. Trebuie ca noi, adulții, să-i ocrotim, să-i protejăm, să-i prevenim. Oprindu-i, la timp, de la o traversare periculoasă — chiar dacă nu sînt copiii noștri —, reducînd viteza la minimum cînd trecem pe lîngă ei cu autovehiculul, constituind mereu un model de conduită ordonată în circulație. Spre binele lor și al nostru!

VICTOR BEDA,
GHEORGHE ENE

...ȘI CELE DIN CASĂ

ASFIXIERILE

Nu numai produsele toxice sînt un pericol pentru copii și trebuie ferite din calea lor, ci și diferitele produse sub formă de boabe, cum ar fi alunele, migdalele, pufuleții, semințele sărate, ciocolatele cu arahide întregi, miezul de nucă etc. Acestea pot da naștere la accidente grave și antrena asfixierea copiilor. Copiii mici, pînă la 4—5 ani, sînt și curioși și lacomi. Ei își pot umple gura, înghit fără să mestece sau pot inhala corpuri străine, care ajung în bronhii. Sufocarea brutală, accese de tuse cîteodată expulsive, dar de cele mai multe ori fără efect pentru expulzare, sînt toate semne alarmante ale începutului asfixiei. Copilul trebuie dus fără întîrziere la spital, dar pînă atunci și minutele sînt numărate; încercați să-i convingeți să elimine ceea ce a absorbit. Pentru aceasta luați copilul pe genunchi, culcat pe stomac, cu capul mai jos și făceți-i să expire de cît mai multe ori. În orice caz trebuie procedat și repede și fără panicarea dumneavoastră și a copilului.

INTOXICAȚIILE

Intoxicațiile accidentale ale copiilor sînt încă frecvente peste tot în lume. Cel mai sigur este să chemați Salvarea. Dar între timp nu apelați la unele practici populare, căci ele pot agrava leziunile copilului.

În cazul în care copilul a absorbit un solvent, un detergent, sodă caustică, sau benzină, să nu-i forțați să vomite, căci riscați să-i răniți încă o dată esofagul. Nu-i dați să bea apă, căci unele produse fac spumă și-i invadează căile respiratorii. În schimb, spălați-i cu multă apă pielea și ochii, care au fost atinse de toxic.

În cazul intoxicării cu medicamente să nu-i dați să bea nimic, chiar și laptele accelerează otrăvirea. Din contra, dacă copilul e conștient, încercați să-i faceți să vomite, gîdilîndu-i fundul gîtului cu un obiect subțire neagresiv, cum ar fi o foaie de hîrtie subțire rulată. Pînă îl transportați așezați-i pe o parte, nici într-un caz pe spate, pentru a nu se risca înundarea plămînilor dacă vomită spontan.

DOCUMENTAR 1985

SĂNĂTATEA NOASTRĂ ȘI NOUL COMPORTAMENT ALIMENTAR

NECESITATE ȘI ABUZ ÎN HRANA ADULTULUI

Problema interrelației dintre alimentație și sănătate este una dintre cele mai vechi preocupări din istoria medicinei umane. În urmă cu 2 500 de ani, Hipocrat considera alimentația ca factor important de viață și sănătate. Cunoștințele despre alimente se referă de obicei la compoziția lor în principii nutritive, transformările acestora în organism și rolul lor energetic și plastic. Omul modern trebuie să înțeleagă că de alimentația rațională sînt legate dezvoltarea fizică și psihică a copilului și tînărului, capacitatea de muncă a adultului, longevitatea vîrstnicului, prevenirea bolilor cronice degenerative. O alimentație corectă, practicată în familie, va educa un comportament alimentar sănătos și va pune bazele vigurozității, puterii de muncă, într-un cuvînt sănătății generațiilor viitoare.

„Programul de alimentație științifică a populației", publicat în presă acum cîteva luni și supus dezbaterii publice – program elaborat din inițiativa și sub îndrumarea directă a tovarășului Nicolae Ceaușescu –, este încă o dovadă nemijlocită a politicii constante a partidului și statului, de grijă, mereu trează, pentru bunăstarea materială și spirituală a oamenilor muncii, de ridicare necontenită a calității vieții. Punînd în centrul atenției omul și nevoile sale științific determinate, programul pornește de la ideea asigurării unei alimentații echilibrate pentru toți cetățenii și încurajează promovarea în producție și consum a produselor menite să îmbunătățească efectiv structura alimentației, în scopul menținerii sănătății, vigorii și longevității oamenilor. Ținînd seama de tradițiile și specificul poporului nostru, de realizările pe plan mondial, programul cuprinde cerințele fundamentale ale unei alimentații raționale.

Despre educarea unui nou comportament alimentar, în perioadele principale ale vieții, ne-au scris, pentru cititorii Almanahului nostru, specialiști cu renume în materie de nutriție.

Interviu cu
conf. dr. **SEBASTIAN DUMITRACHE**,
Institutul de igienă publică, București

— Pentru început, vă rugăm să precizați care este structura corectă a alimentației științifice a adultului?

— Încep cu precizarea că insuficiența, ca și excesul alimentar sînt forme ale malnutriției și că fiecare dintre substanțele nutritive îndeplinește în organism un rol bine definit. Astfel, deficiența în vitamine a alimentației poate declanșa: scorbut, rahitism, pelagră etc. Lipsa unor minerale se însoțește de carii dentare, gușă endemică, anemie. Denutriția proteică duce la modificări ale constituției umane, la ciroză etc. Mii de ani, alimentația omului a fost dictată de instinct și de disponibilitatea produselor alimentare. Epoca modernă, ultimul secol în special, a intervenit însă în alimentația umană superrafinînd, concentrînd și adesea dezechilibrînd hrana. Este știut că energia înmagazinată în alimente și aceea cheltuită de om se măsoară în kilocalorii (calorii), iar substanțele nutritive sînt reprezentate de proteine, lipide, glucide, vitamine și elemente minerale. Nevoile nutritive diferă de la o persoană la alta și țin de următorii factori: vîrstă, sex, greutate corporală, activitate, anotimp și zonă geografică. În condițiile superrafinării și concentrării excesive a substanțelor nutritive din alimente, mecanismele de control ale organismului privind aportul energetic, care de-a lungul mileniilor au fost „programate" pe baza unei anumite valori a raportului volum-/calorii, sînt practic induse în eroare.

Programul național de alimentație științifică prevede ca în rația zilnică a unui adult sănătos, proteinele să aducă 13—16 la sută din caloriile necesare, lipidele 25—35 la sută, iar glucidele 50—60 la sută. Se recomandă ca aproximativ jumătate din proteine să provină din alimente de origine animală și 40—50 la sută din grăsimi să fie reprezentate de uleiuri vegetale. Desigur, nimeni nu poate sta cu cîntarul pe masă și nu poate avea zilnic toate grupele alimentare într-un meniu. Important este ca alimentele ce aduc factorii nutritivi enumerați, vitaminele și sărurile minerale, să nu fie „uitate" un timp prea îndelungat. Cum nu există alimente „perfecte", care să conțină tot ceea ce organismul are nevoie, se desprinde concluzia că alimentația monotonă sau care insistă pe anumite grupuri de alimente constituie o greșeală ce conduce la dezechilibre și malnutriții. În principal, un comportament alimentar sănătos impune să se păstreze un echilibru între alimentele de proveniență animală (preparate din carne și pește, produse lactate și ouă) și produse vegetale (pîine și derivate cerealiere, legume, fructe și uleiuri vegetale). Aplicarea corectă în viitorii ani a principiilor alimentației conform programului nostru național va permite intervenția în patologia malnutriției. Descoperirile de noi surse alimentare nu vor schimba legile alimentației științifice. Nutrițional vorbind, cercetările viitorului se vor axa mai ales pe interrelațiile metabolice, pe depistarea acelor factori care, în plus sau în minus, pot influența patologia nutrițională.

→

NECESITATE ŞI ABUZ ÎN HRANA ADULTULUI

— Cerinţele unei alimentaţii sănătoase nu se lovesc de concepţiile şi tradiţiile din comportamentul nostru alimentar?

— Într-o oarecare măsură, da. Astfel, prin tradiţie, populaţia ţării noastre a consumat întotdeauna cantităţi mari de derivate cerealiere (pîine, făinoase, mămăligă); şi astăzi deţinem unul din primele locuri în lume în ceea ce priveşte consumul de cereale pe locuitor. Sînt zone ale ţării unde se preferă exagerat mîncărurile gătite cu sosuri şi multă grăsime.

Astfel de obiceiuri alimentare nu mai sînt corespunzătoare pentru că realizează meniuri prea bogate în calorii. În prezent, consumul caloric al marii majorităţi a populaţiei a scăzut datorită noilor condiţii de viaţă şi de muncă: urbanizare, muncă mecanizată în industrie şi agricultură, comodităţi de locuinţă şi de transport etc. În această situaţie, prînzurile consistente, hipercalorice, conduc inevitabil la îngrăşare. Studii epidemiologice efectuate în ultimii ani arată o creştere îngrijorătoare a procentului de persoane obeze şi cu maladii care însoţesc această stare nefiziologică: hipertensiune arterială, arterioscleroză, infarct miocardic, creşteri ale grăsimilor în sînge, diabet.

Un factor de risc în hipertensiunea arterială şi insuficienţele cardiace îl reprezintă obiceiul de a săra prea mult alimentele. Deşi sîntem o ţară cu mare producţie de fructe, totuşi nu s-a format o tradiţie de a le consuma cu regularitate în tot cursul anului şi nici nu ne preocupăm îndeajuns de a crea condiţii pentru a le păstra şi peste iarnă. Sedentarul, obezul, vîrstnicul, cardiacul, în loc să termine masa cu un fruct, preferă greşit o prăjitură, asociată adesea cu cafea şi o băutură răcoritoare îndulcită.

— Cum vedeţi deci orientarea populaţiei către o alimentaţie ştiinţifică?

— Populaţia trebuie educată prin toate mijloacele, în special ale mass-mediei, să renunţe la excesul preparatelor superrafinate şi concen-

BUNELE OBICEIURI ALIMENTARE SE CAPĂTĂ ÎNCĂ DIN COPILĂRIE

Prof. MIRCEA MAIORESCU,
director al Institutului de ocrotire a mamei şi copilului Bucureşti
Dr. GEORGETA PALICARI

În nici o perioadă a vieţii alimentaţia nu are un rol atît de important ca în copilăria timpurie, cînd aceasta influenţează atît ritmul imediat de creştere şi dezvoltare, dar mai ales se imprimă în structura somato-psihică a adultului de mai tîrziu.

Numeroase cercetări ale ultimelor decenii evidenţiază diferenţe semnificative între alimentaţia naturală şi cea artificială a sugarului. Concluzia este că în lume, an de an, mereu mai mulţi nou-născuţi „sînt supuşi agresiunii alimentaţiei artificiale". Dacă cei 120 de milioane de copii ai Terrei ar fi alimentaţi natural, mamele lor ar putea oferi anual 30 de bilioane litri de lapte convertibil în 22 500 bilioane Kcal şi 400 bilioane de grame proteine, valoare echivalentă cu aproximativ 15 bilioane de dolari, în condiţiile consumului laptelui de vacă.

Şi totuşi, cu fiecare an, mereu mai multe tinere mame renunţă să-şi alăpteze copilul la sîn, hrănindu-l, din primele săptămîni şi chiar zile, artificial.

Cu toate progresele industriei în realizarea de tot felul de grupe de lapte şi preparate destinate sugarului, trecerea de la alimentaţia naturală la cea artificială are consecinţe de temut. Astfel, sînt posibile în primul rînd apariţia malnutriţiei proteino-calorice şi creşterea frecvenţei bolilor diareice acute. Lipsit de imunoglobulinele specifice şi de alţi factori antiinfecţioşi prezenţi numai în laptele matern, organismul sugarului hrănit artificial este mai uşor supus unor afecţiuni specifice. Mai mult, tractul intestinal al sugarului este permeabil pentru macromolecule, iar alimentaţia artificială duce la o difuzie crescută a alergenilor în circulaţia sistemică, mărind astfel riscul instalării alergiei. În alimentaţia artificială nu este de neglijat nici pericolul crescut al obezităţii infantile.

Beneficiile medicale, sociale şi economice ale laptelui de mamă nu sînt încă pe deplin înţelese şi cunoscute. Cercetările recente asupra superiorităţii şi compoziţiei laptelui uman a declanşat o adevărată campanie în favoarea alimentaţiei la sîn. Şi aceasta

trate. Să reducem consumul exagerat de zahăr în favoarea glucidelor aduse de fructe și legume, să ne obișnuim cu ideea că o mîncare foarte grasă nu este mai sănătoasă decît aceea în care s-a utilizat ponderat ulei. Ar trebui să reînvățăm să consumăm cerealele complete și legumele deshidratate, să readucem pe masă legume uitate ca: ceapa, prazul, fasolea, mazărea, lintea.

În scopul realizării de către populație a unei alimentații în concordanță cu cerințele de nutriție științific fundamentate ar trebui să micșorăm deci ponderea derivatelor din cereale, a zahărului, a grăsimilor animale. Ținînd seama de conținutul lor bogat în vitamine și elemente minerale, să atribuim un loc mai important legumelor și fructelor, să consumăm mai mult pește, lapte, ouă, carne, produse care răspund mai bine la condițiile de muncă și de solicitare ale omului în contextul vieții moderne.

În realizarea unei alimentații sănătoase, programul național de nutriție precizează că un factor activ îl constituie alimentația publică și unitățile de consum colectiv, în special cantinele (de întreprindere, studențești, internate școlare, din grădinițe etc.) care, într-un fel, pot să contribuie la formarea noului comportament alimentar. Cantinele, microcantinele, bufetele organizate la locul de muncă, cu abonați permanenți, ar trebui să aibă în preocupare întocmirea de meniuri raționale, diferențiate după vîrstă, efort fizic și sezon. Tot conform programului de alimentație se indică amplasarea noilor unități de alimentație publică cît mai în apropierea întreprinderilor, pe platforme industriale, pe artere aglomerate și în piețe comerciale. Este de înțeles că întreaga activitate de educare a populației pentru o alimentație științifică, îndrumată de Ministerul Sănătății, va trebui să preocupe școala și alte organisme educative, dar deopotrivă familia și în special mamele. Exemplul dat de părinți influențează comportamentul alimentar al copiilor, obiceiurile lor fiind aproape întotdeauna însușite de către aceștia. Sînt familii în care bunicii, părinții și copiii sînt obezi. În astfel de situații, mai mult decît predispoziția ereditară, copiii moștenesc obiceiul de a mînca mult.

pentru că cele mai perfecționate tipuri de lapte artificial nu au atins parametrii laptelui matern. Toți nutriționiștii consideră că singura modalitate de reducere a tulburărilor digestive, inclusiv a alergiei, este alăptarea la sîn cel puțin în primele trei luni de viață. Nou-născutul sănătos poate fi pus la sîn după 6—12 ore de viață. Aceasta stimulează secreția lactată și pregătește stabilirea contactului afectiv mamă-copil. Orarul meselor trebuie dirijat spre o ritmicitate de 3 ore, putîndu-se da „la cerere", dar cu o pauză de noapte de minimum 6 ore. Spre vîrsta de 6—8 luni, înțărcarea trebuie făcută progresiv, pentru că laptele de mamă nu mai are prerogativele de aliment optim. Diversificarea alimentației va începe în jurul vîrstei de 4 luni și nu mai tîrziu de șase luni. Alimentele noi se dau succesiv: supă de zarzavat cu zeamă, făinos cu lapte, piure de fructe, de legume, apoi carne și gălbenuș de ou. Setea copilului mic se va potoli cu apă fiartă și răcită, cu suc de fructe diluat, cu ceai din plante (puțin concentrat și în nici un caz cu lapte).

Este neîndoielnic că nu absolut toți sugarii vor putea fi alimentați la sîn, dar este tot atît de adevărat că nici alimentele ce se pregătesc în prezent în lume nu reprezintă optimul spre care se tinde într-o alimentație artificială. Acesta este resortul care a impus constituirea unor grupuri de lucru internaționale care au elaborat recomandări practice pentru alimentația sănătoasă a sugarilor și copiilor mici. În fixarea rației alimentare a acestei categorii de vîrstă trebuie să se țină seamă de: ritmul rapid de creștere, imaturitatea funcțiilor digestive și de faptul că rezervele într-un organism așa de tînăr nu pot fi decît minime. Valorile recomandate de O.M.S. și de școala românească de pediatrie pentru primele șase luni de viață sînt de 105—120 kcal/kg/corp. O atenție specială se acordă alimentației copiilor preșcolari și școlari, urmărindu-se îmbunătățirea rației calorice pe etape de creștere și categorii de vîrstă și sexe. Iată cîteva cifre după statistici ale Comitetului internațional de Nutriție, fundamentate de rezultatele unor studii făcute în Europa, Australia S.U.A.

Vîrsta în ani	Greutate medie kg	Kcal/kg/corp	Kcal/zi
1—3	13,5	90 ± 5	1 200 ± 100
4—6	20,5	80 ± 5	1 800 ± 200
7—9	29	65 ± 5	1 900 ± 100
10—12 băieți	40	60 ± 5	2 400 ± 200
10—12 fete	41	50 ± 5	2 100 ± 200
13—15 băieți	52,5	50 ± 5	2 900 ± 300
13—15 fete	53,5	45 ± 5	2 600 ± 100

În Programul național de alimentație științifică a populației sînt prevăzute rații calorice pe categorii de vîrstă, băieți și fete, cu surplusuri alimentare care se ridică pînă la 3 300, și respectiv 2 700 calorii, precizîndu-se că este perioada de efort intensiv dublată de ritmul de creștere al adolescenților.

Maximum caloric calculat în program asigură o generație viitoare viguroasă, capabilă de un înalt efort fizic și intelectual.

DOCUMENTAR 1983

NEVOILE NUTRITIVE ALE VÎRSTEI A TREIA

Acad. prof. dr. ANA ASLAN

Dr. SPERANȚA BĂBEANU,
Institutul național de gerontologie și geriatrie

Exceptînd necesarul caloric, îmbătrînirea nu presupune modificări apreciabile ale nevoilor nutritive. Noul sistem de activitate, schimbările psihologice pot altera însă obiceiurile de viață rațională la vîrsta a treia. Astfel, dantura este deteriorată, secrețiile digestive scad, mobilitatea tubului digestiv scade paralel cu modificarea de absorbție a diverselor elemente nutritive. Toate acestea tulbură într-un fel procesul de digestie și de asimilație. În primul rînd este deteriorat metabolismul lipidic. Cantitatea de colesterol și a grăsimilor neutre din sînge crește, accentuîndu-se procesul de ateroscleroză. Paralel se observă o ridicare a catabolismului proteinelor cu scăderea funcției plastice, de regenerare a țesuturilor. La vîrstnici se remarcă o scădere a toleranței la glucide. În plus, apar modificări ale metabolismului bioelectric, cu repartizarea unor ioni în diverse sectoare ale organismului, apărînd paralel demineralizarea scheletului. În primii ani după pensionare se constată brusc o creștere în greutate, în special la femei. Acesta este mobilul pentru care se impune o corectare a regimului alimentar potrivit unor cerințe de efort și echilibru cu aportul caloric adus. Cercetările au demonstrat că la fiecare decadă, între 30—49 de ani, rația calorică trebuie să fie scăzută progresiv cu 5 la sută, ajungînd pînă la 10 la sută între 60—69 de ani și cu peste 10 la sută după vîrsta de 70 de ani.

Prevederile de 2 300 calorii pe zi din Programul de alimentație științifică pentru o familie de pensionari a fost realizat în Institutul național de gerontologie și geriatrie. Pornind de la normele de alimentație FAO, s-a determinat rația calorică optimă pentru vîrstnici, folosindu-se, pe calculator, una din metodele de optimizare modernă, și anume programarea liniară.

Desigur, în stabilirea nevoilor dietetice trebuie ținut cont de deteriorarea funcțiilor: renale, gastrointestinale, cardiovasculare, musculare, ca și a funcției psihice în paralel cu limitarea activității fizice. De multe ori, vîrstnicii trebuie să ia medicamente care au efect advers asupra apetitului. Aceasta poate influența capacitatea organismului de a utiliza efectiv ceea ce consumă. Într-un studiu făcut pe un lot de 114 femei, între 45—74 de ani, privind dieta s-a constatat că necesarul de calciu, de vitamina A și vitamina C era cu circa 40 la sută mai redus. Cu toate acestea, 25 la sută dintre ele erau obeze, 65 la sută erau supraponderale, iar 5 la sută subponderale. În funcție de starea civilă, s-a constatat că cele care erau singure (fără familie) aveau tendința la scădere în greutate și la adoptarea unei alimentații monotone sau în multe cazuri eliminarea cel puțin a unei mese pe zi. Este știut că la vîrsta a treia un exces de peste 10 la sută peste greutatea standard rezidă în special în excesul de aport caloric față de cheltuielile energetice. La vîrsta a treia, greutatea va fi deci scăzută în principal prin diminuarea aportului caloric. O reducere de 500 de calorii pe zi duce la o scădere în greutate de 450—500 g pe săptămînă. Nu este indicat însă ca rația calorică să scadă la mai puțin de 1 200 calorii, datorită consecințelor posibile, periculoase. Modificarea dietei implică desigur și la vîrsta a treia o reeducare și schimbare a obiceiurilor alimentare. În principal, aceasta constă în reducerea grăsimilor și uleiului și folosirea cu prediliecție de carne slabă, lapte degresat, pește, limitarea sau evitarea prăjiturilor, nucilor, piăcintelor. Alimentele vor fi fierte sau pregătite la cuptor. Paralel va crește proporția de fructe și vegetale, de legume cu frunze verzi (ceapă, salată, apoi țelină și roșii).

O problemă specială ridică afecțiunile cardiovasculare frecvente la vîrsta a treia. Se impune în aceste cazuri restricția consumului de sare, în special de către persoanele care au edeme și hipertensiune arterială. Dealtfel și pentru vîrstnicii sănătoși aportul de sare trebuie scăzut odată cu înaintarea în vîrstă, existînd studii care au demonstrat influența negativă a consumului de sare asupra apariției și evoluției procesului aterogenetic.

Dezechilibrele cauzate de alimentația nerațională sînt de obicei multiple. Ele apar în „cascadă" pentru că excesul unui grup de alimente înseamnă excesul mai multor principii nutritive și insuficiența altora. Nu trebuie să uităm că energia alimentelor este o energie ordonată în structuri bine definite. Trecerea de la alimentația empirică la cea rațională, fundamentată de rezultatele cercetării științifice, este principala cerință pe plan mondial la acest sfîrșit de mileniu. Este în interesul fiecăruia să cunoască bine noțiunea de necesitate și de abuz în alimentație spre a fi sănătos, robust, creator, apt de muncă, dar mai ales pentru a asigura generațiilor viitoare vigurozitate și o calitate superioară vieții!

DIMENSIUNILE OBEZITĂȚII

Denumirea de obezitate vine de la latinescul obesitas și desemnează, după cum știm, sindromul metabolic constînd din exces ponderal, prin tezaurizare de grăsimi și în special de lipide neutre. La rîndul său, însuși latinescul obesitas derivă din punct de vedere etimologic de la cuvintele tot latinești ob edere, însemnînd așezat la masă, ceea ce este, desigur, foarte corect spus sau foarte sugestiv. Obezitatea este, indiscutabil, tot atît de veche ca și omul. Putem fi absolut siguri de asta. Dar tot așa de siguri putem fi și de faptul că în cele cîteva sute de mii de ani, cît a durat paleoliticul, cînd omul a fost culegător, vînător și pescar, ca și în mezolitic, care a durat un interval tot atît de lung de timp, cînd același om a devenit crescător, obezitatea ținea de domeniul excepției, și asta în primul rînd din cauza ponderii importante pe care o ocupau mișcarea în general și efortul fizic în particular în destinul existențial.

Este de presupus, din acest motiv, că obezitatea afectează mai consistent condiția umană începînd din neolitic, respectiv odată cu instaurarea domniei civilizației cerealiere, civilizație cu debut în mileniul al șaselea de dinaintea erei noastre, cînd omul devine, prin forța împrejurărilor, mult mai sedentar. Interesant este că, în decursul istoriei, obezitatea nu a fost privită cu același ochi, respectiv cu aceeași optică. *Au fost perioade cînd excesul ponderal era considerat ca un semn de sănătate, cînd același exces era considerat ca un semn de prosperitate și chiar ca un semn de frumusețe. Mai putem oare susține aceleași lucruri în zilele noastre?* Nicidecum. Pentru că obezitatea este condiționată, în enorma majoritate a cazurilor, de hiperfagie, adică de consum alimentar în exces, iar în cadrul acestui consum făinoasele, grăsimile și dulciurile joacă un rol absolut preponderent; merită, cred, să vedem cum se oglindesc cîteva din aceste alimente de bază în gîndirea și simbolistica colectivităților umane.

Pîinea era considerată, după cum știm, ca simbol al hranei esențiale. În același timp, ea mai era considerată ca ținînd de domeniul vieții active, după cum vinul era considerat, la rîndul său, ca ținînd de domeniul vieții pasive, contemplative. Cucerirea, sau mai bine zis însușirea gramineelor în general și a grîului în particular, adică *însușirea pîinii, reprezintă indiscutabil cea mai mare aventură alimentară a lui Homo sapiens.* Mitologiile și tradițiile popoarelor abundă în ritualuri și credințe dedicate acestei plante, care este grîul. Peste o sută de pagini sînt dedicate acestor ritualuri și credințe în volumul III al celebrei cărți a antropologului James George Frazer, tradusă și în limba română, sub denumirea de „Creanga de aur". O anume ceremonie a misterelor care avea loc în orașul anticei Elade, Eleusis, ne evidențiază foarte bine simbolismul complex al grîului, ceremonie în cadrul căreia se sărbătorea uniunea dintre Demeter, zeița culturii cerealelor, și Zeus; și asta pe calea insolită a contemplării, în condiții de profundă liniște și concentrare, totul vizînd un unic bob de grîu, oferit zeilor în chip de ofrandă sacră. Acest ritual evoca, printre altele, și perenitatea anotimpurilor, apoi revenirea și succesiunea lor ciclică, ca și resuscitarea, și toate astea prin simplul act al germinării bobului de grîu. Mai mult decît atîta, acest bob mai semnifica și sentimentul armoniei, ca și al solidarității dintre om și plante, dintre viața umană și cea vegetală, ambele supuse acelorași vicisitudini și acelеiași efemerități. Bineînțeles că toate aceste credințe s-au infiltrat adînc în gîndirea umană, ceea ce a contribuit la faptul că făinoasele în general, și pîinea în particular, au devenit parte organică din alimentația umană, menținînd pe această cale riscul excesului ponderal. Acestea sînt considerențele de ordin psihologic și filozofic care stau la baza respectului aproape sacru pe care îl purtăm pîinii.

Să vedem, în continuare, în ce măsură simbolistica altui grup alimentar cu mare forță calorigenă, și anume lipidele, transpare în aceleași tradiții și mitologii umane. Ei bine, în majoritatea acestor mitologii, grăsimea este privită ca un simbol al abundenței.

Interesant este faptul că în mitologia vechilor greci și romani, grăsimile n-au fost învestite cu alte valori în afară de cele gustative și nutritive. Obezitatea nu făcea parte deci dintre atributele frumuseții la aceste colectivități umane, motiv pentru care zeii lor, ca și celelalte personaje mitologice, sînt suple. Aceste personaje pot avea, e drept, o alură sportivă sau atletică, cum am spune noi astăzi, dar nici într-un caz una ținînd de morfologiile obezității.

În zilele noastre, mai mult decît atît, grăsimea, respectiv țesutul adipos, nu numai că nu este dorită, ci este privită ca un autentic agent poluant al esteticii fiziologice, ca și al sănătății umane. Grăsimea, așadar, nu numai că nu este dorită, ci este identificată cu boala. Lipidele neutre prejudiciază în primul rînd funcționalitatea acestui motor perfect automatizat, care este inima, și care funcționează neîntrerupt, încă din momentul vieții intrauterine, și pînă la penultima lovitură de gong, concretizată de moartea clinică sau relativă, momentul coincizînd cu ultima bătaie a gongului menționat, lovitura finală fiind reprezentată de moartea biologică sau absolută, și acest moment coincizînd, după cum știm, cu moartea celulei nervoase. Grăsimea pur și simplu „gripează" motorul organismului uman, după cum o benzină de proastă calitate, conținînd impurități, gripează motorul automobilului. *Știți ce-mi sugerează inima unui obez, așa cum o văd proiectată pe ecranul radiologic, în activitatea mea de zi cu zi? Faptul că un cal slăbănog trage după el o căruță supraîncărcată.*

Omul poate deveni obez în două situații net diferite: ori cînd mănîncă prea mult, ori cînd cheltuiește prea puțin. Noi, oamenii civilizației mașiniste, facem din nefericire și una și alta. Nu este mai puțin adevărat că obezitatea reprezintă și o deficiență educațională. Majoritatea părinților necunoscînd pe de o parte suportul caloric al alimentelor și, pe de alta, îndopîndu-și din exces de zel odraslele, creează premise, încă din fragedă copilărie, pentru constituirea și consolidarea unor false deprinderi alimentare, cea mai nocivă dintre acestea fiind deprinderea de a mînca mult. Din acest punct de vedere, trebuie făcută o educație corespunzătoare în primul rînd părinților. În al doilea

fiind, o educație similară trebuie făcută și copiilor, și asta încă de la vîrsta grădiniței. „Comitetul de acțiune pentru sănătate" din Franța a popularizat, în acest sens, printre elevi, un foarte instructiv și amuzant joc de cărți, intitulat „Mîncați corect", în care jucătorii în cauză sînt învățați, pe calea jocului menționat, cum să mănînce și cum să-și alcătuiască meniuri echilibrate. Pe de altă parte, la Nancy, așadar tot în Franța, și anume la Centrul de medicină preventivă „Vandoeuvre", elevii au posibilitatea să facă cumpărături alimentare, într-un magazin miniatural, Institutul ad-hoc, alcătuindu-și pe loc meniul pentru ei sau pentru păpușile lor, în ipoteza că este vorba de copii de grădiniță, meniuri în care se ține cont, firește, de necesitățile energetice ale organismului și, implicit, de necesitățile estetice, vizînd menținerea siluetei.

Obezitatea este condiționată, indiscutabil, de factori multipli, între aceștia precumpănind însă cei de ordin alimentar, cei de ordin educațional și cultural, ca și cei psihologici. În special aceștia din urmă sînt foarte puțin cunoscuți. Studii recente, datorate lui Arrato și Aubert, reliefează faptul întru totul inedit, în virtutea căruia obezitatea se constituie mai ușor în perimetrul anumitor constelații psihice. Cercetătorii menționați au constatat existența la unii dintre obezii studiați a unei anume imaturități afective; imaturitate constînd din facultatea de a acumula mai ușor insatisfacții de tot felul, fie că acestea provin din mediul familial, fie din cel social. Aceiași cercetători au mai observat că viitorii obezi sînt în continuă căutare de tandrețe și de protecție, fiind ca atare mai fragili sub raport psihic și mai sensibili la inerentele frustrări ale vieții. Hiperfagia, respectiv consumul alimentar în exces, devine, într-un asemenea context psihologic, un fel de compensație, mîncarea dobîndind în felul acesta și valori simbolice, în afară de cele gustative și nutritive, îndeobște cunoscute. Bucătăria, într-un asemena context, devine pentru indivizii în cauză un autentic refugiu.

La fragilitatea psihică a subiecților menționați mai contribuie, în mod consistent, și afrontul social, pe care îl cunosc cu prisosință obezii. La acest afront s-a ajuns ca urmare a pledoariei ardente pe care medicina o duce, mai ales în ultimele decenii, de pe poziții sanogenetice și estetice; pledoarie care vede în obezitate o primejdie potențială atît pentru longevitate în general, cît și pentru sănătate în particular. *Într-adevăr, în zilele noastre silueta a devenit, după cum știm, un model existențial, un sine qua non al sănătății, și un însemn, dacă nu al lipsei de cultură medicală, în mod sigur al lipsei de voință.*

În optica modernă, femeia rubensiană, cu acea carnație elastică care o caracterizează, cu acele revărsări carnale pletorice, care de asemenea îi sînt proprii, este considerată, cel puțin în zilele noastre, ca fiind net patologică. Iată deci rațiunea pentru care afrontul medical și cel social, de care am vorbit mai sus, accentuează și mai mult fragilitatea preexistentă pe linie de structură psihică, făcîndu-i pe cei în cauză irascibili și morocănoși; asta spre deosebire de obezii de altădată, care, neavînd a se confrunta cu asemenea afronturi, erau jovialí, exuberanți și bonomi, nu erau ca atare complexați.

Formulei inițiale, ținînd de optica secolelor trecute, și constînd, după cum au stabilit Arrato și Aubert, din neliniște-supraconsum alimentar-obezitate, i se adaugă și i se substituie, în zilele noastre, o altă formulă, din cauza mutațiilor survenite, formulă care arată astfel: neliniște supraconsum alimentar-obezitate-culpabilitate și iar neliniște. În acest fel, se închide un pernicios cerc vicios, în care, după cum vedem, neliniștea reprezintă un început, dar și un sfîrșit. Așadar, obezii nu sînt chinuiți atît de o foame mistuitoare, cum crede lumea și cum cred chiar ei înșiși, cît de o stare de agitație internă, de o stare de neliniște, generată de nevoia internă de activitate motorie, pe care, în mod paradoxal, n-o valorifică, preferînd s-o transforme în masticație și digestie. Obezitate nu înseamnă, așadar, numai hrană în exces și inactivitate fizică, ci și multă, multă psihologie.

Dr. ARCADIE PERCEK

„Documentar F" realizat de
SMARANDA SBURLAN

Ilustrație de IACOB DEZIDERIU

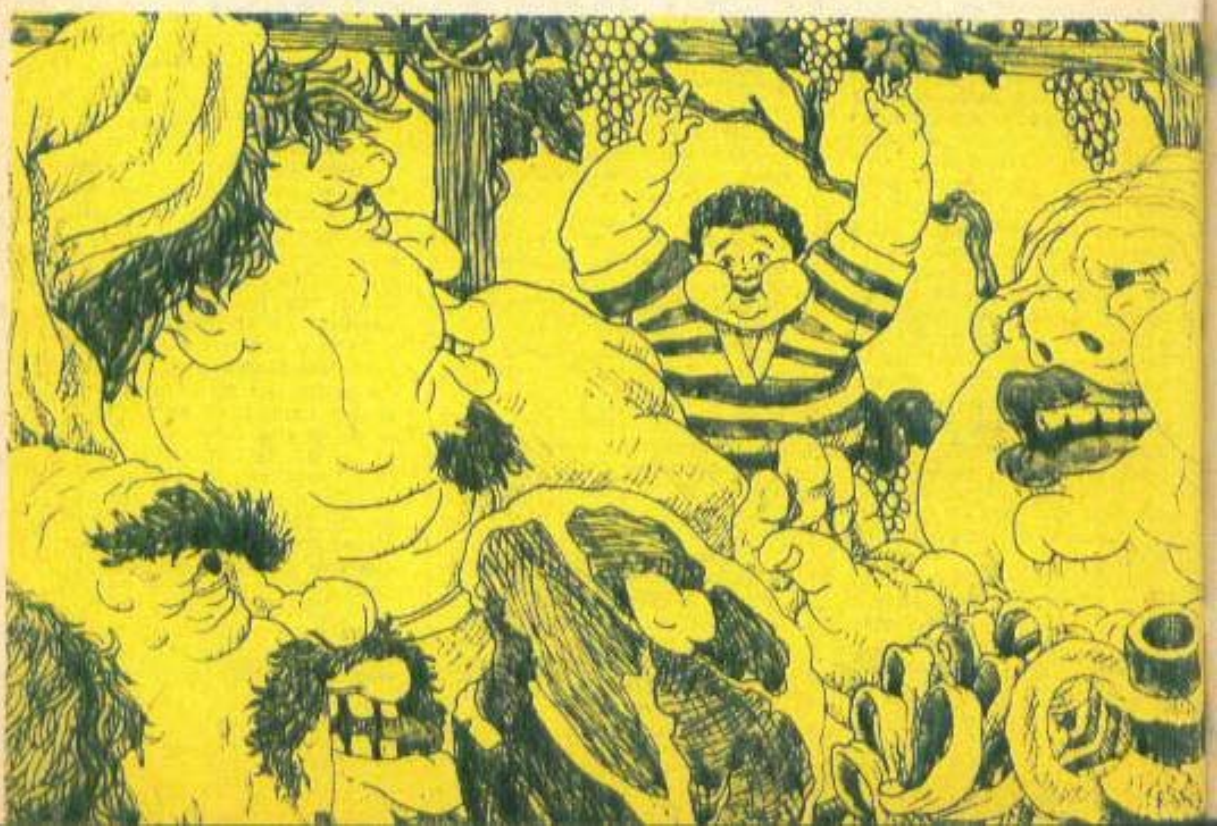

MIC MANUAL DE IGIENĂ A FAMILIEI

Revista „Femeia" primește de regulă multe scrisori prin care i se cer tot felul de sfaturi medicale, rețete, tratamente, nume, adrese ale medicilor. Nici una nu întreabă însă CUM POATE FI PREVENITĂ cutare sau cutare afecțiune. Este un adevăr de mulți uitat: sănătatea trebuie apărată și abia apoi, dacă mai este cazul, tratată!

Plecînd și de la altă constatare, că nu puțini sînt cei pentru care igiena se rezumă la cîteva reguli generale (ceea ce, credem, este absolut insuficient, fiindcă, în aceeași măsură, există și o igienă anume a fiecărui organ în parte), ne-am gîndit că ar fi util să vă punem la dispoziție un mic manual de igienă a familiei, a femeii în special.

IGIENA RESPIRAȚIEI

Plămînul, această prelungire a mediului înconjurător în intimitatea organismului, este poate cel mai periclitat (dintre organe) de efectul agenților patogeni și al lipsei de igienă. La nivelul plămînului, contactul organismului cu atmosfera se face pe o suprafață de 100 m.p. Adeseori se spune „necesar ca aerul", și prin aceasta trebuie să înțelegem viața, dincolo de care stă în primul rînd funcția respiratorie.

Realizată în trei etape: pulmonară, sanguină, tisulară, respirația înseamnă în prima etapă schimbul de gaze între sînge și mediul extern, etapa sanguină transportă gazele între plămîni și țesuturi, iar ultima asigură folosirea de către celule a oxigenului, în scopul oxidării biologice.

Mișcările respiratorii (de igiena cărora trebuie să ne îngrijim) cuprind două acte: inspirația și expirația. Cu fiecare inspirație normală plămînul primește o cantitate de 500 cm cubi de aer. În respirațiile forțate, poate primi însă 1 500—1 800 cm cubi de aer. Și aceasta, pentru că noi, oamenii, nu știm să dirijăm corect „dialogul plămîn-aer", și respirăm de-abia cu o cincime din întreaga suprafață a plămînului. Într-o respirație neigienică, o cincime din plămîni rămîne încărcată cu rezervă reziduală de bioxid de carbon, iar restul alveolelor rămîn lipite. Nu este o exagerare: fenomenul a fost constatat pe mii și mii de disecții și concluzia medicilor legiști este alarmantă. Așadar, trebuie să reînvățăm să respirăm. Plămînii, organe foarte adaptabile, pot fi ușor reacomodate cu următoarele condiții: să aibă suficient oxigen și căile aeriene superioare să fie libere. Aceasta presupune să nu fie obstruate de vegetații adenoide sau deviații de sept. În plus, să nu fie atacate de rinite, traheobronșite etc.

Igiena actului respirator este, de asemenea, lezată de scleroemfizemul pulmonar, tabagism cronic și de oxireducția tisulară. Neajunsurile în igiena respirației se raportează la lipsa de oxigen adusă de aparatul respirator celui mai nobil țesut, creierul.

Cine își începe ziua fumînd o țigară este continuu obosit, ca și acela care trăiește într-o locuință neigienică, neaerisită.

Ce este de făcut? Autoeducarea actului respirator, pe care ar trebui să-l adoptăm toți. În primul rînd într-o ținută corectă, dreaptă, frumoasă. Dimineața, 5—10 minute de respirații ample în fața ferestrei deschise, în orele libere, plimbări sau muncă în mijlocul naturii asigură provizia de oxigen întregului organism. În plus, o permanentă grijă pentru igiena în

general și pentru igiena aparatului respirator, care, aducînd organismului „natura", îl revitalizează permanent. Nu este lipsit de interes să dirijăm mai bine dialogul plămîni-aer, dezvoltînd capacitatea respiratorie a plămînului, educînd mușchii intercostali ai diafragmei, precum și ai musculaturii abdominale, pentru amplificarea acestui act vital, respirația.

Dr. MIOARA MINCU

...A RINICHILOR

Participînd la eliminarea produselor rezultate din complexul și neîntreruptul șir de reacții ce caracterizează viața, la expulzarea toxinelor, aparatul urinar este comparat cu o veritabilă stație de epurare.

Beneficiind de o rapidă capacitate de adaptare funcțională, organismul uman se poate sprijini doar pe activitatea unui rinichi sau a unei părți a acestuia. Dar este greșită convingerea că rinichii și căile excretorii care-i deservesc pot suporta repetat, prelungit, fără riscuri, mai ales în tinerețe, condiții dificile de igienă.

Pentru o funcționare optimă a acestui aparat, persoanele care lucrează cu temperaturi ridicate, fac mari eforturi fizice, vor trebui să ingereze cantități de lichide de 2—3 ori mai mari decît obișnuit. Aceasta pentru că un volum corespunzător de lichid permite, cu mai puțin efort al rinichilor, eliminările necesare. Lichidul nu se consumă în cantități masive și la intervale mari. Ingestiile masive de lichid într-un timp scurt au influențe negative în activitatea altor sisteme și organe, făcîndu-se o repartiție necorespunzătoare a lichidului în organism și o foarte rapidă eliminare a acestuia. Diluția constantă a urinei împiedică precipitarea mineralelor aflate în soluție și formarea de calculi. Persoanele care pierd prin transpirații prelungite, masive

IGIENA SÎNULUI

E bine să știți că sînul e constituit din: o glandă, glanda mamară, care comportă celule și canale galactofore ce fac posibilă alăptarea; din celule adipoase, ce sînt mai mult sau mai puțin dezvoltate, de la individ la individ; un soclu muscular, marele pectoral pe care sînul e fixat cu ajutorul unor ligamente suspensoare. Suspensia este, după cum probabil ați observat, foarte fragilă. Ea e ades „agresată" fie prin însăși greutatea sînului, fie prin imprudențe, nu toate fără consecințe...; și în fine, țesutul cutanat, care „ambalează" întreg ansamblul. Nu există, practic, nici un mușchi care să-l *acopere*, să-l *protejeze* în afara fibrelor musculoase netede, ascunse sub dermă, care înconjură areola mamelonului și formează așa-zisul mușchi areolar.

Ținîndu-se seama, prin urmare, de absența țesuturilor musculoase protectoare, rețineți că frumusețea și starea de sănătate a sînului necesită îngrijiri de igienă, paralel cu o alimentație corespunzătoare și exerciții fizice adecvate și corect executate. Și încă ceva foarte important. Un sutien bine ales, purtat încă din adolescență, care să nu fie prea strîns, deoarece îl comprimă, împiedicînd o bună circulație; prea lejer, nu îl susține și deci nu îl ferește suficient. Într-un cuvînt, sutienul trebuie să fie mulat pe piept, pentru a deveni un „amortizor" contra scuturăturilor; un fel de „a doua piele" a sînului, mai solidă decît cea adevărată, conservînd totodată libertatea de „acțiune".

După unii medici, pielea sînului nu ar prezenta vreo sensibilitate aparte și ar necesita aceeași protejare ca și restul pielii. Totuși, prin simplul fapt că e expus mai puțin soarelui și celorlalți factori (aer, vînt), se descoperă ca mai sensibil decît celelalte părți ale corpului.

De asemenea, e bine cunoscută sensibilitatea glandelor mamare la diverse șocuri și traumatisme repetate. Se recomandă deci purtarea unui sutien eficient în timpul diverselor activități fizice (în diferite meserii mai dure) și sportive. Eficient în sensul că sînul e bine să stea „plăcat" pe torace, pentru a nu surmena ligamentele suspensoare, imobilizîndu-l la anumite mișcări mai bruște. E preferabil un sutien fără armături metalice și multe broderii din materiale sintetice, ce pot antrena diverse iritări, zgîrieturi.

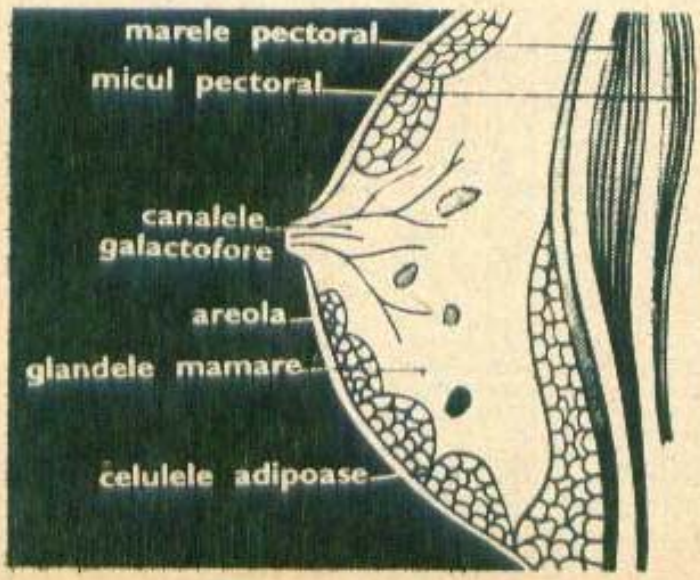

(diaree), odată cu lichidul și notabile cantități de minerale, își vor reface stocul de minerale consumînd sucuri de fructe, legume, ape minerale.

Dar cruțarea rinichilor presupune și eliminarea substanțelor nocive pentru aparatul excretor. Aceasta impune în primul rînd o alimentație corectă, rațională. Renunțarea la alcool, condimente, în general a preparatelor grele, fie și numai periodic, prinmenește acest aparat vital, îi asigură o bună igienă. În plus, cunoscîndu-se legăturile care există la ambele sexe între căile urinare și organele genitale și pe de altă parte faptul că infecțiile urinare repetate, în special la femeie, sînt la originea unor frecvente deficite funcționale renale, apar necesare precauții deosebite pentru igienă atentă, pentru un tratament prompt și eficient.

Igiena cere o similară preocupare pentru buna și ritmica evacuare a tubului digestiv, pentru combaterea constipației, întrucît, cu precădere la sexul feminin, afecțiunile tubului digestiv pot, în final, avea implicații urinare.

Conf. dr. docent
PAUL C. IOANID

...A APARATULUI DIGESTIV

Dacă tratamentul afecțiunilor tubului digestiv se face mai în toate cazurile după indicațiile și chiar sub supravegherea medicului, în prevenirea îmbolnăvirilor rolul activ îl are igiena, știința de a cruța de toxine, de a detoxifica periodic aparatul digestiv.

Drumul gastritelor și gastroduodenitelor poate fi „pavat" de unele greșeli în alimentație, pe care le facem fără să vrem: consumul de preparate prea fierbinți, ori prea reci, servirea mesei în grabă, abuzul de alcool, de tutun, de condimente sau masticația insuficientă, determinată de o dantură deteriorată, etc.

În lista prescripțiilor igienice necesare sănătății tubului digestiv se înscrie și evitarea consumului exagerat al unor alimente cu efecte alergizante (lapte, fragi, ouă — în special de rață) ca și renunțarea utilizării de medicamente ce au în compunere: iod, arsenic ori salicilat. Aceștia sînt de fapt principalii factori inflamatori ai mucoasei gastrice, de care trebuie să ne apărăm prin această nouă formulă de igienă individuală.

Persoanele care au în antecedența familială bolnavi de ulcer par a fi mai predispuse să facă ulcer gastric sau duodenal. Acestora li se interzice utilizarea medicamentelor ulcerogene, ca aspirina sau cortizonul. Regimul alimentar, păstrat cu strictețe, va trebui să elimine grăsimile, prăjelile, supele concentrate de carne și limitat consumul de alcool și tutun.

Forme de enterocolite cronice se pot declanșa pe un teren predispozant, dar sînt adesea urmarea nerespectării unor reguli de igienă sau a abuzului de medicamente, ca antibiotice (pe cale bucală) sau laxative. Unele enterocolite secundare pot apărea apoi la bolnavii cu rezecții gastrice (stomac operat), la cei cu lipsă de acid clorhidric (aclorhidrii) ca și la cei care prezintă o sensibilitate exagerată față de anumite alimente (alergie digestivă). În toate aceste cazuri, prevenirea instalării unor tulburări intestinale va fi făcută pe cale medicamentoasă și prin regimuri alimentare, recomandate de medic.

Unele colite sau enterocolite însoțesc diferite boli digestive, de origine microbiană, virotică, parazitară sau micotică. Pentru a se preîntîmpina apariția unor asemenea boli și a enterocolitelor ce le însoțesc, se recomandă să se elimine din alimentație produsele alterate sau acelea eventual contaminate. Fructele și zarzavaturile, de exemplu, se apără de contaminare spălîndu-se întotdeauna sub jet de apă. Rolul care revine „mîinilor murdare" în contractarea unor boli infecțioase cu manifestări intestinale obligă la o întreținere cît mai igienică a acestora. O afecțiune digestivă frecventă care poate beneficia de profilaxie este *constipația*. Tranzitul intestinal încetinit este cauzat de sedentarism, regim alimentar monoton, fără legume și fructe, abuzuri de clisme sau de purgative (pe care unii bolnavi și le „prescriu" zilnic).

Prof. dr. docent
IOAN GHERMAN,
expert O.M.S.

...A VASELOR SANGUINE

„Omul are vîrsta arterelor sale". Este o precizare făcută după îndelungi studii și observații. Tinerețea arterelor, elasticitatea lor stau la baza longevității, a sănătății noastre în general. În organism, sîngele circulă într-un singur sens, în sistem închis de vase: artere, capilare, vene. Trecerea sîngelui în lungul drum se face prin împingerea sa ca urmare a pompării inimii. Deși transmis prin contracții, sîngele curge în curent continuu în artere datorită elasticității pereților acestora. La rîndul lor, pereții arteriali opun rezistență jetului, ceea ce face ca sîngele să fie sub o anumită tensiune. Cu fiecare contracție este trimis spre aortă un val de sînge de 70 cm cubi, care izbește sîngele existent în vase și se propagă ca o undă prin coloana sanguină, dînd pulsul. La capilare, sîngele își încetinește viteza, la acest nivel avînd loc schimburile nutritive între sînge și țesuturi. De la presiune mai mare, acest lichid nobil se înapoiază la presiune mai mică, fiind ajutat și de contracțiile musculare.

Dar aparatul cardiovascular „iubește" munca și mișcarea, tinerețea, vigoarea și longevitatea sa fiindu-i asigurate și de acești factori.

Prin igiena vaselor sanguine se urmărește conservarea elasticității, suppleții și permeabilității, eliminînd factorii de risc ce pot pregăti instalarea aterosclerozei și automat insuficiența alimentară cu oxigen a țesuturilor în general și a celor nobile în special — creier și miocard.

Sănătatea arterelor copilăriei, mai tîrziu a celor ale adolescentului și ale adultului tînăr sînt „pîndite" de următorii factori: hipertensiunea arterială, hiperlipidemia, cu creșterea în special a colesterolului și fumatul de țigarete. La fel de nocive sînt: obezitatea, sedentarismul, starea de stres și riscul moștenirii ereditare. Și totuși, primul loc în declanșarea aterosclerozei revine hipercolesterolemiei. Acumulările de colesterol determină moartea celulelor musculare ▶

IGIENA VASELOR SANGUINE

netede din peretele arterial, extravazarea lipidelor în spațiul extracelular. Peste ani, procesul acesta va „pava" interiorul vaselor sanguine cu plăci ateromatoase și încet va strangula canalul arterial.

Principalele recomandări pentru igiena, sănătatea și tinerețea arterelor se întorc la sistemul de alimentație. Regim sărac în grăsimi, dulciuri, sare, fără alcool și neotrăvit de nicotină.

Sedentarismul, acest dușman complex al sănătății, este și aici incriminat. Plimbările, drumețiile, mersul cu piciorul gol prin iarba înrourată, pe nisipul plajei, prin apa mării țin buna elasticitate a vaselor sanguine, le fortifică.

Dacă ar ști fumătorii că după ce au tras primul fum de țigară, sub acțiunea nicotinei, crește mult concentrația plasmatică a adrenalinei, se ridică semnificativ frecvența cardiacă și mai ales presiunea sanguină! Sînt factori a căror hiperexcitabilitate „durează" și devin stresurile ce lovesc întregul aparat cardiovascular.

Organizația mondială a sănătății s-a ridicat împotriva fumatului. Alarmant este faptul că acest obicei, care ține de educație, coboară la vîrste foarte tinere și „cucerește" sexul feminin!

Cu rare excepții, aceștia vor fi pacienții de mîine, ale căror vase sanguine vor îmbătrîni și se vor deteriora înainte de vreme.

Dr. **MARIA SLĂNICEANU**

...A VIEȚII SEXUALE A CUPLULUI

Deosebit de importante pentru sănătatea individului și pentru trăinicia căminului sînt igiena vieții sexuale și îngrijirea aparatului genital în scopul prevenirii îmbolnăvirilor. Noțiunile de fiziologie genitală nu sînt cîtuși de puțin rușinoase. Din contra, pentru evitarea multor neplăceri, ele trebuie cunoscute de tinerii de ambele sexe.

Igiena sexuală începe, dealtfel, de timpuriu. Încă de mic copil trebuie învățat să se spele zilnic cu apă caldă și săpun după urinare. La fel de importante sînt întreținerea curățeniei mîinilor și a lenjeriei de corp. La fete și la femei, bolile ginecologice sînt frecvente, consecință a numeroși factori: statul îndelungat în frig cu veșminte subțiri, necorespunzătoare, eforturi fizice prelungite, mai ales în perioada menstrelor, spălarea cu apă foarte rece ș.a. Nașterea și avorturile efectuate în condiții septice pot genera ades suferințe cronice ale aparatului genital. Întreruperea relațiilor sexuale în timpul menstrelor și rărirea lor în timpul sarcinii sînt măsuri sănătoase, care previn instalarea unor neplăceri de ordin intim. Să nu uităm că frumusețea și starea generală a femeii depind și de buna funcționare a aparatului său genital.

Bolile microbiene și parazitare au constituit totdeauna un pericol pentru individ și societate datorită contagiozității lor. Ca urmare a introducerii sulfamidelor și antibioticelor, incidența lor a scăzut, fără însă ca ele să dispară. Bolile venerice, gonoreea, tricomoniaza, candidoza ș.a. sau infecțiile genitale (cu stafilo-

coc, streptococ hemolitic, proteu, colibacil, piocianic etc.) apărute în afara relaţiilor sexuale, la cei cu infecţii urinare cronice sau după explorări genitale nesterile, pot provoca la femeie vaginite, anexite, care se manifestă prin usturimi, scurgeri vaginale, dureri la contactul sexual şi dereglarea menstrelor. Dacă nu este tratată la timp, infecţia devine cronică, avînd drept urmare sterilitate şi frigiditate. La bărbat, infecţiile genitale tratate neglijent produc uretroprostatite, abces prostatic, orhiepididimite, care la rîndul lor duc inevitabil la pierderea capacităţii de procreare, la eşecuri sexuale sau chiar la impotenţă. Iată cum nerespectarea unor reguli de profilaxie poate avea urmări grave asupra vieţii cuplului.

Înţelegerea pe plan sufletesc este cel puţin tot atît de preţioasă ca şi înţelegerea fizică, sexuală. Trebuie ştiut că potrivirea sexuală nu este deplină de la început. Ea se perfectează cu timpul, ca urmare a eforturilor permanente ale ambilor soţi. Lipsa de experienţă sau de tact, educaţia sexuală insuficientă, stîngăcia şi timiditatea, lipsa de tandreţe sau pudoarea partenerilor se pot răsfrînge negativ asupra bunei desfăşurări a relaţiilor intime. Fiecare sex îşi are, dealtfel, particularităţile sale fizice şi psihice. Bărbatul este mai puternic, mai energic, avînd tendinţă de dominare. El îşi exteriorizează mai greu sentimentele şi este cel care iniţiază jocul dragostei. Erotizarea sa este rapidă, cu satisfacţie fizică imediată, fapt care constituie deseori un impediment în viaţa sexuală a femeii. La rîndul său, femeia este altfel construită. Ea are o mare capacitate de devotament şi dăruire pînă la sacrificiu pentru soţ şi copii. Este însă supusă influenţei ciclurilor biologice, de unde şi stările sufleteşti foarte variate. În relaţiile intime este mai dornică de afecţiune decît bărbatul, avînd nevoie de multă tandreţe şi mîngîiere. Căsătoria nu trebuie privită ca o aventură trecătoare, ci ca un legămînt pe viaţă, ambii soţi avînd răspunderea întemeierii unui cămin trainic şi a creşterii în spirit sănătos a urmaşilor lor.

MADELEINE MĂICĂNESCU-GEORGESCU,
doctor în medicină

...ACTIVITĂŢII CEREBRALE

Ţinînd cont de importanţa covîrşitoare pe care o ocupă creierul în existenţa individului, şi în special în sănătatea aferentă acestui destin, este cît se poate de logică preocuparea permanentă pentru găsirea celor mai convenabile căi şi mijloace capabile să influenţeze, în sensul dorit, funcţionalitatea cerebrală şi, implicit, viaţa psihică. De foarte multă vreme, s-a observat faptul că alternanţa echilibrată a stărilor de veghe cu cele de somn, a perioadelor de muncă cu cele de repaus, alternanţa între odihna activă şi cea pasivă, între munca fizică şi cea intelectuală, exercită efecte benefice asupra echilibrului psihic. De asemenea, tot de foarte multă vreme s-a observat că înlocuirea unei activităţi cerebrale stereotipe cu o alta, de un cu totul alt gen, influenţează favorabil activitatea şi randamentul intelectului. A avea, aşadar, un hobby, respectiv o preocupare pentru un cu totul alt domeniu de activitate (pentru grădinărit, fotografie, muzică, pescuit, bricolaj, sport etc.), înseamnă a avea grijă pentru randamentul maximal al celulei nervoase în general, pentru echilibrul vieţii psihice în particular. Celebrul fiziolog rus I.P. Pavlov a găsit o fundamentare ştiinţifică pentru motivaţia activităţilor de tip hobby, concretizată în aşa-numita teorie a dominantei. În virtutea acestei teorii, activitatea noastră obişnuită (profesională, cu deosebire) antrenează în circuitul ei numai anume arii de pe scoarţa cerebrală, suprasolicitîndu-le; de aici obosirea neuronilor în cauză. În contextul suprasolicitării, felinarele, ca să spunem aşa, vor fi aprinse numai pe anumite arii de pe scoarţa cerebrală, restul aflîndu-se în întuneric. Teoria dominantei ne învaţă că atunci cînd vrem să refacem potenţialul nervos al neuronilor obosiţi este absolut necesară comutarea dominantei pe alte arii, lăsîndu-le pe cele suprasolicitate în penumbră, adică în stare de repaus şi deci de refacere a energiei lor **nervoase.**

Cunoscîndu-se tropismul particular al alcoolului pentru celula nervoasă, este tot aşa de clar ca preocuparea pentru igiena psihică presupune în mod obligatoriu cruţarea celulei nervoase de agresiunea chimică a alcoolului. Cunoscîndu-se rezistenţa pe care o opune bariera cerebrală tuturor medicamentelor în general, este de presupus că aceasta nu trebuie forţată prin medicamente decît atunci cînd apelul la ele este inevitabil. Pentru că această forţare nu poate rămîne în genere fără repercusiuni negative asupra vieţii psihice. Arsenalul medicamentos modern ce ţinteşte influenţarea celulei nervoase este suficient de mare, dar aşa-numitele excitante cerebrale, graţie cărora obţinem pe moment senzaţia, falsă dealtfel, a unui exces energetic nu reprezintă nici pe departe un autentic remediu al oboselii. Antideprimantele ne-au dat mari speranţe, dar în aceeaşi măsură şi mari dezamăgiri. Somniferele, extrem de utile în situaţii bine precizate, dau, din nefericire, cu timpul, obişnuinţă şi dependenţă, afectînd şi calitatea somnului fiziologic. Neuroleptice şi tranchilizantele, care nici nu ne excită şi nici nu ne adorm şi numai induc în viaţa noastră psihică o stare de calm şi de linişte, punînd în repaus centrii regulatori de la baza creierului, păreau la un moment dat că reprezintă marea performanţă a industriei chimico-farmaceutice, dar s-au dovedit a fi o simplă iluzie de moment. E limpede că medicamentele cu tropism special pentru celula nervoasă nu sînt decît o soluţie de moment pentru a ieşi dintr-un anume impas funcţional şi în nici un caz o modalitate ce trebuie permanentizată.

Oricum, condiţiile vieţii moderne ne obligă la adoptarea, mai mult sau mai puţin sistematică, a unor măsuri de ordin profilatic vizînd protecţia celulei nervoase, a unor măsuri care să alcătuiască în fapt igiena vieţii psihice. Dar această igienă trebuie strict individualizată.

Dr. ARCADIE PERCEK

Grupaj realizat de
ADINA BUZOIANU

MOZAIC

cultural-distractiv

- LITERATURĂ
- CURIOZITĂȚI
- INFORMAȚII
- CUGETĂRI
- JOCURI DISTRACTIVE
- UMOR
- CARICATURI

REACȚIE ÎN LANȚ.

GALINA NIKOLAEVA

TALENTUL

Astăzi, basmul e cu mult în urma întîmplărilor adevărate, de aceea, deși sînt bunică, eu nu povestesc basme. În schimb, știu o sută de povești cu minuni adevărate și toate s-au petrecut întocmai.

Minunile sînt felurite.

M-am măritat la 16 ani și de îndată s-au pornit copiii — anul și copilul! Ce-ți trebuie atîția plozi? — mă întreba cîte cineva.

Eu rîdeam:

— Unde-i baltă, trebuie să fie și pește.

Serile îi potriveam pe fiecare la locul său și plecam cu Timoșa pe la șezători. Cînd ești tînăr, îți fierbe sîngele în vine, iar eu de-abia trecusem de 20 de ani. Într-o seară, ...să, vine cineva în fugă să ne cheme: o fetiță din vecini îl scăpase din brațe pe Gherașka al meu și-i vătămase un picior.

Crescuse pînă atunci băiețelul legat ca un brăduț, ager ca un țipar și iată-l dintr-o dată Gherașka-Rostogolul. ...ireri prea mari nu avea, dar umblat nu putea să umble.

Ne-am zbuciumat și eu și Timoșa: de la șezătoarea noastră se trăgea necazul băiatului. Din mustrarea de cuget, din părerea asta de rău, s-au iscat apoi toate.

Celorlalți copii le dădeam laptele, lui Gherocika — smîntîna. Eram cu toții ca un singur suflet. Copiii vedeau că și Timoșa și eu nu mai știm ce să facem cînd e vorba de Ghera și s-au luat și ei după mama și după tatăl lor. Cei mai mari îl dădăceau, cei mici îl slugăreau. Și creștea odorul nostru voinic, cu chipul alb, și ochi galeși ca de fată.

Pînă pe la 12 ani, și mie și lui taică-său ne creștea inima văzîndu-l, pe urmă am început să ne luăm seama. I se părea băiatului nostru că nu numai noi, ci lumea întreagă îi este datoare cu ceva. Piciorul i se îndecase, putea umbla oriși..., dar el tot pe ceilalți îi ...erga. Se războia cu frațe-rele, iar pe cei mici îi strunea:

— Marș sub pat, aduceți-mi papucii.

Se culca după masă și-i dădea poruncă lui Sergunka:

— Stai lîngă mine să alungi muștele!

Nimeni și nimic nu-i intra în voie! Ba îi era cald, ba îi era rece.

Vedea și Timoșa, vedeam și eu: piciorul i l-am dres, năravul i l-am stricat. Dar nici să-l ocărăsc nu-mi venea: noi eram vinovați de toate.

Băiatul avea o minte din-cale-afară de ascuțită. Nici nu învățase bine să vorbească și luase toate zicalele mele. Cînd a început să umble la școală, abia de-și arunca ochii pe carte și totul îi intra parcă de la sine în cap. Din toți cei unsprezece copii ai mei, el era cel mai isteț. După școala din sat, l-am trimis la centrul raional, la Matvei, să termine zece clase.

Vin eu odată la școală să-l văd, și profesoara îmi arată un caiet. Pînă la jumătate, problema era rezolvată, iar la sfîrșit scria: „ș.a.m.d."

Îl întreb:

— Asta ce mai e, „ș.a.m.d.?"

El înălță din sprîncene și-și întoarse spre mine ochii albaștri, galeși.

— „Și așa mai departe — mă luminează. Ce-a fost mai greu am biruit. Mai departe nu-mi trebuie. De aia am scris ș.a.m.d."

Și cu cît creștea, cu atît mai mulți „ș.a.m.d." găseai la el.

A venit acasă în vacanță, a început să adune plante din acelea de vindecă bolile. Două săptămîni n-a ieșit din pădure, după două săptămîni văd că stă lungit în grădină, sub un măr.

— Cunosc acum toate buruienile, mai dihai ca un spițer. Mi s-a urît.

S-a apucat să meșterească un aparat năzdrăvan, și i-a izbutit: cinci minute am ascultat un glas din depărtare. Asta a fost tot. Pe urmă, toate bucățile le-a risipit și iar s-a lungit sub măr.

Se întindea lenea la soare, de tingoare. Se prăpădea flăcăul, nu alta, de atîta căscat.

Taică-său îl lua ba cu blîndețe, ba cu asprime — de amenințări nu se temea, de mîngîieri se lipsea.

Mă plîngeam eu uneori bărbatului:

— Ce mai pierde-vară crește băiatul ăsta! Să faci copilul și să-i dai de mîncare nu-i de ajuns, părinte e cel care-i dă minte. Dar parcă ăsta vrea să învețe ceva de la noi?

Timoșa ridica din umeri.

— Nu l-am învățat cînd mergea încă de-a bușilea, darmite acum, cînd s-a făcut cît ditamai ușa.

Pe la 17 ani, crescuse mai înalt decît toți băieții din sat. Mijlocul ca tras prin inel, umerii lați, capul semeț ca la un mînz nărăvaș. Are privirea mijită, nu binevoiește să-și arate ochii galeși. Sprîncenele sînt stufoase — bătute, sprînceana stîngă mai căzută, cea dreaptă mai înălțată. Se învățase să vorbească din sprîncene cu oamenii. Pentru frați și surori n-avea nici o vorbă, din sprînceană le dădea porunci: dă-mi, adă-mi, ia de aici! Se mai și mînia dacă nu-i deslușeai imediat dorința.

Se apuca ba de una, ba de alta: toate drumurile îi erau deschise. Băiat deștept, unde mai pui că era și fiul președintelui gospodăriei fruntașe din gubernie; ca să se grozăvească, lucrase și vreo jumătate de an în mină. Îi dăduseră de acolo o caracterizare, o grozăvie. Gherașka știa să arate ce poate. Dar mai mult de jumătate de an n-a stat nici în mină.

Toate drumurile îi sînt deschise și nici unul nu-i pe măsura lui. Într-un an, de două meserii s-a apucat și de amîndouă s-a lăsat.

S-a înscris la institutul de medicină — nu i-au plăcut hoiturile. Cică miroseau urît! Hai să se facă artist — s-a lăsat păgubaș! Nu e treabă serioasă. S-a înscris la institutul de avioane. Pe ăsta l-a terminat. S-a dus în sud, la o uzină și mi-a venit și mie timpul să mă minunez: nu mai știau ăia de acolo cum să se laude cu el. Chiar și într-un ziar s-a pomenit de Gherasim: „O propunere prețioasă a făcut inginerul Dobrînin, fiul cunoscutului președinte al gospodăriei...".

Trecură cîțiva ani și aflu că Ghera i-a întrecut pe toți. La treizeci de ani era director de uzină și se însurase cu o mîndrețe de femeie, mai dihai ca o artistă.

II

M-am pregătit eu, hai să merg să-l văd pe Ghera, să mă bucur și eu de el.

Cobor din vagon și ce să vezi? Pe peron, o femeie așa de chipeșă că nu numai călătorii, dar pînă și hamalii își întorc ochii după ea și încremenesc locului cu geamantanele în mînă. Subțire, înaltă, zveltă, strînsă într-o rochie neagră. Căpșorul pare acoperit cu lac negru, ochii sînt mari, tot negri și ei, parcă-s de pluș. De unde s-o fi ivit domnița asta, mă gîndesc eu, adeva-

rată regină? Deodată, alături de ea apare și Gherasim al meu. Umerii îi sînt și mai largi, mijlocul și mai subțire, sprîncenele și mai stufoase, gata să-i ascundă ochii, părul blond, buclat. Merg parcă ar fi Marte și Venus, doar că îmbrăcați în portul de azi. Alături de ei, un ogar. Picioare înalte, botul ascuțit, slab de-i poți număra coastele.

Oamenii se uită după ei și-și spun:

— Care dintre ei o fi cel mai de rasă?

Se apropiară de mine. Ghera îmi spune:

— Soția mea Iia. Cîinele — Julietta.

Locuiesc într-o vilă cu etaj. Și în fiecare zi au un cîrd de musafiri, cocteiluri și dănțuială.

Mult zgomot și nici-o vorbă mai de doamne-ajută. Pe Ghera al meu îl ridică în slăvi, e și dăruit, și deștept, și așa și pe dincolo. Iar el ascultă cu luare-aminte de parcă n-ar ști că la masa cui stai pe aceea îl lauzi.

Mulți se învîrteau în jurul lor, dar mai cu seamă contabilul uzinei. Asta și pe lîngă mine se gudura. Plecat, smerit, dar cu luciri viclene în ochi. De cum te uiți la el pricepi că-i unul din cei care te linge din față, iar din spate te înhață.

Eu îl repezeam:

— Piei din fața mea, periuță!

El rîdea:

— Oricine, Vasilisa Vlasovna, pînă să ajungă să se țină pe două picioare se tîrăște în patru labe.

III

Văd eu că Rostogol s-a făcut deștept, dar nici prostia n-a lepădat-o.

Am început să-l iau la rost:

— Ți-ai luat-o în cap și-o să te loviești de pragul de sus. Cine ți-a dat ție palatul ăsta?

El mormăi a lehamite:

— Te-am chemat, mamă, aici să trăiești în tihnă, fără grijă. Și tu? Tu n-ai astîmpăr și nici pe mine nu mă lași să trăiesc. Eu nu-s hoț.

— Fură nu numai hoțul, ci și cel care-l lasă pe hoț să fure.

— Da' pricepe odată: casa asta nu-i a mea, e a uzinei. Și adjuncții mei, și contabilul șef au case la fel.

— Periuța, adică? Se întîmplă și așa că o mînă spală pe alta și amîndouă sînt albe.

El făcu o mișcare a lehamite și ca să scape de mine trecu în altă odaie. Eu, după el.

— Of, tare mă tem că l-ai pus pe lup păstor, pe vulpe păsărar și pe porc grădinar.

El cearcă să mă oprească, dar eu nu mă las.

— Și cocteilurile alea tot de la uzină sînt? Nu cumva ți-au crescut mîinile prea lungi?

— Mîinile, zice el, sînt pe măsura staturii mele! Și ce te-ai pornit așa cu toată artileria împotriva mea? Eu făptuiesc acolo lucruri mari, iar tu stai aici și-mi numeri paharele. Astea-s fleacuri...

— Vezi, fiule, să nu se adune prea multe fleacuri de astea.

Parcă i-am prorocit! Au început să-l cheme pe băiat ba la comitetul de partid, ba la raion. Au ajuns lucrurile pînă la comitetul regional. Îl apucară pe motan de unde-i venea cel mai puțin bine. Vedeam că se string nori de furtună deasupra capului lui, iar mie mi-era milă, dar, să spun drept, mă și bucuram!

Pe oaspeți parcă-i luase apa. Fiul meu umbla cu fruntea înainte, ca un berbec, cu sprîncenele zburlite, mîniat că nici măcar Periuță nu mai dădea pe la el. N-am mai putut să tac:

— E de mirare că porcul are rît? Se vede ce soi de oameni ai în jurul tău: cît au mîncat și au băut te-au găsit frumos, după ce-au mîncat și-au băut tot — rămîi, vere, sănătos!

El de colo:

— Tu nu ești mamă, ești o urzică! — Începu să umble încoace și încolo, învălmășindu-și părul. Eu — spuse — nu mă las! Vedem noi care pe care.

Și scăpă Gherasim al meu. S-a ales cu o mustrare și i-au poruncit să lase palatul pentru maternitate. Se întoarse acasă fălos ca un șoim și strigă din prag:

— Ei, mamă! Nu mă privi pieziș, uită-te de-a dreptul. Casa o dau! Nu-mi pare rău.

A doua zi am plecat. Și cum am plecat, iar m-a prins grija de băiat.

Întotdeauna a fost așa: cum nu-i văd, cum mă doare sufletul — cum îi văd, îmi vine să mă tot duc.

O jumătate de an m-am ținut tare: o dată măcar nu i-am scris și nici el mie. După o jumătate de an îl chem la telefon. Am găsit eu o pricină. Îi spun repede ce am de spus și-i întreb:

— Ce-ți face soția, Iia? Ce face Șchiletka?

— I-am făcut vînt, zice.

— Cui i-ai făcut vînt? Șchiletkai?

— De ce Șchiletkai? Șchiletka e un cîine de treabă. Soției, Iiei, i-am făcut vînt.

Curînd mă vestește: mă însor iar! După vreun an și jumătate, aud că iar i-a apucat vechea boală de picior și că pleacă de la uzină, iese la pensie, cică pe motive de boală, dar de fapt împins de noua lui nevastă. Iarăși, mă gîndesc, au început „ș.a.m.d.-urile" lui Gherașka.

Un cal negru, oricît l-ai spăla nu-l poți face alb.

Fără să-i spun nimic, am zburat într-acolo, ca să văd eu cu ochii mei adevărul gol-goluț.

IV

Omul săvîrșește în viața lui trei fapte năzdrăvane: cînd se naște, cînd se însoară și cînd moare.

Cînd mi-a deschis ușa noua nevastă a Rostogolului, mărunță, stearsă, într-o rochiță de stambă, am înlemnit în prag.

Cum de-a luat boierul meu, ba încă după domnița aceea, o fetișcană așa de simplă? Iar el mi-o mai și recomandă:

— Asta-i Lialka. A fost Lialka — dactilografă, acum e Lialka — nevastă. Dacă vreau o pun pe masă, dacă vreau o țin sub masă.

Ea rîde.

Fețișoara e ca de păpușă[1]. Numai că păpușile-s bucălate, iar ea-i slăbuță. Năsucu-i subțire, ochii — doi năsturași, se uită la tine fără să clipească. Părul cîrlionțat, ca la miel, obrajii rumeni de parcă ar fi vopsiți. Cu un cuvînt — Lialka'. Altfel nici n-o poți numi. Și a și făcut doi băieți-gemeni, ce-și zgîiesc ochii tot ca niște năsturași.

Am făcut cunoștință cu nora, mi-am mîngîiat nepoții și-l iau pe Rostogol:

— Ești tare bolnav?

— Nu, nu prea. Țidulă mi-au dat totuși.

— De ce-ai plecat de la uzină? Iar ai început cu „ș.a.m.d."?

Lialka îi ține parte:

— Îi e greu, prea se obosește.

— E limpede, zic eu — umblă gîsca prin apă, săraca, s-a udat la picioare și a răcit la cap.

Credeam că Ghera o să se supere, dar el rîde și întreabă:

— Mamă, spune-mi, cui îi e mai ușor: păsării să zboare sau peștelui să înoate?

— Ce mai întrebi? Păsării!

— Ba să vezi că nu! Pasărea dacă obosește se oprește și se odihnește. Dar peștele.. peștele înoată cît trăiește, fără să bage măcar de seamă. M-am gîndit să construiesc un

[1] În rusește — păpușică.

avion în felul peștelui. Fără aripi, fără elice.

Lialka, și ea:

— Noapte de noapte lucrează la el. Și deodată a venit boala... Ne-a părut chiar bine. Un an întreg poate să facă ce vrea.

— Și din ce o să trăiți toți patru? — întreb eu.

Lialka rîde:

— Pe băieți îi trimit la creșă, eu îmi iau un serviciu. Sînt dactilografă și stenografă. Știu două limbi străine, trag toți de mine să mă angajeze.

— Ești cam firavă, nu poți tu da de mîncare și ursului și ursuleților.

Iar rîde femeușca.

— Ba să vedeți că am să pot.

Al meu zice și el:

— Pîinea și apa constituie mîncarea voinicilor. Pentru pîine și apă o să cîștige ea, Lialka.

Le mai spun:

— O să vi se ia casa.

Femeușca rîde întruna. Înțelege-te cu ea dacă poți.

— Patru camere n-o să ne lase, dar două tot o să avem. Eu sînt ca salcia — dă-i un pumn de nisip și se prinde oriunde. Numai să fiu lîngă Ghera.

Sau, îmi zic eu, e nătăfleață rău, sau e atît de isteață că eu nu-i pot pătrunde deșteptăciunea.

Un singur lucru am priceput însă: s-a săturat pierde-vară al meu să meargă zi de zi la slujbă. Cunosc eu cîntecul ăsta vechi... Înainte punea hamul pe frații și pe surorile lui, acum a găsit-o pe prostuța asta.

Și s-a luminat pentru mine și secretul însurătorii Rostogolului. Pe spinarea unuia ca ăla nu poți trăi: aia ți se așază ea pe grumaz și nu se mai dă jos. Găgăuța asta de Lialka o să-l țină însă ca într-o cloci toare.

M-am întristat. Bărbatul își mijea ochii. Numai Lialka lui, cînd nu cînta, fluiera, cînd nu fluiera, îngîna. Sau cînd băga de seamă neliniștea mea, zîmbea doar.

Un singur lucru mă îmbia la ea pe-atunci: zîmbetul. Zîmbea deschis și copilărește, dar în colțurile gurii se ascundea ceva. O fi fost tristețe, o fi fost răbdare? Nici nu puteai desluși, nici nu puteai spune ce-i. Dar cum zîmbea, cum i se schimba chipul! Nu era zîmbet de păpușă zîmbetul ei.

Surîde și-mi spune în taină:

— Nu fi îngrijorată, mamă. O să fie bine. La noapte, o să-ți arăt ceva.

Am adormit devreme, iar la două noaptea mă trezesc și văd: Lialka, în pijama, sta aplecată deasupra mea cu degetul la gură:

— Ssst... Haide. Să nu ne audă.

Ne furișăm prin coridor către biroul lui Ghera. Ușa e dată în lături, pe masă hîrtii, tot felul de scule de desen, iar la masă — Gheraș ka al meu. Nu știu ce face: desenează, socotește, dar vorbește singur, cîntă fără cuvinte, încetișor, și bate măsura cu piciorul. Te pufnește rîsul nu alta! Eu cît pe-aci să nu mă pot stăpîni. Iar Lialka îmi șoptește

— Uită-te la el, ce față are.

Chipul lui era ca al unui om bun după ce a băut un pahar. Sprîncenele nu-i mai erau încruntate și în ochii albaștri încărcați o căutătură copilărească. Cutele feței i se îndulciseră. Pe buze îi stăruia un zîmbet.

Și iarăși mi-a venit să rîd — cu rîsul m-am născut, cu rîsul am să mor! M-am uitat însă la chipul ei, al Lialkăi, și m-am oprit.

Mi-aduc aminte, eram o fetișcană cînd m-am dus pentru prima oară la mare. Mă trezesc dimineața: de pe podea urcau tremurînd spre tavan valuri-valuri de lumină aurie. Marea nu se vedea, nu se auzea, dar numai după valurile acestea aurii de soare am simțit: e aici, lîngă mine! Am întors capul spre geam și am scos un strigăt: urlașă, nemîncată, și-n fiecare strop o rază de soare.

Privind chipul Lialkăi, nu știu de ce, mi-am amintit de dimineața aceea.

Iar ea se uită la Gheraș im și zîmbetul ba i se aprinde, ba pălește, ochii ba îi lucesc, ba se întunecă. Chipul îi tremură luminat de ceva tainic: de ceva ce nu poți vedea și nu poți auzi, deși-i aici lîngă tine.

Nu m-am mai putut uita la ea. M-am dus și m-am culcat, ea a venit după mine, s-a așezat pe marginea patului și mi-a spus în șoaptă:

— Ai văzut, mamă? Așa arată Ghera cînd stă lîngă avionul său! O singură dată l-am mai văzut la fel: la maternitate, cînd i-a luat în brațe pe băieți.

Eu, însă, fața lui nici n-o prea luasem în seamă! Chipul ei, al Lialkăi, îmi țintuise privirea. M-a minunat Lialka, atît. Pe fecioru-meu îl știam eu și nu de ieri, de azi. Doar eu l-am născut.

O să pună șeaua pe nevestica asta neștiutoare și o să începă ca altădată să dea în bobi dimineața ce să facă toată ziua: să șadă pe scaun, să stea în picioare, sau să se lungească.

Cum a ieșit din leagăn, așa o să intre și în groapă.

Fără cuvinte

Am plecat de la ei cu inima grea.

V

Ne-am întîlnit iarăși în timpul războiului, cînd încercam să ajung la Serioja, care fusese rănit. După ce am trecut marea, am luat trenul. Trebuia mai apoi să-l schimb. Așteptînd legătura, m-am oprit o zi și o noapte la Ghera. Locuiau acum în cartierul muncitoresc, în două cămărițe. Cînd am sosit la ei, abia se crăpa de ziuă — mîncarea era însă pe foc în bucătărie, în antreu erau rute întinse, iar Lialka, cu o stenogramă în față, ciocănea la mașina de scris. Nici urmă din cutezarea ei de păpușă, din fragezimea și veselia ei. Mîinile și picioarele — ca niște crenguțe de salcie. Trebuia să nască curînd. Numai zîmbetul și ochii — năsturași — i-au rămas același ca înainte. Nici n-am apucat să schimbăm două vorbe că ea și-a adunat hîrtiile, a îmbrăcat copiii — să-i ducă la grădiniță. Eu nu mă mai gîndeam la nimic altceva decît la nenorocirea lui Serioja, și nu mi-a trecut prin cap să-l întreb pe Ghera ce-l mai face peștele-avion.

— Te salut, tată!

El singur a deschis vorba:
— Ai venit într-o zi mare. De cinci ori mi-au discutat construcția. Astăzi, trebuie s-o ia în discuție o comisie specială, cu reprezentanți de la Moscova. Ori pe scut, ori sub scut...

Umbla tăcut de colo pînă colo și după chipul lui mi-am dat seama că-i tare îngrijorat.

Seara se întoarse și, fără o vorbă, se duse în camera sa. Mă uit prin ușă, îi văd că trage mînios linii peste toate proiectele. Le face bucăți, și-mi spune:

— Au rîs de mine, mamă. E război — mi-au spus — și ție îți arde de joacă... Așa-i cînd te iei după copii, dai și tu în mintea lor.

După nevastă-sa, adică. Îi știam de mic năravul ăsta — să dea vina pe altcineva cînd nu-i izbutea ceva.

— Ei, băiete — îi spun eu — ai un car de minte, dar îți mai lipsește un dram.

De ciudă, începu să calce în picioare hîrtiile, și-i strigă portăresei:

— Du-le la gunoi, să nu le mai văd în ochi!

Se pregăti să plece la uzină și în prag se-ntoarse spre mine:

— Nu mă așteptați la noapte.

Seara, cînd se întunecase, s-a înapoiat Lialka cu copiii. Aflase totul la telefon și mă întrebă doar atît:

— Unde sînt proiectele?

— La gunoi...

N-am apucat s-o lămuresc ce și cum, cînd a început să urle sirena. M-a luat noră-mea, m-a dus și m-a lăsat cu copiii în adăpost, iar ea s-a făcut nevăzută. Stau eu acolo și aud pe cineva că spune:

— O femeie nebună, stă sub ploaia de bombe și cotrobăiește în lada cu gunoi.

Am plecat s-o caut.

Era iarnă. Viscolea. În depărtare, din întuneric, se ridicau flăcări — de partea cealaltă a rîului izbucnise focul. Bombele vîjîie, cînd mai aproape, cînd mai departe. Reflectoarele cotrobăie cerul, pe pămîntul înghețat, în curtea pustie, se învîrtește zăpada. Deodată, într-un ungher, pîlpîi o clipă o luminiță albastră. Bîjbîind în întuneric, pornesc într-acolo. Văd o mogîldeață. Ea e. Ghemuită lîngă ladă, culege din gunoi hîrtiile lipite, înghețate. Și gîfîie, și suflă anevoie — îi e greu, cu burta mare.

— Poate naști aici în gunoi! — îi spun eu. Haidem!

Ea nici că se clintește.

După încetarea alarmei, ne-am întors acasă. Pe mine și pe copii ne trimite la culcare, iar ea își face de lucru cu hîrtiile: le curăță cu o cîrpă, le lipește bucată cu bucată, le usucă la sobă, le calcă cu fierul și mă tot roagă:

— Să nu-i spui lui Ghera nimic. De necaz e în stare să ne sfîșie și pe noi, nu numai hîrtiile.

Noaptea o văd iar că-și încinge paltonul peste pîntec.

— Lipsește hîrtia cea mai importantă... calculele... Și iar o pornește, în noaptea neagră, afară, la gunoi.

Altă dată, aș fi stat de vorbă cu ea, atunci însă nu mă mișca nimic: numai nenorocirea lui Serioja îmi era în minte.

A mai trecut vreo jumătate de an. Mă uit eu într-o zi pe geam — o femeie —, imediat îți dădeai seama că era o refugiată, pe atunci umblau multe ca ea. Jerpelită, abia își mai tîrîie picioarele. Un copil în brațe, doi o țin de fustă. În spinare, învelit într-o pînză de sac, ceva rotund, lunguieț, ca o țeavă de pușcă sau o gură de tun.

Nu i-aș fi recunoscut dacă n-aș fi văzut ochii copiilor... Cum am zărit cei patru năsturași negri care priveau fără să clipească, numai că n-am zburat pînă la poartă.

Fuseseră evacuați din orașul lor. Ghera rămăsese în urmă cu uzina. Trenul lor fusese bombardat, halta ocupată de nemți. Două săptămîni, Lialka cu copiii s-au ascuns prin viroage. În a treia săptămînă, nemții au fost alungați.

M-am apucat să-i spăl pe oaspeții neașteptați. Nepoții — ca firul de iarbă sub brumă —, căpșoarele abia li se țin pe gîtușul subțire, iar mama lor slăbise de-i puteai număra oasele sub pielea uscată, burta i se lipise de coaste, fața i se făcuse cît un pumn, ochii neobișnuit de mari. În bucle negre, șuvițe de păr alb. O spăl și abia mă țin să nu plîng. Ce face războiul, blestematul, din oameni.

...I-am îmbăiat, dar n-am cu ce să-i îmbrac. Iau eu sacul, găsesc în el scutece pentru cel mic, pentru ceilalți doi cîte un schimb de rufe, pentru ea nici o cămășuță, nici o bluziță. Între rufe, un pachet lunguieț, ca o țeavă de pușcă, legat cu trei ațe.

O întreb:

— Ce-i cu mitraliera asta? De ce-ai cărat-o după tine?

Își pleacă ochii mari, nu răspunde. Desfac eu pachetul, mă uit: un sul de hîrtii. A mai prins ea curaj, a fluturat din gene, i-a mijit și un zîmbet:

— Astea „sînt... proiectele acelea... Să nu rîzi, mamă. În ele e sufletul lui Ghera. Nimeni nu înțelege asta. Nici măcar ei nu înțelege.

Fără să vreau, mi-a trecut prin gînd: „Niciodată n-a fost prea întreagă la minte, iar cu războiul s-a scrîntit, se vede, cu totul. Hăinuțele copiilor le-a lepădat pe drum, în schimb cară niște hîrtii rupte, scoase din gunoi".

VI

S-au mai scurs ani. Se sărbătorise victoria. A trebuit, după nenorocirea Granei, fiică-mea, să plec din vechiul cuib, să găsesc pentru noi două o casă nouă, într-un loc nou.

Uzina lui Ghera se înapoiase din evacuare. Lialka plecase de mult la bărbatul ei. Pe scoloc, meleagurile sînt calde, darnice, și m-am gîndit să-mi așez noul cuib lîngă ei, undeva în împrejurimi, sau la marginea orașului.

Pînă să găsesc, am tras la Ghera. Locuiau într-o casă a uzinei, cuviincios, liniștit. E muncea ca inginer, ea — er stenografă. Copiii aveau toț statura tatălui lor — înalți, cu umeri lați, iar mama lor, Lialka, se făcuse și mai mică. Umbla prin casă, fetișcană ochioasă, palidă, plăpîndă. Încheieturile degetelor i se umflaseră de atîta ciocănit la mașină. Oh, mult a mai plătit pentru Gherasim al meu! A fost ca o floare și s-a ofilit cu totul. Și te întrebi: de unde atîta putere? De dimineața pînă seara e la slujbă, dar casa-i lună. Niciodată nu spune un cuvînt aspru cuiva. E adevărat, ochii i s-au stins și a devenit tăcută — nu mai fluieră, nu mai cîntă. A uitat să mai rîdă în hohote voioase, rareori mai zîmbește doar, dar nici zîmbetul nu mai e cel de odinioară. Înainte, în zîmbetul ei era un car de veselie și doar un strop de tristețe. Acum, dimpotrivă. Nu e vesel zîmbetul ei. Numai în colțurile gurii s-a pitit veselia, parcă stă să zboare — dar nu zboară, stă să plece — dar nu pleacă. Abia pîlpîie, și parcă așteaptă ceva.

Copiii cresc nealintați, doar Rostogolul meu e mai rău ca un copil mic. Cît e acasă, îl auzi:

— Lialka, unde mi-e cravata? Pregătește-mi o cămașă. Unde mi-ai pus hîrtiile? Adu-mi aminte să dau telefon la direcție.

Și măcar de-ar băga de seamă cum se învîrtește ea pe lîngă el. Rar de tot, cînd îi iese vreo plăcintă tare gustoasă, o bate pe spate pe ne-

vastă-sa şi zice:

— Bun căluţ — de e vale, de e deal, el tot trage.

Cu alte cuvinte, te-am lăudat, acum treci la ham. Dar ea şi de atîta se bucură.

Rostogolul meu îşi face serviciul, nici prea bine nici prea rău. Nici rîvnă peste măsură, nici gînduri de mărire. Numai în familie domneşte: pe cuptor şi motanul e împărat.

„S.a.m.d.", „s.a.m.d." în tot ce face el... Năravul din fire n-are lecuire.

Rigla de calcul zace pe dulap, înnegrită, plină de praf.

Sabia nefolosită ruginește...

VII

Într-o bună zi, soseşte Gherasim acasă schimbat, mai să nu-l recunoşti.

— Îţi aminteşti mamă, de avionul meu, „eştele-avion? Se face o comisie specială care să cerceteze un principiu de felul acesta. Şi-au adus aminte de mine. Sînt chemat la Moscova pentru discuţii. Cu ce-am să mă duc? Arhivele uzinei au ars. Proiectele meie, eu cu mîna mea le-am rupt.

Umblă prin casă ţinîndu-se cu mîinile de cap:

— Doi ani de muncă... şi ce muncă!... Doi ani de muncă şi de trudă, la iada cu gunoi...

Chiar atunci lese Lialka din cămară cu hîrtiile acelea. Credeţi că fecioru-meu s-a bucurat? Mai întîi le-a împins cît colo.

—Ce-i cu gunoiul ăsta?!

Pe urmă şi-a încruntat toată pădurea lui de sprîncene, şi-a început să desfacă înverşunat hîrtiile, să le cerceteze. Şi deodată strigă la nevastă:

— Ce-i mai însemnat unde e?! Unde e hîrtia cu calculele?

Îi dă şi hîrtia asta. Cifrele s-au mai şters, cerneala s-a întins. Se pot însă desluşi. Începu să citească ca-n friguri.

Eu mă legasem tare mult de noră-mea, şi-l mustrai pe băiat:

— Măcar în treacăt ai putea să spui şi tu „mulţumesc". A scormonit prin gunoaie pentru hîrtiile tale, noaptea, sub bombe, borţoasă, ţi le-a cărat peste linia frontului în spinare. Şi tu...

Credeţi că asculta ce-i spuneam? Şi-a întors spre mine o privire rea. Adică, nu mă bate la cap. Şi-a adunat hîrtiile şi a plecat în camera lui. Cu ele în braţe a mai aruncat o privire colţoasă.

Aveam eu în tinereţe un cîine rău şi prost. Îi dădeam cîte un os zdravăn cu carne, îl înhăţa şi-l ducea în vreun ungher îndepărtat. Îl ţinea strîns între dinţi şi te mîrîia: încearcă numai să mi-l iei!

Întocmai ca Ghera-Rostogolul.

Mie, parcă-mi venea greu să mă uit în ochii neveste-si, dar dînsa ştergîndu-i rigla îi lua apărarea:

— Şi-a pierdut cumpătul, nu se aştepta.

Se înserase. Ameţise zarva de peste zi. Copiii adormiseră. Gherasim sta la masa de lucru, ca turnat în bronz. I-am adus mîncarea — nu s-a atins de ea.

Ne-am culcat şi Lialka şi eu. Noi două dormeam cu copiii în sufragerie, el în odaia de lucru. Mă trezesc eu noaptea. Uşa camerei lui e dată de perete, lăsînd să se reverse în odaia unde dormeam un val de lumină. Îl văd pe Gherasim al meu. Stă în genunchi în faţa divanului pe care doarme soţia sa şi-i sărută mîinile. Nici măcar lîei, domniţei, nu i-a sărutat vreodată mîinile. Iar acum stă şi mîngîie dulos toate degeţuţele ei umflate.

Iar ea îşi trecé palma peste capul lui, îl învăluie cu lumina ochilor săi, ca o mamă pe pruncul ei, ca un om mare pe un copil. Ca o femeie pe bărbatul ei.

Aud şoapta lui:

— ... Lialuşka... prietenul meu fără-de preţ... soţia mea.

Slavă domnului, mă gîndesc eu! Zece ani a trăit cu ea, trei copii i-a făcut, iar el, în cel de-al unsprezecelea an şi-a dat seama că are soţie!

În cîte un om, sufletul e ca focul din cremene: trebuie să te trudeşti şi să te chinui ca să stîrneşti flacăra. Lialka nu s-a trudit degeaba. Scînteia s-a dat la iveală.

Uneori, în viaţă un ceas e mai de preţ ca un an. Pînă la război, nu erau nici combustibilul potrivit, nici materialele trebuincioase pentru aeroplanul lui Ghera, dar între timp, oamenii învăţaseră să facă şi una şi alta.

Şi cînd a venit vremea, Ghera a izbutit. Avionul şi-l făurise fără aripi, dar în schimb lui parcă-i crescuseră aripile.

Se făcu aprig în muncă, iar cu oamenii blînd. Îşi găsise omul locul în viaţă, se găsise pe sine. Trebuie să spun că la noua slujbă tovarăşii lui nu se aseamănă cu Periuţă. Îl laudă pe Gherasim cînd trebuie, şi-l mai iau şi la rost cînd e nevoie. Fără prepeleci, nici căprita nu-i mai tare ca un pui, şi acuma omul se adunase, era altul.

Îl întreb:

— Ghera, n-o să începi iar cu "ş.a.m.d.", ca odinioară?

El rîde.

— Scriam „ş.a.m.d." după

Fără cuvinte.

Se întîmplă şi aşa...

— Mi-am pus masca fiindcă nu vreau să mă vadă vecinii că bat covoare...

Fără cuvinte.

ce tot ce era mai greu rămînea în urmă. Acuma, însă, greul e mereu înainte!

Şi cum jumătate din muncă şi-o sfîrşise încă înainte de război şi-a întrecut în unele privinţe tovarăşii şi chiar şi pe constructorii americani. L-au făcut general şi laureat.

Cînd au sărbătorit izbînda, s-au adunat toţi cei decoraţi în sala festivă. M-au luat şi pe mine. Stau eu acolo, mă bucur, ascult discuţiile din jur. Unii îl întrebau pe Ghera al meu:

— Există „JAK, există „TU", voi de ce nu v-aţi botezat avionul cu nici un nume?

Iar el răspunde glumind:

— Parcă nu se potriveşte pentru o maşină atît de puternică numele de „Lialka". Iar alt nume n-am dreptul să-i dau.

De bucurie, Lialka se făcuse mai albă ca peretele, numai ochii — doi năsturaşi negri — priveau fără să clipească. Îşi plimba în neştire degetele umflate la încheieturi pe rochia nouă din mătase albastră.

Unele femei şuşotesc între ele. Lialka, soţia lui? Da' ce-o fi găsind la ea? Nu-i nici tînără. E stearsă. Frumoasă nu-i. Rochia de pe ea e demodată. Nu ştie să lege două vorbe. Pe cînd ei, ce voinici! Şi chipeşi! Şi talentaţi!

Iar eu ascult şi mă gîndesc: al cui talent o fi mai mult în aeroplanul cel nou — al lui sau al ei?...

VIII

Se ştie că sînt felurite daruri: acela de-a clădi, de-a face cîntece, de-a zugrăvi tablouri.

Dar mai poate fi şi un alt dar — rar, liniştit, umil, care cere dintre toate cel mai puţin — acela de nevastă.

Nimeni nu m-a întrebat, dar dacă m-ar întreba cineva aş povesti.

Am şapte feciori. Şapte nurori.

Toate sînt bune, toate îmi sînt dragi, dar între toate pe una o numesc fiică. Cînd îi văd feţişoara palidă, inima-mi vorbeşte de la sine: „Lialuşka, fata mea dragă"...

Nimeni nu m-a întrebat, dar dacă m-ar întreba cineva aş povesti.

Am şapte feciori. Şapte nurori.

Şase dintre ele au venit la mine şi mi-au vorbit astfel:

— Îţi mulţumesc, mamă, pentru fiul tău, soţul meu. Ai crescut un om — să se bucure oamenii de el, să-i fie fericită soţia.

La cea de-a şaptea dintre nurori, m-am dus eu şi i-am spus:

— Îţi mulţumesc, Lialia, fata mea, pentru fiul meu, bărbatul tău. L-ai ridicat pe Ghera al meu, ai făcut din el un om, să se bucure oamenii de el, să-i fie fericită mama.

În româneşte de
MARGARETA ŞIPOŞ

ART BUCHWALD

PROBLEMA PERSOANELOR VÎRSTNICE

De cîtva timp, se vorbeşte atît de mult despre problema tineretului încît aceea a persoanelor adulte şi vîrstnice este, practic vorbind, uitată. Şi totuşi, n-aveţi decît să deschideţi un ziar spre a vedea că persoanele vîrstnice sînt răspunzătoare de cele mai dureroase probleme pe care e chemată să le rezolve societatea.

De pildă, şaizeci la sută din crime şi delicte sînt comise de persoanele vîrstnice. Natalitatea femeilor adulte este de patru ori mai mare decît cea a minorelor. Numărul divorţurilor este dublu la adulţi. Puterea de cumpărare a persoanelor vîrstnice depăşeşte pe departe pe aceea a adolescenţilor. Persoanele vîrstnice sînt răspunzătoare de mult mai multe accidente pe şosele decît copiii.

Am fost informaţi despre aceste statistici de către profesorul H. Applebaum, B.A., M.S., L.L.D., Y.E.H., Y.E.H., Y.E.H., care ne-a mărturisit, în cursul unui interviu exclusiv, că studii foarte avansate i-au permis să determine faptul că persoanele vîrstnice devin din ce în ce mai asociale.

— Adultul mediu, declară profesorul Applebaum, are impresia că uneori copiii lui nu-l înţeleg. Cu cît se străduie să se intereseze mai mult de ei, cu atît ei comunică mai puţin cu el. Adultul se simte izolat, ameninţat, neînţeles. Ca să se apere, el caută alţi adulţi aflaţi în aceeaşi situaţie. Se adună în grupuri, se duc la spectacol împreună, organizează cocteiluri şi serate şi aceasta duce la o destrămare mai mare a familiei.

— Copiii pot fi consideraţi răspunzători de purtarea părinţilor lor?

— Indiscutabil, afirmă profesorul. Persoanele vîrstnice se silesc să-şi imite copiii. Părinţii vor să facă tot ce fac copiii lor. Adică să bea alcool, să fumeze, să conducă maşini sport. Evident că dacă copiii lor n-ar face toate acestea, nici părinţii nu i-ar imita. Eu sînt convins că pentru orice adult delincvent veţi găsi în anturajul lui un tînăr delincvent.

— După părerea dv., domnule profesor, unde se află rădăcina răului?

— În familie, cert. Vedeţi dv., copiii sînt prea intransigenţi, n-au nici un fel de îngăduinţă faţă de părinţii lor. Îi critică pentru că preferă discurile lui Frank Sinatra sau şansonetele lui Charles Trenet. Tinerii n-au nici un fel de răbdare cu tatăl sau cu mama lor. Ei nu vor să înţeleagă că părinţilor le pot plăcea filmele cu Michèle Morgan sau cu Jean Gabin, nu pricep ce găsesc la Jean Marais. Dacă copiii şi-ar consacra mai mult timp părinţilor lor şi s-ar strădui să-i înţeleagă, sînt sigur că am avea un procent de criminalitate mai redus, mai puţine probleme.

— Vreţi să spuneţi că şi copiii ar trebui să-şi petreacă mai mult timp acasă cu părinţii lor?

— Da, firește. Persoanele vîrstnice au nevoie de siguranţă. Ele vor să ştie unde sînt copiii lor. Nu vor să fie ţinute deoparte. Numai copiii pot dărui această senzaţie de siguranţă persoanelor vîrstnice.

— Spuneţi-mi, domnule profesor, în cursul anchetelor dv. aţi aflat despre familii unde părinţii au o viaţă sănătoasă, normală, unde se pot dezvolta într-un climat de siguranţă datorită dragostei şi atenţiei copiilor lor?

— Încă nu.

Traducere de
PAUL B. MARIAN

VASCO PRATOLINI

ELLIS

(Piesă într-un act)

PERSONAJELE:
Soțul (are cincizeci de ani și o alură tinerească).
Soția (are cincizeci de ani, și-i arată. Are ochi mari și albaștri).
Tînărul Cerchiai (un băiat de vreo douăzeci de ani).

Florența. Interiorul unui apartament modest, dar bine întreținut, purtînd urmele timpului și respirînd o anumită bunăstare. În timpul acțiunii, soțul și soția se deplasează din salon în dormitor, în bucătărie. Salonul dă spre un balcon, la care se ajunge urcînd o treaptă. În fața salonului, coridorul și ușa de la intrare. La ridicarea cortinei, soția e în picioare, nemișcată; fața ei e ca de piatră. Soțul scoate din dulap și din scrin albituri și lenjerie personală: le așază în două valize ce se află pe pat. Se mișcă încet, dar hotărît. Așa cum cuvintele sale, la început, vor să fie convingătoare, umile, dar par cam ipocrite și – bănuim – ambigue, deși hotărîte.

SOȚUL: Și-apoi, un telefon e de-ajuns. Nu fug... Dar nu vreau să te știu singură. *(Pauză.)* Cît despre problema economică, spune și tu dacă soluția nu ți se pare justă... Și-asta, nu ca să-mi pun conștiința la adăpost. Dar încerc să fiu rezonabil... Îmi îngădui să-ți dau un sfat? Mai bine la Vanda decît la Arrigo. Asta nu înseamnă că trebuie să-nchizi casa. Ți-am spus, doar pentru un timp. Clima de la Roma... acolo nu-i niciodată atît de rece ca aici, la Florența, în sezonul ăsta... Nu că aș vrea să te îndepărtez. Ci ca să uiți mai ușor. *(Dezgustat.)* Îndrug verzi și uscate, nu-i așa? Din cauza felului tău de-a fi, mă intimidezi. Aș fi preferat să țipi, să te enervezi... *(Pauză.)* Și, bagă de seamă, nu ți-am zis: „Deseară plec". Am zis doar atît: „M-am hotărît." Dar dacă tu preferi așa, poftim, îmi fac bagajele. *(Întunecat.)* Poate că greșesc, crezi că nu-mi dau seama? Crezi că pot dormi liniștit noaptea?... Poți să-mi spui unde e greșeala mea? *(Însuflețindu-se.)* Totul e greșit, nu? În primul rînd greșesc față de tine. Îmi vine să mă ascund, să nu-ți mai apar niciodată înaintea ochilor! Exact. Și, desigur, greșesc față de Codul civil, față de legi, față de biserică... Dar n-am altă soluție. Asta mi se pare cea mai cinstită. Sau ai fi preferat să continui... așa. Să fug de-acasă, ca un adolescent, pentru care alergi imediat la Chestură ca să anunțe toate secțiile, după ce ai văzut că nu e la spital? Exact ca în noaptea aceea, cînd am stat ca pe ghimpi din pricina lui Arrigo, care, de fapt, fusese închezit în trecătoarea Nuta.

SOȚIA *(îl întrerupe, rece, cu o voce subțire ca un fir)*: Nu-i amesteca pe copii în treaba asta, înțelegi? Dealtfel, nici nu mai sînt copii, își au necazurile lor, au și ei copii. Nu-i amesteca, nu le pronunța numele. *(Cu ironie, dar crezînd în ceea ce spune.)* Tu n-ai amestecat niciodată inima cu rațiunea, și în asta a fost puterea ta. Devii slab chiar acum?

SOȚUL: În sfîrșit, te-aud vorbind.

SOȚIA: Adevărul e că te simți ușurat. Și poate că asta îți se întîmplă pentru prima oară. *(Gînditoare.)* Sînt sigură că e pentru prima oară. *(Însuflețindu-se.)* Ai vrea să țip, știu, ți-ar fi mai ușor să tragi ușa după tine, spunîndu-mi adio... Îmi închipui că ai vrea să ies pe balcon, să țip după ajutor, să alerg la Chestură, la jandarmi, smulgîndu-mi părul. *(A ajuns în fața oglinzii; ca să-și stăpînească emoția.)* E încărunțit la rădăcină... Vopselele astea nu țin decît o săptămînă... *(Reluînd.)* „E dreptul meu", așa ai vrea să țip. Eventual, ar trebui să recapitulez cei treizeci de ani petrecuți împreună. Petrecuți în dragoste și înțelegere, ar trebui să zic, ca să fiu sinceră... „Și-acum mă părăsește, și se duce la amantă... și mai are pretenția ca eu să consimt într-un fel sau altul..." *(Schimbînd tonul.)* Așa ceva nu pot să fac... În felul acesta, aș fi eu cea care greșesc.

SOȚUL: Ar fi penibil.

SOȚIA: Atunci de ce n-ai căutat să scapi lăsîndu-mi doar o scrisoare pe masa din bucătărie?... M-aș fi întors de la cumpărături cu sacoșa, care și-așa nu mai atîrnă greu. De cît timp nu mai cinezi acasă? *(Pauză. Gînditoare, fără a se complace.)* Odinioară, ca să hrănesc patru persoane, cărăm de mi se rupeau brațele... Întotdeauna am fost o femeie mărunțică. Dar sănătoasă. Nu-i așa? Și chiar voinică, la nevoie. Cu înfățișarea asta boinăvicioasă, de cînd mă știu... Aș fi pus sacoșa pe masă, aș fi scos franzela, pachetul cu cafea, bucata de carne... Și cîteva legume, o portocală, un măr. Și așa, în timp ce le-aș fi așezat pe masă, aș fi dat peste scrisoare... Nu așa procedează cei ce vor să dispară?

SOȚUL: Așa procedează cei ce vor să moară.

SOȚIA: Nu; un asemenea gînd nici nu mi-ar fi trecut prin cap. Tu iubești prea mult viața. Mi-o demonstrezi chiar acum. Ești un om cinstit... și ai avut întotdeauna curajul să-ți aperi ideile. *(Observînd că el îngrămădește lucrurile de mîntuială.)* Lasă-mă pe mine, ți le-aranjez eu. *(Pauză.)* Din păcate, ai avut întotdeauna idei sănătoase, mi-a fost ușor să ți le împărtășesc. De aceea, nici n-ar fi fost nevoie să-ți deschid scrisoarea... De mult am văzut cum îți flutură pe buze cuvintele care de-abia azi, în sfîrșit, ți-au ieșit din gură... Cînd nu îndrăzneai să te uiți la mine, eu mă și-întorceam cu spatele, ca să mi le poți spune. Așa, ca adineaori, dintr-o răsuflare. *(Hotărîtă, dar cu o mare înfrigurare.)* Așa că... din moment ce te-ai hotărît. Oricum, nu ne mai înțelegeam. Nu mai aveam nimic să ne spunem... Și nici să ne dăm!... Un nimic atît de complet, încît ne-am spus totul fără a mai fi nevoie să fim re-zo-na-bili!

SOȚUL: Nu-i adevărat.

SOȚIA: Cum nu-i adevărat!? Ți-aș putea spune chiar ziua în care ai cunoscut-o! Și cînd ai fost la ea prima oară... În seara de Rusalii!... Nu-i așa că am ghicit?

SOȚUL *(întunecat, dar sarcastic)*: Mda... mda...

SOȚIA: Chiar așa: mda, mda! În ziua cînd copilul lui Arrigo, Dino, cel mai mare, s-a împiedicat pe trepte cînd îți ieșea înainte, cum făcea și taică-său acum douăzeci de ani... Și-n timp ce-i puneam comprese cu oțet, l-ai luat pe genunchi, l-ai legat la frunte cu o batistă și l-ai spus poveștea cu Pietro Micca, fiitul, austriecii... ca lui Arrigo, acum douăzeci de ani... În seara aia cînd la televizor se dădea nunta regelui Belgiei.

SOȚUL *(ca mai înainte)*: Și

pe urmă?... Ghicește mai departe. *(Pauză.)*

SOȚIA: Pe urmă... Poate că după un timp aș fi deschis scrisoarea. Ca să văd negru pe alb, cuvintele tale... Cine știe dacă nu le-aș fi aprobat și de data aceasta!

SOȚUL: Fără să-ți par mai las, cum zici tu? Poate și ridicol, pe deasupra... „să trag ușa după mine!"

SOȚIA: Chiar nu-ți mai spune nimic... *(cu un gest)* casa noastră?

SOȚUL *(cu asprime)*: Nu. Zidurile astea îmi cad în cap, numai uitîndu-mă la ele. *(După o pauză, împăciuitor.)* Aș vrea să te conving că e vorba de un lucru serios...

SOȚIA: De ce crezi că nu sînt gata convinsă?... Are cu douăzeci de ani mai puțin decît mine, poate chiar cu douăzeci și cinci... Nu e greu să-nțeleg! *(Cu încăpățînare, cu vocea sugrumată.)* Dar un cuvînt, cel potrivit, tot așteptam de la tine. Și m-aș fi dat singură la o parte, prostule! O viață întreagă, aruncată așa... cum arunci un muc de țigară. Prostule! Prostule! *(Alt ton, însuflețită.)* Să nu crezi că sînt o proastă... Ne-am respectat întotdeauna unul pe celălalt... Poate că asta a fost o greșeală. Am fost o familie cu prea bună educație pentru niște oameni muncitori. Prea cultă. Prea cumsecade... Sacrificiile, oh, desigur, cel puțin ele, nu ne-au apăsat niciodată prea tare! Ar fi trebuit să trăim o sută de ani împreună, ca să ne dăm seama că avem aceleași probleme ca domnii... Bineînțeles, nu sîntem noi primii! Doar se despart atîția!

SOȚUL: Alta e problema, Marisa... Inteligența, sentimentele, simțurile; și simțurile, de ce nu? Toată lumea are simțuri. Depinde ce face cu ele... Le maschează sau i-e frică să le dea pe față în fiecare clipă... Eu, îți repet, știu că fac un lucru urît. Și încă față de tine, ultimul om din lume care l-ar merita...

SOȚIA *(parcă vorbind cu sine însăși)*: Poate... Poate că da.

SOȚUL: Un lucru care n-o să mă lase să mă bucur de lumina zilei, de munca mea, de toate celelalte, așa cum m-am bucurat toată tinerețea mea, și chiar și după aceea. Pînă în ziua de Rusalii, ca să fim exacți, nu-mi pasă de nimic, dacă vrei să vorbim pe șleau... Cu ea...

SOȚIA: Sper că nu te-apuci acum să mi-o descrii! Mi-e destul că ești sincer... Nu știu ce daruri o fi avînd femeia asta... ea... Nu vreau să știu nici măcar cum o cheamă... Nu știu ce calități intelectuale și ce însușiri găsești la ea... Cînd mi-aduc aminte cum arătam eu acum douăzeci de ani... aproape ca și azi... *(Arată una din fotografiile înrămate de pe scrin.)* E o poză făcută la mare... cu părul dat pe spate, cu rochia ridicată peste genunchi, cu poșeta atîrnată de gît... aveam vreo treizeci de ani... duminica aia cînd am fost la Viareggio cu un tren de excursioniști... Arătam ceva mai bine decît acum... dar, în fond!... Ar fi fost în stilul tău... Tu ești un bărbat cinstit... Crizele noastre, atunci cînd au fost... le-am rezolvat în mod cinstit... Una din ele s-a petrecut chiar în ziua aceea, la mare... Lipseai de cîteva ore și dacă n-aș fi văzut că te-ai îmbrăcat, aș fi putut să cred că te-ai înecat... Iar eu acolo, ținută pe loc de copii, întîi pe plajă, apoi pe peronul gării... ai sosit chiar cînd trenul pleca... O aventură, nu-i așa? Mărturisită... Un capitol deschis și-apoi închis... O săptămînă întreagă am dormit cu Vanda între noi... Discuții interminabile: „Soarele... zăpușeala... Marea te-mbată ca vinul... Gîndește-te că avem copii..."

SOȚUL: Văd că, acuma, începi să-i amesteci tu.

SOȚIA: Nu. Atunci erau mici. Azi sînt mari și voinici, la casa lor; Vanda la Roma, cu soțul activist sindical și aproape deputat, Arrigo, care ți-a luat locul la întreprinderea „Pignone". Fiecare cu grijile lui, la care, vrînd-nevrînd, o să se adauge și asta, a noastră. Eu vorbesc de copii așa cum erau atunci, cînd însemnau ceva mai mult pentru noi... ca și munca... ca și „toate celelalte"... Ca și fidelitatea! Care nu poate să fie una în teorie și alta în practică! Toate se leagă de același sentiment. Sau nu-i așa?

SOȚUL *(cu îngăduință)*: Dumnezeule...

SOȚIA *(răzvrătindu-se)*: Cum vrei să mă apăr, cum vrei să te apăr? Și cîte alte mo-ti-ve încă! Cu sutele... cu miloanele, se numără zilele, ceasurile pe care ar trebui să ni le amintim!... Tu, poate nu... dar eu, cum poți să-mi ceri să trag cu buretele peste ele? Oare crezi cu adevărat, chiar dacă acum eu țip că nu-i așa, că nu mai avem nimic să ne spunem... și nici să ne dăm, cît timp mai sîntem aci împreună?... Noi, dramele noastre... răspunde-mi la asta... de ce nu-mi răspunzi? Noi doi, e adevărat sau nu că dramele noastre, oricît de mărunte ar fi fost, le-am depășit, întotdeauna, din dragoste? Din dragoste! Din dragoste!... Chiar dacă astăzi cuvîntul ăsta îmi pîrjolește buzele... Din dragoste. *(Vocea i se stinge.)* Din dragoste.

SOȚUL *(după o pauză, gînditor)*: Nu e numai din pricina celor douăzeci de ani... Dacă acum douăzeci sau treizeci de ani, cînd erai la „Digerini & Marinai", înainte sau după aceea, aș fi întîlnit o femeie ca ea... ți-aș fi adus aceleași argumente și aș fi luat exact hotărîrea pe care am luat-o azi.

SOȚIA *(cu o ironie care, totuși, n-o ajută)*: Ce vorbești? Dar tu nu gîndești că și tu porți douăzeci de ani mai mult în spinare? Și că ea, numai ea, are vîrsta de-atunci!

SOȚUL: Asta nu reușești tu să-nțelegi! Nu zic: să admiți. Să-nțelegi.

SOȚIA: Atunci, explică-mi. Vrei să spui că toți anii ăștia au trecut numai pentru mine? Și că tu, ca și ea, ești cel de-atunci?

SOȚUL: Exact.

SOȚIA: Deși te-ai îngrășat... deși ai piatră la rinichi... deși ai un început de diabet... deși... *(A reînceput să facă valizele, dă peste o burtieră, într-o doară, cu altă voce.)* Să-ți pun și burtiera în valiză?

SOȚUL *(neplăcut impresionat, încurcat, nu răspunde).*

SOȚIA *(la burtiera și o repune în sertar. Apoi, cu tonul dinainte)*: Atunci? Vrei să spui că „omul are vîrsta pe care și-o simte", etcetera, etcetera...?

SOȚUL *(hotărît, aproape didactic; și impetuos)*: Omul are vîrsta propriului său creier, Marisa. Al tău a încărunțit... Și nici măcar coaforul nu ți-l poate cărni!... Dealtfel și băiatul tău, Arrigo, e la fel cu tine, în ciuda pieptenelor sale frumoase... Am încercat să-i explic situația, iar el a îndrăznit să mă amenințe, cretinul!

SOȚIA *(imediat alarmată)*: Cum? Ce s-a întîmplat?

SOȚUL: Nimic, nu te alarma! Nu s-a grăbit să-ți dea de veste pentru că n-a vrut, zice el, să te întristeze! A crezut că-i cer să facă pe curierul!... Dar să-și ia gîndul că o să-mi fie asociat la fabrică!... Îmi cere să dau afară o anumită persoană! Știu eu ce-i umblă prin cap: ar vrea să se lăfăiască într-un fotoliu și să facă pe stăpînul!

SOȚIA: Dar...

SOȚUL: Nu, nu, nu... asta e cu totul altă socoteală... Aici e o colivie în care nu mai rămîn, e clar? *(Pauză.)* Vanda, cel puțin, seamănă cu mine. Aș vrea să citești scrisoarea ei. Nu e prea drăgăstoasă nici cu mine, după cum vezi... *(Scoate o scrisoare din buzunar. Sofia întinde mîna. El retrage scrisoarea; o așază pe masă.)* Nu, nu acum... Ți-o

ARS LONGA, VITA BREVIS
(ARTA-I LUNGĂ, VIAŢA-I SCURTĂ)

ias, ai s-o citeşti după aceea, cum ai fi făcut cu-a mea. *(Reluînd.)* Vezi, Marisa, cînd tu susţii că am mai avea ceva să ne spunem... nu-i adevărat. Ştii şi tu că-i aşa... Vai de noi, dacă ne-am apuca acum să cîntărim binele şi răul. Am ajunge la mănăstire, în cazul cel mai bun. *(Mereu rafionînd.)* Cît despre copii, noi, aşa cum am fost, proşti sau nu, culţi sau nu, i-am crescut frumos. Le-am fost alături la bine şi la rău... Acum însă trebuie să hotărîm: ori alegem răul, şi atunci o să avem bătăi de inimă, o să ni se albească complet părul şi o să ne zbîrcim cu totul... Să trăieşti din trecut înseamnă să trăieşti din amintiri. De fapt înseamnă să te zideşti de viu. În timp ce lumea se transformă sub ochii tăi, clipă de clipă... Să ai azi maşină e ca şi cum ai fi avut bicicletă acum douăzeci de ani; „piesele" care înainte erau montate de zece oameni, azi vin pe „bandă rulantă". *(Pauză.)* Pînă una alta, să nu-ţi fie teamă, greşelile, ca şi pietrele la rinichi, cresc din nou, chiar dacă le eliminăm. Le purtăm în noi... Iar de măcinarea asta lăuntrică nu ne scapă decît moartea... Dar cît timp trăim, dacă vrem să continuăm să trăim, avem datoria, trebuie să pretindem dreptul de-a relua totul de la capăt... Dat fiind că problemele de fond nu s-au modificat nici atîtica... Avem datoria şi dreptul de a reîncepe totul de unde e bine: să fim iarăşi proaspeţi! Proaspeţi! Proaspeţi!

SOŢIA: Şi totodată continuînd să facem rău, pe de altă parte.

SOŢUL: Chiar şi-aşa... *(Pauză.)* Voiam să-ţi explic că pentru mine totul e întotdeauna adevărat... Doar că problemele sînt altele.

SOŢIA *(dezarmată, dar implacabilă)*: Acum cîteva clipe, puţin îţi păsa... de toate!

SOŢUL *(cu energie)*: Exact. Din dorinţa de-a mai salva ceva... Sămînţa... Nu putem fi ca nişte morţi care se mişcă... Oameni care trăiesc din amintiri... Altfel, fiecare zi ce trece adună un morman uriaş de gunoaie, pe care nici o macara din lume nu le poate urni din loc... *(calm, reîncepînd să „judece")*. Dragostea e mai importantă decît orice alt lucru; dar e şi cel dintîi care poate să dispară... Şi o dată ofilită... „e destul că ne iubim", se spune. „Asta înseamnă şi pasiune şi stimă..." Vorbe goale! „Să ne iubim şi să rămînem împreună!" *(Nemilos.)* Poftim, de ani de zile, noi, tu şi eu, am rămas împreună!... În timp ce atunci, ţi-aduci aminte cînd cu Viareggio, ca să ne-nţelegem! eram de-acord, cei puţin teoretic... Dar dacă tu, sau eu, am fi întîlnit de fapt... nu aventura... ci o altă dragoste, adevărată, mai mare decît a noastră... ce copii, ce casă, ce familie! Ne-am fi spus adio! Şi tocmai de aceea am fost o familie perfectă! Pentru că au fost cinstite, limpezi, sincere... motivele pe care se întemeia.

SOŢIA: Dar de ce înainte nu s-a ivit ocazia? De ce... s-a ivit tocmai acum?... Şi eşti sigur... că nu e vorba şi de data aceasta... de o aventură?

SOŢUL *(aproape cu ură şi ca pentru a se convinge pe sine)*: Să dăm cărţile pe faţă... De mine şi de ea tu ai ştiut mereu totul, de doi ani încoace. Aş putea să jur că m-ai şi urmărit. Te-ai postat pînă şi în faţa casei ei, ca să mă vezi cînd intru... Ştii cum am cunoscut-o, cine e şi ce gîndeşte. Ştii că acuma ea îmi dirijează afacerile... într-un fel, e sufletul fabricii... Ştii că se cheamă Ellis, că are douăzeci şi şase de ani, că e văduva unui feroviar... soţul ei a murit la cîteva săptămîni după căsătorie. Şi ştii, mai ales, că fără să-mi spună nimic, a venit să te caute, ca să discutaţi împreună situaţia, ea fiind gata să se retragă! A venit, tu i-ai deschis şi cum ai văzut-o, i-ai trîntit uşa-n nas, şi-ai strigat: „Pleacă de-aici!" Te-a aşteptat jos, în stradă, dar tu te-ai urcat în primul taxi care trecea...

SOŢIA *(distrusă, dar privindu-l în faţă, îl întrerupe)*: Prin urmare... Crezi că nu tu trebuia să fii primul care să-mi spui totul?

SOŢUL: Nu. Cît timp nu eram sigur. Dar deîndată ce-am fost, după cum vezi... Dar tu nu voiai decît să accepţi, şi pe mai departe, tacit, o situaţie care... cel puţin acum cîţiva ani... ţi s-ar fi părut odioasă.

SOŢIA *(ca şi mai înainte)*: Poftim... Îmi reproşezi că m-am gîndit că... ai avea nevoie de-o amantă...

SOŢUL: Hm... hm... Nu-i vorba de reproş. Nu caut nici o scuză... Vreau numai să fim re-zo-na-bili! Ca să fie limpede de ce am ajuns, după atîţia ani, la un asemenea pas.

SOŢIA *(însufleţită, din disperare)*: Oh, e uşor... Dacă nu ţi-am spus nimic nici ţie... nici copiilor... *(sieşi)* iar ei... ştiau totul... Arrigo şi Vanda... şi au tăcut şi ei... *(Reluînd.)* Dacă de data asta n-am încercat să te omor... e pentru că, ţi-am mai spus-o, am înţeles totul încă din primul moment... Tînără... cu douăzeci de ani mai puţin... Da, da, contează, contează! Mai ştiu eu să stau în braţele tale... cum ştie ea?! N-am voie să spun asta? Tînără... frumoasă şi deşteaptă, da, ştiu... Te ajută şi în muncă... O femeie care... Dar eşti sigur că eu, de-acum înainte?... Sigur... ofilită cum sînt... *(îi e milă de sine însăşi.)* Nu mi-au mai rămas poate decît ochii care mai spun ceva... „Ce ochi de vrăjitoare!", îmi zice mereu tînărul Cerchiai de la etajul de sus, cînd mă-ntîlneşte pe stradă sau pe scări... Pentru ca după aceea să plîng de una sin-

gură... Gîndește-te bine... Asta și altceva... e ceea ce-mi reproșezi: că am știut... și n-am zis nimic. Îmi reproșezi tăcerea... complicitatea, sau cum îi mai zice?

SOȚUL: Teamă, îi zice... Faptul că ai redevenit fetiță, dînd mereu înapoi... Dar o fetiță de doi ani... pe care dacă n-o ții de mînă, se poticnește, cade...

SOȚIA *(întrerupîndu-l, dureros)*: Tu m-ai lăsat să cad!... Și-acum vrei să mă ridici cu poveștile astea?

SOȚUL: Exact.

SOȚIA *(dintr-o răsuflare, cu multă înfrigurare)*: Prin urmare... eu am greșit... Dar dacă aș fi în stare să mă ridic singură... să-mi bandajez singură fruntea... fără să am nevoie de povestea lui Pietro Micca?... Oare nici așa n-ar fi posibil... s-o luăm de la început?

SOȚUL *(hotărît, dar cu vocea tulburată)*: Nu... Eu zic că nu...

SOȚIA: Și crezi că ai dreptate?

SOȚUL: Nici măcar... Nu știu cum să-ți spun... Nu mă mai pot opri... Aș încărunți într-o clipită.

SOȚIA: Cum așa?

(O lungă pauză. Valizele se află, acum, închise pe pragul dintre dormitor și salon.)

SOȚUL *(hotărîndu-se parcă să reia discuția, dar cu alte cuvinte)*: Vezi... Ea, astăzi... dacă mă gîndesc puțin... și m-am gîndit, Marisa, crede-mă... Ea... pentru mine...

SOȚIA *(pentru prima oară disprețuitoare, într-atît e de disperată)*: Nu e decît ceea ce am fost eu acum douăzeci de ani... inclusiv cabina!

SOȚUL: Ex...

SOȚIA: *(întrerupîndu-l)*: Exact. Am înțeles. *(Pauză. Apoi încheindu-și parcă gîndul.)* Înseamnă că am să te aștept aici, între pereții ăștia care mie nu-mi cad în cap... Ca în ziua aceea pe peron... Fără copii, de data aceasta pot și fără ei. *(Cu un efort, dezinvoltă.)* Tu dă-mi pensia pe care mi-ai fixat-o. O accept, mi se cuvine. Am s-o pun deoparte; sînt încă în stare să mă întrețin și singură. Chiar dacă am trecut de vîrsta fabricii, cu foarfeca în mînă știu să croiesc o rochie... Știu să fac injecții... *(Grijulie, aproape dintr-un obicei.)* Ți-ai făcut astăzi insulina? *(Reluînd.)* Știu să fac o mulțime de lucruri. Acum, că nu mai depind de tine, îți închipui că nu vreau deloc să depind nici de-o noră sau de-un ginere! Și nici să joc rolul bunicii care povestește nepoților păpaniile lui Pinocchio. Dealtfel, în ziua de azi, nepoții citesc alte povești! Le stă mintea la astronave!

SOȚUL: Nu...

SOȚIA: Ce... nu? Am înțeles, nu-i așa?... Și-acum... la revedere... Cînd... o să-mi aduc aminte: un telefon și gata. Dar acum du-te, pleacă.

SOȚUL *(care a luat valizele, lasă una jos)*: Dă-mi mîna.

SOȚIA: De ce? Doar nu fugi, nu-i așa?... Ah, desigur, mîna... Și o sărutare... *(Îl sărută pe obraz, abia atingîndu-l.)* Poți să le cari singur la mașină?

SOȚUL: Da... Nu-s chiar atît de greie...

SOȚIA *(sieși)*: Nu-s chiar atît de grele... *(Oftînd, dar numai pentru a-și completa despărțirea, parcă.)* Bine... Restul lucrurilor... hainele și lenjeria de vară... o parte sînt încă la curățătorie... Dacă nu vrei să mai treci pe-aici... tînărul Cerchiai...

SOȚUL: Prefer să trec eu... Într-una din zilele următoare, tot la ora asta... *(Soțul e în prag, a și deschis ușa ce dă spre scări. Soția, revenită în salon, îi întoarce spatele; e încordată într-o ultimă, disperată speranță că el se va întoarce.)*

SOȚIA *(întoarsă cu spatele)*: Cum crezi... Ca să vorbim și de plasarea lui Arrigo... la tine în fabrică... *(Dintr-o răsuflare.)* În ciuda prezenței... dacă eu accept, Arrigo are să...

SOȚUL: Nu știu...

SOȚIA *(ca mai înainte)*: Te... rog...

SOȚUL: O să vedem... O să mă gîndesc... Și-acum... La revedere... *(Iese, cu o valiză în mînă, lăsînd ușa deschisă).*

SOȚIA *(sieși)*: La revedere... pe mîine... *(Se întoarce. El nu mai e... Cu fața răvășită, se-ndreaptă încet spre balcon. Își urmărește soțul cum pleacă, după ce și-a așezat valizele în mașină... intră în casă. Se așază la masă. Pe masă, scrisoarea fiicei. O deschide. Începe să citească, parcurgînd-o cu privirea; citește cu vocea încetă pasajele mai importante)*. „Dragă tată... Mama n-o să înțeleagă, ai să vezi. Și e normal, ce poți să aștepți de la ea?... Nu e decît o femeie la vîrsta ei... E ceea ce tu însuți ai făcut din ea. Cea mai scumpă femeie din lume. Și-acum, la cincizeci de ani, mai vrei să se schimbe? Și, la urma urmei, cum să se schimbe?... Firește, trebuie să vă despărțiți!... Nici nu mai încape îndoială... Spre deosebire de mama, tu ai rămas un copil, mai mic decît mine și decît Arrigo... Motivele tale sînt numai ale tale... Iată ceea ce nu reușești nici măcar tu să-nțelegi... Mai ales acum, cînd, după cîte-mi spui, Ellis așteaptă un copil..." *(Țintuită pe scaun, se uită în gol, nu mai are nici lacrimi. Și nici n-aude vocea unui tînăr care o cheamă de pe palier. Tînărul Cerchiai apare în ușa de la intrare).*

TÎNĂRUL CERCHIAI: Doamnă Marisa... Doamnă Marisa... Ați lăsat ușa deschisă?

SOȚIA *(în sfîrșit se smulge din torpeală; cu mare greutate, se ridică)*: Cum, ce este?

TÎNĂRUL CERCHIAI: Ziceam pentru dumneavoastră... Ar putea să intre hoții!

SOȚIA: Adevărat... *(Caută niște cuvinte pe care nu le găsește.)* Așa-i... Exact... Hoții...

TÎNĂRUL CERCHIAI *(glumeț, vesel)*: Ce ochi de vrăjitoare! Dacă nu mă mut de-aici, pînă la urmă am să mă îndrăgostesc! *(Își dă seama că ea are privirea pierdută.)* Vă simțiți rău?

SOȚIA: Nu... de ce? *(Izbutește să-i surîdă.)* Ați avut impresia asta? *(Tînărul Cerchiai e încă în ușă, spre care ea se apropie și, automat, îi întinde mîna. Tînărul, surprins, i-o strînge, din nou vesel).*

TÎNĂRUL CERCHIAI: Bună-seara... N-am vrut să vă deranjez... De cîtva timp vă văd mereu cam... și mi se pare că trebuie să vă fac să zîmbiți... O fac cu plăcere... Dar poate... de data asta... e cazul? Dar... eu... vedeți...

SOȚIA *(prompt, parcă revenindu-și)*: Iertați-mă... Mulțumesc... Bunăseara...

TÎNĂRUL CERCHIAI: Bunăseara. *(Iese. Ea închide ușa. Ajunge cu greu în mijlocul salonului. Se uită în jur și casa îi pare înspăimîntător de goală... Ea, singură, în mijlocul scenei).*

— O, stăpîne, pregătește-te pentru tot ce poate fi mai rău, căci ți-au venit în vizită toate soacrele tale...

În românește de
FLORIAN POTRA

TUDOR OCTAVIAN

FETIȘISM, CONTRA-FETIȘISM

Fetișismul, care-i adesea marca persoanelor hipersensibile, poate fi, în același timp, cauza unor reacții mai ciudate.

Magdalena, spre exemplu, despărțindu-se de bărbatul care ar fi trebuit s-o facă fericită, dacă printr-una din acele farse ale destinului n-ar fi reușit s-o facă profund nefericită, a reacționat — contrar a ce-ar fi fost de așteptat la o tînără de felul ei, adică simțitoare — în chipul cel mai practic cu putință. În loc să inventarieze, cum se întîmplă de obicei, lucrurile și, dacă ne e îngăduit să-i zicem astfel, sentimentele rămase la plecarea lui Ionel, a purces, cu corectitudinea zădărniciei amintirilor, cu gîndul la viitorul ei, totuși, luminos, și cu o frenezie caracteristică generațiilor născute imediat după 1950, să-și văruiască garsoniera.

Deși, la urma urmei, treburile nu stăteau chiar așa, Magdalena era convinsă că mobila mirosea a tutun, că în huma veche a tencuielii aburul tocanelor lui cu mult piper pătrunsese adînc, pînă la zidărie, și că pielea ei chiar, oricîte băi ar fi făcut, avea să mai păstreze un timp gustul cam coclit al apei de colonie „Faun — tip II îmbunătățit. Preț 19,60 lei" pe care Ionel o folosea încă din armată.

Magdalena a rupt-o cu trecutul în felul următor: a răzuit pereții pînă la cărămidă, după care, odată tencuiala refăcută, le-a cerut zugravilor să-i văruiască totul în alb.

După aceasta, cu un simțămînt destul de ambiguu, de mîntuire și de speranță, a început să vopsească singură lemnăria. Mînile-i miroseau a „albastru de Prusia", pielea a „Vinarom", rochia a șerlac, genunchii a linoleum și părul a „Tim Dero-asegura un lavando rápido y económico. Hecho en Romania M.I. Ch. — NII 5275—78. Ploiești". În orice caz, buchetul de drogherie pe care-l căpătase întreaga ei ființă după cinci ani de prietenie cu Ionel dispăruse, iar Ionel era de-acum departe.

Magdalena era hotărîtă să facă toate schimbările posibile în garsonieră, cît timp nu putea schimba chiar garsoniera. Și, slavă domnului, pentru o femeie sensibilă, și mai ales harnică, aici era de schimbat totul. Dar, știți, absolut totul.

A spălat, prin urmare, covoarele, candelabrul, bibeloanele și rufăria, a răzuit pînă la smalț tigăile și oalele din bucătărie, a spălat, în fine, și scara blocului, cu toate că Ionel nu trecuse niciodată de etajul întîi, a schimbat pămîntul la flori și apa la pești, a vîndut sticlele și borcanele, indiferent dacă erau goale sau pline, a pus hîrtie nouă pe rafturile din cămară, și Ionel era tot mai departe, a aruncat sarea din solniță și a pus în locul ei altă sare, a schimbat stropitoarea dușului și pentru că voia, de fapt, să aducă o cadă nouă și n-avea bani, s-a răzbunat pe becul de deasupra chiuvetei: l-a aruncat și a montat în loc altul la fel. Iar Ionel, se înțelege, se depărta și abia de-i mai răsărea uneori înaintea ochilor chipul lui, despre care nu puteai spune că era vesel, dar nici trist.

Terminînd cu frecatul și scuturatul, Magdalena a donat unei biblioteci de cartier cărțile preferate ale lui Ionel — un „Mersul trenurilor", Almanahul „Sportul", Aventurile căpitanului Apostolescu, Ghidul instalatorului și Memoriile cardinalului de Sèvres — și a pus în loc Almanahul „Albina", Ghidul crescătorului de animale mici, Cartea de telefoane și Memoriile cardinalului de Retz, ceea ce, de bună seamă, era o schimbare.

Cît despre Ionel, el era departe de tot.

După care, cu jubilația pe care ți-o dă o datorie împlinită și, uneori, răzbunarea, dacă e totală, Magdalena a început să rearanjeze mobilierul.

Pentru că lui Ionel îi plăcea să lenevească pe divan și să fumeze; Magdalena, cu un acut sentiment de izbăvire, a mutat divanul de la perete în mijlocul odăii. Pe urmă, a tras șifonierul în locul biroului și biroul în acela al scrinului. Îi apărea imaginea lui Ionel răsturnat într-un scaun, ducea urgent scaunul în celălalt capăt al camerei; îl vedea, cu ochii minții, bineînțeles, căutîndu-și cămășile în șifonier, muta iarăși șifonierul. Drept care era necesar să depiaseze patul lîngă ușă.

Iar Ionel aproape că nu se mai vedea. Era, așa, ca un fum. Și cine mai urăște un fum?

Cînd totul fu gata, Magdalena privi în jur cu tulburarea trufașă a unui artist în fața capodoperei. Ce mai lipsea, era sticla de șampanie, pe care s-o bea singură pentru tot ce pierduse, dar mai ales pentru tot ce cîștigase.

Magdalena se simțea liberă și, într-un fel, fericită. Se îmbrăcă, puse ceva bani în poșetă și după ce se privi în oglindă, unde putea fi văzută o fată tînără și, într-un fel, fericită, se îndreptă spre ieșire.

De Ionel, evident, nici nu mai putea fi vorba, numai că divanul bloca ușa. Îl mută în grabă și atunci se ivi problema șifonierului. După ce găsi un loc mulțumitor pentru șifonier, vitrina cu bibelouri și acvariul trebuiră neapărat mutate. Magdalena mută scaunele, scrinul, biroul, masa de colo-colo și transpira. Îi pierise cheful de șampanie și, în general, de orice.

Într-un tîrziu își dădu seama că toate erau la locul cuvenit, că putea să deschidă cum trebuie ușile și ferestrele, că nu se mai lovea de mobilă la tot pasul, dar că garsoniera arăta exact ca înainte. Magdalena privea cu tristețe în jur și nu pricepea nimic. Magdalena, care era telefonistă, n-avea cum să știe că la proiectarea unei garsoniere și, îndeobște, a oricărui apartament tip, locul mobilei, precum și dimensiunile acesteia sînt hotărîte printr-un Stas, și anume Dr. a/c 23656/12. IV. 62.

Cum nu avea habar de Stas-uri și de rolul lor în societatea modernă, Magdalena plîngea încetișor. Era unul din acele momente cînd distanța la care se găsea Ionel nu mai avea nici o importanță.

Deodată, se auzi soneria.

Cine credeți că era la ușă?

ELE AU FOST PRIMELE

VIRGINIA HARET (ANDREESCU) (arhitect)

„Fusese epoca marelui Mincu, care nu admitea o femeie arhitect, își amintește decana de vîrstă a arhitectelor din țara noastră, Hennette Delavrancea-Gibory. Virginia a spart zidul, a pătruns pe ușa mare, natura ei a învins și a croit drumul femeilor în arhitectură".

Într-adevăr, la 6 iulie 1919, tinerei absolvente a Școlii superioare de arhitectură din București, Virginia Andreescu, i se înmîna diploma de arhitect, cu mențiunea maximă „foarte bine". A fost prima în lume care, în posesia diplomei, va activa neostoit, timp de peste 40 de ani, pe tărîmul construcțiilor. Și cercetări recente o demonstrează, nici o altă țară nu poate revendica această prioritate.

Născută în București la 9/21 iunie 1894, Virginia era nepoata pictorului Ion Andreescu, de la care va moșteni înclinația către artă, gustul pentru frumos. S-ar fi putut, la fel de bine, dedica în totul picturii, căci în prima parte a vieții fusese apreciată prin lucrările ei de arte grafice. Dar, atrasă puternic de dorința de a construi, începe o prodigioasă carieră de arhitect, pînă la prematura ei dispariție, de la care s-au împlinit în mai 20 de ani.

Virginia Andreescu, devenită Haret prin căsătoria cu prof. ing. Spiru I. Haret — nepotul savantului —, cu care va colabora apoi în opera-i de constructor, s-a ilustrat în variate domenii ale arhitecturii. Cea mai importantă parte a celor peste 130 de proiecte elaborate și realizate de ea sînt construcții școlare: corpul central al Liceului Cantemir Vodă, o aripă a Liceului Șincai, secții ale Facultății de medicină din București, liceele din Focșani, Botoșani, Bîrlad, precum și proiecte tip de școli primare. Printre alte importante construcții mai amintim: Teatrul-cinema din Govora, blocul cu 8 etaje din Piața Rosetti, colț cu str. Hristo Botev, din București, precum și numeroase clădiri de locuit răspîndite pe întreg cuprinsul patriei.

Pionieră a arhitectelor, Virginia Haret nu a fost numai o deschizătoare de drumuri, ci a lăsat în aproape jumătate de veac de activitate frenetică nesterse amprente în urbanistica țării.

Prof. dr. ing. RADU HARET

ELENA NEGRUZZI (avocat)

Aprilie 1913. Revoluție și proteste vehemente în barou din Iași din partea bărbaților. Motivul? O femeie făcuse pasul cel mare, trecînd peste toate barierele ce stăteau în calea femeilor spre emancipare socială. Ella Negruzzi fusese admisă în barou. Era prima femeie din România care devenise avocat. Era o izbîndă a femeilor din țara noastră spre emancipare. Cu toate protestele avocaților, care asaltaseră Curtea de apel pentru a infirma titlul de avocat al Ellei Negruzzi, apelul bărbaților (lezați în instinctul lor de conservare) a fost respins.

Curtea de apel a confirmat hotărîrea Consiliului de disciplină, care, după lungi dispute și dezbateri contradictorii, a declarat avocat pe Ella Negruzzi.

IRINA CONSTANTINIU VLASOPOL (ofițer secund de marină)

În registrele personalului navigant figurează, cu brevetul numărul R. 270 ofițer secund, „fără salariu", emis de căpitănia portului Brăila, 1930, numele Irinei Constantiniu Vlasopol. A trăit pe mare ani și ani, îmbrățișînd viața aspră a acesteia. A traversat mări și oceane: Oceanul Atlantic, Golful Bosfor, Marea Egee, Capul Matapan, Ithaca și strîmtoarea Mesina, Huelva, Anvers. A na-

vigat pe coastele Africii de Nord. A admirat splendoarea fiordurilor și multe altele. A manevrat cu precizie aparatura complicată de la bordul oricărui vapor. O femeie calcula meridianul și azimutul. Pe hărți complicate descifra drumurile mărilor și oceanelor, folosind compasul și sextantul. A făcut cart, ca orice bărbat. S-a descurcat ca orice ofițer secund. N-a fost ușor. A început cu munci pe care le face un mus. Treptat și-a cucerit locul pe care și-l dorea. Examenul oficial de navigator l-a fost mai întîi refuzat, pentru că legile țării nu prevăzuseră această profesie pentru femei, era chiar interzisă. A fost necesară multă răbdare și perseverență. Încă doi ani și la bordul vasului „Vlasopol" obține titlul de ofițer. În anul 1935, ziarul „El debate" din Montevideo scria: „Prima femeie româncă care se dedică vieții de marinar". Presa din Copenhaga scria: „Ofițerul secund, o tînără doamnă, plină de feminitate, își poartă părul negru strîns la ceafă într-un coc" sau „Ofițer de marină, frumoasa Ivna din România".

ECATERINA DUMBRAVĂ
(globe-trotter)

La 9 martie 1913, Ecaterina Dumbravă, în vîrstă de numai 17 ani, a pornit pe jos într-un tur al Europei.

Ea și-a propus să facă în șapte luni pe jos drumul de la București la Londra și retur, parcurgînd în total 8 000 km.

Temerara globe-trotter a pornit din București spre Burdujeni, apoi a parcurs următorul itinerar turistic: Berlin-Dover-Londra; retur: Dover-Calais-Bruxelles-Viena-Budapesta-Predeal-București.

A făcut cîte o zi popas în orașele principale; tînăra și curajoasa turistă și-a realizat dorința.

ELISA LEONIDA ZAMFIRESCU
(întîia femeie inginer din Europa)

Ea s-a înscris în anul 1909 la Academia tehnică regală din Berlin (Charlotenburg), fiind prima studentă care a absolvit cursurile celebrei instituții de învățămînt politehnic. „Este cea mai silitoare dintre silitori", spunea despre ea prof. Hoffman, decanul facultății. Elisa Leonida Zamfirescu obține titlul de inginer diplomat în chimie în anul 1912.

Revenind în țară, lucrează la Institutul de geologie, de unde s-a și pensionat în anul 1963. A fost o bună patriotă și activistă pe tărîm obștesc. S-a remarcat în timpul primului război mondial la spitalul de contagioși din Vaslui, unde a lucrat voluntar.

Grupaj realizat de
IOANA VASILIU

...ÎN LUME

Bertha De Suttner — a fost prima femeie care a primit Premiul Nobel pentru pace. (Germania).

Marie Curie — cea dintîi care a primit Premiul Nobel pentru știință. (Franța).

Smaranda Brăescu — a fost întîia aviatoare româncă.

Alexandra Mihailova Kollontay — prima ambasadoare. (U.R.S.S.)

Edwards Pilliet a fost prima femeie medic intern de spital. (Franța).

Olimpia De Gauges — cea dintîi ziaristă, care, în vremea revoluției franceze, a fost ghilotinată.

Eugenie Niloyett — luptătoare pentru emanciparea femeilor, a fundat primul ziar feminist, „Vocea femeilor", în anul 1848. (Franța).

Marie Vigée Lebrun — este prima pictoriță primită în Academia Franceză. A murit pictînd, în anul 1842, la vîrsta de 87 de ani, și a lăsat 700 de tablouri.

SOȚIA FIDELĂ

(80 de ani de la moartea Iuliei Hasdeu)

Este un lucru neobișnuit, și poate nici nu există alte exemple concrete, ca un academician să prezinte la Academie o comunicare despre propria soție. Totuși, B.P. Hasdeu a făcut o asemenea comunicare la Academia Română în 1903, nu mult după moartea soției sale, cînd a arătat marea influență pe care au avut-o asupra urmașei lui activități prezența și îndemnul tovarășei sale de viață. Soția lui Hasdeu, Iulia Faliciu, era originară dintr-un sat de munte, unde de mii de ani oamenii au învățat să caute aurul și să gîndească limpede sub influența aerului curat și a perspectivelor pe care le deschid înălțimile. Și gîndirea Iuliei a fost îndreptată înspre acest scop, cel mai nobil din toate: de a ajuta să iasă la iveală, să se manifeste și să se valorifice cele mai înalte valori ascunse în adîncurile firii omenești. La începutul căsătoriei lor, Hasdeu se consacra în întregime publicisticii și satirei. Iulia își dădea seama că soțul ei are chemări mai înalte. Ea l-a îndemnat, cu multă stăruință, să scrie o dramă istorică, care a servit apoi ca cea mai reprezentativă lucrare în acest gen. Astfel s-a născut „Răzvan și Vidra", piesă care ține și azi afișul de la 1867, cînd a fost creată. Demnitatea omenească niciodată n-a avut o reprezentare scenică atît de plină de poezie.

După marele succes al piesei, Iulia a simțit chemarea să continuă de a-și îndemna soțul la creații tot mai importante. Hasdeu se preocupase și înainte de anume probleme istorice, dar nu cu gîndul să scrie istoria poporului român. Iulia a intuit această virtualitate a soțului ei și, după lungi străduințe, a izbutit să-și convingă soțul să încerce o rezolvare a acestei probleme grele. Din această inițiativă s-a născut „Istoria critică a românilor", monumentala operă a lui Bogdan Petriceicu-Hasdeu, care a avut un considerabil ecou și a trezit un viu interes în întreaga Europă.

Iulia a continuat să rămînă și pe mai departe duhul bun al soțului ei, lucru pe care îl menționează Hasdeu, numind-o deseori „Bulgărul meu de aur", cum a făcut — pentru ultima oară și în comunicarea ținută la Academie sub titlul „O nevastă româncă". În comunicarea apărută mai tîrziu și în volum, Hasdeu vorbește cu o sobră admirație despre soția sa, Iulia. Pentru un bărbat care s-a arătat întotdeauna zgîrcit în mărturisiri autobiografice, comunicarea aceasta prezintă o excepțională morală.

În comunicarea sa, Hasdeu a spus și următoarele cuvinte:

„Un aur ales de la Abrud, a fost pentru mine nevasta mea, sufletul nevestei mele. Am cunoscut-o în 1863. Ne-am cununat în București la 10 iunie 1865. A fost o vară foarte caldă".

„Primul an al căsătoriei noastre ne-a fost unul din anii cei mai sărăcăcioși ai vieții mele. Iulia mea nu avea nimic, iar eu aveam în pungă doi poli. Dar cît am fost de fericit! Atunci am publicat eu poezia «Dedicațiune».

La Iulia
Soției mele
Iulia Petriceicu-Hasdeu

Cumplita sărăcie și-nvidia vicleană
Dansau în jurul meu
În inimă durere, și-o lacrimă pe geană,
Și-n piept suspinul greu.

Tu însă, ca o lampă rămasă mîngîiere
Cînd facliele s-au stins,
Cu-o rază de iubire sorbeai acea durere,
Secai amarul plîns."

Sufletul, acest „aur ales", e un motiv care va reveni și în opera lui Hasdeu. După ce moartea ființei sale iubite l-a înfrînt, el se va asemui însă pe sine însuși cu mineralele rare.

„Cît timp erau pe pămînt amîndouă: Iulia, nevastă-mea, și Iulia, fiica noastră, eu serbam totdeauna pe ale mele două Iulii, în ziua de 2 iulie. La 19 iunie 1902 — tocmai 2 iulie stil nou a răposat și a doua Iulie a mea. Ei bine, și de acum înainte eu voi serba neatrămutat aceeași zi de 2 iulie, o voi serba liniștit și mulțumit, căci pentru mine, da, pentru mine ele n-au murit..."

(Extras din manuscrisul „Trei pentru Europa" al dr. Gaspar P. Hasdeu, un nepot al scriitorului)

ANDREI P. HASDEU

QUOD ERAT DEMONSTRANDUM
(CEEA CE ERA DE DEMONSTRAT)

MARGUERITE DURAS

ÎNTÎMPLĂRI BANALE ȘI NU PREA

DACĂ E KABIL...

Marcelle B. este cheneriță într-un restaurant de pe malul stîng al Senei. Cea mai mare din zece copii, ea își cîștigă existența, de ani de zile, în condiții legal recunoscute. Trei restaurante de pe malul stîng folosesc fie în mod întîmplător, fie în mod continuu pe această tînără și încîntătoare fată, care-și îndeplinește foarte bine serviciul. Acum o săptămînă, Marcelle B. se înapoia acasă după ce-și terminase treaba, însoțită de barmanul restaurantului unde în seara aceea lucrase ca angajată suplimentară. Era unu și jumătate noaptea cînd au coborît la stația de metrou a arondismentului X, care asigură legătura cu strada unde Marcelle B. are o cameră.

Credeam că dacă Marcelle B. și colegul ei de muncă se înapoiau împreună sau separat, e o chestiune care nu-i privea decît pe ei. Mă înșelam.

Un jeep al poliției se încrucișează cu cei doi pietoni puțin după ieșirea lor din stația de metro. Doi agenți de poliție coboară. Jeepul se oprește mai departe (De ce?). Cei doi agenți se apropie de tineri.

— Actele, vă rog!

Marcelle B., cheneriță, și prietenul ei, barmanul, au actele în regulă. Numai că Marcelle B. nu și-a trecut încă schimbarea de domiciliu în arondismentul X. E întrebată de ce, ea explică.

— Mi s-a împrumutat o cameră în arondismentul X, spune Marcelle, dar numai pentru cîteva luni. N-am să rămîn acolo. Așa că am socotit că nu trebuie să-mi trec în buletin schimbarea de domiciliu.

— Și de ce? Nu-ți place cartierul ăsta? întreabă agentul.

— Pentru că nu-i cartierul meu, răspunse Marcelle. M-am obișnuit să locuiesc pe malul stîng. N-am să rămîn aici.

— Nu-ți place cartierul ăsta fiindcă sînt *prea mulți în el*?

Marcelle B. nu răspunde. Colegul ei de muncă este kabil[1].

— Ia spune, continuă agentul, nu-ți place cartierul ăsta fiindcă sînt prea mulți, nu-i așa?

Nici Marcelle B., nici colegul ei nu răspund. Agentul ia poșeta Marcellei B. și o scotocește. Nu găsește nimic.

— Și totuși te plimbi *cu unul dintre ei* la unu și jumătate noaptea? urmează agentul, în lipsa oricărui alt argument.

Marcelle B. nu răspunde. Nici colegul ei. Agentul se întoarce atunci spre el.

— Tu, urmează-ne.

— De ce?

— Gura!

Barmanul este îmbarcat fiindcă e kabil. El va fi reținut pînă la ora patru dimineața fiindcă e kabil. Timp de trei ore, agenții de poliție joacă, fără să scoată o vorbă, cărți. Ei așteaptă. De două ori va spune că de vreme ce nu i-au găsit nici o vină: — N-ați vrea, vă rog, să vă ocupați de mine?

Aceste întrebări legitime îi vă urma un răspuns uniform, fiindcă e kabil:

— Ține-ți botul!

Cît privește pe Marcelle B., ea va afla că de aci înainte e „sub supravegherea poliției" fiindcă a luat ultimul metro însoțită de un algerian. Marcelle B. m-a întrebat ce reclamație poate să facă în cazul ei — ăceia al unei nevinovății absolut dovedite. N-am știut ce să-i răspund.

NU POT TRĂI ALTFEL

Lucie Blin, 71 de ani.

A comparut pentru a patruzecea oară în fața tribunalului Senei.

Capul de acuzare: furt (marfă expusă în vitrină). De astădată e vorba de două combinezoane, de la magazinul Luvru (lenjeria se fură cel mai ușor). Înapoiate magazinului, Lucie B. e pedepsită cu patru luni închisoare. Așadar, 71 de ani. Văduvă de treizeci de ani.

Unsprezece copii, din care șapte trăiesc.

Nu știe nici să citească, nici să scrie.

Meseria? Florăreasă ambulantă. O fatalitate în familie. Tatăl și mama ei au vîndut și ei flori. Totuși, ambulantă sau nu, și-a crescut toți cei șapte copii. Nici unul n-a fost dat Asistenței Publice. Atît de „bine crescuți" încît nici unul dintre ei nu vrea s-o vadă. „Îi înțeleg", spune ea.

Condamnată la douăzeci de ani interdicție de sejur[2] fiind recidivistă, ea n-a părăsit Parisul nici măcar o singură zi. În altă parte s-ar simți pierdută.

Din păcate, nu în tot anul sînt flori. Atunci, ea n-are încotro, și fură. Apoi vine la tribunal, așa cum alții s-ar duce în vizită. I se cere să mărturisească. Lucie mărturisește fără rușine, dar și fără cinism: o constatare, eu fur. Pentru a

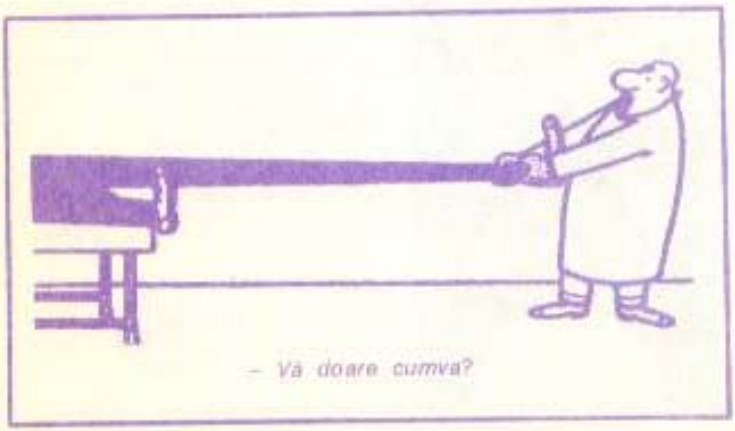

— *Vă doare cumva?*

[1] Locuitor aparținînd unei părți a populației berbere din regiunile muntoase ale Algeriei, care trăiește la est de orașul Alger și la sud-est de orașul Constantine (N. tr.).

[2] Pedeapsă aplicată condamnaților cărora li se interzice accesul în anumite localități (N. tr.).

douăzeci și cincea oară, a treizecea oară, a patruzecea oară, fără să rostească vreun cuvînt în plus pentru apărarea ei, dar nici să înjure sau să manifeste vreo recunoștință pentru avocata care o apără din oficiu.

— Ce-mi umblați mie cu mofturi?! Cunosc toate astea! refuzîndu-i avocatei sprijinul, refuzînd orice compromis cu cinstea, căzînd doar la învoială cu justiția, așa cum face și cu viața.

— N-am încă poftă să mor, spune ea, așa că trebuie să fur.

Lucie n-are timp de pierdut. Are 71 de ani. Trebuie să se grăbească. Și să socotească. Așa că socotește. Da, ea cunoaște toate astea, Parisul și jungla lui, așa cum cunoaște o pisică, noaptea, acoperișurile, cum cunoaște și justiția și se strecoară și ea cum poate. Și patru luni o dată, șase luni altădată, își duce și ea viața cum poate, navigînd împotriva tuturor viiturilor. Mănîncă. Trăiește.

— Sînt obișnuită cu munca. În închisoare sau în altă parte, e cam același lucru. La Centrală, speli parchetele, iar în Hale, vînd flori la cinci dimineața.

Ea o ia de la început, căci nu vrea deloc să moară. Și nu poate, nu poate pur și simplu să facă altfel. Și astfel va mînca. Și pentru a patruzecea oară va fi condamnată la închisoare și la interdicția de sejur. Și pentru a patruzecea oară nu va părăsi Parisul, după ispășirea pedepsei. „Aici, de bine-de rău, am și eu niște prieteni, spune ea, și nu vreau totuși să-i dau dracului. Asta-i principalul".

Traducere de
P.B. MARIAN

– Operația va fi televizată, așa că străduiți-vă ca din cînd în cînd să zîmbiți!

NUMELE LUNILOR ANULUI

Ianuarie vine de la zeul Ianus, fiul lui Apollo, care era reprezentat de către romani cu două fețe, privind cu una spre trecut și cu alta spre viitor.

Februarie vine de la Februa, porecla zeiței Junona, pe care romanii o serbau în această lună.

Martie — după zeul războiului, Marte. La Roma sub domnia lui Romulus, anul începea cu această lună.

Aprilie provine de la verbul aprire (a deschide), fiindcă în această lună natura se deschide.

Mai amintește de majores, nume dat de Romulus senatorilor romani.

Iunie era luna dedicată tineretului (junius).

Iulie își datorește numele lui Iulius Cezar, care s-a născut în această lună.

August vine de la Octavian August, primul împărat roman. La început se numea sextilis, adică luna a șasea.

Septembrie, octombrie, noiembrie și decembrie sînt derivate de la numerele de ordine ale lunilor, ținînd seama de faptul că anul începea din martie.

AFORISME

• Dacă bărbații n-ar fi fost și tați, femeile n-ar fi căpătat niciodată drepturi.

• Nu există decît o singură noblețe, aceea de MERIT.

• Cine poate rîde în momentul înfrîngerii n-a fost învins.

• Pilda lui Esop ne învață că numai acela merită să se numească OM care înlătură din calea celorlalți piatra de care s-a lovit el.

• Sănătatea este putința de a-ți ignora trupul.

• Gîndirea aprofundează durerea, acțiunea o temperează.

• Curiozitatea este, ca și foamea, cel mai bun bucătar.

• În literatură, tristețea produce lacrimi, în muzică și pictură, lacrimile produc tristețe.

• Bucuria de a fi găsit ceva implică teama de a-i pierde.

• Ce grea povară e un suflet mare pentru un caracter slab.

• Frica de moarte e mai rea decît moartea, pentru că este trăirea ei.

• Prețuim mai mult prietenia unui păcătos care ne iartă decît a unui înțelept care ne ceartă.

• Ferește-te de cei care, ajutîndu-te, vor să te cumpere.

• Cine ține să placă cu orice preț celorlalți își pierde personalitatea.

• Sfaturile unora sînt mai întotdeauna compromisuri între interesul tău și al lor.

• Putem ierta ceea ce ni s-a greșit nouă, nu și ceea ce s-a greșit altora.

ROBERT HARRER

O FATĂ BATE LA UȘĂ

E seară; o roșeață întinsă pe cer luminează dinspre apus marele oraș; fumurile se scufundă în culorile pestrițe ale apusului de soare; zgomotul străzilor a mai încetinit.

O tînără fată în costum albastru de stradă, o pălărie roșie de pai pe buclele aurii, ciorapi nailon de culoare deschisă pe picioarele zvelte și frumoase, străbate încet strada Nisipului. Pare foarte agitată și încearcă în mod repetat un surîs. Înaintea casei cu numărul 11 se oprește șovăitor.

La etajul al patrulea al acestei case, ușa 48, locuiește Fred Wilter, un scriitor, pe care nu-l cunosc încă decît puțini oameni. Acum, în această fericită oră de seară, stă sprijinit de fereastra deschisă și privește vesel, și totuși puțin melancolic, orașul pe care îl iubește atît de mult.

Melancolic... căci peste puține zile va părăsi acest oraș; va călători pentru a găsi material bogat pentru cărțile sale. Poimîine își va începe călătoria. Biletul este cumpărat, de asemenea mărunțișurile necesare călătoriei, precum și o mașină de scris portabilă.

Totul este pregătit; Fred Wilter este vesel; nu e nici o mirare că ești bine dispus cînd pleci în lumea largă. Și totuși el este melancolic, căci ține la acest oraș în care mulți ani a îndurat, a suferit și iar a sperat, în care a încercat toate amărăciunile... Dar în acest moment bate cineva la ușă, sfios, șovăielnic. Fred tresare. Cine să-l viziteze acum seara? Doar nu așteaptă pe nimeni, iar despărțirea de prieteni este aranjată a doua zi. Nu se mișcă; dar iarăși bate cineva.

Fred fluieră cea mai nouă melodie de film și se duce la ușă.

O deschide și, mirat, vede o tînără fată foarte frumoasă, într-un costum de stradă și o pălărie de pai pe buclele aurii. Fata îl privește întrebător și zice:

— Iertați-mă, domnule, am nimerit cumva la adresa adevărată? Vreau să mă duc la domnul Schwartzglas, dar pe ușă citesc un alt nume.

Fred se uită la fată; ei mai are în ochi reflexul minunatului apus de soare. De aceea i se pare că fata, care într-adevăr este foarte frumoasă, e luminată de razele fermecătoare ale minunatului apus de soare. În loc să răspundă, surîde. Ar putea foarte simplu să spună nu, fata s-ar scuza, ei ar închide iarăși ușa și...

Dar Fred va părăsi orașul peste două zile, acest oraș în care se găsesc cîteva fete frumoase; atunci, devenind de o veselie exagerată, zice:

— Schwartzglas?... Da, adevărat. Dar ce doriți, domnișoară?

— Dv. ați anunțat la Fondul plastic că aveți nevoie de un model. Eu v-am scris și mi-ați comunicat printr-o scrisoare că mă pot prezenta astă-seară.

Micuța e fermecătoare. Cum vorbește! Încurcată și totuși cu un surîs aproape imperceptibil.

Fred se gîndi la urmările faptei sale. Ce poate să se întîmple?

Și zice: Firește, scuzați-mă, sînt atît de zăpăcit! Probabil m-am uitat prea mult la soarele care apune... Schwartzglas! Asta-i foarte bine. Aproape să uit, natural. Nu voiam să vă spun adevăratul meu nume. Înțelegeți. Prin urmare, mă numeam Schwartzglas. În realitate mă cheamă Fred Wilter și sînt scriitor.

— Scriitor? Eu credeam că sînteți pictor și căutați un model.

Micuța se uită speriată la el. Zăpăceala lui Fred dispare imediat.

— Da, sînt scriitor. Dar de un timp încoace și desenez... Acuma am scris o nuvelă, pe care vreau s-o ilustrez chiar eu. Pentru asta îmi trebuie o fată frumoasă... Sînteți frumoasă, domnișoară... Dar intrați, vă rog. Da, și cum vă numiți, oare?

— Iar ați uitat numele meu; domnule Schawartzglas... scuzați, domnule Wilter. Mi-ați scris doar.

— Într-adevăr, am uitat numele d-tale.

— Mă numesc Dora Frank. Adevărul este că ar trebui să fiu jignită. Dar așa sînt artiștii: noi, femeile, nu însemnăm nimic pentru ei. Numai cînd au nevoie de noi ne cunosc.

Fred e foarte fericit. Fata a greșit desigur adresa. Dar el s-a ținut bine, ei nici nu-i trece încă prin cap că n-a nimerit la adevăratul Schwartzglas — cum se poate ca cineva să se numească așa? —, și că fapta lui de acum se poate numi foarte bine șarlatanie. Amîndoi trec în odaia de lucru a lui Fred. Acesta o invită pe fată să ia loc. În odaie e amurg de acum; întunericul se lasă ca un văl peste silueta fetei.

— Aveți timp, domnișoară Dora? Nu! Păcat!

Dora Frank e nervoasă.

— Ce aveți, d-ră Dora?

— Ah, d-le Schwarz... d-le Wilter, n-am pozat încă niciodată ca model! N-am curajul.

Tînărul scriitor șovăie; îi pare rău de fată. Dar, deodată, inima îi bate mai repede; aventura aceasta îl ispitește. Mîngîie obrajii fierbinți ai Dorei și zice:

— Eu trec dincolo, așa că ai să te poți dezbrăca în voie. N-o să te tulbure nimeni. Apoi, cînd mă vei chema, viu să desenez. Îmi pare rău, dar e foarte urgent. Mîine mai fac încă o ședință, căci poimîine trebuie să plec... De ce te înroșești, domnișoară? O să cîștigi doar bani... și eu... ei, eu îți promit c-am să fiu cuminte... te rog să ai toată încrederea.

Și se duce la masa lui de lucru, trage afară un sertar, scoate dintr-o cutie două sute de mărci și i le dă Dorei.

— Asta ca avans. E bine?

Fata dă din cap, în timp ce Fred trece în cealaltă odaie. Acolo se află valizele; în geamantanul cel mic se găsesc pașaportul și biletul de drum și cîteva mii de mărci. El se uită cu drag la toate acestea, și uită aproape de aventura din odaia de alături. Dar își revine repede, se strecoară pînă la ușă și ascultă: Dora vorbește cu ea însăși, supărată, cu repeziciune. Atunci i se urcă lui Fred sîngele la cap și deschide brusc ușa.

Dora dă un țipăt strident; dar Fred a tras la el fata în combinezonul ei roz de nailon. Dora închide ochii, corpul ei se lipește de scriitor, dar numai pentru cîteva clipe. Ochii îi sînt umezi. Ea cade în genunchi.

— Nu... asta nu... vă rog...

— Păi bine, dar eu trebuie să desenez o fată goală... așa îmi cere cartea...

— Nu se poate să rămîn așa? înghină Dora, rușinată. Știți... v-am spus... n-am mai pozat pînă acum și mi-e grozav de rușine... Poate pînă

mine am să mă obișnuiesc.

— Fie și așa, încuviințează Fred, mulțumit s-o aibă și așa pe Dora în fața ochilor lui. Am să desenez acum.

Dora își revine repede. Dar Fred nu găsește nici hîrtie, nici creion. Devine nervos. Deodată, fata deschide ochii mari.

— Dar dv. nici nu puteți desena.

Și pe jumătate goală cum e, se aruncă asupra poșetei ei, scoate o scrisoare, se uită la ea, și strigă înfuriată:

— V-ați folosit de greșeala mea, fără nici o rușine, domnule! Mă înșelasem în privința numărului casei și ai ușii. Domnul Schwartzglas locuiește în strada Nisipului numărul 48, ușa a doua. Și eu, proasta, m-am dus la casa a doua și am bătut la ușa apartamentului 48, unde locuiți dv., șarlatan ce sînteți! Ah, mă arunc pe fereastră. Stau goală în fața dv...

— Ei, goală! încearcă s-o îmbuneze Fred.

— Da, goală! continuă să strige Dora, pe același ton furios. Utilizați în mod rușinos greșeala mea... Mă duc la miliție... Ah, eu, eu...

Și Dora plînge, astfel că Fred își vine în fire. I-a trecut zăpăceala. Ce să facă?

— Iertați-mă, domnișoară Frank... Mă apucase așa, fiindcă sînteți atît de frumoasă și fiindcă... Dar vă rog, păstrați cele două sute de mărci ca despăgubire pentru rușinea ce v-am pricinuit-o. Nu, poftiți și mai mult, căci...

— Dacă îmi oferiți pe deasupra și bani, mă arunc pe fereastră în fața dv. Vă rog să treceți imediat în cealaltă odaie, ca să mă pot îmbrăca.

Fred se supune. Cu o căutătură rugătoare la față, se furișă din odăie, clătinînd din cap:

— Doamne, nici n-aș fi crezut că mai pot exista azi astfel de fete!

Dar, de fapt, e chiar mulțumit că cel puțin el a putut descoperi una. După puține minute, Dora îl cheamă. Stătea îmbrăcată în mijlocul odăii și, privindu-l rece, îi zice:

— Aici sînt cele două sute de mărci! Nu, nu, nici un cuvînt! Bună seara.

Și se duce... Fred auzi pașii ei pînă ce deveniră din ce în ce mai nelămuriți, pînă ce încetară cu totul, apoi văzu prin fereastră cum ieșea fata în stradă. La lumina unui felinar, străluci pălăria roșie... După aceea dispăru... S-a isprăvit... O aventură întreruptă în mod ridicol și numai din cauză că nu avusese hîrtie de desen... Dar ce spun o aventură?! Poate mult mai mult. O, da, desigur, ar fi fost mult mai mult decît atît. Cu așa o fată! Unde îi mai poți găsi egal? Și el, prostul, să n-aibă hîrtie!... Fred se înfurie grozav. Pe deasupra, mai trebuia să petreacă seara într-o societate veselă. El se pregăti pentru a ieși în oraș, blestemă din timp în timp, se numi cu toate numele de animale, începînd cu acela de „bou" și terminînd cu acela de „rinocer", și merse în sfîrșit la masa de lucru spre a-și lua banii necesari cheltuielilor din seara aceea. Trage sertarul, deschide cutia... Cutia era goală: celelalte 5 000 de mărci, destinați călătoriei lui, care se aflau aici, lipseau. În schimb, găsi un bilețel, pe care o mînă delicată de fată scrisese:

„Nu este nimic mai ingenios decît șiretenia unei femei. Acum mi-a reușit trucul Schwartzglas pentru a șaptea oară. Vă mulțumesc pentru cele 5 000 de mărci. Pentru asta vă dau voie să vă numiți Schwartzglas, de fiecare dată cînd vă veți aminti de mine. Eu, una, vă asigur, n-am să uit atît de ușor pe scriitorul-pictor Wilter — Schwartzglas. Vă sărută „modelul" d-voastră, Dora.

Post scriptum: Spre a nu vă mai frămînta toată noaptea creierii cu problema cum de-am ajuns la dv., am să vă spun chiar eu: am fost din întîmplare ieri dimineață la „Fondul literar" cînd v-ați încasat cele 10 000 de mărci. M-am interesat de numele și adresa dv. și iată-mă prezentîndu-mă la dv. ca model. Și n-am fost chiar un model adevărat, după care îți poți pierde nu numai capul, ci și cinci mii de mărci?"

În românește de
PAUL B. MARIAN

Fără cuvinte

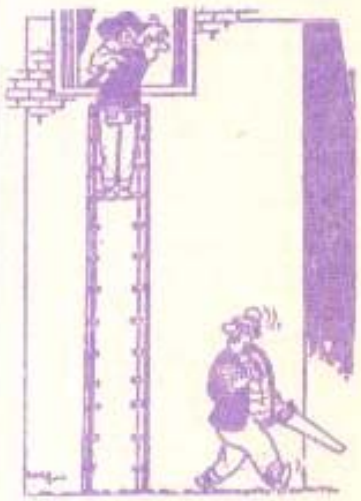

— N-ați putea să fiți mai silențioși? E mult după ora unsprezece!...

Fără cuvinte

CÎND MODA ÎȘI PIERDE CAPUL...

Da, se mai întîmplă uneori ca moda să-și piardă capul. Cu un hohot de rîs care se vrea plin de bună dispoziție (dar care fără mi se pare uneori un haz de necaz!), cu o fantezie dezlănțuită — și care ține minte totul din îmbrăcămintea farselor burlești și a clovneriilor de circ, dar uitînd, se pare, totul despre rațiunea primordială și estetic-utilitară a hainei omenești —, moda cîtorva case italiene propune o „femeie nouă". Nouă din cap pînă-n picioare. Da, capul și picioarele sînt esențiale în viziunea actuală a acestei mode șugubețe. În jurul capului, părul oscilează între o tunsoare brutal scurtă, agresiv-băiețească, și o imensă coamă cît mai zburlită, cît mai umflată și voit nepieptănată, prinsă alandala, neglijent-cochet-voită, așezată peste o privire pierdută, adormită, misterioasă. Cît privește picioarele, peste ele a început din nou să urce și să coboare barometrul fustelor mini și midi, încercînd să poposească cînd ici, cînd colo, dar hotărîndu-se pînă la urmă — cu o preferință evidentă pentru ridicol — la niște *pantalonași!* Pantalonași cum or fi, drepți, îngusți, bufanți, colanți, din stofuliță, piele, voal ori tafta, oricum, din orice, dar să fie și să se oprească obligatoriu într-o [illegible] bine strînsă sub sau mai ales deasupra genunchiului. Uneori ei se pot converti în niște fustițe la fel de ridicole [illegible] după ei, potopul! După ei, totul e îngăduit: explozii zgomotoase de culoare, cele mai neașteptate și strepezitoare combinații de culori (ciclamen cu turcoaz) și de materiale (voal cu piele), alăturile cele mai puțin pudice (deschise pînă în talie!), șalvari cei mai ciudați, ploile torențiale de volănașe și grădină de funduțe. Deci, la ultima oră, de [illegible] nu poate inventa fantezia omenească, [illegible] pînă ai putea să se autoironizeze și autodesființeze îmbrăcîndu-se așa și pînă la urmă la liniștea! Întorcîndu-te la chemisier-ul tău cuminte, la fusta și puloverul tău cel de toate zilele.

S.F.

Curiozități

• [illegible]

• [illegible]

• [illegible]

• [illegible]

• [illegible]

La întrebarea: DE CE VĂ IUBEȘTE PUBLICUL? răspund cinci interpreți

MARIUS ȚEICU

ANGELA SIMILEA

OLIMPIA PANCIU

MARIA CIOBANU

CORNEL FUGARU

ANGELA SIMILEA

— Probabil fiindcă trăiesc intens prin și pentru muzică, transmit sincer simțămintele și mesajul fiecărui cîntec. Nu sînt mulțumită de o partitură pînă cînd n-o repet de zeci, de sute de ori. Fără o muncă serioasă, asiduă, o disciplină strictă și exigentă față de tine, numai cu talentul nu poți răspunde așteptărilor marelui public. Pentru mine, aceste lucruri sînt clare ca lumina soarelui.

MARIUS ȚEICU

— La începutul drumului meu în artă am fost numai compozitor, apoi interpret, iar acum sînt, deopotrivă, și una și alta. Pe baza unei astfel de experiențe acumulate în timp, socotesc că în creație, precum și în interpretare, simplitatea melodiei, ritmul curat, antrenant, al cîntecului, optimismul ce ne e atît de caracteristic nouă, românilor, acuratețea muzicii și a textului, mesajul de idei, gama de sentimente sînt doar cîteva dintre premisele pentru a fi acceptat de public, pentru a place, a fi preferat.

OLIMPIA PANCIU

— Sînt o fire emotivă. De fiecare dată cînd urc pe scenă — de la debut și pînă în prezent —, am emoții, iubesc publicul, socotindu-l cel mai bun prieten al meu și nu vreau să-l dezamăgesc. Cînd simt căldura publicului, prind curaj și depun toate eforturile pentru a da tot ce pot da. Adică, muzică de bună calitate, care să-l facă pe om să fie mai bogat sufletește, mai puternic.

MARIA CIOBANU

— Poate pentru că mă străduiesc ca doinele, baladele și cîntecele mele să fie curate, autentice, așa cum le-am primit „zestre" de acasă, de la oamenii plaiurilor mele natale. Cum aș putea interpreta altfel „Lie, ciocîrlie" sau „Hăulita" decît așa cum se cîntă pe la noi? Desigur, de fiecare dată încerc să picur în cîntec gîndurile, simțămintele și dorurile inimii mele.

CORNEL FUGARU

— Multe dintre cîntecele mele, atît cele de inspirație folclorică, cît și alte creații proprii, pe care le interpretez, au ecou în rîndul spectatorilor. Acest lucru mă bucură nespus. Înseamnă pentru mine un puternic stimulent. De aceea, mă străduiesc ca de fiecare dată cînd creez un nou cîntec, sau cînd apar pe scenă, să spun ceva, să-i îndemn pe semenii mei să iubească viața, meleagurile natale, oamenii acestui pămînt.

Răspunsuri consemnate de
AUREL BĂBEANU

La întrebarea: DE CE VĂ IUBEȘTE PUBLICUL? răspund cinci interpreți

ANGELA SIMILEA

MARIUS ȚEICU

OLIMPIA PANCIU

MARIA CIOBANU

CORNEL FUGARU

ANGELA SIMILEA

— Probabil fiindcă trăiesc intens prin și pentru muzică, transmit sincer simțămintele și mesajul fiecărui cîntec. Nu sînt mulțumită de o partitură pînă cînd n-o repet de zeci, de sute de ori. Fără o muncă serioasă, asiduă, o disciplină strictă și exigentă față de tine, numai cu talentul nu poți răspunde așteptărilor marelui public. Pentru mine, aceste lucruri sînt clare ca lumina soarelui.

MARIUS ȚEICU

— La începutul drumului meu în artă am fost numai compozitor, apoi interpret, iar acum sînt, deopotrivă, și una și alta. Pe baza unei astfel de experiențe acumulate în timp, socotesc că în creație, precum și în interpretare, simplitatea melodiei, ritmul curat, antrenant, al cîntecului, optimismul ce ne e atît de caracteristic nouă, românilor, acuratețea muzicii și a textului, mesajul de idei, gama de sentimente sînt doar cîteva dintre premisele pentru a fi acceptat de public, pentru a place, a fi preferat.

OLIMPIA PANCIU

— Sînt o fire emotivă. De fiecare dată cînd urc pe scenă — de la debut și pînă în prezent —, am emoții, iubesc publicul, socotindu-l cel mai bun prieten al meu și nu vreau să-l dezamăgesc. Cînd simt căldura publicului, prind curaj și depun toate eforturile pentru a da tot ce pot da. Adică, muzică de bună calitate, care să-l facă pe om să fie mai bogat sufletește, mai puternic.

MARIA CIOBANU

— Poate pentru că mă străduiesc ca doinele, baladele și cîntecele mele să fie curate, autentice, așa cum le-am primit „zestre" de acasă, de la oamenii plaiurilor mele natale. Cum aș putea interpreta altfel „Lie, ciocîrlie" sau „Hăulita" decît așa cum se cîntă pe la noi? Desigur, de fiecare dată încerc să picur în cîntec gîndurile, simțămintele și dorurile inimii mele.

CORNEL FUGARU

— Multe dintre cîntecele mele, atît cele de inspirație folclorică, cît și alte creații proprii, pe care le interpretez, au ecou în rîndul spectatorilor. Acest lucru mă bucură nespus. Înseamnă pentru mine un puternic stimulent. De aceea, mă străduiesc ca de fiecare dată cînd creez un nou cîntec, sau cînd apar pe scenă, să spun ceva, să-i îndemn pe semenii mei să iubească viața, meleagurile natale, oamenii acestui pămînt.

Răspunsuri consemnate de
AUREL BĂBEANU

Maestre ale... spionajului

Numeroși autori de scrieri polițiste sau documentare pe teme de spionaj au abordat, în decursul anilor, uneori cu surprindere și cu o ușurință incredibilă, episoade din viața unor așa-zise „femei fatale", care, datorită abilității și farmecelor personale, au pătruns în seifuri secrete, au descifrat coduri dificile, au derutat rețele considerate infailibile, intrînd astfel în posesia unor informații secrete de o deosebită importanță. Desigur, nume diverse vehiculate în asemenea cazuri au fost, nu de puține ori, înconjurate de nimbul celebrității datorită fanteziei autorilor, a numeroaselor legende create în jurul unor fapte reale sau imaginare. Dincolo de scrierile - sau peliculele cinematografice - realizate se impune să arătăm că realitățile istorice, din acest domeniu controversat încă, demonstrează că „aventura" trăită de multe dintre cele denumite simbolic „maestre ale spionajului" nu s-a datorat hazardului și nici dorinței de a trece prin „senzații tari", necunoscute. Atitudinea lor față de evoluția unor evenimente, activitatea lor concretă, supraviețuirea în medii cu totul ostile au avut ca temei - de cele mai multe ori - dîrzenia, inteligența, perspicacitatea, dorința de a învinge, bazate pe patriotism, pe ura lor justificată, pornită din nobile sentimente umane, față de agresivitatea politică, economică ori militară a unor mari puteri.

În cele ce urmează, vom încerca să creionăm cîteva chipuri de asemenea „spioane celebre", înlăturînd din jurul lor „istorioarele" inventate de diverși autori. Așadar, vom începe cu un nume - mai puțin cunoscut - pe care cei mai mulți dintre cercetători l-au substituit „titlului" de...

...Prințesa mării

Norii celui de-al doilea război mondial începură să acopere, din ce în ce mai mult, și albastrul cerului de deasupra Oceanului Pacific. Arhipelagul hawaian devenise un centru înundat de zvonuri, dar și de interese contrare, de agenți și capcane nevăzute aparținînd serviciilor de spionaj ale S.U.A. și Japoniei. Obiectivul deosebit al locului era raza operațională din Pearl Harbour și, ca urmare, ciocniri nevăzute, dar crîncene se desfășurau pe insula Oahu. În acele condiții, Japonia, cu ajutorul unor mijloace de propagandă bine organizate, încerca să discrediteze prezența americană în insulă și, prin agenți specializați, căuta asiduu un colaborator loial pentru a obține date secrete cît mai exacte. Cine oare putea fi atras, din acea lume pestriță, în acel joc neprevăzut din vîrtejul „artei informațiilor"?.

Pentru japonezi, „Prințesa mării" a apărut ca o năluca, ca o adevărată „zînă" a neprevăzutului. Domnișoara Ruth, cum era cunoscută, era fiica vitregă a doctorului în științe antropologice Benhard Iulius Otto Kuhn și trecea drept asistentă a acestuia. Bună cunoscătoare a locului, influențată puternic de studiile tatălui său privind cultura japoneză în rîndul locuitorilor din Polinezia, Ruth nu se împăca cu prezența americanilor în zonă. Cu toate acestea, inteligența ei — considerată înnăscută —, comportarea atentă, civilizată, cultura ei aleasă (cineva o numise drept o „enciclopedie ambulantă" — *n.a.*), frumusețea și feminitatea ei au cucerit nenumărați ofițeri superiori din marina militară a S.U.A. Ca urmare, Ruth era invitata favorită la recepțiile și festivitățile înaltelor oficialități militare și era neîmplinită din anturajele ofițerilor de stat major. Cunoscînd aceste lucruri, spionajul japonez, prin viceconsulul din Hawai, i-a propus colaborarea. A urmat o perioadă de instruire și de creare a condițiilor pentru obținerea a cît mai multor informații utile...

Insula Oahu devenise o aglomerare de oameni și de interese. Era greu ca cineva, în acea lume aflată mereu în mișcare, să întrevadă scopul pentru care domnișoara Ruth deschisese un modern salon de... frumusețe. Era un complex de frizerie, coafură, manichiură, pedichiură, masaj, în care au fost angajați cei mai buni coafori din New—York, maseuri de la Hollywood, renumite manichiuriste americane. Salonul devenise neîncăpător; soții de amirali, ofițeri superiori, personalități de tot felul și alți oameni din „lumea bună" discutau vrute și nevrute. Informațiile și opiniile americanilor erau puse de către Ruth pe „tavă" serviciului de informații japonez. Cu timpul, posibilitățile ei deveniseră și mai mari; Ruth se logodise cu un ofițer influent din comandamentul militar american. Se înțelege, era o „logodnă" dictată de interesele domnișoarei Ruth.

Faptele se precipitară neașteptat de repede. După 26 noiembrie 1941, cînd flota japoneză — compusă din 31 vase de război — se puse în mișcare, în Pacific, Ruth primi sarcini noi. De atunci, multe informații a început să le culeagă direct, în „plimbările" sale printre vasele de război americane, aflîndu-se întotdeauna într-o barcă cu pînze ce purta o velă pe care era imprimată o stea. Marinarii o cunoșteau și, de multe ori, o invitau pe vas pentru a mai schimba o vorbă. Plimbările ei grațioase, pe marea limpede sau agitată, sporturile nautice pe care le îndrăgea și pe care le practica, tot printre vasele militare americane, i-au adus și titlul de „prințesa mării". Se înțelege, „plimbarea" ei avea scopuri precise: culegerea și verificarea informațiilor, dar și transmiterea lor, prin semne convenționale, unor legături care înțelegeau exact semnificația fluturării batistei, plimbărilor în cerc închis, în zig-zag și multe altele. La acestea, s-au adăugat transmisiile ei din cursul nopții, prin semnale luminoase (aprinderea și stingerea intermitentă a unei lanterne sau a farurilor autoturismului tatălui său), ca și a altor semnale, pentru anume ore din zi, materializate prin așezarea în curte, într-un anume mod, a... rufelor pentru a fi uscate la soare. Așa a aflat spionajul japonez date complexe despre dispozitivul și mișcarea flotei americane. Și, evident, aceasta a facilitat ca în dimineața zilei de 7 decembrie 1941 cele 360 de bombardiere japoneze să atace furibund flota americană, distrugînd, provocînd ceea ce istoria a consemnat sub denumirea de... „dezastrul de la Pearl Harbour".

Din păcate, se pare că frumoasa Ruth uitase, la acea vreme, de posibila ei descoperire de către contraspionajul S.U.A. După dezastru, a avut

loc o adevărată vînătoare a agenţilor japonezi. S-a dovedit că, de fapt, „Prinţesa mării" era şefa reţelei de informaţii a spionajului japonez în Pacific. Războiul, însă, nu a mai permis să se elucideze întreaga ei activitate şi, astfel, doar pentru unele fapte izolate, Ruth a fost internată într-un lagăr şi eliberată în 1945, după încheierea ostilităţilor militare.

O altă „maestră", demnă de acest titlu, a fost şi cea pe care istoria serviciilor secrete a consemnat-o sub numele de...

„Ciocîrlia"

Primul război mondial era în plină desfăşurare cînd „Ciocîrlia", o adevărată patriotă franceză, se deplasase în Spania pentru a „smulge" date de interes de la baronul von Krohn, ataşatul naval german la Madrid. Erau cunoştinţe vechi. Martha Richer, alias „Ciocîrlia", la nici 20 de ani ai ei, îi lăsase impresia că ar putea „lucra" pentru germani. Şi, desigur, i-a dat şi informaţii „fabricate" de contraspionajul francez. Dar atunci, în Spania, ajunsese la un pas de eşec. Tocmai îl cunoscuse pe un pretins francez, pe care „Ciocîrlia" intenţiona să-l folosească. Era gata să-i vorbească de misiunile secrete care îl aşteaptă, de nevoia de a ajuta Patria-mamă, de modul în care s-ar impune să se acţioneze împotriva Germaniei. „Ştim, i-a spus atunci «francezul». Trebuie să ne mobilizăm... Mai am şi un alt prieten... Să discutăm amănuntele în largul mării..."

Albastrul Mediteranei părea în acea zi mai pur, iar cerul mai senin ca de obicei. Barca luneca uşor pe luciul apei, îndepărtîndu-se din ce în ce mai mult spre larg. Ţărmul abia se mai zărea.

— E timpul să încheiem socotelile, spuse la un moment dat pretinsul francez. Sînt reprezentantul serviciului de informaţii german şi te somez să ne spui adevărul...

— Nu ai altă soluţie, interveni cel de-al doilea bărbat, recomandat de primul drept prieten. Ne-am săturat de gogoşile tale!

— Nu înţeleg, se prefăcu „Ciocîrlia".

— Avem dovezi certe că eşti spioană franceză, continuă cunoştinţa sa mai veche. Fii sinceră, altfel...

Serviciul de informaţii german nu glumea. „Ciocîrlia" intuia exact că viaţa ei atîrna de ceva neprevăzut, că rămăsese doar cîteva clipe numărate în care urma să hotărască. Dar ce? Primejdia era mult prea vizibilă. Şi totuşi...

O clipă de neatenţie din partea spionilor germani îi reduse viaţa. Dîrză, perspicace, reputată înotătoare, „Ciocîrlia" sări ca o zvîrlugă în apa limpede a mării şi trase puternic barca dintr-o parte a ei. O răsturnă aproape fără să se aştepte. Deruta produsă îi dezorientase într-atît pe spionii germani încît, pur şi simplu, nu mai putură sesiza prezenţa ei. Înfruntînd valurile, înotînd kilometri întregi pe sub apă, „Ciocîrlia" ajunse aproape epuizată pe plaja însorită. Desigur că din urmă n-o urmărea nimeni. Încet şi cu sprijinul unor localnici s-a dus la un hotel ce era proprietatea unei franţuzoaice. Despre cei doi nu a mai aflat nimeni nimic. Mai tîrziu, salvarea „Ciocîrliei" a fost considerată drept o „minune". După război, Martha Richer a fost decorată pentru meritele ei deosebite în slujba patriei...

Evenimente dintre cele mai neprevăzute au avut, uneori, drept eroine femei inteligente şi ataşate cauzei victoriei în care sperau. Cu toate acestea, viaţa şi împrejurările le-au obligat să „joace" roluri secundare, în care s-au întrecut pe ele însele în talent şi perspicacitate. Dar dacă am amintit cîteva nume şi fapte din rîndul celor despre care nu s-a scris ori s-a scris mult prea puţin, nu putem să încheiem fără a aminti, pe scurt, şi despre cea pe care literatura şi cinematograful au încoronat-o drept...

„Regina" spionajului

Fără îndoială că cititorul a şi intuit că este vorba de Mata Hari. Desigur, este un nume de rezonanţă în istoria spionajului, dar pentru unii e doar un mit, aproape incredibil, iar alţii au ajuns să afirme chiar că Mata Hari nici nu a existat şi că este o creaţie fantezistă, pur literară. Nu vom încerca să combatem opinii şi nici să facem polemică, iar spaţiul nu ne permite să ne referim la întregul adevăr istoric. Pentru sceptici şi necunoscători vom spune categoric: Mata Hari a existat şi a fost recunoscută ca o mare spioană! Pentru cei care o ştiu numai din literatură şi filme, le vom răspunde că Mata Hari nu era nici pe departe o [illegible] indiancă seducătoare [illegible] la Paris, o mare curtezană, nici o dansatoare mică, care în timpul recitalurilor sale, ar fi folosit drept „[illegible] amintire" doar două [illegible], nici o erudită în vasta problematică a spionajului militar şi nici o „vrăjitoare" care ar fi pătruns în toate secretele...

Mata Hari era pseudonimul dansatoarei olandeze Margaretha Geertruida Zelle, născută la 7 august 1876. A fost căsătorită cu ofiţerul scoţian Macleod, cu care s-a stabilit în Indonezia şi de care a divorţat în anul 1902. După divorţ, s-a întors în Europa, descurcîndu-se, iniţial, destul de greu. Prin dansatoare [illegible] a călătorit mult în toată ţările Europei occidentale, devenind celebră. A fost apreciată de numeroşi compozitori şi coregrafi şi a întreţinut relaţii de amiciţie cu mulţi personalităţi ale vremii. În timpul primului război mondial, perioadă în care se vorbește de ea drept şi seducătoarea spioană, Mata Hari era în jur de 40 de ani. Viaţa ei mondenă nu depăşea normalul pentru vremea sa. A simpatizat mult Franţa, pretinzînd că aici era cel mai bine înţeleasă mai [illegible]. Au existat versiuni că ea a lucrat şi pentru spionajul german, dar că, în 1916, s-a pus la dispoziţia serviciului de informaţii francez. Cercetările din ultimii ani au evidenţiat un fapt mai puţin cunoscut, respectiv lipsa de consistenţă a acuzaţiilor autorităţilor militare franceze de atunci că ea ar fi lucrat şi pentru germani, iar execuţia ei din zorii zilei de 15 octombrie 1917 este considerată, de unii istorici, un simplu şi regretat asasinat. „Regina spionajului" a fost şi rămîne celebră pentru modul în care a reuşit să afle de la ataşatul militar german, acreditat la Madrid, de faptul că nemţii ştiau cifrul folosit de armata franceză, de intenţia Germaniei de a trimite arme în Maroc, de multe alte date şi informaţii utile francezilor referitoare la intenţiile şi acţiunile ocupanţilor germani. Nu este exclus ca însăşi arestarea şi judecarea ei să fi fost o „lucrătură" a spionajului german. Evident este doar o părere...

Numele feminine din domeniul spionajului nu se opresc aici. Se poate vorbi mult despre belgianca Gabrielle Petit, care, la cei 21 de ani, a luptat cu dîrzenie împotriva ocupanţilor germani şi a fost executată în aprilie 1916. Se poate scrie şi despre elveţianca Eveline, plasată ca ospătăriţă la o cafenea, şi care călătorea deseori la o rudă în Luxemburg, transportînd informaţii despre unităţile de ocupaţie germane, notate pe lenjeria de corp, ca şi despre multe alte femei, rămase, aproape inexplicabil, în anonimat.

PETRE HLADCHI-BUCOVINEANU

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	M	A	T	E	R	N	I	T	A	T	E
2	A	M	A	N	■	I	S	A	R	O	S
3	M	I	T	E	N	A	■	L	I	N	■
4	A	C	A	S	A	■	L	I	N	I	E
5	■	I	■	C	R	E	S	A	■	T	M
6	E	S	T	U	A	R	■	N	U	Z	I
7	■	■	I	■	T	O	I	■	L	A	N
8	N	I	C	A	■	I	C	A	R	■	E
9	I	S	■	B	A	C	O	N	■	M	S
10	T	A	B	A	R	A	■	T	R	O	C
11	■	C	O	C	A	■	■	E	S	S	U

FLORILE VIEȚII

ORIZONTAL: 1) Instinct de mamă. 2) A pictat „Copii în uniformă" — Poetă română (1916—1944), autoare a poeziilor „Copilăria mea", „Copilul meu, să nu mă cauți" etc. 3) Mănușă care acoperă o parte a mîinii — Cu încetinitorul. 4) Ca la mama — Filiație. 5) O casă a celor mici — Teme! 6) O gură de apă — Goi. 7) Învălmășeală, zarvă — Holdă. 8) Diminutiv al lui Ionică — Neascultătorul fiu al lui Dedal, care și-a găsit sfîrșitul în mare. 9) Bis! — Om de stat și filozof englez (1561—1626), autorul maximei „Cînd vezi sufletul curat și nevinovat al unui copil îți vine parcă să zici că orice mamă e «născătoare de zei»" — Mihaela Stancu. 10) Colonie de copii — Schimb în natură. 11) Termen dezmierdător pentru un copil — Pictor român de factură clasică, autor al tabloului „Tînără fată pe țărmul mării".

VERTICAL: 1) Scumpa ființă a copiilor de orice vîrstă — Reprezentant german al dadaismului și suprarealismului în pictură, autorul tabloului „Mamă și copii pe globul terestru". 2) Autor al romanului ecranizat „Inimă de copil" — Poet clujean, autor al poeziilor „Copilul meu", „Copii de moți pe străzile din Cluj" etc. 3) Unul cu copii — Scriitor contemporan, autor al volumului „Nu trageți în cai de lemn!" — În vîrful bocancului! 4) Geniu al muzicii noastre, creatorul suitei simfonice „Impresii din copilărie" — Vechi instrumente de calcul. 5) Povestit — A intra în pămînt. 6) Insulă indoneziană — Ține de persoane evidențiate în condiții cu totul deosebite (fem.). 7) Sînt — Lucia Ștefănescu — Element de compunere cu sensul „douăzeci". 8) Năvod mare — Prefix cu sensul „înainte". 9) Crește pe malul apelor — „Săgetătorul" în mitologia nordică — Cursi 10) Pictor și grafician român, autorul tabloului „Fetița pădurarului" — Ca un bunic. 11) Elena Sereda — Poetul nostru național, autorul versurilor „... Fiind băiet păduri cutreieram/ Și mă culcam ades lîngă izvor..."

Dicționar: ~~NEA~~, ~~ICO~~, ~~UER~~

Umor

— Spune-mi, Ionele, ce vrei să-ți cumpăr de ziua ta? O bicicletă, o minge, patine sau o rachetă de tenis!

— Cumpără-mi-le pe toate. Aleg eu după aceea.

*

— Maria mi-a spus că i-ai spus secretul pe care ți-am spus să nu i-l spui.

— Cum așa? Cu toate acestea i-am spus să nu spună nimănui ceea ce i-am spus.

— Ei bine, iată: i-am spus că nu o să-ți spun.

*

Între prieteni.

— Săptămîna trecută i-am spus ceva nevestii-mi și de atunci nu-mi mai vorbește.

— Te implor, spune-mi și mie ce i-ai spus!

*

El și ea se opresc în fața unei vitrine.

Ea: Spune-mi, dragul meu, care rochie îți place cel mai mult!

El: Cea pe care o porți tu acum, draga mea.

Fără cuvinte.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	N	E	P	O	T	■	L	A	B	I	S
2	O	D	O	R	■	M	A	T	U	S	A
3	R	I	P	■	R	A	C	I	N	E	■
4	A	L	E	■	E	M	■	P	I	R	G
5	■	I	S	■	T	A	T	I	C	■	R
6	L	■	C	A	R	■	A	R	A	B	I
7	E	D	U	C	A	T	I	E	■	R	M
8	H	A	■	A	S	A	N	■	M	O	M
9	A	V	A	R	■	R	A	C	A	N	■
10	R	I	S	E	T	E	■	A	R	T	E
11	■	S	O	T	I	■	M	I	X	E	R

ÎN FAMILIE

ORIZONTAL: 1) Fiul fiului sau fiicei — Poet român militant (1935—1956), autorul poeziei „Pădure, sora mea". 2) „Puiul mamei" — Sora mamei. 3) Ac de tricotat — Dramaturg clasic francez care în „Andromaca" afirmă triumful iubirii de mamă. 4) Scriitor de limbă idiș, autorul povestirii „O familie muzicală" — Faza de început a coacerii fructelor. 5) Ion Stoian — Diminutiv pentru soțul mamei. 6) Vehicul cu tracțiune animală — Din Orientul Apropiat. 7) Formarea și dezvoltarea copiilor în familie, societate și școală — Remus Mărgineanu. 8) Semn de bucurie — Țar vlaho-bulgar, întemeietor, alături de fratele său Petru, al celui de-al doilea țarat bulgar — Marcă de bere germană. 9) Zgîrcit — Nou venit în familia ostașilor. 10) Manifestare a veseliei — „Surorile" afirmînd frumosul. 11) Tovarăși de viață — Amestecător de alimente.

VERTICAL: 1) Cunoscuta „rudă" a lui Ibsen — A scris opereta „Văduva veselă". 2) Gospodarii orașelor — Mare actriță americană, protagonista filmului „Fata bătrînă". 3) Scriitor contemporan (Dumitru Radu), autorul nuvelei „Fata de la miazăzi" — Fluviu de coastă italian. 4) Operei — Făcut pe lîngă casă. 5) Un om singuratic — Ultimii frați! 6) Ființa scumpă întregii familii — Plin de vigoare. 7) Apă stătătoare — „Vîrsta ei". 8) Începutul somnului — Mijloace, posibilități. 9) Mama mamei — Frați (Chico, Harpo și Groucho), realizatori a numeroase pelicule comice de mare succes. 10) Cunoscut pictor și grafician român, autorul tabloului „Familie de tătari" — Numele de familie al celor trei surori, cunoscute romanciere engleze, autoare ale unor cărți celebre: „La răscruce de vînturi", „Jane Eyre" etc. 11) Casa mătușii! — Doi frați, autorii povestirilor „Cei doi frați" și „Frățior și surioară" — Eugen Rădulescu.

Dicționar: RIP, MOM, ABO.

VALERIU RUSU

DACĂ NU ȘTIAȚI...

Sforăiți? Atenție la inimă! La fiecare doi ani, la Helsinki are loc o tradițională reuniune a experților cardiologi, consacrată celor mai recente cercetări în domeniul bolilor de inimă. Lucrările celei din 1981 (publicate în 1982) au fost consacrate influenței pe care o au factorii nervoși și psihici asupra accidentelor cardiovasculare.

O concluzie interesantă a experților reuniți la Helsinki este că sforăitul poate constitui un factor de risc pentru bolnavii de inimă! S-a constatat de multă vreme că majoritatea deceselor se produc între orele 4–7 dimineața. Una dintre explicațiile propuse de cercetători se constă în caracteristicile așa-numitei „faze de mișcare rapidă a ochilor" (ce apare de mai multe ori în timpul somnului). În cursul ei are loc o creștere bruscă a tensiunii arteriale, a pulsului și frecvenței respirației. Solicitări suplimentare, așadar, pentru o inimă suferindă! În plus, în somn, la cei ce sforăie puternic apare un fenomen numit de medici „sindromul apneei", în care blocarea căilor nazale provoacă o creștere bruscă a tensiunii. La vîrsta de 30 de ani, numai un bărbat din 10 sforăie și o femeie din 20. Dar la 60 de ani, 60 la sută dintre bărbați și 40 la sută dintre femei sforăie. Se pare că există o relație directă între accidentele cardiovasculare, sforăit și vîrstă! O altă constatare interesantă a reuniunii medicale amintite: bolile arterelor coronare apar frecvent la persoanele care dorm mai puțin de 5 ore sau mai mult de 10 ore. Durata optimă a somnului ar fi de 6–8 ore.

O mînă amputată poate crește la loc! Un răspuns afirmativ nu e chiar atît de categoric exclus cum ar putea să pară. De multă vreme, cercetătorii au încercat să înțeleagă mecanismele biologice care determină un ou fertilizat să se dezvolte pînă la forma particulară a unui animal anume. Experiențe recente au arătat că bioelectricitatea ar putea fi responsabilă pentru acest extrem de complicat proces care face ca anumite celule să devină, în organismul în curs de formare, creier, sau ficat, sau inimă, sau braț. Cîmpuri bioelectrice se pare că dirijează migrarea celulelor și creșterea lor. În cursul experiențelor efectuate la un spital din Anglia, copiii care au fost aduși cu degete tăiate nu au mai fost cusuți după metoda clasică: rana a fost pansată și lăsată liberă. Degetul a crescut la loc! Se pare că suturarea e cea care blochează regenerarea țesuturilor. Lăsate libere, sub influența biocîmpurilor, țesuturile se refac singure.

Desigur, e prematur să se vorbească de posibilitatea refacerii unor membre sau organe, dar, în perspectivă, dacă cercetătorii vor ajunge să cunoască și să stăpînească biocîmpurile nu există nici un motiv ca ceea ce pare azi o minune să devină în secolul viitor o practică medicală curentă, să putem dirija, adică, refacerea tuturor țesuturilor unei mîini, sau ale unui picior.

ANDREI BANC

Tema: longevitatea.
– M-am hotărît să nu mor înainte de a încerca toate medicamentele posibile.

Irisul – oglinda sănătății noastre

Privit la microscop, irisul se aseamănă cu suprafața lunii: mici adîncituri, mici ridicături, mici pete. Aceste semne ne vorbesc — cine știe să le descifreze — despre starea de sănătate a organismului tot atît cît analizele de laborator: semnele săpate indică oboseală, o carență; petele indică tulburări psihologice, intoxicații; pierderea pigmentației irisului e paralelă cu pierderea elasticității țesuturilor.

Irisologia susține că în iris este reprezentat întreg corpul: partea stîngă în ochiul stîng și partea dreaptă în ochiul drept. Pentru localizarea sistemelor (limfatic, sanguin, nervos) și al organelor, ochiul a fost împărțit în cercuri concentrice și în 12 sectoare, întocmai cadranului unui ceasornic. Fiecare parte a corpului este, deci, inclusă într-un sector, dar subdiviziunea nu este rigidă.

Originile irisologiei, se spune, se pierd în negura timpurilor. Se presupune că Hippocrate și Paracelsus (care au trăit respectiv în epoca greacă și renascentistă) au fost și irisologi. Studiile specialiștilor au relevat că înainte chiar de a se manifesta vreo boală sau de a se ivi vreo durere apare un semn pe iris. Cum se explică această corelație? Prin faptul că sistemul nervos duce pînă la iris semnalele care pornesc din organul bolnav.

Această tehnică investigatorie (care este socotită de unii știință și în același timp artă) nu se substituie examenelor de laborator sau clinice, ci oferă o metodă de diagnostic cu infinite posibilități în domeniul preventiv.

ECATERINA MIHĂILESCU

EVRICA!
(AM GĂSIT!)

CARPE DIEM! (TRĂIEȘTE-ȚI CLIPA!)

Știați unde trăiesc cele mai înalte femei din lume, „femeile gigant"?

În inima Africii se află statul Ruanda Urundi, unde trăiesc oamenii cei mai înalți din lume. Ei sînt reprezentanții unui trib foarte vechi, denumit „watusii", care au o civilizație mai veche decît a continentului nostru.

Femeile tribului „watusii" sînt înalte ca și soții lor. Ele ating o înălțime de 2 pînă la 2,40 m. Înalte și suple. Trăiesc într-o zonă montană, la o altitudine de 1 800 m, în apropierea ecuatorului.

Cu toată înălțimea lor neobișnuită, femeile „watusii" sînt grațioase și feminine. Îmbrăcămintea pe care o poartă le subliniază și mai mult zvelțețea și frumusețea trupului. Ele poartă de obicei o togă lungă, albă, ce cade în falduri și care se mulează perfect pe ele, făcîndu-le să pară și mai înalte. Toga albă ca zăpada este împodobită cu șnururi de aur și cu dungi roșii, pe verticală.

... dar femeile cele mai mici din lume, „femeile pitici"?

Ele trăiesc tot în Africa, în pădurile tropicale ituri, cu jungla de nepătruns. Aici este locul triburilor de pigmei. Femeile pigmeilor ating înălțimea maximă de 1,20 m, ca și bărbații lor dealtfel. Ele nu depășesc niciodată această înălțime, care la noi este de fapt înălțimea unui copil de 10—12 ani. De la început trebuie spus că pigmeii cresc și se dezvoltă doar pînă la vîrsta de 12 ani. Apoi dezvoltarea lor fizică stagnează total. O femeie de 70 de ani poate fi asemuită din punct de vedere fizic cu o fetiță de zece ani. Doar zbîrciturile, urme ale unei vieți aspre, o pot trăda.

I.V

Cafeaua amplifică urmările alcoolului

Multe persoane continuă să creadă că o ceașcă de cafea bună după ce au consumat alcool îi ajută să devină treji și că le mărește siguranța în conducerea automobilului. Cercetări efectuate în Marea Britanie au dat la iveală efecte contrarii. Persoane care după alcool au băut cafea drept stimulent, la un test de circulație au făcut îndoit mai multe greșeli decît persoanele care n-au băut cafea. Testul a mai dezvăluit că femeile care beau alcool (cu sau fără cafea) fac mai multe greșeli decît bărbații.

E.M

Fără cuvinte

AFLAȚI CĂ...

...dungile zebrelor sînt, ca și amprentele digitale la oameni, caracteristici absolut individuale. Este imposibil de găsit două zebre cu aceleași linii și cu aceeași dispunere.

...mărul este unul din cei mai bătrîni pomi fructiferi. El este cunoscut de peste 4 000 de ani.

...firul de păianjen este atît de subțire și ușor încît un fir de lungimea ecuatorului ar cîntări doar circa 455 de grame.

...primele jocuri de cuvinte încrucișate au o vechime de 4 milenii. Ele au apărut pentru prima oară în insula Creta.

...primul ceasornic în sensul contemporan al cuvîntului a fost inventat în 1370 de H. Derie. El era pus în mișcare de o greutate de 250 kg.

...o albină, în cursul vieții sale, face pînă la 60 000 de ouă.

...cea mai sărată apă este cea din Marea Roșie. Conține 4 la sută sare.

...indienii au fost cei care au inventat cifra 0 (zero).

...cea mai caldă apă marină, cu o temperatură de 35° la suprafață, se află în Golful Persic.

...zaharina, în soluție apoasă, este de 500 de ori mai dulce decît zahărul la aceeași concentrație.

...sînt unele moluște, cefalopode și gasteropode al căror sînge are culoarea albastră. Faptul se datorește unui pigment numit hemacianina.

...ciocul ciocănitoarei lovește arborele cu o viteză de 20 km/oră.

...primele chibrituri au apărut în 1809, sub formă de bețișoare cu o gămălie dintr-un amestec de clorat de potasiu, pucioasă, licopadium, zahăr și apă.

...pielea reprezintă a cincisprezecea parte din greutatea totală a corpului. La un adult de 70 kg, pielea cîntărește 4 kg și are o suprafață de 2 m².

...pentru obținerea unui kilogram de esență de parfum de trandafiri sînt necesare 3 tone de petale.

...melcul de grădină are cei mai mulți dinți. Numărul lor este de 14 175!

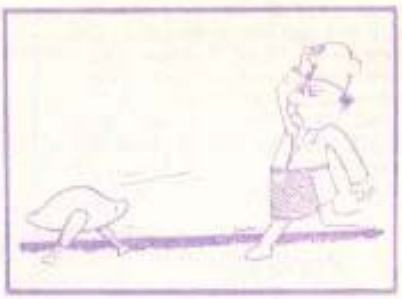

CUGETĂRI DESPRE DRAGOSTE...

• Un cuvînt plin de iubire prețuiește atît de mult și totuși el costă atît de puțin.

N. Iorga

• Dragostea pe care o poți măsura este întotdeauna foarte săracă.

Shakespeare

• Dragostea e cea care face lucrurile frumoase.

Anatole France

• Nu există altă dragoste decît cea care constă în a-ți da întreaga viață pentru ființa iubită.

Tolstoi

• Îndoiți-vă, dacă vreți, de ceea ce iubiți, dar nu de dragoste.

Alfred de Musset

Fără cuvinte

... ȘI ADEVĂR

• Nu destăinui fericirea unui om mai puțin fericit ca tine.

Pitagora

• Așteptarea unei plăceri este prin ea însăși o plăcere.

Lessing

• Tot omul e foarte darnic cînd e vorba de dat sfaturi.

La Rochefoucauld

• Un zîmbet sau o vorbă bună spusă unui bătrîn îi dăruiesc o zi mai mult de viață.

Vasile Conta

• Omul care și-a trădat prietenul nu merită respectul nimănui.

M.I. Lermontov

• E bine să te înduioșezi de nenorocirea prietenilor tăi, dar e mai bine să le vii în ajutor.

Voltaire

• Prietenul sigur îl cunoști în împrejurări nesigure.

Cicero

DE LA LUME ADUNATE

* George Enescu a fost poftit odată în casa unui prefect de județ a cărui fată cînta la pian, cu mare talent, după opinia familiei.

— Așa e, domnule Enescu, că fata are talent? întrebă mama.

— Are, acumpă doamnă, răspunse marele muzician rîzînd.

— Să vă mai cînte ceva?...

— Nu, nu-i nevoie.

— Cîntă minunat!... face cu pianul ce vrea!

— N-ar putea să-i închidă?

*

Un fost discipol, întîlnindu-l pe Socrate, îl întreabă:

— Ce să fac?... Să mă însor sau nu?...

— Oricum ai face, răspunse Socrate, te vei căi.

*

Doctorul: Doamnă, cred că nu mai pot face nimic ca să împiedic pe soțul dv. să vorbească prin somn.

Soția: Nimic?

Doctorul: Absolut nimic.

Soția (după o clipă de gîndire): N-ai putea, doctore, să-i faci ceva cel puțin să vorbească mai clar?

*

Se repetă un film și regiza-

Fie că mă crezi, fie că nu, e nepoată-mea!

ȘI-N ALMANAH PUBLICATE

rul dă ultimele instrucțiuni actorilor.

— My darling, zise el, adresîndu-se frumoasei eroine blonde, ca să dăm acestei scene tot realismul necesar, am împrumutat un leu de la circ și animalul va fugi după d-ta cam vreo sută de metri.

— O sută de metri! exclamă actrița îngrozită.

— Da, nu mai mult... Pricepi?

— Eu pricep, zise actrița scuturîndu-și buclele blonde, dar leul va pricepe și el?...

*

Doamna de Pomairols, în campanie academică pentru soțul ei, îi zice lui François Coppée:

— Votează, te rog, pentru el. Dacă nu este ales membru al Academiei Franceze moare.

Copée a votat pentru Pomairols, dar acesta n-a fost ales și, bineînțeles, n-a murit. Doamna de Pomairols a revenit cu ai doilea prilej, cînd se făcuse iarăși vacant un fotoliu la Academie.

— O, nu, doamnă! îi răspunse atunci Coppée. La întîia alegere eu mi-am ținut cuvîntul, soțul d-tale de ce nu și l-a ținut?

*

— Unde-ți sînt părinții, piciule?

— La coafor: papa își ondulează părul și mama și-l taie.

Culese de P.B.M.

- Vezi să nu răcești, tăticule...

PROBLEME DISTRACTIVE

1) Un tată are 45 de ani, iar cei 3 fii ai săi au: cel mare 15 ani, mijlociul 11 ani, iar cel mic 7 ani. După cîți ani vîrsta tatălui va fi egală cu suma vîrstelor celor trei fii ai săi?

Răspuns: după 5 ani.

2) Într-un coș sînt mai puțin de 60 de mere. Dacă luăm de mai multe ori cîte 3 mere, în coș mai rămîne doar un măr. Dacă luăm cîte 4 mere, rămîn 2 mere. Dacă luăm cîte 5 mere, rămîn 3 mere, iar dacă luăm cîte 6, rămîn 4 mere. Cîte mere sînt în coș?

Răspuns: 58 de mere.

3) Radu are un număr egal de surori și frați, iar una dintre surorile sale are de două ori mai mulți frați decît surori. Cîți frați sînt cu toții?

Răspuns: 4 frați și 3 surori.

4) În două grădini se află cîțiva stupi de albine. Dacă mutăm un stup din prima grădină în cealaltă, în amîndouă va fi un număr egal de stupi. Iar dacă din cea de-a doua grădină mutăm un stup în prima, în aceasta va fi de două ori mai mulți stupi decît în cealaltă. Cîți stupi sînt în fiecare grădină?

Răspuns: în prima sînt 7, iar în cealaltă 5.

DEZLEGĂRILE JOCURILOR

FLORILE VIEȚII

1. Maternitate; 2. Aman — Isanos; 3. Mitena — Lin; 4. Acasă — Linie; 5. I — Creșa — Tm; 6. Estuar — Nuzi; 7. R — I — Toi — Lan; 8. Nica — Icar — E; 9. SS — Bacon — Ms; 10. Tabără — Troc; 11. Coca — Ressu.

ÎN FAMILIE

1. Nepot — Labiș; 2. Odor — Mătușa; 3. Rip — Racine —; 4. Alehem — Plrg; 5. Is — Tătic — R; 6. L — Car — Arabi; Educație — Rm; 8. Ha — Asan — Mom; 9. Avar — Răcan; 10. Rîsete — Arte; 11. Soți — Mixer.

LA DIVORȚ...

O pereche, **X** și **Y**, divorțează după mai mulți ani de conviețuire:

Judecătorul: Aveți copii?

X și Y: Da.

Jud.: Cîți?

X și Y: Trei, doi băieți și o fată! Tocmai aici este pricina pentru că fiecare dintre noi vrea să la cîte doi copii și nu ne putem înțelege în privința aceasta!

Jud.: O să vă mulțumiți cu hotărîrea mea?

X și Y: Da, de aceea am venit la dv.!

Jud.: Ei bine, așteptați amîndoi pînă va mai fi un copil, ca să aveți patru, apoi va primi fiecare dintre voi cîte doi copii, iar eu voi hotărî atunci cum trebuie împărțiți!

Odată hotărîrea luată, a fost salutată și după cîțiva ani, judecătorul întîlni într-o zi pe soțul ce voia doi copii.

Jud.: E, cum stați?

Y: A! Nici acum nu poate fi vorba de despărțire!

Jud.: De ce?

Y: Pentru că acum avem cinci copii!

Jud.: Dacă e așa, atunci mai așteptați!

Soția, adresîndu-se soțului:

— La ora asta vii acasă!

— Dar nu e decît ora zece, răspunse soțul.

— Cum 10? Pendula a bătut o singură dată.

— Bine, dar tu nu știi că pendula noastră nu bate zerouri!

*

— Spune-mi de ce te dai cu făină pe față? își întreba un nepoțel bunica.

— Ca să mă fac frumoasă.

— Și de ce nu te faci? mai întreba acesta.

*

— Pe timpul meu, fetele mai știau să și roșească, își mustră fiica un tată care considera că aceasta dă dovadă de prea multă cochetărie.

— Deh, cine știe ce le spuneați!

1

2

3

4

5

COPIII NOȘTRI

1. Mărluța Uiveri, Simena - Hunedoara; 2. Marius Jipa, Costești - Vrancea; 3. Cătălin-Ionuț Creciun, Săcele - Brașov; 4. Liviu și Florinel Popa, Costișa - Neamț; 5. Alexandru-Cristian Călin, București; 6. Ionela Simon, Reghin; 7. Ancuța Ghinea, Constanța; 8. Mihăiță Enache, București; 9. Răzvan Feldi, Cahu Silvaniei; 10. Veronica Luca, Baia Mare; 11. Mihaela Chivu, Slănic - Prahova; 12. Iulian Lupu, Bacău; 13. Daniel și Valentin Ziota, Jariștea - Vrancea; 14. Dobrin Daniel, Buzău; 15. Radu-Alexandru Dănescu, București; 16. Bogdan Cosmiceanu, Constanța; 17. Dolna și Virgil Popescu, Susani - Vilcea; 18. Mihaela-Adina Mallat, Făgăraș; 19. Mircea-Cătălin Trică, București; 20. Zamfir Serban, Covasna; 21. George Vasiliu, București; 22. Anca-Laura Moale, Bohotă - Sălaj; 23. Mircea-Mihai Scorobeneț, Ileana - Călărași; 24. Nadia și Teodora Simon, Făgăraș; 25. Cătălina Gâman, Răcoasa - Vrancea; 26. Răzvan-Liviu Mo-

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

canu, Brăila ; 27. Inna Antonie, Movila Verde - Constanța; 28. Dănuț și Lucian Spiță, Gemenele - Brăila; 29. Iulian Comănescu, Nehoiu - Buzău; 30. Cristina Arțene, Osna Cucoș și Irina Grozavu, Iași; 31. Florina și Marineia Țîrlea, Buceaua - Arad; 32. Maria și Iuliu Goanță, Berceni - Prahova; 33. Valentin și Cătălin Varga, Călărași; 34. Mircea Iurco, Mahmudia - Tulcea; 35. Dan Marcu, Bogiltin - Caraș-Severin; 36. Cristian și Manuel Gâlnă, Șopotu Vechi - Caraș-Severin; 37. Ionuț Dancu, Făgăraș; 38. Adriana și Andreea Ianoși, Turcoaia - Tulcea; 39. Grigore și Gheorghe Dungaciu, Bumbești Jiu - Gorj; 40. Paul, Carmen și Cristina Tasmoc, Iași; 41. Viorel-Adrian Ariciu, Berevoiești - Argeș, 42. Cristinel și Florin Gligor, Vărădia de Mureș - Arad; 43. Carmen-Nicoleta Ivașcu, Pitești; 44. Alexandru-Ioan Armășescu, București; 45. Ovidiu Cristi și Laura Balcan, Galați; 46. Marin și Dănuț Paraschiv, Vișani - Brăila; 47. Andrei Murariu, Bacău; 48. George Melnic, Mangalia; 49. Marius-Mihail Donea.

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

Galaţi; 50. Oana Popescu, Brăila; 51. Bianca Nedelcu, Bucureşti; 52. Mirela Mirlie, Mărăşu - Brăila; 53. Adrian Sitaru, Brăila; 54. Dan Marinescu, Curtea de Argeş; 55. Cristina Popa, Satu Mare; 56. Mirela Pirici, Petroşani; 57. Luminiţa-Monica Săveanu, Satu Mare; 58. Sănducu Iancu, Arad; 59. Simona Asandei, Piteşti; 60. Radu Pencia, Hunedoara; 61. Nuşa Bîrcoci, Băiculeşti - Argeş; 62. Genoveva Păun, Petroşani; 63. Violeta Jumară, Giurgiu; 64. Ramona-Gabriela Ionescu, Bucureşti; 65. Elena Hulvan, Bucureşti; 66. Georgiana Olaru, Brăila; 67. Simon Terike, Braşov; 68. Ramona Turcu, Piteşti; 69. Andreea-Felicia Iordache, Bucureşti; 70. Liviu Chirilă, Dersca - Botoşani; 71. Tiberius Apostoiu, Poiana Cîmpina - Prahova; 72. Cătălin-Gabriel Mutu, Bucureşti; 73. Gela-Cristina Arpinte, Timişoara; 74. Gabriela Sitaru, Brăila; 75. Adela-Gabriela Chiriacescu, Bucureşti; 76. Bogdan Roiu, Panaci - Suceava; 77. Lăcrămioara-Luminiţa Şerbănoiu, Buzău.

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

LA MULȚI ANI 1983

vă urează colectivul redacțional

al revistei **femeia**

Redactor șef: MARIA COSTACHE
Redactor șef-adj.: CONSTANȚA NICULESCU
Redactor coordonator: NIKI GEORGESCU

Fotoreporteri: Spirea TOMESCU și Pavel ULIERU

Prezentarea grafică: Radu GEORGESCU
Prezentarea tehnică: Tudor FLOREA
Corector: Ion ADAM

Tiparul executat la Combinatul poligrafic «Casa Scînteii».

NICI O
FAMILIE
FĂRĂ
REVISTA
femeia